

ปีที่ 5 ฉบับที่ 5 (กันยายน-ตุลาคม 2565)

Vol.5 No.5 (September-October 2022)

ISSN: 2672-9490 (print)

จำนวนพิมพ์ 100 เล่ม

ISSN: 2672-9962 (online)

วัตถุประสงค์

เพื่อตีพิมพ์และเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการและบทความทวิภาคีหนังสือที่เป็นภาษาไทยและมีข้อค้นพบข้อเสนอแนะที่เป็นนวัตกรรม รวมถึงความคิดริเริ่มที่มีผลกระทบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติในวงกว้าง อีกทั้งยังมุ่งหมายที่จะเป็นเวทีในการนำเสนอผลงานทางวิชาการเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และสาขาต่าง ๆ และสนับสนุนการศึกษา การสอน โดยเน้นสาขาวิชาพระพุทธศาสนา การบริหารการศึกษา รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน ฉบับที่ 3 พฤษภาคม-มิถุนายน ฉบับที่ 4 กรกฎาคม-สิงหาคม ฉบับที่ 5 กันยายน-ตุลาคม และฉบับที่ 6 พฤศจิกายน-ธันวาคม

คณะกรรมการที่ปรึกษาวารสารวิจัยวิชาการ

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.

พระเทพพรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

พระสุวรรณเมธากรณ์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์

พระเทพปริยัติเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา เจริญศรี

รองศาสตราจารย์ ดร.สุพล สุขะพรหม

รองศาสตราจารย์ ดร.โกนิจฐ์ ศรีทอง

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ**มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

พระศรีสมโพธิ, ดร.

รองศาสตราจารย์ สยาม ต่าปรีดา

ดร.ภาราดร แก้วบุตรดี

ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล

หน่วยงานภายนอก

ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

พระเมธาวิเชียร, รองศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ชินนทร์ วสันนท์

มหาวิทยาลัยราชภัฏกลนคร

รองศาสตราจารย์ ดร.สิัญญา เคนมาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พรรณ เพชรสมบัติ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

รองศาสตราจารย์ พ.ต.อ. ดร.ทักษิณ แสงทองดี

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุษกร วัฒนบุตร

มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมปอง สุวรรณภูมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธัญญ์ชัช บุญหนัก

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิมลมาศ ปฐมวณิชกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ดร.จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา

บริษัท เอเชีย คอนเน็คท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด

ฝ่ายจัดการวารสาร

ดร.รัตติยา เหนืออำนาจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

หลักสูตรบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 999 หมู่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 099-2969229

E-mail: journal.jra@gmail.com

https:// https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/index

จัดพิมพ์โดย

ร้านอ่าจ้วน 867/9 ม.9 ต.นครสวรรค์คึก อ.เมืองนครสวรรค์ จ.นครสวรรค์ 60000 โทร. 056-331150

E-mail: copy5@hotmail.com

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสารวิจัยวิชาการ (Peer Review)

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. พระเทพปริยัติเมธี, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พระราชวชิรเมธี, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
3. พระราชรัตนเวที, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. พระสุธีรัตนบัณฑิต, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. พระศรีสมโพธิ, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. พระครูนิวริฐศีลขันธ์, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
9. พระมหาบุญเลิศ อินทปถโญ, รศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
10. พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษ ฐิริปถโญ, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
11. พระมหาไฉ่ ธมฺเมธี, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. ศ.ดร.กฤษ เพิ่มทันจิตต์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. ศ.ดร.จ่านงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รศ.ดร.สุรพล สุธะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รศ.ดร.สุรินทร์ นียมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
17. รศ.ดร.ประเทือง ภูมิภัทราคม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
18. รศ.ดร.โกนิษฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
19. รศ.ดร.พิสมัย รบชนะชัย พูลสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
20. รศ.ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
21. รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
22. รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
23. รศ.ดร.วรกฤต เกื่อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
24. รศ.ดร.วัชรินทร์ ชาญศิลป์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
25. รศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
26. รศ.ดร.ณัฏฐ์ ศรีดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
27. รศ.ชุมพล ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
28. ผศ.ดร.สมคิด พุ่มทุเรียน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผศ.ดร.อมลวรรณ อปสิน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผศ.ดร.ศิริโรจน์ นามเสนา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
31. ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรณัตร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
32. ผศ.ดร.ปฏิธรรม สำเนียง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
33. ผศ.ดร.ผดุง วรรณทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
34. ผศ.ดร.ปัญญา คล้ายเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
35. ผศ.ดร.ชันทอง วัฒนประดิษฐ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
36. ผศ.ศศิกิจจ อัจฉัย	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
37. ดร.สมบัติ นามบุรี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
38. ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
39. ดร.ภาราดร แก้วบุตรดี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
40. ดร.รัตติยา เหนืออำนาจ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระเมธาวิเชียรสร, รศ.ดร. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
2. ศ.ดร.วัชรระ งามจิตรเจริญ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
3. ศ. (พิเศษ) ดร.กาญจนา เงารังษี มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
4. รศ.ดร.กุหลาบ รัตนสังธรรม มหาวิทยาลัยบูรพา
5. รศ.ดร.สุวิญ รักษิตย์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
6. รศ.ดร.สุชาติ แสงทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
7. รศ.ดร.ธานี เกสทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
8. รศ.ดร.อุทัยวรรณ ภูเทษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
9. รศ.ดร.สัญญา เคณาภูมิ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รศ.ดร.ชนินทร์ วสินนท์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
11. รศ.ดร.ช่วงโชติ พันธุ์เวช นักวิชาการอิสระ
12. รศ.ดร.พฤทธ์สรรค์ สุทธิไชยเมธี มหาวิทยาลัยพิษณุโลก
13. รศ.ดร.สุรีย์พงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
14. รศ.พ.ต.อ. ดร.ทัชชกร แสงทองดี โรงเรียนนายร้อยตำรวจสามพราน
15. รศ.ดร.พิมลพรรณ เพชรสมบัติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
16. รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
17. ผศ.ดร.ศศิธร วชิรปัญญาพงศ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
18. ผศ.ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน มหาวิทยาลัยมหิดล
19. ผศ.ดร.ยุวดี วิทย์พันธ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์
20. ผศ.ดร.นันทนา อุณเจริญ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ผศ.ดร.เนติรัฐ วีระนาคินทร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
21. ผศ.ดร.อุทัย สติมันน์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
22. ผศ.ดร.บุษกร วัฒนบุตร มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ
23. ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
24. ผศ.ดร.ธัญชัย บุญหนัก มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
25. ผศ.ดร.วิมลมาศ ปฐมวนิชกุล มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
26. ผศ.ดร.ภูริวัฒน์ คัมภีร์ภาพพัฒน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
27. ผศ.ดร.กิตติพงษ์ โสภณธรรมภาณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
28. ผศ.ดร.สาธิต ทรัพย์รุ่งทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
29. ผศ.ดร.ศิริวรรณ กมลสุขสถิตย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
30. ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
31. ผศ.ดร.ประภัสสร วรรณสถิตย์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้
32. ผศ.ดร.เบญจมาศ สุขสถิตย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
33. ผศ.ดร.กฤษณะ ดาราเรือง มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา
34. ผศ.ดร.จารุวรรณ พลอยดวงรัตน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ลาดกระบัง
35. ผศ.ดร.พรรณมอร วันทอง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
36. ผศ.ดร.คุณากร กรสิงห์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
37. ผศ.ดร.วงธรรม สรณะ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
38. ผศ.ดร.จันทร์ศรัณ ภูติอริยวัฒน์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
39. สิบเอก ดร.เศรษฐวิสุทธ์ พรหมสิทธิ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
40. ดร.อักรินทร์ อริยศรีพงษ์ นักวิชาการอิสระ
41. ดร.จินตนาภา โสภณ ผู้ทรงคุณวุฒิสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
42. ดร.ชนิกกา แสงทองดี นักวิชาการอิสระ
43. ดร.พิสิษฐ์ จอมบุญเรือง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

44. ดร.จรรยาศักดิ์ สุนทรเดชา	บริษัท เอเซีย คอนเน็คท์ คอร์ปอเรชั่น จำกัด
45. ดร.สมนึก หงษ์ยิ้ม	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอุทัยธานี
46. ดร.วรพล ชินเพชร	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
47. พันเอก ดร.สาธิต ทิพย์มณี	กรมแพทยทหารบก
45. ดร.ปัญญ์ณิศา อังค์ปรัชญากุล	สำนักงานปัญญ์ณิศา หน่วยงาน
46. ดร.วิไลวรรณ เทียนประนมกร	โรงเรียนแอมจากตวิชานุสรณ์
47. ดร.พิเชษฐ์ วันทอง	สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
48. ดร.ณัฐพัชร์ วรพงศ์พัชร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
49. นางสาวอรอนงค์ สรรเสริญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
50. นางสาวโอปอล์ รังสิมันตุชาติ	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาต่างประเทศ

1. ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.กาญจนา เภารัมย์	มหาวิทยาลัยนครสวรรค์
2. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์พงศ์ โพธิ์ทองสุนันท์	มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนธิ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
4. รองศาสตราจารย์ ชุมพล ปานเกตุ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ สยาม คำปรีดา	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็น ฉบับปฐมฤกษ์ของปีที่ 5 ซึ่งในปีนี้กองบรรณาธิการได้ พิจารณาขยายพื้นที่ทางวิชาการจากเดิมปีละ 4 เล่ม เป็น ปีละ 6 เล่ม เพื่อขยายฐานรองรับกับความต้องการในการ ผู้พิมพ์ที่จะนำเสนอบทความให้คณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) พิจารณากลับกรองเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการตีพิมพ์ให้เกิด คุณภาพสูงสุด ทั้งนี้เพราะบทความวิชาการที่อยู่ใน วารสารฯ นั้นต่างก็มีข้อค้นพบ ข้อเสนอแนะ ที่จะ กลายเป็นนวัตกรรม รวมถึงอาจจะส่งผลกระทบต่อ ชุมชน สังคมและประเทศชาติ โดยในฉบับ นี้ประกอบด้วย บทความวิจัย 20 บทความ บทความวิชาการ 4 บทความ และบทวิจารณ์หนังสือ 1 บทความ ซึ่งทาง กองบรรณาธิการได้มีการคัดเลือกมานำเสนอเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทเชิงสถานการณ์ ดังนี้

พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป, วรกฤต เกื้อนช้าง และปฏิธรรม สำเนียง บทความ วิจัยเรื่อง “แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจ ธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร” พบว่า บทความวิจัย นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม 2) เสนอ แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรมของ นักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการ มีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนประถมศึกษาใน สถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1.1) สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำ ด้านศีลและเป็นแบบอย่างทางความประพฤติดี 1.2) สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้อบรมสั่งสอน เยาวชนให้รักาศีล 1.3) สภาพการมีส่วนร่วมในการกระตุ้นเตือนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการ ประพฤติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม 1.4) สภาพการมีส่วนร่วมในการสอนให้เยาวชนเข้าใจถึง รายละเอียดของคุณธรรม 1.5) สภาพการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกต่อสังคม ด้วยการเป็นผู้ปลูกจิตสำนึกให้คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม และ 2) แนวทางทางการส่งเสริมการมี

ส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย 2.1) ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ 2.2) ผู้บริหารควรส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กที่ดี ให้เกลียดชั่ว กลัวบาป 2.3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสามัคคี 2.4) ผู้บริหารควรส่งเสริมอบรมสั่งสอนของเด็กคุณและโทษของครอบครัวที่แตกแยก และ 2.5) ผู้บริหารควรส่งเสริมความสำคัญกับการส่งเสริมศีลธรรม ตามกติกากฎเกณฑ์ของสังคม ที่วางไว้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ

พระสมุห์ผดุงศักดิ์ สุนตจิตโต, พระมหาอุดร อุตโตโร และปฏิธรรม สำเนียง บทความวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์รักษ์ เขต 1” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิบูลย์รักษ์ เขต 1 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .978 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารและครูที่มีเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย ด้านทักษะในการสอนพระสอนศีลธรรมควรทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมควรสอนตามลำดับอยู่ในกรอบของหลักสูตรและมีวิธีการสอนที่ถูกต้อง ด้านบุคลิกภาพ พระสอนศีลธรรมควรดำรงสมณสาธูปพร้อมทั้งมีจรรยาบรรณในการสอนและมีมารยาททางสังคมด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรประสานขอความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรมจริยธรรมพระสอนศีลธรรม ต้องมีคุณลักษณะที่เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนในศีลธรรม

พระปวรวัฒน์ ฐานิสโร, วรกฤต เกื่อนช้าง และปฏิธรรม สำเนียง บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และ 2) เสนอแนวทางการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่น .97 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากเปิดตารางแคชชีและมอร์แกน จำนวน 181 คน จาก

ประชากรทั้งสิ้น 340 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน และสรุปข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ โดยสังเคราะห์นำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการวัดผลประเมินผล 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านเนื้อหา 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร 1) ตามหลักทาน ประกอบด้วย อบรมความรู้ เกี่ยวกับรูปแบบการสอน ควรมีการให้กำลังใจในการทำงาน ในการทำงานการสร้างขวัญและกำลังใจ 2) ตามหลักปิยวาจา ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูควรใช้ถ้อยคำที่สุภาพในขณะที่พูดคุย ซึ่งแนะนำแนวทางในการทำงานต่าง ๆ 3) ตามหลักสมานัตตตา ประกอบด้วย ควรส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมคิดค้นผลิตปรับปรุงสื่อ ซึ่งมีแนวทางการแก้ปัญหาโดยพระสอนศีลธรรมควรมีการสอน 4) ตามหลักอหิงสา ประกอบด้วย เลือกรูปแบบการวัดประเมินผลให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สนับสนุนทุนในการซื้อเทคโนโลยีให้พระสอน

วินัย ทาพันธ์และอดุลย์ วงศ์ศรีคุณ บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุดรดิตถ์” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุดรดิตถ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการใช้ตารางประมาณค่าของเครซีและมอร์แกน ทำการสุ่มโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามจังหวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระจาย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 52 คน และครูกลุ่มงานบริหารงานวิชาการ 52 คน รวมทั้งสิ้น 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุดรดิตถ์อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล การเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผล คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ รองลงมา ด้านการวัดผลและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน และด้านการวัดผล ประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

วรวิทย์ หอมวงษ์และนงลักษณ์ ใจฉลาด บทความวิจัยเรื่อง “การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการงานลูกเสือของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เป็นการศึกษาแบบผสมผสานวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .979 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครูผู้ปฏิบัติงานจากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 8 แห่ง ทั้งหมด 82 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินการงานลูกเสือ ของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุน และ 2) แนวทางการดำเนินการงานลูกเสือ ของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ในภาพรวม ด้านปัจจัยสนับสนุน สถานศึกษาควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา ปรับปรุงสำนักงานลูกเสือเพื่อใช้สำหรับการปฏิบัติงานและจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจการลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ

ญาณกร ช้อยนิยม, พระมหาอดุร อดุตร, ปฎิธรรม สำเนียง และพระครูใบฎีกา มณฑล (เขมโก ชูโตศรี) บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปริสธรรม 7” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) หาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปริสธรรม 7 เป็นการศึกษาแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .97 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 87 รูป/คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน แล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปริสธรรม 7 คือ 3.1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรให้ครูวางแผนการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน 3.2) ด้านการบริการที่ดี ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ ปฏิบัติตนต่อ

ผู้เรียนด้วยสำนึกว่าผู้เรียนคือผู้รับบริการ 3.3) ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้ไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถหรือสาขาวิชาที่ครูสอน 3.4) ด้านการทำงานเป็นทีม ควรจัดกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมแนะนำการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 3.5) ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคม

กัญญา แก้วประดิษฐ์ บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา 2) ศึกษากระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม และ 3) แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่ม จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม จำนวน 80 คน จำแนกเป็นกลุ่มผู้รู้และกลุ่มผู้ปฏิบัติ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกออกเป็น 2 ปัจจัย คือ 1.1) ปัญหาภายใน ได้แก่ (1) ขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (2) ขาดความรู้และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ (3) ขาดความรู้ในการจัดการตลาดออนไลน์ (4) ขาดเงินทุนในการผลิต (5) วัตถุดิบมีราคาสูงและเทคโนโลยีในการผลิตไม่ทันสมัย และ 1.6) ขาดแคลนแรงงานและการสืบทอดภูมิปัญญา และ 1.2) ปัญหาภายนอก ได้แก่ (1) เกณฑ์กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ส่งออกต่างประเทศสูง (2) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม (3) การสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐไม่มีความต่อเนื่อง และ (4) ตลาดการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 2) กระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มี 7 ขั้นตอน คือ (1) การประสานแนวคิดร่วมกัน (2) ประชุมและจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ (3) ผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม (4) ตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน (5) วิเคราะห์พัฒนาผลิตสินค้าและบริการ (6) การบริหารจัดการตลาด และ (7) วิเคราะห์ผลดำเนินการผลิตสินค้าและบริการ และ 3) แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มี 3 แนวทางสำคัญ ได้แก่ (1) เสริมศักยภาพทุนทรัพยากรบุคคล (2) เสริมศักยภาพทุนทรัพยากรสภาพแวดล้อมการจัดการธุรกิจ และ (3) คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมของคนในชุมชน

รวเดช ภาจิตรภิมย์ และชาญชัย จิวจินดา บทความวิจัยเรื่อง “วัดเจตีย์ (ไผ่ไข่): คติชน การพัฒนาและการประกอบสร้างในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์คติชนเรื่องเล่าเกี่ยวกับไผ่ไข่ และ 2) วิเคราะห์การพัฒนาและการประกอบสร้างในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่วัดเจตีย์ไผ่ไข่ กลุ่ม

ชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ที่เข้ามาขอพรบนบานและแก้บน ภายในวัดเจดีย์ไฉ่โข่ ทำการกำหนดข้อความสั้น ๆ เพื่อใช้เป็นมนต์หรือหัวข้อสรุปแนวคิดที่สะท้อนความหมายสำคัญ ทั้งที่ปรากฏชัดแจ้งและแฝงอยู่ในข้อมูลส่วนย่อยนั้น แล้วจึงนำหัวข้อสรุปแนวคิดที่มีความหมายคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน มาจัดเป็นกลุ่มหัวข้อสรุปแนวคิดต่าง ๆ กลายเป็นหน่วยความหมายของข้อมูลที่มีขนาดใหญ่และมีระดับความเป็นธรรมมากขึ้น เป็นการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า 1) ทางคติชนวิทยา พบว่า ผู้คนได้ให้ความหมายวัดเจดีย์ไฉ่โข่ เป็นตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญให้ทาน และขอพรบนบานศาลกล่าวของหายอยากได้คืน จะเห็นได้จากตำนานของไฉ่โข่ และผ่านบทเพลง และ 2) ด้านการพัฒนาและการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไฉ่โข่ให้กลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยการผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ พิธีกรรม รูปเคารพบูชา และการสร้างภาพแทนรูปเคารพของคนที่แสวงหาที่พึ่งทางใจเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายและเป็นการสื่อสาร ระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ การประกอบสร้างขึ้นมาใหม่ และการผลิตซ้ำ วัดเจดีย์ไฉ่โข่ได้ถูกพัฒนาขึ้นกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และศรัทธาของผู้คนในพื้นที่และต่างพื้นที่ ก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

พรพรรณษา คงประยูร บทความวิจัยเรื่อง “มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมของผู้มีส่วนได้เสียบริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างจังหวัดอุบลราชธานี” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจปัญหา 2) ประเมินสภาพปัญหาและผลกระทบ และ 3) เสนอปรับปรุงนโยบาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจพื้นที่จำนวน 8 อำเภอ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน แบ่ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และกลุ่มนักวิชาการ การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง จำนวน 8 คน และการจัดเวทีถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 30 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) จังหวัดอุบลราชธานีมีระบบบำบัดน้ำเสียจำนวน 2 แห่ง คือ เทศบาลนครอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองวารินชำราบเท่านั้น และระบบบำบัดมีการคาดการณ์อัตราการเกิดน้ำเสียที่สูงเกินความเป็นจริง และการแบ่งขอบเขตอำนาจการปกครองไม่ตรงกับลุ่มน้ำ 2) ประชาชนขาดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ขาดองค์ความรู้ก่อน กระบวนตัดสินใจ การกำหนดแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและกรรมมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ควรเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนปฏิบัติได้จริงไม่ใช่เป็นเพียงนโยบายแต่ต้องมีความเป็นธรรม โปร่งใส มีกระบวนการในการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะและการกำหนดภาระรับผิดชอบของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง 3) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรม พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้อำนาจรัฐในการจัดการน้ำแบบภาพรวมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่ตรงกับแนวทางปฏิบัติส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการแก้ปัญหา และพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีการบังคับใช้มาเป็นเวลานานทำให้ทบบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยมีการแก้ไขกฎหมายโรงงานเพื่อลดภาระหน้าที่แก่ผู้

ประกอบกิจการโรงงานขนาดเล็กจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวกที่ 2 ส่งผลให้เกิดช่องว่างของกฎหมายในการประกอบกิจการโรงงานมีการหลีกเลี่ยงกฎหมายและมีการถ่ายโอนอำนาจไปยังหน่วยงานอื่นที่ยังไม่มีความพร้อมในการบริหารจัดการน้ำดังกล่าวได้

มานะชัย เทพสุรินทร์, สมปอง สุวรรณภุมมา และณัฐดนัย แก้วโพนงาม บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) ศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 3) หาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานเทศบาลสามัญ และลูกจ้างประจำ ทั้งหมดของเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ รวมจำนวน 81 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การปฐมนิเทศ การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น การสอนงานและให้คำปรึกษา การฝึกอบรมสัมมนาตรงตามตำแหน่งและสายงาน และการศึกษาดูงาน 2) ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการพัฒนางองค์กร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดรองลงมาคือ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคคล และด้านการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล และ 3) แนวทางการพัฒนาควรส่งเสริมบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง กำหนดกลยุทธ์ ทบทวนและปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ระบบงาน ตามกรอบอัตรากำลังให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ สมรรถนะ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการวางแผนตัดสินใจเพื่อพัฒนาในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

อังคณา ปันพิพัฒน์, ปฎิธรรม สำเนียง และวรกฤต เตือนช้าง บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความพึงพอใจ 2) เปรียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 3) หาแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี

ประชากร คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 6,828 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง 364 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 4 ด้าน เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป 2) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน และอาชีพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 3) แนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรบริหารงานเน้นหลักการมีส่วนร่วม จัดทำหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรบริหารด้วยความโปร่งใส กระจายอำนาจ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรมีการระดมทรัพยากรจากชุมชน จัดสรรสวัสดิการตามความเหมาะสม 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรให้ครูบุคลากร และนักเรียนร่วมรับผิดชอบดูแลสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

ศริญญาภัทร์ ชัชโชติสวัสดิ์, ทินกร ชอัมพงษ์ และเยาวเรศ ภัคติจิตร บทความวิจัยเรื่อง

“การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์” พบว่า บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารและครู จำนวน 310 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มอย่างง่ายแล้วเทียบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี และแบบสอบถามระดับการบริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99 สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17, S.D. = 0.67$) 2) ระดับการบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20, S.D. = 0.68$) และ 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.61-1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เพียรชัยรัตน์ เงินงาม, วันชัย พลเมืองดี, พระชยานันท์มณี และชูชาติ สุทธิ
 บทความวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพคุณภาพชีวิตในปัจจุบันของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน 2) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ และ 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎกเอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 40 คน เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพคุณภาพชีวิตในปัจจุบันของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน อยู่อย่างแออัดล้นเรือนจำ โรงเลี้ยงอาหารคับแคบ เวชภัณฑ์ขาดแคลน สถานที่ศึกษาอบรมไม่เพียงพอ 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ มีการจัดการศึกษาอบรมให้กับผู้ต้องขัง คือหลักสูตรบังคับทั่วไป หลักสูตรบังคับตามลักษณะแห่งและหลักสูตรบังคับเลือก 3) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน คือด้านกายส่งเสริมให้มีการเล่นและแข่งขันกีฬา การดูแลรักษาสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาล การรับประทานอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย ด้านจิตใจจัดการศึกษาอบรมวิชาชีพ การศึกษา หลักสูตรสังคมศึกษา การสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน ด้านสังคม จัดโครงการเยี่ยมญาติใกล้ชิด ประกวดร้อง ฟีกระเบียบแถว โครงการจิตอาสา โครงการเตรียมพร้อมก่อนปล่อย และด้านปัญญาจัดการศึกษาอบรมด้านธรรมะ บริการห้องสมุดพร้อมปัญญาให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อเพิ่มพูนความรู้

นิตยา มาลา, สาธกร ทรัพย์รวงทอง และปพนสรณ์ โปธิพิทักษ์ บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการดำเนินงาน 2) หาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น .98 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งสิ้น 148 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกชนิดคำถามปลายเปิด ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน 2) แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรับทราบปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไข

ปัญหาร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาชีพตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง ควรปรับปรุงอาคาร เรือน สภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับเด็กเล็ก ควรมีการประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ เปิดโอกาส ให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายหรือ โครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรมีกลุ่มงานหรือศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ริมล โพธิ์ชัยรัตน์, ภาวิตา ธาราศรีสุทธิ และศิริพงษ์ เสาภายน บทความวิจัยเรื่อง “ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมือง สมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1” พบว่า 1) สาเหตุของปัญหา ประกอบด้วย การจัดเก็บอุปกรณ์ช่างไม่เรียบร้อยเนื่องจากมีพื้นที่การจัดเก็บไม่ เพียงพอและจัดไม่เป็นระเบียบ การบันทึกข้อมูลรับ-ส่งเอกสารมีความล่าช้า เนื่องจากยังมีการใช้ สมุดในการจดบันทึก และการเข้างานสายของบุคลากรในหน่วยงาน เนื่องจากเครื่องสแกนนิ้วมืออยู่ ไกลจากหน่วยงาน และ 2) แนวทางการแก้ไขเพื่อปรับปรุงผลิตภาพ โดยการสำรวจและติดตามผล การปรับปรุงปัญหาที่เกิดขึ้น ผลการปรับปรุงปัญหาที่ 1 พบว่าสามารถลดเวลาในการค้นหาจากเดิม 4 นาที/ครั้ง ลดลงเหลือ 1 นาที/ครั้ง สามารถคิดเป็นอัตราร้อยละ 75 ผลการปรับปรุงปัญหาที่ 2 พบว่าสามารถลดค่าใช้จ่ายอุปกรณ์ในการจดบันทึกจากเดิม 350 บาท/เดือน ลดลงเหลือ 120 บาท/ เดือน สามารถคิดเป็นอัตราร้อยละ 65.71 และผลการปรับปรุงปัญหาที่ 3 พบว่าสามารถลดจำนวน การมาสายจากเดิม 10 คน/เดือน ลดลงเหลือ 4 คน/เดือน สามารถคิดเป็นอัตราร้อยละ 60

สุวรรณทนา ชี้อยู่, ปฎิธรรม สำเนียง และวรกฤต เกื่อนช้าง บทความวิจัยเรื่อง “การพัฒนาแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะ ความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตามหลักสี่ปฐิธรรม 7” พบว่า 1) สภาพการ ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง นักเรียน การป้องกันและแก้ไข การพัฒนาและส่งเสริม และการส่งต่อ 2) รูปแบบระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการตามหลักสี่ปฐิ ธรรม 7 ดังนี้ 2.1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ความตระหนักรู้ของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำ ระบบฐานข้อมูลนักเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล 2.2) การคัดกรองนักเรียน แบ่งเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มความสามารถพิเศษ 2.3) การป้องกันและแก้ไข นิเทศ ติดตาม สนับสนุน ส่งเสริมความรู้และทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนมี พฤติกรรมพึงประสงค์ 2.4) การพัฒนาและส่งเสริม ค้นหาความเป็นเลิศ/อัจฉริยะภาพและแสดง ศักยภาพอย่างต่อเนื่อง สร้างแบบอย่างที่ดี/แรงบันดาลใจด้วยวิทยากรมืออาชีพ 2.5) การส่งต่อตาม แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่กำหนด และ 3) ผลการประเมินรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

นงนุช อินทรโคกสูง, ทินกร ชอัมพงษ์ และเยาวเรศ ภักดีจิตร บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์” พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.44) 2) ระดับการบริหารวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.48) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.61-1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_3) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X_1) ด้านงบประมาณ (X_4) ด้านสื่อและเทคโนโลยี (X_6) และด้านครูผู้สอน (X_2) ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนได้ร้อยละ 64.00 ดังสมการพยากรณ์ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.37 + 0.17(X_3) + 0.18(X_1) + 0.23(X_4) + 0.13(X_6) + 0.20(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.18(Z_3) + 0.19(Z_1) + 0.24(Z_4) + 0.16(Z_6) + 0.18(Z_2)$$

ศิริัญญา แดงน้อย, พระมหาอุตร อุตโตโร และปฏิธรรม สำเนียง บทความวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์” พบว่า พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.40$) พิจารณาจากมากไปน้อย ได้แก่ 1.1) ด้านการเรียนการสอน 1.2) ด้านการวัดผลและประเมินผล 1.3) ด้านหลักสูตร 1.4) ด้านการนิเทศการศึกษา 1.5) ด้านสื่อการเรียนการสอน 2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการ พบว่า ครูและบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาแตกต่างกัน และ 3) แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า 3.1) ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพจริง 3.2) ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านการเรียนการสอน โดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและใช้วิธีที่หลากหลาย 3.3) ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านสื่อการเรียนโดยจัดอบรม จัดสรรงบประมาณในการสร้างสื่อการเรียนการสอน รับฟังสภาพปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อ 3.4) ผู้บริหารกำหนดนโยบายด้านการวัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยวัดและประเมินผลตามสภาพจริง นำผลการวัดผลและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนา 3.5) ผู้บริหารควรนิเทศการศึกษาโดยใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลาย นำผลการนิเทศมาใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากร

ณฐมน อนันต์, ปฎิธรรม สำเนียง และวรกฤต เกื้อนช่าง บทความวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์” พบว่า 1) การประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านบริบท ด้านประสิทธิผล ด้านผลกระทบ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ และน้อยที่สุด ด้านความยั่งยืน 2) แนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ด้านบริบท ควรพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่เกิดจากความต้องการด้วยความพอใจในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ใส่ใจไม่เพิกเฉย พากเพียรในการประยุกต์หรือสร้างสื่ออุปกรณ์ แผนโครงการ งบประมาณ รวมทั้งสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรก่อนดำเนินกิจกรรมโครงการ ให้ความสำคัญทุกขั้นตอนการดำเนินโครงการ และดำเนินการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการพิจารณาผลกระทบทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ต้องนำมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป ทั้งนี้ควรสร้างความยั่งยืน พอใจ พากเพียรใส่ใจตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา ไม่ละเลยในการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม โรงเรียนต้องมีการจัดตั้งขุมนุมส่งเสริมคุณธรรม มีประชาสัมพันธ์ส่งเสริมสนับสนุนคุณธรรม และสอดแทรกบูรณาการคุณธรรมไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกกิจกรรมเพื่อความต่อเนื่องในการให้ความรู้เรื่องคุณธรรม

นันทนา แจ้งสว่าง และศศิธร วชิรปัญญาพงศ์ บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่” พบว่า 1) ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ มุมมองทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นมุมมองด้านกระบวนการภายใน มุมมองด้านลูกค้า และมุมมองด้านการเงิน ตามลำดับ และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจออนไลน์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ พบว่า จำนวนของผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์ มีความสัมพันธ์ต่ำมากหรือแทบไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ฐิตินันท์ ดวงสุวรรณ, ทิปพิพัฒน์ สันตะวัน และสายทิพย์ ยะฟู บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์” พบว่า 1) ระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชา การบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.27$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการทำวิทยานิพนธ์, การค้นคว้าอิสระ ($\mu = 4.00$) รองลงมา คือ ด้านหมวดวิชา (ภาคบังคับ) ($\mu = 3.20$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิชาเฉพาะด้าน (วิชาเลือก) ($\mu = 2.97$) 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.15$)

ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยทางกายภาพ ($\mu = 3.16$) รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนด้านการเรียนการสอนของครอบครัว ($\mu = 3.15$) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ($\mu = 3.14$) และ 3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า อายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน ส่วนด้านเพศและประสบการณ์ ในการทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ด้านเพศ ปัจจัยส่วนตัวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปรีชา ตุ่มโท, ทินกรณ ข้อมพงษ์ และสายทิพย์ ยะฟู บทความวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท” พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.35$, S.D. = 0.64) 2) ระดับการบริหารวิชาการของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.37$, S.D. = 0.59) 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.66-0.73 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน (X_6) ปัจจัยงบประมาณ (X_3) ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์สื่อและเทคโนโลยี (X_4) ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา (X_1) และปัจจัยครูผู้สอน (X_2) ส่งผลต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนได้ร้อยละ 66.00 ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.70 + 0.18(X_3) + 0.16(X_4) + 0.22(X_6) + 0.14(X_1) + 0.15(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.19(Z_3) + 0.21(Z_4) + 0.25(Z_6) + 0.15(Z_1) + 0.14(Z_2)$$

พระมหาสุชาติ ธมมกาโม, พระครูสุภัทรกิจจานุการ และฉัตรชัย แนวพญา บทความวิชาการเรื่อง “ระบบตุลาการในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ไทย” พบว่า บทความวิชาการนี้ มุ่งอธิบายถึงระบบศาลและตุลาการ ของกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ ภายใต้กฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 โดยนำเสนอลักษณะการปกครองของคณะสงฆ์ ระบบศาล พยานหลักฐานและการแสวงหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ รวมถึงการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองกับระบบตุลาการคณะสงฆ์ กล่าวถึงระบบการรวมอำนาจ คือ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ เข้าไว้ในตำแหน่งเจ้าคณะปกครองเพียงตำแหน่งเดียว ซึ่งเจ้าคณะปกครองจะมีอำนาจบริหารในขณะเดียวกัน สามารถออกคำสั่งทางการปกครอง และทำหน้าที่ตุลาการคณะสงฆ์โดยตำแหน่งพร้อมกัน เพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ การปกครอง หรือการพิจารณาคดี รวมถึงการลงนิคหกรรม (ลงโทษ) พระภิกษุ จึงเป็นไปเพื่อการรักษาเสถียรภาพทางอำนาจในการปกครอง มากกว่าการพิจารณาอย่างตรงไปตรงมา ดังนั้น หากมีการแยกอำนาจตุลาการออกจากเจ้าคณะปกครอง ให้แก่รองเจ้าคณะปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมาย สามารถ

ปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้าคณะปกครองได้ ถือเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าคณะปกครอง และเพิ่มบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้แก่รองเจ้าคณะปกครองมากขึ้น การถ่ายโอนอำนาจนั้นอาจเป็นไปได้ยาก แต่หากมีการผลักดันจากเจ้าคณะปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต

สมาน ศิริเจริญสุข บทความวิชาการเรื่อง “สุขภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์” พบว่า สุขภาวะเป็นการดูแลรักษา การป้องกัน และการเยียวยาทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติประยุกต์ใช้หลักธรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดูแล การป้องกันและการเยียวยาชีวิต โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ การส่งเสริมกำลังใจให้ผู้ป่วยหนัก มีความหวังที่จะดูแลรักษาใจซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด ขณะที่สุขภาวะเชิงพุทธเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากเป็นหลักแห่งความจริงของธรรมชาติ โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบในร่างกาย คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตปัญญา ทุกคนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญาไม่สามารถแยกออกจากกันได้และความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องอยู่ในภาวะสมดุลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีสุขภาวะที่ดี

พระนพดล สุทธิธมโม (มุลทาตี) และศิริโรจน์ นามเสนา บทความวิจารณ์หนังสือเรื่อง “พาราณสี คือ อินเดียแท้” พบว่า บทความวิจารณ์หนังสือนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการอธิบายเรื่องราวของเมืองพาราณสี ที่อยู่ในประเทศอินเดีย เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา ความศรัทธา ประเพณีและพิธีกรรมของชาวฮินดู ทำให้เกิดความเลื่อมใสและศรัทธาของเหล่าศาสนิกชนจึงได้มาสักการะเพื่อระลึกถึงพระพุทธองค์ที่สังเวชนียสถานทั้ง 4 แห่ง คือ สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา สถานที่ปรินิพพาน เป็นศูนย์กลางของนักศาสนาและปรัชญาต่างมาศึกษาที่มหาวิทยาลัย กาศีฮินดู หรือมหาวิทยาลัยบานาร์สฮินดู เมืองพาราณสีเป็นสถานที่ทรงประกาศพระธรรมจักร แสดงพระปฐมเทศนาชื่อ “ธัมจักกัปปวัตตนสูตร” และทรงได้แสดงพระธรรมเทศนาชื่อ “อนันนลักขณสูตร” ทำให้พระปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง เป็นการตรัสรู้ของสาวกเกิดขึ้นที่ “สารนาถ” จึงทำให้มีความสำคัญและเป็นที่ยกย่องไปทุกมุมโลกทำให้นักแสวงบุญทั่วสารทิศอยากมาเที่ยวชมเมือง “พาราณสี” เพราะเชื่อว่าหากใครได้มาเที่ยวชมเมืองพาราณสีแล้วก็ขึ้นชื่อว่า ได้มาถึง “อินเดีย”

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัครเดช พรหมกัลป์)

บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ

สารบัญ

กองบรรณาธิการ	ก
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ	ข-ง
บทบรรณาธิการ	จ-ต

บทความวิจัย:

พระอริการเกียรติศักดิ์ กตทีโป, วรกฤต เกื่อนช้าง และปฏิธรรม สำเนียง : พระอริการเกียรติศักดิ์ กตทีโป, วรกฤต เกื่อนช้าง และปฏิธรรม สำเนียง	1
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 : พระสมุห์ผดุงศักดิ์ สนุดจิตโต, พระมหาอุตร อุตโตโร และปฏิธรรม สำเนียง	13
แนวทางการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร : พระปวรวัฒน์ ฐานิสสโร, วรกฤต เกื่อนช้าง และปฏิธรรม สำเนียง	25
การศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา พิชณุโลก อุตรดิตถ์ : วินัย ทาพันธ์และอดุลย์ วังศรีคุณ	37
การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก : วรวิทย์ หอมวงษ์และนางลักษณ์ ใจฉลาด	51
แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 : ญาณกร ช้อยนิยม, พระมหาอุตร อุตโตโร, ปฏิธรรม สำเนียง และ พระครูใบฎีกาณทล (เขมโก ชูโตศรี)	65
แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี	

: กัลญา แก้วประดิษฐ์	79
วัดเจติย (ไฮโซ): คติชน การพัฒนาและการประกอบสร้างในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”	
: ธวเดช ภาจิตรภิรมย์ และชาญชัย จิวจินดา	93
มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมของผู้มีส่วนได้เสียบริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างจังหวัดอุบลราชธานี	
: พรพรรณษา คงประยูร	109
แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ	
: มานะชัย เทพสุรินทร์, สมปอง สุวรรณภูมา และณัฐดนัย แก้วโพนงาม	127
แนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสภาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3	
: อังคณา ปันพิพัฒน์, ปฎิฐธรรม สำเนียง และวรกฤต เดือนช้าง	143
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์	
: ศรีญาภัสร์ ชัชโชติสวัสดิ์, ทินกร ช่อมพงษ์ และเยาวเรศ ภัคดีจิตร	157
รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ	
: เพียรชัยรัตน์ เงินงาม, วันชัย พลเมืองดี, พระชยานันท์มุนี และชูชาติ สุทระ	171
แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์	
: นิตยา มาลา, สาธิต ทรัพย์รวงทอง และปพนสรศักดิ์ โพธิพิทักษ์	187
ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1	
: रिमल โพธิ์ชัยรัตน์, ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และศิริพงษ์ เสาภายน	205

การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ตาม หลักสัปปริสธรรม 7	: สุวรรณทนา ชื่นอยู่, ปฎิธรรม สำเนียง และวรภฤต เกื้อนช้าง	219
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์	: นงนุช อินทรโคกสูง, ทินกร ชอัมพงษ์ และเยาวเรศ ภัคดีจิตร	235
แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักขรรวาทธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์	: ศิริญา แดงน้อย, พระมหาอุดร อุตโตโร และปฎิธรรม สำเนียง	251
การประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์	: ณฐมน อนันต์, ปฎิธรรม สำเนียง และวรภฤต เกื้อนช้าง	265
ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่	: นันทนา แจ้งสว่าง และศศิธร วชิรปัญญาพงศ์	279
ปัจจัยที่มีส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์	: รุตินันท์ ด่วงสุวรรณ, ทีปพิพัฒน์ สันตะวัน และสายทิพย์ ยะฟู	289
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ชัยนาท	: ปรีชา ตุ่มโท, ทินกรณ ชอัมพงษ์ และสายทิพย์ ยะฟู	303

บทความวิชาการ:

ระบบตุลาการในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ไทย	: พระมหาสุชาติ ธมมกาโม, พระครูสุภัทรกิจจานุการ และฉัตรชัย แนวพญา	317
สภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์	: สมาน ศิริเจริญสุข	331

บทวิจารณ์หนังสือ:

พารานส์ คือ อินเดียนแท้

: พระนพดล สุทธิธมฺโม (มุลทาทิ) และศิริโรจน์ นามเสนา 342

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิจัยวิชาการ 356

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ 357

หนังสือขอส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ 375

ใบสมัครสมาชิก 376

**แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล
เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัด
พิจิตร**

Guidelines for Promoting the Participation of Morals Teaching Monks in
Panca-sila and Panca-dhamma Development of Primary School
Students in Schools of Na Rang District, Phichit Province

พระอธิการเกียรติศักดิ์ กตทีโป¹ วรกฤต เกื้อนช่าง² และปฏิธรรม สำเนียง³
Phra Klattsak Katatepro, Worrakrit Thuenchang and Patitham Samniang

Received: January 26, 2022

Revised: April 25, 2022

Accepted: May 05, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.105

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม 2) เสนอแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 16 รูป/คน การสนทนากลุ่มเฉพาะกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 7 รูป/คน โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1.1) สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำด้านศีลและเป็นแบบอย่างทางความประพฤติดี 1.2) สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้อบรมสั่งสอนเยาวชนให้รักษาศีล 1.3) สภาพการมีส่วนร่วมในการกระตุ้นเตือนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม 1.4) สภาพการมีส่วนร่วมในการสอนให้เยาวชนเข้าใจถึงรายละเอียดของคุณธรรม 1.5) สภาพการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกต่อสังคมด้วยการเป็นผู้ปลูกจิตสำนึกให้คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม และ 2) แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของ

¹ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร; Phichit Provincial Office of Buddhism

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: pn_biker@hotmail.com, Tel. 099-3856661

พระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย 2.1) ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ 2.2) ผู้บริหารควรส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กที่ดี ให้เกลียดชั่ว กลัวบาป 2.3) ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสามัคคี 2.4) ผู้บริหารควรส่งเสริมอบรมสั่งสอนของเด็กคุณและโทษของครอบครัวที่แตกแยก และ 2.5) ผู้บริหารควรส่งเสริมความสำคัญกับการส่งเสริมศีลธรรม ตามกตिका กฎเกณฑ์ของสังคม ที่วางไว้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ

คำสำคัญ: แนวทางการส่งเสริม, การมีส่วนร่วม, การพัฒนา, เบญจศีล เบญจธรรม

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the conditions of promoting participation of morals teaching monks; 2) to propose guidelines for promoting participation of morals teaching monks in Panca-sila and Panca-dhamma development of primary school students in schools of Na Rang District, Phichit Province. It was a qualitative research. Data were collected by using an interview form with 16 key informants and a focus group was conducted with 7 experts using content analysis techniques. The results of the research showed that 1) the participation conditions of morals teaching monks in Panca-sila and Panca-dhamma development of primary school students in schools of Na Rang District, Phichit Province consisted of 1.1) the participation conditions in precepts leadership and being a role model of good behavior, 1.2) the participation conditions in teaching youth to keep the precepts, 1.3) the participation conditions in encouraging youth to recognize the importance of conduct in accordance with Panca-sila and Panca-dhamma, 1.4) the participation conditions in teaching youth to understand the details of morality, 1.5) the participation conditions in promoting youths to have social awareness by being a conscience cultivator to consider the benefits of society; and 2) guidelines for promoting participation of morals teaching monks consisted of 2.1) the administrators should promote the application of moral principles in their lives because Dharma is virtuous , valuable and useful, 2.2) the administrators should promote good mental health of children to hate evil and to fear sin, 2.3) the administrators should promote them to have the skills to work together, 2.4) the administrators should promote children to recognize the advantages and disadvantages of broken families, and 2.5) the administrators should promote the importance of

promoting morality in accordance with the rules and regulations of the society that were placed for order.

Keywords: Guidelines for Promoting, Participation, Development, Panca-sila and Panca-dhamma

บทนำ

พระสอนศีลธรรมในสภาวะโลกยุคนิวนอร์มอลมีความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วความปกติใหม่ กำลังเป็นคำพาดหัวยอดนิยมบนโลกออนไลน์ การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตในหลากหลายมิติของคนทั่วโลก ตั้งแต่การทำงาน การรักษาสุขภาพ แม้แต่การศึกษาเองก็ต้องเผชิญกับภาวะของการปรับตัวครั้งใหญ่เช่นเดียวกัน และการเรียนรู้แบบออนไลน์กำลังจะกลายเป็นความปกติใหม่ของสังคมไทยมากขึ้น และการเรียนรู้แบบออนไลน์ก็ไม่ใช่แค่การสอนผ่านดิจิทัลแพลตฟอร์มเท่านั้น แต่การเรียนรู้วิถีใหม่นี้ยังมีอีกหลายมิติให้เราต้องทำความเข้าใจ (กิริติ ศรีวิเชียร, 2562) อีกทั้งพัฒนาการความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศในการสื่อสารในยุคนิวนอร์มอล มนุษย์สามารถรับข้อมูลข่าวสารได้จากสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ โทรทัศน์ วีดีโอ วีซีดี (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ตลอดจนการค้นหาข้อมูลข่าวสารจากอินเทอร์เน็ตรวมถึงการแพร่ระบาดของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาสู่ประเทศไทยทำให้นักเรียน (จิตรา วสุวานิช, 2562) ซึ่งเป็นเยาวชนของชาติได้รับและนำไปปฏิบัติโดยไม่แยกแยะ ว่าสิ่งไหนถูกสิ่งไหนผิด ทำให้พฤติกรรมการเล่นแบบจนทำให้เกิดปัญหาการขาดเบญจศีล เบญจธรรม (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2561) และก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมายและยังพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการเรียนเพื่อสอบแข่งขันเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาโดยไม่สนใจและไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับเบญจศีล เบญจธรรมจึงทำให้เกิดปัญหาทางด้านสังคม ดังนั้นสิ่งที่ต้องพัฒนาเป็นอันดับแรก คือ ต้องเร่งพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพแต่คนจะมีคุณภาพได้นั้นก็ต้องมีเบญจศีล เบญจธรรม ในการครองตนให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 6 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ได้กำหนดไว้ว่าการจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้คู่เบญจศีล เบญจธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขจากทิศทางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ได้ตั้งอยู่บนพื้นฐานการกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของสังคมไทยใน 20 ปีข้างหน้า (ถวิล อนุรักษ์, 2560) โดยนำความคิดของทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับ ตั้งแต่ระดับจังหวัด ระดับอนุภาค ระดับชาติ มาสังเคราะห์เชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบให้เกิดเป็น “วิสัยทัศน์ร่วม” ที่สังคมไทยยอมรับร่วมกันโดยคำนึงถึง

ภาพรวมการพัฒนาที่ผ่านมาสถานการณ์และแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ (จุฑามาศ สนิทดี, 2560) เพื่อนำไปสู่สังคมไทยที่พึงประสงค์พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคมไทยอย่างไรก็ตามการพัฒนาที่ผ่านมา ได้ก่อให้เกิดทุนทางสังคมและเศรษฐกิจหลายประการซึ่งเป็น “จุดแข็ง” ของประเทศที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา กล่าวคือ รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันได้วางพื้นฐานให้เกิดการปฏิรูปที่สำคัญทั้งทางสังคม การเมือง การบริหารภาครัฐและการกระจายอำนาจขณะที่กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและพลังท้องถิ่นชุมชนเข้มแข็งมากขึ้น สื่อต่าง ๆ มีเสรีภาพมากขึ้นเอื้อต่อการเติบโตของประชาธิปไตยการป้องกันการทุจริตประพตติมิชอบและการเสริมสร้างธรรมาภิบาลในสังคมไทยทั้งจุดแข็งของฐานการผลิตการเกษตรที่หลากหลาย (ชัยพร วิชชาวุธ และ อีรพร อูวรรณโณ, 2560) มีศักยภาพเป็นแหล่งผลิตอาหารของโลก พร้อมทั้งมีธุรกิจบริการที่มีความเชี่ยวชาญมีเอกลักษณ์ความเป็นไทยมีวัฒนธรรมที่เป็นจุดเด่นรวมทั้งมีภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมเป็นปึกแผ่นและมีสถาบันหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจ (บรรเทา กิตติศักดิ์, 2560) ซึ่งจะช่วยให้เป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญในการลดความเสี่ยงจากกระแสสินวิธรรมา ยุกติโลกยังหาความสงบไม่เจอกับไวรัสที่ยังไม่หยุดสร้างปัญหา กับพระสอนศีลธรรม ในพิจิตร ระบบการศึกษายังไม่สามารถพัฒนาจิตใจของผู้เรียนให้เป็นคนดีได้ หลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นสิ่งหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการศึกษาของคนในชาติ ทั้งด้านความรู้และการปลูกฝังเบญจศีล เบญจธรรม (พระราชวรมนูณี (ประยูรช ษิต) 2561) ให้ดียิ่งขึ้นต่อไป วัดและพระสงฆ์ได้มีบทบาทอย่างสำคัญในการส่งเสริมการศึกษาของเยาวชนและประชาชนทั้งความรู้ทางโลกและความรู้ทางธรรมหลายวัดได้ดำเนินการจัดตั้งศูนย์เด็กเล็กก่อนวัยเกณฑ์โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในวัดเพื่อการศึกษาตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการแก่เด็กและเยาวชนได้ตั้งโรงเรียน นักรธรรม บาลี โรงเรียนสามัญ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ประเทศไทยเป็นจำนวนไม่น้อยได้เคยบวชเรียนในพระพุทธศาสนา ได้เคยเป็นลูกศิษย์วัดได้รับการสั่งสอนจากพระสงฆ์ผู้เป็นพระอุปัชฌาย์ ครู อาจารย์ จึงทำให้ได้รับความสุข ความเจริญก้าวหน้า ได้ทำงานที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน สังคมและประเทศชาติเป็นอเนกประการ (พระครูอุทัยปัญญาคุณ (ปัญญา สุขโม), 2559)

จากสาเหตุดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและเผยแพร่ข้อมูลในด้านการจัดการศึกษาการพัฒนานักเรียน เยาวชน ให้มีความรู้และเบญจศีล เบญจธรรม การประยุกต์ใช้หลักการมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษาใน 5 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นตัวแบบทางเบญจศีล เบญจธรรม 2) ด้านการเป็นผู้อบรมสั่งสอน 3) ด้านการเป็นผู้เตือนสติ 4) ด้านการเป็นผู้ปลูกฝังเบญจศีล เบญจธรรม และ 5) ด้านการเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของเยาวชนต่อสังคมเริ่มตั้งแต่เยาว์วัยให้ความสำคัญแก่การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม

ครอบครัวที่อบอุ่นและสถานศึกษาที่เอาใจใส่ดูแลเด็กอย่างใกล้ชิดด้วยการปลูกฝังความรู้ที่ทันโลกและคุณค่าที่ดีของวัฒนธรรมไทยกระบวนการการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สนับสนุนให้มีการปฏิบัติธรรม และความสงบร่มเย็นทางจิตใจควบคู่กับการเร่งรัดการปฏิรูป ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร โดยการสัมภาษณ์ (In depth Interview) จึงได้สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 16 รูป/คน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร และสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน และครู ซึ่งท่านเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีความรู้ด้านหลักการมีส่วนร่วมเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารงานการศึกษา และท่านเหล่านั้นมีความรู้ตั้งแต่ระดับปริญญาโท ถือได้ว่าเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญที่สามารถให้ข้อมูลในหลักการมีส่วนร่วมและหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยได้ศึกษาเนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยอย่างละเอียดแล้วบันทึกข้อมูลตามการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ตามกรอบแนวความคิดการวิจัยที่ได้วางไว้ แล้วนำข้อมูลสำคัญเหล่านั้นไปสรุปวิเคราะห์ การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล ได้แก่ นำหลักสำคัญในเนื้อหาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏตามนัยที่ได้วางไว้ แล้วสรุปนัยสำคัญเหล่านั้นตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์หลักการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ให้สอดคล้องกับโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการเป็นต้นแบบทางเบญจศีล เบญจธรรม ด้าน

การเป็นผู้อบรมสั่งสอน ด้านการเป็นผู้เตือนสติ ด้านการเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม และด้านการเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของเยาวชนต่อสังคม

ระยะที่ 2 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จึงได้สนทนาผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ 7 รูป/คน ในการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร เก็บรวบรวมข้อมูล อย่างละเอียดแล้วบันทึกข้อมูลตามการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ตามกรอบแนวความคิดการวิจัยที่ได้วางไว้ แล้วนำข้อมูลสำคัญเหล่านั้นไปสรุปวิเคราะห์ การวิเคราะห์และสรุปข้อมูล ได้แก่ นำหลักสำคัญในเนื้อหาข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาแนวคิดที่ปรากฏตามนัยที่ได้วางไว้ แล้วสรุปนัยสำคัญ ๆ เหล่านี้ตามกรอบแนวความคิดในการวิจัยวิเคราะห์และสังเคราะห์ หลักการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ของนักเรียนประถมศึกษา ในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการเป็นตัวแบบทางเบญจศีล เบญจธรรม สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำด้านศีลและเป็นแบบอย่างทางความประพฤติดี สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้อบรมสั่งสอนเยาวชนให้รักษาศีล สภาพการมีส่วนร่วมในการกระตุ้นเตือนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม สภาพการมีส่วนร่วมในการสอนให้เยาวชนเข้าใจถึงรายละเอียดของคุณธรรม สภาพการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกต่อสังคมด้วยการเป็นผู้ปลูกจิตสำนึกให้คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม คือ บทบาทของพระสอนศีลธรรมในการเป็นผู้นำด้านศีลและเป็นแบบอย่างทางความประพฤติดีปฏิบัติชอบแก่เยาวชน ด้านการเป็นผู้อบรมสั่งสอน

2. แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สิ่งที่มีคุณค่ามีประโยชน์ เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อของด้านกรเป็นตัวแบบทางเบญจศีล เบญจธรรม ให้มีชั่วโมงเรียนมากขึ้น การเรียนการสอน พร้อมสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม และวันสำคัญ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ควรส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กที่ดี ให้เกลียดชัง กลัวบาป พระสอนศีลธรรมควรที่จะต้องให้ครูเป็นแบบอย่างและให้อบรมนักเรียนประพฤติปฏิบัติเป็นประจำ ควรอบรมสั่งสอนของเด็กบางคนนั้น

อาจจะไม่จดจำเหมือนกันทุกคน คนที่จะให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย ควรส่งเสริมให้มีทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสามัคคี พระสอนศีลธรรมเพิ่มระยะเวลาให้เหมาะสม ควรเพิ่มสื่อและนวัตกรรมให้มากขึ้น จัดกิจกรรมให้เด็กมีความสนใจและกระตุ้นนักเรียนให้มีส่วนร่วม ควรใช้สื่อประกอบ ควรเน้นความเกิดปลูกฝังเป็นนิสัยควรส่งเสริมอบรมสั่งสอนของเด็กคุณและโทษของครอบครัวที่แตกแยก ด้านการเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรม ปลูกฝังให้การเรียนปฏิบัติ ตามหลัก มีจิตใจเมตตา กรุณา คิดดี ทำดี พุทธดี รู้จักบาป บุญ คุณ นำไปใช้ในชีวิตและเป็นต้นแบบได้ ควรส่งเสริมความสำคัญกับการส่งเสริมศีลธรรม ตามกติกา กฎเกณฑ์ของสังคม ที่วางไว้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ ด้านการเป็นผู้สร้างจิตสำนึกของเยาวชนต่อสังคม เตือนให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าและเป็นผู้มีความกตัญญูทศเวท การนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังนี้

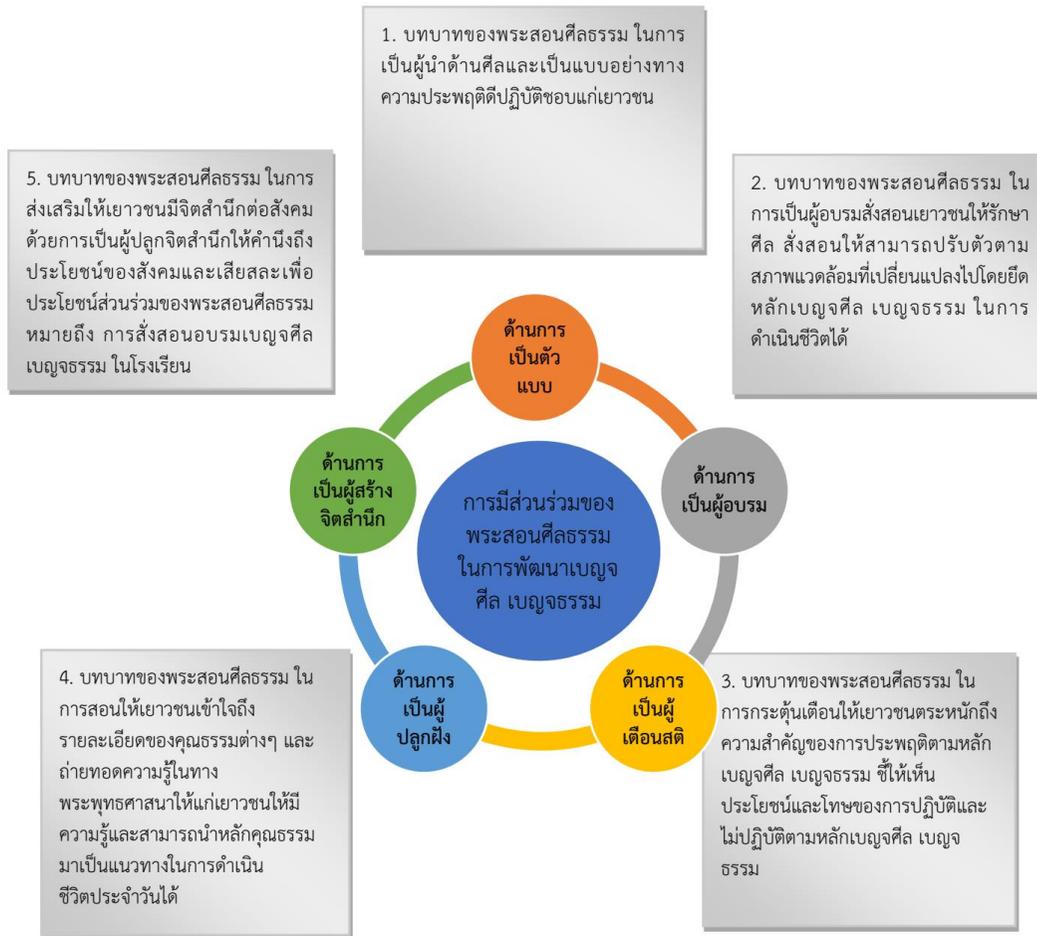
1. สภาพการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ของนักเรียนประถมศึกษาในสถานศึกษา อำเภอบึงนาราง จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1.1) สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้นำด้านศีลและเป็นแบบอย่างทางความประพฤติ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิตยา มั่นชำนาญ (2557) พบว่า ผู้นำต้องเป็นผู้มีความรู้ดี มีปฏิภาณไหวพริบบุคลิกภาพดี มีความริเริ่มและรู้จักปรับปรุงแก้ไข แนะนำส่งเสริมในเรื่อง ควรปฏิบัติตน และสามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวัน เป็นต้นแบบทางการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ให้กับนักเรียนได้ อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดี มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ มีการเตือนสติให้นักเรียน รู้จักมีปฏิบัติดี 1.2) สภาพการมีส่วนร่วมในการเป็นผู้อบรมสั่งสอนเยาวชนให้รักชาติ สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรินทร์ จูแวน (2559) พบว่า การปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ด้านการวางแผนการศึกษา ควรให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและแจ้งข่าวให้ชุมชนรับทราบเพื่อจะได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมประชุมวางแผน ด้านการแสวงหาทรัพยากร ควรมีการสำรวจความต้องการด้านทรัพยากรที่จะสนับสนุนโรงเรียน ด้านการประสานงาน ควรมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว และด้านการประเมินผล พร้อมทั้งสร้างสัมพันธ์ชุมชนที่ดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชน 1.3) สภาพการมีส่วนในการกระตุ้นเตือนให้เยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการประพฤติตามหลักเบญจศีล เบญจธรรม 1.4) สภาพการมีส่วนร่วมในการสอนให้เยาวชนเข้าใจถึงรายละเอียดของคุณธรรม และ 1.5) สภาพการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้เยาวชนมีจิตสำนึกต่อสังคมด้วยการเป็นผู้ปลูกจิตสำนึกให้คำนึงถึงประโยชน์ของสังคม ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัตรา มัชชรดิษ (2559) พบว่า ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง

2. แนวทางทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย 2.1) ควรส่งเสริมการนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต ธรรมที่เป็นคุณความดีงาม สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูสมุห์ธวัชชัย สมุตโต (ม่วงไหมทอง) (2564) พบว่า

ผู้บริหารโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ควรมาส่งเสริมความรู้ ความสามารถของพระสอนศีลธรรมให้มีความสามารถในการประยุกต์หัวข้อธรรมที่สอนให้เชื่อมโยงกับการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 2.2) ควรส่งเสริมสุขภาพจิตเด็กที่ดี ให้เกลียดชัง กลัวบาป 2.3) ควรส่งเสริมให้มีทักษะในการทำงานร่วมกัน มีความสามัคคี สอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉนวนวิไช) (2561) พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการจะต้องมีการถ่ายทอดกระบวนการบริหารจัดการสู่บุคลากรทุกระดับ ประสานความร่วมมือในด้านต่าง ๆ และเร่งพัฒนาเครือข่าย 2.4) ควรส่งเสริมการอบรมสั่งสอนของเด็กคุณและโทษของครอบครัวที่แตกแยก สอดคล้องกับงานวิจัยของพระพุฒระกูล พุทธรักษาโต และคณะ (2555) พบว่า บทบาทโดยตรงของพระสงฆ์ประการหนึ่ง คือ การเป็นที่พึ่งทางจิตใจ การที่เข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียนก็เท่ากับว่าท่านได้ทำหน้าที่ในการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และ 2.5) ควรส่งเสริมการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมศีลธรรม ตามกตีกา กฎเกณฑ์ของสังคม ที่วางไว้เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระหงษ์ทอง กตธมโม (ชาธิพร) (2558) พบว่า พระสอนศีลธรรมไม่ได้อยู่ภายใต้กฎระเบียบของสถานศึกษาเหมือนบุคลากรครูทั่วไป ไม่ได้กำหนดให้พระสอนศีลธรรมต้องทำแผนการสอน ไม่ได้อบรมถวายความรู้ให้แก่พระสอนศีลธรรมจึงไม่ได้รับการนิเทศติดตามการสอน ทั้งนี้จึงควรส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมปฏิบัติตามกฎ ระเบียบที่ทางโรงเรียนกำหนด

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม” มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ธรรม ในการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม

พระสงฆ์ธรรมมีส่วนให้ความรู้กับเด็ก เสริมสร้างเบญจศีล เบญจธรรม เป็นตัวอย่างในการปฏิบัติตน และประพฤติดี ให้ความรู้และสั่งสอนนักเรียนให้มีความรู้ ในการกระทำดี ประพฤติดี แนะนำส่งเสริมในเรื่อง ควรปฏิบัติตน และสามารถนำไปใช้ชีวิตประจำวัน เป็นต้นแบบทางการพัฒนาเบญจศีล เบญจธรรม ให้กับนักเรียนได้ อบรมสั่งสอนให้นักเรียนเป็นคนดี มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ มีการเตือนสติให้นักเรียน รู้จักมีปฏิบัติดี สร้างความน่าสนใจ ปลูกจิตสำนึกให้กับนักเรียนบ่อย ๆ มาสอนและให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา รักษาศีล ให้ความเคารพผู้ที่อาวุโส สุขภาพเรียบร้อย ชี้ให้เห็นความสำคัญของเบญจศีล เบญจธรรม ตามหลักพระพุทธศาสนา สร้างศรัทธาให้เกิดแก่ผู้เรียน พัฒนาบุคลิกภาพ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ใช้สื่อต่างในการให้ความรู้ มีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้รอบรู้ ทักษะงานการต่าง ๆ เพื่อใช้ข้อมูลในการเตือนสติ เป็นตัวอย่างที่ดี มีการฝึกให้นักเรียนรวมกันทำงานเป็นหมู่คณะ

เดือนให้นักเรียนตระหนักถึงคุณค่าและเป็นผู้มีความกตัญญูทวเที่ การนำหลักคุณธรรมมาใช้ในการดำเนินชีวิต พระสอนศีลธรรม เป็นตัวอย่างที่ดี มีการฝึกให้นักเรียนรวมกันทำงานเป็นหมู่คณะปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนเสียสละตนเพื่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สถานศึกษาควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และคณะพระสอนศีลธรรมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีชั่วโมงเรียนมากขึ้น การเรียนการสอนพร้อมสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ สนับสนุนกิจกรรมทางศาสนา วัฒนธรรม และวันสำคัญต่าง ๆ มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา สอนตรงตามหลักพระพุทธศาสนา และบูรณาการพร้อมปฏิบัติลงมือทำยึดหลัก ศีล 5 ในการปฏิบัติ

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 2 ควรศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน และให้ความอนุเคราะห์สนับสนุนทุนการศึกษาให้กับนักเรียน อบรมสั่งสอน และจัดกิจกรรมด้านคุณธรรมของนักเรียน ในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาบุคลากรเพื่อรับผิดชอบต่อกรมีส่วนร่วมของชุมชน และมีการวัดและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้รอบรู้ ทนสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อใช้ข้อมูลในการเตือนสติ เป็นตัวอย่างที่ดี มีการฝึกให้นักเรียนรวมกันทำงานเป็นหมู่คณะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารควรให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการปรับปรุง และพัฒนา นำผลการวิจัยนี้ ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมความร่วมมือ ของชุมชน และคณะพระสอนศีลธรรม ควรใช้ความเป็นกันเองในการพูดคุย ยอมรับความคิดของผู้อื่นให้เห็นเป็นตัวอย่างในการแสดงออก ต่อสังคมควรช่วยกันแนะนำทั้งในบ้านและโรงเรียน อยู่ร่วมกันแล้วสังคมอยู่เป็นสุข

2. ผู้บริหารควรให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ นำผลการวิจัยไปจัดทำข้อมูลให้เป็นสารสนเทศ เพื่อเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาการศึกษา กระบวนการศึกษา กระบวนการบริหาร กิจกรรมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยการปลูกฝังเบญจศีล เบญจธรรม

3. ผู้บริหารควรให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในด้านของธรรมะในชีวิตประจำวันให้กับนักเรียน ได้ให้ความรู้อบรมนักเรียนให้เป็นผู้ไม่ประมาดประพฤติตนอยู่ในศีลธรรม ด้านการเป็นผู้ปลูกฝังเบญจศีล เบญจธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- กิริติ ศรีวิเชียร. (2562). *การจัดจริยศึกษาในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- จิตรา วสุวานิช. (2562). *จิตวิทยาการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จุฑามาศ สนิทดี. (2560). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเทิงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงราย เขต 4*. (การศึกษาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ชัยพร วิชชาวุธและธีรพร อูวรรณโณ. (2560). *แนวคิดและพัฒนาการใหม่ในการปลูกฝังจริยธรรม ใน ความรู้คู่คุณธรรมรวมบทความเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมและการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ถวิล อรัญเวศ. (2560). *นักบริหารมืออาชีพ: ในยุคเขตพื้นที่การศึกษา*. *วารสารการศึกษา*, 4(2), 17-19.
- นิตยา มั่นชานานู. (2557). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเขาสมิง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาดรสด*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรเทา กิตติศักดิ์. (2560). *จริยธรรมทางการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุวีริยาสาส์น.
- พระครูปลัดกวีวัฒน์ (ธีรวิทย์ ฉนพิชโช). (2561). *การบริหารจัดการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนแบบ 8R Model*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา). วิทยาลัยครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พระครูสมุห์ธวัชชัย สมุตโต (ม่วงไหมทอง). (2564). *การมีส่วนร่วมของพระสอนศีลธรรมในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมบ้านน้ำพุ อำเภอศรีมหาศ จังหวัดสุโขทัย. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตคนเชิงสังคมล้ำนาในสังคมวิถีใหม่”*. (น. 1061-1073). ลำพูน: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูอุทัยปัญญาคุณ (ปัญญา สุขโม). (2559). *การมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมแก่นักเรียนในสถานศึกษาดำบลหนองแก จังหวัดอุทัยธานี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2561). *พุทธวิถีในการสอน*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม.

- พระพุทระกูล พุทธรกุขิต และคณะ. (2555). บทบาทของครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดศูนย์ครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน วิทยาลัยศาสนศาสตร์เฉลิมพระเกียรติกาฬสินธุ์. โครงการครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมณี (ป.อ. ปยุตโต). (2561). พระพุทธศาสนากับสังคมไทย. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- พระหงษ์ทอง กตธมโม (ชาธิพร). (2558). ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อครูพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 4(1), 265-276.
- พัชรินทร์ จูแวน. (2549). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านบ่อหลวง อำเภอฮอดจังหวัดเชียงใหม่. (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุพัตรา มัชบรรดิษ. (2559). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารการศึกษาตามหลักสารณียธรรม 6 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเนินศาลา อำเภอโกรกพระ จังหวัดนครสวรรค์. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

Desirable Characteristics of Morals Teaching Monks in Schools under
Phichit Primary Educational Service Area Office 1

พระสมุห์ผดุงศักดิ์ สนต์จิตโต¹ พระมหาอุดร อุตตโร² และปฎิธรรม สำเนียง³
Phrasamuphadungsak Santacitto, Phramaha Udorn Uttaro and Patitham
Samniang

Received: March 09, 2022

Revised: April 27, 2022

Accepted: May 05, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.106

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น .978 สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผู้บริหารและครูที่มีเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรม ประกอบด้วย ด้านทักษะในการสอนพระสอนศีลธรรมควรทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรมควรสอนตามลำดับอยู่ในกรอบของหลักสูตรและมีวิธีการสอนที่ถูกต้อง ด้านบุคลิกภาพ พระสอนศีลธรรมควรดำรงสมณสาธูปพร้อมทั้งมีจรรยาบรรณใน

¹⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: pk.jj2016@gmail.com, Tel. 083-9607313

การสอนและมีมารยาททางสังคมด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรประสานขอความร่วมมือระหว่าง พระสงฆ์กับผู้บริหารสถานศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรมพระสอนศีลธรรม ต้องมีคุณลักษณะที่เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนในศีลธรรม

คำสำคัญ: พระสอนศีลธรรม, คุณลักษณะอันพึงประสงค์, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study desirable characteristics of morals teaching monks in schools; 2) to compare the opinions of administrators and teachers towards desirable characteristics of morals teaching monks in schools; and 3) to propose guidelines for development of morals teaching monks in schools under Phichit Primary Educational Service Area Office 1. This research was a mixed methods research. For quantitative research, data were collected from a sample of 140 people. The research instrument was a questionnaire with a confidence value of .978. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and one-way analysis of variance. In terms of qualitative research, a semi-structured interview was used by collecting data from 9 key informants. Data were analyzed by content analysis. The results of the research found that 1) desirable characteristics of morals teaching monks in schools, overall was at a high level; 2) administrators and teachers with different gender, position, education level and work experience had different opinions with no statistical significance; and 3) guidelines for development of desirable characteristics of morals teaching monks were as follows: in the aspect of teaching skills, morals teaching monks should make a lesson plan in accordance with the curriculum; in terms of teaching and learning management, morals teaching monks should teach sequentially within the framework of the curriculum and in the correct teaching methods; for personality, morals teaching monks should maintain monks' proper behavior with teaching ethics and social etiquette; in relation to human relations, morals teaching monks should seek cooperation between monks and school administrators; for morality and ethics, morals teaching monks must possess exemplary qualities in moral conduct.

Keywords: Morals Teaching Monks, Desirable Characteristics, Educational Service Area Office

บทนำ

การพัฒนาคุณภาพคนเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ประเทศไทยให้ความสำคัญเรื่องการพัฒนาคุณภาพคนซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้เสนอแนวคิดให้ใช้ “การศึกษา” เป็นเครื่องมือหรือระบบในการเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ให้เป็นผู้มีพัฒนาการที่สมดุลทั้งด้านสติปัญญา จิตใจ ร่างกายและสังคมเสริมสร้างคุณลักษณะของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่ “ผู้ที่เรียนรู้” เพื่อรองรับสถานการณ์ในยุคโลกาภิวัตน์ที่สามารถที่จะเลือกและเรียนรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการพินิจพิเคราะห์อย่างระมัดระวังพิจารณาแก้ไขสถานการณ์ที่เป็นปัญหาด้วยวิธีการ กระบวนการ การคิดที่เหมาะสมและทักษะเพียงพอที่จะช่วยให้บุคคลสามารถแสวงหาความรู้ได้อย่างไม่สิ้นสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2559)

วิชาพระพุทธศาสนาเป็นวิชาหนึ่งที่สามารถจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดคุณลักษณะที่สามารถพัฒนาสติปัญญา จิตใจ ของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาชีวิตเป็นคนที่มีความรอบคอบซึ่งการศึกษาเพื่อพัฒนามนุษย์เป็น “เป้าหมายที่แท้จริงของการศึกษา” การสร้างบัณฑิต สร้างคนให้เป็นบัณฑิต ในส่วนวิชาการด้านต่าง ๆ และวิชาชีพทั้งหลายเป็นเครื่องมือให้แก่บัณฑิตเป็นการบอกริธีที่จะทำให้เขาสามารถใช้เครื่องมือได้ แต่คนใช้เครื่องมือนั้นจะต้องเป็นคนที่ดี ซึ่งจะนำเครื่องมือไปใช้เพื่อสร้างสรรค์ทำให้เกิดประโยชน์สุขแก่ชีวิตและสังคม ไม่ใช่ นำเครื่องมือไปใช้เพียงเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวด้วยความเห็นแก่ตัว แล้วทำร้ายเบียดเบียนผู้อื่น หรือก่อความเสียหายทำลายสังคม ตลอดจนมนุษยชาติ ซึ่งเป็นปัญหาสังคมในปัจจุบัน ปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ ก็คือ การพัฒนาคนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนของชาติต้องเตรียมพร้อมให้เขามีความเจริญทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และค่านิยม การที่เด็กจะมีคุณภาพสิ่งสำคัญ คือ จะต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตซึ่งมาจากแหล่งสำคัญคือหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในปี พ.ศ. 2551 กรมการศาสนา ได้โอนภาระงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ และได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาดำเนินการโดยบรรจุเป็นพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน ในฐานะที่ผู้วิจัยเองมีสถานะเป็นพระสอนศีลธรรมที่ทำการสอนอยู่ในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีหน้าที่รับผิดชอบดูแลและประสานงานระหว่างสถานศึกษากับพระสอนศีลธรรมในจังหวัดศีลธรรม เขต 1 จำนวน 102 รูป จากการดำเนินงานดังกล่าวรวมถึงการได้เข้าทำการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของพระสอนศีลธรรมจากทางสำนักงานพระสอนศีลธรรม พบว่า พระสอนศีลธรรมในปัจจุบันมีบทบาทหน้าที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) สอนสาระการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนา ตามมาตรฐานหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) สอนและติวสอบธรรมศึกษาให้กับนักเรียน และผู้มีความสนใจทั่วไป 3) อบรมศีลธรรม จรรยา พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของไทย และด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) ส่งเสริมสนับสนุน การพัฒนาโรงเรียนด้วยแนววิถีเชิงพุทธ ตามขั้นตอนกระบวนการของโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ระหว่างทำการสอนใน

สถานศึกษาต่าง ๆ มีโอกาสได้รับฟังข้อเสนอแนะหลากหลายประการที่เกิดขึ้น จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ดูแลเรื่องการสอนศีลธรรมโดยได้มีข้อเสนอแนะให้ความคิดเห็นถึงคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ โดยวัตถุประสงค์ของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 1) เพื่อจัดพระสงฆ์ที่มีความรู้ ความสามารถ ทั้งในด้านปริยัติและปฏิบัติเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนในโรงเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาและระดับอาชีวศึกษา 2) เพื่อให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้ มีความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา 3) เพื่อปลูกฝังให้นักเรียน นักศึกษา มีความรู้คู่คุณธรรม สามารถนำความรู้และคุณธรรมไปบูรณาการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข

สรุปแนวคิดของผู้วิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มี 3 หลักในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจในหลักทางพระพุทธศาสนาและนำไปประยุกต์ใช้ได้ ดังนี้ 1) หลักการกระบวนการพัฒนาผู้เรียนคือการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลายต่อเนื่อง เป็นวิถีชีวิต เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักคิดมี การฝึกปฏิบัติเสมอ ๆ ทั้งด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อให้เกิดการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน 2) หลักคิด การศึกษาตามแนวพุทธปรัชญาการศึกษาของโรงเรียนวิถิพุทธคือ กระบวนการพัฒนา การเรียนรู้ทั้งในด้านความประพฤติ (ศีล) จิตใจ (สมาธิ) และปัญญา (ปัญญา) เพื่อความเจริญงอกงามในทุกขั้นตอนของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การกิน อยู่ ดู ฟัง ในชีวิตประจำวันที่มีสติสัมปชัญญะคอยกำกับ เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและ สิ่งแวดล้อมให้เจริญสืบต่อไป และเนื่องจากพุทธศาสนามีหลักการพัฒนามานุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่จะฝึกฝนและพัฒนาได้ ประกอบกับวิเคราะห์ผู้เรียนว่ามีสติปัญญา อุปนิสัย ความพร้อม และภูมิหลัง ที่แตกต่างกัน การพัฒนาจึงเน้นที่ตัวผู้เรียนแต่ละคนเป็นสำคัญ 3) หลักทำ (หลักปฏิบัติ) ในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนวิถิพุทธนั้นครูและผู้บริหารสามารถจัด พัฒนาได้ตามหลักการหลักคิดข้าง ต้นโดยให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในทีนั้น ๆ ต่อไป โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้รับการอนุมัติจากที่ประชุมของ คณะรัฐมนตรีในวันที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2549 โดยรัฐบาลได้จัดสรรเงินงบประมาณให้จำนวน 10 ล้านบาท เพื่ออุดหนุนโครงการดังกล่าวเป็นค่าใช้จ่ายต่าง ๆ เพื่อมีเป้าหมายที่จะให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตำบลละ 1 รูป ทั่วประเทศให้พระสงฆ์จำนวน 4,000 รูป สอนศีลธรรมในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษา และก็ได้ดำเนินการตามโครงการทันทีโดยเน้นเรื่องหลักธรรม คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าซึ่งเป็นประโยชน์มาก ๆ จะไม่เน้นเรื่องพิธีกรรมโดยให้เจ้าคณะจังหวัดทั่วประเทศเป็นผู้พิจารณาคัดเลือกและก็จะจัดส่งเข้ารับการอบรมถวายความรู้เสริมโดยเจ้าพระคุณสมเด็จพระเจ้าคณะหนทั้ง 4 หน (หนกลาง หนตะวันออก หนเหนือและหนใต้) เมื่ออบรมเสร็จแล้ว ก็จะส่งไปให้ความรู้กับนักเรียนนักศึกษาทั่วประเทศพร้อมกัน 4,000 โรงเรียน เพื่อทำหน้าที่เป็นครูพระช่วยสอนในสถานศึกษาร่วมกับครูปฏิบัติการจริงแต่ละสถานศึกษา โดยมีความคิดพื้นฐานที่ว่า การศึกษาของไทยสมัยก่อนนั้นเริ่มต้นที่วัด โดยพ่อแม่จะส่งลูกหลานไปเล่าเรียนเขียนอ่านฝึกหัดขัดเกลานิสาภัยกับพระสงฆ์ที่วัดแต่เมื่อวันเวลาผ่านไป รูปแบบการศึกษาก็เริ่มเปลี่ยนแปลง

ไป มีสถานศึกษาที่เรียกว่า “โรงเรียน” เข้ามาแทนที่ ทำให้บทบาทของพระสงฆ์ในการเป็นครูลดน้อยถอยลงไปเป็นลำดับจนในที่สุดวิชาศีลธรรมก็หลุดหายไปจากหลักสูตรการเรียนการสอน

พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาที่ลงทะเบียนไว้กับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ทำการสอนอยู่ในสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีจำนวน 102 รูป และสถานศึกษาที่มีการสอนศีลธรรม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 110 โรงเรียนจากข้อเสนอแนะที่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้ปรารภถึงคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อจะได้ทราบแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ให้เป็นพระสอนศีลธรรมที่มีความรู้ความสามารถในการสอน และอบรมผู้เรียนให้เข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มีศีลธรรมที่ดี มีความซื่อสัตย์ และสามารถนำศีลธรรมไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างถูกต้องเหมาะสมในสภาพที่มีความเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1
- 2 เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
- 3 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้ระเบียบวิธีแบบการวิจัยผสมวิธี (Mixed Method Research) เป็นทั้งการวิจัยเชิงปริมาณทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ประกอบไปด้วย อำเภอเมืองพิจิตร อำเภอวังทรายพูน อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอสามง่าม อำเภอสามโก้ อำเภอวังทรายพูน อำเภอวังทรายพูน อำเภอโพธิ์ประทับช้าง อำเภอสามง่าม อำเภอสามโก้ อำเภอวังทรายพูน จำนวน 220 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำนวน 140 คน โดยการเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, 1970) และทำการเทียบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่า F-test จากการวิเคราะห์ One- way ANOVA การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะการสอน รองลงมา คือ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า ด้านทักษะในการสอนผู้บริหารควรส่งเสริมให้พระสอนศีลธรรมทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตร ส่งเสริมการใช้สื่อนำเสนอความรู้ทางวิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร และหลักวิชาในธรรมศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนพระสอนศีลธรรม ควรสอนตามลำดับอยู่ในกรอบของหลักสูตรและมีวิธีการสอนที่ถูกต้อง มีวิธีการสอนและกำหนดสาระการเรียนรู้ที่ทันสมัยต่อการศึกษาในปัจจุบัน ด้านบุคลิกภาพ พระสอนศีลธรรมควรดำรงสมณสาธูปพร้อมทั้งมีจรรยาบรรณในการสอนและมีมารยาททางสังคม นุ่งห่มเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย สร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและผู้ร่วมงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ พระสอนศีลธรรมควรประสานขอความร่วมมือระหว่างพระสงฆ์กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างเสริมเครือข่ายการจัดการเรียนการสอน ด้านคุณธรรม จริยธรรม พระสอนศีลธรรมต้องมีคุณลักษณะที่เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนในศีลธรรม ถวายทอดองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอน

ศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสอนศีลธรรมมีความสามารถในการบอกเล่า บรรยาย อธิบาย และแนะนำผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินตนา จรรย์านนท์ (2549) พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนมัธยม ที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโดยพระสงฆ์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก นักเรียนมีความคิดเห็นด้านคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมของครูพระสงฆ์ เนื้อหาวิชาเทคนิคการสอน อยู่ในระดับมากเหมือนกันทั้งหมด จากการเปรียบเทียบ พบว่า นักเรียนสหศึกษามีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด นักเรียนในโรงเรียนชายล้วนและหญิงล้วน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากเหมือนกัน และทั้งนี้พระสอนศีลธรรมสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับงานวิจัยของสุเทพ พันโกลี (2550) พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่แก่นักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก บทบาทของครูที่อยู่ในโรงเรียนต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ บทบาทของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 เพศ ผู้บริหาร และครู ที่มีเพศต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกันอาจเป็นเพราะพระสอนศีลธรรมดำรงตนอยู่ในแบบอย่างของพระธรรมวินัย ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกันดิดิ ชลสินธุ์ (2545) พบว่า คุณลักษณะความเป็นครู ทั้งองค์ประกอบของเพศชายและเพศหญิง แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคุณลักษณะความเป็นครูเจ็ดด้านของกลุ่มตัวอย่าง โดยเฉลี่ยแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เกือบทั้งหมด ยกเว้นด้านความเมตตา กรุณา กับด้านคุณธรรมจริยธรรม และด้านความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม กับด้านความรับผิดชอบ และด้านคุณธรรมของพระสอนศีลธรรมกับด้านมนุษยสัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 ตำแหน่ง ผู้บริหาร และครู ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ไม่แตกต่างกัน เพราะพระสอนศีลธรรมรักษาความประพฤติส่วนตนให้เกิดศรัทธา ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนาธิดา สมใจ (2550) พบว่า ครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 มีบทบาทเป็นผู้วางแผนการเรียนรู้ ผู้จัดการเรียนรู้และ พัฒนาการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีทัศนคติต่อบทบาทของครูผู้สอน ระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

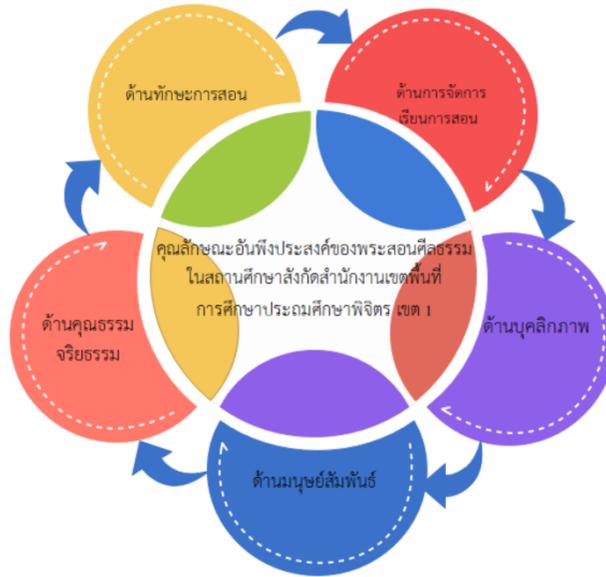
2.3 ระดับการศึกษา ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันคุณลักษณะอัน พึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา ประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะพระสอนศีลธรรมมีความ ซื่อสัตย์และเสียสละในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาธีระพันธ์ อธิปถุโณ (พวงจิตร) (2553) พบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมใน สถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุและระดับการศึกษา พบว่า มีความคิดเห็นไม่ แตกต่างกัน ทั้ง 3 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.4 ประสบการณ์ในการทำงาน ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงาน ต่างกันมีระดับความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อาจ เป็นเพราะพระสอนศีลธรรมรู้จักการวางตนได้เหมาะสมในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ งานวิจัยของสุเทพ พันโกลี (2550) พบว่า บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ันกร เรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก บทบาทของครูที่อยู่ในโรงเรียนต่างกันแตกต่างกันอย่าง 'ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ บทบาทของครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ทางสถิติ

3. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 พบว่า (1) ด้านทักษะ ในการสอนควรทำแผนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรส่งเสริมการใช้สื่อนำเสนอความรู้ทาง วิชาพระพุทธศาสนาตามหลักสูตร และหลักวิชาในธรรมศึกษา (2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรสอนตามลำดับอยู่ในกรอบของหลักสูตรและมีวิธีการสอนที่ถูกต้อง มีวิธีการสอนและกำหนด สาระการเรียนรู้ที่ทันสมัยต่อการศึกษาในปัจจุบัน (3) ด้านบุคลิกภาพ ควรดำรงสมณสาธูปพร้อม ทั้งมีจรรยาบรรณในการสอนและมีมารยาททางสังคม นุ่งห่มเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย สร้าง ศรัทธาให้เกิดกับผู้เรียนและผู้ร่วมงาน (4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ควรประสานขอความร่วมมือ ระหว่างพระสงฆ์กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างเสริมเครือข่ายการจัดการเรียนการสอน (5) ด้านคุณธรรมจริยธรรมต้องมีคุณลักษณะที่เป็นแบบอย่างในการประพฤติปฏิบัติตนในศีลธรรม ถ่ายทอดองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงได้อย่างสมบูรณ์ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยมีการนำเสนอแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน สรุปลงเป็นแผนภาพดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากภาพ สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง “คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1” สรุปลงได้ดังนี้

วงกลมชั้นใน หมายถึง จุดมุ่งหมายทางการศึกษาในครั้งนี้คือ “คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1” ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้าและศึกษาเอกสารรวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ผู้วิจัยเป็นพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาจากการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวพบว่าพระสอนศีลธรรมควรจะมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพในด้านต่าง ๆ

วงกลมชั้นที่ 2 คือ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 5 ประการ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำมาปรับให้เหมาะสมกับบริบท พระสอนศีลธรรมในเขตพื้นที่การศึกษาพิจิตรเขต 1 แล้วนำไปสู่การสร้างเครื่องมือวิจัย แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะทั้ง 5 ด้าน มีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านทักษะการสอน พระสอนศีลธรรมมีการจัดทำแผนการสอนในชั้นเรียนเป็นการแสดงศักยภาพขั้นต้นของพระสอนศีลธรรม ในการบริการวิชาการแก่นักเรียนและเป็นหลักการสำคัญของผู้สอน อันนำไปสู่การพัฒนาทักษะการสอนที่ทันสมัยเหมาะสมและเป็นการ

แสดงให้เห็นถึงการเตรียมแผนการสอนที่เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียนตามหลักการวิเคราะห์ผู้เรียนด้วยหลักทฤษฎีจิตวิทยาในการเรียนรู้ แสดงว่าพระสอนศีลธรรมมีการค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมและพัฒนาทักษะด้านการสอนของตนเอง รวมไปถึงการผลิตและการใช้สื่อการสอนที่ต้องค้นคว้าและจัดทำเป็นอย่างดีก่อนการปฏิบัติงานในแต่ละสัปดาห์ ในขั้นตอนดังกล่าวมาแล้วนั้นจะช่วยให้พระสอนศีลธรรมมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ซึ่งความรู้และประสบการณ์ตามลำดับขั้นตอนที่ได้ทำการศึกษาและวิจัยมานั้นพระสอนศีลธรรมได้รับการเพิ่มศักยภาพด้านต่าง ๆ เพราะการจัดอบรมสัมมนาของสำนักงานพระสอนศีลธรรมทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน จากการพัฒนาทักษะด้านการสอนเมื่อพระสอนศีลธรรมมีการจัดทำแผนการสอนตามลำดับขั้นตอนที่แล้วจะเชื่อมโยงสัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนที่ดี ซึ่งสามารถเน้นกิจกรรมการมีส่วนร่วมเป็นฐานการเรียนรู้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพราะมีขั้นตอนการทำแผนการสอนอย่างถูกต้อง อันจะเป็นข้อบ่งชี้ได้ว่าพระสอนศีลธรรมมีการประเมินผลก่อนการเรียนและทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียนในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง ทำให้การจัดการเรียนการสอน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสามารถจัดการเรียนการสอนที่ครอบคลุมเนื้อหาในรายวิชา เพราะเน้นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมเป็นฐานทำให้เกิดการสอนแบบอภิปรายและแสดงความคิดเห็น ซึ่งการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนการสอนและทักษะการสอนที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกัน อันเป็นวิธีการของผู้สอนที่จำเป็นต้องมีในศตวรรษที่ 21

3. ด้านบุคลิกภาพ พระสอนศีลธรรมควรมีส่างาราคีนาเคารพเลื่อมใส แต่งกายสุภาพเหมาะสมตามสมณะสาธูป และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี อันเป็นการพัฒนาบุคลิกภาพด้านกายภาพ ส่วนการพัฒนาบุคลิกด้านอารมณ์ซึ่งสามารถสื่อสารออกทาง กิริยาและการสื่อสารทางวาจาอันพระสอนศีลธรรมควรมีการสื่อสารด้านภาษาที่เหมาะสมตามกาลเทศะและชุมชนท้องถิ่นนั้น ๆ ลำดับขั้นตอนที่ทั้งหมดที่ได้ทำการศึกษาและพัฒนาขึ้นนี้ มีหัวใจสำคัญคือการรู้จักควบคุมตัวเอง อันเป็นหลักการปฏิบัติธรรมซึ่งพระสอนศีลธรรมต้องเป็นผ่านการฝึกฝนและอบรมทั้งในส่วนที่สำนักงานพระสอนศีลธรรมจัดอยู่ในหลักสูตรการอบรมสัมมนา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาบุคลิกภาพที่ต้องฝึกฝนและปฏิบัติด้วยตนเองอยู่เสมอเพื่อการพัฒนาคุณลักษณะของพระสอนศีลธรรมที่ดี

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ การปฏิบัติการสอนของพระสอนศีลธรรมนั้นเป็นงานที่ต้องใช้การรู้ความสามารถในหลายมิติและเป็นงานที่ต้องประสานความร่วมมือระหว่างองค์กรต่อองค์กรคือพระสอนศีลธรรมอยู่ในฐานะตัวแทนองค์กรสงฆ์ซึ่งเป็นขอบเขตที่เกาะเกี่ยวงานด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การทำงานต้องสามารถ ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี และพร้อมที่จะสำรวจข้อบกพร่องในการทำงานของตนเอง ในสองประเด็นข้างต้นถือเป็นหัวใจหลักของคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ในการทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราบรื่นซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ในมิติของการปฏิบัติงาน ส่วนมนุษยสัมพันธ์ในมิติที่เป็นตัวแทนขององค์กรที่

เป็นการสร้างเกียรติศักดิ์ศรีในฐานะตัวแทนขององค์กรสงฆ์ ที่ควรเป็นคุณลักษณะที่มีประจำตัวของพระสอนศีลคือการเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ การให้ความร่วมมือแบบจิตอาสาต่อสังคม การมีเมตตาช่วยเหลือบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม และมีวุฒิภาวะในการรับฟัง ความคิดเห็น และความรู้สึกของผู้อื่น ซึ่งเป็นคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ต้องพัฒนาให้มีในตนเอง เพื่อการพัฒนาองค์กรสงฆ์ส่วนรวม

5. ด้านคุณธรรมจริยธรรม พระสอนศีลธรรมปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดอยู่ในกรอบของศีลธรรมอันดีงาม วางตนต่อสังคมส่วนรวมให้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความซื่อสัตย์และเสียสละในการทำงาน รับผิดชอบต่อหน้าที่และตรงต่อเวลาในการทำการสอน อีกทั้งต้องมีความเที่ยงตรงยุติธรรมและมีใจเป็นกลางในการปฏิบัติการสอน ซึ่งคุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรมนั้นเป็นด้านที่บ่งบอกถึงความเป็นพระสงฆ์ ในการปฏิบัติตนในฐานะพระสงฆ์ที่ทำการสอนในสถานศึกษา ซึ่งต้องรักษาระเบียบจารีตและค่านิยมทางสังคมให้เห็นเด่นชัดว่าเป็นพระสงฆ์โดยมีคุณลักษณะที่มาจากการศึกษาฝึกฝนอบรมตนเอง จากภายในมาอย่างดีพร้อมที่จะอบรมและถ่ายทอดคุณธรรมจริยธรรมให้กับผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดหางบประมาณในการสนับสนุนการสอนให้กับพระสอนศีลธรรมรวมถึงสนับสนุนสวัสดิการและขวัญกำลังใจในการสอนให้พระสอนศีลธรรม
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการตรวจประเมินผลการสอนของพระสอนศีลธรรมอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมรูปแบบการสอนให้มีหลากหลายรูปแบบ และน่าสนใจ
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอน และรูปแบบการสอนที่หลากหลายให้กับพระสอนศีลธรรม

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ควรเน้นคุณลักษณะที่สำคัญและจัดหลักสูตรการเรียนรู้ให้นิสิตมีคุณลักษณะ ทั้ง 5 ด้าน ให้เข้มข้นมากขึ้น
2. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ควรมีวิธีการคัดเลือกหรือประเมินพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ว่ามีคุณสมบัติตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์หรือไม่
3. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ควรจัดให้มีการอบรมเพิ่มศักยภาพของพระสอนศีลธรรมให้มีคุณลักษณะ ตามที่พึงประสงค์อย่างต่อเนื่อง

4. โครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ควรมีการนิเทศติดตามพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาทุกรูป มิใช่เฉพาะที่เป็นนิสิตของมหาวิทยาลัยสงฆ์เท่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- กันติศ ชลสินธุ์. (2545). *การวิเคราะห์ห้องค้ประกอบคุณลักษณะและความเป็นครู ของครูกลุ่มกรุงธนใต้ สังกัดกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กาญจนธิดา สมใจ. (2550). *บทบาทของครูผู้สอนระดับปฐมวัยโรงเรียนประถมศึกษา ตามทัศนะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 5*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- จินตนา จரியานนท์. (2549). *ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีต่อพระสงฆ์ผู้สอนวิชาพระพุทธศาสนาในเขตกรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทพ พันโสลี. (2550). *บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พระมหาธีระพันธ์ อธิปถโย (พวงจิตร). (2553). *การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการคณะสงฆ์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2559). *ร่างแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560- 2564)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี.
- สุเทพ พันโสลี. (2550). *บทบาทของครูในการส่งเสริมจริยธรรมให้แก่ักเรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนในอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Krejcie V. R. & Daryle W. M. (1970). Determining Sample Size for Educational Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

แนวทางการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

Guidelines for Work Performance of Moral Teaching Monks in Schools
According to Sangahavathu IV of Pho Thale District, Phichit Province

พระปวรวัดน์ ฐานิสโร¹ วรภฤต เกื่อนช้าง² และปฏิธรรม สำเนียง³
Phra Pavonwat Thanissaro, Worrakrit Thuenchang and Patitham Samniang

Received: February 02, 2022

Revised: April 25, 2022

Accepted: May 05, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.107

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร และ 2) เสนอแนวทางการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .97 กับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากเปิดตารางแคร์ซีและมอร์แกน จำนวน 181 คน จากประชากรทั้งสิ้น 340 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน และสรุปข้อมูลปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ โดยสังเคราะห์นำเสนอเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$) เมื่อพิจารณาจากมากไปน้อย ได้แก่ 1) ด้านการวัดผลประเมินผล 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านเนื้อหา 4) ด้านการจัดการเรียนการสอน และ 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร 1) ตามหลักทาน ประกอบด้วย อบรมความรู้ เกี่ยวกับรูปแบบการสอน ควรมีการให้กำลังใจในการทำงาน ในการทำงานการสร้างขวัญและกำลังใจ 2) ตามหลักปิยวาจา ประกอบด้วย ผู้บริหารและครูควรใช้

¹ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดพิจิตร; Phichit Provincial Office of Buddhism

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: pn_biker@hotmail.com, Tel. 099-3856661

ถ้อยคำที่สุภาพในขณะพูดคุย ชี้แนะแนวทางในการทำงานต่าง ๆ 3) ตามหลักสมานัตตตา ประกอบด้วย ควรส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ที่พร้อมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมคิดค้นผลิตปรับปรุงสื่อ ซึ่งมีแนวทางการแก้ปัญหาโดยพระสอนศีลธรรมควรมีการสอน 4) ตามหลักอรรถจริยา ประกอบด้วย เลือกรูปแบบการวัดประเมินผลให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ สนับสนุนทุนในการซื้อเทคโนโลยีให้พระสอน

คำสำคัญ: แนวทางการปฏิบัติงาน, พระสอนศีลธรรม, หลักสังคหัตถ์ 4

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the working condition of morals teaching monks in schools according to Sangahawat 4 in Pho Thale District, Phichit Province; and 2) to propose guidelines for morals teaching monks' work in schools according to Sangahawat 4 in Pho Thale District, Phichit Province. This was a mixed methods research. For quantitative research, the questionnaire had a confidence value of .97 with a sample obtained from the Krazy and Morgan table of 181 people from a total population of 340 people. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. In terms of a qualitative research, the tool used in the research was semi-structured interview by collecting data from 9 key informants and summarizing data on problems, obstacles and suggestions by synthesizing descriptive presentation. The results of the research showed that 1) the performance conditions of morals teaching monks in schools in Pho Thale District, Phichit Province, overall was at a high level ($\bar{X} = 4.22$) when considering from high to low: 1) the aspect of evaluation, 2) the aspect of teaching and learning management, 3) the aspect of content, 4) the aspect of teaching and learning management; and 2) guidelines for problem solving and recommendations for the performance of morals teaching monks in schools according to Sangahavatthu 4 in Pho Thale District, Phichit Province were as follows: 1) according to Dana, there should be knowledge training on teaching styles, encouragement to work and morale building, 2) according to Piyavaca, administrators and teachers should use polite words while talking and guidance on different ways of working, 3) according to Samanattatta, there should be promotion to provide learning resources that are ready for students to learn, encouraging students to participate in the invention, production and improvement of media which had a solution to the problem by morals

teaching monks, and 4) according to Atthacariya, an evaluation model should be selected to suit the learning objectives and funds to purchase technology for monks should be supported.

Keywords: Guidelines for Performance, Morals Teaching Monks, Sanghavatthu 4

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้พัฒนาให้เป็นไปตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2562 และตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2432 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา จะกล่าวถึงหลักการสำคัญของการจัดกระบวนการเรียนการสอน (มาตรา 22) ซึ่งรวมถึงจุดมุ่งหมายและสาระเนื้อหาของหลักสูตร (มาตรา 23 และ 27) กระบวนการจัดการ (มาตรา 24) และการประเมินผล (มาตรา 25) องค์กรที่จัดทำหลักสูตร (มาตรา 26) และเงื่อนไขของความสำเร็จอื่น ๆ ซึ่งได้กำหนดให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมแห่งความเป็นไทยในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (อุดมศักดิ์ พลอยบุตร, 2545) นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งถือเป็นกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาระดับแรกของไทยที่มุ่งหวังจะยกระดับการศึกษาและปฏิรูปการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐาน (กมล ภูประเสริฐ, 2560) กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพของสถานศึกษาในการพัฒนาจิตใจคนโดยมีหลักการในการพัฒนาจิตใจคนให้มีวิสัยทัศน์ เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข (จันทราณี สงวนนาม, 2562) โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติ

กระทรวงศึกษาธิการมีหน้าที่โดยตรงในการจัดการศึกษาและมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านปริมาณและคุณภาพให้เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคน (กิดานันท์ มลิทอง, 2561) เพื่อให้เกิดการพัฒนาประชากรของประเทศให้เต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคลระบบการศึกษาต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ (สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ, 2545) และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขเปิดโอกาสให้สังคมพัฒนากระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งเน้นปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับส่งเสริมสิทธิหน้าที่ เสรีภาพ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทยรู้จักรักษามลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้ง

ส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2561) ในการปลูกฝังกลมเกลียดด้วยหลักธรรมทางศาสนา เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันชีวิต ให้มีสำนึกผิดชอบชั่วดี มีสติพิจารณาอย่างคิด เพื่อให้นักเรียนในระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา และระดับอาชีวศึกษามีจิตใจใฝ่ดี เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข สามารถที่จะดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ สามารถที่จะนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง พึ่งพาตนเองได้ และใช้ความรู้ อย่างสร้างสรรค์เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม สอดรับกับนโยบาย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยเองก็มีสถานะเป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของจังหวัด พิจิตร พบว่าการทำหน้าที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ยังขาดแรงจูงใจ ทำให้ไม่ได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการนั้นมีข้อจำกัดหลายอย่าง พัฒนาคู่มือให้มีทักษะ (กฤษมณต์ วัฒนาณรงค์, 2560) ความรู้และความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และภาษาอังกฤษ รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และมีเหตุผลเป็นขั้นตอน การประยุกต์ใช้หลักการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม 1) ด้านการเนื้อหา 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านการใช้สื่อการสอน 4) ด้านการวัดผลและประเมินผลการประยุกต์ใช้หลักการ ซึ่งผู้วิจัยเองมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นว่าเกิดขึ้นเนื่องมาจากปัญหาอันใด และจะมีแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ให้หมดไปได้อย่างไร จากเหตุผลดังกล่าวนี้เองที่จะศึกษาปัญหาการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจังหวัดพิจิตร เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา อำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอบึงสามพัน จังหวัดพิจิตร โดยใช้วิธีเชิงสำรวจ (Survey Research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่รวบรวมได้จากบุคลากรทางการศึกษา จากประชากรที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการสถานศึกษา ข้าราชการครู พนักงานราชการ และครูอัตราจ้าง ผู้ทำหน้าที่ดูแลอำนวยความสะดวกให้การช่วยเหลือพระสอนศีลธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ในปีการศึกษา 2564 จำนวน 181 คน

ได้จากเปิดตารางแจกแจงและมอร์แกน จำนวน 181 คน จากประชากรทั้งสิ้น 340 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 ระดับ มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS คุณภาพของเครื่องมือมีความเที่ยงเท่ากับ .97

ขั้นตอนที่ 2 แนวทางการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูป/คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) และวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ผู้วิจัยขอหนังสือจากศูนย์บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ ถึงผู้เชี่ยวชาญซึ่งประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 รูป/คน พร้อมแบบสัมภาษณ์ เพื่อเป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการให้สัมภาษณ์ พร้อมนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้กำหนดนัดหมาย ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์ ตามที่นัดหมาย วัน เวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ โดยมีการบันทึกเสียง จดบันทึกและถ่ายภาพระหว่างการสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางในการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัย พบว่า

1.1 ด้านเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีความคิดเห็นการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเนื้อหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านเนื้อหาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดในด้านเนื้อหา คือ สถานศึกษาได้สนับสนุนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการศึกษาตามนโยบายการศึกษาชาติ และต่ำสุด 3 อันดับ ได้แก่ อันดับ 1 สถานศึกษาได้สนับสนุนความสามารถในการกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้พระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 อันดับ 2 สถานศึกษาได้ส่งเสริมความสามารถในการกำหนดหน่วยการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับหลักสูตร และอันดับ 3 สถานศึกษาได้สนับสนุนความรู้เกี่ยวกับการนิเทศการสอน และการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาด้านการสอน

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีความคิดเห็นการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดในด้านการจัดการเรียนการสอน คือ สถานศึกษาได้สนับสนุน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการสอน ต่ำสุด 3 อันดับได้แก่ อันดับ 1 สถานศึกษาได้สนับสนุน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการสอน อันดับ 2 สถานศึกษาได้ส่งเสริม ความสามารถในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในขณะที่ทำการสอน และอันดับ 3 สถานศึกษาได้สนับสนุน ความสามารถในการกำหนดเนื้อหาที่กระตุ้นความสนใจนักเรียน ในขณะที่ปฏิบัติการสอน

1.3 ด้านการใช้สื่อการสอน ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีความคิดเห็นการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านการใช้สื่อการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละ ข้อพบว่า สภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร การใช้สื่อการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับสูงสุดในด้านการใช้สื่อการสอน คือ สถานศึกษาได้สนับสนุน ความสามารถในการส่งเสริมให้นักเรียนร่วมคิดค้นผลิตปรับปรุงสื่อประกอบการเรียนรู้ และต่ำสุด 3 อันดับ ได้แก่ อันดับ 1 สถานศึกษาได้สนับสนุน ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบการสอน อันดับ 2 สถานศึกษาได้ส่งเสริม ความสามารถในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจในขณะที่ทำการสอนและอันดับ 3 สถานศึกษาได้สนับสนุน ความสามารถในการกำหนดเนื้อหาที่กระตุ้นความสนใจนักเรียน ในขณะที่ปฏิบัติการสอน

1.4 ด้านการวัดผลประเมินผล ผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีความคิดเห็นการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านการวัดผลประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละข้อ พบว่า สภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ด้านการวัดผลและประเมินผลโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับสูงสุดในด้านการวัดผลและประเมินผล คือ สถานศึกษาได้สนับสนุน ความสามารถในการเลือกรูปแบบการวัดประเมินผลให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ และต่ำสุด 3 อันดับ ได้แก่ อันดับ 1 สถานศึกษาได้สนับสนุนความสามารถในการส่งเสริมให้นักเรียนร่วมคิดค้นผลิตปรับปรุงสื่อ อันดับ 2 สถานศึกษาได้สนับสนุนความสามารถในการประเมินผล

การใช้สื่อการเรียนการสอนและอันดับ 3 สถานศึกษาได้ส่งเสริมความสามารถในการหาสื่อจากแหล่งต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

2. แนวทางการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร

2.1 ด้านเนื้อหา ปัญหา คือ ขาดความเข้าใจในการจัดทำเนื้อหา สถานศึกษาทั้งไม่สามารถกำหนดโครงสร้างหลักสูตรได้ตามเป้าประสงค์ที่จะให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ข้อเสนอแนะควรวางแผนการทำงานให้ว่าพระสอนศีลธรรมนั้นยังไม่มีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการศึกษาตามนโยบายการศึกษาชาติเท่าที่ควร การทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษานั้นไม่มีผู้ที่จะอธิบายให้พระสอนศีลธรรมได้เข้าใจอย่างชัดเจนและเนื้อหาการสอนของพระสอนนั้นบางครั้งไม่สามารถประยุกต์เข้ากับสถานศึกษาได้

2.2 ด้านการผลิตและการใช้สื่อ ปัญหา คือ ขาดความรู้ในการใช้เทคโนโลยีในการสอน รวมทั้งขาดเทคโนโลยีในการสอน ข้อเสนอแนะควรสนับสนุนการปฏิบัติการสอนนั้นน้อยเกินไป ไม่เพียงพอกับเนื้อหาสาระที่เตรียมไปสอนจึงทำให้ไม่ประสบความสำเร็จกับเนื้อหาที่เตรียมไปในแต่ละคาบสอน การใช้สื่อในการสอนนั้นมีปัญหาทางโรงเรียนไม่มีเครื่องมือที่จะรองรับกับข้อมูล เช่น จอโปรเจคเตอร์ เป็นต้น

2.3 ด้านการดำเนินการสอน ปัญหา คือ นักเรียนไม่เชื่อฟัง ไม่สามารถควบคุมชั้นเรียน ได้ดีเท่าที่ควรในขณะทำการสอน ข้อเสนอแนะ พระสอนศีลธรรมควรพัฒนาศักยภาพตัวเองในเรื่องของเทคโนโลยีเพื่อคิดค้นผลิตปรับปรุงสื่อเพื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ที่จะส่งเสริมการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาให้ดีและมีประสิทธิภาพมากกว่า

2.4 ด้านการวัดผลประเมินผล ปัญหา คือ สถานศึกษาไม่ได้ให้ระเบียบการวัดผล ประเมินผลของสถานศึกษาแก่พระสอนศีลธรรม พระสอนศีลธรรมไม่มีความรู้เรื่องเกี่ยวกับระเบียบการวัดและประเมินของสถานศึกษาเท่าที่ควร ความเข้าใจในการประเมินเด็กตามความเป็นจริงนั้นน้อยมาก ไม่มีความสามารถในการเลือกรูปแบบการวัดผลประเมินผลเนื่องจากพระสอนศีลธรรมแต่ละรูปมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันทำให้ไม่เข้าใจในการแปลผลและนำไปปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “สภาพการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดผลประเมินผล ในภาพรวมมีปัญหาในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านเนื้อหา พบว่า มีค่าเฉลี่ยรองจากด้านการจัดการเรียนการสอน มีระดับมากที่สุดที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษามีความตระหนักรู้ และให้ความสำคัญกับเนื้อหาอย่างมาก เนื่องจากหลักสูตรเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของการศึกษาตลอดจนใน

ปัจจุบัน มีการกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา (Stakeholder) ดังนั้นสถานศึกษาได้สนับสนุนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายการศึกษาตามนโยบายการศึกษาชาติกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องดังกล่าว อย่างไรก็ตามจากการพิจารณารายชื่อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากสถานศึกษาในปัจจุบัน สามารถกำหนดหลักสูตรที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานศึกษาได้เอง การกำหนดหลักสูตรดังกล่าว ทำให้พระสอนศีลธรรมตามสาระเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาตามหนังสือที่โรงเรียนมอบหมายให้ไม่เพียงพอกับเนื้อหาที่กำหนดไว้ในเนื้อหาต้องใช้คู่มือ ตำราหลายเล่มรวมทั้งเนื้อหาสาระวิชาพระพุทธศาสนา มีมาก จึงทำให้พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษากำหนดหน่วยการเรียนรู้ได้ไม่ครอบคลุมตามหลักสูตรสถานศึกษาที่กำหนดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพระสมพร อุซุมโม (2561) พบว่า ด้านพัฒนาเนื้อหาอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัส เฟ็งหมู (2559) พบว่า ด้านเนื้อหาอยู่ในระดับมาก

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ตามหลักสังคหัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากเมื่อพิจารณาเกณฑ์ในการคัดเลือกพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามประกาศของกรมการศาสนา ซึ่งกำหนดคุณสมบัติของผู้ที่จะเข้าสอนศีลธรรมในโรงเรียนว่า จะต้องสำเร็จการศึกษานักธรรมชั้นเอก สำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ ทั้ง 2 แห่ง หรือเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นตรีขึ้นไป ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวเป็นการบ่งชี้ว่าพระสอนศีลธรรมรูปนั้น เป็นผู้มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนาอยู่แล้ว ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจึงมีระดับความเห็นมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากทุกข้อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปริยัตติธรรมาวุธ (วิรัช ต้นชวน) (2548) พบว่า ด้านพัฒนาหลักสูตรอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัส เฟ็งหมู (2559) พบว่า ในด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก

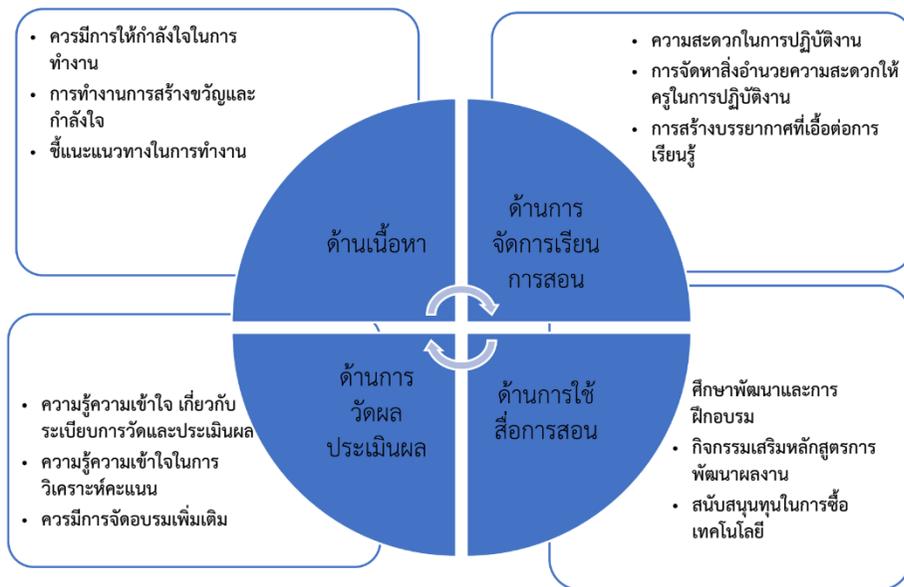
3. ด้านการใช้สื่อการสอน พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากเนื้อหาวิชาพระพุทธศาสนาเป็นความรู้ที่ต้องปฏิบัติ แล้วจะเกิดผลการสอนในสถานศึกษาเป็นเพียงการให้ความรู้ในเนื้อหา เนื่องจากพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา ไม่ได้มีบทบาทหน้าที่เต็มรูปแบบเหมือนบุคลากรครูในโรงเรียน การนำนักเรียนไปยังแหล่งเรียนรู้จึงเป็นไปได้ยาก พระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาบางรูปไม่ได้รับการจัดสรรเงินงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุฝึกสอน และสอบเนื่องจากไม่ได้เป็นบุคลากรครูในโรงเรียน การจัดซื้อวัสดุในการผลิตสื่อ จึงเป็นหน้าที่ของพระสอนศีลธรรมซึ่งบางรูปก็ไม่มีปัจจัย เงินปัจจัยที่ได้ก็มีเพียงค่าตอบแทนที่ได้จากการปฏิบัติหน้าที่พระสอนศีลธรรมเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสมพร อุซุมโม (2561) ที่กล่าวว่า ถึงแม้จะมีหน่วยงานต้นสังกัดจัดอบรมเรื่องการผลิตสื่อให้ แต่พอมาถึงโรงเรียนแล้วก็ไม่มีความรู้ไม่มีเครื่องมือให้เลย และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของณัฐธิดา ล้มเฉลิม (2554) ที่กล่าวว่า ปัญหาที่สำคัญในด้านการเรียนการสอนตามแนวทางโรงเรียนวิถีพุทธ คือ การผลิตสื่อทางพระพุทธศาสนาที่ขาดความน่าสนใจ ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการสร้างหลักสูตรวิชาพระพุทธ ศาสนาของสถานศึกษาต่าง ๆ นั้นสถานศึกษายังขาดผู้เชี่ยวชาญวิชา พระพุทธศาสนาร่วมสร้างหลักสูตร และผลิตสื่อที่หลากหลายให้ทันสมัย การผลิตสื่อทางพระพุทธศาสนาไม่ได้รับการสนับสนุน สื่อทางพระพุทธศาสนาที่มีอยู่หรือการถ่ายทอดหลักธรรมหรือการเทศน์ของพระวิทยากรยังเป็นภาษาที่ยากต่อการเข้าใจ การผลิตรายการวิทยุโทรทัศน์ เทปเสียงและวีซีดีทัศน์ ที่ใช้ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนายังไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ทำให้สื่อการสอนขาดความน่าสนใจนั่นเอง

4. ด้านการวัดผลประเมินผล พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความคิดเห็นการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีค่าเฉลี่ยมากทุกข้อ ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากพระสอนศีลธรรมส่วนใหญ่มีความรู้พื้นฐานในวิชาชีพรู และได้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาครุศาสตร์ หรือมีใบประกอบวิชาชีพรู รวมทั้งมีความรู้ทางโลกในระดับปริญญาตรี และได้เข้ารับการอบรม เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ถวายความรู้ ด้านการวัดผลประเมินผล หรืออาจมีแต่น้อยและไม่ต่อเนื่อง หรือสำเร็จการศึกษาจากมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่ง หรือเป็นพระครูสัญญาบัตรชั้นตรี ขึ้นไป ซึ่งคุณสมบัติดังกล่าวก็ไม่ได้เป็นตัวบ่งชี้ว่าพระสอนศีลธรรมรูปนั้นมีความรู้ ความสามารถในวิชาชีพรู แต่เป็นการบ่งชี้ว่าพระสอนศีลธรรมรูปนั้น เป็นผู้มีความรู้ในทางพระพุทธศาสนาเท่านั้น เนื่องจากวิชาชีพรูต้องประกอบด้วยความรู้และทักษะ ความชำนาญเฉพาะทางในการจัดการเรียนการสอน การสอนเฉพาะสาขาครุศาสตร์เท่านั้น และการกำหนดคุณสมบัติก็ได้ระบุให้รับเฉพาะพระที่มีวุฒิความรู้ด้านครุศาสตร์บัณฑิต แต่เป็นเพียงภาพกว้างที่กำหนดรับเฉพาะผู้จบปริญญาตรี เท่านั้น ดังนั้นจึงไม่สามารถบอกความรู้ความสามารถของพระสอนศีลธรรมในด้านวิชาชีพรูได้ ในการปฏิบัติงานสอนจึงอาจเกิดปัญหา โดยเฉพาะการวัดผลประเมินผลที่ต้องการความรู้ ความชำนาญ และทักษะในการปฏิบัติอย่างมาก เพื่อให้การวัดผลประเมินผล ครอบคลุมในทุกด้านทั้ง ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยพระมหาสมศักดิ์ ศรีบริบูรณ์ (2551) พบว่า ครูพระสอนศีลธรรมมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพการสอนด้านการวัดผลประเมินผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูพระส่วนใหญ่ไม่ได้มีความรู้พื้นฐานใน วิชาชีพรูมาแต่เดิม เนื่องจากไม่ได้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาครุศาสตร์ กิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดขึ้นเพื่อถวายความรู้ด้านการวัดผลประเมินผลแก่ครูพระอาจไม่ มีประสิทธิภาพเพียงพอไม่ต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “การปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ในสถานศึกษา ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ในอำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร” มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้รับผิดชอบโครงการพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษาทุกระดับ ควรมีการสร้าง ความเข้มแข็ง ความรู้ ความสามารถ ในด้านเนื้อหา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการสอน และด้านการวัดประเมินผลให้แก่พระสอนศีลธรรม การจัดระบบการเรียนการสอนตามหลักธรรมสังคหวัตถุ 4 จะพบปัญหาในด้านทาน คือ การจัดการเรียนการสอนขาดการบูรณาการสู่การปฏิบัติจริง เพราะการจัดการเรียนการสอนของครูไม่ค่อยเตรียม การสอนล่วงหน้า ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากภาระงานที่มากเกินไป แนวทางในการแก้ไข ควรมีการศึกษา จุดประสงค์และการเตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้าเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามจุดประสงค์ และบรรลุวัตถุประสงค์

2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรม ให้เหมือนกับบุคลากรครูในสถานศึกษา มีการนิมนต์เข้าร่วมประชุมให้คำปรึกษาที่ดีในการพัฒนากระบวนการวิจัยในชั้นเรียนให้เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน เพราะครูผู้สอนบางคนไม่นำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหา จึงทำให้ปัญหาในการวิจัยไม่ได้รับการแก้ปัญหา ดังนั้น ผู้นิเทศควรสนับสนุนให้คำปรึกษาที่ดีในเรื่องนี้เป็นพิเศษเพื่อให้ปัญหาที่ได้จากการวิจัยได้รับการแก้ไข และได้รับการพัฒนาไปในแนวทางที่ถูกต้อง

3. ผู้บริหารโครงการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีการนิเทศการดำเนินงานโครงการ ผู้บริหารและครูควรใช้ถ้อยคำที่สุภาพในขณะพูดคุย หรือชี้แนะแนวทางในการทำงานต่างๆ เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับเพื่อนร่วมงาน อีกทั้ง เพื่อให้มีกำลังใจในการทำงาน ควรมีการให้กำลังใจในการทำงาน ในการทำงานการสร้างขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการศึกษาอย่างเจาะลึก ควรมีนโยบายให้เป็นไปในแนวทางเชิงรุก เพื่อให้เข้ากับสถานศึกษา หลักสูตรควรจะใช้หลักสูตรเดียวกันทั้งหมด เน้นการปฏิบัติทางด้าน พระพุทธศาสนาให้มากโดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการบริหารด้าน หลักสูตรให้สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาแห่งชาติ

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการประสานความร่วมมือกับองค์กรทั้งภาครัฐ และ เอกชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Stakeholder) ในการส่งเสริมดำเนินงานโครงการพระสอน การจัดการเรียนการสอนขาดการบูรณาการสู่การปฏิบัติจริง เพราะการจัดการเรียนการสอนของครู ไม่ค่อยเตรียมการสอนล่วงหน้า ซึ่งอาจจะเนื่องมาจากภาระงานที่มากเกินไป แนวทางในการแก้ไข ควรมีการศึกษาจุดประสงค์และการเตรียมการเรียนการสอนมาล่วงหน้าเพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ ตามจุดประสงค์และบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. ควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการติดตาม ประสานงานและคอยช่วยเหลือ สนับสนุนในการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของแต่ละรูป โดยเฉพาะการการ ประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษา แนวทางในการพัฒนา คือ ควรมีการติดตามการใช้ หลักสูตรอย่างต่อเนื่องและทำอย่างเป็นทางการ และมีการประเมินผลการใช้หลักสูตร สถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย ให้สามารถเก็บไว้เป็นข้อมูลของ สถานศึกษาและนำมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาร่วมกันทุกฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กมล ภูประเสริฐ. (2560). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เสริมสินพีร เพรส ซิสเต็ม.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กฤษมนต์ วัฒนานรงค์. (2560) *เทคโนโลยีเทคนิคศึกษา*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาครุศาสตร์ เทคโนโลยีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- กิตานันท์ มลิทอง. (2561) *เทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- จันทรานี สวงวนนาม. (2562) *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพฯ: บริษัท บุ๊คพอยท์ จำกัด.
- ณัฐธิดา ลิ้มเฉลิม. (2554). *การศึกษาแนวทางการจัดการศึกษารูปแบบในสถานศึกษา*.
(ปริญญาานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระครูปริยัติธรรมมาวู (วิรัช ต้นชวน). (2548). *บทบาทของพระสงฆ์ในการจัดการเรียนการสอน
พระพุทธศาสนาในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดกระบี่ ตรัง และพังงา*.
(วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พระมหาสมศักดิ์ ศรีบริบูรณ์. (2551). *ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของครู
พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
ขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์ศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระสมพร อุษุฒโม. (2561). *ศึกษาการบริหารงานวิชาการของพระสอนศีลธรรมในสถานศึกษา
จังหวัดพิจิตร เขต 2. วารสารวิจัยวิชาการ, 1(1), 69-82.*
- มนัส เฟื่องหมู. (2559). *ภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลงสภาพในการพัฒนางานบริหารงานบุคคลเชิง
พุทธ ในสถานศึกษาอำเภอบึงสามพัน จังหวัดเพชรบูรณ์*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย.
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2561) *การประเมินผลการสอนระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนา
พานิช.
- สุวิทย์ มูลคำและอรทัย มูลคำ. (2545). *21 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบความคิด*.
กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อุดมศักดิ์ พลอยบุตร. (2545). *ครูยุคใหม่...ครูยุคปฏิรูป. วารสารวิชาการ สำนักงาน
คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 5(1), 22-24.*

การศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของ
สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา พิชณุโลก
อุตรดิตถ์

A Study of Educational Measurement and Evaluation Conditions of
Schools under the Secondary Educational Service Area Office
Phitsanulok Uttaradit

วินัย ทาพันธ์¹ และอดุลย์ วังศรีคุณ²
Winai Thaphan and Adul Wangsrikoon

Received: March 21, 2022

Revised: May 12, 2022

Accepted: May 14, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.108

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิชณุโลก อุตรดิตถ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการใช้ตารางประมาณค่าของเครซีและมอร์แกน ทำการสุ่มโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามจังหวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระจาย ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 52 คน และครูกลุ่มงานบริหารงานวิชาการ 52 คน รวมทั้งสิ้น 104 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า สภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิชณุโลก อุตรดิตถ์อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เมื่อพิจารณารายด้านทุกด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการ

เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ รองลงมา ด้านการวัดผลและประเมินผลการอ่าน คณิตวิเคราะห์ และเขียน และด้านการวัดผล ประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คำสำคัญ: สภาพการดำเนินงาน, การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา

Abstract

The objective of this research article was to study the conditions of the educational measurement and evaluation of schools under the Secondary Educational Service Area Office Phitsanulok Uttaradit. It was a quantitative research. A questionnaire was distributed to a sample obtained by using Crazy and Morgan's estimation tables. Stratified Random Sampling was performed by province to obtain distributed data. It consisted of 52 school administrators and 52 teachers in academic administration group, a total of 104 people. The instrument used in this research was a 5-level estimation scale questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. The results of the research revealed that the conditions of educational measurement and evaluation of schools under the Secondary Educational Service Area Office Phitsanulok Uttaradit were at the highest level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was learning measurement and evaluation aspect according to learning groups and the aspect with the lowest average was the measurement and evaluation of desirable characteristics. When considering all aspects, it was found that the average was at the highest level in all aspects. The learning measurement and evaluation according to learning groups were the highest average in order, followed by measurement and evaluation of reading, analytical thinking and writing, and measurement of desirable characteristics.

Keywords: Operating Conditions, Educational Measurement and Evaluation, Educational Service Area Office

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า สร้างพลเมืองของชาติ ให้มีความแข็งแกร่งชาตินิยมในทุก ๆ ด้าน เพื่อเป็นฐานสร้างบุคลากรของชาติให้มีความรู้พื้นฐาน เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า และอยู่ในสังคมได้อย่างยั่งยืน มีสันติสุข สามารถที่จะต่อสู้กับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาพัฒนาคนให้ตีมีคุณภาพเป็นการศึกษาที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ดังนั้นจุดเน้นที่เป็นตัวสำคัญที่จะพัฒนาคุณภาพของประชากรของประเทศให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นคือ การจัดการศึกษาที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนของประเทศ คุณภาพของประชากรที่ดีจึงจำเป็นต้องเริ่มจากการศึกษาที่ดี เมื่อใดที่ประชากรของประเทศมีการศึกษาที่เหมาะสมแล้ว ก็จะนำความรู้ความสามารถของตนเองมาใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างถูกต้อง ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การจัดการศึกษาจึงมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาเต็มตามศักยภาพมีความรอบรู้ ทักษะ การคิด วิเคราะห์ และมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ รู้จักการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ การจัดการกระบวนการเรียนรู้ออกมาเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนดังกล่าวไม่อาจบรรลุได้โดยสมบูรณ์ได้จากการสอนแบบแยกส่วนและกับการวัดและประเมินผลเรียนรู้ของผู้เรียนการวัดและประเมินผลการเรียนรู้จึงเป็นงานสำคัญอย่างหนึ่งในการพัฒนาการศึกษา พัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนพัฒนาผู้เรียน เพราะครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงในการประเมินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ผลจากการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเป็นพื้นฐานสำหรับตัดสินใจของครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาเป็นข้อมูลสารสนเทศย้อนกลับที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การพัฒนาปรับปรุงการจัดการศึกษา ปรับปรุงวิธีสอน การใช้สื่อการสอน แบบเรียน รวมทั้งหลักสูตรในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อยู่บนหลักการการประเมินเพื่อพัฒนาผู้เรียนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ประสบผลสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การบริหารงานวิชาการด้านการวัดผลและประเมินผล เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เพราะงานวัดผลประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของงานวิชาการ และเป็นส่วนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรทุกฝ่ายดังนั้นสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการและผู้รับผิดชอบในการกำกับดูแลและดำเนินการในการบันทึกข้อมูลของผู้เรียน เช่น ประวัตินักเรียน ประกอบด้วย ประวัติส่วนตัว ที่อยู่ ประวัติการ

เรียน ผลการเรียนรู้ ดังนั้น งานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษาจำเป็นต้องจัดทำข้อมูลให้เป็นระบบเกิดความคล่องตัว และพร้อมที่จะใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวัดผลและประเมินผลเป็นงานที่มีความละเอียดซับซ้อนและต้องใช้ความถูกต้องแม่นยำสูงเพื่อความถูกต้อง จากประเด็นปัญหาดังกล่าวทำให้สถานศึกษาจัดระบบสารสนเทศงานวิชาการได้ไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากในระบบงานมีข้อมูลจำนวนมากมีผู้รับผิดชอบงานน้อย ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลที่กล่าวมาแนวทางหนึ่งที่น่าคิดว่าจะได้ผลดี คือ การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้เกิดความถูกต้องและแม่นยำของข้อมูลประหยัดเวลา รวดเร็ว ป้องกันความผิดพลาดที่เกิดขึ้น และลดภาระในการจัดทำเอกสารของบุคลากรในสถานศึกษาในการวัดผลและประเมินผล ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งจะเป็นกระจายอำนาจให้สถานศึกษาได้กำหนดระบบ วิธีการ เกณฑ์ และดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในสถานศึกษาของตนเอง และเพื่อให้การบริหารการประเมินผลการเรียนรู้และดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สถานศึกษาจะต้องกำหนดระบบงานวัดและประเมินผลของสถานศึกษาให้ครอบคลุมภารกิจทั้งหมดโดยกำหนดให้มีการดำเนินงานเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องโดยตลอดตั้งแต่ต้นจนเสร็จบริบูรณ์ รวมทั้งมีการนำผลการดำเนินงานไปปรับปรุง พัฒนาผู้เรียนและกระบวนการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการตรวจสอบการดำเนินงานต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ มีการกำหนดเป็นระเบียบข้อ ก้ากับการปฏิบัติในส่วนที่ต้องมีผลเกี่ยวข้องกับกฎหมาย พร้อมทั้งกำหนดบทบาทหน้าที่ผู้รับผิดชอบในภารกิจต่าง ๆ อย่างชัดเจนโดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (กรมวิชาการ, 2545)

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สอดคล้องกับการวัดผลประเมินผลซึ่งเป็นการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนแนวคิดใหม่มีจุดเน้นที่การประเมินพัฒนาการเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลาย ผู้เรียนเป็นผู้กระทำมากขึ้น และมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ มีการจัดแสดง จัดทำผลงาน ซึ่งเป็นหลักฐานการประเมิน การประเมินจึงต้องยึดหลักการเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้เรียนในแต่ละช่วงเวลา การวัดและการประเมินการเรียนรู้จึงเป็นจุดเน้นที่สำคัญของการปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปหลักสูตรและการเรียนการสอน (ไตรรงค์ เจนการ, 2550) และเป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการประเมินผลซึ่งให้ความสำคัญกับหลักสูตร การเรียนการสอนและการประเมินผลที่ต้องมีความสัมพันธ์สอดคล้องกัน ส่งเสริมและสนับสนุนซึ่งกันและกันโดยจะต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้เจริญเติบโตถึงขีดสูงสุดของแต่ละบุคคล ถ้าบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้สอน ผู้เรียน ผู้บริหารทุกระดับ รวมทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง มองเห็นคุณค่าและตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวร่วมกันก็จะเป็นการเริ่มต้นที่ดีของการวางแผนนโยบายและการปฏิบัติใด ๆ เพื่อการปฏิรูปการประเมินผลที่จะมีผลในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง (ชรินทร์ เจริญไชย, 2557) นอกจากนี้การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) มีความตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) สูงเนื่องจาก ผลการประเมินสอดคล้องกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

การประเมินเน้นการตรวจสอบและประเมินผู้เรียนในระหว่างเรียนโดยสอนไปประเมินไปซึ่งไม่เน้นการใช้แบบทดสอบ แต่พิจารณาจากกระบวนการทำงานและผลงานเป็นหลัก การเรียนการสอนและการประเมินผลดำเนินควบคู่ไปด้วยกันเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง ด้วยเครื่องมือและวิธีการ หลากหลายทำให้ไม่ต้องตัดสินผู้เรียนด้วยการใช้การสอบปลายภาคเพียงครั้งเดียว อาจจะไม่สะท้อนสภาพจริงของผู้เรียน (ทิพย์เกสร กัมปนาถ, 2558)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวมาข้างต้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุดรดิตต์มักจะเกิดปัญหาในการวัดผลและประเมินผลในด้านการบันทึกข้อมูลนักเรียนเพราะมีข้อมูลจำนวนมาก ปัญหาการติด 0, ร, มส ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุดรดิตต์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุดรดิตต์ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุดรดิตต์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการแจกแบบสอบถาม (Questionnaire) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุดรดิตต์ จำนวน 57 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุดรดิตต์ จำนวน 52 แห่ง ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางประมาณค่าของเครซีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) โดยสุ่มโดยวิธีแบ่งชั้นภูมิตามจังหวัดเพื่อให้ได้ข้อมูลที่กระจายประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 52 คน และครูกลุ่มงานบริหารงานวิชาการ 52 คน รวมทั้งสิ้น 104 คน ตามจำนวนที่ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ แบบสอบถาม แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุดรดิตต์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับแรก คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.55$) รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ($\bar{X} = 4.55$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ย

ต่ำสุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านตามค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับแรก คือ ข้อ 2 สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนที่ถูกต้อง เหมาะสม ครบคลุมทุกด้าน (ปพ.4-ปพ.9) ($\bar{X} = 4.60$) รองลงมา คือ ข้อ 8 สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินผลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและ ผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.57$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 สถานศึกษากำกับติดตาม การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ($\bar{X} = 4.50$)

2. ด้านการวัดผลและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับแรก คือ ข้อ 5 สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดผลและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของนักเรียนที่ถูกต้อง เหมาะสม ($\bar{X} = 4.64$) รองลงมา คือ ข้อ 6 สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.59$) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 2 สถานศึกษาดำเนินการ วัดผลและประเมินผลการอ่านคิด วิเคราะห์และเขียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.47$)

3. ด้านการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับแรก คือ ข้อ 8 สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมา คือ ข้อ 2 สถานศึกษาประชุม วางแผนประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างน้อยภาคเรียน ละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.56$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 4 สถานศึกษาดำเนินการ วัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.44$)

4. ด้านการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับแรก คือ ข้อ 8 สถานศึกษากำกับ ติดตาม การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.61$) รองลงมา คือ ข้อ 4 สถานศึกษาดำเนินการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง ($\bar{X} = 4.57$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 สถานศึกษากำกับ ติดตาม การวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ($\bar{X} = 4.47$)

5. ด้านการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.53$) เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับแรก คือ ข้อ 4 สถานศึกษาประมวลผลการทดสอบวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคนทุกปีการศึกษา ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมา คือ ข้อ 7 สถานศึกษาออกหลักฐานการจบการศึกษาที่แสดง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติตามระเบียบของกระทรวง

ศึกษาธิการ ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อ 5 สถานศึกษาจัดทำระบบทะเบียนเก็บข้อมูลงานวัดผลประเมินผล ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติที่สามารถสืบค้น นำข้อมูลมาใช้ได้ตลอดเวลา ($\bar{X} = 4.45$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ ผู้วิจัยอภิปรายผลในประเด็นที่สำคัญของการวิจัยรายละเอียด ดังนี้

สภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน มีการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลตามแนวปฏิบัติการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 มีมาตรฐานที่มีการวางกฎเกณฑ์ไว้อย่างมีระบบ และยังคงปฏิบัติตามระเบียบการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้เป็นแนวปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิเชษฐ์ สมชัย (2551) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูหัวหน้างานฝ่ายทะเบียนวัดผล มีความคิดเห็นต่อสภาพ การดำเนินงานวัดผลประเมินผลตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของราณี บุญมี (2546) พบว่า ครูปฏิบัติการสอน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวัดผลและการประเมินผล ในภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสามารถอภิปรายได้ดังนี้ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ พบว่า สภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนที่ถูกต้อง เหมาะสม ครอบคลุมทุกด้าน (ปพ.4-ปพ.9) สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินผลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษาพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลกำกับ ติดตาม การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาได้มีการกำหนดวัตถุประสงค์ของการดำเนินการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระอย่างชัดเจน และเป็นแบบแผนเดียวกันทั้งสถานศึกษา มีการส่งเสริมให้มีการดำเนินการวัดผลและประเมินผลที่หลากหลาย โดยเน้นให้มีการดำเนินการวัดผลและประเมินผล ตามแนวปฏิบัติของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวัดผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นกระบวนการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ความบันทึกข้อมูลที่ได้จากการวัดและประเมินทั้งที่เป็น

ทางการและไม่เป็นทางการ โดยการดำเนินการดังกล่าวเกิดขึ้น ตลอดระยะเวลาของการจัดการเรียนการสอน นับตั้งแต่ก่อนการเรียนการสอน ระหว่างการเรียน การสอน และหลังการเรียนการสอน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับพฤติกรรมที่ต้องการวัด และสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง น้อยทอง (2548) พบว่า สถานศึกษาต้องดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้กลุ่มสาระ การเรียนรู้ทั้ง 2 กลุ่ม ตามหลักสูตรของสถานศึกษาแต่ละช่วงชั้น ครูผู้สอนต้องจัดทำแผนการเรียนรู้ และแนวทางการวัดผลประเมินผลให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เลือกวิธีการประเมิน ที่สอดคล้องกับภาระงาน/กิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนปฏิบัติการวัดและประเมินผล ต้องประกอบด้วย การประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาผู้เรียน การจัดการเรียนการสอน และการประเมิน เพื่อตัดสินผลการเรียน นอกจากนี้การประเมินผลต้อง ดำเนินการด้วยวิธีการที่หลากหลาย จากหลาย เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด ธรรมชาติของวิชา และระดับช่วงชั้นของผู้เรียน

ด้านการวัดผลและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน พบว่า สภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดผลและประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนของนักเรียนที่ถูกต้องเหมาะสม สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียนต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและ ผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษากำกับ ติดตามการวัดผลและประเมินผลการอ่านคิดวิเคราะห์และเขียน สถานศึกษาได้มีการดำเนินการวัดผลและประเมินผล ตามแนวปฏิบัติของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการกำหนดมาตรฐานการวัดผลประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่า การวัดผล ประเมินผลการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน เป็นการประเมินศักยภาพของผู้เรียนในการอ่าน อย่างถูกต้อง คล่องแคล่ว แล้วนำมาคิดสรุปเป็นความรู้ ความเข้าใจของตน ความสามารถ คิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตลอดจนสร้างสรรค์งานจากเนื้อหาสาระของเรื่อง ที่อ่าน และสามารถถ่ายทอดความคิดเหล่านั้นด้วยการเขียนสื่อความ โดยคณะกรรมการที่สถานศึกษาจัดตั้งขึ้นจะกำหนด มาตรฐานและแนวทางการวัดผลประเมินด้วยวิธีการที่หลากหลาย และสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง น้อยทอง (2548) พบว่า ในการประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน คณะกรรมการประเมิน ทำการตรวจสอบ และประเมินผู้เรียนที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนตามวิธีการและเครื่องมือ ที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลความสามารถของผู้เรียนด้านการอ่าน การคิดวิเคราะห์ และการเขียน สื่อความอย่างเหมาะสม ครบถ้วนตามศักยภาพที่แท้จริงแล้วรายงานให้คณะกรรมการดำเนินการ รับทราบผล อย่างต่อเนื่อง แจ้งผลการประเมินให้ผู้เรียนและผู้ปกครองทราบ ดำเนินการซ่อมเสริม ปรับปรุงแก้ไขผู้เรียนในส่วนที่ไม่ผ่านการประเมิน

ด้านการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พบว่า สภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยรวมและรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษาประชุม วางแผน ประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สถานศึกษาปรับปรุง การวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกปีการศึกษา สถานศึกษาได้กำหนดการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแต่ละสถานศึกษาไว้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และได้มีการดำเนินการวัดผลและประเมินผล ตามแนวปฏิบัติของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และมีการวัดผลประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับแนวปฏิบัติการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินด้านคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอื่น ๆ ที่สถานศึกษากำหนดขึ้นจากคณะกรรมการโดยการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นการประเมินเชิงวินิจฉัยทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน โดยใช้เครื่องมือ ที่หลากหลาย เช่น การสังเกต สัมภาษณ์หรือการรายงานตนเอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง น้อยทอง (2548) พบว่า ครูผู้สอนต้องจัดให้มีการวัดและประเมินผลรวม ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยเป็นการประเมินวินิจฉัย เพื่อการปรับปรุงพัฒนาและส่งเสริม ทั้งนี้ควรประสานสัมพันธ์กับผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้เกี่ยวข้อง ร่วมกันประเมิน สถานศึกษาจะได้นำไปกำหนดแผนกลยุทธ์ในการปรับปรุงพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนให้เป็นไป ตามเป้าหมายที่กำหนด ทั้งนี้ในการกำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สถานศึกษาต้องจัดทำร่วมกับชุมชน โดยคำนึงถึง วิสัยทัศน์ของสถานศึกษาและสอดคล้องกับสภาพปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นของชุมชนที่ จะต้องมีการปลูกฝัง จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์อื่น ๆ ให้แก่ผู้เรียน เพิ่มเติมจากที่กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

ด้านการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน พบว่า สภาพการดำเนินงาน การวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยรวมและรายชื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษากำกับ ติดตาม การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาดำเนินการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สถานศึกษาจัดทำเครื่องมือการวัดผลและประเมินผล กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกกิจกรรม สถานศึกษาได้มีการดำเนินการวัดผลและประเมินผล ตามแนวปฏิบัติของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ วัดผลประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ แนวปฏิบัติการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่า แนว

ทางการวัดผลประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถ ของตนเองตามความถนัดและความสนใจให้เต็มศักยภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวม ของความเป็นมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และ สังคม โดยมีกิจกรรม 2 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนวและกิจกรรมนักเรียน การประเมินการผ่านกิจกรรมจะใช้การเวลาการเข้าร่วม กิจกรรมและการผ่านจุดประสงค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ที่กล่าวว่า กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่สถานศึกษาจะต้องจัดให้ผู้เรียนในทุกช่วงชั้น การศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาความสามารถของตนเองตามความถนัดและความสนใจ ให้เต็มศักยภาพ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การดำเนินการประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจึงต้องดำเนินการอย่างมีเป้าหมาย มีรูปแบบและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เหมาะสม และผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์การประเมินกิจกรรม พัฒนาผู้เรียนตามที่สถานศึกษากำหนด จึงจะผ่านเกณฑ์การประเมินช่วงชั้น

ด้านการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ พบว่า สภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยรวมและรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาประมวลผลการทดสอบวัดผล และประเมินผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนของนักเรียนทุกคนทุกปีการศึกษา สถานศึกษาออกหลักฐานการจบการศึกษาที่แสดง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนระดับชาติ สถานศึกษาได้มีการดำเนินการวัดผลและประเมินผล ตามแนวปฏิบัติ ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และวัดผลประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชาติ ตามที่สถานศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ แนวปฏิบัติการดำเนินงานการวัดผลและ ประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติถือเป็นภาระ ความรับผิดชอบของสถานศึกษาที่ จะต้องจัดระบบดูแลช่วยเหลือ ปรับปรุงแก้ไข ส่งเสริมสนับสนุน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตาม ศักยภาพบนพื้นฐานความแตกต่างระหว่างบุคคลที่จำแนกตาม สภาพปัญหาและความต้องการ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอกรินทร์ สีมหาศาล (2546) ที่กล่าวว่า ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน ระดับชาตินั้นสถานศึกษาจะต้องเตรียมผู้เรียนให้เข้ารับการประเมินด้วยความ เข้าใจและตระหนัก ถึงความสำคัญของการประเมินระดับชาติ ให้ความร่วมมือในการประเมิน เต็มความสามารถ และ ปฏิบัติตามกฎหมายเกณฑ์และเงื่อนไขการประเมินอย่างเคร่งครัด และ สอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง น้อยทอง (2548) พบว่าการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระดับชาติ จะประเมินด้วยวิธีการ เครื่องมือประเมินมาตรฐานระดับชาติ โดยสถานศึกษาจะต้อง ดำเนินการวางแผนพัฒนา ส่งเสริม กระตุ้นให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญ พยายามพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษาสภาพการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พิษณุโลก อุตรดิตถ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยลำดับแรก คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้รองลงมา คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เมื่อพิจารณารายด้าน ผลการวิจัยพบว่า

1. การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนที่ถูกต้อง เหมาะสม ครอบคลุมทุกด้าน (ปพ.4-ปพ.9) สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินผลตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและ ผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษาพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลกำกับ ติดตาม การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามกลุ่มสาระ การเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ

2. การวัดผลและประเมินผลการอ่าน คติวิเคราะห์ และเขียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาจัดทำเอกสารหลักฐานเก็บรวบรวมข้อมูลการวัดผลและประเมินผลการอ่านคติวิเคราะห์ และเขียนของนักเรียนที่ถูกต้อง เหมาะสม สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินการอ่านคติวิเคราะห์และเขียนต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษากำกับ ติดตามการวัดผลและประเมินผลการอ่านคติวิเคราะห์และเขียน

3. การวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษานำเสนอผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่อผู้เรียน ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้อง สถานศึกษาประชุมวางแผนประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สถานศึกษาปรับปรุงการวัดผลและประเมินผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์ทุกปีการศึกษา

4. การวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษากำกับ ติดตาม การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษาดำเนินการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง สถานศึกษาจัดทำเครื่องมือการวัดผลและประเมินผลกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทุกกิจกรรม

5. การวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามรายด้านเรียงตามค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สถานศึกษาประมวลผลการทดสอบวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนทุกคนทุกปีการศึกษา สถานศึกษาออกหลักฐานการจบการศึกษาที่แสดง ประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ

ตามระเบียบของ กระทรวงศึกษาธิการ สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการเตรียมการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สภาพการดำเนินงานวัดผลและประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาที่มีระดับมากที่สุดนั้น ควรส่งเสริมกิจกรรมในการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ตามสาระการเรียนรู้ การประเมินคุณลักษณะ ที่พึงประสงค์ การประเมินการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียน การประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ในระดับสถานศึกษาอย่างเป็นระบบที่ดียิ่งขึ้น ในสถานศึกษาทุกแห่ง
2. สถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนกิจกรรมในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมการอ่าน คิดวิเคราะห์ และเขียนกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระและการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับชาติ ที่ส่งผลต่อการวัดผลประเมินผลอย่างหลากหลายและมีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา
3. เขตพื้นที่การศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนา คุณภาพงานการวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นระบบ และให้มีความสอดคล้องกับแนวปฏิบัติการดำเนินงานการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. นำผลการวิจัยไปปรับใช้กับสถานศึกษาในเรื่องของการวัดผลและประเมินผลของครูและงานวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์
2. นำผลการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้บริหารในการพัฒนาการดำเนินงานการวัดผลประเมินผลทางการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2545). แนวทางการจัดทำระบบสารสนเทศสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

- ชรินทร์ เจริญไชย. (2557). *การพัฒนารูปแบบการพัฒนาครูในการประเมินตามสภาพจริงโดยประยุกต์ใช้การประเมินแบบเสริมสร้างพลังอำนาจ*. (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ไตรรงค์ เจนการ. (2550). *เครื่องมือประเมินผลตามสภาพจริง*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐาน.
- ทิพย์เกสร กัมปนาท. (2558). *การวัดและประเมินผลการศึกษา*. เชียงใหม่: อินฟอร์ เมชั่น.
- บรรจง น้อยทอง. (2548). *การพัฒนาแนวทางปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนของสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 และ เขต 2*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- พิเชษฐ์ สมชัย. (2551). *สภาพการดำเนินการวัดผลประเมินผลตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาของสถานศึกษา*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ราณี บุญมี. (2546). *ประสิทธิผลการบริหารงานการวัดผลและประเมินผลโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- เอกรินทร์ สีมหาศาล. (2546). *กระบวนการวัดและประเมินผลตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บุคพอยท์.

การศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

A Study of Conditions and Guidelines for Extraordinary Scouting
Activities of Vocational Schools under The Office of the Vocational
Education Commission in Phitsanulok

วรวิทย์ หอมวงษ์¹ และนงลักษณ์ ใจฉลาด²

Worawit Homwong and Nongluck Jaichalad

Received: March 11, 2022

Revised: May 11, 2022

Accepted: May 14, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.109

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานลูกเสือของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .979 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง คือ กลุ่มผู้บริหารสถานศึกษาและกลุ่มครูผู้ปฏิบัติงานจากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 8 แห่ง ทั้งหมด 82 คน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานลูกเสือ ของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุน และ 2) แนวทางการดำเนินงานลูกเสือ ของสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ในภาพรวม ด้านปัจจัยสนับสนุนสถานศึกษาควรมีการสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนา ปรับปรุงสำนักงานลูกเสือเพื่อใช้สำหรับการปฏิบัติงานและจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจการลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินการ, งานลูกเสือ, สถานศึกษา, สังกัดอาชีวศึกษา

¹⁻² มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Pibulsongkram Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: worawit@psru.ac.th, Tel. 090-2562837

Abstract

The objective of this research article was to study the conditions and guidelines for Scouting activities of schools under the Office of the Vocational Education Commission in Phitsanulok. It was a mixed methods research by distributing a questionnaire with a confidence value of .979 to the population used in the research. It was obtained by purposive sampling, namely a group of school administrators and a group of teachers in a total of 82 from 8 vocational schools under the Office of the Vocational Education Commission in Phitsanulok. For qualitative research, an in-depth interview with 7 key informants was conducted using the interview form. The statistics used to analyze the data were mean, standard deviation, and using content analysis techniques. The results of the research showed that 1) the conditions of the boy scouts operation of schools under the Phitsanulok Vocational Education, the overall average was at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspect with the highest average was the scouting activities and the aspect with the lowest average was the supporting factor; and 2) the scouting activities guidelines of schools under Phitsanulok Vocational Education found that overall, for supporting factors, schools should support the budget in development and renovation of the scouting office to be used for operations and provide materials and equipment used in extraordinary scouting activities.

Keywords: Operational Guidelines, Scout Work, Schools, Under the Office of the Vocational Education Commission in Phitsanulok

บทนำ

ในสภาพปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยอันมีผลกระทบเชื่อมโยงจากบริบทสังคมโลกและการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ประเทศไทยมีการเติบโตทางด้านเศรษฐกิจมากขึ้น ทำให้มีความต้องการแรงงานด้านสายอาชีพในหลาย ๆ ด้าน การจัดการอาชีวศึกษานับเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนในด้านวิชาชีพ เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้มีการจัดการเรียนการสอนทางด้านวิชาชีพ ในประเภทวิชาอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม ศิลปกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และอุตสาหกรรมสิ่งทอ หรือประเภทวิชาอื่น ๆ และได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาให้

นักเรียน นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาได้มีประสบการณ์ทั้งในด้านวิชาการ ด้านวิชาชีพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะความรู้ในด้านวิชาชีพ การแสดงออก ความเป็นผู้นำ กล้าคิด กล้าทำ กล้าเปลี่ยนแปลง ในสิ่งที่ถูกต้องดีงามและมีความเป็นประชาธิปไตย จึงได้มีนโยบายให้สถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาทุกสถานศึกษาได้จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อ พัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับระบบการเรียน มุ่งเน้นให้นักเรียน นักศึกษา ได้ทำกิจกรรมเสริม หลักสูตรควบคู่ไปกับการเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดทุก สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2556 จัด แผนการเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 กำหนดให้นักเรียนทุกคน ต้องเรียน รายวิชา 2000-2001 กิจกรรมลูกเสือวิสามัญ 1 และรายวิชา 2000-2002 กิจกรรม ลูกเสือวิสามัญ 2 ในภาคเรียนที่ 2 ตามลำดับ และสถานศึกษาต้องดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีวิสามัญ ตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการจัดกิจกรรม ลูกเสือวิสามัญ พ.ศ. 2550 มีจุดประสงค์เพื่อให้เข้าใจหลักการและกระบวนการของกิจกรรม ลูกเสือวิสามัญสามารถปฏิบัติตนตามระเบียบข้อบังคับ คำปฏิญาณและกฎของลูกเสือวิสามัญ มี ทักษะทางลูกเสือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมของลูกเสือวิสามัญ มีเจตคติและมีกิจนิสัยในการ ทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม วินัย คุณธรรม จริยธรรม ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีสมรรถนะรายวิชา ปฏิบัติตนตามระเบียบวินัย คำ ปฏิญาณ กฎและระเบียบข้อบังคับของลูกเสือวิสามัญ วางแผนและปฏิบัติกิจกรรมทักษะทาง ลูกเสือ บำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่นในสถานการณ์ต่าง ๆ และใช้กระบวนการกลุ่มใน การปฏิบัติกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ โดยมีเนื้อหาในคำอธิบายรายวิชา ปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมของ ลูกเสือวิสามัญ ขบวนการและพิธีการต่าง ๆ ของลูกเสือวิสามัญ การปฏิบัติตนตามคำปฏิญาณ กฎ ระเบียบวินัยของลูกเสือวิสามัญ กิจกรรมทักษะทางลูกเสือ การใช้กระบวนการกลุ่มในการ ปฏิบัติกิจกรรมและทำประโยชน์ต่อชุมชนและท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556) ทั้งนี้การดำเนินการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญของวิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก ยังมี ปัญหาและอุปสรรคหลายอย่าง เช่น 1) การจัดกิจกรรมสำหรับลูกเสือไม่ครอบคลุมเนื้อหาสาระ การเรียนรู้ 2)การพัฒนาทักษะ ประสบการณ์และความรู้ของครูผู้สอน 3)การจัดหาและ จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจการลูกเสือ ทำให้การจัดกิจกรรมยังไม่เกิดผลสัมฤทธิ์กับผู้เรียน เท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงปีการศึกษาที่ผ่านมา (วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก, 2563) จากปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวข้างต้นสอดคล้องกับระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมหรือการดำเนินงานลูกเสือ ควรมีการวางแผนการ ดำเนินงานให้ชัดเจนตามข้อกำหนดคุณภาพงานลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษาอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2556)

วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลกเป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ทุกสาขาวิชาจะต้องเรียนรายวิชา กิจกรรมลูกเสือวิสามัญ เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งทางร่างกายจิตใจสติปัญญาและศีลธรรมให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และช่วยสร้างสรรค์สังคมให้เกิดความสามัคคีและมีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งจะส่งผลให้ผู้เรียนที่จบหลักสูตรไปแล้วเป็นบุคคลที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรมและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อนำเสนอหรือหาแนวทางการดำเนินงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้ปฏิบัติงานของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้งสถานศึกษาของรัฐและเอกชน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) จำนวนทั้งหมด 8 แห่ง ประกอบด้วย ผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการวิทยาลัย จำนวน 1 คน ครูหัวหน้างานกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา จำนวน 1 คน ครูที่ปรึกษาชมรมลูกเสือวิสามัญ จำนวน 1 คน ครูผู้สอนลูกเสือวิสามัญ จากสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 8 แห่ง รวมทั้งสิ้น 82 คน หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) และได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .979 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) และนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนาและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการดำเนินงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก สามารถสรุปได้ดังนี้

1. สภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาการศึกษาสภาพรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดกิจกรรมและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุน โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

1.1 ด้านปัจจัยสนับสนุน พบว่า สภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 2 สถานศึกษาจัดให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมในคูהלูกเสือวิสามัญที่ใช้เป็นสำนักงานสำหรับการปฏิบัติงานของทีมลูกเสือพี่เลี้ยง อยู่ในระดับมาก ที่ระดับ 3.82

1.2 ด้านลูกเสือ พบว่า สภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 4 สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมลูกเสือวิสามัญให้ฝึกฝนตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ที่ระดับ 4.41

1.3 ด้านผู้กำกับลูกเสือ พบว่า สภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 5 สถานศึกษากำหนดให้ผู้กำกับลูกเสือวิสามัญ มีการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาหรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสืออื่น เพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือวิสามัญ อยู่ในระดับมาก ที่ระดับ 4.27

1.4 ด้านผู้บริหารกิจการลูกเสือ พบว่า สภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 8 สถานศึกษาจัดให้ผู้บริหาร นิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ อยู่ในระดับมาก ที่ระดับ 4.27

1.5 ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ พบว่า สภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 6 สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมการแก้ปัญหา สุขภาพทางกาย ทางจิตใจ เพื่อลดอุบัติเหตุและอุบัติภัย ผ่านกระบวนการทางลูกเสือวิสามัญ อยู่ในระดับมาก ที่ระดับ 4.34

1.6 ด้านประสิทธิผล พบว่า สภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ข้อที่ 2 สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมบุคลากรทางลูกเสือวิสามัญ เพื่อได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขัน อยู่ในระดับมาก ที่ระดับ 3.96

2. แนวทางการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดพิษณุโลก พบว่า โดยภาพรวมประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านปัจจัยสนับสนุน มีแนวทางในการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ โดยสถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีสำนักงานลูกเสือ

สำหรับการปฏิบัติงานหรือประชุม ตลอดจนมีการสำรวจห้องเพื่อเสนอโครงการในแผนงบประมาณประจำปี สำหรับการจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากร ในการปรับปรุงซ่อมแซม ตกแต่งสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน พร้อมทั้งจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ในรายด้านตามประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ด้านปัจจัยสนับสนุน ข้อที่ 2 สถานศึกษาจัดให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมในคูหาลูกเสือวิสามัญที่ใช้เป็นสำนักงานสำหรับการปฏิบัติงานของทีมลูกเสือที่เลี้ยง มีแนวทางในการดำเนินการงานลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณและการวางแผนในการปรับปรุง พัฒนาตกแต่งสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งให้มีการติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตสำหรับการปฏิบัติงานและเป็นแหล่งเรียนรู้ของสมาชิกลูกเสือ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรทางลูกเสือมีความรักและศรัทธาในกิจการลูกเสือ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักและแรงบันดาลใจให้ลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ มีระเบียบ วินัย รวมถึงการมอบหมายหน้าที่ในการดูแลสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของสำนักงานลูกเสือให้มีความสะอาด เรียบร้อยเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน

2.2 ด้านลูกเสือ ข้อที่ 4 สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมลูกเสือวิสามัญให้ฝึกฝนตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม มีแนวทางในการดำเนินการงานลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมและหาแนวทางการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกิจกรรมด้านจิตอาสา การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมด้านยาเสพติดและการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เพื่อเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ สำหรับการฝึกฝนตนเองในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยเหมาะสมกับยุคปัจจุบันตามคติพจน์ของลูกเสือวิสามัญ คือ “บริการ” สำหรับการช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

2.3 ด้านผู้กำกับลูกเสือ ข้อที่ 5 สถานศึกษากำหนดให้ผู้กำกับลูกเสือวิสามัญ มีการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาหรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสือ เพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือวิสามัญ มีแนวทางในการดำเนินการงานลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ดังนี้ สถานศึกษาควรจัดให้มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรทางลูกเสือให้เพิ่มคุณวุฒิผ่านการอบรมขั้นความรู้เบื้องต้น และส่งเสริมให้ผู้กำกับลูกเสือเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมลูกเสือระดับภาค ระดับชาติ ตลอดจนการประชุม อบรม สัมมนา ร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมจะได้นำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับการพัฒนากิจการลูกเสือเนตรนารีวิสามัญในสถานศึกษา

2.4 ด้านผู้บริหารกิจการลูกเสือ ข้อที่ 8 สถานศึกษาจัดให้ผู้บริหาร นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ มีแนวทางในการดำเนินการงานลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ดังนี้ สถานศึกษาควรจัดให้ผู้บริหารกิจการลูกเสือพัฒนาคุณวุฒิทางลูกเสือขั้นความรู้ชั้นสูง เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารกิจการลูกเสือและมีส่วนร่วมใน

การประชุมวางแผนจัดทำปฏิทินหรือกำหนดตารางการจัดกิจกรรม สำหรับเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงานกิจกรรมและเป็นการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรทางลูกเสือในการดำเนินงาน โดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการวัดผลประเมินผลรูปแบบออนไลน์อย่างเป็นระบบในทุกภาคเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีวิสามันท์

2.5 ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ข้อที่ 6 สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหา สุขภาพทางกาย ทางจิตใจ เพื่อลดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุ ผ่านกระบวนการทางลูกเสือวิสามันท์ มีแนวทางในการดำเนินการงานลูกเสือเนตรนารีวิสามันท์ ดังนี้ สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการวางแผนจัดฝึกอบรมและประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น โดยมีการสอดแทรกกิจกรรมในเชิงปฏิบัติและบูรณาการตามความสนใจของผู้เรียนให้มีความปลอดภัยในชีวิตกับการแก้ปัญหาสุขภาพทางกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อให้ลูกเสือเนตรนารีวิสามันท์ได้ศึกษาเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดทักษะ ประสบการณ์และความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อลดอุบัติเหตุ อุบัติภัยใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข

2.6 ด้านประสิทธิผล ข้อที่ 2 สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมบุคลากรทางลูกเสือวิสามันท์ เพื่อได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขัน มีแนวทางในการดำเนินการงานลูกเสือเนตรนารีวิสามันท์ ดังนี้ สถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมบุคลากรทางลูกเสือให้เสนอแผนปฏิบัติการสำหรับการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการส่งผลงานประกวดแข่งขันทักษะทางลูกเสือในระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับชาติ เพื่อสร้างโอกาสและประสบการณ์ให้บุคลากรทางลูกเสือได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขัน

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามันท์ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ได้เล็งเห็นความสำคัญของการจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานหรือการวางแผนการดำเนินงาน ด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพให้กับนักเรียนนักศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) ให้จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงาน เสนอโครงการและรายงานการปฏิบัติงานตามขั้นตอน รวมทั้งจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพของนักเรียน นักศึกษา และผู้เข้ารับการฝึกอบรมให้สอดคล้องและเป็นไปตามนโยบายคุณธรรมพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ และตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งโครงการพัฒนานักเรียน นักศึกษา ด้านบุคลิกภาพและมนุษยสัมพันธ์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา โตะหนู (2559) พบว่า มีแนวทางการจัดกิจกรรมลูกเสือ เพื่อให้เป็นพลเมืองดีด้านความรู้สึกรับผิดชอบ คือการฝึกมอบหมายงานเป็นกลุ่มโดยกำหนดส่งให้ตรงเวลา ฝึกความสามัคคี จัดกิจกรรมให้ลูกเสือมี

คุณธรรมพื้นฐาน จัดการเรียนการสอนคุณธรรมให้ครอบคลุมทั้งการคิดและพฤติกรรม กระตุ้นให้ผู้บังคับบัญชาลูกเสือเป็นแบบอย่างที่ดี สำหรับสภาพการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านและรายข้อพบว่า

1.1 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านปัจจัยสนับสนุน ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ ปรับปรุง พัฒนาสำนักงานลูกเสือ (Rover Den) ให้มีสภาพแวดล้อมพร้อมต่อการใช้งาน รวมถึงวัสดุอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภฤกษ์ ศิโรต (2561) พบว่า สถานศึกษาควรสนับสนุนงบประมาณทางการบริหารกิจกรรมลูกเสือให้เพียงพอ หรือขอรับการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพร ครุตรารักษ์ (2559) พบว่า ควรจะมีการส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นในการจัดการฝึกอบรม จัดการเรียนรู้อให้กับลูกเสือเนตรนารี หรือจัดทำโครงการเพื่อของงบประมาณจากหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ หรือองค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารจังหวัดที่อยู่ใกล้เคียง เพื่อมาสนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์สื่อต่าง ๆ ในกองลูกเสือ

1.2 ด้านปัจจัยสนับสนุน พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 2 สถานศึกษาจัดให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมในคูหาลูกเสือวิสามัญที่ใช้เป็นสำนักงานสำหรับการปฏิบัติงานของทีมลูกเสือพี่เลี้ยง ทั้งนี้เป็นเพราะการขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนที่ส่งผลให้การจัดหรือตกแต่งสภาพแวดล้อมในคูหาลูกเสือไม่สามารถดำเนินการได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย ชุ่มเมืองเย็น (2555) พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจการลูกเสือในสถานศึกษามาการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ด้านการเงินลูกเสือ ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนงบประมาณ บริหารจัดการด้านการเงินอย่างเป็นระบบเพียงพอต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ และสอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีวิสามัญ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ต้องมีการจัดให้มีคูหาลูกเสือวิสามัญไว้ในสถานศึกษา

1.3 ด้านลูกเสือ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 4 สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมลูกเสือวิสามัญให้ฝึกฝนตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้เป็นเพราะ สถานศึกษาขาดการวางแผนในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางลูกเสือที่หลากหลาย ส่งผลให้ลูกเสือวิสามัญขาดโอกาสในการฝึกฝนตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนาศิริ จันทร์น้ำด้วน (2563) พบว่า ควรสร้างความตระหนักให้ลูกเสือเห็นคุณค่าในการทำ ความดี สร้างแผนการจัดกิจกรรม/จัดทำโครงการ ส่งเสริมการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบของกองลูกเสือในโรงเรียน/สังคม โดยใช้หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม ทั้งผู้บังคับบัญชาลูกเสือ ลูกเสือและภาคีเครือข่ายในชุมชน จัดกิจกรรมโดยมีกฎ คำปฏิญาณของลูกเสือเป็นแนวทาง ผ่านวิธีการและกระบวนการทางลูกเสือ และการกระทำความดีประจำวัน และสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานลูกเสือแห่งชาติ (2551) ได้กล่าวไว้ว่า ให้ลูกเสือรู้จักทำการฝึกฝีมือ และฝึกฝนให้ทำการกิจการต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

1.4 ด้านผู้กำกับลูกเสือ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 5 สถานศึกษา กำหนดให้ผู้กำกับลูกเสือวิสามัญ มีการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาหรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสือ เพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือวิสามัญ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาไม่เห็นความสำคัญและขาดแคลนงบประมาณในการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาหรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสือ สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย ชุ่มเมืองเย็น (2555) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้รับผิดชอบงานลูกเสือ ได้รับการอบรม พัฒนาทักษะการจัดกระบวนการเรียนการสอนวิชาลูกเสือ ให้มีการพัฒนาคนอยู่เสมอ และสอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2550) ได้กล่าวไว้ว่า จัดให้มีการอบรมลูกเสือและผู้บังคับบัญชาลูกเสือของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ในทุกระดับและทุกด้าน

1.5 ด้านผู้บริหารกิจการลูกเสือ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 8 สถานศึกษาจัดให้ผู้บริหาร นิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ ทั้งนี้เป็นเพราะไม่มีการกำหนดแผนการดำเนินงานหรือกำหนดปฏิทินการดำเนินงานของกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหารกิจการลูกเสือได้นิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย ชุ่มเมืองเย็น (2555) พบว่า ผู้บริหารควรรับฟังข้อคิดเห็นแนวทางหรือสภาพปัญหาจากครูผู้รับผิดชอบงานลูกเสือครูผู้สอนลูกเสือต้องมีความแม่นยำในขั้นตอน ระเบียบ และหลักการจัดกระบวนการเรียนการสอนและมีระบบนิเทศติดตาม การดำเนินงาน เพื่อนำผลการปฏิบัติงานเป็นส่วนหนึ่งในการพิจารณาความดีความชอบ นำไปสู่การสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีแก่ครูผู้รับผิดชอบงานลูกเสือ สอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ สกุนดาศิริ (2556) พบว่า ผู้บริหารไม่ได้จัดทำปฏิทิน นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ

1.6 ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 6 สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหา สุขภาพทางกาย ทางจิตใจ เพื่อลดอุบัติเหตุและอุบัติภัย ผ่านกระบวนการทางลูกเสือวิสามัญ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขาดการบูรณาการกิจกรรมการเรียนรู้อบรมร่วมกับหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกที่ส่งเสริมการแก้ปัญหา สุขภาพทางกาย ทางจิตใจ เพื่อลดอุบัติเหตุและอุบัติภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา โต๊ะหนู (2559) พบว่า ควรมีการประยุกต์ใช้ความรู้มาใช้สร้างทักษะป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันในชั่วโมงลูกเสือ การจัดกิจกรรมได้ฝึกการเผชิญสถานการณ์ การจัดกิจกรรมได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจตามความถนัดของผู้เรียนและการจัดกิจกรรมคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.7 ด้านประสิทธิผล พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ข้อที่ 2 สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมบุคลากรทางลูกเสือวิสามัญ เพื่อได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขัน ทั้งนี้เป็นเพราะ สถานศึกษาขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะ ความรู้ และประสบการณ์ทางลูกเสือ รวมทั้งงบประมาณในการส่งเสริม สนับสนุนในการประกวดแข่งขัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชนก เชียงมูล (2559) พบว่า สถานศึกษาต้องส่งเสริมให้บุคลากรส่งลูกเสือเข้าร่วมแข่งขันทักษะทาง

ลูกเสือ ส่งเสริมให้บุคลากรด้านลูกเสือด้วยการให้ขวัญและกำลังใจโดยการนำมาเป็นส่วนหนึ่งของการพิจารณาความดี ความชอบของบุคลากร

2. แนวทางการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก พบว่า ในภาพรวมประเด็น ด้านปัจจัยสนับสนุน สรุปได้ว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีสำนักงานลูกเสือสำหรับใช้ในการปฏิบัติงานหรือประชุม ตลอดจนมีการสำรวจห้องเพื่อเสนอโครงการในแผนงบประมาณประจำปี สำหรับการจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากรในการปรับปรุง ซ่อมแซม ตกแต่งสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน พร้อมทั้งจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขาดการวางแผนงานเสนอโครงการเกี่ยวกับการพัฒนากิจการลูกเสือ เพื่อการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาปรับปรุง ซ่อมแซม ตกแต่งสภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน ตลอดจนการจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ทั้งนี้เพราะสถานศึกษาขาดแคลนงบประมาณในการพัฒนา ปรับปรุง ซ่อมแซม ตกแต่งสภาพแวดล้อมสำนักงานลูกเสือและการจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนก เขียงมูล (2559) พบว่า ควรสนับสนุนงบประมาณในการอบรมเพื่อพัฒนาครูและบุคลากร ในด้านลูกเสือรวมทั้งจัดซื้อสื่อ อุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสืออย่างเพียงพอและต้องมีส่วนร่วมในการวางแผนในการดำเนินการกิจกรรมลูกเสือ ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้แนวทางการดำเนินการงานลูกเสือวิสามัญ ของสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ในรายด้านตามข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ ดังนี้

2.1 ด้านปัจจัยสนับสนุน ประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษาจัดให้มีการตกแต่งสภาพแวดล้อมในคูหาลูกเสือวิสามัญที่ใช้เป็นสำนักงานสำหรับการปฏิบัติงานของทีมลูกเสือพี่เลี้ยง พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการจัดสรรงบประมาณและการวางแผนในการปรับปรุง พัฒนาตกแต่งสภาพแวดล้อม พร้อมทั้งให้มีการติดตั้งระบบอินเทอร์เน็ตสำหรับการปฏิบัติงานและเป็นแหล่งเรียนรู้ของสมาชิกลูกเสือ ตลอดจนส่งเสริมให้บุคลากรทางลูกเสือมีความรักและศรัทธาในกิจการลูกเสือ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักและแรงบันดาลใจให้ลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ มีระเบียบ วินัย รวมถึงการมอบหมายหน้าที่ในการดูแลสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของสำนักงานลูกเสือให้มีความสะอาด เรียบร้อยเหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขาดการวางแผนการจัดสรรงบประมาณ เพื่อการปรับปรุงพัฒนา ตกแต่งสภาพแวดล้อมสำนักงานลูกเสือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย ชุ่มเมืองเย็น (2555) พบว่า สภาพการดำเนินงานกิจการลูกเสือในสถานศึกษามีการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก ด้านการเงินลูกเสือ ผู้บริหารควรมีการสนับสนุนงบประมาณ บริหารจัดการด้านการเงินอย่างเป็นระบบเพียงพอต่อการดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนลูกเสือ และสอดคล้องกับแนวคิดของระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ต้องมีการจัดให้มีคูหาลูกเสือวิสามัญไว้ในสถานศึกษา

2.2 ด้านลูกเสือ ประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมลูกเสือวิสามัญให้ฝึกฝนตนเองในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมและหาแนวทางการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกิจกรรมด้านจิตอาสา การบำเพ็ญประโยชน์ กิจกรรมต้านภัยสารเสพติดและการป้องกันตนเองในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 เพื่อเป็นการพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ สำหรับการฝึกฝนตนเองในรูปแบบใหม่ที่ทันสมัยเหมาะสมกับยุคปัจจุบันตามคตพจน์ของลูกเสือวิสามัญ คือ “บริการ” สำหรับการช่วยเหลือผู้อื่น ชุมชน หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19 ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่พัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนรูปแบบออนไลน์ ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นจิตอาสาบำเพ็ญประโยชน์และกิจกรรมต้านยาเสพติดหรือกิจกรรมตามคตพจน์ของลูกเสือวิสามัญได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภฤกษ์ ศิโรตศ (2561) พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรทางการลูกเสือและลูกเสือเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาความสัมพันธ์กับชุมชน ระดับเขตพื้นที่/ระดับจังหวัด/ระดับชาติ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมเกียรติ แก้วโรตง (2561) พบว่า มีแนวทางการพัฒนาการจัดกิจกรรมลูกเสือเป็นฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างระเบียบวินัยของ นักเรียน นักศึกษา เช่น กิจกรรมออมเงิน (ประหยัด) กิจกรรมเข้าแถวหน้าเสาธง (ตรงต่อเวลา) มีการเรียนและฝึกระเบียบแถว การเดินทางไกล เข้าค่ายลูกเสือ จัดกิจกรรมอาสาบริการสังคม จิตอาสาต่อชุมชน เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและช่วยสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

2.3 ด้านผู้กำกับลูกเสือ ประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษากำหนดให้ผู้กำกับลูกเสือวิสามัญ มีการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาหรือร่วมกิจกรรมทางลูกเสือ เพื่อการพัฒนากิจการลูกเสือวิสามัญ พบว่า สถานศึกษาควรจัดให้มีการวางแผนพัฒนาบุคลากรทางลูกเสือให้เพิ่มคุณวุฒิผ่านการอบรมขั้นความรู้เบื้องต้น และส่งเสริมให้ผู้กำกับลูกเสือเข้าร่วมกิจกรรมชุมนุมลูกเสือระดับภาค ระดับชาติ ตลอดจนการประชุม อบรม สัมมนา ร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายในการจัดกิจกรรมจะได้นำความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ มาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนสำหรับการพัฒนากิจการลูกเสือเนตรนารีวิสามัญในสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะผู้กำกับลูกเสือไม่ให้ความสำคัญในการพัฒนาตนเองด้านลูกเสือและการพัฒนากิจการลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ทำให้ไม่มีความสนใจในการเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาและการเข้าร่วมกิจกรรมทางลูกเสืออื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยา คำแหง (2554) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้รับผิดชอบงานลูกเสือได้รับการอบรม พัฒนาทักษะการจัดการกระบวนการเรียน การสอนวิชาลูกเสือให้มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

2.4 ด้านผู้บริหารกิจการลูกเสือ ประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษาจัดให้ผู้บริหาร นิเทศติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือวิสามัญ พบว่า สถานศึกษาควรจัดให้ผู้บริหารกิจการลูกเสือพัฒนาคุณวุฒิทางลูกเสือขั้นความรู้ขั้นสูง เพื่อให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ในการบริหารกิจการลูกเสือและมีส่วนร่วมในการประชุมวางแผนจัดทำปฏิทินหรือ

กำหนดตารางการจัดกิจกรรม สำหรับเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตาม ผลการดำเนินงานกิจกรรม และเป็น การสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรทางลูกเสือในการดำเนินงาน โดยมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุกต์ใช้ในการวัดผลประเมินผลในรูปแบบออนไลน์ของอย่างเป็นระบบทุกภาคเรียนให้เป็นไปตามระเบียบการจัดกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาไม่ได้มีการจัดทำปฏิทินหรือกำหนดตารางการจัดกิจกรรม สำหรับเป็นแนวทางในการนิเทศ ติดตาม และการวัดผลประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชชาติ สุกุมาศีรี (2556) พบว่า ผู้บริหารควรรหาโอกาสในการเข้าร่วมเป็นคณะทำงานด้านกิจกรรมลูกเสือในระดับต่าง ๆ และควรจัดทำปฏิทิน นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการจัดกิจกรรมลูกเสือ

2.5 ด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือ ประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษาจัดให้มีกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหา สุขภาพทางกาย ทางจิตใจ เพื่อลดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุ พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีการวางแผนจัดฝึกอบรมและประสานงานร่วมกับหน่วยงานอื่น โดยมีการสอดแทรกกิจกรรมในเชิงปฏิบัติและบูรณาการตามความสนใจของผู้เรียนให้มีความปลอดภัยในชีวิตกับการแก้ปัญหาสุขภาพทางกาย จิตใจและสติปัญญา เพื่อให้ลูกเสือเนตรนารีวิสามัญได้ศึกษาเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดทักษะ ประสบการณ์และความรู้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อลดอุบัติเหตุ อุบัติภัยใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขาดการวางแผนในการส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่แก้ปัญหาสุขภาพทางกาย ทางจิตใจ เพื่อลดอุบัติเหตุและอุบัติเหตุ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา โต๊ะหนู (2559) พบว่า ควรมีการประยุกต์ใช้ความรู้มาใช้สร้างทักษะป้องกันและแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันในช่วงโมงลูกเสือ การจัดกิจกรรมได้ฝึกการเผชิญสถานการณ์ การจัดกิจกรรมได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดกิจกรรมสอดคล้องกับความสนใจตามความถนัดของผู้เรียนและการจัดกิจกรรมคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2.6 ด้านประสิทธิผล ประเด็นในการสัมภาษณ์ คือ สถานศึกษาจัดให้มีการส่งเสริมบุคลากรทางลูกเสือวิสามัญ เพื่อได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขัน พบว่า สถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจและส่งเสริมบุคลากรทางลูกเสือให้เสนอแผนปฏิบัติการสำหรับการจัดสรรงบประมาณในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการส่งผลงานประกวดแข่งขันทักษะทางลูกเสือในระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับชาติ เพื่อสร้างโอกาสและประสบการณ์ให้บุคลากรทางลูกเสือได้รับรางวัลจากการประกวดแข่งขัน ทั้งนี้เป็นเพราะสถานศึกษาขาดการวางแผนการปฏิบัติงานที่ส่งเสริมให้บุคลากรทางลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ เข้าร่วมการประกวดแข่งขันทักษะทางลูกเสือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนก เชียงมูล (2559) พบว่า บุคลากรในโรงเรียนร่วมกันวางแผนเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมลูกเสือใน โรงเรียนในการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เข้าสู่การแข่งขัน ด้านทักษะลูกเสือสู่ความเป็นเลิศ

องค์ความรู้ใหม่

สถานศึกษาควรส่งเสริมให้มีสำนักงานลูกเสือสำหรับการปฏิบัติงานหรือประชุม ตลอดจนการเสนอโครงการในแผนงบประมาณประจำปี สำหรับการจัดสรรงบประมาณ การระดมทรัพยากร ในการปรับปรุง ซ่อมแซม ตกแต่งสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก พร้อมทั้งจัดให้มีวัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในการจัดกิจกรรมลูกเสือตามหลักสูตรให้เหมาะสมกับยุคการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส Covid-19

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดทุกแห่งสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริม สนับสนุนงบประมาณในการปรับปรุง พัฒนา ตกแต่งสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสำนักงานลูกเสือ (คูהלูกเสือ) รวมทั้งการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่เพียงพอและพร้อมต่อการปฏิบัติงานสำหรับการดำเนินงานลูกเสือเนตรนารีวิสามัญ ในการพัฒนากิจการลูกเสือในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ผู้กำกับลูกเสือเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนา ร่วมกับหน่วยงานอื่น เพื่อให้มีทักษะ ประสบการณ์ ความรู้และแนวทางในการดำเนินงานมาพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ในกิจการลูกเสือ เนตรนารีวิสามัญของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- ชนก เชียงมูล. (2559). *แนวทางพัฒนาการบริหารกิจกรรมลูกเสือของโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- ชนาศิริ จันทร์น้ำด้วน. (2563). *การศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ชาญชัย ชุ่มเมืองเย็น. (2555). *การบริหารกิจการลูกเสือในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

- ชูชาติ สกุนาศีรี. (2556). *คุณภาพการบริหารงานลูกเสือของโรงเรียนบ้านแม่ต๋อม อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่*. (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ภัทรพร ครุตรารักษ์. (2559). *ปัญหาและแนวทางการดำเนินกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก. (2563). *การวางแผนการจัดการเรียนการสอนวิชากิจกรรมลูกเสือวิสามัญ ครั้งที่1/2563*. พิษณุโลก: วิทยาลัยอาชีวศึกษาพิษณุโลก.
- วีรยา คำแหง. (2554). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการบริหารกิจการลูกเสือในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระถมศึกษาเชียงราย เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ศุภฤกษ์ ศิโรตศ. (2561). *แนวทางการบริหารงานกิจกรรมลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สมเกียรติ แฉวไธสง. (2561). *แนวทางการใช้กระบวนการลูกเสือสร้างระเบียบวินัยนักเรียนนักศึกษา ระดับอาชีวศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดชัยภูมิ*. เข้าถึงได้จาก [http://www.Dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF_8538s /%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1.pdf](http://www.Dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF_8538s/%E0%B8%A3%E0%B8%A7%E0%B8%A1.pdf)
- สัญญา โต๊ะหนู. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ของกิจกรรมลูกเสือกับการเป็นพลเมืองดีในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา สังกัดเมืองพัทยา*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2550). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการจัดกิจกรรมลูกเสือ เนตรนารีวิสามัญ พ.ศ.2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ.2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2556). *มาตรฐานการประเมินคุณภาพงานลูกเสือวิสามัญในสถานศึกษาอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ. (2551). *พระราชบัญญัติลูกเสือ พ.ศ.2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานลูกเสือแห่งชาติ.

แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

Guidelines for Developing Core Competency of Teachers in
Phrapariyattidhamma School, General Education Department of Nakhon
Sawan Province according to Sappurisadhamma 7

ญาณกร ช้อยนิยม¹ พระมหาอุดร อุตโตโร² ปฎิธรรม สำเนียง³
และพระครูใบฎีกาภมณฑล (เขมโก ชูโตศรี)⁴

Yannakon Choiniyom, Phramaha Udom Uttaro, Patitam Sumniang and
Phrakhrubaidika Monthon (khamago Chutosri)

Received: March 10, 2022

Revised: April 25, 2022

Accepted: May 05, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.110

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ 2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) หาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่มีความเชื่อมั่น .97 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร และครู จำนวน 87 รูป/คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน แล้วใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ

¹ โรงเรียนรัตนปัญญาวิทยาลัย; Rattanapanyawitchalai School

² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: benzaka4188@gmail.com, Tel. 063-8198051

ศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 คือ 3.1) ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรให้ครูวางแผนการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน 3.2) ด้านการบริการที่ดี ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูศึกษาความต้องการของผู้รับบริการ ปฏิบัติตนต่อผู้เรียนด้วยสำนึกว่าผู้เรียนคือผู้รับบริการ 3.3) ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้ไปศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถหรือสาขาวิชาที่ครูสอน 3.4) ด้านการทำงานเป็นทีม ควรจัดกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมแนะนำการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น 3.5) ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคม

คำสำคัญ: แนวทางการพัฒนา, สมรรถนะหลักครู, หลักสัปปุริสธรรม 7

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the conditions of developing core competency of teachers in Phrapariyattidhamma School, General Education Department of Nakhon Sawan Province; 2) to compare the opinions of administrators and teachers about the development of teachers' core competency in Phrapariyattidhamma School, General Education Department of Nakhon Sawan Province according to personal factors; and 3) to find guidelines for developing teachers' core competency in Phrapariyattidhamma School, General Education Department of Nakhon Sawan Province according to Sappurisadhamma 7. This was a mixed methods research. The quantitative research used a questionnaire with a confidence value of .97. The samples used in the research were 87 administrators and teachers. The statistics used were frequency, percentage, mean and standard deviation. For qualitative research, 9 key informants were interviewed and content analysis techniques were used. The results of the research showed that 1) the development of teachers' core competency in Phrapariyattidhamma School, General Education Department of Nakhon Sawan Province, overall was at the highest level; 2) the results of the comparison of opinions based on personal factors found that there were different levels of opinions with statistical significance at the 0.05 level; and 3) guidelines for developing core competency of teachers in Phrapariyattidhamma School, General Education Department of Nakhon Sawan Province according to Sappurisadhamma 7 were 3. 1) in focusing on the achievement of work, administrators should have teachers plan to follow up and evaluate their

performance; 3.2) for good service, administrators should encourage teachers to study the needs of service recipients, treat yourself to learners with the awareness that learners were service recipients; 3.3) in terms of self-development, administrators should encourage teachers to go on study trips to develop themselves according to their knowledge, abilities or disciplines taught by teachers; 3.4) in the aspect of teamwork, activities should be organized with a participative approach to adapt to others; and 3.5) in relation to ethics and professional ethics of teachers, administrators should encourage teachers and personnel to be good role models for learners and society.

Keywords: Development Guidelines, Teachers' core Competency, Sappurisdhamma 7

บทนำ

ตามที่รัฐบาลมีการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 65 นั้น มีการกำหนดวิสัยทัศน์ประเทศไทยให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีศักยภาพและความพร้อมในการพัฒนาในทุกด้าน และด้านที่ควรให้ความสำคัญและจะขาดไม่ได้ นั่น คือ ด้านการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) และได้มีการจัดทำกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ โดยได้กำหนดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2556) สอดคล้องกับการพัฒนาครูผู้สอนเพื่อยกระดับการประกอบวิชาชีพตามระดับคุณภาพของมาตรฐานในการประกอบวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษามีคุณภาพและจรรยาบรรณของวิชาชีพสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและท้องถิ่นโดยครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่ได้รับการพัฒนาและผ่านการประเมินมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพ ซึ่งสมรรถนะวิชาชีพครูตามที่คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนั้นประกอบไปด้วยสมรรถนะประจำสายงาน และสมรรถนะหลัก โดยสมรรถนะหลักนี้ ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง 4) การทำงานเป็นทีม 5) จริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักเขตการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขต 4 ได้ดำเนินการจัดการศึกษาทางวิชาการพระพุทธศาสนา แผนกสามัญศึกษาทั้งหลักสูตร แผนกธรรม แผนกบาลี และหลักสูตรสามัญศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดตำแหน่งและมาตรฐานวิชาชีพประเภทผู้สอน โดยเน้นความสำคัญให้ครูได้รับการพัฒนาครูทั้งความรู้

คุณธรรมจริยธรรม (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการคุรุศาสตร์ชาติ, 2561) ซึ่งปัจจุบันพบว่า บุคลากรทางการศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจด้านหลักสูตร การบริหารยังขาดเสถียรภาพซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาพิชิต ธมมวิจิโต (ดุยลา) (2561) ได้ทำการศึกษาการบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น พบว่า การบริหารงานทั่วไป สภาพแวดล้อมไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และการสนับสนุนนักเรียนยังมีการเลือกปฏิบัติ ด้านการบริหารวิชาการ บุคลากรทางการศึกษาขาดความรู้เรื่องหลักสูตร ไม่มีความชัดเจน ด้านหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนยังขาดทักษะและประสบการณ์ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แต่เนื่องด้วยความรู้เพียงอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนพระปริยัติธรรมจำเป็นต้องบริหารงานและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้หลักคุณธรรม ดังเช่น หลักสัปปุริสธรรม 7 ซึ่งเป็นธรรมแห่งสัตบุรุษเป็นหลักธรรมแห่งคนดี อันประกอบด้วย 1) อัมมัญญา 2) อตถัญญา 3) อตตัญญา 4) มัตตัญญา 5) กาลัญญา 6) ปริสัญญา 7) ปุคคสัญญา ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาสมรรถนะครูทั้ง 5 ด้าน มาเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาครูเพื่อให้ครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ เกิดสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพครูควบคู่คุณธรรม (กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4, 2563)

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้บริหารและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษาให้มีความเหมาะสมเป็นไปตามมาตรฐานการพัฒนาสมรรถนะและด้านหลักพุทธธรรม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ทำการแจกแบบสอบถามศึกษาสภาพและเปรียบเทียบสภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

จังหวัดนครสวรรค์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 8 โรงเรียน จำนวนทั้งสิ้น 111 รูป/คน ประกอบด้วยผู้บริหาร 8 รูป/คน และ ครูจำนวน 103 รูป/คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ เลือกรด้วยวิธีเทียบสัดส่วนและสุ่มอย่างง่าย ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูจำนวน 87 รูป/คน แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน แบบสอบถามเป็นแบบ ตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนาศมรณะหลักครู โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ประกอบด้วย สมรรถนะหลัก 5 ด้าน คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) เป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 รูป/คน แล้วหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.6-1.00 ค่า ความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี, 2564) ผลการคำนวณออกมาได้ค่าอยู่ ที่ .97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้วิธีการเลือก แบบเจาะจงจำนวน 9 รูป/คน มีคุณสมบัติดังนี้ 1) เป็นผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม จำนวน 3 รูป/คน 2) เป็นนักวิชาการด้านพุทธศาสนา จำนวน 3 รูป/คน 3) เป็นนักวิชาการด้านการ บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน โดยทำแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อหาแนวทางการ พัฒนาศมรณะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปริยธรรม 7 มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ชนิดคำถามปลายเปิด โดยนำสภาพการ ปฏิบัติการที่มีระดับต่ำที่สุดของแต่ละด้าน มาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ นำข้อมูลที่เก็บรวบรวม ได้มาดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการพัฒนาศมรณะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นราย ด้าน พบว่า สภาพการพัฒนาศมรณะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ ครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.24) รองลงมา คือ รองลงมาได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.56) ด้านการบริการที่ดี ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.59) ส่วนลำดับต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = 0.60) ผลการ

วิเคราะห์สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ของจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า

1.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารมีการให้ครูกำหนดแผนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นขั้นตอน และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาทางวิชาชีพ รองลงมา คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ลำดับต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูกำหนดเป้าหมายในการปฏิบัติงานทุกภาคเรียน

1.2 ด้านการบริการที่ดี ระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารเป็นตัวอย่างในการให้บริการด้วยความเต็มใจและภาคภูมิใจแก่ครู รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการปฐมนิเทศครูเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักรู้ในการให้บริการทางการศึกษา ลำดับต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูนำข้อมูลความต้องการไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้

1.3 ด้านการพัฒนาตนเอง ระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองอย่างหลากหลาย รองลงมา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดระเบียบข้อมูลความรู้อย่างเป็นหมวดหมู่ ลำดับต่ำที่สุด ผู้บริหารส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาต้นแบบ

1.4 ด้านการทำงานเป็นทีม ระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูช่วยเหลือและสนับสนุนเพื่อนร่วมงานเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายความสำเร็จ รองลงมา ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูทำงานร่วมกับผู้อื่นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ลำดับต่ำที่สุด ผู้บริหารจัดกิจกรรมสัมพันธ์เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีในการทำงานเป็นทีม

1.5 ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ระดับสูงสุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามหลักการครองตน ครองคน ครองงานเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามเป้าหมาย รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการยกย่อง ชื่นชมครูและบุคลากรที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพ ลำดับต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารเป็นต้นแบบในการยึดมั่นในอุดมการณ์ ปกป้องเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 9 รูป/คน มาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ดังนี้

3.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน (อัตถ์ณูญา) วางแผนการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง (ธัมมัญญา) ผู้บริหารควรพัฒนาครูให้มีสมรรถนะและศักยภาพตามความรู้และความสามารถของครู (อัตถ์ณูญา) โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาในด้านองค์ความรู้ที่อยู่ตลอดเวลา (กาลัญญา) ผู้บริหารควรทำความเข้าใจกับครู บุคลากร เลือกลงใช้คนให้ตรงกับงานที่ต้องการทำ (ปุคคัลณูญา) และค่อยปลูกฝังค่านิยมและวิธีการ เพื่อบุคลากรทุกท่านมีความรักและความเข้าใจองค์กร

3.2 ด้านการบริการที่ดี ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูนำข้อมูลความต้องการไปปรับใช้ในการจัดการ (ธัมมัญญา) และควรมีความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการและการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ให้ครูศึกษาความต้องการของผู้รับบริการและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสนับสนุนในด้านบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาการทั้งผู้สอน และผู้เรียนให้มีความรู้ทันเหตุการณ์ในภาวะปัจจุบัน (ปริสัณญญา) ทั้งด้านเทคโนโลยี และด้านการเรียน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้พร้อมเป็นการให้บริการด้านบูรณาการครบทุกด้าน รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร (กาลัญญา) สร้างความเข้าใจแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูเน้นถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนโดยเรียงลำดับความสำคัญมี ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากรการปฏิบัติตนต่อผู้เรียนด้วยสำนึกว่าผู้เรียนคือผู้รับบริการ (ปุคคัลณูญา)

3.3 ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาต้นแบบ (ปริสัณญญา) โดยจำเป็นต้องให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน (อัตถ์ณูญา) ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเองตามความรู้ความสามารถตรงกับสาขาวิชาที่ครูสอน (ปุคคัลณูญา) จึงจะถือว่าเป็นการพัฒนาที่ตรงประเด็น เพื่อนำองค์ความรู้ใหม่มาปรับปรุงพัฒนาให้องค์กรก้าวหน้าเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่อไป และโดยเฉพาะยิ่งในฐานะที่เป็นครูสอนสามเณรยิ่งต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเสริมเข้าไปด้วย จัดกิจกรรมเพื่อสร้างสำนึกให้ครูและบุคลากรภาคภูมิใจในสิ่งที่ทำเพื่อเสริมแรงกระตุ้นให้พัฒนาตนเอง และช่วยถ่ายทอดความภาคภูมิใจไปสู่ผู้เรียน ผู้บริหารต้องให้ความไว้วางใจ วางงาน และมีเหตุผลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา (ธัมมัญญา, อัตถ์ณูญา)

3.4 ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในการทำงานเป็นทีม (ปริสัณญญา, รัจักบุคคล) ควรมอบหมายงานที่เน้นให้ครูเกิดความร่วมมือช่วยเหลือ สนับสนุนเสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานโดยการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น หรือทีมงานแสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสม (อัตถ์ณูญา) ในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ใช้หลักของสามัคคีร่วมแรง ร่วมใจ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถมาทำงานในแต่ละด้าน โดยให้

ความสำคัญกับบุคลากรทุก ๆ ท่าน (มัตตัญญูตา) โดยเท่าเทียมกันและแบ่งงานกันทำชัดเจน ไม่ก้าวร้าวกันและท่านทำหน้าที่ของตนและคอยช่วยเหลือกันโดยถ้อยทีถ้อยอาศัยและใช้ระบบที่น้อง สร้างสำนึกร่วมกันถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และให้มีความตระหนักในเรื่องที่เป็นประโยชน์ในทิศทางเดียวกันทำให้เกิดความสามัคคีเพื่อเป็นพลังในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป (อัมมัญญูตา, อตถัญญูตา)

3.5 ด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครู ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพ (อตถัญญูตา) ประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคมเพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครูและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง (มัตตัญญูตา) ตรงต่อเวลา (กาลัญญูตา) ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมผู้อื่นให้ปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู และพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับต้องมีความรู้คู่คุณธรรม ควรมีเหตุผลในการทำงาน (อัมมัญญูตา, อตถัญญูตา) รู้จักผิดชอบ ชั่วดี รู้ว่าอะไรควรทำและไม่ควรทำ ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรใช้เหตุผลในการทำงาน ทำความเข้าใจกับครูและบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ (บุคคลัญญูตา) กำหนดให้ครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรม และจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยจำนวนชั่วโมงอบรมที่เหมาะสมตามระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปบุริสธรรม 7” เป็นการสอบถามและเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพการทางการพัฒนาสมรรถนะหลักครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า สภาพการพัฒนาสมรรถนะหลักของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูมีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการพัฒนาตนเองมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะครูอย่างรอบด้าน มีการส่งเสริมให้ครูในสังกัดได้รับการพัฒนาตนเองอย่างทั่วถึงซึ่งสิ่งเหล่านี้ นี้ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนุช แสงนาค (2559) พบว่า สมรรถนะที่พึงประสงค์สำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อทางการพัฒนาสมรรถนะหลักครูของผู้บริหารในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ด้วยภาระงานที่แตกต่างกันอันสอดคล้องกับปัจจัยส่วนบุคคลทั้งด้านเพศ อายุ ตำแหน่งและประสบการณ์การทำงาน อาจทำให้โอกาสในการพัฒนาสมรรถนะหลักครูแตกต่างกัน ประกอบกับหลักสูตรการอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะครูมักกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการพัฒนาเช่น ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน จึงทำให้ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักครูต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาวรา ผลเจริญ (2559) พบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การสอนและวุฒิการศึกษา ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์ สมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัยสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 จำแนกตามเพศ พบว่าโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ จำแนกตามประสบการณ์การสอน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 มีดังนี้

3.1 ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน โดยผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูกำหนดเป้าหมายการปฏิบัติงาน วางแผนการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานและปรับปรุงพัฒนาประสิทธิภาพและผลงานอย่างต่อเนื่อง ควรพัฒนาครูให้มีสมรรถนะและศักยภาพตามความรู้และความสามารถของครูและท่านโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้มีการพัฒนาในตนเอง องค์กรความรู้อยู่ตลอดเวลา ควรทำความรู้จักครู บุคลากร เลือกรู้จักคนให้ตรงกับงานที่ต้องการทำ และค่อยปลูกฝังค่านิยมและวิธีการ เพื่อบุคลากรทุกท่านมีความรักและความเข้าใจองค์กร บริหารเวลาในการพัฒนาสมรรถนะของตนเองโดยไม่ส่งผลกระทบต่อเวลาในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนวางแผนของกิจกรรมที่จะทำหาข้อสรุป แล้วยึดถือเอามติที่ประชุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการที่ผู้บริหารรับทราบและเข้าใจถึงสมรรถนะย่อมส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพครู ช่วยสร้างความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตนของครู ซึ่งครูที่ได้รับการพัฒนาสมรรถนะย่อมส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์การปฏิบัติงานที่สูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิทยานิพนธ์ของ Aaron J. McKim, et. Al (2017) ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีสมรรถนะสูงกว่า มีแนวโน้มที่จะรับรู้ถึงความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับงานว่าสามารถเอาชนะได้ ดังนั้นจึงรับรู้ถึงความมุ่งมั่นมากขึ้นในการทำงานต่อไป ส่วนบุคคลที่มีสมรรถนะต่ำกว่า (เช่น ผู้ที่มีความสามารถต่ำกว่า) มีแนวโน้มที่จะมีความมุ่งมั่นที่

จะทำงานต่อไปน้อยลง เพราะเกิดความไม่แน่ใจในความสามารถของตนเองที่จะเอาชนะความท้าทายที่คาดหวัง

3.2 ด้านการบริการที่ดี ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูนำข้อมูลความต้องการไปปรับใช้ในการจัดการ ควรมีความตั้งใจและความเต็มใจในการให้บริการและการปรับปรุงระบบบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ให้ครูศึกษาความต้องการของผู้รับบริการและนำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ ควรสนับสนุนในด้านบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านวิชาการทั้งผู้สอน และผู้เรียนให้มีความรู้ทันเหตุการณ์ในภาวะปัจจุบัน ทั้งด้านเทคโนโลยี และด้านการเรียน รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ ให้พร้อมเป็นการให้บริการด้านบูรณาการครบทุกด้าน รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร สร้างความเข้าใจแนวทางการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูเน้นถ่ายทอดความรู้ให้กับนักเรียนโดยเรียงลำดับความสำคัญ สร้างความเข้าใจให้แก่ครูและบุคลากรการปฏิบัติตนต่อผู้เรียนด้วยสำนึกว่าผู้เรียนคือผู้รับบริการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการบริการที่ดี เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับเป้าหมาย มุ่งเน้นศึกษาความต้องการของผู้เรียน นำไปสู่การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับบริบทชุมชนและสถานศึกษา นำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับวิทยานิพนธ์ของ Wawan Wahyuddin (2017) ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน และ สมรรถนะของครูมีความสัมพันธ์ต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าภาวะผู้นำและสมรรถนะของครูมีความสัมพันธ์อย่างชัดเจนและมีนัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงหรือต่ำอาจเกิดจากการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะครู

3.3 ด้านการพัฒนาตนเอง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการศึกษาดูงานจากสถานศึกษาต้นแบบ โดยจำเป็นต้องให้ครูได้ศึกษาค้นคว้าความรู้ ติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ องค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพ มีการสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรม เพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนางาน ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่นเพื่อพัฒนาตนเอง ตามความรู้ความสามารถตรงกับสาขาวิชาที่ครูสอน จึงจะถือว่าเป็นการพัฒนาที่ตรงประเด็น เพื่อนำองค์ความรู้ใหม่มาปรับปรุงพัฒนาให้องค์กรก้าวหน้าเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาต่อไป และโดยเฉพาะยิ่งในฐานะที่เป็นครูสอนสามเณรยิ่งต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ทั้งทางโลกและทางธรรมเสริมเข้าไปด้วย จัดกิจกรรมเพื่อสร้างสำนึกให้ครูและบุคลากรภาคภูมิใจในสิ่งที่ทำ เพื่อเสริมแรงกระตุ้นให้พัฒนาตนเองและช่วยถ่ายทอดความภาคภูมิใจไปสู่นักเรียน ผู้บริหารต้องให้ความไว้วางใจ วางงาน และมีเหตุมีผลต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการประกอบวิชาชีพครูนั้นจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ ให้สัมพันธ์กับยุคสมัยในปัจจุบัน ผู้บริหารจึงต้องวางแผนการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน และเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาอุตร อุตตโร (มากติ) (2557) กล่าวว่า กลุ่มสมรรถนะตนเอง ซึ่งประกอบด้วยสมรรถนะย่อย ได้แก่ ภาวะผู้นำตนเอง (Self-leadership) การมี

สติปัญญา (Emotional Intelligence) และการพัฒนาบุคลิกภาพตนเอง (Self-personality Development) เป็นสมรรถนะซึ่งนำไปพัฒนาการปฏิบัติงานของครูได้

3.4 ด้านการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมเพื่อสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีในการทำงานเป็นทีม ควรมอบหมายงานที่เน้นให้ครูเกิดความร่วมมือ ช่วยเหลือ สนับสนุน เสริมแรงให้กำลังใจแก่เพื่อนร่วมงานโดยการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น หรือทีมงาน แสดงบทบาทการเป็นผู้นำหรือผู้ตามได้อย่างเหมาะสมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย ใช้หลักของสามัคคีร่วมแรง ร่วมใจ เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ควรคัดเลือกบุคลากรที่มีความสามารถมาทำงานในแต่ละด้าน โดยให้ความสำคัญกับบุคลากรทุก ๆ ท่าน โดยเท่าเทียมกันและแบ่งงานกันทำชัดเจน ไม่ก้าวร้าวกันและท่านทำหน้าที่ของตนและคอยช่วยเหลือกันโดยถ้อยทีถ้อยอาศัยและใช้ระบบพี่น้อง ไม่ใช่ลูกจ้างกับนายจ้างสร้างสำนึกร่วมกันถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก และให้มีความตระหนักในเรื่องที่เป็นประโยชน์ในทิศทางเดียวกันทำให้เกิดความสามัคคีเพื่อเป็นพลังในการพัฒนาโรงเรียนต่อไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการทำงานเป็นทีมนั้นเป็นส่วนสำคัญในการนำมาซึ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงานร่วมกันในสถานศึกษา แต่ด้วยปริมาณของงานที่มีมากและไม่สามารถทำงานให้สำเร็จได้เพียงลำพัง การจัดตั้งคณะทำงานจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เกิดการกระจายงานภายในทีม ส่งผลให้ครูและบุคลากรทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มกำลังภายใต้การทำงานเป็นทีม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนภฤต อังน้อย (2562) พบว่า สมรรถนะที่จำเป็นของครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 มีจำนวน 15 สมรรถนะ จำแนกเป็น 3 กลุ่มสมรรถนะ ดังนี้ 1) กลุ่มสมรรถนะหลัก ประกอบด้วย 3 สมรรถนะ ดังนี้ สมรรถนะการทำงานเป็นทีม สมรรถนะการพัฒนาตนเอง และสมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

3.5 ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรที่มีความรักและศรัทธาในวิชาชีพประพฤติปฏิบัติตนถูกต้องตามหลักคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน และสังคมเพื่อสร้างความศรัทธาในวิชาชีพครูและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง ตรงต่อเวลา ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมผู้อื่นให้ปฏิบัติตนตามหลักจริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพครู และพัฒนาจนเป็นที่ยอมรับต้องมีความรู้คู่คุณธรรม ควรมีเหตุผลในการทำงาน รู้จักผิดชอบ ชั่วดี รู้ว่าอะไรควรทำและไม่ควรทำ ใช้หลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้ามาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารควรใช้เหตุผลในการทำงาน ทำความเข้าใจกับครูและบุคลากรเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะ กำหนดให้ครูได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครูด้วยจำนวนชั่วโมงอบรมที่เหมาะสมตามระเบียบ กฎหมาย และข้อบังคับทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในการประกอบวิชาชีพครูนั้นต้องคำนึงถึงคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นสำคัญอันดับแรก การมีคุณธรรมจริยธรรมในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษาย่อมนำมาซึ่งความภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริยา คูหา และหริรัักษ์ แก้วกับทอง (2559) ที่ได้กล่าว สมรรถนะครูที่สำคัญยิ่ง คือ สมรรถนะจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาสมรรถนะของครู ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ตามหลักสัปปริยธรรม 7 นั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน ด้านการบริการที่ดี ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยแต่ละด้านผู้บริหารควรนำหลักสัปปริยธรรม 7 ประกอบการพัฒนาสมรรถนะ ถึงพร้อมด้วยการพิจารณาถึงเหตุและผลที่จะเกิดขึ้นในการพัฒนาสมรรถนะครูตามหลัก ธัมมัญญตา (รู้จักเหตุ) และอัตตัญญตา (รู้จักผล) ส่งเสริมให้ครูได้เข้าใจตนเองก่อนการเข้ารับการพัฒนาสมรรถนะตามหลักอัตตัญญตา (รู้จักตน) เพื่อให้การพัฒนาสมรรถนะเป็นไปด้วยความเหมาะสมพอประมาณ ไม่มากจนส่งผลต่อภาระงานและไม่น้อยจนหย่อนสมรรถนะ ซึ่งในความพอประมาณนี้ไม่เพียงต่อปริมาณการพัฒนาสมรรถนะแต่ยังรวมถึงความพอประมาณด้านงบประมาณเพื่อให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดตามหลักมัตตัญญตา (รู้จักประมาณ) และการกำหนดระยะเวลาอย่างเหมาะสมตามหลักกาลัญญตา (รู้จักกาล) ตลอดจนผู้บริหารควรรู้จักบุคคลและแหล่งข้อมูลอย่างรอบด้านในการเป็นเครือข่ายที่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักครูตามหลักปริสัญญตา (รู้จักชุมชน) และบุคคลัญญตา (รู้จักบุคคล)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ควรมีการส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชาได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจึงควรนำสิ่งนี้มาเป็นแนวปฏิบัติสำหรับคุณสมบัตินโยบายของผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรมในระดับที่สูงขึ้น
2. ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ผู้บริหารควรมีนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากร ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ได้รับการพัฒนาสมรรถนะอย่างเท่าเทียมกันแม้ครูและบุคลากรจะมีความแตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นด้าน เพศ อายุ หรือประสบการณ์ในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ควรใช้ข้อมูลจากการวิจัยในการส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะหลักเพื่อพัฒนาครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีมาตรฐาน
2. ผู้บริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของจังหวัดนครสวรรค์ ควรใช้แนวทางที่ได้รับจากงานวิจัยนี้เพื่อพัฒนาครูและบุคลากรอย่างเท่าเทียม ให้การสนับสนุนอย่างเหมาะสมและต่อเนื่องเพื่อให้ครูและบุคลากรเป็นครูมืออาชีพ

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 4. (2563). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการจัดการศึกษา ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- กัญญาวรดา ผลเจริญ. (2559). *การศึกษาสมรรถนะหลักของครูโรงเรียนสตรีราชบุรีวิทยาลัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิพย์สิริ กาญจนวาสี และศิริชัย กาญจนวาสี. (2564). *วิธีวิทยาการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: พิมพ์หัวใจ.
- ชนกฤต อึ้งน้อย. (2562). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะหลักครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้*. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ปิยนุช แสงนาค. (2559). *สมรรถนะที่พึงประสงค์สำหรับครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์.
- พระมหาพิชิต ธมฺมวิชิโต (ดุลยลา). (2561). *การบริหารโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามหลักอริยสัจ 4 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดขอนแก่น*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาอุดร อุตโตโร (มากดี). (2557). *สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูสำหรับนักเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลี ตามหลักกัลยาณมิตร*. (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2556). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555*. กรุงเทพฯ: สำนักงานรัฐมนตรี.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อริยา คูหา และหริรักษ์ แก้วกับทอง. (2559). *สมรรถนะความเป็นครูของนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*. (รายงานการวิจัย). กองทุนคณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

McKim, A. J. et. Al. (2017). Analyzing the Relationship between Four Teacher Competence Areas and Commitment to Teaching. *Journal of Agricultural Education*, 58(4), 1-14.

Wahyuddin, W. (2017). Headmaster Leadership and Teacher Competence in Increasing Student Achievement in School. *International Education Studies*, 10(3), 215-226.

แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

Guidelines for Enhancing the Potentials of Cultural Business Management of Community Enterprises in Surat Thani Province

กัลญา แก้วประดิษฐ์¹
Kanlaya Kaewpradit

Received: April 02, 2022

Revised: April 24, 2022

Accepted: May 04, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.111

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหา 2) ศึกษากระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม และ 3) แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 4 กลุ่ม จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม จำนวน 80 คน จำแนกเป็นกลุ่มผู้รู้และกลุ่มผู้ปฏิบัติ ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มเฉพาะ และการประชุมเชิงปฏิบัติการ และนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำแนกออกเป็น 2 ปัจจัย คือ 1.1) ปัญหาภายใน ได้แก่ (1) ขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน (2) ขาดความรู้และทักษะการใช้ภาษาอังกฤษ (3) ขาดความรู้ในการจัดการตลาดออนไลน์ (4) ขาดเงินทุนในการผลิต (5) วัตถุดิบมีราคาสูงและเทคโนโลยีในการผลิตไม่ทันสมัย และ 1.6) ขาดแคลนแรงงานและการสืบทอดภูมิปัญญา และ 1.2) ปัญหาภายนอก ได้แก่ (1) เกณฑ์กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ส่งออกต่างประเทศสูง (2) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม (3) การสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐไม่มีความต่อเนื่อง และ (4) ตลาดการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว 2) กระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มี 7 ขั้นตอน คือ (1) การประสานแนวคิดร่วมกัน (2) ประชุมและจัดทำแผนพัฒนา

¹ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี; Suratthani Rajabhat University.

Corresponding author, e-mail: kkaewpradit129@gmail.com, Tel. 086-9539393

ผลิตภัณฑ์ (3) ผลิตภัณฑ์และบริการทางวัฒนธรรม (4) ตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้าให้ได้มาตรฐาน (5) วิเคราะห์พัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ (6) การบริหารจัดการตลาด และ (7) วิเคราะห์ผลดำเนินการผลิตภัณฑ์และบริการ และ 3) แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มี 3 แนวทางสำคัญ ได้แก่ (1) เสริมศักยภาพทุนทรัพยากรบุคคล (2) เสริมศักยภาพทุนทรัพยากรสภาพแวดล้อมการจัดการธุรกิจ และ (3) คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมของคนในชุมชน

คำสำคัญ: การจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม, วิสาหกิจชุมชน, สุราษฎร์ธานี

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the conditions of problems; 2) to study the process of cultural business management; and 3) guidelines for enhancing the potentials of cultural business management of community enterprises in Surat Thani Province. It was a qualitative research. Four groups of key informants were selected from community enterprises producing cultural goods and services of 80 people classified into knowledgeable people groups and practitioner groups. Purposive sampling and accidental sampling were used. Data were collected by interview, focus group discussion and workshop and presenting descriptive-analytical research results. The results of the research found that 1) the conditions of problems in cultural business management of community enterprises in Surat Thani province were classified into 2 factors: 1.1) internal problems: (1) a lack of people participation in the community, (2) a lack of knowledge and skill in using English, (3) a lack of knowledge in online marketing management, (4) a lack of production funds, (5) the expensive raw materials and the outmoded technology in production, and 6) a lack of labor and inheritance of wisdom; and 1.2) external problems, namely (1) high standards for exporting products abroad, (2) problems of infrastructure and transport, (3) inconsistent support from government agencies, and (4) the market for cultural products was changing rapidly; 2) the cultural business management process of community enterprises in Surat Thani province found that there were 7 steps: (1) coordinating concepts, (2) meeting and formulating a product development plan, (3) producing cultural products and services, (4) checking and controlling product quality to meet standards, (5) analysis and development of production of goods and services, (6) market management, and (7) analysis of product performance and

services; and 3) guidelines for enhancing the potentials of cultural business management of community enterprises in Surat Thani Province found that there were 3 main approaches: (1) enhancing human resource capital potential, (2) enhancing the potentials of capital, resources, environment, business management, and (3) maintaining common cultural identity of people in the community.

Keywords: Cultural Business Management, Community Enterprise, Surat Thani

บทนำ

การจัดการธุรกิจวัฒนธรรมเป็นธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการผลิตสินค้าและบริการที่สอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนที่สั่งสมสืบต่อกันมา โดยมีปัจจัยสำคัญในการประกอบธุรกิจเช่นเดียวกับการประกอบธุรกิจโดยทั่วไป คือ ต้องมีวัตถุดิบ แรงงาน ทุน และการบริหารจัดการโดยหน้าที่ของการประกอบธุรกิจ ต้องมีการผลิตสินค้าและบริการ ทำการตลาด การบัญชี และการเงิน รวมทั้งการจัดการปัจจัยทรัพยากรการผลิตให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดของการประกอบธุรกิจ คือ สินค้าและบริการ ให้ได้รับผลตอบแทนเป็นกำไรสูงสุดเป็นเป้าหมายสำคัญในการดำเนินธุรกิจตามแนวคิดทุนนิยม เป้าหมายดังกล่าวอาจมีความแตกต่างกับแนวทางการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมที่ต้องการสร้างคุณค่าและมูลค่าทางสังคมและเศรษฐกิจควบคู่กันไป พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 มาตรา 4 นิยามคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึง วิถีการดำเนินชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีต ประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมกันสร้างสรรค์ สั่งสม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2565) จากคำนิยามดังกล่าวจะเห็นได้ว่าการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมมิสามารถเกิดขึ้นได้โดยอาศัยคนเพียงคนเดียวในการประกอบกิจการให้ประสบความสำเร็จ ต้องอาศัยความร่วมมือของคนในสังคมหรือชุมชนที่สืบทอดวิถีการดำเนินชีวิตเหล่านั้นร่วมกันในหลากหลายมิติทั้งทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจที่สืบทอดส่งผลเป็นสินค้าและบริการให้เกิดขึ้นในชุมชน

ปัจจุบันธุรกิจวัฒนธรรม (Culture Business) เป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของสังคมไทยอันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคมสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ดังนั้น “ธุรกิจวัฒนธรรม” จึงเป็นการนำทรัพยากรทางวัฒนธรรมมาบริหารจัดการให้เกิดคุณค่าและมูลค่าโดยรับผลตอบแทนเป็นกำไรในด้านการผลิตสินค้าและบริการ โดยมีปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการประกอบธุรกิจ คือ ทรัพยากรการผลิตทางธรรมชาติและทางสังคมวัฒนธรรม แรงงาน ทุนและการบริหารจัดการทรัพยากรวัฒนธรรมในชุมชนเป็นสิ่งที่คนในชุมชนสร้างขึ้น และ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทาง

กายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม นับตั้งแต่ประเทศไทยเริ่มมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับแรกใน ปี พ.ศ. 2504 จวบจนถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ในปี พ.ศ. 2540 ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ยุทธศาสตร์การพัฒนา มุ่งเน้นพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมและการผลิตเพื่อการส่งออก โดยอาศัยความได้เปรียบทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรมนุษย์มาใช้ขยายฐานการผลิตเพื่อสร้างรายได้ และการมีงานทำโดยปราศจากภูมิคุ้มกันที่ดี (อมรवारณ ทิวถนอม, 2548) ความล้มเหลวดังกล่าวเกิดจากการละเลยองค์ความรู้และเทคโนโลยีที่มีอยู่ในท้องถิ่น การไม่เข้าใจคนในสังคม ไม่เข้าใจมนุษย์กับธรรมชาติ และมนุษย์กับอำนาจเหนือธรรมชาติ การละเลยระบบสังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนการขาดข้อมูลพื้นฐานของชุมชนท้องถิ่นเพื่อกำหนดผลลัพธ์ของการพัฒนา ด้วยสภาพปัญหาดังกล่าวผนวกกับนโยบายการพัฒนาประเทศที่ผ่านมา ซึ่งวางอยู่บนแนวคิดเรื่องความทันสมัย ดังนั้นการกำหนดทิศทางพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8- ถึงฉบับปัจจุบัน จึงเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในมิติต่าง ๆ เพื่อพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพมาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน พร้อมทั้งเสริมสร้างให้แข็งแกร่งเพื่อเป็นรากฐานการพัฒนาประเทศที่สำคัญ ได้แก่ การเสริมสร้างทุนสังคม คือ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม และทุนทางวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยสู่สังคมคุณภาพ มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันตั้งแต่ปัจเจกครอบครัวและชุมชนสามารถจัดการความเสี่ยงและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงมีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม สำหรับการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศให้เข้มแข็งโดยใช้ภูมิปัญญา วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) นับตั้งแต่ประเทศไทยประสบปัญหาการพัฒนาประเทศบนฐานทุนนิยมทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหันกลับมาให้ความสำคัญกับการพัฒนาประเทศบนฐานทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนมากยิ่งขึ้น

ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมายังไม่มีเศรษฐกิจชุมชนที่เป็นระบบ มีแต่กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ กิจกรรมทางเศรษฐกิจต่าง ๆ ไม่ได้อยู่บนฐานความรู้ของชุมชน โดยมาจากความคิดเห็น ความรู้แยกมากกว่าความรู้ ส่วนใหญ่เป็นการส่งเสริมจากข้างบน เป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นเพื่อรับใช้เศรษฐกิจใหญ่ที่เป็นระบบรวมศูนย์ ผู้ที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่มีความรู้ความเข้าใจร่วมกันเรื่องเศรษฐกิจชุมชน ทำกันตามหน้าที่ ขาดการประสานงาน ประสานแผน เพราะขาดการประสานความคิด คือ ชุมชนไม่ได้เป็นศูนย์กลางและเป้าหมาย ไม่ได้เป็นผู้ดำเนินการหลักในการจัดการชีวิตของตนเอง อย่างเป็นระบบ พระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน พ.ศ. 2548 กล่าวถึงวิสาหกิจชุมชน คือ กิจกรรมของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกัน ซึ่งจินตนา กาญจนวิสุทธิ์ (2558) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของวิสาหกิจชุมชน ต้องมีองค์ประกอบอย่างน้อย 7 ประการ ดังนี้ 1) ชุมชนเป็นเจ้าของและ

ผู้ดำเนินการหลัก 2) ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยใช้วัตถุดิบ ทรัพยากร ทุน แรงงาน ในชุมชน 3) ริเริ่มสร้างสรรค์เป็นนวัตกรรมของชุมชน 4) เป็นฐานภูมิปัญญาท้องถิ่น ผสมผสาน ภูมิปัญญาสากล 5) มีการดำเนินการแบบบูรณาการ เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ 6) มีกระบวนการเรียนรู้เป็นหัวใจ และ 7) มีการพึ่งพาตนเองของครอบครัวและชุมชนเป็น เป้าหมาย เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเป็นการรวมตัวอย่างเป็นทางการร่วมกันของคนในชุมชนใน การประกอบธุรกิจในการผลิตสินค้าและบริการภายใต้ทุนทางสังคมและวัฒนธรรมร่วมกัน

สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทยมีระยะทางห่างจาก กรุงเทพมหานครโดยเส้นทางรถยนต์ 650 กิโลเมตร มีพื้นที่มากที่สุดในภาคใต้ มีพื้นที่ชายฝั่ง ทะเลด้านตะวันออก มีประชากร 1,001,396 คน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ประกอบอาชีพ การเกษตรเป็นหลัก โดยมีพื้นที่การเกษตร ประมาณร้อยละ 45 นอกจากนี้ยังประกอบด้วย อาชีพทางด้านปศุสัตว์ ประมง อุตสาหกรรม และการทำเหมือง มีความหลากหลายทาง วัฒนธรรมในวิถีการดำเนินชีวิตและความอุดมสมบูรณ์ของสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติสูง สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี (2558) สรุปลักษณะวิสาหกิจชุมชนทุกประเภทของการ ประกอบกิจการในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีที่มีการจดทะเบียน จำนวน 578 กลุ่ม มีสมาชิก 12,910 คน วิสาหกิจชุมชนที่เด่น จำนวน 19 กลุ่ม พบปัญหาอุปสรรคในการส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน คือ 1) ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่นสนับสนุนกิจการของวิสาหกิจชุมชนไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากวิสาหกิจ ชุมชนรอรับการสนับสนุนอย่างเดียว 2) ขาดการบูรณาการองค์กรที่เกี่ยวข้องเนื่องจากหน่วยงาน ภาคีในระดับพื้นที่ไม่เห็นความสำคัญในการสนับสนุนส่งเสริม จึงไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ขาดการประชาสัมพันธ์งานวิสาหกิจชุมชนให้เป็นที่รู้จักและแพร่หลายอีกทั้งไม่มีการเชื่อมโยง เครือข่าย 3) สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไม่เข้าโครงการอย่างแท้จริง อีกทั้งยังขาดองค์ความรู้ ความชำนาญ ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับงานวิสาหกิจชุมชนทั้งด้านการผลิตและการตลาด 4) ความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่มากเกินไป และ 5) เจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานวิสาหกิจ ชุมชนมีข้อจำกัดในการทำงาน ธุรกิจวัฒนธรรมจึงเป็นมิติใหม่ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบน พื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ชาวบ้านที่เรียกว่า “ภูมิปัญญาพื้นบ้าน” มาผสมผสานกับการ บริหารจัดการตลาดแนวใหม่และการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ ธุรกิจวัฒนธรรมจึงเป็นการ พัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานวัฒนธรรมเพื่อสร้างชุมชนและสังคมไทยให้มีความเข้มแข็ง วัฒนธรรมกับการพัฒนาเศรษฐกิจจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างมากในการขับเคลื่อนสังคมไทยในยุค โลกาภิวัตน์ที่ระบบทุนนิยมเข้ามาทำให้เกิดสังคมแบบบริโภคนิยม การพัฒนาเศรษฐกิจจึงต้อง ผสมผสานกับความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของคนในชุมชนสร้างสรรค์ให้สอดคล้องกับสภาพวิถีการ ดำเนินชีวิต วัฒนธรรมของคนในชุมชนท้องถิ่น จึงจะทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการนำทุนทาง วัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจของชุมชนมาสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนเพิ่มมาก ขึ้นและใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์ร่วมกันสูงสุดและไม่ก่อให้เกิดความแตกแยกของ คนในชุมชน

จากสภาพความสำคัญและปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจการศึกษาแนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ศักยภาพกระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ ศึกษาแนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีกรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากการศึกษาสภาพปัญหาของการร่วมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงจากภูมิปัญญาของคนในชุมชนอย่างแท้จริง จึงทำให้การพัฒนาวิสาหกิจไม่มีความยั่งยืนรวมกลุ่มตามกระแสเงินที่หน่วยงานของรัฐนำเข้ามาในชุมชนซึ่งก่อผลทำให้ชุมชนอ่อนแอเป็นผลลัพธ์แทนที่จะพัฒนาตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริม นำมาซึ่งการกำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร และข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ มาวิเคราะห์แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อค้นพบสภาพปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม กระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม นำข้อมูลดังกล่าวมาสังเคราะห์แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่ง จะก่อประโยชน์กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่นำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพและสร้างความมั่นคงในใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมร่วมกันอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อศึกษากระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี
3. เพื่อศึกษาแนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร (Documentary) และข้อมูลภาคสนาม (Field Study) ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก สทนากลุ่ม และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ ดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประกอบด้วย สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดสุราษฎร์ธานี คือ 1) กลุ่มผู้รู้ ได้แก่ นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ

ได้แก่ สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และ 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ ผู้บริโภคสินค้าและบริการ จากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักวิชาการ ปราชญ์ชาวบ้าน และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จำนวน 80 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) จำนวน 10 คน 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) จำนวน 40 คน ทั้ง 2 กลุ่ม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง และ 3) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป (General Informants) จำนวน 30 คน ใช้วิธีการเลือกแบบบังเอิญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) เพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้รู้ (Key Informants) กลุ่มผู้ปฏิบัติ (Casual Informants) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม กระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม และแนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

2. แบบสนทนากลุ่ม (Focused Group) ใช้กับกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป เพื่อหาข้อสรุปความชัดเจนให้ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายของการวิจัย โดยกำหนดผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม 7 คน

3. แบบการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ใช้กับกลุ่มผู้รู้ กลุ่มผู้ปฏิบัติ และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั่วไป จัดประชุมเพื่อหาข้อสรุปความชัดเจนให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยกำหนดผู้เข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ 20 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยยึดหลักข้อมูลที่มีลักษณะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยสามารถตอบคำถามของการวิจัยตามที่กำหนดไว้ซึ่งมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมจากเอกสารต่าง ๆ มาวิเคราะห์ดำเนินการจัดระบบหมวดหมู่ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

2. นำข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามที่เก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่มและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ซึ่งได้จัดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และแถบบันทึกเสียงมาถอดความ แยกประเภท จัดหมวดหมู่ และ สรุปสาระสำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากเอกสาร ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนามที่รวบรวม แบบการสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และ การประชุมเชิงปฏิบัติการมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ซึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยใช้วิธีตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ของข้อมูลโดยใช้วิธี Investigator Triangulation โดยการนำข้อมูลไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีกครั้งเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพจากแบบสัมภาษณ์ แบบสนทนากลุ่ม และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยโดยการเขียนบรรยายแบบพรรณนาวิเคราะห์

2. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลโดยใช้เทคนิคการตรวจสอบแบบสามเส้า (Methodological Triangulation) ตามระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพและตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลใช้วิธี Investigator Triangulation

3. วิเคราะห์แนวทางการพัฒนาธุรกิจทางวัฒนธรรมตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research & Development: R&D) ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 (R) วิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายของการวิจัยจากการสัมภาษณ์และเอกสารประกอบต่าง ๆ

ขั้นตอนที่ 2 (D) ออกแบบยกร่างแนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมโดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) และดำเนินการสรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี สามารถแบ่งออกเป็น 2 ปัจจัยสำคัญ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ดังนี้

1.1 ปัญหาจากปัจจัยภายใน คือ (1) ขาดการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (2) ขาดความรู้และทักษะความสามารถการใช้ภาษาต่างประเทศในการติดต่อขายสินค้ากับลูกค้าจากต่างประเทศ (3) ขาดความรู้ในการจัดการตลาดออนไลน์ (4) ขาดเงินทุน (5) วัตถุดิบมีราคาสูงและเทคโนโลยีในการผลิตไม่ทันสมัย และ (6) ขาดแคลนแรงงานและการสืบทอดภูมิปัญญาในการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาในชุมชน

1.2 ปัญหาจากปัจจัยภายนอก คือ (1) การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ส่งออกต่างประเทศสูง ผู้ผลิตมีความรู้ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน (2) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคมในการเข้าถึง (3) การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐไม่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน และ (4) ตลาดการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2. กระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า กระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีกระบวนการที่สำคัญ 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ประสานแนวคิดร่วมกัน คือ ต้องมีผู้นำชุมชนในการประสานความร่วมมือบนความเชื่อพื้นฐานร่วมกัน ใ้วางใจกันและกันในการพัฒนาธุรกิจและการผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม มีองค์ความรู้และภูมิปัญญาของคนในชุมชนเป็นฐานในการผลิตและทรัพยากรในการผลิตต้องเกิดขึ้นจากทุนทางวัฒนธรรมเป็นฐานสำคัญ และสมาชิกในชุมชนร่วมกันบริหารจัดการอย่างชอบธรรม ซื่อสัตย์ และใ้วางใจซึ่งกันและกันในการทำหน้าที่ ที่ได้รับมอบหมาย

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมและจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ คือ สำรวจ วิเคราะห์ทุนทางวัฒนธรรมในชุมชน (SWOT) ร่วมจัดทำแผนพัฒนาธุรกิจทางวัฒนธรรม โดยกำหนดเป้าหมายในการผลิตใ้ว่างชัดเจนในแต่ละไตรมาส และแบ่งหน้าที่การทำงานโดยคำนึงถึงศักยภาพของสมาชิกกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 ผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม คือ การผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรมร่วมกันของสมาชิกในชุมชน

ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้าใ้วามีมาตรฐาน (Quality control: QC) คือ การควบคุมคุณภาพสินค้าใ้ว่เป็นไปตามคุณสมบัติที่กำหนดใ้ว่ และสามารถสร้างความพึงพอใจใ้ว่กับผู้บริโภคได้

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์และพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการ คือ ตรวจสอบและพัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการใ้ว่มีแบรนด์ สร้างความโดดเด่น และเรื่องราวเฉพาะตน (Story) ใ้ว่ตรงความต้องการของผู้บริโภคและทุนทางวัฒนธรรมของชุมชน

ขั้นตอนที่ 6 การบริหารจัดการตลาด คือ การบริหารจัดการผลิตภัณฑ์และบริการ ราคา การส่งเสริมการขาย และช่องทางจัดจำหน่ายที่มีความเหมาะสมเป็นสากล

ขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ผลดำเนินงานการผลิตสินค้าและบริการ คือ วิเคราะห์ผลดำเนินงานธุรกิจของกลุ่มในทุกขั้นตอนเพื่อนำข้อมูลมาใ้ว่ในการวิเคราะห์เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการของกลุ่มต่อไป

3. แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย 3 แนวทาง คือ 1) เสริมศักยภาพทุนทรัพยากรบุคลากร คือ การถ่ายทอดภูมิปัญญา และสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการตลาดสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ใ้ว่คงอยู่กับชุมชนและมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์บนพื้นฐานความเชื่อของคนในชุมชนร่วมกัน 2) คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมกันของคนในชุมชน คือ การรักษาวิถีการดำเนินชีวิตของกลุ่มใ้ว่มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะกลุ่ม และถ่ายทอดอัตลักษณ์ใ้ว่ไปยังกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริโภคอย่างเป็นระบบ และ 3) เสริมศักยภาพทุนทรัพยากร สภาพแวดล้อมการจัดการธุรกิจวัฒนธรรม ซึ่งสภาพแวดล้อมการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม สามารถจำแนกได้เป็น 2

ประเภทใหญ่ คือ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ และ สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม ด้วยการเสริมศักยภาพ ที่ดี การเสริมศักยภาพทุนทรัพยากรสภาพแวดล้อมในการจัดการธุรกิจ วัฒนธรรมโดยการจัดสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ สภาพพื้นที่ อากาศ และพืชพรรณธรรมชาติ ทั้งสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่ดีที่มาจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ศาสนา การศึกษา และสภาพแวดล้อมของระบบการเมือง ซึ่งสภาพแวดล้อมทางสังคมและ วัฒนธรรม ที่มีอิทธิพลเสริมศักยภาพกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ 1) การเสริมอิทธิพลของสังคมและ วัฒนธรรมภายนอกขององค์กรธุรกิจ ได้แก่ 1.1) เทคโนโลยี 1.2) ความก้าวหน้าทางด้านธุรกิจ 1.3) สภาพแรงงาน และ 1.4) กลุ่มอิทธิพล และ 2) เสริมอิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมภายใน องค์กรธุรกิจที่ดี ได้แก่ 2.1) ความน่าเชื่อถือ 2.2) ความซื่อสัตย์ 2.3) การมีส่วนร่วม 2.4) แรงจูงใจ และ 2.5)ทัศนคติ สร้างวัฒนธรรมที่ดีจะเกิดสภาพแวดล้อมในกิจการที่ดี ซึ่งเกิดขึ้นทั้ง ในตัวผู้นำและสมาชิก และวัฒนธรรมองค์กรที่ดีจะช่วยเสริมสภาพแวดล้อมในงานที่ดี ส่งผลทำให้ผู้บริโภค คู่ค้า วัตถุดิบ แรงงาน ทุน และกฎระเบียบต่าง ๆ ดีด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัญหาในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ จังหวัด สุราษฎร์ธานีพบสภาพปัญหาจากทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ทั้งปัญหา 1) ขาด การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 2) ขาดความรู้และ ทักษะความสามารถการใช้ภาษาต่างประเทศ 3) ขาดความรู้ในการจัดการตลาดออนไลน์ 4) ขาดเงินทุน 5) วัตถุดิบมีราคาสูง และเทคโนโลยีในการผลิตไม่ทันสมัย 6) ขาดแคลนแรงงาน และการสืบทอดภูมิปัญญาในการผลิตสินค้า 7) การกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์ส่งออก ต่างประเทศสูง ผู้ผลิตมีความรู้ไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมชุมชน 8) ปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและ การคมนาคมในการเข้าถึง 9) การสนับสนุนของหน่วยงานภาครัฐไม่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน และ 10) ตลาดการผลิตสินค้าทางวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งจากปัญหาดังกล่าวก็ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุดเฉลิม ศัสตราภักซ์และไพศาล บรรจสุวรรณ์ (2558) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการของวิสาหกิจชุมชนสนธิวัฒน์ คือ 1) ปัญหาด้านสภาพทั่วไป และการจัดการบุคคล 2) ปัญหาด้านการตลาด 3) ปัญหาด้านการเงินเกิดจากการขาดเงินลงทุน เพื่อพัฒนากิจการ และ 4) ปัญหาด้านการผลิต สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิตยา ตั้งศุภราช (2558) ได้สรุปความรู้ที่ได้จากการถอดบทเรียนวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้อย พัฒนา พบปัญหาของกลุ่ม คือ 1) ต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตมีราคาสูง 2) สินค้าบางชนิดยังมี อายุการเก็บรักษาน้อย 3) คู่แข่งสินค้าประเภทเดียวกันมีหลายกลุ่มในจังหวัด 4) วัตถุดิบมีราคา สูง เทคโนโลยีในการผลิตไม่ทันสมัย 5) ขาดแคลนแรงงานและการสืบทอดภูมิปัญญาในการ ผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจินตนา กาญจนวิสุทธิ์ (2558) ศึกษาปัญหาการจัดการผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน พบว่า ปัญหา 1) ภาคการผลิต พบปัญหา คือ 1.1) ผลิตภัณฑ์ขาดความแปลกใหม่หรือความแตกต่าง ส่วนใหญ่มีปัญหาที่ผลิตภัณฑ์ไม่มีความ

หลากหลาย ขาดการสร้างสรรค์หรือพัฒนาผลิตภัณฑ์ 1.2) คุณภาพของผลิตภัณฑ์ส่วนใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควร การผลิตมีคุณภาพไม่คงที่ ส่งผลให้ผู้บริโภค รู้สึกไม่คุ้มค่ากับการซื้อผลิตภัณฑ์ 1.3) บรรจุภัณฑ์ รูปแบบบรรจุภัณฑ์เป็นแบบดั้งเดิม บรรจุภัณฑ์ไม่น่าสนใจ รูปแบบไม่ดึงดูดใจผู้ซื้อเท่าที่ควร 1.4) ความน่าเชื่อถือ เริ่มมีปัญหาตั้งแต่ต้นทางถึงปลายทาง เริ่มจากที่มา และ การคัดเลือกวัตถุดิบ กระบวนการผลิต ประโยชน์และคุณค่าของสินค้า 2) ภาคการตลาด พบปัญหา คือ 2.1) แหล่งจำหน่ายสินค้าวิสาหกิจชุมชน แหล่งจำหน่ายมีน้อยเกินไปและไม่แน่นอน การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ขาดความต่อเนื่อง ทำให้ผู้ซื้อหาซื้อผลิตภัณฑ์ค่อนข้างยาก 2.2) ราคาผลิตภัณฑ์ไม่สมเหตุสมผล ซึ่งผลิตภัณฑ์บางชนิดมีราคาสูงกว่ามูลค่าความจริงมากเกินไป คุณภาพของผลิตภัณฑ์ไม่เหมาะสมกับราคาที่สูงขึ้น และผลิตภัณฑ์บางชนิดมีราคาสูงมาก ทำให้ขายผลิตภัณฑ์ไม่ได้ 2.3) การประชาสัมพันธ์ ผู้ซื้อเห็นว่าสาเหตุที่ทำให้การเข้าถึงได้ยากทั้งการตลาดที่ไม่เกี่ยวข้องกับอินเทอร์เน็ต

2. กระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี จากผลการศึกษาพบว่ามีการจัดการ 7 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ประสานแนวคิดร่วมกัน ขั้นตอนที่ 2 ประชุมและจัดทำแผนพัฒนาผลิตภัณฑ์ ขั้นตอนที่ 3 ผลิตสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม ขั้นตอนที่ 4 ตรวจสอบควบคุมคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐาน (QC) ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์และพัฒนาผลิตสินค้าและบริการ ขั้นตอนที่ 6 การบริหารจัดการตลาด และขั้นตอนที่ 7 วิเคราะห์ผลดำเนินการผลิตสินค้าและบริการ ซึ่งไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของสุดเฉลิม ศัสตราพฤกษ์ และไพศาล บรรจสุวรรณ (2558) พบว่า แนวทางการพัฒนาของวิสาหกิจชุมชนสนธิวิวัฒน์ มี 4 แนวทาง คือ 1) แนวทางการพัฒนาสภาพทั่วไปและการจัดการบุคคล 2) แนวทางการพัฒนาด้านการตลาด 3) การพัฒนาด้านการเงิน และ 4) การพัฒนาด้านการผลิตและสอดคล้องกับสำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี (2558) พบว่า ผลการวิเคราะห์เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเกิดความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ คือ 1) เริ่มต้นจากสมาชิกพบปะกัน แนะนำความรู้จักกัน โดยที่สมาชิกแต่ละคนมาร่วม ปรึกษาหารือกันโดยการประชุมเพื่อแก้ไขปัญหา ซึ่งปัญหาต่าง ๆ ถ้าต่างคนต่างแก้ อาจจะไม่ดี แต่ถ้าทุกคนมาร่วมกันแก้ปัญหาก็จะสามารถแก้ไขสำเร็จลุล่วง 2) พัฒนาเชื่อมโยงจุดมุ่งหมายและสร้างความเป็นปึกแผ่น โดยการจัดหาเงินทุนจากภายในกลุ่มเอง เช่น การระดมทุน การฝากเงินสัจจะออมทรัพย์ และทุนจากภายนอก ได้แก่ การกู้ยืมจากสถาบันการเงินต่าง ๆ หรือการขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ เพื่อสร้างความเป็นปึกแผ่น 3) ระยะที่กลุ่มปรับองค์กร ปรับโครงสร้างและกำหนดบทบาทหน้าที่ จะต้องกำหนดบทบาท หน้าที่จัดตั้งเป็นคณะกรรมการของกลุ่มตามหลักสากล ได้แก่ ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เลขานุการกลุ่ม เหรัญญิก ส่วนที่เหลือเป็นคณะกรรมการ คณะกรรมการกลุ่มมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระเบียบข้อบังคับของกลุ่มและมติที่ประชุมใหญ่ 4) ระยะที่ต้องเผชิญหน้ากับปัญหาข้อขัดแย้งไม่ลงรอยกันบ้าง ให้กำหนดระเบียบ วิธีการปฏิบัติงานของกลุ่มเพื่อเป็นข้อบังคับหรือควบคุมให้สมาชิกปฏิบัติตามและ

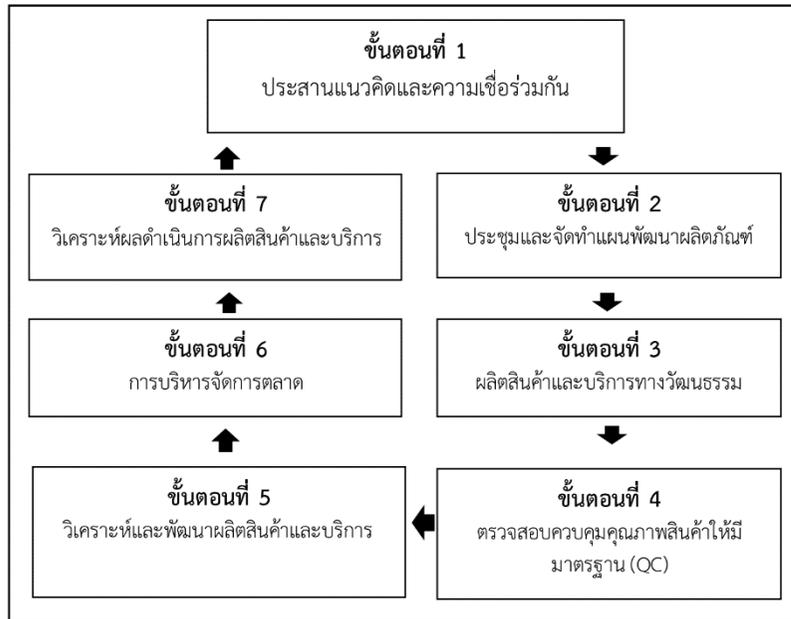
เพื่อให้ทราบ บทบาทหน้าที่ของตนเองว่ามีบทบาทอย่างไร และ 5) ระยะดำเนินงานสมาชิกแบ่งเบาภารกิจกันทำสร้างความเป็นผู้นำและความไว้วางใจกัน

3. แนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า มี 3 แนวทาง คือ 1) เสริมศักยภาพทุนทรัพยากรบุคคลากร 2) คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมของคนในชุมชน และ 3) การเสริมศักยภาพทุนทรัพยากรสภาพแวดล้อมการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกัลยา แก้วประดิษฐ์ (2556) พบว่า วิธีการการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้วยศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านพืชกระจัดภาคใต้ คือ 1) จัดการรวบรวมองค์ความรู้ สร้างเครือข่าย ถ่ายทอดความรู้ 2) แนวนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของรัฐสู่แนวปฏิบัติในชุมชนอย่างทั่วถึงและเป็นรูปธรรม 3) การจัดการองค์กรกลุ่มผลิตภัณฑ์ในพื้นที่อย่างเป็นระบบ 4) การออกแบบผลิตภัณฑ์การออกแบบผลิตภัณฑ์ใช้สอยโดยการสร้างองค์ความรู้โดยการสำรวจความต้องการของผู้บริโภค 5) ราคาเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจและสินค้าในกลุ่มเดียวกัน 6) การจัดจำหน่าย ผู้ผลิตผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อมในการเปิดตลาดทั้งในประเทศและตลาดต่างประเทศ และ 7) การส่งเสริมการตลาด ผู้ผลิต ผู้ประกอบการ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมทั้งในประเทศและต่างประเทศเป็นไปในทิศทางกับผลการวิจัยของคทาเทพ พงศ์ทอง (2560) พบว่า การจัดการวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหมากขามดำเนินการ ดังนี้ 1) การวางแผน (Plan) 2) การปฏิบัติตามแผน (Do) จำแนกแนวทางการจัดการวัฒนธรรม เป็น 3 แนวทาง ได้แก่ A) อนุรักษ์ รื้อฟื้น ต่อยอดในกิจกรรมที่มีแนวโน้มจะสูญหายหรือสามารถพัฒนาได้ B) เผยแพร่ ในกิจกรรมที่ยังดำรงอยู่ แต่ขาดการประชาสัมพันธ์ภายในชุมชนที่มีประสิทธิภาพ C) สืบสาน ในกิจกรรมที่มีความเป็นไปได้ที่จะประชาสัมพันธ์ออกสู่สาธารณะ 3) การตรวจสอบ (Check) และ 4) การปรับปรุงการดำเนินการ (Act) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวชิรวิทย์ วิชาสวัสดิ์ (2562) พบว่ามี 7 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกลยุทธ์ ควรมีการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นระบบ 2) ด้านโครงสร้าง ควรมีการพัฒนาการจัดโครงสร้างการบริหาร และจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนให้ชัดเจน และครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน 3) ด้านระบบการปฏิบัติงาน ควรมีการพัฒนากระบวนการทำงานให้ดีและมีประสิทธิภาพ 4) ด้านรูปแบบการบริหารจัดการ 5) ด้านบุคลากร 6) ด้านทักษะ ควรมีการพัฒนาทักษะที่เป็นความรู้ในสิ่งใหม่และจำเป็นสำหรับการทำงาน และ 7) ด้านค่านิยม ควรส่งเสริมให้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการรักษามรดกวัฒนธรรมของชุมชน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบองค์ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์ในเชิงวิชาการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่สามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและ

การส่งเสริมความยั่งยืนในชุมชนพึ่งตนเอง ซึ่งข้อค้นพบกระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน ดังภาพประกอบ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

กระบวนการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ดี รวมทั้งแนวทางเสริมศักยภาพการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมทั้ง 3 แนวทาง คือ 1) เสริมศักยภาพทุนทรัพยากรบุคลากร 2) คงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมร่วมของคนในชุมชน และ 3) การเสริมศักยภาพทุนทรัพยากรสภาพแวดล้อมการจัดการธุรกิจวัฒนธรรม สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและส่งเสริมความยั่งยืนในชุมชน พึ่งตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยแนวทางการเสริมศักยภาพในการจัดการธุรกิจทางวัฒนธรรมในชุมชนจะก่อประโยชน์กับวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มให้มีประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพในการดำเนินธุรกิจแบบมีส่วนร่วมของคนในชุมชน
2. หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนใช้ข้อมูลสภาพปัญหาเป็นแนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลญา แก้วประดิษฐ์. (2556). *กระจุด: การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในชุมชนด้วย ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านภาคใต้*. (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา วัฒนธรรมศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- คทาเทพ พงศ์ทอง. (2560). *ตัวแบบการจัดการวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหมากขาม และบ้าน หมากม่วงในเขตเทศบาลตำบลไทรรัฐ*. (ดุสิตนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา พัฒนาสังคมและการจัดการสิ่งแวดล้อม). คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จินตนา กาญจนวิสุทธิ. (2558). *เส้นทางวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอาชีพและการพึ่งพา ตนเอง*. กรุงเทพฯ: มิน เซอร์วิส ซัพพลาย.
- นิตยา ตั้งสุขธวัช. (2561). *การวิเคราะห์ศักยภาพวิสาหกิจชุมชนการวิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านน้อยพัฒนา*. เข้าถึงได้จาก <http://www.Kcenter.Doe.go.th>
- วชิรวิทย์ วิชาวาสดี. (2562). *แนวทางการพัฒนาศักยภาพการบริหารและการจัดการการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนโบราณบ้านเชียงเหียน จังหวัดมหาสารคาม*. *วารสารวิชาการ การท่องเที่ยวไทยนานาชาติ*, 15(2), 21-34.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี. (2558). *รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดกาญจนบุรี*. กาญจนบุรี: สำนักงานเกษตรจังหวัดกาญจนบุรี กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวง เกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี. (2558). *รายงานข้อมูลวิสาหกิจชุมชนจังหวัดสุราษฎร์ ธานี*. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเกษตรจังหวัดสุราษฎร์ธานี กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2565). *พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. เข้าถึงได้จาก https://www.mculture.go.th/mculture_th60/article_attach/article_fileattach_20200713155732.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11*. เข้าถึงได้จาก www.odd.go.th/Thai-html
- สุดเฉลิม ศัสตราพุกษ์ และไพศาล บรรจสุวรรณ์. (2558). *ธรรมาภิบาลเพื่อการจัดการและการ พัฒนาวิสาหกิจชุมชน*. *วารสารการพัฒนาชุมชน และคุณภาพชีวิต*, 3(3), 271-283.
- อมรารวรรณ ทิวถนอม. (2548). *การเสริมสร้างทุนทางสังคมมุ่งสร้างสังคมใสสะอาดคนมี ความสุข*. *วารสารเศรษฐกิจและสังคม*, 42(6), 65-69.

วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่): คติชน การพัฒนาและการประกอบสร้างในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์”

Wat Chedi (Ai Khai): Folklore, Development and Construction as a
"Sacred Area"

ชวเดช ภาจิตรภิรมย์¹ และชาญชัย จิวจินดา²

Thawadet Phajitphirom and Chanchai Jewjinda

Received: March 06, 2022

Revised: April 20, 2022

Accepted: May 04, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.112

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์คติชนเรื่องเล่าเกี่ยวกับไอ้ไข่ และ 2) วิเคราะห์การพัฒนาและการประกอบสร้างในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย กลุ่มพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่วัดเจดีย์ไอ้ไข่ กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ กลุ่มพ่อค้าแม่ค้า กลุ่มนักท่องเที่ยว และกลุ่มผู้ที่เข้ามาขอพรบนบานและแก้บนภายในวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ทำการกำหนดข้อความสั้น ๆ เพื่อใช้เป็นมโนทัศน์หรือหัวข้อสรุปแนวคิดที่สะท้อนความหมายสำคัญ ทั้งที่ปรากฏชัดแจ้งและแฝงอยู่ในข้อมูลส่วนย่อยนั้น แล้วจึงนำหัวข้อสรุปแนวคิดที่มีความหมายคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน มาจัดเป็นกลุ่มหัวข้อสรุปแนวคิดต่าง ๆ กลายเป็นหน่วยความหมายของข้อมูลที่มีขนาดใหญ่ และมีระดับความเป็นธรรมมากขึ้น เป็นการนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า ผลการวิจัย พบว่า 1) ทางคติชนวิทยา พบว่า ผู้คนได้ให้ความหมายวัดเจดีย์ไอ้ไข่ เป็นตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรม การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา การทำบุญให้ทาน และขอพรบนบานศาลกล่าวของหายอยากได้คืน จะเห็นได้จากตำนานของไอ้ไข่ และผ่านบทเพลง และ 2) ด้านการพัฒนาและการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวและพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ โดยการผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ พิธีกรรม รูปเคารพบูชา และการสร้างภาพแทนรูปเคารพของคนที่แสวงหาที่พึ่งทางใจเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายและเป็นการสื่อสาร ระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ การประกอบสร้างขึ้นมาใหม่

¹⁻² มหาวิทยาลัยรังสิต; Rangsit University

และการผลิตซ้ำ วัดเจดีย์ไฉ่ได้ถูกพัฒนาขึ้นกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และศรัทธาของผู้คนในพื้นที่และต่างพื้นที่ ก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นแหล่งสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน

คำสำคัญ: คติชนวิทยา, การพัฒนา, การประกอบสร้าง, พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

Abstract

The objectives of this research were 1) to analyze the folklore story about Ai Khai; and 2) to analyze the development and construction as "Sacred area". This was a qualitative research. Through in-depth interviews with 15 key informants, consisting of a group of monks and staff at Chedi Aikhai Temple, group of villagers in the area, merchant group, tourist group and a group of people who came to ask for blessings on the bloom and vow inside Wat Chedi Ai Khai. It was the designation of a short message to serve as a concept or summary of an idea that reflected its main meaning, both manifest and hidden in that subset of information. Then the topic summarized the concepts that had similar or different meanings. Let's organize a group of topics to summarize ideas, become larger semantic units of information and have a higher level of fairness. It was the use of information from the interview to check the data in a triangular way. The results of the research revealed that 1) in folklore, it was found that people gave the meaning of Wat Chedi Ai Khai as a myth, story, and belief as an area used for Dharma practice, performing religious rituals, alms giving, and making a wish on the property that was lost and wanted it back. It could be seen from the legend of Ai Khai and through songs; and 2) in terms of development and construction of Wat Chedi Ai Khai to become a tourist area and a sacred area by reproducing myths, tales, beliefs, rituals, idol and idolatry of those seeking spiritual refuge as meaningful and communicative symbols between people and the supernatural being by assembling a new one and reproduction. Wat Chedi Ai Khai has been developed into a tourist attraction and the faith of people in different areas. This created added value and was a source of income for people in the community.

Keywords: Folklore, Development, Construction, Sacred Area

บทนำ

วัดเจติย (เจ้าไช) ได้มีการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบัน ผู้คนกราบไหว้ อ้อนวอนขอพร จุดประทัด ไก่ปูนปั้น ตัวเล็ก ตัวใหญ่ เต็มวัด ร้านค้าจำนวนมากทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา งานวิจัย และข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับปรากฏการณ์ไอ้ไข่ที่วัดเจติย นอกจากนี้ได้สำรวจข้อมูลที่มีผู้ศึกษาไว้ในหลายประเด็น พบว่า ไอ้ไข่ผูกโยงอยู่กับความเชื่อที่เกี่ยวข้องด้วยศาสนา ที่มีความหมายเป็นสิ่งเชื่อจาก พื้นถิ่นเทียบกับหลวงพ่อดาว วัดช้างไห้ จังหวัดปัตตานี (สุวิทย์ มาประสงค์, 2559) ไอ้ไข่ วัดเจติย ที่ปัจจุบันเป็นตัวแทนความเชื่อ “ผี” ท้องถิ่น ที่ผสมรวมเป็นทั้งศาสนา ความเชื่อความศรัทธา จริยธรรม “ผี” ที่ทำหน้าที่ควบคุมแบบเดิม และที่พึ่งในแบบดลบันดาล และการร้องขอ การผลิตซ้ำในยุคสมัยของการสื่อสารทำให้เกิดกระแสการท่องเที่ยว ความเชื่อศรัทธาทั้งในเชิงบุคคลและผลได้ ซึ่งผลที่ได้ต่อจากความเชื่อทำให้เกิดวิถีทางเศรษฐกิจ อันเชื่อมกับท้องถิ่น การค้า การพาณิชย์ และการท่องเที่ยวตามความเชื่อของไอ้ไข่ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ไอ้ไข่เด็กวัดเจติย ซึ่งเดิมมีฐานะเป็นเจ้าที่ หรือเทพประจำถิ่น ได้กลายเป็นภาพแทนกุมารเทพ และเทพแห่งตำนานของไอ้ไข่เด็กวัดเจติย จากรากฐานของเรื่องเล่าท้องถิ่นดั้งเดิมได้กลายมาเป็นวาทกรรมชุดใหม่ประกอบกับการสร้างวัดถุ มงคล และการประกอบพิธีกรรมในวัดเจติย หล่อหลอมมาเป็นคติความเชื่อและความศรัทธาที่ปรากฏหลักฐานด้วยการบอกเล่าผ่านสื่อต่าง ๆ และด้วยจำนวนของนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามาเยือนวัดเจติย ตลอดจนการก่อสร้างถาวรวัตถุของทางวัดที่ได้มาจากเงินบริจาคของผู้มาเยือนเหล่านั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาในแง่คติชนวิทยาว่า ตำนานของไอ้ไข่เด็กวัดเจติย และภาพแทนของไอ้ไข่เด็กวัดเจติยที่ปรากฏในสังคมปัจจุบันนี้มีการพัฒนาและการประกอบสร้างมาอย่างไร โดยใช้แนวคิดเรื่องการวิเคราะห์คติชนวิทยา และการประกอบสร้างอัตลักษณ์ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เรื่องเล่าตำนานของไอ้ไข่วัดเจติย กระบวนการกลายเป็นสมัยใหม่และการกลายเป็นสินค้าท่ามกลางกระแสของสังคมยุคปัจจุบันที่เน้นความเป็นวัตถุนิยม บริโภคนิยม (สิทธิพงษ์ บุญทอง, เกตติวา บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์, 2561)

ผู้วิจัยจะได้ศึกษาเรียบเรียงนำเสนอในมิติ วัดเจติย (ไอ้ไข่): คติชน การพัฒนาและการประกอบสร้างในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์” ผู้วิจัยสนใจประเด็นวิธีการทำให้ศักดิ์สิทธิ์ และการผูกโยงสู่ความเป็นผีในภาพกว้าง และได้พัฒนาไปเป็นผี “สากล” ในวงกว้าง กระแสความศรัทธาในวัดถุมงคล “ไอ้ไข่เด็กวัดเจติย” โตงดังขึ้นมาแทนที่ความศรัทธาดังกล่าวมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและแตกต่างกันออกไป ส่งผลเป็นความเชื่อ ความศรัทธา ทำให้เกิดเศรษฐกิจชุมชน การท่องเที่ยว และการค้าอันเนื่องด้วยความศรัทธาต่อไอ้ไข่ แห่งวัดเจติย มองในมุมที่เป็นศาสนาอาจมีประเด็นของความขัดกันระหว่างพุทธ ผี ไสยกับวิถีแห่งปัญญาทางศาสนา บทบาทของวัดต่อการส่งต่อคำสอนทางพระพุทธศาสนา แต่หากมองในเชิงชุมชน ชุมชนได้ประโยชน์ทั้งในเชิงพาณิชย์ การท่องเที่ยวและการพัฒนาที่มาพร้อมกับความเชื่อ ศรัทธา ต่อไอ้ไข่ แห่งวัดเจติย จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์คติชนเรื่องเล่าเกี่ยวกับไอ้ไข่
2. เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาและการประกอบสร้างในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิธีวิจัย (Methodology) ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบด้วยศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร (Document Analysis) สัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 คน ประกอบด้วย เป็น (1) กลุ่มพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่วัดเจดีย์ไอ้ไข่ จำนวน 3 คน (2) กลุ่มชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 3 คน (3) กลุ่มพ่อค้าแม่ค้าทั้งในพื้นที่บริเวณวัดและนอกพื้นที่วัดในหมู่ที่ 7 ตำบลฉลอง จำนวน 3 คน (4) กลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน 3 คน และ (5) กลุ่มผู้ที่เข้ามาขอพรบนบานและแก้บนภายในวัดเจดีย์ไอ้ไข่ จำนวน 3 คน เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากนั้นนำข้อมูลมาจัดหมวดหมู่และนำเสนอในรูปการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สรุปผลการวิจัย

ตำนานเรื่องเล่า ไอ้ไข่ วัดเจดีย์ ตามแนวคติชนวิทยาและการพัฒนาในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า

1. คติชนเรื่องเล่าเกี่ยวกับไอ้ไข่ พบว่า

เรื่องราวเกิดขึ้นประมาณ พ.ศ. 2523-2524 ผู้ใหญ่เที่ยง หรือนายเที่ยง เมืองอินทร์ ซึ่งเป็นผู้มีคาถาอาคมแกร่งกล้า ได้ฝันว่ามีเด็กชายลักษณะไม่ได้ใส่เสื้อผ้ามาขอให้สร้างรูปเหมือนเพื่อให้วิญญาณได้มีที่สถิต ผู้ใหญ่เที่ยงจึงได้สร้างรูปจำลองขึ้นโดยวิธีการแกะสลักจากไม้เป็นรูปเด็กชายอายุ 9-10 ขวบ ยืนเปลือยกาย และเรียกชื่อรูปเหมือนตามที่ได้กษายในฝันได้บอกว่าเป็น “ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์” อย่างไรก็ตามก็มีความเชื่อที่ว่า “ขอได้ไหวรับ” “ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์เทพแห่งสามัญชน” “ไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ขอได้ไหวรับ” ปรากฏการณ์ดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ซึ่งเดิมมีฐานะเป็นเจ้าของที่ หรือเทพประจำถิ่น ได้กลายเป็นภาพแทนกุมารเทพ และเทพแห่งโชคลาภ ตำนานของไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์จากรากฐานของเรื่องเล่าท้องถิ่นดั้งเดิมได้กลายมาเป็นวาทกรรมชุดใหม่ประกอบกับการสร้างวัดดงมด และการประกอบพิธีกรรมในวัดเจดีย์ หล่อหลอมมาเป็นคติความเชื่อและความศรัทธาที่ปรากฏหลักฐานด้วยการบอกเล่าผ่านสื่อต่าง ๆ ด้วยจำนวนของนักท่องเที่ยวที่หลั่งไหลเข้ามาเยือนวัดเจดีย์ ตลอดจนการก่อสร้างถาวรวัตถุของทางวัดที่ได้มาจากเงินบริจาคของผู้มาเยือนเหล่านั้น จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษาในแง่คติชนวิทยา

การประกอบสร้างตำนานเกี่ยวกับไอ้ไข่เต็กวัดเจดีย์ตำนานความเชื่อเรื่องไอ้ไข่เต็กวัดเจดีย์ เมื่อวิเคราะห์ตามผู้เล่า และการอ้างอิงบุคคลในการเล่าสามารถแบ่งประเภทได้เป็น 4 ประเภท

- 1) ตำนานไอ้ไข่ที่มีความสัมพันธ์กับขุนพันธรักษ์ราชเดช
- 2) ตำนานไอ้ไข่ที่เล่าโดยผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน
- 3) ตำนานไอ้ไข่ที่เผยแพร่ผ่านสื่อมวลชน
- 4) ตำนานที่บอกเล่าผ่านบทเพลง

ในแง่คติชนวิทยา มีนัยในการสร้างความหนักแน่นและความน่าเชื่อถือของเรื่องตำนานที่กล่าวถึงการมีชีวิตอยู่จริง มีส่วนประกอบสร้างความศรัทธาของความเป็นจริงที่เชื่อถือได้ของเรื่องเล่าในแง่ของการมีตัวตนที่เป็นรูปธรรม กลายเป็นบุคคลสำคัญในสถานะทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ที่เชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ชาติ ตำนานที่กล่าวถึงวิญญาณศักดิ์สิทธิ์มีส่วนประกอบสร้างความศรัทธาในเชิงความเชื่อเกี่ยวกับบอภินิหารของสิ่งเร้นลับ สนองตอบศรัทธาที่มีต่อสถานะทางจิตวิญญาณ เป็นเสมือนเครื่องนำทางในการดำรงชีวิต เป็นผู้นำทางในเชิงปฏิบัติของคน นอกจากนี้ คติชนวิทยายังช่วยอธิบายหรือให้รายละเอียดเกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณี สถาบันทางสังคม เป็นการแสดงออกของชาวบ้านในด้านความเชื่อและทัศนคติบางประการ คติชนวิทยาช่วยในการศึกษาวิถีชีวิตของประชาชนและความรู้สึกนึกคิดของชาวบ้าน เป็นกุญแจที่ทำให้ผู้ศึกษารู้ถึงเหตุการณ์ ในอดีตและประเพณีสมัยโบราณซึ่งสูญไปแล้ว ช่วยให้เราเข้าใจวัฒนธรรมต่าง ๆ ของคนในสมัยก่อน การเข้าใจวัฒนธรรมของคนยุคก่อน ๆ และภาคภูมิใจในท้องถิ่นในประเทศชาติของตนด้วย

2. การพัฒนาในฐานะ “พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ วัดเจดีย์ (ไอ้ไข่) อำเภอสิชล จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าวัดเจดีย์ไอ้ไข่ มีความเจริญรุดหน้าไปมาก มีการพัฒนาจากอดีตเจ้าอาวาสและผู้คนจากภายในหมู่บ้านและภายนอกหมู่บ้านต่างหลั่งไหลเข้ามาจากความเชื่อความศรัทธาที่มีต่อไอ้ไข่ จนได้รับการยกย่องให้เป็นเทพแห่งสามัญชน เป็นผลทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีความเจริญและเป็นที่รู้จักกันมากขึ้น มีการสร้างอุโบสถหลังใหม่แทนที่หลังเก่าที่เคยรกร้าง การสร้างศาลาปฏิบัติธรรม เสนาสนะ การขยายอาณาเขต บริเวณวัดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีพื้นที่สำหรับจอดรถ และระบบสาธารณูปโภคเพื่อรองรับผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าว มีสถานที่สำหรับการจุดประทัดแก้บน พื้นที่สำหรับการวางขายสินค้าของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งได้รับปัจจัยต่าง ๆ จากแรงศรัทธาที่ผู้คนมีต่อไอ้ไข่ มีร้านค้าจำหน่ายสิ่งของแก้บน จำนวนมากมาย นับเป็นสิ่งที่ทำให้ชาวบ้านในพื้นที่ลุ่มตาอ้าปากได้ มีการจัดทำรูปปั้นไอ้ไข่และทำเหรียญสำหรับการเคารพบูชา และการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ อุโบสถขนาดใหญ่ที่กำลังก่อสร้าง คืบหน้าไปอย่างรวดเร็ว ปัจจัยต่าง ๆ จากศรัทธาที่ผู้คนมีต่อไอ้ไข่ ต่างหลั่งไหลเข้ามายังวัดแห่งนี้ เพราะถือเป็นสถานที่พึ่งทางด้านจิตใจของผู้คนที่มีความศรัทธาทั้งในพื้นที่และต่างจังหวัด และยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดนครศรีธรรมราช สำหรับผู้มาเยือนจะต้องมาขอพรบนบานศาลกล่าว กราบไหว้บูชาและถ่ายรูปเป็นที่ระลึกของความอัศจรรย์

ที่เกิดขึ้นกับของเช่นไห้ว เช่น รูปปั้นไก่อชนขนาดใหญ่ มีจำนวนมาก และกองประทัดยักษ์ ทั้งยังเมื่อแม่ไปยังชาวบ้านที่อยู่รอบวัด ได้มีรายได้จากการจำหน่ายเครื่องบูชาไอ้ไข่ สินค้าพื้นบ้านตลอดจนผลไม้ตามฤดูกาลที่มีรสชาติดีของ ท้องถิ่น (สิทธิพงษ์ บุญทอง, เกิดถวา บุญปราการ และปัญญา เทพสิงห์, 2561) วิทยุญาณเด็กน้อยดวงนี้เป็นที่พึงพอใจของทุกคนที่เลื่อมใส บารมีของเด็กน้อยที่ ถูกขนานนาม ว่าเป็น เทพแห่งสามัญชน ได้รวบรวมศรัทธาจากมวลชน สร้างวัดเจดีย์แห่งนี้ขึ้นมาใหม่ และมีการผลิตซ้ำเรื่องเล่า พิธีกรรมความเชื่อ รูปเคารพบูชาให้เพิ่มความศรัทธาเพิ่มขึ้นผ่านคาถาบูชา

“อิติ อิติ กุมารไข่เจดีย์ จะ มหาเถโร

ลาภะ ลาภา ภาวันตุ เม” ซึ่งมีความหมายว่ากุมารเทพ

ผู้เปรียบเสมือนพระเถระผู้ใหญ่ของงบบันดาลโชคลาภให้บังเกิด (แก่ผู้บูชา) และปรากฏผ่านอาหารและข้าวของเครื่องใช้ที่ผู้มาประกอบพิธีนิยมนำมาบูชาประกอบไปด้วย รูปปั้นสัตว์ต่าง ๆ เช่น วัว ช้าง และไก่อชน ซึ่งมีมากเป็นพิเศษ น้ำแดง ขนมห่มสำเร็จรูปโดยเฉพาะขนมเปียะ ชุดแต่งกายเด็ก เป็นชุดอาชีพต่าง ๆ โดยเฉพาะชุดเครื่องแบบทหารของใช้สำหรับเด็ก เช่น แป้ง สบู่ ของเล่นสำหรับเด็กเช่น อารูธปิ่น รถ ลูกบอล เป็นต้น

คติการบูชานี้ขยายผลไปสู่การบูชาประจำบ้านทั้งบ้านเรือน ร้านค้า คิวรถโดยสารด้วยการบูชาภาพถ่าย ภาพโปสเตอร์ รูปหล่อ ด้วยพวงมาลัยของเล่นเด็กและน้ำแดง การบูชาดังกล่าวในบริเวณร้านค้าได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ ในฐานะผู้ให้โชคลาภและบันดาลผลให้กิจการร้านค้าเจริญรุ่งเรือง ในบรรดาข้าวของเครื่องใช้ที่นิยมมาบูชาไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ สิ่งที่โดดเด่นมากเป็นพิเศษคือการบูชาด้วยรูปปั้นไก่อชนขนาดต่าง ๆ การจัดวางภูมิทัศน์ที่มีไก่อเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ไปโดยปริยาย ทั้งบริเวณปากทางเข้าวัดเจดีย์ทั้งสองเส้นทางก็มีรูปปั้นไก่อชนขนาดใหญ่วางเรียงรายตลอดเส้นทาง รวมถึงร้านจำหน่ายวัตถุมบูชาที่ทุกร้านจะต้องมีรูปปั้นไก่อชนขนาดต่าง ๆ วางจำหน่าย

หนึ่งในผู้ประกอบการค้าวัตถุมบูชาบริเวณหน้าวัดเจดีย์กล่าวว่า ไก่อแต่ละชนิดถูกส่งมาจากหลายที่ ปัจจุบันรูปปั้นไก่อชนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในวัดเจดีย์คือรูปปั้นไก่อชน 2 ตัวที่ตั้งอยู่บริเวณหน้าโบสถ์มีราคารวมกันประมาณ 3,000,000 บาท ทั้งนี้ผู้ที่ได้เดินทางมายังวัดเจดีย์เป็นครั้งแรกมักนิยมนำไก่อที่มีขนาดเล็กและที่มีขนาดกลางก่อน เมื่อประสบผลสำเร็จจากการบนบาน เช่น ขอให้ลูกรางวัล ก็จะเดินทางกลับมาที่วัดเจดีย์อีกครั้งและแก้บนด้วยไก่อที่มีขนาดใหญ่กว่าเดิม วาทกรรม “กุมารเทพสามัญชน” ซึ่งสื่อสารความหมายถึง การเป็นคนธรรมดาที่ได้รับการยกย่องให้ยิ่งใหญ่เป็นเทพ โดยความเป็นเทพนั้นมีที่มาจากกรณีอันวิเศษในการบันดาลให้ผู้ที่มาขอพรสมหวังในสิ่งที่ปรารถนาได้ บทบาทของการเป็นผู้ช่วยบันดาลโชคลาภของไอ้ไข่ ปรากฏผ่านพฤติกรรมของผู้แวะเวียนมากราบไหว้บูชายังวัดเจดีย์และผู้นำวัตถุมงคลไปบูชาไว้ประจำบ้านหรือร้านค้า เหล่าผู้นิยมไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบธุรกิจและค้าขาย

ดังที่แม่ค้าคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ได้เดินทางมาสักการะไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์หลายครั้ง เพื่อขอพรให้ค้าขายเจริญรุ่งเรือง และก็หวังโชคลาภด้วย เมื่อสิ่งที่ขอไว้สัมฤทธิ์ผลจึงได้เดินทางมาแก้บนด้วยการจุดประทัดจำนวนมากทุกครั้ง เมื่อมีความเกี่ยวข้องกับการเสี่ยงโชคจึงหวังขอพรให้ไอ้ไข่บันดาลโชคให้ และจะแก้บนเมื่อตัวเองประสบความสำเร็จตามที่ขอ โดยมีทัศนคติว่าการกระทำเช่นนี้เป็นความศรัทธาส่วนบุคคลที่ไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อน อย่างไรก็ตามเมื่อได้สอบถามนักท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวพวกนี้ผู้ไม่นิยม และไม่สนใจวัตถุบูชาอยู่แล้ว เพียงแต่อยากมาให้เห็นตามกระแสในโซเชียล หรือมาเที่ยวเพื่อเซ็กซ์อิน และจากคำบอกกล่าวของพระสงฆ์และเจ้าหน้าที่วัดเจดีย์ไอ้ไข่ เมื่อพิจารณาในแง่ความโด่งดังยาวนานของไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ พบว่า วัดอุ้มงคลไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์มีการสร้างไม่มากแบบและนิยมปลูกเสกที่วัดเจดีย์ ซึ่งทางวัดจะปลูกเสก 10 ปีต่อครั้ง พร้อมทั้งศูนย์รวม การจัดการทั้งหมดจะมารวมอยู่ที่วัดเป็นประการสำคัญ นอกจากนี้พื้นที่ในการประกอบพิธีกรรมก็มีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้มาประกอบพิธี มีสถานที่จอดรถ และห้องน้ำที่รองรับผู้มาเยือนเป็นจำนวนมากได้เป็นอย่างดี ซึ่งสามารถตอบสนองผู้มาเยือนประเทศนักท่องเที่ยวได้ด้วยในคราวเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าพื้นที่วัดเจดีย์และไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ได้เป็นพื้นที่ที่หลอมรวมโลกของความศักดิ์สิทธิ์และโลกของการท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วยกัน และจากปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้คนต่างประกอบสร้างให้วัตถุสิ่งของที่เกิดจากความเชื่อและใช้ในพิธีกรรม ให้มีคุณค่า เป็นการเพิ่มมูลค่าจนวัดเจดีย์ไอ้ไข่ถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถแยกองค์ประกอบ การพัฒนาและการประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ ให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ดังนี้

2.1) วัดเจดีย์ไอ้ไข่รูปแบบพื้นที่ของความเชื่อ ศรัทธา และที่พึ่งทางใจ

ปัจจุบันผู้คนต่างประสบกับปัญหาต่าง ๆ ในชีวิต ที่เข้ามากระทบ จิตใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการดำรงชีวิตในประจำวัน การอยู่ร่วมกันในสังคม ทำให้เกิดปัญหาขึ้นที่มีผลกระทบต่อจิตใจ จึงมีความจำเป็นจะต้องมองหาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจหรือที่พึ่งทางใจ วัดเจดีย์ไอ้ไข่ก็ถือเป็นสถานที่ที่ผู้คนยึดถือเป็นสถานที่ ยึดเหนี่ยวใจจิตในเรื่องต่าง ๆ และมีผู้คนได้สะท้อนความหมายของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ไว้ ดังนี้

“เป็นที่พึ่งทางใจเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคร้ายไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เพราะพื้นฐานของชาวพุทธนั้นเชื่อถือเรื่องโชคกลางและบาปบุญคุณโทษมาเป็นเวลานานแล้ว เมื่อมีเคราะห์หรือทุกข์ร้อนเรื่องต่าง ๆ วิธีหนึ่งที่จะช่วยบรรเทาสิ่งเลวร้ายต่าง ๆ ให้ทุเลาเบาบางลงไป ก็คือการไปทำบุญเข้าวัดเข้าวาและการสะเดาะเคราะห์ ซึ่งภายในวัดเจดีย์ไอ้ไข่มีในเรื่องของการสะเดาะเคราะห์ นอกจากนี้เป็นที่ที่ผู้คนเข้ามาทำบุญทำทานแล้วยังจะเป็นพื้นที่ที่ผู้คนต่างมีความเชื่อเรื่องการสะเดาะเคราะห์ที่เป่าสิ่งชั่วร้ายให้ ออกไปจากชีวิต โดยมีเทพแห่งสามัญชนที่เรียกว่า ไอ้ไข่ เป็นแรงศรัทธาของผู้คนที่เชื่อว่าคอยช่วยเหลือ ชาวบ้านให้พ้นจากความทุกข์”

“เป็นที่พึงทวงใจเรื่องการขอโชคกลาง ขอหวย เสี่ยงโชค นับได้ว่าเป็น สถานที่หนึ่งที่ผู้คนต่างให้ความสนใจเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะเชื่อว่าขอแล้วได้ตามสิ่งที่หวัง ไม่ว่าจะเป็นผู้คนจากในพื้นที่หรือต่างถิ่นต่างก็หลั่งไหลเข้ามาไม่เว้นในแต่ละวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งใกล้ วันหวยออกมักจะมีผู้คนเข้ามามากกว่าปกติ ทั้งเข้ามาแก้บนจากที่เคยสมหวังและบนบานศาลกล่าวให้สมหวังถูกหวย มีโชคกลาง ผู้คนทั้งในพื้นที่บริเวณวัดเจดีย์ไอลัและพื้นที่ต่างจังหวัดต่างเข้ามาบนบานศาลกล่าว เพื่อให้มีโชคมีลาภ”

“เป็นที่พึงทวงใจในเรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน ความเจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน ซึ่งเป็นความเชื่ออีกอย่างหนึ่งที่ผู้คนต่างเข้ามาขอพร เพราะจากคำบอกกล่าวและทั้งประสบการณ์โดยตรงกับตนเองต่างยอมรับนับถือมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน”

คำสัมภาษณ์ดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเรื่องการขอหวย การพนันชั้นต่อ ล้วนได้รับคำขอจากไอ้ไข่แทบทั้งสิ้น ในปัจจุบันยังพบว่าหากเข้าไป ภายในวัดเจดีย์ไอลั จะได้ยินเสียงการจุดประทัดดังอย่างเป็นระยะ ๆ สืบเนื่องจากการแก้บนของผู้คนที่ ได้รับความสมหวังนั่นเอง จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันทั้งจากคำ บอกเล่าและจากประสบการณ์โดยตรงของผู้คนที่มีความศรัทธา ต่างให้การยอมรับและยึด วัดเจดีย์ไอลั ไข่เป็นพื้นที่ของการเป็นที่พึ่งทางด้านจิตใจ เป็นพื้นที่ของผู้คนตามที่ต่าง ๆ ใช้เป็นที่พึ่งทางจิตใจไม่ว่าในเรื่องการสะเดาะเคราะห์ สิ่งไม่ดีสิ่งอัปมงคลและโรคร้ายไข้เจ็บให้หายและออกไปจากชีวิต เรื่องการ ขอโชคกลาง ขอหวย เสี่ยงโชค เรื่องการบนบานศาลกล่าว ของหายอยากได้คืน และเพื่อความ เจริญรุ่งเรืองในหน้าที่การงาน เพื่อเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตซึ่งส่งผลต่อด้านความเชื่อที่มีต่อวัด เจดีย์ซึ่งมีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับไอ้ไข่

2.2) วัดเจดีย์ไอลัรูปแบบพื้นที่ของการท่องเที่ยว

นอกจากจะเป็นที่ความเชื่อ ศรัทธา และที่พึ่งทวงใจแล้ว วัดเจดีย์ไอลั ยังเป็นพื้นที่หนึ่งที่มีผู้คนสนใจเข้ามาเที่ยวชมและถ่ายรูปไว้เป็นที่ระลึกจากสิ่งต่าง ๆ ที่มีอยู่ในวัด เช่น รูปแกะสลักไม้ไอ้ไข่ ที่ผู้ใหญ่ว่าง เมืองอินทร์ หรือ “เที่ยงหักเหล็ก” ได้แกะสลักด้วยไม้ตะเคียนเชิญ ดวงวิญญาณมาสถิตเมื่อปี พ. ศ. 2525 และประดิษฐานไว้ที่กุฎภายในวัดเพื่อการสักการบูชา ขอโชค ขอลาภ ความเจริญก้าวหน้า ทำมาค้าขึ้นและการช่วยป้องกันอันตรายต่าง ๆ เมื่อได้ตามที่ขอ จะนำสิ่งของมาแก้บนมิได้เว้นแต่ละวัน เช่น ชุดทหาร ไข่ต้ม น้ำแดง หนังสือตึก รูปปั้นไก่ชนซึ่งมีจำนวนมากที่ เป็นผลจากการมาขอพร บนบานศาลกล่าวแล้วได้อย่างใจหวัง โดยเฉพาะรูปปั้นไก่ชนที่วางอยู่บริเวณ ด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไก่ถึง 11 เมตร จัดสร้างโดยผู้ที่มีความเชื่อความ ศรัทธาและสมหวังดังปรารถนาซึ่งมีมูลค่าตัวละ 1.5 ล้านบาท รวม 2 ตัว 3 ล้านบาท ด้วยแรงศรัทธา ทำให้วัดเจดีย์มีผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน ทำให้มีกองเศษประทัดขนาดใหญ่สูงท่วมหัวอย่างไร้คน หลาย ๆ คนที่มาเห็นได้แวะมาเที่ยวชมถึงกับตะลึงกับกองประทัดขนาดใหญ่และไม่ลืมที่จะเก็บภาพ บรรยากาศไว้เป็นที่ระลึก

นอกจากนี้ทั้งภายในบริเวณวัดและบริเวณโดยรอบวัด ยังมีร้านค้าที่ขายสินค้าทาง การเกษตร ของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทุเรียน สละ และอาหารเครื่องดื่มของท้องถิ่นไว้ ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาลกล่าวภายในวัดแห่งนี้ โดยถือได้ ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจดีย์ไฉ่ไห้ได้รับทั้งความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และ ความสุขใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือกลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็น กันเองของคนท้องถิ่น อีกทั้งมองว่ายังเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยวในแง่ของความศรัทธาใน ศาสนาเพราะมักจะมีผู้คนเข้ามาวัดเจดีย์ไฉ่ไห้เป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของความ ศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ที่ผู้คนต่างเข้ามาเที่ยวชมเคารพบูชาสิ่ง ศักดิ์สิทธิ์ และใช้เป็นที่พักผ่อนคลายความเครียดได้มาเก็บประสบการณ์ กับสิ่งแปลกใหม่ ตลอดจนสินค้าจากคนท้องถิ่นที่มาวางขาย จนเป็นจุดเด่นและเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่และ สามารถเป็นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือน

“ครอบครัวลุง อยากมาเที่ยวนานแล้ววัดไฉ่ไห้ อยากมาถ่ายรูปกับไก่อ้วเป็นล้านบาท ที่เขาว่ากัน วันนี้มีโอกาสได้มาเห็นของจริง จะได้กลับไปเล่าให้คนที่บ้านได้ฟัง”

“วันนี้ได้มาแล้ว จริงอย่างที่เขาพูดกันทุกอย่าง เก็บภาพบรรยากาศไว้เยอะ”

“ผมอยากมาดูให้เห็นกับตาว่าจะเหมือนใน Facebook ใหม่ เมื่อมาถึงแล้วบอกได้ เลยว่าจริง ครับ”

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า วัดเจดีย์ไฉ่ไห้เป็นพื้นที่ของการ ท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของความศรัทธาในศาสนาและเป็นพื้นที่ของการท่องเที่ยว ที่ผู้คนต่างเข้ามา เที่ยวชมเคารพบูชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่มีนักท่องเที่ยวบางคนที่มาตามคำบอกเล่า และตามกระแส ของสื่อโซเชียล

2.3) วัดเจดีย์ไฉ่ไห้รูปแบบพื้นที่การทำมาหากิน

การให้ความหมายพื้นที่ของวัดเจดีย์ไฉ่ไห้อีกมุมมองหนึ่งคือการเป็น พื้นที่ค้าขาย ทั้ง ที่ตั้งเป็นแผงขายสินค้าดอกไม้ ธูปเทียน รูปเคารพ เหริยญูบูชาไฉ่ไห้ ประทัด ขายอาหาร เครื่องดื่ม รับจ้างถ่ายรูป ทำให้หลายคนมีชีวิตที่ดีขึ้นเมื่อได้เข้ามาขายสินค้าในวัดเจดีย์ ไฉ่ไห้ และ ยังทำให้วัดได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา เช่น การบูรณะพัฒนาวัด การ ก่อสร้างอุโบสถ คำสัมภาษณ์ ของผู้คนชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณใกล้เคียง หรือละแวกนั้น พระ และเจ้าหน้าที่ของวัดต่างให้ความหมายว่าวัดเจดีย์ไฉ่ไห้เป็นพื้นที่ในการทำมาหากิน ค้าขาย เป็น ช่องทางใน การประกอบอาชีพอย่างหนึ่งของชาวบ้าน ที่ทำให้เป็นการอนุรักษ์พื้นที่นี้ไว้ด้วยการ ช่วยกันดูแล เพราะจะเห็นได้ว่าในปัจจุบันวัดเจดีย์ไฉ่ไห้เป็นสถานที่ที่มีผู้คนเข้ามาเที่ยวชม และ บนบานศาลกล่าว กันเป็นจำนวนมากจนทำให้ชาวบ้านในพื้นที่มีรายได้กับธุรกิจที่เกิดขึ้น อีกทั้ง ทำให้วัด ได้รับปัจจัยในการปฏิสังขรณ์สืบต่อพระพุทธศาสนา

2.4) การสร้างภาพแทน รูปเคารพบูชา และสิ่งก่อสร้าง

นับตั้งแต่ พ.ศ.2541-ปัจจุบัน วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลง มีการพัฒนาโดยอดีตคนเจ้าอาวาสและผู้คนจากภายในหมู่บ้านและภายนอกต่างหลั่งไหลเข้ามาจากความเชื่อ ความศรัทธาที่มีต่อ ไฉ่ไฉ่ จนได้รับการยกย่องให้เป็นเทพแห่งสามัญชน เป็นผลทำให้วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่มีความเจริญรุดหน้าไปมาก มีการสร้างอุโบสถหลังใหญ่แทนที่เจดีย์เก่าที่เคยรกร้าง การสร้างศาลาปฏิบัติธรรม การขยายอาณาเขตบริเวณวัดให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น มีพื้นที่สำหรับจอดรถ และระบบ สาธารณูปโภคเพื่อรองรับผู้คนที่เข้ามาขอพรบนบานศาลกล่าว มีสถานที่สำหรับการจุดประทัดแก้บน พื้นที่สำหรับการวางขายสินค้าของชาวบ้านในพื้นที่ ซึ่งได้รับปัจจัยต่าง ๆ จากแรงศรัทธาที่ผู้คนมีต่อ ไฉ่ไฉ่ มีร้านค้าจำหน่ายสิ่งของแก้บนจำนวนมากมาย ไฉ่ไฉ่ได้กวัดเจดีย์ ถูกสร้างให้เป็นภาพแทนเพื่อให้ผู้คนเคารพบูชา โดยครั้งแรกเป็นการสร้างจากการแกะสลักแผ่นไม้ตะเคียนโดย อาจารย์เที่ยง เมืองอินทร์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2525 ผู้คนจึงเคารพ บูชาจากนั้นเป็นต้นมา เมื่อเริ่มมีผู้คนรู้จักมากขึ้นก็เริ่มจัดสร้างเป็นวัดถุ่มงคลต่าง ๆ เช่น ไฉ่ไฉ่รูปหล่อโลหะ แหวนไฉ่ไฉ่ ร็อคเก็ต ผ้ายันต์ ฯลฯ ที่มีการจัดสร้างโดยวัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่เพื่อให้ผู้คนได้เข้าบูชาเป็น สิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว นับเป็นการผลิตซ้ำความเชื่อเรื่องรูปเคารพบูชาที่มีจำนวนมากขึ้น หลากหลายขึ้นจนทำให้ไฉ่ไฉ่เป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไปที่มีความเชื่อความศรัทธา

นอกจากนี้บริเวณโดยรอบวัด ยังก่อให้เกิดร้านค้าที่จำหน่ายของสำหรับการเซ่นไหว้แก้บนจำนวนมากมาย เพื่อรองรับผู้ที่มีความศรัทธาต่อไฉ่ไฉ่ในการมาแก้บนจากการขอพร ได้สำเร็จและมีร้านค้าขายสินค้าทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทุเรียน สละ และอาหารเครื่องดื่มของท้องถิ่นไว้ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาลกล่าวภายในวัดแห่งนี้ แผงขายล็อตเตอรี่ สำหรับนักเสี่ยงโชค โดยถือได้ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจดีย์ไฉ่ไฉ่ ได้รับทั้งความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และความสบายใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือ กลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็นกันเองของคนท้องถิ่น

“การจัดทำวัดถุ่มงคลของวัดแห่งนี้ ไม่ได้จัดทำขึ้นแบบมากมายตามกระแส แต่การจัดทำโอกาสพิเศษและวงรอบของการจัดทำตามที่ทางวัดได้กำหนดไว้ เพราะการจัดทำวัดถุ่มงคลของวัด ไม่ได้จัดทำขึ้นเพื่อการหวังผลกำไรแต่อย่างใดเพียงแต่ต้องการให้ผู้ที่มีความศรัทธาได้เก็บไว้เคารพบูชา และเป็นเครื่องเตือนใจในการดำเนินชีวิตประจำวัน...” (คำสัมภาษณ์ของพระที่วัด)

จากคำสัมภาษณ์ ของพ่อค้าแม่ค้า คนขาย

“...ที่เปิดร้านขายวัสดุก่อสร้าง ได้มาเช่า ไฉ่ไฉ่ ไปบูชาที่ร้านทำให้ร้านขายดีขึ้น

“...มาเช่ารูปไฉ่ไฉ่ไว้บูชาคะ ที่บ้านร้านเป็นขายของ เพื่อเรียกลูกค้าเข้าร้านคะ เป็นสิริมงคลด้วย...”

“...ตอนนี้ก็พออยู่ได้ เป็นเพราะบารมีของ ไอ้ไข่ ครับ..หากเป็นเมื่อสามปีก่อน คนแน่นกว่านี้ครับ ช่วงนี้สถานการณ์โควิด เลยแอ่นหน่อย...”

ตามที่กล่าวมา คือ เสียงสะท้อนส่วนหนึ่งของผู้คนในหมู่บ้านและผู้ที่จะเวียนเข้ามาเที่ยวชมบนบานศาลกล่าว หากนับตั้งแต่ผู้คนที่ได้รับความสมหวังจากสิ่งที่ขอ ทำให้ผู้คนต่างหลั่งไหลเข้ามาในวัดเพื่อบนบานและแก้บน และการเข้าบูชารูปไอ้ไข่เป็นจำนวนมากด้วยแรงศรัทธาจึงทำให้วัดมีการจัดสร้างวัตถุมงคลที่เป็นภาพแทนของไอ้ไข่ เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายและเป็นการสื่อสารระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ผ่านรูปแทน โดยวิธีการสักการบูชา และขอพรบนบานศาลกล่าว ทำให้วัดเจดีย์ไอ้ไข่มีการพัฒนา มีการก่อสร้าง ปรับปรุงสถานที่อย่างต่อเนื่อง ด้วยปัจจัยที่เกิดจากแรงศรัทธาของผู้คนทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ที่หลั่งไหลเข้ามาไม่เว้นในแต่ละวัน ก่อให้เกิดธุรกิจของชุมชน ชาวบ้านสามารถมีรายได้จากการขาย สินค้าต่าง ๆ ยังสะท้อนให้เห็นว่าจำนวนของผู้คนที่เข้ามาเพิ่มมากขึ้น ถึงแม้สถานการณ์ โควิด 19 ทำให้ผู้คนลดน้อยลงกว่า 3 ปีก่อน แต่ก็ยังบ่งบอกถึงความศรัทธาของไอ้ไข่ ที่อยู่ภายในวัดแห่งนี้ จนทำให้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นล้วนเป็นการประกอบสร้างทำให้ วัดเจดีย์ไอ้ไข่กลายเป็นพื้นที่ศรัทธา

จากที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้น จะเห็นได้ว่าการประกอบสร้างตำนานเกี่ยวกับไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการประกอบสร้างศรัทธาที่ผู้คนมีต่อไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ ด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสาร การสัมภาษณ์ และสังเกตการณ์จากสถานที่จริงทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า ตำนานเกี่ยวกับไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นประกอบไปด้วยตำนานท้องถิ่น ตำนานสากลและบทเพลง ที่แพร่กระจายอยู่ในสังคมไทย ผ่านกระบวนการสื่อสารให้ความเชื่อความศรัทธาที่ชาวบ้านมีต่อไอ้ไข่เด็กวัดเจดีย์ หลอมรวมกันจนเป็นเนื้อเดียวและแผ่ขยายไปรวดเร็ว การไหลเวียนของคติชนและความเชื่อ ที่ได้เกิดการผสมผสานจนเป็นเนื้อเดียวกัน ทำให้ผลที่เกิดเป็นเรื่องเล่าชุดใหม่ ที่ผสมผสานโลกของความศรัทธา และโลกของการท่องเที่ยวเข้าไว้ด้วยกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า วัดเจดีย์ ไอ้ไข่เป็นวัดที่มีผู้คนทั้งในพื้นที่ ที่อาศัยอยู่ ในละแวกนั้นและผู้คนที่ต่างพื้นที่ที่เข้ามาเที่ยวชม บนบานศาลกล่าวขอพรจากไอ้ไข่ ซึ่งผู้คนในแต่ละกลุ่มต่างให้ความหมายของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าและความสัมพันธ์ของผู้คนนั้น ๆ ในบริบทที่ต่างกัน ตามแนวคิดพื้นที่การประกอบสร้างวัดเจดีย์ไอ้ไข่ให้กลายเป็นพื้นที่ศรัทธา เพื่อเป็นสถานที่เคารพ บูชากราบไว้ของคนในชุมชนและจากต่างพื้นที่ ผ่านคติชนวิทยา โดยเป็นกระจกส่องให้เห็นวัฒนธรรม เป็นจารีตธรรมเนียมประเพณีแสดงวัฒนธรรมและโครงสร้างของสังคมเป็นเสมือนเครื่องนำทางในการดำรงชีวิต เป็นผู้นำทางในเชิงปฏิบัติของคนเป็นการแสดงออกของชาวบ้านในด้านความเชื่อและทัศนคติบางประการ เป็นกุญแจที่ทำให้ผู้ศึกษารู้ถึงเหตุการณ์ ในอดีตและประเพณีสมัยโบราณซึ่งสูญไปแล้ว สุภาชิต สำนวน คำพังเพย

และประเพณีต่าง ๆ จะช่วยให้เราเข้าใจรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ของคนในสมัยก่อน การเข้าใจวัฒนธรรมของคนยุคก่อน ๆ ก็จะทำให้เกิดความชื่นชมและภาคภูมิใจในท้องถิ่นในประเทศชาติของตนด้วย ไร่ไร่ วัดเจดีย์ คือ เรื่องเล่าตำนานจากการประกอบสร้างความหมายของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์เกิดจากการให้คุณค่าและความหมายของวัดเจดีย์ไร่ไร่ เพื่อให้เกิดความศรัทธา ด้วยการสร้างภาพแทนรูปเคารพบูชาและสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ สะท้อน แนวความคิดที่ว่า ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับวัดเจดีย์ไร่ไร่ แท้จริงแล้วไม่เคยมีสิ่งๆ ที่เรียกว่า ความเป็นจริง เกิดขึ้นจนกว่าจะมีผู้ที่ประกอบสร้าง (Construct) ความเป็นจริงนั้นขึ้นมา ตามที่ Stuart Hall (1977) ได้ให้มุมมองไว้ นอกจากนั้นการสื่อสารเป็นกระบวนการที่มนุษย์แต่ละคนใช้เพื่อประกอบสร้าง ด้วยในสมัยนี้แล้วความเร็วของการสื่อสาร ความเป็นจริงที่ถูกสร้างขึ้น ตามความเห็นของ Max Weber (1970) ที่อธิบายถึงพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มองว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ได้แทรกซึมเข้ามาอยู่ในธรรมชาติและวิถีของชีวิต ตามคติความเชื่อของคนมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยสิ่งสถิตอยู่ตามป่าเขา ต้นไม้ แม่น้ำ ก้อนหิน ในขณะเดียวกันศาสนาหลักต่าง ๆ ของโลก มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาทิ วัตถุ หรือสัญลักษณ์บางสิ่งบางอย่าง รวมไปถึงบุคคลบางคนบางกลุ่มที่ถูก ผูกติดกับสถานที่นั้นๆ นั้นถูกนิยามให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นความเชื่อแบบดั้งเดิม หรือศาสนาหลัก ต่างเลือกที่จะสร้างวัตถุและสถานที่ที่เชื่อมโลกสามัญ กับโลกศักดิ์สิทธิ์ เช่นเดียวกับวัดเจดีย์ไร่ไร่ ที่มีการสร้างวัตถุมงคลสำหรับการบูชามากมาย ซึ่งมีผลต่อการกำหนดแนวทางปฏิบัติทางสังคมและการจัดการเชิงพื้นที่ที่จะเห็นได้ว่าการเข้าวัดของผู้คนในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงจากอดีตที่เข้าไปเพื่อความสงบสุข แต่ปัจจุบันกลับเข้าไปขอพร ขอหวย เป็นแหล่งเซ่นไหว้ และมีการนำความเชื่อเรื่องไร่ไร่มาสร้างให้เป็น เทพแห่งสามัญชน เพื่อให้มีความศักดิ์สิทธิ์มากยิ่งขึ้น มีการประกอบสร้างรูปไร่ไร่แกะสลักจากไม้ตะเคียน และ รูปปั้นไร่ไร่ ตลอดจนเหรียญบูชาขนาดต่าง ๆ สำหรับบูชา การบนบานศาลกล่าว และพิธีการแก้บน มีร้านค้าขายสิ่งของสำหรับใช้แก้บน ไม่ว่าจะเป็นรูปปั้นไก่ชน ประทัดของเล่นสำหรับเด็ก ชุดทหาร ขนมเปียะ และสินค้าอื่น ๆ อีกมากมาย เกิดขึ้นโดยรอบบริเวณวัดเจดีย์ไร่ไร่ มีการก่อสร้างอุโบสถหลังใหม่บนพื้นที่ของเจดีย์เก่าที่เคยรกร้าง ศาลาปฏิบัติธรรม กุฏิสำหรับพระสงฆ์ ลานจอดรถ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และรูปปั้นไก่ชนตัวใหญ่ที่วางอยู่บริเวณ ด้านหน้าอุโบสถวัดเจดีย์จำนวน 2 ตัว ที่มีความสูงของไก่ถึง 11 เมตร จัดสร้างโดยผู้ที่มีความเชื่อความศรัทธาและสมหวังดังปรารถนา และตลอดเส้นทางเข้าวัดเจดีย์ไร่ไร่ก็จะมีรูปปั้นไก่ชนวางอยู่ตลอดสองข้างทาง ด้วยแรงศรัทธาทำให้วัดเจดีย์มี ผู้คนเข้าไม่เว้นในแต่ละวัน

การกลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ยังสะท้อนได้จากเรื่องราวเสียงที่รำลือถึงความศักดิ์สิทธิ์ ขออะไรก็ได้สมหวังทุกอย่าง จะเห็นได้จากการที่มีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาในพื้นที่วัดเจดีย์ไร่ไร่เป็นจำนวนมาก จนพัฒนากลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวในกระแสโซเชียล จนก่อให้เกิดเป็นแหล่งรายได้ของคนในชุมชนผ่านการจำหน่ายของเซ่นไหว้และสินค้าในท้องถิ่น เหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าปรากฏการณ์ดังกล่าว ผู้คนต่างประกอบสร้างให้วัตถุสิ่งของที่เกิดจากความเชื่อและใช้ในพิธีกรรมให้มีคุณค่า เป็นการเพิ่มมูลค่าจนวัดเจดีย์ไร่ไร่ ถูกทำให้กลายเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งมี

ความสอดคล้องกับงานศึกษาของนิมิตรชัย ชูบุ, เกิดถวา บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์ (2559) ได้ทำการศึกษาและได้สะท้อนถึงความหมายของพื้นที่ และปริตรตา เฉลิมเผ่า ก่ออนันตกุล (2546) ให้ความหมายขยายความต่ออีกว่า เป็นโลกที่มองเห็นและสัมผัสได้ ซึ่งมีทั้งการเกิดและตาย สุขและทุกข์ โดยนำเรื่องราวที่ถูกบันทึกผ่าน เรื่องเล่า ตำนาน ในอดีตของชุมชนมาผูกโยงเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของชุมชน ทั้งนี้ความเชื่อในเรื่องเล่าและตัวตนของชุมชนจะถูกเก็บรักษาไว้ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของบริบทชุมชน โดยสร้างความเชื่อ เกี่ยวกับพลังเหนือธรรมชาติและโลกหลังความตายซึ่งเป็นโลกที่พระเจ้าและวิญญาณมนุษย์สิงสถิตอยู่ เรียกว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ (Sacred World) ซึ่ง Clifford Geertz (1973) ได้กล่าวว่า โลกศักดิ์สิทธิ์ และ โลกสามัญ เป็นมโนทัศน์อย่างหนึ่งในการพิจารณาระบบความเชื่อและศาสนา เพื่อสัมผัสหรือเข้าถึง โลกศักดิ์สิทธิ์ มนุษย์จึงสร้างพื้นที่เฉพาะสำหรับประกอบพิธีกรรม ซึ่งเป็นจุดเชื่อมต่อบetween โลกสามัญของผู้คนกับโลกทางความเชื่อในอำนาจเหนือธรรมชาติหรือวิญญาณ เรียกว่า พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ (Sacred Place) โดยลักษณะของพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์สามารถสังเกตได้จาก 3 ลักษณะ ได้แก่

1. ลักษณะเชิงพื้นที่ซึ่งมักอยู่ในตำแหน่งภูมิประเทศที่เด่น อาทิ เนินเขา หรือเป็น สถานที่ที่มีร่องรอยอันไม่สามารถอธิบายได้ เช่น ศาสนสถานของบรรพบุรุษที่เสียชีวิตไปแล้ว หรือมี ลักษณะทางธรรมชาติที่แปลกประหลาด
2. พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเกี่ยวข้องกับเรื่องเล่า ชุมชนได้สร้างความหมายให้แก่พื้นที่ ที่มีความสำคัญในชุมชน ผ่านการผูกเรื่องราว ตำนาน ในอดีตเป็นเรื่องราวเล่าขานต่อกันมาจน กลายเป็นความเชื่อในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์จนถึงปัจจุบัน ซึ่งตำนานได้ผูกโยงความเป็นตัวตนของคนในชุมชน เข้ากับพลังอำนาจบางอย่างที่อธิบายไม่ได้ระหว่างความสัมพันธ์ของมนุษย์กับธรรมชาติ

3. ร่องรอยกิจกรรมทางศาสนา พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ จะมีร่องรอยหรือสัญลักษณ์ที่ถูกทำให้ เชื่อว่าเป็นร่องรอยศักดิ์สิทธิ์ปรากฏอยู่ โดยมีความเกี่ยวข้องกับตำนานในพื้นที่

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า เรื่องเล่า ความเชื่อ รวมทั้งการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา สามารถอธิบายปรากฏการณ์เหนือธรรมชาติได้ผ่านกระบวนการประกอบสร้างถูกทำให้เป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ เพื่อเป็นสื่อกลางในการติดต่อกับอำนาจเหนือธรรมชาติ ที่สิงสถิตอยู่ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ นอกจากนี้หากมองในแง่ของการพัฒนาสอดคล้องกับงานวิจัยของสัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2526) ที่ได้ให้ความหมายของการพัฒนา ว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่การกำหนดทิศทาง (Directed Change) หรือ การเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า (Planned Change) ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526) ให้ความหมายว่า การพัฒนา หมายถึง การกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า และกาญจนา แก้วเทพ (2538) ที่ว่าปรัชญาของการพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน ไว้นิ “การพัฒนาแนววัฒนธรรม: โดยถือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง” ว่าถือเอาความสุขของมนุษย์เป็นเป้าหมายสูงสุดของเกณฑ์ความสำเร็จในการพัฒนา คือ สภาวะที่มนุษย์สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข อย่างมี

ศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ไอ้ไข่วัดเจดีย์ ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่พัฒนาทั้งภายในบริเวณวัด และบริเวณชุมชนโดยรอบวัด ยังมีร้านค้าที่ขายสินค้าทางการเกษตรของพื้นที่ที่มีชื่อเสียงและรสชาติดี เช่น ทุเรียน สละ และอาหารเครื่องดื่มของท้องถิ่นไว้ให้บริการสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวชมและบนบานศาลกล่าวภายในวัดแห่งนี้ โดยถือได้ว่าเข้ามาเที่ยวที่วัดเจดีย์ไอ้ไข่ ได้รับทั้งความสบายใจที่ได้มากราบไว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ประจำวัด และความสุขใจที่ได้ของฝากติดไม้ติดมือกลับไปพร้อมความประทับใจในการบริการและความเป็นกันเองของคนท้องถิ่น

หากมองในด้านการพัฒนาเชิงพื้นที่ การพัฒนาของภาครัฐในด้านความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ การประกอบอาชีพ การดำรงชีวิต เรื่องรายได้ เรื่องการจัดการระบบทุนนิยมที่สามารถทำให้ลดช่องว่างระหว่างคนจน คนรวยได้ ก็จะส่งผลทำให้ประเทศสามารถพัฒนาไปได้อย่างสมดุลทัดเทียมนานาประเทศ และเมื่อความทันสมัยที่เข้ามากลับกลายเป็นวิกฤติของผู้คน ความทุกข์ การเจ็บป่วย ความต้องการทางการศึกษา ความต้องการทางอาชีพ ความต้องการทางด้านรายได้ ความต้องการทางการประกอบธุรกิจให้มีผลกำไร เหล่านี้ทำให้พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์มีอิทธิฤทธิ์ที่เป็นที่พึ่งทางใจมากขึ้น ทำให้ผู้คนมีความหวังจากสิ่งเหนือธรรมชาติ การเข้าวัดขอพร บนบานศาลกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นถึงสังคมในปัจจุบันว่า ผู้คนต่างมีความเจ็บป่วยทางใจมากขึ้นที่มีความต้องการที่จะเยียวยา สะท้อนให้เห็นถึงการบริหารจัดการของภาครัฐที่จะต้องมีการดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้อง อย่างเร่งด่วน อีกทั้งภาคประชาชน วัด คนในพื้นที่ต้องร่วมมือกันควรวางแผน ร่วมมือกันพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ไม่ใช่ขาดการวางแผนรองรับ กลายเป็นการท่องเที่ยวเชิงกระแสนิยม

องค์ความรู้ใหม่

วัดเจดีย์ ไอ้ไข่เป็นวัดที่มีผู้คนทั้งในพื้นที่ที่อาศัยอยู่ในละแวกนั้นและผู้คนต่างพื้นที่ที่เข้ามาเที่ยวชม บนบานศาลกล่าวขอพรจากไอ้ไข่ ซึ่งผู้คนในแต่ละกลุ่มต่างให้ความหมายของวัดเจดีย์ไอ้ไข่ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการให้คุณค่าและความสัมพันธ์ของผู้คนนั้น ๆ ในบริบทที่ต่างกัน โดยนำเรื่องราวที่ถูกบันทึกผ่าน เรื่องเล่า ตำนาน ในอดีตของชุมชนมาผูกโยงเพื่อแสดงความเป็นตัวตนของชุมชน ทั้งนี้ความเชื่อในเรื่องเล่าและตัวตนของชุมชนจะถูกเก็บรักษาไว้ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ และมีปฏิสัมพันธ์กับชุมชนจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของบริบทชุมชน โดยสร้างความเชื่อ เกี่ยวกับพลังเหนือธรรมชาติและโลกหลังความตายซึ่งเป็นโลกที่พระเจ้าและวิญญาณมนุษย์สิงสถิตอยู่ การผลิตซ้ำตำนาน เรื่องเล่า ความเชื่อ พิธีกรรม รูปเคารพบูชา และการสร้างภาพแทนรูปเคารพของคนที่มีแสงหาที่พึ่งทางใจ การสร้างภาพแทน รูปเคารพบูชา สิ่งก่อสร้าง เป็นสัญลักษณ์ที่สื่อความหมายและเป็นการการสื่อสาร ระหว่างคนกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ผ่านรูปแทนโดยวิธีการสักการบูชา และขอพรบนบานศาลกล่าว ซึ่งถือเป็นการประกอบสร้างขึ้นมาใหม่เพิ่มศรัทธาของผู้คนในพื้นที่และต่างพื้นที่ จนถูกทำให้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวถึงความเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสัญลักษณ์ไอ้ไข่

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรส่งเสริมให้พื้นที่วัดเจดีย์ไฉ่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งหนึ่ง ของจังหวัดนครศรีธรรมราชซึ่งจะเป็นผลทำให้ผู้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าของชุมชน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาดูแลชุมชนที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง โดยให้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักถึงการอนุรักษ์ เพื่อสามารถดูแลเป็นโบราณสถานได้อย่างยั่งยืนและเป็นแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กระทรวงวัฒนธรรมสามารถนำผลงานการวิจัยนี้ ส่งเสริมให้จังหวัดจัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งหนึ่งของจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งจะเป็นผลทำให้ผู้คนในชุมชนมีรายได้จากการขายสินค้าของชุมชน
2. ภาคท้องถิ่น ควรนำผลการวิจัยนี้ไปจัดการแบบมีส่วนร่วมกับคนในท้องถิ่น เพื่อให้เกิดการบำรุงรักษาเป็นแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนและเกิดความยั่งยืนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *กลุ่มทฤษฎีว่าด้วยเนื้อหาสาระและความหมาย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นิมิตรชัย ชูปู้, เกตติวา บุญปรากฏและปัญญา เทพสิงห์. (2559). การประกอบสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์และพิธีกรรมของวัดเข็ยนบางแก้ว อำเภอลำลูกเกด จังหวัดพัทลุง. ใน *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 23* (น. 69-89). สงขลา: มหาวิทยาลัยมหาดใหญ่.
- ปริตตา เฉลิมเผ่า ก่ออนันตกุล. (2546). *การศึกษากระบวนการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์*. เชียงใหม่: สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). *หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อนุเคราะห์ไทย.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2545). *ทฤษฎีสังคมวิทยา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิพงษ์ บุญทอง เกตติวา บุญปรากฏ และปัญญา เทพสิงห์ . (2561). *วัดเจดีย์ไฉ่: พื้นที่ของการ นียมความหมาย*. (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สุวิทย์ มาประสงค์. (2559). วัดพะโคะกับการสร้างความหมายพื้นที่ของรัฐบรรณาการสู่การสวมทับทางวัฒนธรรมบนวีรบุรุษท้องถิ่น: กรณีหลวงพ่อดวงเหี้ยบน้ำทะเลเจ็ด. *รัฐมิแล*, 37(1), 6-37.

Geertz C. (1973). *The Interpretation of Cultures*. New York: Basic Books.

Hall, S. (1977). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*.
London: SAGE Publications.

Weber, M. (1970). *Essays in Sociology*. London: Oxford University Press.

มาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรม ของผู้มีส่วนได้เสียบริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างจังหวัดอุบลราชธานี

Environmental Legal Measures Relating to Industrial Water Management
of Stakeholders in the Lower Mun River Basin, Ubon Ratchathani
Province

พรพรรณษา คงประยูร¹

Pornpansa Kongprayoon

Received: February 14, 2022

Revised: April 23, 2022

Accepted: May 03, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.113

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจปัญหา 2) ประเมินสภาพปัญหาและผลกระทบ และ 3) เสนอปรับปรุงนโยบาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจพื้นที่จำนวน 8 อำเภอ การสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน แบ่ง 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และกลุ่มนักวิชาการ การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง จำนวน 8 คน และการจัดเวทีถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับกลุ่มตัวแทนผู้มีส่วนได้เสีย จำนวน 30 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) จังหวัดอุบลราชธานีมีระบบบำบัดน้ำเสียจำนวน 2 แห่ง คือ เทศบาลนครอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองวารินชำราบเท่านั้น และระบบบำบัดมีการคาดการณ์อัตราการเกิดน้ำเสียที่สูงเกินความเป็นจริง และการแบ่งขอบเขตอำนาจการปกครองไม่ตรงกับลุ่มน้ำ 2) ประชาชนขาดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ขาดองค์ความรู้ก่อน กระบวนตัดสินใจ การกำหนดแนวทางดำเนินการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และการมีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมของภาครัฐ ควรเห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนปฏิบัติได้จริงไม่ใช่เป็นเพียงนโยบายแต่ต้องมีความเป็นธรรม โปร่งใส มีกระบวนการในการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะและการกำหนดการระับผิดชอบของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง 3) ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรม พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้อำนาจรัฐในการจัดการน้ำแบบภาพรวมทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งไม่

¹ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี; Faculty of Law, Ubonratchathani Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: zoocy.sa@gmail.com, Tel. 083-7593309

ตรงกับแนวทางปฏิบัติส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการแก้ปัญหาและพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มีการบังคับใช้มาเป็นเวลานานทำให้บทบัญญัติบางประการไม่สอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน โดยมีการแก้ไขกฎหมายโรงงานเพื่อลดภาระหน้าที่แก่ผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็กจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวกที่ 2 ส่งผลให้เกิดช่องว่างของกฎหมายในการประกอบกิจการโรงงานมีการหลีกเลี่ยงกฎหมายและมีการถ่ายโอนอำนาจไปยังหน่วยงานอื่นที่ยังไม่มีความพร้อมในการบริหารจัดการน้ำดังกล่าวได้

คำสำคัญ: กฎหมายสิ่งแวดล้อม, การบริหารจัดการน้ำ, ผู้มีส่วนได้เสีย, ลุ่มน้ำมูลตอนล่าง, จังหวัดอุบลราชธานี

Abstract

The objectives of this research were 1) to explore the problem; 2) to assess the problem condition and its impact; and 3) to propose policy improvements. This was a qualitative research by surveying 8 districts, in-depth interviews with a sample of 10 people divided into 2 groups: stakeholder groups, and academic groups. There were a specific group discussion of 8 people and organizing a forum to transfer knowledge to a group of representatives of 30 stakeholders. The results of the research revealed that 1) Ubon Ratchathani had two wastewater treatment systems, namely Ubon Ratchathani Municipality and Warin Chamrap Municipality only. The treatment system had overestimated the rate of wastewater and the division of administrative boundaries did not match the watershed; 2) the people lack the process of real participation, lack of prior knowledge. There should be a decision-making process to determine the implementation of water management and natural resource management. The government's environmental governance should be seen as concrete, clear, practical, not just a policy, but must be fair, transparent, have a process for disclosing information to the public and seriously defining the responsibilities of all sectors; and 3) problems in the enforcement of industrial water management laws found that the Enhancement and Conservation of National Environmental Quality Act B.E.2535 empowered the state to manage water in a comprehensive manner for all relevant agencies that did not meet the guidelines, resulting in delays in solving problems and the Factory Act B.E. 2535 had been in force for a long time, making some provisions inconsistent with the current situation. The amendment of the factory law to reduce the burden on small-scale factory

operators of Group 1 and Group 2 had resulted in gaps in the law in factory operations. Laws had been circumvented and powers had been transferred to other agencies that were not yet ready to manage the water.

Keywords: Environmental Law, Water Management, Stakeholders, Lower Mun River Basin, Ubon Ratchathani Province

บทนำ

เนื่องจากปัจจุบันมีปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากและปัญหาที่เกิดขึ้นก็มีความหลากหลาย กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่ใช้บังคับมีอยู่หลายฉบับและมีเป็นจำนวนมาก โดยกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพน้ำ ความมั่นคงของน้ำ ภาคการผลิต การอนุรักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนจะเกี่ยวข้องอยู่ในกฎหมายสิ่งแวดล้อมหลายฉบับ ซึ่งมีการทับซ้อนในเรื่องการใช้อำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐและกฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมยังไม่มีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นเพียงรูปแบบนโยบายตามกฎหมายที่เป็นลักษณะผู้มีอำนาจสูงสุดสั่งลงมาว่าต้องทำอะไร ส่วนผู้ปฏิบัติระดับล่างจะเป็นลักษณะนโยบายกว้าง ๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวทำให้ขาดประสิทธิภาพในการบังคับใช้และไม่สามารถแก้ปัญหาที่ตรงจุดได้ ประการต่อมาในเรื่องการบริหารจัดการน้ำตามกฎหมายในระดับท้องถิ่นเป็นการกระจายอำนาจการปกครองของท้องถิ่นไม่ตรงกับการบริหารจัดการลุ่มน้ำเป็นลุ่มส่งผลให้ไม่สามารถแก้ปัญหาการบริหารจัดการน้ำให้สอดคล้องกับปัญหาของท้องถิ่นได้ การพัฒนาประเทศมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้เกิดกิจกรรมและก่อให้เกิดของเสียเพิ่มสูงขึ้นโดยเฉพาะน้ำเสียโดยแม่น้ำหลายแห่งถูกคุกคามแหล่งน้ำเสื่อมโทรมลงแหล่งกำเนิดน้ำเสียที่ส่งผลต่อคุณภาพน้ำมีหลายแห่งหนึ่งในนั้นคือ ภาคอุตสาหกรรม ปัจจุบันการประกอบกิจการอุตสาหกรรมมีมากขึ้นและมีหลากหลายรูปแบบล้วนเป็นแหล่งกำเนิดมลพิษ เช่น สถานีบริการน้ำมัน โรงงานอุตสาหกรรม สถานประกอบการที่ไม่ใช่โรงงาน ร้านอาหาร การเลี้ยงสุกร มีการปนเปื้อนสิ่งสกปรกต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับประเภทของอุตสาหกรรม โดยพบปัญหามีกลิ่นเหม็นรบกวน น้ำเสียและทางสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12 ได้ดำเนินการตรวจติดตามแหล่งกำเนิดมลพิษ จำนวน 55 แห่ง โดยพบว่าไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนดจำนวน 20 แห่ง และยังมีกรณีร้องเรียนปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 8 แห่ง (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564) จากปัญหาที่เกิดขึ้นเห็นได้ว่าการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมยังเป็นปัญหาที่ต้องมีการศึกษาต่อไปในเรื่องสาเหตุหรือปัจจัยที่ส่งผลต่อการบังคับใช้กฎหมายให้เกิดประสิทธิภาพและกฎหมายเดิมไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัญหากฎหมายการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีมีบุคคลในท้องถิ่นหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ คือ ภาคประชาชน เนื่องจากประชาชนเป็นบุคคล

ที่มีสิทธิในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเช่นกันโดยเฉพาะสิทธิในการใช้น้ำจากแหล่งน้ำดิบ คือ แม่น้ำมูล และหลักการใช้น้ำพิงใช้น้ำที่สะอาดเพื่อการดำรงชีวิตประจำวันและมีสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำอย่างแท้จริงมีประสิทธิภาพในการตัดสินใจในทุกกระบวนการขั้นตอนการใช้น้ำที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐาน ในส่วนของด้านผู้ประกอบการอุตสาหกรรมท้องถิ่น เนื่องจากปัจจุบันมีเรื่องทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเข้ามามีบทบาทที่สำคัญบนหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนหลักนี้ส่งผลกับภาคอุตสาหกรรมที่ต้องปรับตัวแล้วหาจุดกึ่งกลางระหว่างหลักการอย่างยั่งยืนกับการประกอบธุรกิจให้ได้ ซึ่งแต่เดิมภาคอุตสาหกรรมไม่ได้มีหลักการนี้มาใช้ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่สำคัญอีกส่วนคือภาครัฐเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ จะเห็นได้ว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากหลักการจัดการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานีที่ดี ทั้งภาคประชาชน ผู้ประกอบการภาครัฐ ซึ่งส่งผลเสียต่อประชาชนโดยรวมโดยเฉพาะขาดกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงและกฎหมายที่เป็นช่องโหว่ส่งผลให้ขาดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการน้ำที่ดี

อาจกล่าวสรุปได้ว่า สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งแวดล้อมของมนุษย์ที่อยู่รอบตัว ทั้งสิ่งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิตซึ่งเกิดจากการกระทำของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรมก็ตาม (สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, 2542) สำหรับด้านสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติไม่ว่าจะเป็นสัตว์ พืช ดิน อากาศรวมถึงน้ำ “น้ำ” เป็นแหล่งกำเนิดชีวิตของสัตว์และพืช น้ำยังมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรมเพื่อใช้ในการผลิตในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจซึ่งการพัฒนาด้านเศรษฐกิจต้องคำนึงถึงหลักการแนวคิดที่ว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน (ไพรัช ทับทิม, 2563) คือ ต้องมีการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและในขณะเดียวกันต้องรักษาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนเนื่องจากการใช้ทรัพยากรซึ่งมีอยู่อย่างจำกัดหากใช้แบบขาดการบริหารจัดการที่ดีทรัพยากรนั้นก็อาจหมดไปได้และอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่น แม่น้ำมูลนั้นเป็นแม่น้ำสายหลักของจังหวัดอุบลราชธานีที่มีความสำคัญมากเนื่องจากใช้น้ำในภาคครัวเรือน เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมและยังมีแม่น้ำสาขาที่เป็นสาขาย่อยของแม่น้ำมูลที่แยกออกและประชาชนได้ใช้ลำน้ำสาขาดังกล่าว ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า แม่น้ำมูลมีความสำคัญกับท้องถิ่น การบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ ควรเป็นการจัดการน้ำทั้งระบบซึ่งมีลักษณะแบบเป็นลุ่มน้ำ ซึ่งจากการลงสำรวจในพื้นที่วิจัย ยังพบข้อมูลของหน่วยงานรัฐที่มีเรื่องการร้องเรียนปัญหาน้ำเสียและยังพบว่าผลการตรวจวัดคุณภาพน้ำมีค่าเกินมาตรฐานตามที่กฎหมายกำหนดไว้อันเนื่องมาจากการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำและขาดการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ เนื่องจากระบบนิเวศหนึ่งท้องถิ่นที่มีความแตกต่างกัน หากแก้ปัญหาท้องที่หนึ่งอาจเกิดปัญหาในอีกท้องถิ่นหนึ่งได้ และปัญหาในพื้นที่รอยต่อของแต่ละท้องถิ่นที่มีเขตอำนาจการปกครองของตัวเองซึ่งสะท้อนถึงการบริหรจัดน้ำของภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมที่ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอ จึงเห็นได้ว่าในเรื่องสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำมีความสำคัญมากกับสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสำรวจปัญหาในพื้นที่ท้องถื่นและพื้นที่จัดตั้งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและผลกระทบของประชาชนในท้องถื่นภาคอุตสาหกรรม
2. เพื่อประเมินสภาพปัญหาและผลกระทบที่ประชาชนได้รับรวมถึงการวิเคราะห์เหตุปัจจัยอื่นประกอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรม
3. เพื่อเสนอปรับปรุงนโยบาย การบริหารทรัพยากรน้ำแบบบูรณาการ การพัฒนาความร่วมมือของภาคประชาชนและผู้ประกอบการในพื้นที่ ด้านกฎหมายเสนอ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่เป็นความรู้และเป็นความจริงจากผู้รู้จริง (Key Informants) โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายประเภท ได้แก่ เอกสารการสำรวจพื้นที่ (Field Surveys) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion) เพื่อให้ได้ทราบปัญหาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในพื้นที่รอบวิจัย ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ 1) ปัญหาประชาชนในท้องถื่นที่ได้รับผลกระทบจากการบริหารจัดการน้ำภาค อุตสาหกรรมขาดการมีส่วนร่วมกับการบริหารจัดการน้ำของภาครัฐ 2) ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ และ 3) ปัญหาด้านนโยบายของภาครัฐ กระบวนการบริหารจัดการน้ำไม่สอดคล้องตามแนวคิด หลักการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืน

ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ก. กลุ่มตัวอย่าง (ใช้ระบบโควตา) ตัวแทนภาคประชาชน ผู้นำชุมชน 2 คน ตัวแทนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางหรือขนาดชุมชน 2 คน ตัวแทนหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ 2 คน เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่พื้นที่บริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้นำชุมชน ตัวแทนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางหรือขนาดชุมชนเฉลี่ยในพื้นที่ 8 อำเภอ เพื่อการสำรวจข้อมูลบริบท สภาพปัญหาของการจัดการน้ำ รูปแบบการบริหารนอกเหนือจากสภาพแวดล้อมทั่วไปจัดการน้ำในพื้นที่ศึกษาในเขตพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างในจังหวัดอุบลราชธานี คือ อำเภอเมือง อำเภอวารินชำราบ อำเภอสว่างวีระวงศ์ อำเภอดอนมดแดง อำเภอตาลสุม อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอสิรินธร และอำเภอโขงเจียม โดยลงไปสำรวจพื้นที่ 8 อำเภอ เพื่อให้เข้าใจสภาพทั่วไป จากนั้นเลือกพื้นที่ที่มีปัญหาจากข้อมูลหน่วยงานรัฐที่พบปัญหาการจัดการน้ำ เช่น พื้นที่เฝ้าระวัง การร้องเรียนและพื้นที่ที่มีการจัดการน้ำที่ดีโดยพิจารณาเลือกจากพื้นที่คุณภาพน้ำผ่านเกณฑ์มาตรฐาน พื้นที่ที่ไม่มีข้อร้องเรียนและพื้นที่ที่มีระบบจัดการน้ำที่ชัดเจนเป็นหลักแล้วนำมาวิเคราะห์

ข. กลุ่มตัวอย่างการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย ประกอบด้วย ประชาชนที่อาศัย

อยู่พื้นที่บริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างในจังหวัดอุบลราชธานี ผู้นำชุมชน 2 คน ตัวแทนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมขนาดกลางหรือขนาดชุมชน 2 คน และตัวแทนหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรน้ำ 2 คน และ 2) กลุ่มนักวิชาการ ประกอบด้วย นักกฎหมายหรือผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม 1 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยาศาสตร์ด้านสิ่งแวดล้อม 2 คน ตัวแทน Ngo ด้านสิ่งแวดล้อม 1 คน

ขั้นตอนและวิธีการเก็บข้อมูล มีดังนี้

ก. การวิจัยเอกสาร (Document Research) เป็นการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, กฎระเบียบ ข้อบังคับ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535, เทศบัญญัติและข้อบัญญัติท้องถิ่นหรือกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ข้อบังคับ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ ตำราต่าง ๆ

ข. การสำรวจพื้นที่ (Field Surveys) เป็นการสำรวจพื้นที่ต่าง ๆ แบ่งเป็น 8 อำเภอ คือ อำเภอเมือง อำเภวารินชำราบ อำเภอสว่างวีระวงศ์ อำเภอดอนมดแดง อำเภอตาลสุม อำเภอพิบูลมังสาหาร อำเภอลือรินธร และอำเภอโขงเจียม เพื่อเก็บข้อมูลทั่วไป เช่น ประเภทอุตสาหกรรม วิธีการจัดการน้ำของผู้ประกอบการ ลักษณะการใช้น้ำระบบของชุมชน พฤติกรรมการใช้น้ำที่อยู่ตามธรรมชาติ ระยะเวลา ความถี่การปล่อยน้ำของผู้ประกอบการ

ค. การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เป็นวิธีการเก็บข้อมูล โดยการนัดสัมภาษณ์และใช้แนวคำถามเพื่อตั้งประเด็นในการสนทนาและการซักถาม ซึ่งเป็นตัวแทนของกลุ่มต่าง ๆ โดยผู้วิจัยสามารถค้นหาและรวบรวมข้อมูลเชิงลึกตามประเด็นที่ต้องการศึกษาได้อย่างลึกซึ้งซึ่งเป้าหมาย คือ หาตัวแปรตามที่เป็นผู้รู้ (key Informants) จำนวน 10 คน

ง. การสนทนากลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Discussion) มีเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มบุคคลเฉพาะเจาะจง โดยมีการวางแผนระหว่างเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ มีการกำหนดประเด็นคำถามและลำดับในการแสดงความคิดเห็น ทำให้เกิดข้อมูลที่หลากหลายและแม่นยำ แบ่งเป็น 1 กลุ่ม จำนวน 8 คน 1 ครั้ง

จ. จัดเวทีถ่ายทอดองค์ความรู้ จากผลการทำวิจัยให้กับกลุ่มตัวแทนผู้มีส่วนได้เสียจากการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมพื้นที่บริเวณลุ่มน้ำมูลตอนล่างในเขตจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 30 คน ณ ศาลาอเนกประสงค์ชุมชนชลประทาน เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี เช่น ผู้นำชุมชนเพื่อนำความรู้ไปถ่ายทอดให้กับชุมชน หรือตัวแทนหน่วยงานรัฐเพื่อนำไปปรับใช้เป็นแนวทางในการจัดทำนโยบาย ตัวแทนผู้ประกอบการเพื่อให้เข้าใจเข้าถึงมาตรการทางกฎหมายสิ่งแวดล้อมนำไปปรับใช้กับภาคอุตสาหกรรมเพื่อเป็นไปตามแนวความคิดการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสำรวจปัญหาในพื้นที่ท้องถื่นและพื้นที่จัดตั้งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและผลกระทบของประชาชนในท้องถื่นภาคอุตสาหกรรม พบว่า จังหวัดอุบลราชธานีมีระบบบำบัดน้ำเสียจำนวน 2 แห่ง คือระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองวารินชำราบเท่านั้นและระบบบำบัดมีการคาดการณ์อัตราการเกิดน้ำเสียที่สูงเกินความเป็นจริง อธิบายคือระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียได้รับการออกแบบมีขนาดเกินความเป็นจริงทำให้ผลการตรวจสอบน้ำคลาดเคลื่อน การศึกษาข้อมูลเอกสารพบการรายงานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมปี 2563 จัดทำโดยสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12 (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12 อุบลราชธานี, 2564) ที่เป็นน้ำหนักชี้ให้เห็นถึงสภาพปัญหาการจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรมในจังหวัดอุบลราชธานี สถานการณ์คุณภาพน้ำแหล่งน้ำปี พ.ศ. 2563 อยู่ในเกณฑ์พอใช้ จำนวน 7 แหล่งน้ำ ได้แก่ ลำเซบาย ห้วยปลาแตก ห้วยชะยุ้ง ห้วยมุก ห้วยแซ่ ลำมูลน้อย ลำน้ำกว้างและมีเกณฑ์เสื่อมโทรมจำนวน 1 แหล่งน้ำ คือ ห้วยสำราญ ซึ่งแหล่งน้ำเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับแม่น้ำมูล สถานการณ์น้ำเสียชุมชน เป็นปัญหาที่สำคัญซึ่งนับวันจะยิ่งทวีความรุนแรงมากขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากแหล่งกำเนิดมลพิษชุมชน โรงงานอุตสาหกรรมจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร โรงงานอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เติบโตขึ้นตามการขยายตัวของเศรษฐกิจและปัญหาที่เกิดขึ้นตามมาคือการปล่อยน้ำเสียลงสู่แหล่งน้ำสาธารณะโดยไม่มีการนำไปบำบัดให้ดีขึ้นก่อนหรือบำบัดโดยมีคุณภาพน้ำทิ้งไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด พบปัญหาเรื่องร้องเรียนด้านสิ่งแวดล้อมในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12 จังหวัดที่มีการร้องเรียนมากที่สุด คือ จังหวัดอุบลราชธานี แนวโน้มการเกิดปัญหาเรื่องร้องเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับปี พ.ศ. 2562 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประชาชนยังคงได้รับผลกระทบจากน้ำเสียตามเหตุผลและข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผลการวิจัยยังพบว่า การบริหารจัดการลุ่มน้ำที่ยังขาดการบูรณาการของเขตปกครองพื้นที่ที่แม่น้ำไหลผ่าน ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงสภาพของแม่น้ำมูลซึ่งเป็นลุ่มน้ำที่ทอดยาวกินพื้นที่ไปหลายท้องที่ ซึ่งแต่ละเขตอำนาจการปกครองมีขอบเขตอำนาจหน้าที่ส่งผลถึงการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่รอยต่อมีปัญหาและขาดประสิทธิภาพ รวมทั้งขาดการจัดทำแผนการพัฒนาแบบองค์รวมในลุ่มน้ำนั้น ๆ และส่งผลถึงปัญหาในการจัดทำแผนในการพัฒนาและมีผลกระทบมายังประชาชนในท้องถื่นตามมา จากการเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีส่วนได้เสีย ต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า ปัญหาในพื้นที่ท้องถื่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำว่าในคลองมีสีดำและมีกลิ่นเหม็นน้ำเสียที่มีแหล่งกำเนิดมาจากหลายแหล่งที่ไหลลงมาสู่คลองสาธารณะที่เดียวรวมกันทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่าต้นตอแหล่งกำเนิดที่มีการปล่อยน้ำเสียออกมาจากแหล่งใดและบางพื้นที่เป็นที่ดินสาธารณะเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินแต่มีการโอนที่ดินดังกล่าวมาเป็นทอด ๆ ส่งผลให้มีการรุกกล้าที่สาธารณะและขาดระบบการจัดการน้ำเสียแบบถาวร

2. สภาพปัญหาและผลกระทบที่ประชาชนได้รับที่เป็นเหตุปัจจัยอื่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรม ผลการวิจัย พบว่า ตามรัฐธรรมนูญตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนเป็นหลักให้ประชาชนมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติทำให้เห็นได้ว่าการดำเนินการในภาครัฐควรต้องจัดให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในทุกกระบวนการที่มีประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องและจากการลงพื้นที่พบว่าประชาชนไม่มีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างแท้จริงรัฐต้องเปิดเผยข้อมูลและการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการนั้นถือว่าเป็นสิทธิของประชาชนนั่นเองที่จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างรัฐกับประชาชนลงไปได้และที่ว่าประชาชนต้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงคือ ส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา ตัดสินใจกำหนดแนวทางดำเนินการโดยต้องให้ความรู้กับประชาชนก่อนเป็นลำดับแรก (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ประการต่อมา เรื่องการมีธรรมมาภิบาลสิ่งแวดล้อม หรือหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี เป็นหลักการบริหารงานภาครัฐด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ โดยประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ เพื่อประโยชน์สุขของประชาชน จากการเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าภาครัฐเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ ดังนั้น ในการใช้อำนาจตามกฎหมายสิ่งที่สำคัญคือต้องยึดหลักการมีธรรมมาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนปฏิบัติได้ ไม่ใช่เป็นเพียงนโยบายแค่ผู้บริหารแต่ต้องมีความจริงจังในการแก้ปัญหาของประชาชนเป็นหลักการที่มุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมีความโปร่งใสมีกระบวนการตัดสินใจในการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะและการกำหนดภาระรับผิดชอบของทุกภาคส่วนอย่างจริงจังและเมื่อมีการถ่ายโอนอำนาจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติขาดความรู้การบริหารจัดการน้ำอย่างแท้จริงเนื่องจากเรื่องการจัดการน้ำมีหลายเรื่องและบางเรื่องมีปัญหาในส่วนของเทคนิคเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น การใช้เครื่องทางวิทยาศาสตร์ในการตรวจวัดค่าคุณภาพน้ำที่ต้องใช้ความรู้เฉพาะทางอีกทั้งในส่วนของอุปกรณ์เครื่องมือที่เกี่ยวข้องอีกหลายตัวที่หน่วยงานท้องถิ่นที่รับโอนอำนาจมายังไม่มีความพร้อมในเรื่องดังกล่าว

3. ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรม นโยบายการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการและสิทธิของประชาชนในการได้รับการเยียวยาการเข้าถึงที่ได้รับผลกระทบจากการจัดการน้ำ ผลการวิจัย พบว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้อำนาจในการจัดการน้ำแบบภาพรวมแบบกว้างสำหรับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งหนึ่งในนั้นคือการบริหารจัดการน้ำ ดังนั้นในทางปฏิบัติเมื่อหน่วยงานรัฐนั้นได้รับเรื่องร้องเรียนก็จะพิจารณาก่อนว่าเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องแล้วอยู่ในอำนาจตนหรือไม่หากเป็นเรื่องที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ก็จะดำเนินการไปตามขั้นตอนปกติ ถ้าเป็นเรื่องที่อยู่นอกขอบอำนาจหน้าที่ของตนก็จะส่งเรื่องไปยังหน่วยงานดังกล่าวเมื่อหน่วยงานนั้นได้รับเรื่องแล้วแต่ไม่มีเครื่องมือในการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ ขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญกับเรื่องคุณภาพน้ำทางหน่วยงานนั้นก็ขอความอนุเคราะห์ในการ

ตรวจวิเคราะห์ตัวอย่างคุณภาพน้ำกลับมาใช้ยังหน่วยงานที่มีเครื่องมือพร้อม ซึ่งขั้นตอนดังกล่าวเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ต้องใช้เวลาในการตรวจวิเคราะห์ หน่วยงานที่มีอำนาจไม่อาจเข้ามาจัดการปัญหาได้อย่างทันท่วงที ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการแก้ปัญหาดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา, 2535) จากการเก็บข้อมูลผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้มีส่วนได้เสียต่างมีความเห็นไปในทิศทางเดียวกันว่าปัญหาเจ้าพนักงานควบคุมมลพิษที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ตามมาตรา 82 (2) กล่าวคือ มีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง ผู้ควบคุม หรือผู้ได้รับใบอนุญาตรับจ้างให้บริการระบบบำบัดน้ำเสียหรือกำจัดของเสีย จัดการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ปรับปรุง หรือซ่อมแซมระบบบำบัดอากาศเสีย ระบบบำบัดน้ำเสีย หรือระบบกำจัดของเสีย หรืออุปกรณ์และเครื่องมือต่าง ๆ เพื่อควบคุมการปล่อยทิ้งอากาศเสียหรือมลพิษอื่นก็ตาม แต่ถ้าแหล่งกำเนิดมลพิษนั้นเป็นโรงงานอุตสาหกรรมกฎหมายกำหนดชัดเจนว่าให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษนั้นแจ้งให้เจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป หากเจ้าพนักงานตามกฎหมายว่าด้วยโรงงานไม่ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของตน ให้เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษมีอำนาจดำเนินการตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ได้ส่งผลให้การร้องเรียนของประชาชนเกิดความล่าช้าในการดำเนินการแก้ไขปัญหาน้ำเสียที่หน่วยงานรัฐต้องส่งเรื่องไปยังหน่วยงานที่รับผิดชอบต่อไป ประกอบกับกฎหมายเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการน้ำมีหลายฉบับดังนั้นหน่วยงานจึงต้องพิจารณาเองว่าหน่วยงานนั้นมีอำนาจจัดการน้ำเรื่องอะไรตามกฎหมายฉบับไหนขอบเขตอำนาจมีเพียงไร (ราชกิจจานุเบกษา, 2535)

ผลการศึกษาเรื่องการเป็นโรงงาน สรุปได้ว่าเหตุผลในการยกเลิกเนื่องจากพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้วทำให้บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2562 โดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 ที่เปลี่ยนแปลงหลักเกณฑ์การควบคุมการประกอบกิจการโรงงาน โดยมุ่งเน้นเฉพาะการประกอบกิจการโรงงานขนาดใหญ่และลดภาระแก่ผู้ประกอบการโรงงานโดยเฉพาะผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็กทำให้โรงงานจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวกที่ 2 ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ไม่เป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มาตรา 5 อีกต่อไปเนื่องจากขนาดของเครื่องจักรและจำนวนคนที่ต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดและการควบคุมการกำกับและดูแลโรงงาน กล่าวคือต้องเป็นเครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าสิบกิโลวัตต์หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าสิบกิโลวัตต์ขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ซึ่งเดิมกำหนดเพียงห้าสิบกิโลวัตต์หรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าสิบกิโลวัตต์ขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไป (ราชกิจจานุเบกษา, 2535) แต่การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้เกิดช่องว่างในการหลีกเลี่ยงกฎหมาย กล่าวคือโรงงานจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวกที่ 2 ไม่อยู่ในกำกับของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดไม่ถูกกำกับโดยกฎหมายโรงงานทำให้ไม่ต้องคำนึงถึงทำเลที่ตั้งตามกฎหมายโรงงานอีกต่อไปหรือตามผังเมืองแต่ไปอยู่ภายใต้ข้อบัญญัติของหน่วยงานท้องถิ่นซึ่งตามกฎหมายแรงงานก็

กำหนดให้เฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อมเท่านั้นเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายแรงงานให้อีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัญหาในพื้นที่ท้องถื่นและพื้นที่จัดตั้งอุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและผลกระทบของประชาชนในท้องถื่นภาคอุตสาหกรรม ผู้วิจัยเห็นว่า ระบบบำบัดน้ำเสียในจังหวัดอุบลราชธานี มีระบบบำบัดน้ำเสียจำนวน 2 แห่งเท่านั้น คือระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองวารินชำราบส่งผลให้ระบบบำบัดไม่เพียงพอกับการเจริญเติบโตของสังคมเมืองและประชากรที่เกิดขึ้นและขาดระบบการจัดการน้ำแบบถาวรบางชุมชนทำให้บางชุมชนใช้ระบบบำบัดแบบไม่ถาวรทำให้สูญเสียงบประมาณในการซ่อมบำรุงที่บ่อยขึ้นและประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียไม่ดีพออีกทั้งปัญหาในการคาดการณ์อัตราการเกิดน้ำเสียที่สูงเกินความเป็นจริง กล่าวคือระบบการบำบัดน้ำมีขนาดใหญ่ทำให้ผลการตรวจสอบน้ำคลาดเคลื่อนระบบรวบรวมและระบบบำบัดน้ำเสียได้รับการออกแบบไว้มีขนาดใหญ่เกินความจำเป็นเนื่องจากการออกแบบระบบบำบัดใช้สูตรอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรในอนาคต 10-20 ปี มาเป็นหน่วยในการคำนวณขนาดบ่อบำบัดอีกทั้งโดยหลักการบำบัดน้ำเสียที่ดีขึ้นกับปัจจัยต่าง ๆ เช่น สภาพทั่วไปของท้องถื่นแต่ละพื้นที่ ลักษณะของน้ำเสียควรเลือกระบบบำบัดให้เหมาะสมแต่ละท้องถื่นประกอบกับน้ำเสียเข้าระบบน้อยกว่าปริมาณที่ควรเป็นและน้ำทิ้งที่ผ่านไม่ได้มาตรฐานและเมื่อมีการถ่ายโอนอำนาจมายังองค์กรปกครองส่วนท้องถื่นยังขาดบุคลากรในการดูแลระบบที่ต้องมีทักษะในการควบคุมการจัดการน้ำเสียโดยตรง ขาดความชัดเจนในการจัดเก็บค่าบริการการบำบัดน้ำเสีย ขาดความพร้อมในการบริหารจัดการทำให้ละเอียดที่จะดำเนินการอย่างจริงจัง

ประเด็นปัญหาการบริหารจัดการคุณภาพน้ำ ประการต่อมา คือ บางพื้นที่ยังมีปัญหาในเรื่องเขตความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐว่าเป็นของหน่วยงานใดจึงมีปัญหาในเรื่องทางปฏิบัติที่จะแก้ปัญหาเนื่องจากการแก้ปัญหาต้องมีการลงพื้นที่ต้องมีการขุดลอกดินต้องมีการสร้างสิ่งปลูกสร้างในพื้นที่นั้น ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อมีปัญหาในเรื่องเขตพื้นที่รับผิดชอบจึงต้องพิจารณาตามหลักกฎหมายอื่นก่อนตามลำดับ ก่อนที่จะมากล่าวถึงกฎหมายการบริหารจัดการน้ำ ตัวอย่างบางพื้นที่ที่ผู้วิจัยพบ คือ เป็นที่ดินสาธารณะเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินแต่มีการโอนที่ดินดังกล่าวมาเป็นทอด ๆ นั้นหมายความว่าเราต้องไปดูข้อเท็จจริงในพื้นที่นั้นทั้งหมดและไปดูกฎหมายทรัพย์สินและที่ดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกอบประมวลกฎหมายที่ดินและเมื่อมีปัญหาน้ำเสียหรือคุณภาพน้ำไม่ได้มาตรฐานชาวบ้านหรือผู้นำชุมชนก็ดำเนินการไปตามวิถีทางขั้นตอนที่ทางผู้นำชุมชนทราบโดยไม่มีผู้ที่มีความรู้หรือองค์กรกลางที่จะคอยมาช่วยแนะนำทำให้ใช้เวลานานในการแก้ปัญหาเพราะแก้ปัญหาไม่ตรงจุด ประการต่อมาในเรื่องเขตการปกครองกับการบริหารจัดการน้ำ ผู้วิจัยขอสรุปว่าเขตการปกครองหรืออำนาจการปกครองของจังหวัดหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถื่นมีอำนาจหน้าที่ในส่วนที่ต้องรับผิดชอบจึงมี

ปัญหาจตุรรอยต่อของแต่ละเขตการปกครองที่ต้องบริหารจัดการน้ำเสียหรือการทำโครงการในการจัดหาระบบบำบัดน้ำเสียแบบถาวรต้องมีการจัดทำเสนองบประมาณซึ่งทำให้มีปัญหาการจัดการน้ำตามมา เช่น พื้นที่จังหวัดหนึ่งอาจครอบคลุมหลายลุ่มน้ำดังนั้นการพัฒนาหรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดนั้นจะไม่สามารถใช้วิธีเดียวกันได้ทั้งหมด เนื่องจากแต่ละลุ่มน้ำมีลักษณะของตัวเองและลุ่มน้ำหนึ่งอาจครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัดจึงส่งผลให้การพัฒนาในพื้นที่จังหวัดหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชากรของอีกจังหวัดหนึ่งได้ จากการจัดการน้ำในเบื้องต้นที่ผู้วิจัยกล่าวมาไม่ตรงกับหลักการแนวคิดพื้นฐานการจัดการน้ำต้องเป็น “การจัดแบบบูรณาการ” คือ การจัดการแบบลุ่มน้ำเป็นหลักเพราะสายน้ำมีความเชื่อมโยงกันและสอดคล้องกับความเห็นของศูนย์ป้องกันวิกฤตน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ (2558) ที่เห็นว่าการใช้ลุ่มน้ำเป็นขอบเขตการจัดการทรัพยากรน้ำเนื่องจากพื้นที่ของแต่ละลุ่มน้ำมีระบบนิเวศของตนเองดังนั้นการใช้ขอบเขตการปกครองจึงไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงของระบบนิเวศ รวมทั้งควรมีการจัดการลุ่มน้ำทั้งสายแบบบูรณาการ กล่าวคือ ทั้งภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคอุตสาหกรรมควรมีการร่วมมือในการบริหารจัดการแหล่งน้ำแบบบูรณาการ กล่าวคือ อาจมีการรับฟังความคิดเห็นของชาวบ้าน โดยมีภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมเข้ามาร่วมวางแผนการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบ โดยอาจมีการการเสนอของงบประมาณที่ไม่แยกตามพื้นที่ปกครอง แต่เป็นงบประมาณของโครงการพัฒนาลุ่มน้ำทั้งสายทั้งระบบ และเพื่อความคล่องตัวในการบริหารจัดการลุ่มน้ำ

2. ปัญหาและผลกระทบที่ประชาชนได้รับที่เป็นเหตุปัจจัยอื่นเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำภาคอุตสาหกรรม ผู้วิจัยเห็นว่า เมื่อเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญของประชาชนประชาชนควรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการน้ำอย่างแท้จริงคือมีเสรีภาพในการตัดสินใจในทุกกระบวนการขั้นตอนการใช้หน้าที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานโดยเฉพาะสิทธิในการใช้น้ำจากแหล่งน้ำดิบคือแม่น้ำมูลและก่อนมีการทำประชาพิจารณ์รัฐต้องให้ข้อมูลที่เพียงพอและต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในท้องที่ได้มีข้อมูลก่อนการตัดสินใจ เมื่อรัฐไม่ดำเนินการให้ข้อมูลที่เพียงพอผลที่ออกมาจึงไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ในประเด็นนี้มีนักวิชาการด้านสิ่งแวดล้อม ประพันธ์สร้อยเพชร (2547) ที่เห็นตรงกันและสอดคล้องเห็นว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนการร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดลำดับความสำคัญตั้งเป้าหมาย กำหนดแนวทางดำเนินการ ติดตาม ประเมินผล และตัดสินใจ การร่วมในการดำเนินกิจกรรมจากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ผู้วิจัยเห็นด้วยกับแนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงที่ต้องมีหลายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการตั้งแต่การให้ความรู้ของประชาชนในการลงพื้นที่ก่อนสอดคล้องกับงานวิจัยของพศิน โยธาจันทร์ ที่อธิบายว่าปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมคือการที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้โดยเฉพาะ จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเฉพาะที่ออกมากำหนดรายละเอียดและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และกำหนดหลักเกณฑ์ในการแก้ไขปัญหา

เพื่อให้เกิดความชัดเจน (พศิน โยธาจันทร์, 2562) ประการที่สอง ภาครัฐเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ต้องมีธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมชัดเจนปฏิบัติได้ไม่ใช่เป็นเพียงนโยบายแค่ผู้บริหาร ซึ่งปัญหานี้ที่ต้องแก้ไขเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับแนวคิดหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นหลักการที่มุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรมมีความโปร่งใสมีกระบวนการตัดสินใจในการเปิดเผยข้อมูลสู่สาธารณะและการกำหนดภาระรับผิดชอบของทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าหลักการดังกล่าวเป็นเรื่องสำคัญและต้องมีในการจัดการบริหารน้ำต้องมีความจริงจังในการดำเนินการมีความจริงจังกับชุมชนชาวบ้านเนื่องจากการดำเนินการหลายครั้งที่ภาครัฐต้องมีการลงพื้นที่เพื่อไปทำความเข้าใจกับประชาชนเนื่องจากบางโครงการที่รัฐจัดทำอาจมีการเปลี่ยนแปลงในการใช้ชีวิตหรือการทำมาหากินของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐภัทร ธีรางค์กุล กล่าวว่า กฎหมายสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ในปัจจุบันการดำเนินการตามกฎหมายยังมีปัญหาในทางปฏิบัติ โดยปัญหาที่พบมีสองลักษณะ คือ (1) ปัญหาที่เกี่ยวกับคุณภาพของกฎหมาย และ (2) ปัญหาเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย (ณัฐภัทร ธีรางค์กุล, 2554)

3. ปัญหาทางกฎหมายในการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพ

3.1 ในส่วนนี้ผู้วิจัยเห็นว่าเดิมพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 มาตรา 5 ให้ความหมายของคำว่า “โรงงาน” หมายความว่า อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตาม สำหรับทำ ผลิต ประกอบ บรรจุ ซ่อม ซ่อมบำรุง ทดสอบ ปรับปรุง แปรสภาพ ลำเลียง เก็บรักษา หรือทำลายสิ่งใด ๆ ทั้งตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง ต่อมาพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2562 (ฉบับที่ 2) มาตรา 4 ให้อรรถกถาความในบทนิยามคำว่า “โรงงาน” ในมาตรา 5 โดยให้ใช้ความต่อไปนี้แทน “อาคาร สถานที่ หรือยานพาหนะที่ใช้เครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าสิบลบแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าสิบลบแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไปโดยใช้เครื่องจักรหรือไม่ก็ตามเพื่อประกอบกิจการโรงงาน ทั้งนี้ตามประเภทหรือชนิดของโรงงานที่กำหนดในกฎกระทรวง (ราชกิจจานุเบกษา, 2535) จากข้อกฎหมายข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่ากฎหมายได้วางหลักการกำหนดการเป็นโรงงานที่ต้องอยู่ภายใต้ข้อกำหนดและการควบคุมการกำกับและดูแลโรงงาน กล่าวคือต้องเป็นเครื่องจักรมีกำลังรวมตั้งแต่ห้าสิบลบแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าสิบลบแรงม้าขึ้นไป หรือใช้คนงานตั้งแต่ห้าสิบคนขึ้นไป ซึ่งเดิมกำหนดเพียงห้าแรงม้าหรือกำลังเทียบเท่าตั้งแต่ห้าแรงม้าขึ้นไปหรือใช้คนงานตั้งแต่เจ็ดคนขึ้นไปเท่านั้น โดยมีเหตุผลในการยกเลิกเนื่องจากพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันแต่การแก้ไขกฎหมายดังกล่าวส่งผลให้เกิดช่องว่างของกฎหมายในการหลีกเลี่ยงและส่งผลให้โรงงานจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวก

ที่ 2 ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ไม่เป็นโรงงาน ตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มาตรา 5 อีกต่อไปเนื่องจากขนาดของเครื่องจักรและจำนวนคนและมีปัญหาคุณภาพน้ำต่อมา อีกทั้งการเป็นสถานประกอบการขนาดเล็กนั้นจะไม่อยู่ในควบคุมของกฎหมายโรงงาน การสั่งปิดหรือพักการประกอบกิจการอาจมีความล่าช้าไม่ทันการ แม้เจ้าพนักงานท้องถิ่นอาจใช้อำนาจสั่งระงับการดำเนินการได้ตามกฎหมายการสาธารณสุขก็ตาม นอกจากนี้เจ้าพนักงานท้องถิ่นไม่มีศักยภาพที่จะตรวจสอบน้ำเสียในเชิงเทคนิคได้เพียงพอ จึงเกิดปัญหาที่จะใช้อำนาจให้สถานประกอบการขนาดเล็กนั้นระงับการประกอบกิจการตามกฎหมายการสาธารณสุข

3.2 ปัญหาในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ประเด็นการกำหนดขั้นตอนกระบวนการในการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดให้ต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติซึ่งเป็นคณะกรรมการในระดับนโยบาย ทำให้กระบวนการรักษาสีสิ่งแวดล้อมมีความล่าช้าไม่ทันต่อการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นได้อย่างทันที่ สมควรลดขั้นตอนการกำหนดมาตรฐานควบคุมมลพิษจากแหล่งกำเนิดของท้องถิ่นโดยตรง อันอาจทำให้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นจากความล่าช้าของกระบวนการดังกล่าว (ราชกิจจานุเบกษา, 2535)

3.3 ปัญหาในพระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561

ประเด็นธรรมชาติของการจัดการน้ำ ตามพระราชบัญญัตินี้ ทำโดยรัฐมีแนวคิดควบคุมน้ำดิบของประเทศและจัดการทรัพยากรน้ำแบบเสรีเด็ดขาดและพยายามจัดสรรปันส่วนทรัพยากรน้ำเข้าไปในอุตสาหกรรม อุปโภค บริโภค ภาคเกษตร กฎหมายฉบับนี้มีคณะกรรมการภาครัฐเข้ามาควบคุมคณะกรรมการลุ่มน้ำเพื่อบริการจัดการทรัพยากรน้ำในเขตลุ่มน้ำ ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนองค์กรผู้ใช้น้ำในเขตลุ่มน้ำที่เกิดจากการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ใช้น้ำจริง แต่เมื่อมาถึงระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินการตามนโยบายทางปฏิบัติขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงก่อนมีการทำประชาพิจารณ์รัฐต้องให้ข้อมูลที่เพียงพอและต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนที่อยู่ในท้องที่ได้มีข้อมูลก่อนการตัดสินใจเพื่อทำความเข้าใจและรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมและเสนอแนวทางแก้ไขร่วมกันให้ทราบถึงผลกระทบของปัญหาน้ำเสียมีเสรีภาพในการตัดสินใจในทุกกระบวนการขั้นตอนการใช้น้ำที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานตามรัฐธรรมนูญ

ปัญหาด้านนโยบายของภาครัฐ กระบวนการบริหารจัดการน้ำไม่สอดคล้องตามแนวคิด หลักการพัฒนาประเทศแบบยั่งยืนผู้วิจัยเห็นว่ากรณีกฎหมายน้ำมีเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะด้านสิ่งแวดล้อม โดยลำดับศักดิ์ของกฎหมายไทยจะพิจารณาตามกฎหมายลายลักษณ์อักษรก่อน เมื่อไม่ปรากฏจึงปรับใช้หลักกฎหมายทั่วไป เมื่อพิจารณาถึงกฎหมายสิ่งแวดล้อมจึงได้พิจารณาจากพระราชบัญญัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นกฎหมายเฉพาะส่งผลให้หน่วยงานที่อยู่ในลำดับเดียวกันจึงบังคับกัน ไม่ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของไพรัช ทับทิม (2563) กล่าวว่า กฎหมายสิ่งแวดล้อมจึงเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับหลายสาขา จึงต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องตามที่

กฎหมายให้อำนาจไว้และการดำเนินการของฝ่ายปกครองอาจก่อให้เกิดความเสียหายต่อเอกชน และความเสียหายเหล่านี้ต้องได้รับการเยียวยา ปัญหาอย่างหนึ่งคือเมื่อมีการแก้ไขกฎหมายโดย ฝ่ายโอนอำนาจการควบคุมการดูแลทรัพยากรน้ำมายังท้องถิ่นท้องถิ่นต้องมีความพร้อมในการ ดำเนินการ เช่น ความรู้ความเชี่ยวชาญ อุปกรณ์การตรวจวัดคุณภาพน้ำ การจัดสรรงบประมาณ โดยยึดการสร้างนโยบายจากปัญหาการบริหารจัดการน้ำในท้องถิ่นได้ปฏิบัติตามบริบทของ ท้องถิ่นของตนและการแก้ปัญหาที่ตรงจุดและเกิดความรวดเร็ว

การเยียวยา เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม แห่งชาติ พ.ศ.2535 มีการกำหนดความรับผิดชอบทางแพ่งตาม มาตรา 96 ว่าหากแหล่งกำเนิด มลพิษใดก่อให้เกิด หรือเป็นแหล่งกำเนิดของการรั่วไหล หรือแพร่กระจายของมลพิษอันเป็นเหตุ ให้ผู้อื่นได้รับอันตรายแก่ชีวิต ร่างกาย หรือสุขภาพอนามัย หรือเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่น หรือของรัฐเสียหายด้วยประการใด ๆ เจ้าของหรือผู้ครอบครองแหล่งกำเนิดมลพิษนั้น มีหน้าที่ ต้องรับผิดชอบใช้ค่าสินไหมทดแทน ผู้วิจัยเห็นว่าเป็นการฟ้องคดีตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พาณิชยที่ต้องเป็นคดีที่ศาลมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินคดีซึ่งเป็นการยากสำหรับประชาชนที่ไม่มี ความรู้ด้านกฎหมายรวมถึงแนวทางปฏิบัติขั้นตอนไหนกันดำเนินคดี แม้กระทั่งเมื่อเกิดความ เสียหายแล้วต้องไปขึ้นศาลที่ไหน ต้องไปแจ้งความกับตำรวจก่อนฟ้องคดีหรือไม่ซึ่งประชาชนไม่ มีความรู้ด้านจุดนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิพากษ์ เกียรติกรมเลิศ กล่าวว่า ประชาชนมีปัญหา การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมของคดีสิ่งแวดล้อมที่ผู้เสียหายส่วนใหญ่มีฐานะยากจน ถูกข่มขู่ คุกคามเป็นเหตุให้เกิดความกลัวไม่กล้าดำเนินคดี คือ ในชุมชนท้องถิ่นแต่ละชุมชนควรมีองค์กร กลางที่คอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำและเป็นตัวกลางในการขับเคลื่อนการไกล่เกลี่ยก่อนฟ้องคดี ของชุมชนเป็นการเยียวยาความเสียหายที่ประชาชนได้รับก่อนฟ้องคดีนั่นเองเพื่อเป็นการลด ค่าใช้จ่าย ลดการเสียเวลาที่ต้องมาเป็นความที่ศาลหากมีการไกล่เกลี่ยกันได้ข้อพิพาทก็จะจบที่ ชุมชนและกระบวนการไกล่เกลี่ยกันเมื่อมีการพูดคุยกันโดยผ่านคนกลางจะดีกับความรู้สึกทั้ง สองฝ่ายเพราะเป็นการเจรจาและเกิดจากการตกลงของทั้งสองฝ่ายดีกว่ามาต่อสู้คดีกันในชั้นศาล (พิพากษ์ เกียรติกรมเลิศ, 2561)

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารจัดการน้ำที่ดีและมีประสิทธิภาพต้องเป็นการจัดการทั้งระบบลุ่มน้ำโดย ไม่ต้องแบ่งการบริหารจัดการตามเขตอำนาจการปกครองเนื่องจากการยึดเขตอำนาจการ ปกครองทำให้เกิดปัญหาจตุรต่อของแม่น้ำเนื่องจากแม่น้ำมูลเป็นแม่น้ำสายหลักที่มีลุ่มน้ำ สาขาที่ติดต่อกันหลายท้องที่ดังนั้นเมื่อมีปัญหาในท้องที่หนึ่งก็จะส่งผลในอีกท้องหนึ่งเนื่องจากการ แก้ปัญหาแต่ละท้องที่มีปัจจัยทางสภาพแวดล้อม สภาพอากาศ สภาพภูมิประเทศที่แตกต่างกัน ดังนั้นเราควรจัดการลุ่มน้ำโดยไม่ต้องมีการแบ่งแยกเขตอำนาจการปกครองรวมทั้งหามาตรการ ทางกฎหมายในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการบริหารจัดการน้ำในภาค

อุตสาหกรรมและภาครัฐควรเข้าไปมีส่วนร่วมโดยยึดหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมในการช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากการจัดการน้ำในภาคอุตสาหกรรมอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้วิจัยขอเสนอแนะปรับปรุงข้อเทศบัญญัติเทศบาลเรื่องธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมไม่ใช่เป็นนโยบายแค่ผู้บริหารโดยให้ท้องถิ่นเป็นผู้เสนอโยบายได้โดยตรงตามบริบทของท้องถิ่น ให้อำนาจท้องถิ่นในการเสนอโยบายดูแลทรัพยากรของตัวเอง ส่วนกลางจังหวัด เข้ามามากกับเท่านั้น รัฐควรมีนโยบายกลางเพื่อเป็นแนวทางเท่านั้นในการพัฒนานโยบายการบริหารจัดการน้ำหลักที่ใช้คือต้องบริหารแบบเป็นลุ่มน้ำ มีการประชาสัมพันธ์ล่วงหน้า เพิ่มองค์ความรู้กับเจ้าหน้าที่ให้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องน้ำโดยตรงสำหรับหน่วยงานท้องถิ่น

2. ในส่วนการบริหารจัดการน้ำขอเสนอแนะให้ท้องถิ่นมีจัดทำร่างเทศบัญญัติเทศบาลเรื่องการบริหารจัดการน้ำโดยเฉพาะเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในท้องที่ได้โดยตรงเพื่อให้เกิดอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ

2.1 ส่วนภาคอุตสาหกรรมหรือผู้ประกอบการที่ประกอบธุรกิจโรงงานจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวกที่ 2 ตามบัญชีท้ายกฎกระทรวง (พ.ศ.2535) ผู้วิจัยขอเสนอแนะแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 28 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 เพิ่มหน้าที่ในการจัดทำ Corporate Social Responsibility: CSR การจัดการด้านสิ่งแวดล้อมต้องมีการฟื้นฟูจากการใช้น้ำดิบกลับไปชุมชนได้เพื่อนำน้ำกลับมาใช้ภายในอัตราส่วนที่สมบูรณ์

2.2 ในมาตรา 11/1 แห่งพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติโรงงาน (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2562 ผู้วิจัยขอเสนอแนะแก้ไขตัดคำว่า “องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีความพร้อมเท่านั้น” ออกโดยกำหนดให้เมื่อรัฐมนตรีแต่งตั้งผู้บริหารท้องถิ่นหรือข้าราชการส่วนท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใดเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ดังกล่าวมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่กำหนดไว้สำหรับพนักงานเจ้าหน้าที่เฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับโรงงานจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวกที่ 2 ที่ตั้งอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นทุกท้องถิ่น

2.3 พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ.2561 ในส่วนนี้คณะกรรมการภาครัฐเข้ามาคอยแนะนำและส่งผู้เชี่ยวชาญหรือนักวิชาการที่มีความรู้ลงมาในระดับจังหวัด ระดับท้องถิ่น ระดับชุมชนในการจัดทำโครงการเสนอแผนการจัดการน้ำไม่ต้องเข้ามาจัดการน้ำทั้งระบบ

2.4 พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 การจัดทำแผนปฏิบัติการเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับจังหวัด ตามมาตรา 38 ผู้วิจัยได้เสนอแนะการเสนอตามปัญหาของท้องถิ่นตามจริงไม่ต้องตามแนวทางที่รัฐกำหนดไว้ ตามแผนหลักตามกรอบที่รัฐกำหนดเกี่ยวกับจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

3. ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีกระบวนการใกล้เคียงก่อนฟ้องคดีของชุมชนโดยมีองค์กรด้านสิ่งแวดล้อมเป็นคนกลางในการใกล้เคียงก่อนฟ้องคดีโดยมีการกำหนดคุณสมบัติและลักษณะของคนกลาง โดยเสนอให้มีการจัดตั้งศูนย์ข้อพิพาทของชุมชนและเสนอให้คณะกรรมการกองทุนจัดสรรเงินอุดหนุนงบประมาณศูนย์ดังกล่าวเพิ่มเติมในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535 มาตรา 8

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้วิจัยเห็นว่าระบบบำบัดน้ำเสียในจังหวัดอุบลราชธานี มีระบบบำบัดน้ำเสียจำนวน 2 แห่งเท่านั้น คือระบบบำบัดน้ำเสียของเทศบาลนครอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองวารินชำราบและระบบบำบัดไม่เพียงพอกับการเจริญเติบโตของสังคมเมืองและประชากรที่เกิดขึ้นและขาดระบบการจัดการน้ำแบบถาวรบางชุมชนทำให้บางชุมชนใช้ระบบบำบัดแบบไม่ถาวรทั้งสูญเสียงบประมาณในการซ่อมบำรุงที่บ่อยขึ้นประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียไม่ดีพอ ซึ่งเทศบาลนครอุบลราชธานีและเทศบาลเมืองวารินชำราบสามารถนำผลการวิจัยดังกล่าวไปใช้ในการช่วยเหลือชาวบ้านและจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความต้องการใช้น้ำและใช้ในการบำบัดน้ำเสียต่อไป

2. ปัญหาจตุรรอยต่อของแต่ละเขตการปกครองที่ต้องบริหารจัดการน้ำเสียหรือการทำโครงการในการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียแบบถาวรต้องมีการจัดทำเสนองบประมาณซึ่งทำให้มีปัญหาการจัดการน้ำตามมา เช่น พื้นที่จังหวัดหนึ่งอาจครอบคลุมหลายลุ่มน้ำดังนั้นการพัฒนาหรือการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในจังหวัดนั้นจะไม่สามารถใช้วิธีเดียวกันได้ทั้งหมดเนื่องจากแต่ละลุ่มน้ำมีลักษณะของตัวเองและลุ่มน้ำหนึ่งอาจครอบคลุมพื้นที่หลายจังหวัดส่งผลว่าการพัฒนาในพื้นที่จังหวัดหนึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประชากรของอีกจังหวัดหนึ่งได้ซึ่งจังหวัดอุบลราชธานีโดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี อาจสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดทำระบบบำบัดน้ำเสียกับพื้นที่ลุ่มน้ำจังหวัดใกล้เคียง เช่น จังหวัดศรีสะเกษ ยโสธร และจังหวัดอำนาจเจริญในการบริหารจัดการน้ำเสีย

3. รัฐบาลหรือผู้ที่มีอำนาจ ควรเสนอให้มีการแก้ไขปรับปรุง พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 เนื่องจากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้อำนาจในการจัดการน้ำแบบภาพรวมแบบกว้างซึ่งไม่ตรงกับแนวทางปฏิบัติเกิดความล่าช้าในการแก้ปัญหาและพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535 ได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานแล้ว ทำให้บทบัญญัติบางประการไม่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ปัจจุบันและลดภาระแก่ผู้ประกอบการโรงงานโดยเฉพาะผู้ประกอบการโรงงานขนาดเล็ก ส่งผลให้เกิดช่องว่างของกฎหมายในการหลีกเลี่ยงการทำให้โรงงานจำพวกที่ 1 และโรงงานจำพวกที่ 2 ตามบัญชีท้าย

กฎกระทรวง (พ.ศ.2535) ออกตามความในพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 ไม่เป็นโรงงานตามพระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ.2535 มาตรา 5 เนื่องจากขนาดของเครื่องจักรและจำนวนคน

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดีเนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ตรีเนตร สารพะพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา ที่กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาและขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี ที่สนับสนุนทุนวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐภัทร ธีรวงศ์กุล. (2554). กฎหมายสิ่งแวดล้อมกับองค์การภาคธุรกิจ: กรณีศึกษาปัญหาสิ่งแวดล้อมจากภาคธุรกิจท่องเที่ยวเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน. *วารสารวิชา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช*, 30(1), 12-14.
- ประพันธ์ สร้อยเพชร. (2547). *การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์โรงเรียนตำบลแช่ช้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พระราชบัญญัติทรัพยากรน้ำ พ.ศ. 2561. (2561, 28 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 135 ตอนที่ 112 ก, หน้า 46-48.
- พระราชบัญญัติโรงงาน พ.ศ. 2535. (2535, 16 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 ตอนที่ 108, หน้า 17-18.
- พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2535. (2535, 4 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 109 ตอนที่ 37, หน้า 3-5.
- พลิน โยธาจันทร์. (2562). มาตรการทางกฎหมายเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงงานอุตสาหกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 6(2), 357-380.
- พิพากษ์ เกียรติกมลศ. (2561). ปัญหาอำนาจฟ้องและเขตอำนาจศาลคดีสิ่งแวดล้อมของศาลยุติธรรมและศาลปกครอง. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 5(3), 21-27.
- ไพรัช ทับทิม. (2563). แนวคิดการทำงานร่วมกันในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(12), 451-463.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560, 6 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 12-13.
- ศูนย์ป้องกันวิกฤตน้ำ กรมทรัพยากรน้ำ. (2558). *คลังข้อมูลน้ำแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานทรัพยากรน้ำภาค 12.
- สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 12 อุบลราชธานี. (2564). *รายงานข้อมูลสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อมปี 2563*. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์ยงสวัสดิ์อินเตอร์กรุ๊ป จำกัด

สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). รายงานสถานการณ์
คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2563-2564. กรุงเทพฯ: บริษัท บีทีเอส เพลส จำกัด.
สุนีย์ มัลลิกะมาลย์. (2542). การบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอ แก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

Guidelines for Human Resource Development of Personnel under the
Municipality in the District of Kaeng Khro Chaiyaphum Province

มานะชัย เทพสุรินทร์¹ สมปอง สุวรรณภูมา² และณัฐดนัย แก้วโพนงาม³
Manachai Thepsurin, Sompong Suwannaphuma and Natdanai Kaewphonngam

Received: April 19, 2022

Revised: April 27, 2022

Accepted: May 03, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.114

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ 2) ศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ 3) หาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .85 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานเทศบาลสามัญ และลูกจ้างประจำ ทั้งหมดของเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ รวมจำนวน 81 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณแบบ Enter ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์นำมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ การพัฒนาตนเอง การปฐมนิเทศ การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น การสอนงานและให้คำปรึกษา การฝึกอบรมสัมมนาตรงตามตำแหน่งและสายงาน และการศึกษาดูงาน 2) ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการพัฒนาองค์กร มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล และด้านการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล และ 3) แนวทางการพัฒนาควรส่งเสริมบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง กำหนดกลยุทธ์ ทบพวนและปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ระบบงาน ตามกรอบอัตรากำลังให้สอดคล้องกับ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ; Chaiyaphum Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: Manachai1319@gmail.com, Tel. 098-1377642

วิจัยทัศน์ พันธกิจ สมรรถนะ ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการวางแผนตัดสินใจเพื่อพัฒนาในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ความสำคัญ: การพัฒนา, ทรัพยากรมนุษย์, บุคลากรสังกัดเทศบาล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the factors affecting human resource development; 2) to study the level of human resource development; and 3) to find guidelines for human resource development of personnel under the municipality in Kaeng Khro District, Chaiyaphum Province. It was a mixed methods research. The quantitative research used a 5-level estimation questionnaire with a confidence value of .85 for the population used in the research, namely all municipal officials and employees in Kaeng Khro District, Chaiyaphum Province, a total of 81 people. For qualitative research, in-depth interviews with 10 key informants were used. The statistics used in the data analysis were number, percentage, mean and Enter multiple regression correlation analysis. Qualitative data obtained from the interviews were used for content analysis. The results of the research revealed that 1) factors affecting human resource development of personnel under the municipality in Kaeng Kro District, Chaiyaphum Province, namely self-development, orientation, receiving higher education, teaching and mentoring, training, seminars according to the position and line of work and study visit; 2) the level of human resource development of personnel under the municipality in Kaeng Kro District, Chaiyaphum Province was moderate while organizational development with the highest average, followed by individual personnel development and the development of municipal personnel; and 3) for development guidelines, there should be the promotion of roles and duties and responsibilities according to the positioning standards; formulate strategies; review and improve the organizational structure; work systems according to the manpower framework should be consistent with in accordance with the vision, mission, and competences; promote and support the use of information technology systems in human resource development. In terms of planning and decision making to improve the

efficiency of personnel operations, the capacity of personnel should be increased to support future developments and changes.

Keywords: Development, Human Resources, Municipal Personnel

บทนำ

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ถือว่าเป็นความท้าทายเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ มีความทันสมัยรวดเร็วเป็นอย่างมาก ทำให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีค่าสูงสุดขององค์กรและเป็นปัจจัยสำคัญที่จะขับเคลื่อนการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ขององค์กรให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและประชาชนผู้รับบริการ ด้วยเหตุนี้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญต่อองค์กร เพื่อที่จะให้องค์กรเตรียมความพร้อมก้าวทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นในปัจจุบันและอนาคต จึงทำให้ทุกองค์กรมีการวางแผนการบริหารและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยต้องคาดการณ์ล่วงหน้าว่าอะไรจะเกิดขึ้นบ้าง เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่หน่วยงานหรือองค์กรกำหนด (ปิยวรรณ ปินตาโมงค์, 2560)

ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569 ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับภารกิจและทิศทางการพัฒนาประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการปฏิรูปและพัฒนาบุคลากรเพื่อให้ได้มาซึ่งกำลังคนที่มีคุณภาพและปริมาณที่จำเป็นในการพัฒนา พร้อมทั้งการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและความสุขในการปฏิบัติงาน พัฒนาสมรรถนะสากลแก่บุคลากรกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อรองรับการเติบโตของท้องถิ่นและการแข่งขันของประเทศ พร้อมนี้สำนักงานคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น ได้มีประกาศคณะกรรมการมาตรฐานการบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น เรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรบุคคลส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2561-2565 แจ้งเวียนถึงผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด เพื่อให้คณะกรรมการข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น (กจจ./ก.ท.จ./ก.อบต. และ ก.เมืองพัทยา) นำไปพัฒนาการบริหารทรัพยากรบุคคลตามอำนาจหน้าที่ เพื่อเป็นกรอบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบริหารทรัพยากรบุคคลให้เป็นไปตามนโยบายภาครัฐ บุคลากรได้รับการพัฒนาอย่างครอบคลุม มีความทันสมัย โปร่งใส เป็นธรรม และเป็นมืออาชีพ สามารถเป็นที่พึ่งสร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนในท้องถิ่น พัฒนาท้องถิ่นและประเทศชาติก้าวหน้าอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร และผู้บริหารให้มีศักยภาพที่สอดคล้องกับการบริหารทรัพยากรบุคคลตามแนวทาง ประเทศไทย 4.0 มีแผนฝึกอบรมและพัฒนาข้าราชการหรือพนักงานส่วนท้องถิ่นที่ตรงกับความต้องการ (Training Needs) สอดคล้องกับ ประเทศไทย 4.0 อันจะเป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรฝึกอบรมและพัฒนาที่เหมาะสมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งในการพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน

พร้อมกันมีมาตรฐานและแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรรายบุคคลสอดคล้องกับแผนพัฒนาข้าราชการส่วนท้องถิ่นหรือปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2560)

ประกาศคณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัดชัยภูมิ เรื่อง หลักเกณฑ์และเงื่อนไขเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของเทศบาล ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2545 กำหนดให้ผู้บังคับบัญชาเพิ่มพูนทักษะ ทักษะ คุณธรรมและจริยธรรม อันจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ผู้ที่ได้รับการบรรจุเข้ารับราชการเป็นพนักงานเทศบาล ก่อนมอบหมายหน้าที่ปฏิบัติเพื่อให้เรียนรู้แผนของข้าราชการ หลักและวิธีการปฏิบัติราชการ บทบาทและหน้าที่ของพนักงานเทศบาล ในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และแนวทางการปฏิบัติเพื่อเป็นข้าราชการที่ดี โดยเทศบาล ต้องดำเนินการพัฒนาให้ครบถ้วนตามหลักสูตรที่คณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด (ก.ท.จ. จังหวัด) กำหนด เช่น การพัฒนา ด้านความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติราชการ โดยวิธีการฝึกอบรมในห้องอบรม การฝึกอบรมทางไกล หรือการพัฒนาตนเองก็ได้ หากเทศบาลมีความประสงค์จะพัฒนาเพิ่มเติม ให้เกิดความสอดคล้องความจำเป็นในการพัฒนาของแต่ละเทศบาลก็ให้กระทำได้ ทั้งนี้เทศบาลจะมีการดำเนินงานต้องใช้หลักสูตรที่คณะกรรมการพนักงานเทศบาลกำหนดเป็นหลักสูตรหลัก เพื่อเพิ่มเติมหลักสูตรความจำเป็นที่เทศบาลพิจารณาเห็นว่ามีความเหมาะสม การพัฒนาพนักงานเทศบาลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในหน้าที่ให้เทศบาลสามารถเลือกใช้วิธีการพิจารณาอื่น ๆ ได้และอาจกระทำได้โดยคณะกรรมการกลางพนักงานเทศบาล (ก.ท.) คณะกรรมการพนักงานเทศบาลจังหวัด (ก.ท.จ. จังหวัด) เทศบาลต้นสังกัดร่วมกับส่วนราชการอื่นหรือภาคเอกชนก็ได้ และกำหนดให้เทศบาลจัดทำแผนการพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ทักษะที่ดีคุณธรรมจริยธรรม อันจะทำให้การปฏิบัติหน้าที่ราชการในตำแหน่งนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรและประชาชน (เทศบาลตำบลแก้งคร้อ, 2564)

เทศบาลตำบลแก้งคร้อ เทศบาลตำบลนาหนองทุ่ม และเทศบาลตำบลหนองสังข์ อำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชน รับรู้ รับทราบปัญหา และความต้องการต่าง ๆ ของประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาล จึงถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะผลักดันขับเคลื่อนการดำเนินงานของเทศบาลให้สามารถบริหารจัดการ ตามแผนงาน และปฏิบัติงานในด้านบริการประชาชนได้รวดเร็ว ประสพผลสำเร็จ มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ดังนั้น แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้บุคลากรสังกัดเทศบาลได้รับการพัฒนาความรู้ ทักษะ ศักยภาพ สมรรถนะการปฏิบัติงานให้ตรงตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งสายงานของตนเอง และได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ความเชี่ยวชาญ อันจะส่งผลถึงขีดความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรสังกัดเทศบาล ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ พร้อมทั้งศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ และปัจจุบันได้รับการพัฒนาตรงตามประเภทตำแหน่ง ตามสายงานหรือไม่ เพื่อจะได้นำผลการศึกษาวិจัยในครั้งนี้ไปเป็นข้อมูลแนวทางประกอบการพิจารณาแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ และเพื่อเป็นประโยชน์ของเทศบาลหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
2. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาล ในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาล ในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานเทศบาล (ข้าราชการประจำ) และลูกจ้างประจำ ที่ครองตำแหน่งปัจจุบัน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2564) สังกัดเทศบาลทั้ง 3 แห่ง ในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ จำนวนประชากรทั้งหมดของเทศบาลทั้ง 3 แห่ง รวมจำนวนทั้งสิ้น 81 คน (ข้อมูลจากแผนอัตรากำลัง 3 ปี พ.ศ. 2564-2566 ของเทศบาลตำบลแก้งคร้อ)

ประชากรเชิงปริมาณ คือ บุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ทั้ง 3 แห่ง ได้แก่ เทศบาลตำบลแก้งคร้อ เทศบาลตำบลนาหนองพุ่ม และเทศบาลตำบลหนองสังข์ โดยผู้วิจัยได้ใช้จำนวนประชากรทั้งหมดของพนักงานเทศบาลสามัญ และลูกจ้างประจำ ทั้ง 3 เทศบาล มาใช้ในการวิจัยครั้งนี้จำนวนทั้งสิ้น 81 คน

ประชากรเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key Informants) ผู้วิจัยใช้วิธีแบบเฉพาะเจาะจง (Sample-specific) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้มีความรู้ มีประสบการณ์ และผู้ที่รับผิดชอบด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลโดยตรง เป็นผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ นายกเทศมนตรี ปลัดเทศบาล จำนวน 4 คน ผู้อำนวยการท้องถิ่น จำนวน 2 คน และผู้รับผิดชอบด้านการบริหารงานบุคคลของเทศบาล จำนวน 4 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาและวัตถุประสงค์ที่ทำการวิจัย ต่อไป โดยมีเนื้อหาของแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบไปด้วย เพศ อายุ อายุราชการ ระดับการศึกษา และประเภทตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ 1) การฝึกอบรมสัมมนาตรงตามตำแหน่ง และสายงาน 2) การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น 3) การศึกษาดูงาน 4) การพัฒนาตนเอง 5) การปฐมนิเทศ และ 6) การสอนงานและให้คำปรึกษา ซึ่งแต่ละส่วนจะมีคำถามย่อยจำนวน 5 ข้อ รวมคำถามทั้งสิ้นจำนวน 30 ข้อ เป็นคำถามลักษณะให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับความคิดเห็น 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล 2) ด้านการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล และ 3) ด้านการพัฒนาองค์กร ซึ่งแต่ละส่วนจะมีคำถามย่อยจำนวน 7 ข้อ รวมคำถามทั้งสิ้นจำนวน 21 ข้อ เป็นคำถามลักษณะให้เลือกตอบแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ระดับความคิดเห็น 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) (อนุชาติ ปิยนราวิชญ์, 2559)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้กำหนดและทำแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยได้ทำการสร้างพัฒนาเครื่องมือ และตรวจสอบความเชื่อมั่น ดังนี้

1) กำหนดหมวดหมู่ หรือประเด็นหลักให้ครบถ้วน ได้แก่ ข้อมูลสภาพทั่วไป ปัจจัยสนับสนุน แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

2) กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม เพื่อศึกษาคูณสมบัติ หรือสถานะของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ

3) ศึกษาและจำแนกประเด็นหลักประเด็นรองให้ครบถ้วน แล้วกำหนดจำนวนข้อคำถามให้สอดคล้องกับความรู้ที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า จากเอกสาร บทความทางวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง

4) กำหนดประเภทคำถาม โดยคำนึงถึงประเภทของตัวแปร ลักษณะของตัวแปร และระดับการวัด ตัวแปร ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นข้อคำถามโดยใช้คำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ แบบลิเคิร์ต (Likert Scale)

5) ตรวจสอบข้อความคำถามจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม และให้แบบสอบถามมีความเที่ยงตรง ครอบคลุมครบถ้วนและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้สมบูรณ์

6) การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่แก้ไขและผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงแล้วไปทำการทดสอบ (Try out) จำนวน 30 ชุด กับประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ เทศบาลตำบลธาตุทอง อำเภอกงเขี้ยว จังหวัดชัยภูมิ โดยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราค (Cronbach Alpha Coefficient Method) ซึ่งค่า α ที่ได้ ต้องมากกว่าหรือเท่ากับ .70 จากนั้นนำมาทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ทางสถิติ โดยใช้วิธีของ Cronbach's Alpha ซึ่งผลการทดสอบ พบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบราคที่วิเคราะห์ได้มีค่าเท่ากับ .85 สูงกว่า .70 จึงสามารถสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิจัยครั้งนี้ได้ (ภทรี สุภานุภานนท์, 2555)

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานสภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมาแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อบรรยายข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอกงเขี้ยว จังหวัดชัยภูมิ และการใช้การถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Regression Stepwise Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอกงเขี้ยว จังหวัดชัยภูมิ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยวิธีการจดบันทึกจากการสัมภาษณ์ผู้ถูกสัมภาษณ์ มาเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างบุคคล แล้วนำมาจัดลำดับความสำคัญ และใช้การพรรณนาการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องประมวลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่วิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้ได้คำตอบตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่ตั้งไว้ สามารถตอบคำถามของประเด็น การวิจัยได้ชัดเจนและสมบูรณ์ สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยที่กำหนดไว้เพื่อที่จะนำไปสู่ แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอกงเขี้ยว จังหวัดชัยภูมิ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยเน้นเนื้อหาอ้างอิงจากกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างถูกต้อง และการวิเคราะห์แบบสร้างข้อสรุปการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Analysis) ใช้การตีความหมายเพื่อสร้างข้อสรุปจากเหตุการณ์ที่ได้จากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ตามเอกสาร

สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.32$ S.D.=.29) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu=3.25$ S.D.=.21) ด้านการปฐมนิเทศ อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.17$ S.D.=.40) ด้านการได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.11$ S.D.=.70) ด้านการสอนงานและให้คำปรึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.10$ S.D.=.28) ด้านการฝึกอบรมสัมมนาตรงตามตำแหน่งและสายงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=3.03$ S.D.=.36) และด้านการศึกษาดูงาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\mu=2.96$ S.D.=.38) ตามลำดับ

2. ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาล ในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับ ปานกลาง ($\mu=3.10$ S.D.=.31) โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการพัฒนาองค์กร ($\mu=3.29$ S.D.=.16) ด้านการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล ($\mu=3.03$ S.D.=.51) และด้านการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล ($\mu=3.00$ S.D.=.32) ตามลำดับ

3. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาล ในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ควรส่งเสริมบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง สร้างความรู้ด้านการปฏิบัติงานขึ้นพื้นฐานเกี่ยวกับงานสารบรรณ สร้างทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ อบรมเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ยึดหลักการมีส่วนร่วมของพนักงานแต่ละตำแหน่ง จัดทำคำบรรยายลักษณะงานขอบเขตงานและอำนาจหน้าที่ โดยสร้างแนวทางหรือกระบวนการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม วิเคราะห์และจัดทำแผนสรุปอัตรากำลังที่ต้องการ มีการกำหนดทิศทางการทำงานขององค์กร สร้างแนวทางให้ครอบคลุมเรื่องวิสัยทัศน์ ค่านิยม เป้าประสงค์ และผลการดำเนินงานที่คาดหวัง ในทางปฏิบัติตามทิศทางการขององค์กรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ชี้แจงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานและวางแผนการพัฒนาบุคลากรทุกระดับตำแหน่งก้าวทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ศึกษาวิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมาก

ไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการปฐมนิเทศ ด้านการได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ด้านการสอนงานและให้คำปรึกษา ด้านการฝึกอบรมสัมมนาตรงตามตำแหน่งและสายงาน และด้านการศึกษาดูงาน ตามลำดับ ทั้งนี้ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญด้านการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร เช่นการอบรมสัมมนาและการศึกษาต่อของบุคลากรในหน่วยงาน และในแต่ปีงบประมาณควรมีการสำรวจความต้องการของบุคลากรที่จะเข้ารับการอบรมในหลักสูตรของแต่ละตำแหน่งงานต้องการ และควรจัดให้มีการศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายนอกอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจินต์จุฑา จันท์ประสิทธิ์ (2559) พบว่า ด้านการอบรม ด้านการศึกษาต่อ และด้านการพัฒนาตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ควรมีการสำรวจความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมจากบุคลากรก่อนการวางแผนการฝึกอบรม ควรมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับการพัฒนาบุคลากรตามแผนพัฒนาบุคลากรประจำปี ควรมีการจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาต่อเพียงพอต่อความต้องการของบุคลากร และสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรยุทธ พรพจน์ธนาศ และวงพิภพ ภูพันธ์ศรี (2562) พบว่า ด้านการฝึกอบรม ด้านการศึกษา และด้านการพัฒนา อยู่ในระดับปานกลาง บุคลากรให้ความสำคัญกับการฝึกอบรม ด้านการศึกษามีอุปสรรคเกี่ยวกับนโยบายภาครัฐที่เข้มงวดในเรื่องของการให้ทุนเพื่อการศึกษาต่อ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดการจัดทำแผนพัฒนาเส้นทางความก้าวหน้าของบุคลากรที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของธนิกันต์ ศรีจันทร์และคณะ (2564) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มี 5 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยการกำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลและงบประมาณ 2) ปัจจัยความต้องการในการฝึกอบรม การปฐมนิเทศ การศึกษาดูงานขององค์กร 3) ปัจจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง 4) ปัจจัยเกี่ยวกับเนื้อหาที่จะศึกษาต่อการสอนงาน และสาธิตงาน และ 5) ปัจจัยเกี่ยวกับความต้องการในหลักสูตรการพัฒนา ซึ่งผลการศึกษาที่ค้นพบข้างต้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการศึกษานโยบายการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จากหน่วยงานของรัฐสะท้อนให้เห็นว่าระดับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ หน่วยงานยังไม่ค่อยให้ความสำคัญ และผู้วิจัยเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมให้ความสำคัญและสนับสนุน ในด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการปฐมนิเทศ ด้านการได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น ด้านการสอนงานและให้คำปรึกษา ด้านการฝึกอบรมสัมมนาตรงตามตำแหน่งและสายงาน และด้านการศึกษาดูงาน ให้กับบุคลากรอย่างจริงจัง

2. ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ตัวแปรตาม โดยรวมทุกด้าน พบว่า ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาองค์กร ด้านพัฒนาบุคลากรรายบุคคล และด้านการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล ตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการกำหนดนโยบายของผู้บริหารของเทศบาลยังขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้านการพัฒนาบุคลากร และขอบเขตงานแต่ละตำแหน่งรายบุคคล ผู้บริหารควรกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความร่วมมือในการ

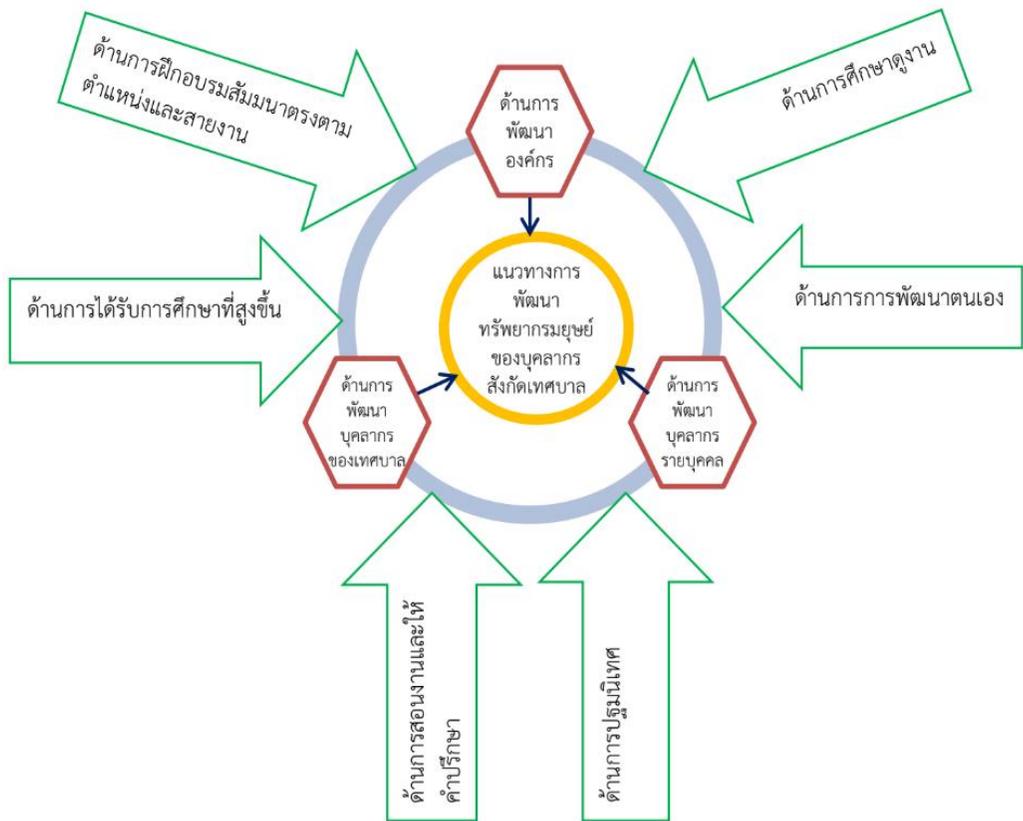
พัฒนาตนเองตามทิศทางการกำหนดขององค์กร ให้แต่ละตำแหน่งงานได้พัฒนาตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของมรุต เลิกนอก และสิทธิชัย ต้นศรีสกุล (2560) พบว่า ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ อยู่ในระดับปานกลาง ไม่มีการพัฒนาความรู้ ความสามารถในระดับที่สูงขึ้นได้ อีกทั้งยังไม่มีจัดการอบรม ปฐมนิเทศ ก่อนบรรจุแต่งตั้งบุคลากรใหม่ รวมทั้งขาดการสำรวจบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการเข้าฝึกอบรมและบุคลากรบางคนปฏิบัติหน้าที่ไม่ตรงกับตำแหน่งงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของนวลละออง อุทามนตรี และรชยา อินทนนท์ (2560) พบว่า การพัฒนาบุคลากรของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าบุคลากรมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ทั้งสายวิชาการและสายสนับสนุนยังมีความต้องการพัฒนาตนเอง เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติของตนเอง เพื่อความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ซึ่งในภาพรวมมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ยังดำเนินงานพัฒนาบุคลากรได้ไม่เพียงพอตามความต้องการของบุคลากร ซึ่งผลการวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่า ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาองค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล และด้านการพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานยังขาดการกำหนดทิศทางและการวางแผนที่ชัดเจนในการดำเนินการของตำแหน่งทั้งหมดของบุคลากรรายบุคคล ความรู้ด้านการปฏิบัติงาน บทบาทหน้าที่ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง บุคลากรยังต้องการให้ความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

3. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ประกอบไปด้วย 1) ด้านการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล 2) ด้านการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล และ 3) ด้านการพัฒนาองค์กร พบว่า ควรส่งเสริมบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง สร้างความรู้ด้านการปฏิบัติงานขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับงานสารบรรณ สร้างทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ อบรมเกี่ยวกับความรู้เกี่ยวกับกฎหมายระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ยึดหลักการมีส่วนร่วมของพนักงานแต่ละตำแหน่ง จัดทำคำบรรยายลักษณะงาน ขอบเขตงานและอำนาจหน้าที่ โดยสร้างแนวทางหรือกระบวนการที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม วิเคราะห์และจัดทำแผนสรุปอัตรากำลังที่ต้องการ มีการกำหนดทิศทางการทำงานขององค์กร สร้างแนวทางให้ครอบคลุมเรื่องวิสัยทัศน์ ค่านิยม เป้าประสงค์ และผลการดำเนินงานที่คาดหวังในทางปฏิบัติตามทิศทางขององค์กรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างเป็นระบบ ชี้แจงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์กรเพื่อให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานและวางแผนการพัฒนาบุคลากรทุกระดับตำแหน่งก้าวหน้าทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีศักดิ์ สุวรรณธรรม (2564) พบว่า การพัฒนาบุคลากรในหน่วยงาน ต้องสร้างความตระหนักให้บุคลากรมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลา ยึดหลัก “บุคลากรเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” มีกระบวนการพัฒนาที่ต่อเนื่อง ดำเนินการเป็นระบบ มีการวางแผนที่ดี การพัฒนาบุคลากรจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรภายในองค์กร จะต้องมีการพัฒนาคนโดยเริ่มที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาความคิด หรือการปรับทัศนคติของบุคลากรจึงจะทำให้เกิดผลสำเร็จในขั้นตอนและ

กระบวนการพัฒนาในแต่ละรูปแบบ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเนตรชนก ดวนใหญ่ (2562) พบว่า การพัฒนาของบุคลากรเป็นรายบุคคลให้สามารถตอบรับหรือสนองต่อความต้องการในระดับองค์กร เป็นแผนพัฒนาบุคลากรที่ถูกจัดทำขึ้นบนพื้นฐานของความสามารถที่คาดหวังของตำแหน่งงาน (Expected Competency) เปรียบเทียบกับความสามารถในการทำงานจริงของบุคลากรผู้นั้น (Actual Competency) เกิดการรับรู้อย่างชัดเจนถึงช่องว่าง (Gap) ในการพัฒนาเป็นรายบุคคล และเป็นระบบที่ต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอนโดยต้องมีการทบทวนตรวจสอบและเปลี่ยนแปลงได้ และสอดคล้องกับแนวคิดของเชมณัฐ ภูทองไชย (2559) ได้กล่าวว่า กระบวนการหนึ่งของการบริหารจัดการในองค์กรที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรในองค์กร กระบวนการดังกล่าวจะประกอบด้วยกิจกรรมหลัก ๆ อันได้แก่ การวางแผนด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ขององค์กร การวิเคราะห์งาน การวางแผนกำลังคน การสรรหาคัดเลือกบุคคลที่มีคุณภาพการบรรจุและทดลองงาน การจ่ายค่าตอบแทน การปฐมนิเทศ การประเมินผลการดูแลปฏิบัติเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน เช่นการให้ความก้าวหน้า การพัฒนาและฝึกอบรม การให้ความปลอดภัย สุขภาพอนามัยที่ดี ตลอดจนสวัสดิการต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อให้สามารถธำรงรักษาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพนั้นให้อยู่กับองค์กรได้ยาวนานขึ้น และสอดคล้องกับแผนพัฒนาบุคลากรเทศบาลตำบลแก้งคร้อ (2564-2566) (เทศบาลตำบลแก้งคร้อ, 2564) ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของเทศบาล ต้องคำนึงถึงภารกิจ อำนาจ หน้าที่ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เพื่อพัฒนาให้บุคลากรรู้ระเบียบกฎหมายแบบแผนของทางราชการ หลักและวิธีปฏิบัติราชการ บทบาทและหน้าที่ของตนเอง แนวทางปฏิบัติตน โดยได้กำหนดหลักสูตรการพัฒนาสำหรับบุคลากรแต่ละตำแหน่ง ให้ได้รับการพัฒนาในหลาย ๆ มิติ ทั้งในด้านความรู้พื้นฐานในการปฏิบัติราชการ ด้านการพัฒนาเกี่ยวกับงานในหน้าที่รับผิดชอบด้านความรู้และทักษะเฉพาะของงานในแต่ละตำแหน่ง ด้านการบริหารและด้านคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้สอดคล้องกับบทบาทและภารกิจ และนโยบายกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคลเทศบาลตำบลแก้งคร้อ พ.ศ. 2564 ด้านการปรับปรุงโครงสร้างระบบงานและอัตรากำลัง เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีโครงสร้างระบบงาน การจัดการอัตรากำลัง และการบริหารอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภารกิจและเพียงพอ มีความคล่องตัวต่อการขับเคลื่อนการดำเนินงานของเทศบาล รวมทั้งมีระบบการประเมินผลที่มีประสิทธิผล เชื่อมโยงกับผลตอบแทน และการกำหนดสมรรถนะและลักษณะที่พึงประสงค์ของพนักงานเทศบาลที่เทศบาลคาดหวัง

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ” ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาล ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากภาพ สามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ได้ดังนี้

สัญลักษณ์รูปลูกศร คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา มีทั้งสิ้น 6 ด้าน ได้แก่ การฝึกอบรมสัมมนาตรงตามตำแหน่งและสายงาน การได้รับการศึกษาที่สูงขึ้น การศึกษาดูงาน การพัฒนาตนเอง การปฐมนิเทศ และการสอนงานและให้คำปรึกษา ทุกด้านมีส่วนสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

สัญลักษณ์รูปทรงแหลี่ยม คือ ระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ที่ผู้วิจัยได้ศึกษา มีทั้งสิ้น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาองค์กร ด้านการพัฒนาบุคลากรของเทศบาล และด้านการพัฒนาบุคลากรรายบุคคล ซึ่ง

ระดับการพัฒนาดังกล่าวส่งผลมาจากปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร ทั้ง 6 ด้าน

สัญลักษณ์รูปวงกลมด้านใน คือ แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากร สังกัดเทศบาล ซึ่งแนวทางดังกล่าวเกิดจากปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และระดับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาล

สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ คือ “ควรส่งเสริมบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง กำหนดกลยุทธ์ ทบพวนและปรับปรุงโครงสร้างองค์กร ระบบงาน ตามกรอบอัตรากำลัง ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ จัดทำสมรรถนะ และการนำสมรรถนะมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การวางแผนพัฒนาบุคลากร โดยการจัดทำแผนพัฒนาสายอาชีพและเส้นทางความก้าวหน้าของสายอาชีพ จัดทำระบบประเมินผลการปฏิบัติงานตามผลสัมฤทธิ์ของงาน สมรรถนะหลักและการพัฒนาระบบสารสนเทศขององค์กร ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนรวดเร็ว ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน ช่วยลดขั้นตอนของงาน ปริมาณ เอกสาร สามารถนำไปวิเคราะห์เพื่อการวางแผนตัดสินใจเพื่อพัฒนาในการปฏิบัติงานของบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับปรุงพัฒนาระบบสารสนเทศ เสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับระบบสารสนเทศให้กับบุคลากรก้าวทันการใช้งานระบบ และเพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรเพื่อรองรับการพัฒนาและความเปลี่ยนแปลงในอนาคต”

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษารายงาน เรื่อง แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรสังกัดเทศบาลในเขตอำเภอแก้งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิควรพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ มีความรอบรู้ สามารถทำงานได้ทุกที่ ปรับระบบการทำงานให้มีความคล่องตัวด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ ตอบสนองยุทธศาสตร์ วิสัยทัศน์ พันธกิจ ขององค์กร เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอก
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิควรส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรได้รับการพัฒนาตามความสามารถและความถนัดของแต่ละคน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยยึดหลักสมรรถนะและแผนพัฒนาบุคลากร
3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิควรส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทุกตำแหน่งให้มีความสำคัญมีบทบาทเท่าเทียมกัน เพื่อสร้างแรงจูงใจกระตุ้นให้บุคลากรเกิดความร่วมมือในการดำเนินการให้บรรลุผลตามทิศทางที่องค์กรกำหนด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิควรมีการจัดให้ศึกษาดูงานจากหน่วยงานภายนอก เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานราชการ และเอกชน ที่อยู่ใกล้เคียง อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อให้บุคลากรได้มีโอกาสสัมผัสบรรยากาศการทำงานภายในองค์กรนั้น ๆ และได้นำความรู้มาพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิควรจัดสื่อเครื่องมือ หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้เรียนรู้ด้วยตนเอง หรือมีการจัดอบรมสัมมนาในรูปแบบออนไลน์ให้กับบุคลากรในหน่วยงานที่จำกัดด้านงบประมาณในการส่งบุคลากรเดินทางเข้ารับการฝึกอบรม

3. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดชัยภูมิควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทุกตำแหน่งงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน มีการจัดกิจกรรมให้คนทีถนัดหรือเชี่ยวชาญแต่ละด้านมาถ่ายทอดความรู้ในรูปแบบการ อบรมภายในองค์กร

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *ยุทธศาสตร์กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2560-2569*. เข้าถึงได้จาก <http://www.dla.go.th>.
- chemณัฐ ภูทองไชย. (2559). *ตำราวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ*. อุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- จันทจุฑา จันทรประสิทธิ์. (2560). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์*. (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.
- เทศบาลตำบลแก้งคร้อ. (2564). *แผนพัฒนาบุคลากร ปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2566*. ชัยภูมิ: เทศบาลตำบลแก้งคร้อ.
- เทศบาลตำบลแก้งคร้อ. (2564). *แผนอัตรากำลัง 3 ปี พ.ศ. 2564-2566*. ชัยภูมิ: เทศบาลตำบลแก้งคร้อ.
- ธนิกานต์ ศรีจันทร์และคณะ. (2564). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: ศึกษากรณี อ.คอนสวรรค์ จ.ชัยภูมิ. *Journal of Modern Learning Development*, 6(2), 182-196.
- นวลละออง อุทามนตรีและรชยา อินทนนท์. (2560). *การพัฒนาบุคลากร กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี*. (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). คณะบริหารศาสตร์: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- เนตรชนก ดวนใหญ่. (2562). *การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในศาลอาญา ยุคดิจิทัล ประจำปี 2562*. (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). โครงการศึกษาภาคพิเศษ วิทยาเขตบางนา: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- ปิยวรรณ ปินตาโมงค์. (2560). *การพัฒนาบุคลากรไทยในบริบทสถานศึกษา ศตวรรษที่ 21 โรงเรียนยุวทูตศึกษาพัฒนา เชียงใหม่*. (ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารองค์การภาครัฐและเอกชน). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ภัทรี สุภานุภานนท์. (2555). *การพัฒนาศักยภาพของสมาชิกองค์การบริหารส่วนจังหวัด. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.*
- มรุต เลิกนอก และสิทธิชัย ต้นศรีสกุล. (2560). *แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วีรยุทธ พรพจน์ธนาศ และวงพักตร์ ภูพันธ์ศรี. (2562). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดระยอง*. *จันทร์เกษมสาร*, 25(1), 141-155.
- ศรีศักดิ์ สุวรรณธรรมมา. (2564). *แนวทางการพัฒนาบุคลากรท้องถิ่น : กรณีศึกษาเทศบาลนครนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี*. (การศึกษาอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อนุชาติ ปิยนราวิชญ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิผลองค์การของสำนักงานเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร*. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). คณะศิลปศาสตร์: มหาวิทยาลัยเกริก.

**แนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตาม
หลักสารานิยธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3**

The Guidelines for Enhancing Parental Satisfaction toward School Management Base on Saraniyadhamma 6 of The Opportunity Expansion Schools Under Nakornsawan Primary Educational Service Area Office 3

อังคณา ปันพิพัฒน์¹ ปฏิธรรม สำเนียง² และวรภฤต เดือนช้าง³
Angkana Panpipat, Patitham Samniang and Worrakrit Thuenchang

Received: March 09, 2022

Revised: April 17, 2022

Accepted: April 17, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.115

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพความพึงพอใจ 2) เปรียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล และ 3) หาแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสารานิยธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จำนวน 6,828 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง 364 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่น .97 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสารานิยธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

¹ โรงเรียนบ้านเขานางต๋วม; Bankhaonangtuam school

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: mewangkana2537@gmail.com, Tel. 090-6964446

4 ด้าน เรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป 2) กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน และอาชีพต่างกัน มีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่างกัน มีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน 3) แนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรบริหารงานเน้นหลักการมีส่วนร่วม จัดทำหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ควรบริหารด้วยความโปร่งใส กระจ่ายอำนาจ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรมีการระดมทรัพยากรจากชุมชน จัดสรรสวัสดิการตามความเหมาะสม 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ควรให้ครู บุคลากร และนักเรียนร่วมรับผิดชอบดูแลสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้

คำสำคัญ: การบริหารงาน, ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา, หลักสารานิยธรรม 6

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the satisfaction condition; 2) to compare the satisfaction of student parents towards the administration of Opportunity Expansion Schools classified by personal data; and 3) to find a way to create satisfaction of student parents towards the administration according to Saraniyadhamma 6 of Opportunity Expansion Schools under Nakhon Sawan Primary Educational Service Area Office 3. It was a mixed methods research. The population was 6,828 student parents of Opportunity Expansion Schools. The samples were determined using the Krejcie & Morgan table and a simple random sampling was performed. The samples were 364 people and 9 key informants. The instrument used was a questionnaire with a confidence value of .97. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. And a semi-structured interview was used by using content analysis techniques. The results of the research showed that 1) the condition of the student parents' satisfaction towards the administration according to Saraniyadhamma 6 of Opportunity Expansion Schools, overall was at a high level. When considering each aspect, it was found that it was at a high level in all 4 aspects, in order from most to least as follows: personnel management, budget management, academic administration and general administration; 2) for the sample group with different sexes and different occupations, there were different levels of opinion. For the

sample group with different studies, there were different levels of opinions; 3) guidelines for creating satisfaction of student parents as follows: 1) for academic administration, administrators should manage the work by focusing on the principle of participation and preparation of courses to meet the needs; 2) in terms of budget management, administrators should manage with transparency and decentralization; 3) in the aspect of personnel management, administrators should mobilize resources from the community and allocate welfare as appropriate; 4) in general administration, teachers, personnel and students should be responsible for taking care of the environment to facilitate learning.

Keywords: Administration, Parental Satisfaction, Opportunity Expansion Schools, Saraniyadhamma 6

บทนำ

การศึกษา คือ กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) และในการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้า การจัดการศึกษาให้คนในสังคมมีความรู้หรือการเตรียมคนให้มีคุณลักษณะมองกว้าง คิดไกล สามารถเผชิญกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน ยังไม่สามารถสนองความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น และประเทศชาติ ซึ่งกำลังเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ดี (สุกรี เจริญสุข, 2560) กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาของประเทศ ได้มีนโยบายปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา ปรับเปลี่ยนระบบประกันคุณภาพการศึกษา โดยให้สถานศึกษามีการประกันคุณภาพภายใน และการประเมินคุณภาพภายนอกตามแนวคิดหลักการว่า สถานศึกษาสามารถออกแบบระบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสม เป็นไปได้ และสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาได้ด้วยตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และสังคม โดยรวมว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพและทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ หรือคุณลักษณะพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561) ในส่วนของสถานศึกษา กระบวนการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2561 สถานศึกษาต้องมีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษา

ขั้นพื้นฐานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศไว้ ซึ่งสถานศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายหรือภาพความสำเร็จตามบริบทของสถานศึกษาที่มีความท้าทายเป็นไปได้ และเห็นผลสำเร็จเชิงประจักษ์ เชื่อมโยงถึงคุณภาพผู้เรียน และเพื่อให้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานำสู่การปฏิบัติได้อย่างแท้จริง และได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการที่เน้นการมีส่วนร่วม โดยเชิญคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้แทนครู ผู้แทนผู้ปกครอง ชุมชน สถานประกอบการ องค์กรที่สนับสนุนสถานศึกษาตามความเหมาะสม เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ซึ่งผู้ปกครองเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตเด็ก คือ บ้านและโรงเรียน ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการที่ถูกต้องจากโรงเรียน เมื่อได้รับการส่งเสริม สนับสนุนเป็นการเสริมแรงจากผู้ปกครอง เด็กจะเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ และเกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน คือ ด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ดังนั้นสถานศึกษาควรให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีบทบาท ในการสนับสนุน ส่งเสริมในการจัดการศึกษาในโรงเรียน โดยมีส่วนร่วมในการรับรู้ การดำเนินงาน และเสนอแนวทางในการจัดการศึกษา เนื่องจากจุดมุ่งหมายของโรงเรียนและจุดมุ่งหมายของผู้ปกครองต่างก็มุ่งที่จะพัฒนาเด็กเป็นสิ่งสำคัญ (ศุภกิจ เชื้อเมืองพาน, 2555)

โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาเป็นโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา โดยเป็นการจัดการศึกษาให้แก่กลุ่มนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ด้อยโอกาสทางการศึกษาได้มีโอกาสศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยใช้ชื่อว่าโครงการนาร่องขยายการศึกษาภาคบังคับ และปัจจุบันเรียกว่า โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปีการศึกษา 2533 (พร้อมพันธ์ อินทวิเศษ, 2557) และโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์เขต 3 ยังมีปัญหาในด้านการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน ส่งผลให้การประสานขอความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ระหว่างผู้ปกครองนักเรียนกับโรงเรียนเกิดปัญหาในการพัฒนาการศึกษา เห็นได้จากการระดมทรัพยากรมาช่วยพัฒนาโรงเรียน ทั้งในด้านงบประมาณ ด้านภูมิปัญญาที่มีความรู้ในชุมชน และอื่น ๆ ซึ่งเมื่อเทียบกับการพัฒนาวัดในชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนที่ดีกว่า

ดังนั้น การที่จะทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง หรือชุมชน การเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นต่อกัน จึงเป็นสิ่งสำคัญประการแรก พระพุทธองค์ตรัสถึงธรรมเป็นอันที่ตั้งแห่งความระลึกถึง เป็นเหตุให้ระลึกถึงกัน ทำให้มีความเคารพกัน ช่วยเหลือกัน และสามัคคีพร้อมเพรียงกัน คือ หลักสารณียธรรม 6 ประการ ประกอบด้วย เมตตาทายกรรม คือ สนับสนุนช่วยเหลือกันทางด้านกำลังกาย ด้วยการช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของหมู่คณะด้วยความเต็มใจ เมตตาจักษกรรม คือ การพูดแต่สิ่งที่ดีงาม พูดกันด้วยความรักความปรารถนาดี เมตตาโมกกรรม คือ การคิดดี มองกันในแง่ดี มีความหวังดี ปรารถนาดี มีความรักความเมตตาต่อกัน สาธารณโภคี คือ ได้สิ่งใดมาก็รู้จักแบ่งกันกินแบ่งกันใช้ สีลสามัญญตา คือ มีความ

ประพาศุจริตดีงาม รักษาระเบียบวินัยของส่วนรวม ทิฏฐิสามัญญตา คือ มีความเห็นชอบร่วมกัน ในข้อที่เป็นหลักการสำคัญที่จะนำไปสู่ความหลุดพ้นสิ้นทุกข์ หรือขจัดปัญหา ยึดถืออุดมคติ หลักแห่งความดีงาม (กันยาวิรี สัทธาพงศ์, 2562)

จากที่มาดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงาน ตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง สร้างความเชื่อมั่น สร้างความพึงพอใจ เพื่อให้ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้เข้ามามีส่วนร่วม ในการส่งเสริม สนับสนุน พัฒนาการจัดการศึกษาโรงเรียนของชุมชน ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล
3. เพื่อหาแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับงานวิจัยเพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดและสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) กรอบแนวคิดที่นำมาใช้ คือ หลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจ การบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านบริหารงานวิชาการ 2. ด้านบริหารงานงบประมาณ 3. ด้านบริหารงานบุคคล และ 4. ด้านบริหารงานทั่วไป หลักธรรมที่นำมาประยุกต์ใช้ คือ สาราณียธรรม 6 แปลว่า ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความระลึกถึง ธรรมเป็นเหตุที่ระลึกถึงกัน หลักการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ 1. เมตตากรรม (ทำต่อกันด้วยเมตตา) 2. เมตตาวิกรรม (พูดต่อกันด้วยเมตตา) 3. เมตตาโมกรรม (คิดต่อกันด้วยเมตตา) 4. สาธารณโภคี

(ได้มาแบ่งกันกินกันใช้) 5. สีสสามัญญาตา (ประพฤติให้ดีเหมือนเขา) 6. ทิฏฐิสามัญญาตา (ปรับความเห็นเข้ากันได้) และเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 รูป/คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความเหมาะสมของปริมาณข้อคำถาม ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์ ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) รวมทั้งตรวจสอบความถูกต้องในการใช้ภาษา และความครอบคลุมในเนื้อหา จากนั้นนำแบบสอบถามทดลองใช้ (Try out) กับผู้ปกครองนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .97 ประชากร คือ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำนวน 6,828 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan และสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 364 คน สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 และศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียน โดยการทดสอบค่า t-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนชนิดทางเดียว

ขั้นตอนที่ 2 หาแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 3 โดยเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 รูป/คน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) และวิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่าสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 58.20 ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 48.08 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 44.80 และสภาพความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกเป็นรายด้านสามารถเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ

2. สภาพความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ปกครองนักเรียนที่มีเพศ

ต่างกันและอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนผู้ปกครองนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. แนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน ประกอบไปด้วย 4 ด้าน โดยมีแนวทาง ดังนี้

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ ผู้บริหารควรบริหารงานโดยเน้นหลักการมีส่วนร่วม จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ เปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียน จัดทำหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู คิดค้น พัฒนานวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และเด็กที่เรียนอ่อน ควรจัดกิจกรรมสอนเสริมหรือพัฒนาจุดเด่นในด้านอื่น ไม่ละเลยหรือปล่อยไปตามสภาพ ควรพัฒนาครู ให้มีความสามารถในการสื่อสาร มีเทคนิคในการพูดเสริมแรงในทางบวก รู้จักชักจูงนักเรียนให้มีความสนใจและอยากเรียน พูดจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักตำหนิอย่างถูกต้อง เมื่อเด็กทำดีก็ยกย่องและชื่นชม ควรส่งเสริมให้ครู มีความรัก ความเมตตา ต่อเด็กทุกคนด้วยความเท่าเทียม รักลูกคนอื่นเสมือนลูกตัวเอง ควรบริหารจัดการด้านสื่อ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องเรียน และสถานที่ ให้มีความพร้อมเหมาะสมเพียงพอ ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความขาดแคลนหรือมีความบกพร่อง

2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ คือ ผู้บริหารควรบริหารงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส มีหลักฐาน ตรวจสอบได้ วางแผนการใช้งบประมาณด้วยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่คิดและบริหารคนเดียว ควรจัดสรรงบประมาณด้านอุปกรณ์การเรียน ชุดนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของนักเรียนทุกคน ตามความเป็นจริง และควรให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษกับนักเรียนที่มีความยากจนหรือมีความบกพร่อง กระจายอำนาจการบริหารงบประมาณไปในแต่ละงาน แต่ละฝ่าย อย่างเท่าเทียม โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับตัวของนักเรียนเป็นสำคัญ ควรระดมทรัพยากรมาบริหารงานในโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนมีความพร้อมและความสมบูรณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด ควรรายงานผลการใช้งบประมาณ ให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ

3) ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารควรมีการระดมทรัพยากรจากชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดหาครู ให้เพียงพอ หรือการประสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการร่วมกันจัดการเรียนรู้ ให้กับนักเรียน ควรพัฒนาตนเองให้มีทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะการพูดอย่างมีวาจาศิลป์ รู้จักพูดเพื่อเป็นสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และบุคลากร ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสานความร่วมมือ การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง และบุคคลภายนอก ในการช่วยกันพัฒนาโรงเรียน ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิดวางแผนพัฒนาทำในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อโรงเรียนและนักเรียน ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถปฏิบัติหน้าที่หรือสอนแทนกันได้ ควรจัดสรรสวัสดิการ หรือสนับสนุนครูและบุคลากรในการทำงานตามความเหมาะสม ส่งเสริมและ

สนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การส่งเข้าร่วมการอบรมความรู้ต่าง ๆ อำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมของวัด หรือชุมชน ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีความสุจริต ปฏิบัติตัวถูกต้องตามระเบียบวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรให้ ครู บุคลากร และนักเรียนร่วมกันรับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ให้มีความสะอาด น่าอยู่น่าอาศัย น่าเรียนรู้ ห้องน้ำห้องส้วมสะอาดและเพียงพอทุกคน ควรพัฒนาต่อเติมให้มีอุปกรณ์และสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ควรให้บริการผู้ปกครองและชุมชนใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนร่วมกัน ควรฝึกทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทักษะการสื่อสาร พูดจาดีมีอัธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเป็นกันเอง สร้างความร่วมมือร่วมใจจากผู้ปกครองและชุมชนให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ควรคิดพัฒนา หาวิธีการ คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน คิดหาทางระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้พัฒนาโรงเรียน ควรจัดทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เผยแพร่ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอ เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อออนไลน์ ควรฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมประจำใจ มีความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ยึดหลักความสามัคคี การทำงานเป็นทีม มอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน ควรส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร ในการมีส่วนร่วมและมีจิตอาสาในการดำเนินโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อพบปัญหาในการปฏิบัติงาน ก็จัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและวางแผนหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

อภิปรายผลการวิจัย

2. แนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสารานุกรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ ผู้บริหารควรบริหารงานโดยเน้นหลักการมีส่วนร่วม จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ เปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานให้ประสบความสำเร็จคนเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญ และการร่วมแรง หรือความร่วมมือกันหรือการมีส่วนร่วมจากคนที่หลากหลาย ย่อมได้รับข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะและแนวทางการดำเนินงาน การแก้ไขปัญหาที่หลากหลายแนวทางตามไปด้วยและจะส่งผลให้เกิดผลสำเร็จมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิรันดร์ รุ่งเรืองธนะชัย (2562) พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการ ได้แก่ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ตามลำดับ

2.2 ด้านการบริหารงานงบประมาณ คือ ผู้บริหารควรบริหารงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส มีหลักฐาน ตรวจสอบได้ วางแผนการใช้งบประมาณด้วยการมีส่วนร่วม

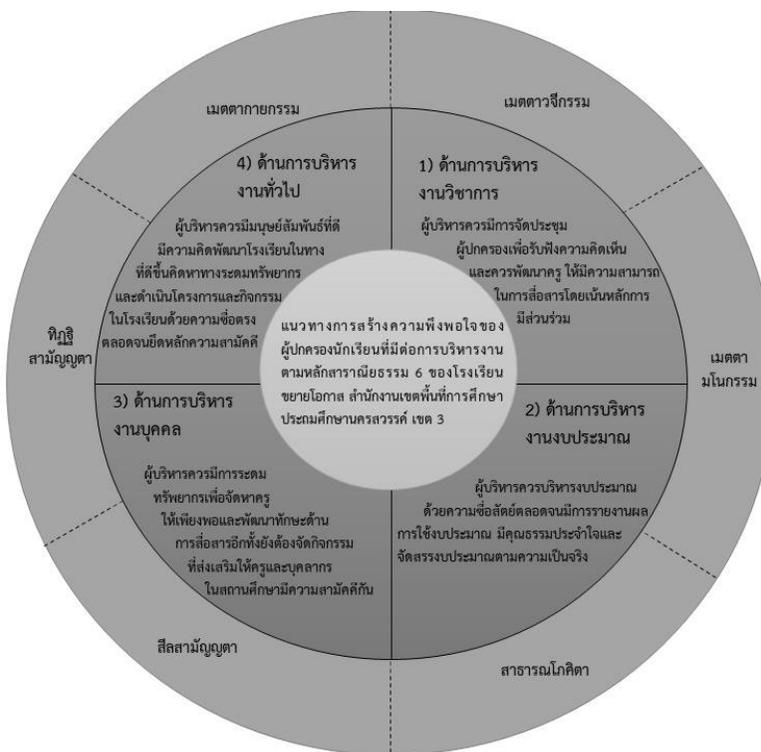
ร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่คิดและบริหารคนเดียว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ย่อมคาดหวังที่จะให้ผู้บริหารโรงเรียนบริหารงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการพัฒนาโรงเรียน ความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและเกิดความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง (2562) พบว่า องค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ การจัดระบบการเงินและการจัดสรรทรัพยากร มีจำนวนตัวแปรที่อธิบายองค์ประกอบด้วย 5 ตัวแปร คือ การจัดทำระบบการบริหารการเงินเป็นไปตามขั้นตอนของกระทรวงการคลังและเปิดเผยต่อชุมชน การจัดโครงสร้างการบริหารงบประมาณและมีการมอบหมายงานงบประมาณอย่างชัดเจน การจัดซื้อจัดจ้างปฏิบัติครบตามขั้นตอนถูกต้องตามระเบียบและมีการควบคุมการจัดซื้อจัดจ้างให้เป็นไปโดยประหยัดได้พัสดุที่มีคุณภาพ กำกับ ดูแลการทำบัญชีและทะเบียนเกี่ยวกับการเงินทุกประเภทให้เป็นปัจจุบัน ถูกต้องตามระเบียบการระดมทรัพยากร และแหล่งกองทุนจากชุมชนเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษา

2.3 ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารควรมีการระดมทรัพยากรจากชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดหาครู ให้เพียงพอ หรือการประสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการร่วมกันจัดการเรียนรู้ ให้กับนักเรียน ควรพัฒนาตนเองให้มีทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะการพูด อย่างมีวาทศิลป์ รู้จักพูดเพื่อเป็นสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และบุคลากร ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสานความร่วมมือ การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง และบุคคลภายนอกในการช่วยกันพัฒนาโรงเรียน ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรัก ความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิดวางแผนพัฒนาทำในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อโรงเรียนและนักเรียน ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดสรรงบประมาณจากภาครัฐยังไม่เพียงพอ ในการบริหารบุคลากรให้มีครูสอนที่เพียงพอ ครอบคลุมการเรียน การอาศัยทรัพยากรจากชุมชนจึงเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนซึ่งการจะได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองนักเรียนหรือชุมชนการรู้สึกรักโรงเรียนเป็นของชุมชนที่จะต้องดูแลช่วยเหลือจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องประสานให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยการสร้างความเชื่อมั่นดูแลนักเรียนให้มีคุณภาพทั้งทางร่างกายและสติปัญญา มีคุณธรรม จริยธรรม และการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวีรชาติ ชมภูหอง (2554) พบว่า การที่เราจะสามารถพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษาต้องใช้กลยุทธ์คือ การประชุมแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้สร้างความตระหนัก สร้างแรงจูงใจในการพัฒนาร่วมกัน การดำเนินกิจกรรมร่วมกัน การศึกษาดูงาน เป็นผลทำให้การดำเนินการพัฒนาสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีนอกจากนี้ผลการวิจัยยังสรุปได้ว่า การบริหารโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม จะเป็นการกระตุ้นและเกิดจิตสำนึกในการพัฒนาการจัดการศึกษาของทุกคนเป็นอย่างดีและส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป คือ ผู้บริหารควรให้ ครู บุคลากร และนักเรียน ร่วมกันรับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ให้มีความสะอาด น่าอยู่น่าอาศัย น่า เรียนรู้ ห้องน้ำห้องส้วมสะอาดและเพียงพอกับทุกคน ควรพัฒนาต่อเติมให้มีอุปกรณ์และสถานที่ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ควรให้บริการผู้ปกครองและชุมชนได้ใช้ประโยชน์ อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนร่วมกัน ในการมีส่วนร่วมและมีจิตอาสาในการ ดำเนินโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อพบปัญหาที่แก้ปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ส่วนใหญ่นักเรียนเรียนอยู่ในโรงเรียนมาก ๆ พอกับการอยู่ที่บ้านการดูแล อาคารสถานที่ของโรงเรียนทั้งในและนอกห้องเรียน ให้มีความน่าอยู่ สะอาดและถูกสุขลักษณะ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอมรา ไชยดำ (2559) พบว่า แนวทางการ เสริมสร้างประสิทธิผลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27 ด้านบรรยากาศของโรงเรียน ได้แก่ มีการพัฒนาสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพทั้งในและนอกห้องเรียนที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและสิ่งแวดล้อมทาง สังคมเพื่อให้คนอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย

จากภาพสามารถอธิบายเกี่ยวกับองค์ความรู้จากการวิจัยแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ได้ดังนี้

วงกลมชั้นในสุด คือ สิ่งที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป้าประสงค์ไว้เป็นข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3

วงกลมชั้นที่ 3 คือ หลักพุทธธรรมที่นำมาบูรณาการ คือ หลักสาราณียธรรม 6 ดังนี้ 1) เมตตาทายกรรม 2) เมตตาวจีกรรม 3) เมตตาโมโนกรรม 4) สาธารณโมคิตา 5) สีลสามัญญตา 6) ทิฏฐิสามัญญตา

วงกลมชั้นที่ 2 คือ ข้อค้นพบเกี่ยวกับแนวทางการสร้างความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 ได้แก่

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ คือ ผู้บริหารควรบริหารงานโดยเน้นหลักการมีส่วนร่วม จัดประชุมผู้ปกครองเพื่อรับฟังความคิดเห็น ความต้องการ เปิดโอกาสให้นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือพัฒนาโรงเรียน จัดทำหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ ส่งเสริมสนับสนุนให้ครู คิดค้น พัฒนานวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และเด็กที่เรียนอ่อน ควรจัดกิจกรรมสอนเสริมหรือพัฒนาจุดเด่นในด้านอื่น ไม่ละเลยหรือปล่อยไปตามสภาพ ควรพัฒนาครู ให้มีความสามารถในการสื่อสาร มีเทคนิคในการพูดเสริมแรงในทางบวก รู้จักชักจูงนักเรียนให้มีความสนใจและอยากเรียน พูดจาสุภาพ อ่อนโยน รู้จักทำหนิอย่างถูกต้อง เมื่อเด็กทำดีก็ยกย่องและชื่นชม ควรส่งเสริมให้ครู มีความรัก ความเมตตา ต่อเด็กทุกคนด้วยความเท่าเทียม รักลูกคนอื่นเสมือนลูกตัวเอง ควรบริหารจัดการด้านสื่อ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องเรียน และสถานที่ ให้มีความพร้อมเหมาะสมเพียงพอ ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษสำหรับเด็กที่มีความขาดแคลนหรือมีความบกพร่อง

2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ คือ ผู้บริหารควรบริหารงบประมาณด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส มีหลักฐาน ตรวจสอบได้ วางแผนการใช้งบประมาณด้วยการมีส่วนร่วมจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ไม่คิดและบริหารคนเดียว ควรจัดสรรงบประมาณด้านอุปกรณ์การเรียน ชุดนักเรียน วัสดุอุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของนักเรียนทุกคน ตามความเป็นจริง และควรให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษกับนักเรียนที่มีความยากจนหรือมีความบกพร่อง กระจายอำนาจการบริหารงบประมาณไปในแต่ละงาน แต่ละฝ่าย อย่างเท่าเทียม โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดขึ้นกับตัวของผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรระดมทรัพยากรมาบริหารงานในโรงเรียนเพื่อให้โรงเรียนมีความพร้อมและความสมบูรณ์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด ควรรายงานผลการใช้งบประมาณ ให้ผู้ปกครองและชุมชนได้ทราบ

3) ด้านการบริหารงานบุคคล คือ ผู้บริหารควรมีภาวะระดมทรัพยากรจากชุมชน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อจัดหาครู ให้เพียงพอ หรือการประสานภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการร่วมกันจัดการเรียนรู้ ให้กับนักเรียน ควรพัฒนาตนเองให้มีทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะการพูดอย่างมีวาทศิลป์ รู้จักพูดเพื่อเป็นสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครู และบุคลากร ให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ประสานความร่วมมือ การติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง และบุคคลภายนอก ในการช่วยกันพัฒนาโรงเรียน ควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีความรัก ความสามัคคีช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ร่วมกันคิดวางแผนพัฒนาทำในสิ่งที่มีประโยชน์ต่อโรงเรียนและนักเรียน ทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และสามารถปฏิบัติหน้าที่หรือสอนแทนกันได้ ควรจัดสรรสวัสดิการ หรือสนับสนุนครูและบุคลากรในการทำงานตามความเหมาะสม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรได้ไปศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม เช่น การส่งเข้าร่วมการอบรมความรู้ต่าง ๆ อำนวยความสะดวกด้านอุปกรณ์การจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมของวัด หรือชุมชน ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรให้เป็นผู้ที่มีความประพฤติดี มีความสุจริต ปฏิบัติตัวถูกต้องตามระเบียบวินัย เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นึกถึงผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน

4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรให้ ครู บุคลากร และนักเรียนร่วมกันรับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ให้มีความสะอาด น่าอยู่น่าอาศัย น่าเรียนรู้ ห้องน้ำห้องส้วมสะอาดและเพียงพอกับทุกคน ควรพัฒนาต่อเติมให้มีอุปกรณ์และสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ควรให้บริการผู้ปกครองและชุมชนใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ และวัสดุอุปกรณ์ของโรงเรียนร่วมกัน ควรฝึกทักษะการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ทักษะการสื่อสาร พูดจาดีมีธยาศัยไมตรี ยิ้มแย้มแจ่มใส และมีความเป็นกันเอง สร้างความร่วมมือร่วมใจจากผู้ปกครองและชุมชนให้มีความเป็นหนึ่งเดียวกัน ควรคิดพัฒนา หาวิธีการ คิดค้นสิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นในโรงเรียน คิดหาทางระดมทรัพยากรเพื่อนำมาใช้พัฒนาโรงเรียน ควรจัดทำเอกสารชี้แจงรายละเอียดโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เผยแพร่ให้ผู้ปกครองและชุมชนทราบอย่างสม่ำเสมอ เช่น การติดประชาสัมพันธ์ สื่อสารผ่านออนไลน์ ควรฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้มีคุณธรรมประจำใจ มีความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ยึดหลักความสามัคคี การทำงานเป็นทีม มอบหมายหน้าที่อย่างชัดเจน ควรส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากร ในการมีส่วนร่วมและมีจิตอาสาในการดำเนินโครงการกิจกรรมต่าง ๆ เมื่อพบปัญหาในการปฏิบัติงาน ก็จัดให้มีการประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นและวางแผนหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน เพื่อให้งานสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กระทรวงศึกษาธิการ ควรจัดสรรงบประมาณในการส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา

การศึกษาจัดสรรบุคลากรครูให้เพียงพอ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ในระดับนโยบายให้หน่วยงานองค์กรเอกชนร่วมระดมทรัพยากรช่วยเหลือพัฒนาการศึกษา

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนบริหารงาน โดยนำผู้ปกครองนักเรียน หรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินโครงการกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน รวมถึงสามารถตรวจสอบผลการดำเนินงานของโรงเรียนได้ เพื่อสร้างความร่วมมือ ในการร่วมกันพัฒนาโรงเรียนของชุมชน และควรส่งเสริมสนับสนุนพัฒนาทักษะผู้บริหาร ครู ใน ด้านการสร้างมนุษย์สัมพันธ์ ทักษะการสื่อสาร และสนับสนุนให้โรงเรียนมีการระดมทรัพยากร มาใช้สนับสนุนการพัฒนาโรงเรียน

3. สถานศึกษาควรจัดโครงการหรือกิจกรรมสร้างสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน และ ผู้ปกครองนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เช่น การลงพื้นที่เยี่ยมบ้านนักเรียน การสนับสนุนกิจกรรมของ ชุมชนในด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ หรือบุคลากรครู

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารโรงเรียน ทั้ง 4 ด้าน ในการบริหารให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและเกิดประโยชน์สูงสุดกับ นักเรียน เช่น ด้านการบริหารงานวิชาการ เน้นหลักการมีส่วนร่วม จัดทำหลักสูตรตามความ ต้องการชุมชน คิดค้น พัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารงานงบประมาณ บริหารด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใส กระจายอำนาจการบริหารงบประมาณ รายงานผล โครงการและการใช้งบประมาณให้ชุมชน ผู้ปกครองทราบ ด้านการบริหารงานบุคคล การจัดหา ครู ให้เพียงพอ พัฒนาทักษะความรู้บุคลากรอย่างต่อเนื่องการช่วยเหลือในการจัดกิจกรรมของ วัด หรือชุมชน ด้านการบริหารงานทั่วไป ดูแลอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม ให้มีความสะอาด น่าอยู่น่าอาศัย ให้บริการผู้ปกครองและชุมชนใช้ประโยชน์อาคารสถานที่ เป็นต้น

2. ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปบริหารจัดการสร้างความพึงพอใจให้กับ ผู้ปกครองนักเรียนและชุมชน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรงร่วมใจในการระดม ทรัพยากร เพื่อช่วยกันพัฒนาโรงเรียนให้มีความเจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้นไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตาม กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดีง.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *การกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วน จำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรตดีง.
- กันยาวิร์ สัทธาพงศ์. (2562). อรรถปวิวรรต: การตีความปรัชญาหลังนวยุคกับพุทธปรัชญาสา รานียธรรม 6 เสริมสร้างสังคมคุณธรรม. *วารสารมหาจุฬานาครทรรค*, 6(1), 1-16.

- พร้อมพันธ์ อินทวิเศษ. (2557). สภาพปัจจัยเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, 9(4), 391-403.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 1.
- วีรชาติ ชมภูหลง. (2554). การพัฒนาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการจัดการศึกษา โรงเรียนบ้านสนาม อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 5(3), 9-16.
- ศุภกิจ เชื้อเมืองพาน. (2555). *การจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลตำบลป่าแฝก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา*. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- สุกรี เจริญสุข. (2560). *การจัดทำยุทธศาสตร์และการพัฒนาดนตรีเพื่อความเป็นเลิศ*. นครปฐม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (2562). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 10(2), 934-944.
- สุนิรันดร์ รุ่งเรืองรัชชัย. (2562). กลยุทธ์การบริหารงานวิชาการสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาของจังหวัดกำแพงเพชร. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 14(1), 76-92.
- อมรา ไชยดำ. (2559). ประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 13(61), 209-224.
- อัครพล นกทอง. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสภาราษฎรธรรม 6 ของโรงเรียนในอำเภอลำดวน จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 9(1), 1-12.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

A Study of the Relationship between Technology Leadership of Administrators and School Administration under the Phetchabun Secondary Education Service Area Office

ศรียาภัสร์ ชัชโชติสวัสดิ์¹ ทินกร ชอัมพงษ์² และเยาวเรศ ภัคดีจิตร³

Sariyaphat Chatchotisawat, Thinnakorn Cha-umpong and Yaowares Pakdeejit

Received: March 08, 2022

Revised: April 10, 2022

Accepted: April 15, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.116

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ 2) ศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารและครูจำนวน 310 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซ์และมอร์แกน และสุ่มอย่างง่ายแล้วเทียบสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี และแบบสอบถามระดับการบริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99 สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.67) 2) ระดับการบริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.68) และ 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.61-1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี, การบริหารสถานศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษา

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: nuengjanes@gmail.com, Tel. 098-4058029

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of technological leadership of administrators under the Phetchabun Secondary Education Service Area Office; 2) to study the level of school administration under the Phetchabun Secondary Education Service Area Office; and 3) to study the relationship between technology leadership of administrators and school administration under the Phetchabun Secondary Education Service Area Office. The sample group consisting of 310 administrators and teachers were obtained from the sample size determination using Craigsy and Morgan tables and taking simple random sampling then comparing the proportion. The tools used for data collection were questionnaire of technology leadership and a questionnaire at the school administration level. The reliability value was .99. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results of the research showed that 1) the level of technology leadership of administrators, overall was at a high level ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.67); 2) the level of school administration, overall was a high level ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.68); and 3) there was a positive correlation between technology leadership of administrators and school administration. The correlation coefficient between 0.61-1.00 was statistically significant at the .01 level.

Keywords: Technology Leadership, School Administration, School Administrators

บทนำ

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา รวมถึงเทคโนโลยีที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาตามแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดทิศทางแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 สำหรับหน่วยงานที่มุ่งเน้นการประกันการเข้าถึงและความเท่าเทียมทางการศึกษา การยกระดับและมาตรฐานการศึกษาและการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพไปสู่ประเทศซึ่งพัฒนาแล้วในอีก 15 ปีข้างหน้า (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ในปัจจุบันนี้เป็นยุคปฏิรูปการศึกษาที่เข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้ มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เมื่อใดก็ตามที่ผู้บริหารสถานศึกษาก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ย่อมส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาขีด

ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตกระตือรือร้นมีความสุขในการทำงานและยอมอุทิศตนเพื่องานซึ่งแน่นอนว่าถ้าครุมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีผลการปฏิบัติงานย่อมมีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 ได้กำหนดแนวนโยบายด้านการศึกษาในมาตรา 69 รัฐพึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนานวัตกรรมเพื่อความเข้มแข็งของสังคมและเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติซึ่ง กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายดำเนินกระบวนการทางนิติบัญญัติตามเจตนารมณ์ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 63-69 ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาโดยรัฐ ต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำและโครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นเพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการ ศึกษา พัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และ ประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารงานในสถานศึกษามากขึ้นโดยเฉพาะการ นำเทคโนโลยีมาใช้กับการบริหารการสถานศึกษามีการประมวลผลด้วยเครื่องมือคอมพิวเตอร์ให้ มีประสิทธิภาพและนำผลการประมวลไปดำเนินการบริหารงานในด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา จนอาจกล่าวได้ว่าเทคโนโลยีเป็นส่วนสำคัญในการใช้บริหารสถานศึกษาทุกระดับและเทคโนโลยี สารเพื่อการบริหารสถานศึกษาอื่นโดยจัดให้มีเงินสนับสนุนรวมทั้งการติดตามประเมินผลการใช้ เทคโนโลยีในการบริหารสถานศึกษาให้มีการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสื่อนำจะไปสู่การแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง มากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) โดยภาวะผู้นำเป็นปัจจัยที่สำคัญและส่งผลต่อการบริหาร สถานศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาจะมีคุณภาพมากขึ้นเพียงโดยมั่งคั่งกับสมรรถนะการใช้ ภาวะผู้นำในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น การบริหารงานสถานศึกษาประสบความสำเร็จ และเกิดประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้นได้นั้นผู้นำที่จะบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิผลควรเป็นผู้นำที่ แสดงพฤติกรรมให้ผู้ร่วมงานศรัทธา สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นให้ผู้ร่วมงาน มีความต้องการและ มีความพึงพอใจที่จะทำงานโดยผ่านองค์ประกอบพฤติกรรม 5 ประการ คือ การเป็นผู้นำด้าน วิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล สนับสนุนการ เข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล การกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยี (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี (Technology Leadership) จะต้องแสดงออกถึงพฤติกรรมที่มีความรู้ ความ เข้าใจ สามารถนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมา ประยุกต์ใช้และบูรณาการในการบริหารจัดการองค์กร มีการจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่

เหมาะสมทันสมัยและเพียงพอต่อการใช้งาน เพื่อสร้างโอกาสในการเข้าถึงเทคโนโลยีของสมาชิกในองค์กร นอกจากนี้จะมีความรอบรู้ในเชิงการบริหาร บทบาทหน้าที่ และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์แล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัล (E-Leadership) โดยการทำ ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการใช้สารสนเทศกับความสามารถของเทคโนโลยี สนับสนุนการสร้างนวัตกรรม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องก้าวตามให้ทันกับสิ่งใหม่ ๆ เปิดใจ รับฟังความคิดเห็นของบุคคลในยุคใหม่ซึ่งถือเป็นวิวัฒนาการทางความคิด ไม่เพียงแต่อาศัยอำนาจเผด็จการ หรือการทำตามแบบที่เคยปฏิบัติมาจากอดีต โดยไม่คำนึงถึงความเป็นไปได้ในปัจจุบัน ซึ่งเป็นยุคของความเท่าเทียมกันในทุกมิติ ทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ย่อมขึ้นกับสมรรถนะการใช้ภาวะผู้นำในการบริหารเพื่อพัฒนางานให้ดีขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา จะทำให้การบริหารงานสถานศึกษาประสบความสำเร็จ (ศุภวรรณ รูปงาม, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ได้ขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีในหลาย ๆ ด้านอันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและการนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จากผลการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาการใช้เทคโนโลยี ปีการศึกษา 2563 ที่ผ่านมาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ได้รับแนวทางในการแก้ไขพัฒนาและส่งเสริม การใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาและการจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ในการจัดอบรมให้ความรู้กับบุคลากรในสถานศึกษากับการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ซึ่งปัญหาที่พบมากคือ การเรียนรู้ต้องจัดหาอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของครู มีการวางแผนที่ไม่ดีพอ มีการวางแผนการบริหารสถานศึกษา ยิ่งสถานศึกษามีขนาดใหญ่มากขึ้นเท่าใดการจัดการกับความเสี่ย่อมจะมีความสำคัญมากขึ้นตามลำดับการนำเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสมมาใช้งานดังนั้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในสถานศึกษาจำเป็นต้องพิจารณาให้สอดคล้องและตรงกับลักษณะของบริบท วิธีการสอนหรือนโยบายของสถานศึกษา และการขาดการจัดการหรือสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาต้นสังกัดและสามารถนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้งานในสถานศึกษา(สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์, 2564)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ซึ่งถือว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในฐานะหัวหน้าหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับครูและบุคลากรทางการศึกษา และนักเรียนมากที่สุด จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการขจัดปัญหาดังกล่าวข้างต้น และยกระดับคุณภาพการศึกษา ด้วยการส่งเสริมระบบข้อมูลที่ตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการเทคโนโลยีของสถานศึกษาความสมบูรณ์ในเรื่องของความถูกต้อง ความครอบคลุม ความทันสมัย จัดหาอุปกรณ์ที่เพียงพอต่อความต้องการของครู สถานศึกษามีระบบข้อมูลที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจแก่ครูบุคลากรและนักเรียนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างยั่งยืนโดยมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพ

การศึกษา ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี และพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้สอนที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ รวมทั้งเพื่อให้การบริหารและการจัดการสถานศึกษา เป็นไปทิศทางที่ดีในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา รวมถึงมีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มีทักษะและความรู้ทางเทคโนโลยีในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่เรียนรู้ และมีบทบาทของการบริหารสถานศึกษาที่เด่นชัด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีในการบริหารจัดการสถานศึกษาถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำที่เหมาะสมและการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้งานในสถานศึกษาให้ครอบคลุม ทัวถึงเพิ่มโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้อย่างกว้างขวางทางการสื่อสารผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตคอมพิวเตอร์บนโลกออนไลน์ได้อย่างสร้างสรรค์ในโลกอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นของการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 1,574 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเปิดตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 310 คน ซึ่งจำนวนนี้เป็นผู้บริหาร 8 คน ครูจำนวน 302 คน และทำการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยการเทียบสัดส่วน

ตัวแปรที่ศึกษา ประกอบด้วย ตัวแปรต้น (Independent Variables) ได้แก่ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร 1) การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมีอาชีพทางดิจิทัล 3) สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 5) การกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยี และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ การบริหารสถานศึกษา 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานบุคคล 4) การบริหารงานทั่วไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร จำนวน 36 ข้อ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี ทั้งหมด 5 ด้าน ดังนี้ 1) การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล 3) สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 5) การกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยีเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ของลิเคิร์ท

ตอนที่ 3 การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ จำนวน 69 ข้อ การบริหารสถานศึกษา ทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารบุคคล 4) ด้านการบริหารทั่วไป เป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของลิเคิร์ท

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในการใช้ภาษา นำเครื่องมือที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบและแก้ไขปรับปรุง นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) เลือกข้อคำถามที่มี IOC ตั้งแต่ .67 ขึ้นไป ถ้าข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า .67 นำไปปรับปรุงหรือตัดทิ้งตามความเหมาะสม แล้วนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์อีกครั้ง และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ จำนวน 30 คน ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนเพชรพิทยาคม โรงเรียนวิทยานุกูลนารี และโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เพชรบูรณ์ นำผลมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficients) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .99

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายในด้านต่าง ๆ ซึ่งกำหนดตามแนวทางของลิเคิร์ท (Likert Scale) (สายพิศัย ยะฟู, 2560) และการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy})

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.67) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้ และการสอน ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี และการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยี

2. ระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = 0.68) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ และด้านการบริหารบุคคล

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร พบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี 5 ด้าน คือ 1) การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี 2) ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล 3) สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน 4) การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล 5) การกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยี มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r_{xy} = 0.657$) กับการบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง ($r_{xy} = 0.657$) เมื่อพิจารณารายข้อ เห็นว่า ข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ การบริหารงานวิชาการ ($r_{xy} = 0.671$) รองลงมา คือ การบริหารงานทั่วไป ($r_{xy} = 0.625$) การบริหารงานงบประมาณ ($r_{xy} = 0.578$) และข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ การบริหารงานบุคคล ($r_{xy} = 0.561$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มีข้อค้นพบที่ควรนำมาอภิปรายตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร พบว่า ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมเห็นว่าอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเราอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมีการปรับตัวในการเป็นภาวะผู้นำเทคโนโลยี มาปรับใช้ในการบริหารจัดการให้เกิดการทำงานที่สะดวกและคล่องตัวในการปฏิบัติภารกิจยิ่งขึ้น ซึ่งอยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้ สร้างเจตคติที่ดี คิดในเชิงบวก เพื่อสื่อถึงเป้าหมายสถานศึกษาที่ต้องการทางเทคโนโลยีอย่างชัดเจน สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน ทั้งเป็นผู้สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสทศ วาริ (2560) พบว่า 1) ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก 17 องค์ประกอบย่อย 104 ตัวบ่งชี้ ใน

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้าน เห็นว่า ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1.1 การเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังไม่ขัดกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ โดยเฉพาะการเป็นข้าราชการที่ดีต้องดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณ การมีวินัย การไม่เอาัดเอาเปรียบบุคคลอื่น อีกทั้งผู้บริหารมีการส่งเสริมสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีด้วยความระมัดระวังไม่ขัดกับพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารโดยอยู่บนพื้นฐานของความเป็นไปได้ ยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม เสียสละทุ่มเทในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย ควบคุมอารมณ์ได้ดีในทุกสถานการณ์ ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นกัลยาณมิตร รับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของครู มีการกระตุ้นให้ครูเกิดความตระหนักในภาระหน้าที่ของตนเองและส่วนรวม สร้างเจตคติที่ดี คิดในเชิงบวก เพื่อสื่อถึงเป้าหมายสถานศึกษาที่ต้องการอย่างชัดเจน เป็นผู้สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ครูในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภัทธา ธรรมวิทยา และนันทรัตน์ เจริญกุล (2558) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารโรงเรียน ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในความคิดเห็นของผู้บริหารและครู อย่างมีนัยสำคัญ

1.2 สนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการสร้างแรงจูงใจให้ครู บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหาร ได้เล็งเห็นความสำคัญและเข้าใจในสถานการณ์ของโลก ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านการนำเทคโนโลยี โดยมีการสร้างแรงจูงใจให้ครู บุคลากรทุกคนในสถานศึกษาเข้าถึงเทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอน การใช้สื่อและหาช่องทางในการจัดการเรียนการสอน การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และการรับมือในโลกอนาคตซึ่งผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล และความมั่นใจในระบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้เกิดความรู้แก่นักเรียนให้ได้ประโยชน์สูงสุด โดยบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาให้นำความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ (ICT) และเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่สถานศึกษาจัดให้มาสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนหรือการปฏิบัติงาน ในการนำผู้ร่วมงานให้เข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ บูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ เข้าไปในหลักสูตร กลยุทธ์การสอน จัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้มีการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมืออย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการสอนของครูและการเรียนรู้ของนักเรียน มีการใช้เทคโนโลยียกระดับการเรียนการสอน อำนวยความสะดวก สนับสนุนการเรียนรู้ ด้วยเทคโนโลยีที่หลากหลายนำไปสู่นวัตกรรมในการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา เมฆนิล (2561) พบว่า ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงปัจเจกบุคคล ประสิทธิภาพการ บริหารงานวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง

1.3 ความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัล พบว่า โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีการสนับสนุนบุคลากรในด้านการศึกษา การใช้เทคโนโลยี ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารได้การสนับสนุนบุคลากรในด้านการศึกษาการใช้เทคโนโลยี อีกทั้งมีส่วนร่วมในสังคมแห่งการเรียนรู้ในการใช้เครื่องมือสื่อสาร ในการปฏิบัติงานให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์ในส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยญวภัค ไยดี (2561) พบว่า ด้านความเป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพ ผู้บริหารต้องมีความเป็นผู้นำด้านการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้ครูเข้าใจและเห็นความสำคัญ ของการใช้เทคโนโลยีการสื่อสาร การพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารต้องใช้ยุทธศาสตร์ ความร่วมมือโดยเชิญทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจ กำหนดยุทธศาสตร์ วางแผนในการพัฒนา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และองค์ความรู้ร่วมกันและควรแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดเก็บและดูแลระบบข้อมูลให้สามารถเรียกใช้ได้สะดวก มีเครื่องมือดิจิทัลที่เพียงพอต่อการใช้งานของนักเรียน

1.4 การเป็นผู้นำด้านวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี พบว่า โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการกำหนดความต้องการในอนาคตให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตปัจจุบันของความเป็นภาวะผู้นำที่จะต้องคิดปฏิบัติอย่างรวดเร็วทำให้ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ เล็งเห็นว่าในสังคมโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี มีความสำคัญในการช่วยในเรื่องของการศึกษาหาความรู้ได้อย่างรวดเร็ว กว้างไกลและทั่วถึง ทันโลก ทันเหตุการณ์ สถานศึกษาจึงมีการกำหนดความต้องการในอนาคตให้มีการพัฒนาเทคโนโลยีให้ทันสมัยอยู่เสมอ ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของบรรจบ บุญจันทร์ (2554) พบว่า อิทธิพลรวมมี 4 ปัจจัย คือ ปัจจัยวิสัยทัศน์ทางเทคโนโลยี ปัจจัยการพัฒนาวิชาชีพด้านเทคโนโลยี ปัจจัยการบูรณาการเทคโนโลยี และปัจจัยสมรรถนะทางเทคโนโลยี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

1.5 การกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ส่งเสริมการวัดผล ประเมินผลโดยอาศัยเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ แผลผลข้อมูล ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหาร ได้ขับเคลื่อนการใช้เทคโนโลยีในหลาย ๆ ด้าน อันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิดความสามารถในการแข่งขันและการนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะการน้อมนำนโยบาย กลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ มาบริหารจัดการในสถานศึกษาอย่างจริงจังและส่งเสริมการวัดผล ประเมินผลโดยอาศัยเทคโนโลยีในการเก็บรวบรวม วิเคราะห์ แผลผลข้อมูล มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การใช้เทคโนโลยีของครู ผู้เรียน เป็นไปตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ และสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอัจฉรา เมฆนิล (2561) พบว่า ด้านการวัดและ

ประเมินผล การพัฒนาหลักสูตร การประกันคุณภาพการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน เห็นว่า ภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ระดับการบริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารสถานศึกษาแต่ละสถานศึกษา มีการนำเทคโนโลยีมาบริหารงานทุกกลุ่มบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดการคล่องตัวในการปฏิบัติงานสถานศึกษา โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีมาใช้กับผู้เรียน การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศในติดต่อประสานงานกับบุคคล หน่วยงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศโดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้กำหนดนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะพงษ์ โสเสมอ (2561) พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง พิจารณาเป็นรายด้าน เห็นว่า ระดับการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา รองลงมา คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวัดผลประเมินผล ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนการวัดผล ประเมินผลที่เป็นระบบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2560 ของสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดมีการวัดประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นมีการจัดทำเอกสารหลักฐานการศึกษาถูกต้องตามระเบียบการวัดผลประเมินผล และ มีการอนุมัติผลการเรียนถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยการวัดผลและประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช (2560) พบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการบริหารทั่วไป พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศในการนำเทคโนโลยีมาใช้ ในงานประสานราชการระหว่างโรงเรียน หรือหน่วยงานภายนอกอันเป็นยุคที่มีความซับซ้อน มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และมีอัตราการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะพงษ์ โสเสมอ (2561) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 ด้านการบริหารงบประมาณ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์มีแผนพัฒนาและแผนปฏิบัติงานประจำปีที่มีความสอดคล้องกับนโยบายกลยุทธ์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์ซึ่งมีการบริหารสถานศึกษาที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศโดยมีการนำเทคโนโลยีมาใช้กำหนดนโยบาย วางแผนงานงบประมาณ ให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ในการเก็บรวบรวมสารสนเทศให้มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยญวัก ไยดี (2561) พบว่า ด้านการพัฒนาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารต้องใช้ยุทธศาสตร์ ความร่วมมือโดยเชิญทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจ กำหนดยุทธศาสตร์ วางแผนในการพัฒนา สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และองค์ความรู้ร่วมกันและควรแต่งตั้งคณะกรรมการ จัดเก็บและดูแลระบบข้อมูลให้สามารถเรียกใช้ได้สะดวก

2.4 ด้านการบริหารบุคคล พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายข้อเห็นว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนำเทคโนโลยีมาส่งเสริมการอบรมฝึกปฏิบัติพัฒนาต่าง ๆ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของเทคโนโลยีมาบริหารสถานศึกษาโดยมีการนำเทคโนโลยีมาส่งเสริมการอบรมฝึกปฏิบัติเพื่อพัฒนาด้านต่าง ๆ ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทั้งเป็นการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคคล พัฒนางานให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของภาคภูมิ งอกงาม (2556) พบว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา พบว่า เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ เห็นว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน มีภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านตามที่กำหนดในกฎกระทรวงขบข่ายภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาดังนั้นการกำหนดกระบวนการบริหารงาน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก คือ การวางแผน (Plan) การปฏิบัติตามแผน (Do) การตรวจสอบ ประเมินผล (Check) และการปรับปรุง นำไปใช้ (Action) ผู้บริหารเป็นกลไกสำคัญในฐานะของแกนนำที่จะทำให้กระบวนการบริหารนี้ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามขั้นตอน PDCA มีดังนี้ 1) ขั้นวางแผน (Do) ผู้บริหารเป็นผู้ประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา

เพื่อให้นโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด รวมทั้งศึกษาถึงศักยภาพของสถานศึกษาในทางเทคโนโลยี 2) ขั้นปฏิบัติตามแผน (Do) ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่บริหารจัดการส่งเสริม สนับสนุน ควบคุม กำกับ ดูแล ให้คำปรึกษาแนะนำ และอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากร ภายในสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ โดยกระบวนการทางเทคโนโลยี 3) ขั้นตรวจสอบและ ประเมินผล (Check) โดยผู้บริหารมีบทบาทเป็นแกนนำสำคัญตั้งแต่การกำหนดบทบาทหน้าที่ และผู้รับผิดชอบ การกำหนดกรอบการประเมินผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การสร้าง เครื่องมือในการประเมิน การดำเนินการประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลรวมทั้งการเขียนรายงาน การประเมินการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา 4) ขั้นปรับปรุงการนำไปใช้ (Action) เมื่อ สถานศึกษาได้ประเมินผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาแล้วผู้บริหารจะต้องนำผลการ ประเมินผลการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา ทั้ง 4 ด้านไปใช้ในการวางแผนกำหนดเป้าหมายใน การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของอัจฉรา เมฆนิล (2561) พบว่า ภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับ ค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ 0.05

องค์ความรู้ใหม่

การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำสำคัญในยุคปัจจุบันและ อนาคต การจัดการศึกษาประสบความสำเร็จมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นผู้บริหาร สถานศึกษาต้องเป็นพลเมืองในยุคดิจิทัล สามารถให้ความรู้สนับสนุนสนับสนุนการเข้าถึง เทคโนโลยีการเรียนรู้และการสอนทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อแสดงให้เห็นถึงความ เป็นเลิศในการปฏิบัติอย่างมืออาชีพทางดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตลอดจนการเป็นผู้นำด้าน วิชาชีพด้านเทคโนโลยีที่จะก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและต้องมีการกำกับ ควบคุม ให้คำปรึกษาแนะนำ อย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอและอำนวยความสะดวกให้แก่บุคลากรภายใน สถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ โดยกระบวนการทางเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนกำหนด เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหาร ด้านการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ให้คำปรึกษาการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ใน ระดับมาก ซึ่งผู้บริหารควรมีความรู้ความเข้าใจมีทักษะประเมินความรู้ประสิทธิภาพในการใช้ เทคโนโลยีของครู นักเรียน

2. การบริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามจากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แต่อยู่ในระดับมาก ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการอรรถธรรมและการร้องทุกข์ รายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ ในสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบูรณ์
3. ควรมีการศึกษากลยุทธ์ในการพัฒนาภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ชัยัญญาภัก ไยดี. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา. *วารสารดุสิตบัณฑิตทางสังคมศาสตร์*, 8(1), 150-164.
- บรรจบ บุญจันทร์. (2554). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (ดุสิตบัณฑิตดุสิตบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปิยะพงษ์ โสเสมอ. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 9*. (งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ภัทรา ธรรมวิทยา และนันทรัตน์ เจริญกุล. (2558). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในเขตธนบุรี. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์การศึกษา*. 10(1), 1-13.
- ภาคภูมิ งอกงาม. (2556). *คุณลักษณะภาวะผู้นำเชิงอิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริหารระดับกลางโรงเรียนในฝันจังหวัดอ่างทอง*. (สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิไล.

- ศุภวรรณ รูปงาม. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา มัชฌมศึกษา เขต 21. (การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา เทคโนโลยีการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สท้าน วารี. (2560). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด*, 11(1), 120-129.
- สายทิพย์ ยะฟู. (2560). การวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษาเพชรบูรณ์. (2563). รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีการศึกษา. (อัดสำเนา).
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2558). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยี: การนำเทคโนโลยีสู่ห้องเรียนและโรงเรียน ในศตวรรษที่ 21. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 16(4), 216-224.
- อัจฉรา เมฆนิล. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ในสหวิทยาเขตนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษา เขต 3. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- อิทธิฤทธิ์ กลิ่นเดช. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดสระบุรี. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ

A Model for Improving the Quality of Life of Prisoners in Nan Provincial Prison according to Buddhist Integration

เพียรชัยรัตน์ เงินงาม¹ วันชัย พลเมืองดี² พระชยานันทมุนี³ และชูชาติ สุทธะ⁴

Phienchairatn Ngerngarm, Wanchai Pornlameungdee, Phrachayananthamuni, and Chuchat Sutta

Received: March 18, 2022

Revised: April 12, 2022

Accepted: April 15, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.117

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพคุณภาพชีวิตในปัจจุบันของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน 2) ศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ และ 3) นำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีการวิเคราะห์ข้อมูลจากคำสัมภาษณ์ไตรภาคเอกสารวิชาการ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ และสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 40 คน เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพคุณภาพชีวิตในปัจจุบันของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน อยู่อย่างแออัดล้นเรือนจำ โรงเลี้ยงอาหารคับแคบ เวชภัณฑ์ขาดแคลน สถานที่ศึกษาอบรมไม่เพียงพอ 2) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ มีการจัดการศึกษาอบรมให้กับผู้ต้องขัง คือหลักสูตรบังคับทั่วไป หลักสูตรบังคับตามลักษณะแห่งและหลักสูตรบังคับเลือก 3) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน คือด้านกายส่งเสริมให้มีการเล่นและแข่งขันกีฬา การดูแลรักษาสุขภาพอนามัย การรักษาพยาบาล การรับประทานอาหารที่สะอาดถูกสุขอนามัย ด้านจิตใจจัดการศึกษาอบรมวิชาชีพ หลักสูตรศักดิ์ศาสนา การสวดมนต์ทำนองสรภัญญะ สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน ด้านสังคมจัดโครงการเยี่ยมญาติใกล้ขีด ประกวดร้อง ฝึกระเบียบแถว โครงการจิตอาสา โครงการเตรียมพร้อมก่อนปล่อย

¹ กระทรวงยุติธรรม; Ministry of Justice

²⁻⁴ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: phienchr@gmail.com, Tel. 093-2211993

และด้านปัญญาจัดการศึกษาอบรมด้านธรรมะ บริการห้องสมุดพร้อมปัญญาให้ผู้ต้องขังได้ศึกษาค้นคว้าเพื่อเพิ่มพูนความรู้

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพชีวิต, ผู้ต้องขัง, พุทธบูรณาการ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current quality of life of prisoners in Nan Provincial Prison; 2) to study the development of the quality of life of prisoners in Nan Provincial Prison based on the Department of Corrections' policy; and 3) to present a model of the quality of life improvement of prisoners in Nan Provincial Prison according to Buddhist integration. This was a qualitative research by analyzing the data from the scriptures, Tipitaka, academic documents, research report, thesis and in-depth interview with 40 key informants. Descriptive content analysis techniques were used. The results of the research showed that 1) the current quality of life of prisoners in Nan Provincial Prison found that prisoners overcrowded, overflowing with prisons, cramped canteen, shortage of medical supplies, inadequate training facilities; 2) for development of quality of life of prisoners in Nan Provincial Prisons according to the policy of the Department of Corrections, there were an education and training for prisoners, namely a general compulsory course and compulsory curriculum; 3) development model of quality of life of prisoners in Nan Provincial Prison was as follows: for the physical aspect, there should be encouragement to play and compete in sports, health care, medical treatment, eating hygienic food; in terms of psychological aspect, there should be education and training in moral education, Saggasamadhi course, chanting in the melody of Sorapanya, praying before bedtime; in the social aspect, there should be a project to visit close relatives, a singing contest, and practice of regulation line, volunteer project, pre-release project; for intellectual aspect, there should be education and training in Dharma, library service with wisdom for prisoners to study and research to increase their knowledge.

Keywords: Quality of Life Development, Prisoners, Buddhist Integration

บทนำ

...งานราชทัณฑ์ นับตั้งแต่อธิบดีกรมราชทัณฑ์ลงไปจนถึงเจ้าหน้าที่ทั้งหมดต้องรับภาระหน้าที่อันหนัก และเหน็ดเหนื่อยมากทั้งในสายตาของคนทั่วไป ก็มองงานราชทัณฑ์ไปในทางที่ไม่เป็นมงคลว่า เป็นงานต่ำต้อย เป็นงานคุกงานตาราง น่าเห็นใจผู้ที่ทำงานในกรมราชทัณฑ์ ขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์และเจ้าหน้าที่ทุกคนอย่าได้คิดท้อถอย ขอให้คิดว่างานราชทัณฑ์เป็นงานที่ทำประโยชน์ให้แก่สังคม หากอบรมผู้ต้องขังให้ประพฤติตนดีขึ้นมาได้ พันโทษออกไปก็จะกลับไปเป็นอันธพาลเป็นภัยแก่สังคมอีก ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ ควรจะภาคภูมิใจ ถ้าสามารถฝึกอบรมผู้ต้องขังให้เป็นพลเมืองดีได้ ขอให้ข้าราชการกรมราชทัณฑ์ มีมานะอดทน พยายามอบรมแก้ไขให้ผู้ต้องขังเป็นคนดี ฝึกหัดงานอาชีพสำหรับเป็นเครื่องมือทำมาหากินโดยสุจริตได้ เมื่อพ้นโทษออกไปแล้วก็จะติดตามคุณผลด้วยว่า เขานำเอาวิชาชีพ ที่ฝึกอบรมให้ขึ้นไปทำงานการอะไรได้บ้าง ดังนั้นขอให้อธิบดีกรมราชทัณฑ์นำความนี้ ผাগไปแจ้งแก่ข้าราชการ กรมราชทัณฑ์ทุกคนว่า อย่าได้คิดท้อถอยและให้ยึดมั่นในอุดมคติช่วยกันปฏิบัติหน้าที่อันสำคัญนี้ ให้ได้ผลดี...

จากพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช พระราชทานพระราชดำรัสแก่นายประดิษฐ์ พานิชการ อธิบดีอธิบดีกรมราชทัณฑ์ เมื่อวันที่ 4 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2516 ทำให้ข้าราชการของกรมราชทัณฑ์ มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพของผู้ต้องขังให้ดีขึ้น ตามภารกิจหลักตามกฎหมายในด้านการควบคุมและแก้ไขพฤติกรรมเสียผู้ต้องขัง เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นพลเมืองดีมีสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ไม่หวนกลับมากระทำความผิดซ้ำได้รับการพัฒนาทักษะฝีมือในการประกอบอาชีพที่สุจริตและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมภายนอกได้อย่างปกติ โดยสังคมให้การยอมรับ เพื่อคืนคนดีสู่สังคม และเป็นคนที่มีคุณค่า ทั้งนี้กรมราชทัณฑ์ได้มุ่งเน้นการแก้ไขและพัฒนาพฤติกรรมเสียผู้ต้องขังด้วยกระบวนการต่าง ๆ เพื่อแก้ปัญหาการกระทำผิดซ้ำอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดโปรแกรมแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลที่เหมาะสมกับลักษณะสาเหตุ พฤติกรรมประเภทของการกระทำผิด เช่น โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำผิดซ้ำ โปรแกรมการแก้ไขผู้ค้ายาเสพติด (ผู้ค้ารายย่อย)

ประเทศไทยเป็นสังคมแห่งพระพุทธศาสนา ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนา และถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ ในหลักธรรมหรือข้อปฏิบัติที่ดีในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนไทยนั้น ผู้ที่นับถือศาสนาพุทธควรที่ต้องมีหลักหัวใจทางพระพุทธศาสนา 3 ประการ คือการไม่ทำชั่ว การทำแต่ความดีและการทำจิตใจให้ผ่องใส หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาจิต ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญและยังถือเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัทที่จะต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะมีคุณค่าต่อชีวิตเป็นอย่างมากและส่งผลทำตนให้เป็นผู้ประเสริฐขึ้นในสังคมได้ พระพุทธเจ้าจึงได้ตรัสวิธีพัฒนาจิตที่เรียกว่า “จิตตภาวนา” หรือ “สมาธิ” ไว้ เพื่อให้เราได้ศึกษาและพัฒนา จิตของมนุษย์นั้นเดิมเป็นจิตที่ประภัสสร สะอาดไม่มีมลทินและความเศร้า ามองใด ๆ เหมือนจิตของเด็กแรกเกิดที่เต็มไปด้วยความบริสุทธิ์และมีความสมบูรณ์พร้อมแต่ไม่มีสติรู้ ไม่

มีปัญหาการรักษา พอชีวิตนี้เจริญเติบโตขึ้นสังขารล่วงกาลผ่านวัยไปความพึงพอใจ ความไม่พึงพอใจ ความคิด ความหวัง ความรัก ตลอดถึงความซึ้งได้เข้ามาในจิตบ่อยครั้งขึ้น กระทั่งสัมผัสแล้วจึงก่อให้เกิดความรู้สึก คือเวทนา ถูกใจก็เป็นสุข มีความรู้สึกไม่ถูกใจก็เป็นทุกข์หรือเฉย ๆ จะเห็นว่าธรรมชาติเหล่านี้เมื่อสัมผัสแล้วรู้สึกได้ด้วยใจในอายตนะนั้น ๆ หรือมีวิญญาณเกิดขึ้น บางครั้งตั้งอยู่ บางครั้งดับไป เกิดขึ้นเพราะมีเหตุปัจจัยให้เกิดแล้ว พอสิ้นเหตุ ปัจจัยจิตนั้นก็ดับไป แต่ความพอใจและความไม่พอใจ ความไม่แน่ใจก็ยังค้างคาติดในใจอยู่ตลอดเวลา หากจิตคิดไม่ดี ย่อมส่งผลกระทบต่อการฝึกปฏิบัติ ต่อการพัฒนา ต่อการกระทำและคำพูดได้ เมื่อฝึกได้ดีแล้ว ย่อมไม่มีความทุกข์ใด ๆ เกิดขึ้นภายในจิตใจ เพราะเป็นเรื่องของการใช้กำลังสติและปัญญาของตน ดังพระพุทธภาษิตที่ว่า

“ผู้มีปัญญาควรรักษาจิต ที่เห็นได้ยากยิ่ง ละเอียดยิ่ง ชอบใฝ่หาแต่อารมณ์ที่ปรารถนา เพราะจิตที่คุ้มครองแล้วย่อมนำสุขมาให้”

จิตนั้นถ้าฝึกให้สงบระงับดีแล้ว ย่อมมองเห็นสิ่งทั้งปวงตามสภาพความเป็นจริง ปัจจุบันส่วนมากจะให้เราฝึกการกำหนดรู้ คือให้ฝึกสติระลึกอยู่กับปัจจุบันให้ได้ก่อนตามหลักสติปัญญา เพราะทุกส่วนในร่างกายนี้เป็นเพียงอุบายให้สติมาระลึกรู้เท่านั้น เพียงเพื่อรู้ เพียงเพื่ออาศัยระลึกอยู่เสมอการปฏิบัติที่เป็นฐานวิปัสสนา คือให้ฝึกสติระลึกอาการกาย เวทนา จิตและธรรม รู้ตัวตน รู้เขารู้เรา รู้ความจริงที่ว่าสิ่งที่กระทบนั้น มันเป็นเพียงมายาให้เห็นการเกิดดับในจิตเท่านั้น หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมแก่จริตบุคคล ในการฝึกฝนพัฒนาตนเองมีหลายระดับ คือระดับศีลธรรม กุศลกรรมบถและในระดับสังขธรรมชั้นสูง คือมรรคมีองค์ 8 ในอริยสัจ 4 ประการ ทั้งนี้ เพื่อพัฒนาฝึกฝนอบรมปุถุชนซึ่งมีชีวิตที่ระคนอยู่ด้วยความอยากได้ อยากดี อยากมี อยากเป็น ให้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข มีสัมมาชีพ รู้จักการดำเนินชีวิตตามมรรควิธีด้วยการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนตามแนวทางพระพุทธศาสนา 4 ประการ ได้แก่

1) กายภาวนา คือการพัฒนาฝึกฝนอบรมกาย พัฒนาอินทรีย์ทั้งห้า ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ให้มีอินทรีย์สังวร รู้จักระมัดระวังรักษาตนไม่ให้ก่อโทษทางกาย รู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม

2) ศิลภาวนา คือการพัฒนาด้านศีล ความประพฤติเรียบร้อยดีงาม มีระเบียบวินัย มีกติกาทิศทางสังคมร่วมกันอย่างน้อยที่สุดในระดับชาวบ้าน คือ ศิลห้าข้อ เพื่อป้องกันความเดือดร้อนเสียหายแก่คนอื่น การละเมิดในสิทธิคนอื่น อยู่ร่วมกันอย่างเกื้อกูล รักษาผลประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติไว้ได้

3) จิตตภาวนา คือการฝึกฝนอบรมจิตใจให้มีความมั่นคงเข้มแข็ง มีความเจริญไพบุลย์ด้วยคุณธรรมทั้งปวง เช่น ฝึกฝนตนให้มีความรักความเมตตาต่อสรรพสัตว์ พัฒนาจิตใจของตนให้มีความสงสารอยากจะช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่ลำบากกำลังประสบกับความทุกข์

นานาประการอยู่ในสังคมยุคปัจจุบันและฝึกฝนจิตใจของตนให้มีความผ่อนคลายเบิกบานดำเนินชีวิตด้วยความสุขใจ

4) ปัญญาภาวนา คือการพัฒนาฝึกฝนอบรมตนจากการได้ศึกษาเล่าเรียน การสดับตรับฟังมามาก และการลงมือปฏิบัติตามทฤษฎีที่ศึกษามาแล้วนั้นให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและคนอื่น ส่วนปัญญาในระดับสูง หมายถึง การรู้ตามสภาพของสังขารทั้งหลายที่มาปรุงแต่งกันเข้าแล้วรู้จักปล่อยวางสังขารเหล่านั้นเสียด้วยปัญญา คือ สัมมาทิฐิ (ความเห็นชอบ) และ สัมมาสังกัปปะ (ความดำริชอบ) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตทำให้พบกับความสุขที่แท้จริงที่มีคุณค่าต่อตนเอง เป็นความสุขที่มีความพอดีไม่ขาดไม่เกิน เพราะถ้าหากขาดไปเกินไปจะเป็นทุกข์ จึงทำอะไรให้มีความสุข การพัฒนาคุณภาพชีวิตในพระพุทธศาสนาเถรวาทจึงเป็นการพัฒนาทั้งด้านศีล สมาธิ ปัญญาและสังคัม (พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ), 2560)

พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 บัญญัติเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังไว้ไว้ว่าเพื่อประโยชน์ในการแก้ไข บำบัด ฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังให้กลับตนเป็นคนดี จัดให้มีระบบการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังด้วยวิธีการและแนวทางที่เหมาะสมเกี่ยวกับการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยให้ผู้ต้องขังได้รับการศึกษาการอบรมทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม การทำงาน การฝึกวิชาชีพ การปฏิบัติศาสนกิจ การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดีงาม กิจกรรมสันทนาการ กีฬารวมทั้งจะต้องมีโอกาสได้รับการติดต่อกับครอบครัวญาติมิตร องค์กรเอกชนที่มีภารกิจเพื่อการแก้ไขบำบัดฟื้นฟูและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและรับรู้ถึงข่าวสารและความเปลี่ยนแปลงของโลกภายนอก (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

เรือนจำจังหวัดน่านเป็นหน่วยงานสังกัดกรมราชทัณฑ์ กระทรวงยุติธรรม มีหน้าที่ปฏิบัติต่อผู้กระทำผิดกฎหมายตามคำพิพากษาของศาลหรือคำสั่งลงโทษของผู้มีอำนาจตามกฎหมายให้ลงโทษคุมขัง จำคุก รวมถึงดำเนินการตามแผนปฏิบัติราชการกรมราชทัณฑ์ ด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเพื่อคืนคนดีสู่สังคม ปรับเปลี่ยนวิถีคิดและพฤติกรรมของผู้ต้องขังด้วยการฝึกทักษะวิชาชีพ ให้การศึกษา การอบรมทางศีลธรรม การฟื้นฟูสมรรถภาพ การส่งเสริมสุขภาพและอนามัยผู้ต้องขังเพื่อพัฒนาศักยภาพ ตลอดจนสร้างสำนึกและความรับผิดชอบต่อสังคมให้สามารถอยู่ในสังคม เมื่อพ้นโทษให้มีงานและอาชีพรองรับและมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ นับเป็นภารกิจหลักที่สำคัญในการป้องกันสังคมของกรมราชทัณฑ์ รวมทั้งดำเนินการตามนโยบายเร่งด่วน 5 ก้าวอย่างแห่งการเปลี่ยนแปลงราชทัณฑ์ มีแนวทางในการขับเคลื่อนภายใต้แนวคิดราชทัณฑ์ที่มั่นคงและยั่งยืนเพื่อให้สังคมรับรู้และเห็นผลในเชิงประจักษ์ตลอดไป โดยการพัฒนาจิตใจด้วยหลักสูตรสัจคสาสมาธิร่วมกับสถาบันพลังจิตตานุภาพจัดทำโครงการอบรมสัจคสาสมาธิให้กับผู้ต้องขัง โดยได้รับความเมตตาจากสมเด็จพระญาณวชิโรดม (หลวงพ่อวิริยงค์ สิริธโร) นำวิชาสมาธิเปิดสอนให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อเป็นการปรับทัศนคติ จิตใจพฤติกรรมให้มีความอ่อนโยน รู้จักมีเมตตา มีความอดกลั้น ควบคุมอารมณ์ไม่ก่อเกิดโทษภัยทั้งแก่ตนเอง ครอบครัวและสังคม ซึ่งสอดคล้องกับหลักการทางพระพุทธศาสนาที่ว่า “ธรรมทั้งหลายมีใจเป็นหัวหน้า มีใจเป็นใหญ่ สำเร็จด้วยใจ คนจะทำดี พุทธิหรือทำชั่ว พุทธชั้วก็ล้วนมา

จากใจทั้งสิ้น” การสร้างการยอมรับจากสังคมเป็นการปรับทัศนคติของสังคมที่มีภาพด้านลบต่อ เรือนจำและผู้ต้องขังให้มีความเชื่อมั่นยอมรับผู้พ้นโทษ เพราะการยอมรับการให้โอกาสจาก สังคมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้พ้นโทษมีความตั้งใจที่จะกลับตนเป็นคนดีของสังคม ไม่หวน กระทำผิดซ้ำ (กรมราชทัณฑ์, 2559)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง เรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่ามีควมน่าสนใจอย่างมากในการ วิจัยเรื่องนี้ซึ่งคาดว่าผลการวิจัยอาจนำมาใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำ จังหวัดน่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพคุณภาพชีวิตในปัจจุบันของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านตามนโยบาย ของ กรมราชทัณฑ์
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิง พุทธบูรณาการ

วิธีการดำเนินงานวิจัย

บทความวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการ วิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (Structured Interview) แบบมีโครงสร้าง โดยการสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ที่ปรึกษาเห็นชอบ แล้วให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ คุณภาพแบบสอบถาม เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 40 คน ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่เรือนจำจังหวัดน่าน จำนวน 10 คน ผู้ต้องขังที่ผ่านการ อบรมจิตภาวนาหลักสูตรศกาศสมาธิในเรือนจำจังหวัดน่าน จำนวน 30 คน เป็นผู้ต้องขังชั้นดี 10 คน ผู้ต้องขังชั้นดีมาก 10 คน และผู้ต้องขังชั้นเยี่ยม 10 คน แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการ สัมภาษณ์ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ตามประเด็นที่ ศึกษาตีความ สรุปผล และนำเสนอเป็นรายงานวิจัยในรูปแบบการเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพคุณภาพชีวิตในปัจจุบันของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่า เรือนจำ จังหวัดน่านมีพื้นที่ว่างให้ผู้ต้องขังได้พักผ่อนหรือทำกิจกรรมไม่เพียงพอ ผู้ต้องขังอยู่อย่างแออัด และอยู่ในสภาวะผู้ต้องขังล้นเรือนจำ โรงเลี้ยงอาหารคับแคบ เวชภัณฑ์ขาดแคลน สถานที่ศึกษา อบรมคับแคบไม่เพียงพอ ขาดแคลนอุปกรณ์และสื่อการศึกษาพัฒนาจิตใจ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มา จากหลากหลายอาชีพ ฐานะทางสังคมแตกต่างกัน ถือตนเองเป็นใหญ่ ควรมีการพัฒนาในด้าน เรือนนอน สถานที่พักผ่อนและสถานที่ออกกำลังกายให้ดีขึ้น ผู้ต้องขังอยู่ร่วมกันอย่างปกติ มีการ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ในด้านของกินของใช้และมีการให้คำปรึกษาแนะนำในการปฏิบัติตัวและ

การใช้ชีวิตอยู่ในเรือนจำจังหวัดน่าน รวมถึงการดูแลสุขภาพตนเอง ในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกภายในเรือนจำจังหวัดน่านบางครั้งไม่พอเพียงต่อความต้องการของผู้ต้องขัง เช่น น้ำในการอุปโภคบริโภค เนื่องจากมีผู้ต้องขังจำนวนมาก เรื่องสุขภาพผู้ต้องขังส่วนใหญ่ต้องการให้มีเวชภัณฑ์และยารักษาโรคให้เพียงพอกับความ ต้องการ เช่น ยาสามัญประจำบ้าน ยาที่ใช้ในการรักษาที่จำเป็นและตรงตามโรคที่ผู้ต้องขังเป็น เช่น โรคเบาหวาน โรคความดัน โลหิตสูง โรคทางเดินอาหาร เป็นต้น

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ พบว่าเรือนจำจังหวัดน่านได้พัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง โดยจัดการศึกษาอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ ดังนี้

2.1 หลักสูตรบังคับทั่วไป ได้แก่ หลักสูตรปฐมนิเทศผู้ต้องขังเข้าใหม่ หลักสูตรสัปดาห์สมาธิ โดยการปฏิบัติสมาธิให้มีสติ สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ หลักสูตรการพัฒนาทักษะชีวิต (เฉพาะกลุ่ม) ได้แก่ โครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยเพื่อคืนคนดีสู่สังคมสำหรับผู้ต้องขังกลุ่มพิเศษ (ผู้สูงอายุ ผู้พิการ) เพื่อเตรียมความพร้อมผู้ต้องขังผู้สูงอายุ ผู้พิการทั้งด้านจิตใจ การวางแผนประกอบอาชีพและความพร้อมด้านครอบครัวและที่อยู่อาศัยภายหลังพ้นโทษ

2.2 หลักสูตรบังคับตามลักษณะแห่งคดี มีดังนี้ (1) กลุ่มคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ โครงการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสำหรับกลุ่มผู้เสพยาเสพติดและผู้ค้ารายย่อย โครงการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดก่อนพ้นโทษ โครงการบำบัดและฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ต้องขังติดยาเสพติดในรูปแบบชุมชนบำบัด โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE (2) กลุ่มคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ ได้แก่ โปรแกรมการแก้ไขผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ โปรแกรมการแก้ไขผู้ต้องขังกระทำความผิดซ้ำ (3) กลุ่มคดีความผิดเกี่ยวกับชีวิต ร่างกายและเสรีภาพ ได้แก่ โปรแกรมการปรับพฤติกรรมผู้กระทำความผิดที่ใช้ความรุนแรง

2.3 หลักสูตรบังคับเลือก ได้แก่ (1) หลักสูตรพัฒนาจิตใจ โดยจัดการเรียนธรรมศึกษาให้กับผู้ต้องขัง คือชั้นเรียนธรรมศึกษาตรี ชั้นเรียนธรรมศึกษาโทและชั้นเรียนธรรมศึกษาเอก โครงการฝึกอบรมศาสนพิธีกร (มัคทายก) (2) หลักสูตรการศึกษาสายสามัญ ตั้งแต่ผู้ไม่รู้หนังสือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย (3) หลักสูตรประกาศนียบัตรพระพุทธศาสนา วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (4) หลักสูตรการศึกษาสายอาชีพ ระดับปวช./ปวส. (5) หลักสูตรวิชาชีพพระยะสัน (6) การทดสอบมาตรฐานฝีมือแรงงาน (7) หลักสูตรฝึกทักษะวิชาชีพพระยะยาว ได้แก่ การฝึกทักษะการทำงานรับจ้าง การฝึกทักษะวิชาชีพประจำกองงานโรงงานช่างไม้ การฝึกทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการนอกเรือนจำ (8) หลักสูตรอบรมก่อนพ้นโทษโครงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยให้กับผู้ต้องขังที่ใกล้พ้นโทษหรือเข้าเกณฑ์พักการลงโทษ

3. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ พบว่า

3.1 การสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นกระบวนการพัฒนาพฤตินิสัยอีกวิธีการหนึ่ง เริ่มจากการรับนโยบายจากกรมราชทัณฑ์เพื่อนำมาสู่การปฏิบัติที่เป็นแบบบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีภารกิจสำคัญ คือ การพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง มีหลักการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ต้องขัง

3.2 กระบวนการสร้างจริยธรรมเชิงพุทธบูรณาการให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน พบว่าเป็นการพัฒนาคุณธรรมตามหลักการทางพระพุทธศาสนาด้วยการพัฒนาระบบการดำเนินชีวิตให้เป็นการพัฒนาแบบองค์รวม โดยหลักสูตรอบรมที่เสริมสร้างจริยธรรมเน้นไปตามหลักสูตรที่กรมราชทัณฑ์กำหนด มีหน่วยปฏิบัติในระดับเรือนจำ คือ ฝ่ายการศึกษาและพัฒนาจิตใจ เช่น การอบรมพัฒนาจิตใจด้วยหลักสูตรสัจธรรม การอบรมเนื่องในวันสำคัญของชาติ ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ การศึกษาวิชาธรรมศึกษา โดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการโดยเฉพาะการนำกระบวนการของหลักท้าว 4 มาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง ทั้งด้านร่างกาย ด้านสังคม ด้านจิตใจและด้านปัญญา เป็นวิธีสร้างภูมิคุ้มกันไม่ให้กลับมากระทำผิดซ้ำ

3.3 การปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในกิจวัตรประจำวันและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาเป็นการนำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนามาพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน โดยให้ปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน ได้แก่ การใช้สื่อสายกลางเพื่อให้ผู้ต้องขังได้รับฟังธรรมเทศนาจากพระสงฆ์ ผู้ทรงภูมิรู้ภูมิธรรม การทำสวดมนต์ช่วงเย็น การนำวิทยากรภายนอกเข้าอบรมให้ความรู้ การเปิดอบรมหลักสูตรสัจธรรม วิชาธรรมศึกษาและวิชาธรรมะต่าง ๆ กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา

ผลการศึกษาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังหลังผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรสัจธรรม วิชาธรรมศึกษาด้วยหลักท้าว 4 พบว่า

1. ด้านร่างกาย ผู้ต้องขังส่วนใหญ่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพเรือนจำได้ดีขึ้น ทั้งการอยู่การกิน ที่พักอาศัย การนอนหลับพักผ่อน มีพฤติกรรมซื้อสิ่งของฟุ่มเฟือยจากร้านค้าสวัสดิการลดน้อยลง การรับประทานอาหารที่เรือนจำจัดให้ถือว่ามีความเพียงพอต่อความต้องการ ดำเนินชีวิตส่วนตัวและเข้ากับผู้ต้องขังอื่นได้ เช่น การอาบน้ำ การเข้าห้องน้ำไม่ก่อให้เกิดการกระทบกระทั่งกับเพื่อนผู้ต้องขัง โดยเฉพาะในช่วงเข้ากลุ่มฝึกอบรมหลักสูตรสัจธรรมอาศัยอยู่ด้วยกันแบบกัลยาณมิตร สรรวมกาย วาจาและใจอยู่เสมอ มีสุขภาพร่างกายดีขึ้น การได้เข้าอบรมเจริญสติแล้วทำให้นอนหลับได้ง่าย หลับลึกไม่ฝันร้ายและตื่นเช้าเป็นเวลา ตื่นมาก็กำหนดสติ นอนปฏิบัติจนกว่าจะถึงเวลาปล่อยขังทำให้นอนหลับสบายยิ่งขึ้น หน้าตาสดชื่น แจ่มใส

2. ด้านจิตใจ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เมื่อเข้ามารับโทษในเรือนจำเกิดความทุกข์ทางจิตใจ วิตกกังวล คิดมากฟุ้งซ่าน ทำใจไม่ได้ ไม่มีสติและไม่มีสมาธิในการดำเนินชีวิต เสียใจและโทษตนเองที่ทำผิดที่ต้องมาติดคุก มีความวามทุกข์ใจอย่างแสนสาหัสทั้งตัวเองและครอบครัว แต่เมื่อได้เข้าอบรมหลักสูตรศักดิ์ศาสนาธิ ทำให้ใจเย็นขึ้นมาก มีความสุขกับสภาพที่เป็นอยู่ คนที่เคยโกรธก็ให้อภัยได้ ไม่คิดฟุ้งซ่าน สภาพจิตใจเข้มแข็งขึ้น มีความคิดดีขึ้น มีสมาธิ มีสติในการดำเนินชีวิต สามารถทบทวนตัวเองได้ สามารถแยกแยะผิดชอบชั่วดีและตั้งใจจะไม่กระทำความผิดซ้ำทำปัจจุบันให้ดีที่สุด เพื่อให้พ่อแม่และคนที่รักมีความสุข เกรงกลัวบาปไม่ยอมทำบาปทำกรรมอีก เจ้าหน้าที่มอบหมายให้ทำอะไรทำได้ดี

3. ด้านสังคม ผู้ต้องขังส่วนใหญ่เดิมที่เคยวิตกกังวลเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพของตนกับสังคมภายนอก เมื่อได้ผ่านการปฏิบัติธรรมก็คลายความวิตกกังวล มีความมั่นใจในตนเอง ตั้งมั่นที่จะปฏิบัติตนให้ดี ทำความดี ส่งสมความดี สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง พัฒนาดนเองระหว่างต้องโทษ ยอมรับตนเอง มีเป้าหมายในชีวิต รอวันที่จะพ้นโทษ ไม่กังวลในเรื่องการยอมรับของสังคม ไม่กังวลว่าสังคมภายนอกจะรังเกียจหรือไม่ ยอมรับ ตัวเองได้พอใจแล้ว อยู่ในเรือนจำมีความสุขตามอัตภาพ ไม่เดือดร้อน ช่วยการทำงานเรือนจำเต็มความสามารถ ทำอะไรได้ก็อาสาทำ เมื่อพ้นโทษแล้วมีโอกาสอยากช่วยเหลือสังคม มีกำลังใจมาก ให้อภัยตัวเอง ไม่เป็นภาระของสังคม ตอนนี้อยู่ในเรือนจำขอทำหน้าที่สมาชิกสังคมเรือนจำให้ดีที่สุดอยู่ในระเบียบวินัย

4. ด้านสติปัญญา ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีสติ มีปัญญามากยิ่งขึ้น คิดอ่านได้อย่างเป็นกระบวนการ ไม่อาฆาตพยาบาทผู้อื่น เวลาทำงานร่วมกับผู้อื่นก็สามารถช่วยกันทำงานให้สำเร็จได้ด้วยดีและงานก็สำเร็จได้อย่างรวดเร็ว สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สามารถแสดงความคิดเห็นเพื่อลดความขัดแย้งได้อย่างดี สามารถเลือกใช้คำพูดที่ดี

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพคุณภาพชีวิตในปัจจุบันของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า เรือนนอน สถานที่พักผ่อนและสถานที่ออกกำลังกายควรมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น ผู้ต้องขังส่วนใหญ่อยู่ร่วมกันอย่างปกติ มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีการให้คำปรึกษาแนะนำในการใช้ชีวิตในเรือนจำ การดูแลสุขภาพตนเอง สิ่งอำนวยความสะดวกไม่พอเพียง เช่น น้ำอุปโภคบริโภค ต้องการให้มีเวชภัณฑ์และยารักษาโรคให้เพียงพอและตรงกับโรค สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนนทิพย์ จิตสว่างและนันทิ จิตสว่าง (2559) พบว่า ผู้ต้องขังมีปัญหาคุณภาพชีวิตที่ขณะต้องโทษในเรือนจำ เช่น ปัญหาสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต ปัญหาสภาพแวดล้อมภายในเรือนจำ

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านตามนโยบายของกรมราชทัณฑ์ ผลการวิจัยพบว่าการจัดการศึกษาอบรมให้กับผู้ต้องขังหลักสูตรบังคับทั่วไป เช่น หลักสูตรศักดิ์ศาสนาธิ โดยปฏิบัติสมาธิให้มีสติ สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ หลักสูตร

บังคับตามลักษณะแห่งคติ เช่น กลุ่มคติความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หลักสูตรบังคับเลือก เช่น หลักสูตรพัฒนาจิตใจ หลักสูตรการศึกษาสายสามัญและสายอาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อากาศร งามปลอด (2558) พบว่า เรือนจำจังหวัดสุราษฎร์ธานีมีการอบรมผู้ต้องขังให้เตรียมความพร้อมในการปรับตัวเพื่อใช้ชีวิตภายในเรือนจำและมีการจัดอบรมพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง หลักสูตรสังคมศาสตร์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวัฒน์ รัตนวงศ์ (2555) พบว่า เรือนจำจังหวัดอุดรดิตรดิตต์มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสูงอายุตามคู่มือการจัดการสวัสดิการและการสงเคราะห์ผู้สูงอายุกรมราชทัณฑ์

3. รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ

3.1 การสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า มีขั้นตอนเริ่มจากรับนโยบายการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังจากกรมราชทัณฑ์แล้วนำมาบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตามหลักการของ (1) หลักพุทธศาสตร์หรือนโยบายหลักของชาติในด้านการแก้ไขพัฒนาของผู้ต้องขัง (2) นโยบายราชทัณฑ์ด้านการแก้ไขพัฒนาพฤตินิสัย (3) นำนโยบายสู่ภาคปฏิบัติในระดับปฏิบัติงานตามหลักสูตร โครงการหรือโปรแกรมต่าง ๆ ที่อยู่ในแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง (4) การตรวจสอบผลสะท้อนกลับและการติดตามผลจากสถิติการติดซ้ำ เพื่อนำมาแก้ไขกระบวนการแก้ไข สอดคล้องกับงานวิจัยของชัยวัฒน์ รัตนวงศ์ (2555) พบว่า เรือนจำจังหวัดอุดรดิตรดิตต์มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสูงอายุโดยมีการวางแผนดำเนินงาน การปฏิบัติตามแผนและการประเมินผลการดำเนินงาน

3.2 กระบวนการสร้างจริยธรรมเชิงพุทธบูรณาการผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน ผลการวิจัยพบว่า มีกระบวนการสร้างจริยธรรมผู้ต้องขังตามหลักการทางพระพุทธศาสนาด้วยการพัฒนาระบบการดำเนินชีวิตแบบองค์รวม ตามหลักสูตรอบรมที่เสริมสร้างจริยธรรมที่กรมราชทัณฑ์ เช่น โครงการอบรมหลักสูตรสังคมศาสตร์ โครงการอบรมเนื่องในวันสำคัญของชาติ ศาสนาและสถาบันพระมหากษัตริย์ การศึกษาวิชาธรรมศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชญานันท์ โคตรชมพู (2561) พบว่า เรือนจำได้จัดให้มีกิจกรรมวันสำคัญทางศาสนาและวันสำคัญ ของชาติให้กับผู้ต้องขัง มีพิธีกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี การอบรมให้ความรู้ด้านศาสนา จริยธรรม ศีลธรรม ฝึกสมาธิ และสอดคล้องกับงานวิจัยของชูชาติ สุทธิ (2560) พบว่า กระบวนการพัฒนาชีวิตในพระพุทธศาสนาเถรวาทเชื่อว่ามนุษย์สามารถพัฒนาตนให้สมบูรณ์สูงสุดจนบรรลุอรหัตผลได้โดยการปฏิบัติตามหลักธรรม ได้แก่ ปฐมมาตรฐานทางความคิด สร้างชีวิตบนปัจจัยพื้นฐาน ฝึกตนให้มีความชำนาญการปรับสภาพจิตใจให้พร้อม น้อมนำธรรมะ เบื้องต้นใส่ตน

3.3 การปฏิบัติกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาในกิจวัตรประจำวันและวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ผลการวิจัยพบว่า เรือนจำจังหวัดน่านได้นำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาให้ผู้ต้องขังปฏิบัติเป็นกิจวัตรประจำวัน เช่น การสวดมนต์ไหว้พระช่วงเย็น การจัดอบรมหลักสูตรสังคมศาสตร์ วิชาธรรมศึกษา กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันพระ โดยจัดปฏิบัติธรรม ทำบุญตักบาตร สอดคล้องกับงานวิจัย

ของสวัสดิ์ จิรัฏฐิติกาล (2556) พบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่ผ่านหลักสูตรการปฏิบัติธรรม นิยมสวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน ต้องการตัดบาตรและฟังเทศน์บ่อย ๆ ต้องการทอดผ้าป่าหรือกฐินมากกว่าก่อนเข้าอบรม

3.4 ศึกษาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านหลังผ่านกระบวนการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ผลการศึกษาพบว่าผู้ต้องขังส่วนใหญ่ที่ผ่านการเข้าอบรมหลักสูตรสัทธิศาสตร์ มีการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านร่างกาย ผู้ต้องขังส่วนใหญ่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพเรือนจำได้ดีขึ้น ทั้งการอยู่การกิน การนอนหลับพักผ่อน ที่พักอาศัย อยู่ร่วมกันได้ดี 2) ด้านจิตใจ ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีสภาพจิตใจเข้มแข็งขึ้น มีความคิดดีขึ้น มีสมาธิ มีสติในการดำเนินชีวิต มีความรับผิดชอบ สามารถแยกแยะผิดชอบชั่วดีและตั้งใจจะไม่กระทำความผิดซ้ำ เกรงกลัวต่อบาป 3) ด้านสังคม ผู้ต้องขังส่วนใหญ่คลายความกังวล มั่นใจในตนเอง ตั้งมั่นที่จะปฏิบัติตนให้ดี ทำความดี สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง พัฒนาตนเอง ยอมรับตนเอง มีเป้าหมายในชีวิต ไม่กังวลว่าสังคมภายนอกจะรังเกียจหรือยอมรับหรือไม่ ยอมรับและให้อภัยตัวเอง มีความสุขตามอัตภาพ มีกำลังใจมาก อยู่ในระเบียบวินัย ช่วยงานเรือนจำเต็มความสามารถ 4) ด้านสติปัญญา ผู้ต้องขังส่วนใหญ่มีสติ มีปัญญามากยิ่งขึ้น คิดอ่านได้อย่างเป็นกระบวนการ ไม่อาฆาตพยาบาทผู้อื่น สามารถช่วยกันทำงานให้สำเร็จได้ด้วยดีและรวดเร็ว แก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้อย่างดี อยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2543) ที่ได้กล่าวไว้ว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีนั้นเพื่อฝึกฝนพัฒนาคนให้รู้จักวิธีปฏิบัติต่อชีวิตหรือให้รู้จักวิธีในการดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง มีความสงบสุข รู้จักการแก้ปัญหาของชีวิตและหาทางออกจากความทุกข์ได้ด้วยปัญญา โดยไม่ก่อให้เกิดโทษพิชภัยแก่ตนเอง ผู้อื่นและสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเอื้อมอร ชลวร (2553) พบว่า การพัฒนาปัญญาเป็นการทำให้ความรู้ความเข้าใจชัดเจนเจริญขึ้นเพื่อนำมาจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพในการดำเนินชีวิตเพื่อเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีศีลเป็นพื้นฐาน เพื่อให้มีสมาธิที่ตั้งมั่นและมีประสิทธิภาพ เมื่อศีลและสมาธิถึงพร้อมการฟังความรู้จากผู้ทรงปัญญาจะเพิ่มประสิทธิภาพ ต่อจากนั้นจึงจะเป็นบาทฐานของแนวการพัฒนาปัญญาขั้นตอนสุดท้าย คือการพัฒนาปัญญาโดยตรง

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ			
ด้านกาย	ด้านสังคม	ด้านจิต	ด้านปัญญา
กายภาวนา (สุขภาพดี มีอนามัย)	ศีลภาวนา (คืนคนดีสู่สังคม)	จิตตภาวนา (สร้างเกราะคุ้มกันจิต)	ปัญญาภาวนา (ติดอาวุธทางปัญญา)
-การดูแลรักษาความ สะอาดของร่างกาย -การฝึกกายบริหาร ออกกำลังกาย เล่นกีฬา -รับประทานอาหาร ตรงเวลา -การพักผ่อนให้เพียงพอ -การดูแลรักษาสุขภาพ กายให้สมบูรณ์แข็งแรง	-ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ของ สังคมได้อย่างถูกต้อง -การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน -ความมีเมตตาต่อเพื่อน มนุษย์ด้วยกัน -ไม่เบียดเบียนผู้อื่น	-รับฟังธรรมะ ศีลธรรม จริยธรรม -ปลูกฝังศีลธรรมอันดีงาม -การรับฟังบรรยายธรรมะ -การไหว้พระสวดมนต์ -การนั่งสมาธิ -มีความเมตตากรุณา	-การได้รับการศึกษา ในระดับต่างๆ -การเรียนวิชาธรรมศึกษา -การฝึกอบรมวิชาชีพ -มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียน -รู้กาลเทศะ -การรู้จักแก้ปัญหา ด้วยปัญญา

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการ โดยการเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านและรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ ตามหลักภาวนา 4 ประกอบด้วย

1. ด้านกาย (กายภาวนา)

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน

การดูแลรักษาความสะอาดร่างกาย เครื่องแต่งกาย เครื่องนอน สถานที่ในเรือนจำ การฝึกกายบริหาร การเล่นกีฬา การออกกำลังกายและนันทนาการต่าง ๆ รับประทานอาหารตรงเวลา การพักผ่อนให้เพียงพอ การดูแลรักษาสุขภาพกายให้สมบูรณ์แข็งแรง

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ การปฏิบัติตนตามหลักภาวนา 4

การชำระร่างกายให้สะอาด การทำความสะอาดเครื่องแต่งกาย เครื่องนอนให้สะอาดอย่างสม่ำเสมอ การสำรวจหรือระมัดระวังการกระทำทางกาย วาจา การเล่นกีฬาอย่างมีสติ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน การรับประทานให้ตรงเวลา ฝึกจิตให้รู้จักพอประมาณและมีสติ กำหนดรู้ในการรับประทาน การพักผ่อนหรือการนอนหลับ ทำให้มีสติกำหนดรู้ได้ การดูแลรักษาสุขภาพกายให้มีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง

2. ด้านสังคม (ศีลภาวนา)

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน

การเคารพธงชาติ การฝึกระเบียบแถว การรับฟังการอบรมจากเจ้าหน้าที่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ของเรือนจำ การทำงานหรือทำกิจกรรมประจำวันตามตารางเวลาภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ การปฏิบัติตนตามหลักภavana 4

การให้ความเคารพ การมีระเบียบวินัย และการปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ และดำรงตนให้อยู่ในกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด การมีสติ กำหนดจิตให้แน่วแน่ รู้ถึงสาระจากการอบรม การวางตัวให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง การทำกิจกรรมประจำวัน ผู้ปฏิบัติควรให้ เป็นไปด้วยความมีสติและก่อให้เกิดบุญแก่จิตใจของตนเองอย่างแท้จริง โดยมีต้องให้ใครมา บังคับร่างกายหรือจิตใจของตนเองแต่อย่างใด

3. ด้านจิต (จิตตภาวนา)

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน

การปฐมนิเทศผู้ต้องขังใหม่ ฟังการอบรมธรรมะ ศีลธรรม จริยธรรมจากพระ วิปัสสนาจารย์หรืออนุศาสนาจารย์ เจ้าหน้าที่ การเข้าร่วมกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทาง พระพุทธศาสนาที่เรือนจำจัดขึ้น การไหว้พระสวดมนต์ก่อนนอน การอบรมเตรียมความพร้อม ก่อนปล่อย

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ การปฏิบัติตนตามหลักภavana 4

การตั้งสติรับฟังการดำเนินชีวิตในเรือนจำอย่างมีสมาธิ การมีสติกำหนดการฟังการ บรรยายธรรมจากพระวิปัสสนาจารย์/อนุศาสนาจารย์ เพื่อทำความเข้าใจสาระแห่งธรรมและจิต มีสมาธิ มั่นคง แน่วแน่ มีความขยันหมั่นเพียรในการช่วยเหลืองานของทางเรือนจำเป็นอย่างดี การตั้งใจสวดมนต์ โดยให้มีสติ กำหนดรู้ความหมายของบทสวดมนต์ การตั้งใจรับความรู้จาก การอบรมเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอย่างมีสติ มีความนึกคิด อดทนต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้น มีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส

4. ด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา)

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่าน

จัดการศึกษาอบรมให้กับผู้ต้องขังได้ศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษา ในระดับอุดมศึกษา การเรียนวิชาชีพและการฝึกอบรมวิชาชีพต่าง ๆ

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ การปฏิบัติตนตามหลักภavana 4

การศึกษาเรียนรู้ในระดับการศึกษาต่าง ๆ เกิดขึ้นจากสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ และเกิดจากความชื่นชอบในวิชาชีพที่ตนเองพึงปรารถนา การศึกษาปฏิบัติอาศัยกายของผู้ ปฏิบัติเป็นห้องเรียนรู้ การฝึกอบรมปัญญาให้รู้จักเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็น แจ่มโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

การศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัดน่านเชิงพุทธบูรณาการนี้ สามารถนำไปสู่นโยบายเชิงปฏิบัติการของพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังภายใต้บริบทของเศรษฐกิจ การเมืองและสังคมในปัจจุบัน เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังตามหลักการทางพระพุทธศาสนาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการที่เป็นปัจจัยส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังได้ต่อไป เช่น

1. ศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการ
2. ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเรือนจำจังหวัด

น่านเชิงพุทธบูรณาการกับการศึกษารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการของเรือนจำอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมราชทัณฑ์. (2559). *บันทึกประวัติศาสตร์ 5 ก้าวอย่างแห่งการเปลี่ยนแปลงราชทัณฑ์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ราชทัณฑ์.
- ชัยวัฒน์ รัตนวงศ์. (2555). รูปแบบการจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมสร้างสรรค์เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสูงอายุ: กรณีศึกษาเรือนจำจังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารวิจัยสาธารณสุขศาสตร์, ฉบับพิเศษ*, 95-102.
- ชูชาติ สุทธะ. (2560). *กระบวนการพัฒนาชีวิตเชิงพุทธบูรณาการ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเทพวิสุทธีเมธี (ปัญญานันทภิกขุ). (2552). *ความสุขทำอย่างไรจึงจะพบสุข*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2543). *ทศวรรษธรรมที่ศรัทธาธรรมปิฎก หมวดศึกษาศาสตร์*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา.
- พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พุทธศักราช 2560. (2560, 18 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 21 ก, หน้า 1-24.
- พิรญาณ โคตรชมพู. (2561). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังเชิงพุทธบูรณาการ*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- สวัสดี จิรัฏฐิติกาล. (2556). *การปฏิบัติธรรมของผู้ต้องขังในเรือนจำกลางคลองเปรม*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สุนนทิพย์ จิตสว่าง และนันทิ จิตสว่าง. (2559). การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังสูงอายุในเรือนจำ. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 24(2), 78-101.
- อภากร งามปลอด. (2558). *การปฏิบัติตามมาตรฐานด้านคุณภาพชีวิตผู้ต้องขัง เรือนจำกลางจังหวัดสุราษฎร์ธานี*. (วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง). คณะรัฐศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เอี่ยมอร ชลวร. (2553). *การพัฒนาปัญญาในพระพุทธศาสนาเถรวาท*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

Guidelines for the Operation of Child Development Centers under the
Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Sawan District,
Nakhon Sawan Province

นิตยา มาลา¹ สาทร ทรัพย์รวงทอง² และปพนสรณ์ โพธิพิทักษ์³
Nittaya Mala, Satorn Subruangthong and Paponsan Potipituk

Received: February 17, 2022

Revised: April 06, 2022

Accepted: April 13, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.118

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาการดำเนินงาน 2) หาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยการแจกแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่น .98 กับประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นายกององค์การบริหารส่วนตำบล ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้อำนวยการกองการศึกษา นักวิชาการศึกษา หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และครูผู้ดูแลเด็ก รวมทั้งสิ้น 148 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบบันทึกชนิดคำถามปลายเปิด ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่มีปัญหาสูงที่สุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านที่มีปัญหาต่ำที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน 2) แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ ควรเปิดโอกาสชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรับทราบปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็ก

¹ สำนักงานเทศบาลตำบลเวียงป่าเป้า; Wiangpapao Subdistrict Municipality

²⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakorn Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: malaa721@hotmail.com, Tel. 080-4102358

เล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาชีพตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง ควรปรับปรุงอาคารเรียน สภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเหมาะสมต่อการ จัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ควรมีการประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการศึกษา อย่างเป็นระบบ เปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการ วางแผน กำหนดนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรมีกลุ่มงานหรือ ศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

คำสำคัญ: แนวทางการดำเนินงาน, ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

The objectives of this research were 1) to study operational problems; 2) to find guidelines for the implementation of child development centers under the Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Sawan District, Nakhon Sawan Province. It was a mixed methods research by distributing a questionnaire on a 5-level estimation scale with a confidence value of .98 to the population used in the research, namely chief executive of the SAO, chief administrator of the SAO, deputy chief administrator of the SAO, director of Education Division, education technical officer, head of child development center, and child care teacher, a total of 148 people. The statistics used in the data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. For qualitative research, a group discussion with 7 experts was used. The research instrument was an open-ended questionnaire record form by using content analysis techniques. The results of the research revealed that 1) problems in the operation of the child development center in overall and in each aspect were moderate levels. The aspect that had the highest problem was the personnel aspect, followed by the building, environment and safety of child development centers and the aspect that had the least problem was the aspect of participation and support; 2) for guidelines of implementation of the child development center, it should provide opportunities for the community, parents and other stakeholders to participate in expressing their opinions, acknowledging the problems and finding ways to solve them together, continuously promote and support the development of academic personnel of the child development center to have knowledge, skills, and professional experience according to the positioning standards, improve the school building, the environment within the child

development center to be suitable for providing a learning experience for young children. There should be internal quality assurance and systematic supervision of education. It should provide opportunities for communities and all stakeholders to participate in planning, determine policies or programs for child development centers. And there should be a working group or a center for publicizing the information of the early childhood development network.

Keywords: Operational Guidelines, Child Development Center, Subdistrict Administrative Organization

บทนำ

ปฐมวัยเป็นวัยเริ่มต้นของชีวิตและพัฒนาการในทุกด้าน เป็นช่วงวัยที่พัฒนาการด้านต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วที่สุดและเป็นฐานรากที่สำคัญสำหรับพัฒนาการในช่วงวัยต่อ ๆ ไป เด็กในวัยนี้จึงเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของประเทศ เด็กปฐมวัยที่ได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมตามช่วงวัยจะสามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและจะเป็นกำลังสำคัญของประเทศชาติต่อไปในอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 (ราชกิจจานุเบกษา, 2560) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กปฐมวัยไว้หลายมาตรา คือ มาตรา 54 วรรคสอง กำหนดว่า “รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วย” และมาตรา 258 ให้ดำเนินการปฏิรูปประเทศให้เกิดผลด้านการศึกษา ตามข้อ จ. (1) ให้สามารถเริ่มดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา ก่อนเข้ารับการศึกษา ตามมาตรา 54 วรรคสอง เพื่อให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัยโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) มาตรา 18 (1) กำหนดให้การจัดการศึกษาปฐมวัยจัดในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมาตรา 13 (1) ให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครอง มีสิทธิได้รับสิทธิประโยชน์ในการสนับสนุนจากรัฐ ให้มีความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษาแก่บุตรหรือบุคคลซึ่งอยู่ในความดูแล นอกจากนี้พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 หมวด 2 กำหนดว่า ในการกระจายอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ ในมาตรา 16 (9) ในเรื่องของการจัดการศึกษา และมาตรา 30 ให้รัฐถ่ายโอนภารกิจบริหารสาธารณะแก่ท้องถิ่น

ช่วยเหลือท้องถิ่น จัดสรรเงินอุดหนุนแก่ท้องถิ่นตามความจำเป็น และความต้องการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2542) ซึ่งตามบทบัญญัติในมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัตินี้ กำหนดให้การจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (3-5 ปี) เป็นหน้าที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ต้องกระทำโดยมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานที่ดำเนินการ ต่อมาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ส่วนราชการต่าง ๆ ได้ดำเนินการถ่ายโอนให้เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเป็นหน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้น เพื่อรองรับการกระจายอำนาจจากรัฐบาล เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการแทนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน

ในปี พ.ศ. 2547 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้น เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพเป็นไปในทิศทางเดียวกัน แบ่งมาตรฐานออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านบุคลากรและการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชน ต่อมาปี พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้พิจารณาเห็นว่า มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้จัดทำขึ้นในปี พ.ศ. 2547 นั้น ควรได้รับการปรับปรุงเนื้อหา หลักเกณฑ์ หรือหนังสือสั่งการต่าง ๆ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ตามบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยแบ่งมาตรฐานออกเป็น 6 มาตรฐาน คือ 1) มาตรฐานด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) มาตรฐานด้านบุคลากร 3) มาตรฐานด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) มาตรฐานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) มาตรฐานด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน และ 6) มาตรฐานด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2553) ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ที่ดำเนินการจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย มีจำนวน 15 แห่ง และมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดจำนวน 35 แห่ง โดยมีกองการศึกษา หรือส่วนการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ซึ่งแต่ละแห่งล้วนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสภาพแวดล้อม บริบทชุมชน สถานที่ และการบริหารงานโดยผู้บริหารท้องถิ่นในแต่ละที่ จากการศึกษาข้อมูลจากรายงานการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสาม (พ.ศ. 2554 -2558) พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ส่วนใหญ่คิดเป็นร้อยละ 60.00 มีผลการประเมินอยู่ในระดับพอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2562)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้ง 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์

พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยทำการศึกษาว่าปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหาร ส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ตามเกณฑ์มาตรฐานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบันอยู่ในระดับใด และเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อหาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. การแจกแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยมีประชากรในการวิจัย คือ ผู้ดำเนินงานด้านการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 13 คน ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 15 คน รองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 12 คน ผู้อำนวยการกองการศึกษา จำนวน 3 คน นักวิชาการศึกษา จำนวน 10 คน หัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 11 คน และครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 84 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 148 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 แบบตรวจสอบรายการ เป็นข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ซึ่งได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปหาค่าความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม ซึ่งมีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ได้ค่าเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. การสนทนากลุ่มกับผู้ทรงคุณวุฒิมาร่วมประชุม จำนวน 7 คน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีคุณสมบัติดังนี้ 1) อาจารย์ประจำคณะครุศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 2) ศึกษานิเทศก์ 3) ผู้อำนวยการสถานศึกษา 4) ผู้อำนวยการกองการศึกษา

5) นักวิชาการศึกษา และ 6) ครูผู้ดูแลเด็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการจัดทำแบบบันทึกการสนทนากลุ่มเพื่อหาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด โดยนำปัญหาการดำเนินงานสูงสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้เก็บรวบรวมไว้ ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านที่มีปัญหาสูงสุด คือ ด้านบุคลากร รองลงมา คือ ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน

ตารางที่ 1 ระดับปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์

ข้อ	รายการ	ระดับปัญหาการดำเนินงาน			อันดับ
		μ	σ	แปลผล	
1	ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	2.66	0.68	ปานกลาง	5
2	ด้านบุคลากร	2.81	0.66	ปานกลาง	1
3	ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย	2.79	0.67	ปานกลาง	2
4	ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	2.69	0.65	ปานกลาง	4
5	ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน	2.62	0.67	ปานกลาง	6
6	ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	2.77	0.65	ปานกลาง	3
	รวมเฉลี่ย	2.72	0.60	ปานกลาง	

ผลการวิเคราะห์ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ สามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.66$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และการเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การสำรวจความต้องการและสร้างความเข้าใจกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนา

เด็กเล็ก และการสร้างความเข้าใจและการให้ความสำคัญกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการบริหารจัดการศึกษาของผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

1.2 ด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.81$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้ความสำคัญของการจัดการศึกษา มีความรับผิดชอบ มีศักยภาพในการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม จำนวนบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่เหมาะสมกับปริมาณงาน และสัดส่วนที่เหมาะสมกับจำนวนผู้เรียนและมีคุณภาพ และการกำหนดค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการอย่างเหมาะสม สนับสนุนให้บุคลากรมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ และสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.79$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับความเหมาะสมของห้องพยาบาล มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และมีผู้ดูแลห้องพยาบาล จำนวนอาคารเรียน ห้องเรียนที่เพียงพอต่อการจัดการประสบการณ์เรียนรู้ และจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีจำนวนห้องส้วมเพียงพอ โถส้วมเหมาะสมกับตัวเด็ก และแยกเป็นสัดส่วน มีความสะอาด ปลอดภัยไม่ตั้งอยู่ในที่ลับตาคน

1.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.69$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น การจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณภาพตามที่กำหนด และการนิเทศการศึกษา การให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำ การให้คำปรึกษาทางวิชาการ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.62$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชน สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ การสนับสนุนทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินงานและการทำกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจากผู้ปกครอง ชุมชน สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ชุมชน สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ในการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 2.77$) ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย การประชาสัมพันธ์งานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้กับผู้มีส่วน

เกี่ยวข้อง และการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นแหล่งเรียนรู้ และเผยแพร่ความรู้ในการพัฒนาเด็กให้กับผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. การหาแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 7 คน มาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีแนวทางการดำเนินงาน คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแผนพัฒนาการศึกษา และการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกัน และดำเนินการอย่างเป็นระบบ ควรกำหนดเรื่องการดำเนินงานจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหัวข้อหนึ่งในการจัดประชาคมหมู่บ้าน เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ปกครอง ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และควรตระหนักและให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพราะเป็นการพัฒนาเด็กและวางรากฐานความรู้สำหรับเด็กในการเรียนรู้ในอนาคต

2.2 ด้านบุคลากร มีแนวทางการดำเนินงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบลควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสพการณ์ทางวิชาชีพตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อช่วยในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และควรกำหนดให้มีโครงการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการพัฒนาวิชาชีพ บรรจุในแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กำหนดอัตราบุคลากรสายวิชาการในศูนย์พัฒนาเด็กให้เป็นไปตามเกณฑ์ทุกกลุ่มอายุของเด็กเล็ก ตามที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด เพื่อให้เพียงพอในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ออกกำลังกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา และควรกำหนดค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการสำหรับบุคลากรสายวิชาการในศูนย์พัฒนาเด็กให้เป็นไปตามประกาศคณะกรรมการกลางพนักงานส่วนท้องถิ่น หนังสือกระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และหนังสือสั่งการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และเปิดโอกาสให้บุคลากรสายวิชาการในศูนย์พัฒนาเด็ก ได้รับความก้าวหน้าในวิชาชีพ โดยสนับสนุนงบประมาณในการฝึกอบรมในหลักสูตรต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการประกอบวิชาชีพ

2.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย มีแนวทางการดำเนินงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมให้มีการปรับปรุงอาคาร จัดให้มีห้องพยาบาลให้เป็นสัดส่วน จัดหาอุปกรณ์ เครื่องเวชภัณฑ์หรือยาที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อเป็นการปฐมพยาบาล ป้องกันอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็กเล็ก ควรจัดให้มีอาคารเรียน ห้องเรียนที่เพียงพอ ปรับปรุงอาคารเรียน สภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ให้มีความเหมาะสมและความปลอดภัยต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก และ

องค์การบริหารส่วนตำบล ควรปรับปรุง จัดการสภาพแวดล้อมภายในอาคาร เครื่องสุขภัณฑ์ เพื่อความปลอดภัย เหมาะสม และเพียงพอต่อการใช้งาน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการสำรวจ และตรวจสอบความชำรุด บริการจัดการ ดูแล รักษาความสะอาดของเครื่องสุขภัณฑ์ สำหรับเด็ก เพื่อความปลอดภัย และเหมาะสมกับการใช้งานของเด็กเล็ก

2.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร มีแนวทางการดำเนินงาน คือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรศึกษา วิเคราะห์มาตรฐาน และดำเนินประเมินคุณภาพภายในตาม มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ แล้วรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมให้บุคลากรสาขาวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาของเด็กเล็กที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการตามช่วงวัย เพื่อส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ และองค์การบริหารส่วนตำบล ควรแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศการศึกษา และจัดทำแผนการนิเทศ การศึกษา โดยดำเนินงานประชุมหารือเพื่อแก้ไขปัญหา และพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน และรายงานผลการนิเทศต่อหน่วยงานต้นสังกัดรับทราบ

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน มีแนวทางการดำเนินงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมให้มีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนรับทราบ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดกิจกรรม ร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนเพิ่มมากขึ้น ควรมีการจัดประชุม เพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กับชุมชน ผู้ปกครองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างต่อเนื่อง องค์การบริหารส่วนตำบล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายตลอดจนการกำหนด กิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในการระดมทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินงานและการทำกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และองค์การบริหาร ส่วนตำบล ควรแต่งตั้งให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ร่วมเป็นคณะกรรมการในการประเมินคุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้และเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาผลการประเมินคุณภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีแนวทางการดำเนินงาน คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ในการสร้างการมีส่วนร่วม สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายพัฒนาเด็ก ปฐมวัย เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย องค์การบริหารส่วน ตำบล ควรมีกลุ่มงานหรือเป็นศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการ พัฒนาเด็กปฐมวัย และ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีโอกาสได้ไป อบรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใกล้เคียง เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

อย่างต่อเนื่อง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ร่วมกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอื่น ๆ ในพื้นที่ เพื่อสร้างเครือข่ายในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ พบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1. ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบปัญหาสูงสุด คือ ด้านบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ มีคุณสมบัติไม่ตรงสายงาน ขาดทักษะ และประสบการณ์ในการดำเนินงาน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรให้ความสำคัญในกระบวนการสรรหา การพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประหยัด สวัสดิ์พูน (2560) พบว่า ด้านบุคลากรมีความจำเป็นเร่งด่วนต้องพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กเล็ก การที่ผู้ดูแลเด็กปฐมวัยจะปฏิบัติหน้าที่ดูแลเด็กได้ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพ ส่งผลให้การดูแลเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็กการจัดการที่ประสบผลที่เหมาะสมกับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา และการเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดการประสานด้านการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา กับหน่วยงานต้นสังกัด ส่งผลให้แผนงานที่ออกมาไม่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น องค์กรบริหารส่วนตำบล ควรกำกับให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาให้มีความชัดเจน กำหนดแผนงานให้สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกัลยา แก่นแก้ว (2560) พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสามปีให้มีความชัดเจนทั้งนโยบาย วิสัยทัศน์ในการพัฒนาของศูนย์ นอกจากนี้ยังต้องสอดคล้องกับแผนสามปีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงาน

1.3 ด้านบุคลากร พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ความสำคัญของการจัดการศึกษา มีความรับผิดชอบ มีศักยภาพในการจัดการศึกษา ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนอย่างถูกต้องเหมาะสม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น ผู้ดูแลเด็กเล็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งไม่มีคุณสมบัติทางด้านการศึกษาปฐมวัย

ขาดทักษะที่จำเป็นในการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ย่อมส่งผลต่อการจัดประสบการณ์และการส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการสรรหาบุคลากรด้านการจัดการศึกษา และบริหารจัดการให้บุคลากรได้รับการอบรม พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของกัลญา แก่นแก้ว (2560) พบว่า บุคลากรภายในศูนย์ต้องส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูผู้ดูแลเด็กอย่างต่อเนื่อง เช่น การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น การเข้ารับการอบรม การศึกษา ดูงาน ทั้งนี้เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กมีทักษะและองค์ความรู้ในการปฏิบัติงานเพิ่มมากขึ้น ส่วนในภาพรวมควรจัดทำแผนพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กรายบุคคล

1.4 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย พบว่า ปัญหาสูงสุดคือ ความเหมาะสมของห้องพยาบาล มีอุปกรณ์ปฐมพยาบาล เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น และมีผู้ดูแลห้องพยาบาล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้แยกห้องปฐมพยาบาลออกเป็นสัดส่วนที่ชัดเจน บางแห่งมีเพียงตู้ยา เครื่องเวชภัณฑ์ที่จำเป็น อุปกรณ์ปฐมพยาบาลเบื้องต้น และยังไม่มีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบงานด้านนี้โดยตรง ดังนั้นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรปรับปรุงอาคารเรียน โดยจัดให้มีห้องพยาบาล เครื่องเวชภัณฑ์ และอุปกรณ์ปฐมพยาบาลในเบื้องต้น ตลอดจนควรมีแผนการดำเนินงานในกรณีที่ต้องมีการส่งต่อเด็กที่ป่วยไปยังโรงพยาบาลต่อไป และควรมีการมอบหมายงานด้านการดูแล ปฐมพยาบาลกรณีมีเหตุเด็กป่วยฉุกเฉิน และจัดให้บุคลากรได้เข้ารับการฝึกอบรมด้านการปฐมพยาบาลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรวิสาข์ มะลาศรี (2559) พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการวางแผนงานเพื่อการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ การจัดการฝึกฝนด้านการปฐมพยาบาล โดยเน้นความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

1.5 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การประกันคุณภาพภายใน โดยกำหนดมาตรฐานการศึกษา ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินตามมาตรฐานการศึกษาของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา แต่ผลการดำเนินงานยังไม่สะท้อนถึงปัญหาที่แท้จริงด้านการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หรืออาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้นำผลการประกันคุณภาพภายในไปใช้ในการวางแผนงานหรือระบบการดำเนินงานที่ชัดเจน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงควรส่งเสริมสนับสนุนและกำกับให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ และครบตามกระบวนการที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสมปอง อุ๋นใจ (2558) พบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดเลย ด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร ได้กำหนดคุณลักษณะของเด็กที่พึงประสงค์ไว้อย่างชัดเจน โดยจัดให้เด็กได้มีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์พัฒนาด้านสังคมสติปัญญา มีการประเมินคุณภาพภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยใช้มาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นที่กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกำหนด

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของชุมชน สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กยังขาดการสื่อสารไปยังชุมชน ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้รับทราบความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนจากชุมชน ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเท่าที่ควร ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนรับทราบ และควรจัดกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชน ผู้ปกครองหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพิ่มมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเครือฟ้า สิงห์ทองลา (2558) พบว่า การศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากชุมชนในภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานของศูนย์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมปรึกษาหารือในการดำเนินงานของศูนย์ และชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์

1.7 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ปัญหาสูงสุด คือ การส่งเสริมสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีการจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับอำเภอ แต่ยังคงขาดการประสานงาน การประชุม หรือกิจกรรมที่ทำร่วมกันระหว่างเครือข่าย ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรมีกลุ่มงานหรือมีศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร ประสานงานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของประหยัด สวัสดิ์พูน (2560) พบว่า ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า ภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากข้อที่มีการปฏิบัติมากกว่าข้ออื่น 3 อันดับแรก ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการจัดทำแผน และแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็ก รองลงมา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการกำหนดปฏิทินเครือข่ายเสริมสร้างความเข้มแข็งให้บุคลากรภายในศูนย์ และเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนร่วมพัฒนา และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มีการจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาเด็กเล็กต้นแบบและประกาศให้ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้สนใจได้รับทราบ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเชื่อมต่อข้อมูลข่าวสารระหว่างเครือข่าย

2. แนวทางการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์ มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปราย ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแผนพัฒนาการศึกษา และการบริหารงบประมาณให้สอดคล้องกัน และดำเนินการอย่างเป็นระบบ และควรจัดให้มีการประชุมชี้แจงผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเปิดโอกาสในการรับทราบความคิดเห็น ปัญหา และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน และควรกำหนดเรื่องการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นหัวข้อหนึ่งในการจัดประชาคมหมู่บ้าน เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้ปกครองชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัศมี ตูจิงดา (2557) พบว่า ควรมีการจัดทำแผนการศึกษา แผนการปฏิบัติงาน แผนงบประมาณเฉพาะ ส่วนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรจัดตั้งและพัฒนาคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยนำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับการศึกษา ทั้งนี้เนื่องจากยังมีความรู้ในเรื่องการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย และไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาเท่าที่ควร การติดตามและประเมินผลการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องเป็นไปตามหลักการของการบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มิใช่เป็นเพียงการออกเยี่ยมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเท่านั้น

2.2 ด้านบุคลากร แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาชีพ ตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และควรกำหนดอัตราบุคลากรต่อเด็กเล็ก ค่าตอบแทน สิทธิสวัสดิการสำหรับบุคลากรสายวิชาการในศูนย์พัฒนาเด็กให้เป็นไปอย่างเหมาะสมตามระเบียบ กฎหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบญจพร ต่ำคำดี (2562) พบว่า ด้านบุคลากร ควรมีแนวทางการบริหารจัดการ ขั้นตอนในการปฏิบัติ มีการจัดทำแผนงานบุคลากรกำหนดอัตราส่วนของครูต่อเด็กปฐมวัยเพียงพอต่อการจัดการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ดูแลเด็ก ทุกคนได้รับการอบรมด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัย อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง และขั้นตอนการตรวจสอบ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการประชุมพิจารณาประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้ดูแลเด็ก/ผู้ดูแลเด็ก

2.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการปรับปรุงอาคาร ห้องเรียน ตลอดจนห้องน้ำ ห้องส้วม และสภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเหมาะสมและความปลอดภัยต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ควรจัดให้มีห้องพยาบาลให้เป็นสัดส่วน จัดหาอุปกรณ์ เครื่องเวชภัณฑ์หรือยาที่จำเป็นอย่างเพียงพอ และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการฝึกอบรมการปฐมพยาบาลเบื้องต้นสำหรับบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อเป็นการปฐมพยาบาล ป้องกันอุบัติเหตุและความเจ็บป่วยฉุกเฉินของเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของพรวิสาข์ มะลาศรี (2559) พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีการ

วางแผนเพื่อการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ การจัดการด้านการปฐมพยาบาล โดยเน้นความปลอดภัยของเด็กเป็นสำคัญ

2.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการศึกษา วิเคราะห์มาตรฐาน และดำเนินประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ แล้วรายงานต่อหน่วยงานต้นสังกัด และควรมีการนิเทศ ติดตามตรวจสอบคุณภาพ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และควรส่งเสริมให้บุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดำเนินการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อส่งเสริมหรือแก้ไขปัญหาของเด็กเล็กที่สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการตามช่วงวัย เพื่อส่งผลกระทบต่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนันทิพัฒน์ ดาษดา (2559) พบว่า ดำเนินการประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาท้องถิ่นและรายงานผลการประเมิน เพื่อขอรับการประเมินจากภายนอก จัดทำแผนเพื่อติดตามและประเมินพัฒนาการเด็กตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด และเชิญผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกมาให้ความรู้ทางวิชาการการจัดการกิจกรรมตามหลักสูตรแก่บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน แนวทางการแก้ไข คือ ควรมีการประชาสัมพันธ์และแจ้งข่าวสารเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ชุมชนรับทราบ และควรจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชนเพิ่มมากขึ้น และเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายตลอดจนการกำหนดกิจกรรม โครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การระดมทรัพยากร วัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณในการดำเนินงานและการทำกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบญจพร ต่ำคำดี (2562) พบว่า ควรให้มีแนวทางการบริหารจัดการ ขั้นตอนการวางแผน จัดให้มีการประชุมวางแผนร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีส่วนร่วม เพื่อปรึกษาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาโครงการพัฒนาต่าง ๆ ตามแผนพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และปรับปรุงนำสู่ขั้นตอนการปฏิบัติ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดกิจกรรมสัมพันธ์กับชุมชนได้

2.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แนวทางการแก้ไข คือ ควรจัดส่งเสริมความรู้ ประสบการณ์ในการสร้างการมีส่วนร่วม สนับสนุนงบประมาณ บุคลากร วัสดุ และสถานที่ในการดำเนินงานของเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีกลุ่มงานหรือเป็นศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย และควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูมีโอกาสได้ไปอบรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใกล้เคียง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเบญจพร ต่ำคำดี (2562) พบว่า ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีแนวทางการบริหารจัดการ ขั้นตอนการวางแผน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดให้มีการประชุมการจัดประชุมหัวหน้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ดูแลเด็กระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อกำหนดแผนความร่วมมือในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และขั้นตอนการปฏิบัติ

เครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรจัดทำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับงานเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย มีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบประสานและดำเนินงานเครือข่ายศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเปิดโอกาสชุมชน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นรับทราบปัญหาและหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน ด้านบุคลากร ควรส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรสายวิชาการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ทางวิชาชีพตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่งอย่างต่อเนื่อง ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ควรปรับปรุงอาคารเรียน สภาพแวดล้อมภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีความเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์เรียนรู้สำหรับเด็กเล็ก ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ควรมีการประกันคุณภาพภายในและการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุน ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบายหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีกลุ่มงานหรือศูนย์กลางเพื่อการประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการวิเคราะห์ความต้องการของชุมชนในการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การย้าย/รวม และการยุบเลิกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินงาน ตลอดจนมีการแต่งตั้งบุคลากรในชุมชนเป็นคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และควรมีการประชุมคณะกรรมการฯ เพื่อขอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
2. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรสนับสนุนส่งเสริมให้ครูผู้ดูแลเด็กได้รับการอบรม สัมมนา เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะในการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างต่อเนื่อง
3. ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดนครสวรรค์ ใช้ผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการวางแผน กำหนดนโยบายการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอเมืองนครสวรรค์ จังหวัดนครสวรรค์
4. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดประชุม อบรม สัมมนาด้านการพัฒนาเด็กปฐมวัยของหัวหน้าศูนย์ฯ ครูผู้ดูแลเด็ก ผู้ช่วยครูระหว่าง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีมาตรการเตรียมความพร้อมรับสถานการณ์ฉุกเฉิน เช่น วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือป้องกันความปลอดภัย การฝึกซ้อมป้องกันอุบัติเหตุ อบรมบุคลากรด้านการปฐมพยาบาล มีหมายเลขโทรศัพท์ฉุกเฉิน และมีมาตรการในการรับ - ส่งเด็กอย่างเป็นระบบ
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการจัดโครงการ กิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กเล็ก และควรดำเนินงานตามแผนพัฒนาการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมคุณภาพของการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กเล็ก
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมพิจารณาแผนงาน / โครงการและงบประมาณในการส่งเสริมและพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเปิดโอกาสให้สถาบัน หรือหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามาร่วมจัดกิจกรรมการดำเนินโครงการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2553). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก. กระทรวงมหาดไทย. (อัดสำเนา).*
- กัลญา แก่นแก้ว. (2560). *สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.*
- เครือฟ้า สิงห์ทองลา. (2558). *การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.*
- นันทิพัฒน์ ดาษดา. (2559). *แนวทางพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.*
- เบญจพร ต่ำคำดี. (2562). *แนวทางการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย. (วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.*
- ประหยัด สวัสดิ์พูน. (2560). *แนวทางการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์. (ดุขภูนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาภาวะผู้นำเพื่อการพัฒนาวิชาชีพ). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*

- พรวิสาร มะลาศรี. (2559). ปัญหาการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, สิงหาคม 19). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 5 - 6.
- พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542. (2542, พฤศจิกายน 17). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 114 ก, หน้า 5, 13.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560. (2560, เมษายน 6). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 14, 79.
- รัศมี ตูจินดา. (2557). การบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- สมปอง อุ่นใจ. (2558). การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเลย. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน). (2562). *ผลการประเมินภายนอก*. เข้าถึงได้จาก <http://aqa.onesqa.or.th/SummaryReport.aspx>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา
เครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สมุทรปราการ เขต 1

Teachers' Opinions towards Performance Motivation of School
Administrators in Muang Samut Prakan Network Under the Samut Prakan
Primary Educational Service Area Office 1

ริมล โพธิ์ชัยรัตน์¹ ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ² และศิริพงษ์ เสาภายน³
Rimiol Phochairat, Pavida Tarasrisuthi and Siripong Sowpayon

Received: February 19, 2022

Revised: April 06, 2022

Accepted: April 13, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.119

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ในปีการศึกษา 2564 จาก 9 โรงเรียน โดยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จากการเปิดตารางของ Cohen, Manion and Morrison จำนวน 183 คน โดยแบ่งประชากรตามสัดส่วนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า ตามมาตรการวัดของลิเคอร์ท กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติการทดสอบค่าที และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe ผลการวิจัย พบว่า 1) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ

¹⁻³ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; Ramkhamhaeng University

Corresponding author, e-mail: peak_success@hotmail.com, Tel. 083-03326213

เขต 1 ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ด้านการยอมรับนับถือและด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน และด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา และวิทยฐานะ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน, ผู้บริหารสถานศึกษา, เครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ

Abstract

The purposes of this research were to study and compare the teachers' opinions towards performance motivation of school administrators in Muang Samut Prakan network under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1 classified by educational qualification, academic standing and work experience. It was a quantitative research. The sample group used in this research was teachers in Samut Prakan Network Schools under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1 in the academic year 2021 from 9 schools. The sample was determined at the statistical significance level of .05 from the opening tables of Cohen, Manion and Morrison, a total of 183 people by dividing the population proportionally to obtain a sample. Tool used in this research was a questionnaire estimation scale according to the measure of the Liqueurt. The score was assigned to 5 levels. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test and one-way variance test. Data analysis was performed using computer software packages. When differences were found, pairs were tested using Scheffe's method. The results of the research were found that 1) teachers' opinions towards performance motivation of school administrators in Muang Samut Prakan network under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1 were as follows: operational success aspect, respect and advancement in the position of work and salary, compensation and benefits, overall was at a high level; and 2) in terms of teachers' opinions towards performance motivation of school administrators in Muang Samut Prakan network under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 1 classified by educational qualifications and academic standing, it was found

that overall and each aspect were not different. When classified by work experience, overall was not different. Each aspect was significantly different at the .05 level.

Keywords: Performance Motivation, School Administrators, Samut Prakan Network

บทนำ

การศึกษาที่เป็นส่วนที่สำคัญในการพัฒนาคนไปสู่การพัฒนาองค์ประกอบอื่น ๆ ในบางครั้งบุคลากรในสถานศึกษายังถูกปล่อยปละละเลยจนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาล้มเหลวส่งผลเสียต่าง ๆ ตามมามากมาย เมื่อทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญเช่นนี้ทุกภาคส่วนควรเข้ามาสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาให้เต็มที่ โดยการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษามีพลังขับเคลื่อนสิ่งต่าง ๆ พร้อมทั้งมีขวัญและกำลังใจในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ และท้ายที่สุดสถานศึกษาจะสามารถรักษาและคงไว้ซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ได้ตลอดไป

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นอีกหนึ่งหัวใจสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะนำมาปรับในการบริหารจัดการเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์ในองค์การจึงมีความจำเป็น เพราะแรงจูงใจ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้มนุษย์กระทำกิจการงานอย่างใดอย่างหนึ่งอย่างมีจุดหมาย มีทิศทาง โดยใช้ความรู้ความสามารถที่มีด้วยความมุ่งมั่น เสียสละ อุทิศร่างกายแรงใจ และสติปัญญาอย่างเต็มศักยภาพ เพื่อให้ภารกิจที่ทำนั้นคงสภาพอยู่ต่อไปโดยที่มนุษย์ต้องไม่เจตคติ ทักษะ และความเข้าใจในกิจการนั้นอย่างแท้จริง (ภารดี อนันต์นาวิ, 2555, อรสา เพชรนุ้ย, 2560) จะเห็นได้ว่าแผนการศึกษาชาติ (พ.ศ.2560-2579) ยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา มีเป้าหมายตามข้อที่ 6 คือ ระบบบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษามีความเป็นธรรม สร้างขวัญกำลังใจ และส่งเสริมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ มีแนวทางการพัฒนา และตามข้อที่ 5 คือ พัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของครู อาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จะเห็นได้ว่าการศึกษาในปัจจุบันของไทยนั้นยังมีปัญหามากมายหลายด้านโดยเฉพาะในเรื่องของครูผู้สอน ซึ่งระบบครูสร้างภาระงานให้ครูเยอะมาก ครูต้องทำงานอื่น ๆ ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการสอนโดยตรง ตั้งแต่การประกันคุณภาพการศึกษา การพาเด็กไปสอบแข่งขัน การเข้าฝึกอบรมและที่สำคัญคืองานธุรการหรืองานเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน งานทั้งหมดนี้ได้ดึงครูออกจากห้องเรียน จนครูไม่มีเวลามากพอที่จะทุ่มเทให้การสอนได้อย่างเต็มที่ (พิริยะ ผลพิรุฬห์, 2561) นอกจากนั้นแล้วยังมีการสำรวจความเห็นของครูสอนดี จำนวน 210 คน ในวันครูแห่งชาติ ปี 2556 สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน โดยกลุ่มตัวอย่างกระจายใน 4 ภูมิภาคของประเทศ เพื่อสอบถามถึงปัจจัยที่เป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครูและแนวทางการส่งเสริมครูให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ดียิ่งขึ้น พบว่า 6 ปัญหาสำคัญที่กลายเป็นอุปสรรคของการทำหน้าที่ครูประกอบด้วย 1) ภาระหนักนอกเหนือจากการสอน 22.93% 2) จำนวนครูไม่เพียงพอ สอนไม่ตรง

กับวุฒิ 18.57% 3) ขาดทักษะด้านไอซีที 16.8% 4) ครูรุ่นใหม่ขาดจิตวิญญาณขณะที่ครูรุ่นเก่าไม่ปรับตัว 16.49% 5) ครูสอนหนักส่งผลให้เด็กเรียนมากขึ้น 14.33% และ 6) ขาดอิสระในการจัดการเรียนการสอน 10.88% (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2556) อีกทั้งข้าราชการครูส่วนใหญ่ที่สอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งของรัฐและเอกชน ขาดขวัญและกำลังใจในการที่จะทุ่มเทหน้าที่การทำงานในการปฏิบัติภาระหน้าที่ (สมเชาว์ เกษประทุม, 2550) เมื่อปัญหาต่าง ๆ มากมายเข้ามารุมเร้าทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของครู และการใช้ชีวิตประจำวัน แล้วสภาพร่างกายและจิตใจของครูยังมีความพร้อมอยู่หรือไม่ และถ้ายังมีไฟในการทำงานอยู่นั้นจะมีมากแค่ไหน มีมากพอที่จะขับเคลื่อนภารกิจต่าง ๆ ในโรงเรียนให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่นี้ยังคงเป็นคำถามที่ต้องการหาทางออกให้กับครูอยู่จนถึงปัจจุบัน

จากสภาพปัจจุบันดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 เพื่อเป็นข้อมูล และแนวทางการนำเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องใช้ในการพัฒนาในเรื่องการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพและเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในองค์กร โดยการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้บุคลากรในสถานศึกษาเมื่อบุคลากรมีความสุขในการปฏิบัติงานที่เต็มเปี่ยมไปด้วยพลังจากการเสริมแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ทุกภารกิจในสถานศึกษาก็จะดำเนินไปได้ และบรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ พร้อมทั้งพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีระดับคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ในปีการศึกษา 2564 จาก 9 โรงเรียน โดยใช้การกำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 จากการเปิดตารางของ Louis Cohen, Lawrence Manion and Keith Morrison (2011) จำนวน 183 คน โดยแบ่งประชากรตามสัดส่วน

เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม มาตราส่วนประมาณค่า ตามมาตราการวัดของ Rensis Likert (1967) กำหนดคะแนนเป็น 5 ระดับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ วุฒิ การศึกษา วิทยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน 2) ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการยอมรับนับถือ และ 4) ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ จำนวน 40 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 พบว่า เมื่อพิจารณาแล้วโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ด้านการยอมรับนับถือและด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและวิทยฐานะ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe โดยพบว่า ครูผู้สอนที่มี

ประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี และประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นด้านการยอมรับนับถือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผลการวิจัย

ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 เมื่อพิจารณาแล้วโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นสิ่งที่คอยขับเคลื่อนให้บุคลากรได้ปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษาอย่างเต็มที่ ได้รับมอบหมายงานที่เหมาะสมกับความสามารถและตรงตามศักยภาพที่มีอยู่ ทำให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีความสุขจนเกิดเป็นแรงขับเคลื่อนจากภายใน อีกทั้งยังได้รับคำแนะนำ มีการส่งเสริมและสนับสนุน รวมทั้งได้รับการอำนวยความสะดวกจากผู้บังคับบัญชาอย่างเป็นกัลยาณมิตร ทั้งในเรื่องของการเป็นผู้นำและเป็นแบบอย่างที่ดี รวมทั้งด้านการครองตน ครองคน และครองงาน อีกทั้งผู้บังคับบัญชายังใช้ศาสตร์และศิลป์ในการขับเคลื่อนทรัพยากรมนุษย์อันเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการขับเคลื่อนทุกทรัพยากร และทุกภารกิจให้ไปถึงเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้ได้ มีการเพิ่มค่าตอบแทน การเลื่อนตำแหน่งหรือผลประโยชน์ตอบแทนอย่างโปร่งใสและเป็นธรรม สมเหตุสมผลเป็นรูปธรรมที่เกิดขึ้นจริง ไม่เลือกปฏิบัติ ขับเคลื่อนความเป็นธรรมและความเสมอภาคให้เกิดขึ้นในสถานศึกษาอย่างโปร่งใส นำไปสู่ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในสถานศึกษา ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานในระดับมาก จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี สนพลา (2564) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุพรรณิกา รุจิวิชัยกุล (2564) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวราพร เนืองนนท์ (2564) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สหวิทยาเขตนวนลจันทร์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของอรสา เพชรนุ้ย (2560) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของจตุพร จินาพันธ์ (2560) พบว่า แรงจูงใจของครูที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิน สมจันทร์ (2560) พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอบางซ้าย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตาม วุฒิการศึกษา วิชยฐานะ และประสบการณ์การทำงาน มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิกการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะบุคลากรในสถานศึกษาที่มีวุฒิกการศึกษาแตกต่างกัน เมื่ออยู่ในสถานศึกษาเดียวกันที่มีการขับเคลื่อนการดำเนินงานภารกิจต่าง ๆ ภายใต้วิสัยทัศน์ พันธกิจ แผนกลยุทธ์ และอื่น ๆ ที่ได้ตั้งเป้าหมายเดียวกันแล้ว ลักษณะงานที่ต้องปฏิบัติมีหัวใจในการขับเคลื่อนเดียวกันคือเพื่อพัฒนาองค์กร ดังนั้นวุฒิกการศึกษาที่ต่างกันจึงไม่สามารถแบ่งแยกความเป็นเอกภาพและลดทอนแรงจูงใจในการทำงานได้ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษามีนโยบายในการพัฒนาบุคลากรผ่านการอบรม และมีการนิเทศติดตาม พร้อมให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาที่ดี อย่างมีระบบ มีความต่อเนื่อง และมีความเสมอภาคกัน ดังนั้นบุคลากรทุกคนได้รับโอกาสในการพัฒนาตนและพัฒนางานอย่างเท่าเทียมไม่ว่าจะมีวุฒิกการศึกษาใด สอดคล้องกับงานวิจัยของวรารพร เนื่องนันท์ (2564) พบว่า บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สหวิทยาเขต นวลจันทร์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลี สนพลา (2564) พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์เขต 1 โดยรวมไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับวิจัยของณัฐนัย ไทยถาวร (2561) พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี สังกัดการศึกษาศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีแรงจูงใจไม่แตกต่างกัน

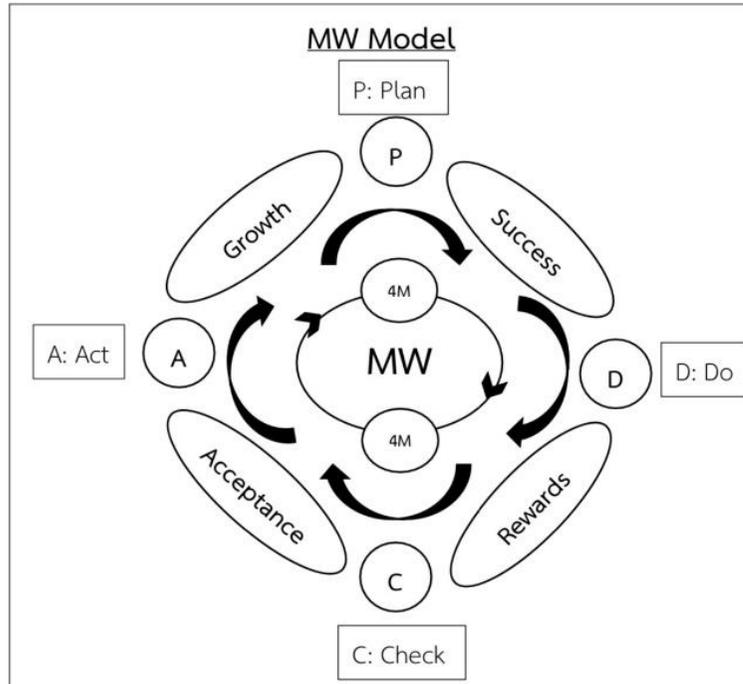
2.2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตามวิชยฐานะ พบว่า ครูผู้สอนที่มีวิชยฐานะต่างกันมีความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษการประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะในการอยู่ร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา เมื่อมีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีความเหมาะสมและเท่าเทียม ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาได้มีการพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ตรงตามวิชาเอก ทักษะความรู้เกี่ยวกับวิชาชีพและทักษะการใช้ชีวิตร่วมกันกับผู้อื่นทั้งในและนอก

องค์การ ผ่านการเข้าร่วมอบรม เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาไม่ว่าจะมีวิทยฐานะใด ก็ได้รับการพัฒนาโดยเท่าเทียม ถ้วนหน้า และเสมอภาคกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิศชากร แสนสุริวงศ์ (2562) พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

2.3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 รายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ Scheffe โดยพบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี และประสบการณ์การทำงาน 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นด้านการยอมรับนับถือ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง ทั้งนี้เนื่องจาก ระยะเวลาในการปฏิบัติงานที่มากกว่า ทำให้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่มากกว่า ซึ่งต้องผ่านการปฏิบัติงานมาแล้วหลากหลายรูปแบบ ทั้งงานที่ทำหาย และงานที่ต้องพบเจออุปสรรคมากมาย จึงเป็นเหตุเป็นผลที่ทำให้ได้รับการยอมรับนับถือจากคนหลายๆ กลุ่ม ทั้งผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมไปถึงบุคลากรต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานที่มากกว่าจึงได้รับการยอมรับนับถือจากทุกภาคส่วนมากกว่าบุคลากรในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์น้อยกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานะรัตน์ จินรัตน์ (2561) พบว่า ครูโรงเรียนเอกชนที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยพบว่าครูโรงเรียนเอกชนที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 6-10 และตั้งแต่ 11-15 ปี มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมากกว่าครูโรงเรียนเอกชนที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ในทุก ๆ ด้าน

องค์ความรู้ใหม่

จากงานวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 มีตัวแปรตามที่เป็นองค์ประกอบเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหัวข้องานวิจัยที่กล่าวข้างต้น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (Growth) 2) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Success) 3) การยอมรับนับถือ (Acceptance) และ 4) เงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ (Rewards)

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

จากโมเดลข้างต้นอธิบายได้ว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (Motivation to Work) เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนทรัพยากรมนุษย์ (M: Man) ที่เป็นทรัพยากรสำคัญที่สามารถขับเคลื่อนทรัพยากรอื่น ๆ เช่น งบประมาณ (M: Money/Budgets) วัสดุอุปกรณ์ (M: Materials) และการจัดการ (M: Management) สามารถนำพาองค์กรไปยังเป้าหมายที่ตั้งเอาไว้ได้สำเร็จได้ ซึ่งองค์ประกอบเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานมี 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (Growth) 2) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Success) 3) การยอมรับนับถือ (Acceptance) และ 4) เงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ (Rewards) จะเห็นได้ว่าผู้บริหารองค์กรก็เป็นหัวใจหลักในการบริหารจัดการองค์กรในเรื่องของการขับเคลื่อนในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นภายในองค์กรโดยเน้นการขับเคลื่อนไปที่องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบที่เป็นปัจจัยสำคัญผ่านการดำเนินงานจากวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อให้เห็นผลสำเร็จอย่างมีขั้นตอนและเป็นรูปธรรมและนำพาองค์กรบรรลุตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งเอาไว้ได้สำเร็จ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การวางแผน (Plan) มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชุมปรึกษาหารือและกำหนดแนวทางร่วมกันในการขับเคลื่อน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (Growth) 2) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Success) 3) การยอมรับนับถือ (Acceptance) และ 4) เงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ (Rewards) กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นต้น

1.2 ประชุมวางแผนและเตรียมจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อขับเคลื่อนโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นรูปธรรม ร่วมกันระหว่างผู้บริหาร และครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ/กิจกรรม

1.3 เตรียม/ตรวจสอบความพร้อมในการใช้งาน เกี่ยวกับทรัพยากรด้านอื่น ๆ เช่น สื่อเทคโนโลยีในการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ทั้งอุปกรณ์ประกอบการจัดโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรทัศน์ และไมค์โครโฟน เป็นต้น

1.4 เตรียมเครื่องมือในการนิเทศ ติดตามโครงการ/กิจกรรมต่าง ๆ ผ่านสื่อที่ทันสมัย

2. การปฏิบัติตามแผน (Do) มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ดำเนินตามแผนงานที่วางไว้ ลงสู่โครงการ/กิจกรรม ดังนี้ เช่นโครงการขับเคลื่อนแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โครงการขวัญและกำลังใจ เป็นต้น

2.2 บุคลากรในสถานศึกษา เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ที่จัดขึ้นตามความเหมาะสมผู้บริหารสถานศึกษาคอยอำนวยความสะดวก และคอยนิเทศ ติดตาม ด้วยความเป็นกัลยาณมิตร อย่างต่อเนื่อง ตลอดการดำเนินงาน

2.3 คณะนิเทศ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล คอยให้คำแนะนำด้วยความเป็นกัลยาณมิตร

2.4 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม ประชุมทำ PLC กับทีมเป็นระยะเพื่อรับทราบปัญหา และร่วมกันหาแนวทางการแก้ปัญหา และหาแนวทางในการพัฒนาต่อไป

3. การตรวจสอบ (Check) มีรายละเอียดดังนี้

3.1 คณะนิเทศ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล อย่างต่อเนื่อง โดยตระหนักว่าเป็นไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร ก่อน/ระหว่าง/สิ้นสุด การดำเนินการของโครงการ/กิจกรรม มีปัญหา/อุปสรรค อะไรเกิดขึ้นบ้าง ที่สำคัญงบประมาณนำไปใช้เกิดความคุ้มค่ามากน้อยแค่ไหน

3.2 ผู้รับผิดชอบโครงการ/กิจกรรม สรุปการรายงานการดำเนินงานโครงการ/กิจกรรม ออกมาอย่างเป็นรูปธรรม

3.3 คณะนิเทศ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล รวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และทำรายงานผลการนิเทศ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล อย่างเป็นรูปธรรม

4. การปรับปรุงดำเนินการอย่างเหมาะสม (Act) มีรายละเอียดดังนี้

4.1 คณะนิเทศ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผล นำรายงานผลการนิเทศ ตรวจสอบ ติดตาม และประเมินผลทุกโครงการ/กิจกรรม รายงานให้ฝ่ายบริหาร และฝ่ายงานที่เกี่ยวข้องทราบ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

4.2 ผู้เกี่ยวข้อง ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้บริหารฯ ผู้ช่วยฝ่ายต่าง ๆ ครูที่เกี่ยวข้องกับโครงการ/กิจกรรม ประชุม ปรึกษาหารือ เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปรับปรุง และพัฒนาเกี่ยวกับโครงการ/กิจกรรม ให้ดียิ่งขึ้น

4.3 ออกแบบ และพัฒนาโครงการ/กิจกรรมรูปแบบใหม่ที่สามารถตอบโจทย์ในการขับเคลื่อน 4 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน (Growth) 2) ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Success) 3) การยอมรับนับถือ (Acceptance) และ 4) เงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ (Rewards)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อให้เกิดประโยชน์กับการบริหารจัดการองค์การในสร้างการแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษา ควรเป็นการกำหนดโครงการและขับเคลื่อนโครงการโดยเน้นที่

1. ควรเริ่มจากที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุดในองค์การที่จะขับเคลื่อนทรัพยากรอื่น ๆ (Leader Mindset of Human Resources)
2. ควรมีการประชุม และวางแผนเพื่อทำให้บุคลากรทุกภาคส่วนในสถานศึกษา มีความเข้าใจในบริบทต่าง ๆ ขององค์การ รวมทั้งมีส่วนร่วม และเกิดการความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์การ (Encourage Organization Ownership)
3. ควรส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้บุคลากรทุกภาคส่วนในสถานศึกษาดำเนินการผ่านโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสะท้อนให้เห็นความสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เช่น โครงการอบรมและพัฒนาตนเอง โครงการที่สามารถต่อยอดความรู้ความสามารถเฉพาะด้าน และนำไปเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินเพื่อเลื่อนเงินเดือนหรือเลื่อนขั้นวิทยฐานะได้ (Provide Training Supports) ตลอดจนการดำเนินโครงการและกิจกรรมผู้บริหารสถานศึกษาควรทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำแนะนำ คำปรึกษา และมีสัมพันธ์ที่ดีอย่างเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคนโดยเท่าเทียมกัน
4. ควรมีการวัด ตรวจสอบ ประเมินและติดตามผลโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ในเรื่องของการส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้บุคลากรทุกภาคส่วนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งการประเมินแบบ formative และ summative (Assessments Processes)
5. ควรมีการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้ดำเนินการมาแล้วอย่างเป็นระบบ และโปร่งใส เพื่อส่งเสริมและเพิ่มศักยภาพให้บุคลากรในสถานศึกษาให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและมีความต่อเนื่อง พร้อมทั้งยังเป็นปัจจัยที่คอยขับเคลื่อนในเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรต่อไป (Improvement and Development Processes)

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายกลุ่มเมืองสมุทรปราการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน คือ ในการปฏิบัติงานที่หุ่่มเท มีโอกาสได้รับการพิจารณาเลื่อนขั้นเงินเดือนเป็นพิเศษ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เป็นเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนทรัพยากรต่าง ๆ ให้มีคุณค่าขึ้นมาได้ อีกทั้งผู้บริหารองค์การจะต้องมีความเป็นธรรม ยุติธรรม และโปร่งใสในการบริหารจัดการทั้งปรับเพิ่มเงินเดือน และการมอบหมายงานต่าง ๆ รวมทั้งต้องรู้จักการนำศิลปะแห่งการสื่อสารทั้งแบบการพูดหรือเขียนโดยการชื่นชม ให้กำลังใจ และให้คำแนะนำให้แก่บุคลากรได้อย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านความสำเร็จในการปฏิบัติงาน พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือได้รับการชื่นชมจากผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงาน เมื่อปฏิบัติภารกิจสำเร็จ ดังนั้น พลังขับเคลื่อนทุกภารกิจให้สำเร็จลงไป และนำไปถึงเป้าหมายขององค์การได้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้แรงเสริมด้านบวก เพื่อขับเคลื่อนสิ่งที่อยู่ข้างในหัวใจของผู้ปฏิบัติสร้างแรงจูงใจในการทำงานทั้งการเสริมแรงด้วยการชื่นชม การให้รางวัล และการเพิ่มเงินเดือน เป็นต้น

3. ด้านการยอมรับนับถือ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ได้รับการกล่าวถึงและถูกยกย่อง ให้เป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ ดังนั้น เมื่อบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภารกิจที่ใหญ่หรือภารกิจเล็ก ทุกภารกิจล้วนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการเติมเต็มให้องค์การไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ และหัวใจสำคัญที่ขับเคลื่อนการดำเนินงานส่วนใหญ่คือ บุคลากรในสถานศึกษานั้นเอง ดังนั้นเมื่อบุคลากรปฏิบัติหน้าที่ได้ดี บรรลุเป้าหมาย และทำคุณประโยชน์ให้แก่องค์กร ในฐานะผู้บริหารองค์การบุคคลดังกล่าวจะต้องได้รับการกล่าวถึง และถูกยกย่อง ในการเป็นตัวอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานอยู่เสมอ เพื่อให้คุณค่าเกิดขึ้นในใจผู้ปฏิบัติ และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานก็จะเกิดขึ้นมาไม่จบสิ้น

4. ด้านเงินเดือน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานพิเศษนอกเวลาทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- จตุพร จินาพันธ์. (2560). แรงจูงใจของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 28(2), 267-283.
- ฐานะรัตน์ จินรัตน์. (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน ระดับประถมศึกษาในสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3. (วิทยานิพนธ์

- ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการการศึกษา). วิทยาลัยครุศาสตร์:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ณัฐน้อย ไทยฐาวร. (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัด
สระบุรี. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 8(1), 233-246.
- ทิศขจร แสนสุริวงค์. (2562). ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารการบริหาร
การจัดการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 7(26), 116-127.
- พิริยะ ผลพิรุฬห์. (2561). 10 ปัญหาครูไทย ผ่านแว่นตา “ครูเศรษฐศาสตร์”. เข้าถึงได้จาก
www.knowledgefarm.in.th/interview-piriya/.
- ภาวดี อนันต์นาวี. (2551). *หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา*. ชลบุรี: สำนักพิมพ์
มนตรี.
- วราพร เนื่องนันท์. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 สหวิทยาเขตนวนลจันทร์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร.
Journal of Roi Kaensarn Academi, 6(6), 114-125.
- สมเชาว์ เกษประทุม. (2550). เบื้องหลังการปฏิรูปการศึกษา (2007). *วิทยาจารย์*, 106(12), 45.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ:
บริษัท ฟริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2556). *เปิด 6 อุปสรรคการทำงานของ
ครูไทย*. เข้าถึงได้จาก <https://www.isranews.org/component/content/article/18823-เปิด6อุปสรรคการทำงานของครูไทย.html>.
- สุพรรณนิภา รุจิวนิชย์กุล. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 12. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราช
ภัฏนครศรีธรรมราช*, 13(1), 30-37.
- อรพิน สมจันทร์. (2560). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอบางซ้าย สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- อรสา เพชรน้อย. (2560). การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์
ธานี.
- อัญชลี สนพลา. (2564). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
การบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2011). *Research methods in education*. (7th Ed.). New York: Routledge.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.

การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
ของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
ตามหลักสัปปุริสธรรม 7

Development of the Student Support System for Students with Hearing
Impairments of Special Schools for Disabilities under the Office of
Special Education Administration according to Sappurisdhamma 7

สุวรรณทนา ชื่นอยู่¹ ปฏิจจธรรม สำเนียง² และวรภักดิ์ เตือนช้าง³
Suwantana Chuenyoo, Pathitham Samneung and Worrakrit Thuenchang

Received: February 17, 2022

Revised: April 17, 2022

Accepted: April 17, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.120

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงาน 2) พัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 และ 3) ประเมินรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสังเคราะห์ข้อมูล แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบสนทนากลุ่มเฉพาะ และแบบประเมินเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ประชากรที่ใช้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 48 แห่ง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 15 คน ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไข การพัฒนาและส่งเสริม และการส่งต่อ 2) รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ดังนี้ 2.1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ความตระหนักรู้ของครูและผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำระบบฐานข้อมูลนักเรียน เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูล และจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล 2.2)

¹ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ; Special Education Bureau

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: Suwantana_kae@hotmail.com, Tel. 086-9392515

การคัดกรองนักเรียน แบ่งเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มความสามารถพิเศษ 2.3) การป้องกันและแก้ไข นิเทศ ติดตาม สนับสนุน ส่งเสริมความรู้และทักษะการแก้ปัญหาให้นักเรียนมีพฤติกรรมพึงประสงค์ 2.4) การพัฒนาและส่งเสริม ค้นหาความเป็นเลิศ/อัจฉริยะภาพ และแสดงศักยภาพอย่างต่อเนื่อง สร้างแบบอย่างที่ดี/แรงบันดาลใจด้วยวิทยากรมืออาชีพ 2.5) การส่งต่อตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่กำหนด และ 3) ผลการประเมินรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: ความบกพร่องทางการได้ยิน, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สัปปุริสธรรม 7

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the operating conditions; 2) to develop a model of the student support system for students with hearing impairments of special schools for disabilities in accordance with Sappurisdhamma 7; and 3) to evaluate the model of the student support system. This was a mixed methods research. The tools used in this research were a data synthesis form, Semi-structured interview form, focus group discussion and assessment form was an estimation scale. Data were analyzed by percentage, mean, standard deviation and content analysis. The population used was administrators and teachers of 48 special schools for disabilities. The sample group consisted of 15 school administrators from special schools for disabilities. The results of the research showed that 1) the operating conditions of the student support system consisted of knowing each student individually, student screening, prevention and correction, development and promotion and referral; 2) a model of the student support system for students with hearing impairments of special schools for disabilities in accordance with Sappurisdhamma 7 was as follows : 2.1) knowing students individually, awareness of teachers and those involved in creating a student database system, storage tools and making an individual education management plan; 2.2) student screening divided into normal groups, risk groups, problem groups, and talent groups; 2.3) prevention and correction, supervision, monitoring, support, and promotion of knowledge and problem solving skills for students to have desirable behaviors; 2.4) development and promotion, constantly searching for excellence/genius and showing potential, creating a good role model/inspiration with professional speakers; 2.5) referral

according to the individualized educational management plan; and 3) the results of the evaluation of model of the student support system for students with hearing impairments of special schools for disabilities in accordance with Sappurisadhamma 7 was the highest level in all aspects.

Keywords: Hearing Impairment, Student Support System, Sappurisadhamma 7

บทนำ

พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2556 ได้ระบุไว้ว่า คนพิการมีสิทธิได้รับการศึกษาโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ตั้งแต่แรกเกิด หรือพบความพิการจนตลอดชีวิตพร้อมทั้งได้รับเทคโนโลยี สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา นอกจากนี้ก็มีสิทธิที่จะเลือกบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษา โดยคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ ความถนัด และความจำเป็นพิเศษของบุคคลนั้น อีกทั้งยังมีสิทธิได้รับการศึกษาที่มีมาตรฐาน และประกันคุณภาพการศึกษา รวมทั้งการจัดหลักสูตรกระบวนการเรียนรู้ การทดสอบทางการศึกษาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของคนพิการแต่ละประเภท และบุคคลด้วย กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายและเจตนารมณ์ที่จะขยายโอกาส และการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้ทั่วถึงและมีคุณภาพเป็นไปอย่างต่อเนื่อง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินมีลักษณะและพฤติกรรมที่มีปัญหาในเรื่องการสื่อความหมายทำให้ไม่สามารถเรียนรู้และเข้าใจภาษาได้ตามปกติทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะการแสดงออกทางอารมณ์และสังคม เนื่องมาจากการสื่อสารกับผู้อื่น หากเด็กสามารถสื่อสารได้ดีปัญหาทางอารมณ์ก็ลดลงทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ แต่ถ้าเด็กไม่สามารถสื่อสารกับผู้อื่นได้ดีก็เกิดความคับข้องใจส่งผลต่อพฤติกรรมของเด็ก ส่วนใหญ่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยินไม่ชอบเข้ากลุ่มกับใคร ชอบอยู่ตามลำพัง อ่อนไหวง่าย หวาดระแวง ขี้สงสัย ไม่ค่อยยอมรับความสนิทสนมของผู้อื่นอย่างฉันทมิตร เมื่อพูดด้วยก็จะจ้องหน้านานและเมื่อมีปัญหา ก็จะเก็บไว้คนเดียว ดังนั้นจึงมีปัญหาในการปรับตัวซึ่งมีผลมาจากการสื่อสาร การปรับตัวเข้ากับคนอื่นค่อนข้างยาก เห็นแก่ตัว มีบางรายเท่านั้นที่สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมและการดูแลเอาใจใส่ของครอบครัว นอกจากนี้ปัญหาที่เกิดจากความบกพร่องของตัวนักเรียนแล้ว ปัญหาอันเนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบก็ปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัวซึ่งก่อเกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด การปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิต และสภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงาน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ 1) การรู้จัก

นักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ และความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคน โดยเฉพาะบุคลากรครูทุกคนในโรงเรียน ในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ให้เติบโตงอกงามให้เป็นบุคคลที่คุณค่าของสังคมต่อไป เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม

การประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาหลักสัปปริสธรรม 7 ประยุกต์กับขั้นตอนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อหาสาเหตุที่แท้จริงของปัญหาวางแผนรวบรวมแนวทางการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน และดำเนินชีวิตด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้เป็นวิถีชีวิต หรือหลักในการดำเนินชีวิต ทำให้ปัญหาสังคมก็จะทุเลาลดน้อยลง เยาวชนจะมีชีวิตอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุขสังคมก็จะไม่วุ่นวาย และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ในชีวิตได้อย่าง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

2. เพื่อพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสัปปริสธรรม 7

3. เพื่อประเมินรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสัปปริสธรรม 7

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้รูปแบบวิธีดำเนินการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลด้วยการสังเคราะห์เอกสารรายงาน การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) และระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบประเมินที่ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการปฏิบัติ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสัปปริสธรรม 7 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนของการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

1. ศึกษาเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ หนังสือ วารสาร สื่อออนไลน์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์เอกสารรายงานผลการดำเนินงานโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเฉพาะความพิการทางการได้ยินในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เพื่อสร้างแบบสังเคราะห์ข้อมูล และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สำหรับรวบรวมแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างได้รับการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญมีค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 5 โรงเรียน ๆ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 10 คน ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ซึ่งกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสี่ปรัศธรรม 7

1. นำข้อมูลจากสังเคราะห์สภาพการดำเนินงานจากขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเฉพาะความพิการทางการได้ยินในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษโดยบูรณาการตามหลักสี่ปรัศธรรม 7

2. การสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ (Focus Group Discussion) เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องสมบูรณ์ของร่างรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษบูรณาการหลักสี่ปรัศธรรม 7 ที่สร้างขึ้น จำนวน 9 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสี่ปรัศธรรม 7

1. นำรูปแบบที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาประเมินรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสี่ปรัศธรรม 7 เพื่อถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 15 คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. นำผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ ประโยชน์ของรูปแบบฯเทียบกับเกณฑ์การประเมิน และเกณฑ์การแปลความหมาย โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียน และภาคีเครือข่ายภายนอก ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมพัฒนา จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP) เพื่อวางแผนเป้าหมายชีวิตของนักเรียนตามความต้องการหรือความคาดหวังของผู้ปกครอง รวบรวมข้อมูลพื้นฐานนักเรียน เพื่อจัดทำแฟ้มประวัตินักเรียนอย่างละเอียด 2) การคัดกรองนักเรียน คัดกรองแบ่งกลุ่มนักเรียน เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสียง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ ตามเกณฑ์การพิจารณาที่สถานศึกษากำหนดจำแนกประเภทปัญหาและความเสี่ยงของนักเรียนแล้วนำมาวางแผนจัดทำแนวทางป้องกันและแก้ไขร่วมกันระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน จัดกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย จัดหาเวทีให้นักเรียนได้แสดงศักยภาพเพื่อค้นหาความเป็นเลิศหรืออัจฉริยะภาพของนักเรียนในด้านต่าง ๆ จัดหาวิทยากรที่เป็นมืออาชีพมาสอนเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน ส่งเสริมการศึกษาเพื่อการมีงานทำนักเรียนได้เรียนรู้ทั้งการปฏิบัติและทฤษฎี จัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านการมีงานทำร่วมกับผู้ปกครอง ประสานสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจ้างงานคนพิการตามมาตรา 35 หลังจากที่จบการศึกษาจากโรงเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา ส่งเสริมการใช้เวลาหลังเลิกเรียนให้เกิดประโยชน์จัดกิจกรรมโฮมรูม แนะนำ ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความรู้เชิงป้องกัน และอยู่ในความดูแลของครูอย่างใกล้ชิด ประสานชุมชนหรือหน่วยงานภายนอกจัดอบรมให้ความรู้ในการป้องกันและแก้ไขระบุสภาพปัญหาไปในแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IEP) ก็จะเกิดการแก้ปัญหาเชิงวิชาการ สามารถวัดและประเมินผลได้ และ 5) การส่งต่อนักเรียน นักเรียนที่มีปัญหาหรือพฤติกรรมรุนแรงที่โรงเรียนไม่สามารถแก้ปัญหาได้ ก็จะส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอก หรือเครือข่ายโรงเรียนที่บกพร่องทางการได้ยินในการปรับพฤติกรรมนักเรียนที่มีปัญหาหรือพฤติกรรมไม่รุนแรงทางโรงเรียนขอความร่วมมือผู้ที่เกี่ยวข้องในโรงเรียนร่วมกันวางแผนหาแนวทางการป้องกันแก้ไข ประสานหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งทางด้านการศึกษาต่อ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านวิชาการเพื่อเป็นวิทยากรให้ความรู้และป้องกันแก้ไขปัญหา

2. รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 พบว่า

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 ดังนี้ 1) อัมมัญญุตตา 1.1) สร้างความตระหนักรู้ให้ครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องเห็นเหตุผล และความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 1.2) จัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษ (SET: Special Education Technology) ของสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน 1.3) จัดทำคู่มือ แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสำหรับครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง 2) อัถถัญญุตตา กำหนดนโยบาย วัตถุประสงค์ แผนงาน โครงการ กิจกรรมการดำเนินงานระบบการดูแล

ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา 3) อัตตัญญา ดังนี้ 3.1) ร่วมกันสร้างเครื่องมือ ศึกษาวิธีการใช้เครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล 3.2) จัดเก็บข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง 4) ปริสัญญา การอบรมการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน เพื่อส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความเข้าใจและสามารถจัดทำได้ถูกต้องสอดคล้องต่อความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียน 5) กาลัญญา ร่วมกันเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างรอบด้าน จากเครื่องมือที่หลากหลาย ในช่วงระยะเวลาต่าง ๆ 6) ปริสัญญา ร่วมกันจัดเก็บข้อมูลสภาพแวดล้อมพื้นฐานที่จำเป็นของนักเรียนทุกคนเป็นรายบุคคล และร่วมกันวางแผนช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลตามความต้องการจำเป็นพิเศษ 7) ปุคคัลัญญา ร่วมกันสรุปข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นของนักเรียนทุกคน เพื่อจัดทำระเบียบนักเรียน หรือแฟ้มข้อมูลพื้นฐานนักเรียนเป็นรายบุคคล

2.2 การคัดกรองนักเรียนตามหลักสี่ปฐิธธรรม 7 ดังนี้ 1) ฌมัญญา 1.1) ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน (Individualized Education Program) 1.2) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดกรอง และเกณฑ์การคัดกรองให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 2) อัตตัญญา พิจารณาคัดกรองแบ่งกลุ่มนักเรียน เป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ ให้เป็นตามเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่กำหนด 3) อัตตัญญา ร่วมกันวางแผนจัดกิจกรรมเพื่อป้องกัน แก้ไข พัฒนา และส่งเสริม ให้กับนักเรียนครอบคลุมตามกลุ่มเป้าหมายที่แบ่งไว้ 4 กลุ่ม 4) ปริสัญญา ตรวจสอบความถูกต้องของแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้สอดคล้องกับผลการคัดกรอง และเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน 5) ปริสัญญา ส่งต่อข้อมูลให้มีความเชื่อมโยงไปสู่บุคลากรด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ครูอนามัย ครูแนะแนว ครูผู้สอนงานอาชีพ ผู้ปกครอง นักสหวิชาชีพ ฯลฯ 6) กาลัญญา นำผลการคัดกรองมาจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน (IEP: Individualized Education Program) โดยมีเป้าหมายระยะเวลาการพัฒนาเป็น 1 ปี และมีการทบทวนปรับปรุงแผนตามความเหมาะสม 7) ปุคคัลัญญา ขับเคลื่อนงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนงานโครงการให้เป็นตามกรอบที่กำหนด

2.3 การป้องกันและการแก้ไขปัญหตามหลักสี่ปฐิธธรรม ดังนี้ 1) ฌมัญญา ประกอบด้วย 1.1) นิเทศ ติดตาม สนับสนุน แผนงานให้เป็นตามกรอบที่กำหนด 1.2) อบรมการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลของนักเรียน (IIP: Individual Implementation Plan) 1.3) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้พัฒนาความรู้และทักษะด้านการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีการอบรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) อัตตัญญา จัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP: Individual Implementation Plan) เพื่อช่วยพัฒนานักเรียนให้บรรลุจุดประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน (IEP: Individualized Education Program) ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล 3) อัตตัญญา ประกอบด้วย 3.1) พัฒนา

นักเรียนอย่างต่อเนื่องให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP: Individual Implementation Plan) 3.2) ดูแลเอาใจใส่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ 4) ประเมินผู้ดูแลร่วมกันจัดกิจกรรมโครงการในการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 5) กาลัญญูตา ร่วมกันจัดกิจกรรมโฮมรูม แนะนำ ให้คำปรึกษา แนะนำ ให้ความรู้เชิงป้องกันอย่างต่อเนื่อง เป็น 6) ประเมินผู้ดูแล ประกอบด้วย 6.1) ประสานวิทยากร หรือหน่วยงานภายนอกมาร่วมจัดกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหาให้กับกลุ่มนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา สามารถป้องกันแก้ไขปัญหาของตนเองได้ 6.2) ร่วมกันจัดทำวิจัยในชั้นเรียน หรือใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC: Professional Learning Community) เพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียนเป็นรายบุคคล 6.3) ผู้ปกครองร่วมวางแผนกับสถานศึกษาในการดูแลป้องกัน แก้ไขปัญหานักเรียนอย่างต่อเนื่อง 7) บุคคลัญญูตา รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคลในระหว่างดำเนินการ และเมื่อสิ้นสุดการดำเนินงาน

2.4 การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 ดังนี้ 1) อัมมัญญูตา ประกอบด้วย 1.1) การอบรมการจัดทำแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP Individual: Transition Plan) 1.2) ตรวจสอบความถูกต้องของแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP Individual: Transition Plan) ให้สอดคล้องกับแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP: Individualized Education Program) 2) อุตัญญูตา นิเทศติดตามการปฏิบัติการสอนของครู และการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเดือนละ 1 ครั้ง ตามความเหมาะสมหรือตามบริบทของโรงเรียน 3) อุตัญญูตา ร่วมกันจัดกิจกรรม/โครงการ การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนให้นักเรียนได้ค้นหาความเป็นเลิศ หรืออัจฉริยะภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ 4) ประเมินผู้ดูแลร่วมกันจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีโอกาสแสดงศักยภาพอย่างต่อเนื่อง 5) กาลัญญูตา ประกอบด้วย 5.1) ควรส่งเสริมการศึกษาเพื่อการมีงานทำตามความประสงค์ของนักเรียน ผู้ปกครอง และครูผู้ดูแลนักเรียน โดยการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านการทำงานทำร่วมกับผู้ปกครอง 5.2) จัดทำหลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายให้ นักเรียนได้เรียนรู้ทั้งการปฏิบัติ และทฤษฎี อีกทั้งยังมีรายได้ระหว่างเรียน 5.3) ร่วมกันจัดกิจกรรมยกย่องคนดี กิจกรรมบำเพ็ญจิตอาสา กิจกรรมพี่ดูแลน้อง หรือสร้างเครือข่ายศิษย์เก่าที่แบบอย่างที่ดีมาแนะนำถ่ายทอดประสบการณ์ภายนอกให้กับน้อง ๆ อย่างต่อเนื่อง 6) ประเมินผู้ดูแล ประกอบด้วย 6.1) ร่วมกันจัดหาวิทยากรมืออาชีพมาเป็นวิทยากร เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน 6.2) ประสานสำนักงานจัดหางานจังหวัดเพื่อหาข้อมูลสถานประกอบการที่ประสงค์จ้างงานคนพิการเข้าทำงานหลังจากที่นักเรียนสำเร็จการศึกษา 7) บุคคลัญญูตา ควรร่วมกันส่งเสริมและพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลตามแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP: Individual Transition Plan) ที่กำหนดไว้

2.5 การส่งต่อตามหลักสี่ปฐพีธรรม 7 ดังนี้ 1) อัมมัญญูตา สร้างความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของการดำเนินงานด้านการส่งต่อนักเรียน และส่งเสริมให้ผู้ปกครอง

มีส่วนร่วมในการหาแนวทางที่เหมาะสม 2) อัดถัญญตา ร่วมกันดำเนินงานตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP: Individualized Education Program) แผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP: Individual Implementation Plan) และแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP: Individual Transition Plan) ที่กำหนดไว้ 3) อัดถัญญตา ร่วมกันการวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลในการวางแผนกำหนดเป้าหมายในการส่งต่อทั้งการส่งต่อภายในและภายนอกตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP: Individualized Education Program) และแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP: Individual Transition Plan) ที่กำหนดไว้ 4) ปริสัญญตา ร่วมกันพิจารณาแนวทางและวิธีการแก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนโดยการส่งต่อภายใน และภายนอกตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP: Individualized Education Program) และแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP: Individual Transition Plan) ที่กำหนดไว้ 5) กาลัญญตา ร่วมกันแก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนโดยการส่งต่อภายใน และภายนอกตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ในแผนการสอนเฉพาะบุคคล (IIP: Individual Implementation Plan) และแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล (ITP: Individual Transition Plan) 6) ปริสัญญตา ประกอบด้วย 6.1) ร่วมกันแก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนโดยการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้องตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (IEP: Individualized Education Program) หรือประสานส่งต่อนักเรียนไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายนอกตามแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลที่กำหนดไว้ 6.2) จัดทำระบบสารสนเทศและการจัดเก็บบันทึกข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อความรวดเร็วและถูกต้องเมื่อมีการประสานการดำเนินงานร่วมกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 7) ปุคคัลัญญตา สรุป และรายงานการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อแจ้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ และนำปัญหาและอุปสรรคมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการดำเนินงานด้านการส่งต่อในอนาคตต่อไป

3. การประเมินรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสี่ปฐิรธรรม 7 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ของรูปแบบ ประโยชน์ของรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสี่ปฐิรธรรม 7 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ดังนี้ ด้านความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.98, S.D. = 0.06$) รองลงมา ได้แก่ ด้านประโยชน์ของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97, S.D. = 0.05$) ต่อมา ได้แก่ ด้านความเหมาะสมของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.94, S.D. = 0.08$) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความถูกต้องของรูปแบบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.87, S.D. = 0.23$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทั่วไปของรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา 4) การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน 5) การส่งต่อ

2. รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสี่ปรัศธรรม 7 พบว่า

2.1 การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ความตระหนักรู้ของครูและผู้ที่เกี่ยวข้อง เห็นความจำเป็นของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร่วมจัดทำระบบฐานข้อมูลสารสนเทศ ด้านการศึกษาพิเศษ จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดทำแผนงาน โครงการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ร่วมกันสร้างเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริง วิเคราะห์และสรุปข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล จัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนสอดคล้องงานวิจัยของกนิษฐฎา แก้วจินดา (2559) พบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลายมีการจัดทำแฟ้มประวัตินักเรียนให้เป็นปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะครูต้องมีข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพราะความพิการที่หลากหลาย นักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่แตกต่างกัน ผ่านการหล่อหลอมให้เกิดพฤติกรรมในหลายลักษณะ ทั้งทางด้านบวกและลบ ดังนั้นการรู้ข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ครูมีความเข้าใจมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ เพื่อการคัดกรองนักเรียน และนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนพิการเรียนร่วมได้อย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากเครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย ตามหลักวิชาการ มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดา โดยเฉพาะในการแก้ปัญหานักเรียนพิการเรียนร่วมซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือเด็กพิการเรียนร่วม ดังนั้น การเอาใจใส่แก่นักเรียนเป็นรายบุคคล จึงเป็นความจำเป็นที่ครูต้องปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ

2.2 การคัดกรองนักเรียน โดยการสร้างความเข้าใจในการคัดกรองการแบ่งกลุ่มนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ ตรวจสอบ ทบทวน ปรับปรุง และส่งต่อแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ และร่วมกันขับเคลื่อนแผนงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นตามกรอบที่กำหนดตั้งที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้กล่าวว่า การคัดกรองนักเรียนเป็นการจัดกลุ่มนักเรียนมีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธี เพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนิษฐฎา แก้วจินดา (2559) พบว่า ด้านการคัดกรอง ทำให้มีการจัดกลุ่มที่ชัดเจน ครูสามารถกำหนดวิธีการช่วยเหลือได้จะส่งผลต่อการ

ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนได้ตรงตามความต้องการจำเป็นและเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน

2.3 การป้องกันและการแก้ไขปัญหา โดยการนิเทศ ติดตาม สนับสนุน จัดอบรม ส่งเสริมความรู้ และทักษะให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลของนักเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียน การนำกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อแก้ปัญหา การจัดกิจกรรมหรือโครงการป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ รวมถึงการดูแลเอาใจใส่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ เพื่อสามารถป้องกันแก้ไขปัญหามาตรึงตนเองได้ทันเวลาที่สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร สุชาติ (2562) พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ควรมีการจัดอบรมพัฒนาครูอย่างเป็นระบบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคการให้คำปรึกษาโดยเฉพาะ มีการจัดทำคู่มือในการวางแผนป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัตดา วิชาวพร (2558) พบว่า โรงเรียนควรมีการนิเทศ ติดตามผลการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

2.4 การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน โดยการจัดกิจกรรมหรือโครงการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียนได้ค้นหาความเป็นเลิศ หรืออัจฉริยะภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ และมีโอกาสแสดงศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จัดกิจกรรมยกย่องคนดีหรือสร้างเครือข่ายศิษย์เก่าที่เป็นแบบอย่างที่ดีมาแนะนำถ่ายทอดประสบการณ์ จัดหาวิทยากรมืออาชีพมาเป็นวิทยากรสร้างแรงบันดาลใจ ประสานหาข้อมูลสถานประกอบการที่จ้างงานคนพิการเข้าทำงานและจัดทำแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลร่วมกับผู้ปกครองตามที่กำหนดไว้ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์จันทร์ กลิ่นสุคนธ์ (2563) พบว่า การพัฒนาและการส่งเสริมให้นักเรียนทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มพิเศษ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา ได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองเป็นการป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติ และกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหา และเป็นการช่วยเหลือนักเรียนกลุ่มเสี่ยง หรือกลุ่มมีปัญหาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่โรงเรียนคาดหวัง โรงเรียนต้องกำหนดแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนด้านต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายพันธมิตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนพเกล้า ทองธรรมา และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2563) พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนที่หลากหลาย จัดกิจกรรมให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนและจัดประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา

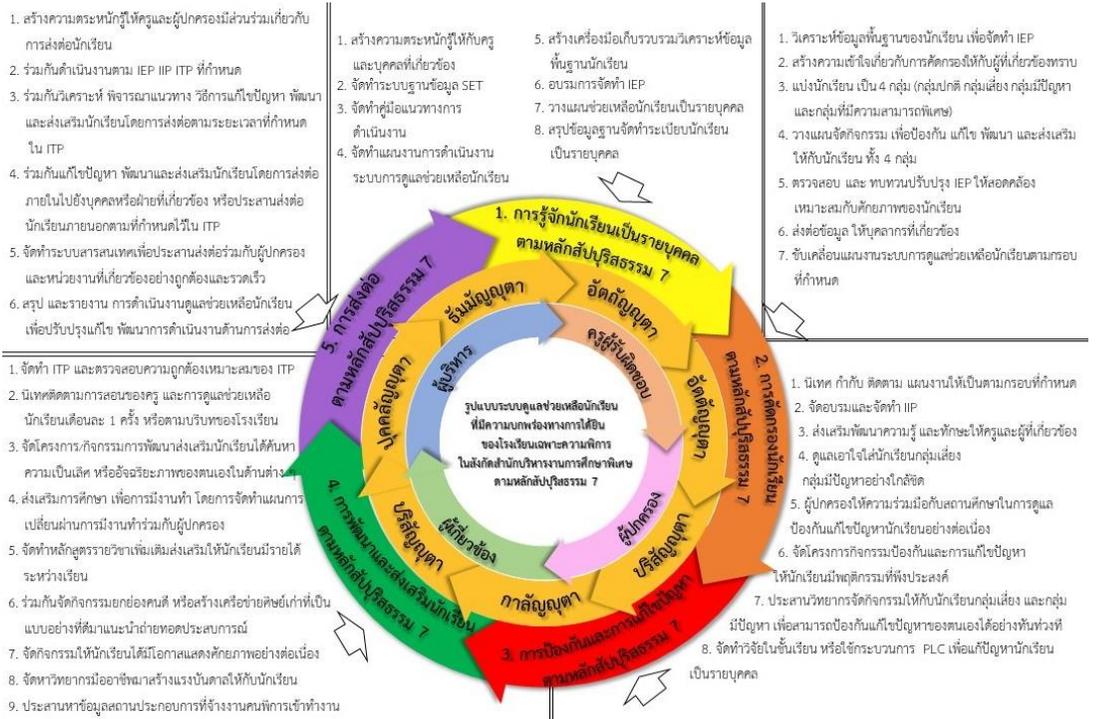
2.5 การส่งต่อ สร้างความตระหนักให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วมวิเคราะห์พิจารณาแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และการส่งต่อนักเรียนอย่างเหมาะสมตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล และแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลที่กำหนดไว้ร่วมกัน จัดเก็บข้อมูลระบบสารสนเทศอย่างเป็นระบบ รายงานการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้านการส่งต่อแจ้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทราบ และนำปัญหาและอุปสรรคมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาการดำเนินงานในโอกาสต่อไปสอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์จันทร์ กลิ่นสุคนธ์ (2563) พบว่า ด้านการส่งต่อนักเรียน มีแนวทางดังนี้

โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และเครือข่ายผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนหรือหาแนวทางการส่งต่อนักเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งต่อนักเรียนเป็นการป้องกัน ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหายากต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น โรงเรียนควรส่งต่อไปให้ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว ซึ่งการตัดสินใจในส่งต่อนักเรียนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนมีผลกระทบต่อจิตใจของนักเรียนและผู้ปกครองอย่างยิ่งต้องกระทำด้วยความรอบคอบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญา บุญเกียรติ (2563) พบว่า ด้านการส่งต่อ โรงเรียนและครูที่ปรึกษาควรวัดวัตถุประสงค์ของการส่งต่อว่าเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสมที่สุด พัฒนาผู้เรียนให้เต็มศักยภาพ โดยการช่วยเหลือเป็นรายกรณีจากผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านทั้งภายใน และภายนอกสถานศึกษา โดยจะต้องคำนึงถึงแหล่งส่งต่อภายนอกที่เหมาะสมประสานความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้อง โดยที่โรงเรียนและครูที่ปรึกษาจะต้องติดตามผลการช่วยเหลือแก้ไขอย่างต่อเนื่องจนกว่าจะมีการส่งกลับนักเรียนคืนสู่ปกติ ครูที่ปรึกษาควรพยายามแก้ไขปัญหานักเรียนก่อนการส่งต่อเป็นลำดับ เป็นขั้นเป็นตอนและมีการประสานกับทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. การประเมินรูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษตามหลักสัปปุริสธรรม 7 องค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ซึ่งมีความถูกต้องของรูปแบบ ความเหมาะสมของรูปแบบ ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ซึ่งผลของการประเมินรูปแบบ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องกับธงชาติ วงษ์สวรรค์ (2553) พบว่า กระบวนการที่จะทำให้เกิดการพัฒนาแบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ คือ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายได้แก่ ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ซึ่งจะเป็นก้าวแรกในการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นการตอบสนองการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องการให้นักเรียนเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และมีความสุขและตอบสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันสังคมอื่น ๆ และสอดคล้องกับพระมหาคัมเพชร วชิรปัญญา (2552) พบว่า การใช้หลักสัปปุริสธรรม 7 ทุกข้อมีความสำคัญถ้าปฏิบัติได้ทุกข้ออย่างเคร่งครัดจะทำให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ซื่อสัตย์สุจริตในการปฏิบัติงานสร้างสรรค์สามัคคีให้เกิดในชุมชน ดูแลสิ่งแวดล้อมให้ดี ผูกพันและเอื้ออาทรต่อเพื่อนร่วมงาน มีความจริงใจ สร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนให้ผลประโยชน์เกิดกับประชาชนมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยขอเสนอองค์ความรู้ ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักรู้ให้กับครู และบุคคลที่เกี่ยวข้อง 2) จัดทำระบบฐานข้อมูล SET 3) จัดทำคู่มือแนวทางการดำเนินงาน 4) จัดทำแผนงานการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) สร้างเครื่องมือ เก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานนักเรียน 6) อบรมการจัดทำ IEP 7) วางแผนช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล 8) สรุปรายชื่อข้อมูลพื้นฐานจัดทำระเบียบนักเรียนเป็นรายบุคคล

2. การคัดกรองนักเรียน ประกอบด้วย 1) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน เพื่อจัดทำ IIEP 2) สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการคัดกรองให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ 3) แบ่งนักเรียนเป็น 4 กลุ่ม (กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ) 4) วางแผนจัดกิจกรรม เพื่อป้องกัน แก้ไข พัฒนา และส่งเสริมให้กับนักเรียนทั้ง 4 กลุ่ม 5) ตรวจสอบ และ ทบทวนปรับปรุง IEP ให้สอดคล้องเหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียน 6) ส่งต่อข้อมูล ให้บุคลากร ที่เกี่ยวข้อง 7) ขับเคลื่อนแผนงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามกรอบที่กำหนด

3. การป้องกันและการแก้ไขปัญหา ประกอบด้วย 1) นิเทศ กำกับ ติดตาม แผนงาน ให้เป็นตามกรอบที่กำหนด 2) จัดอบรมและจัดทำ IIP 3) ส่งเสริมพัฒนาความรู้ และทักษะให้ครู และผู้ที่เกี่ยวข้อง 4) ดูแลเอาใจใส่นักเรียนกลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหาอย่างใกล้ชิด 5) จัดโครงการ

กิจกรรมป้องกันและการแก้ไขปัญหาให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ 6) ประสานวิทยากร จัดกิจกรรมให้กับนักเรียนกลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อสามารถป้องกันแก้ไขปัญหาของตนเองได้อย่างทันท่วงที 7) จัดทำวิจัยในชั้นเรียน หรือใช้กระบวนการ PLC เพื่อแก้ปัญหา นักเรียนเป็นรายบุคคล 8) ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดูแลป้องกัน แก้ไข ปัญหาให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง 9) รายงานผลการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างดำเนินการ และ สิ้นสุดการดำเนินงาน

4. การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ประกอบด้วย 1) จัดทำ ITP และตรวจสอบความ ถูกต้องของ ITP 2) นิเทศติดตามการสอนของครู และการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เดือนละ 1 ครั้ง หรือตามบริบทของโรงเรียน 3) จัดโครงการ/กิจกรรมการพัฒนาส่งเสริมนักเรียน ได้ค้นหา ความเป็นเลิศ หรืออัจฉริยะภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ 4) ส่งเสริมการศึกษา เพื่อการมีงานทำ โดยการจัดทำแผนการเปลี่ยนผ่านการมีงานทำร่วมกับผู้ปกครอง 5) จัดทำหลักสูตรรายวิชา เพิ่มเติมส่งเสริมให้นักเรียนมีรายได้ระหว่างเรียน 6) ร่วมกันจัดกิจกรรมยกย่องคนดี หรือสร้าง เครือข่ายศิษย์เก่าที่เป็นแบบอย่างที่ดีมาแนะนำถ่ายทอดประสบการณ์ 7) จัดกิจกรรมให้นักเรียน ได้มีโอกาสแสดงศักยภาพอย่างต่อเนื่อง 8) จัดหาวิทยากรมืออาชีพมาสร้างแรงบันดาลใจให้กับ นักเรียน 9) ประสานหาข้อมูลสถานประกอบการที่จ้างงานคนพิการเข้าทำงาน 10) ส่งเสริม และ พัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลตามแผนการส่งต่อและเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคล ITP ที่กำหนดไว้

5. การส่งต่อ ประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักรู้ให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วม เกี่ยวกับการส่งต่อนักเรียน 2) ร่วมกันดำเนินงานตาม IEP IIP ITP ที่กำหนด 3) ร่วมกันวิเคราะห์ พิจารณาแนวทาง วิธีการแก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนโดยการส่งต่อตามระยะเวลาที่ กำหนด ใน ITP 4) ร่วมกันแก้ไขปัญหา พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนโดยการส่งต่อภายในไปยัง บุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง หรือประสานส่งต่อนักเรียนภายนอกตามที่กำหนดไว้ใน ITP 5) จัดทำ ระบบสารสนเทศเพื่อประสานส่งต่อร่วมกับผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้อง และรวดเร็ว 6) สรุป และรายงาน การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อปรับปรุงแก้ไข พัฒนาการดำเนินงานด้านการส่งต่อ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น พื้นฐาน ควรกำหนดนโยบาย และสนับสนุนงบประมาณการพัฒนา รูปแบบระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องแต่ละประเภทความพิการให้กับสถานศึกษา ในสังกัด

2. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดแผนปฏิบัติการนิเทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของโรงเรียนเฉพาะความพิการในสังกัด

3. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนผลการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนแต่ละประเภทความพิการ และยกย่องเชิดชูเกียรติสถานศึกษา ที่เป็นแบบอย่างได้

4. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อนำเอาองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรมีการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะ ด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแก่ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6. สถานศึกษาควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ถอดบทเรียนพัฒนาแนวทางรูปแบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้สอดคล้องกับประเภทระดับความพิการของนักเรียน และบริบทของสถานศึกษา

7. สรุปผลการดำเนินงานจัดทำหลักเกณฑ์วิธีการประเมินผลเพื่อการพัฒนา และยกย่องเชิดชูเกียรติผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง ผู้ที่เกี่ยวข้องที่ดำเนินงานเป็นแบบอย่างได้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหาร ครู และบุคลากรควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสัปปุริสธรรมทั้ง 5 ขั้นตอนอย่างละเอียด แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการวางแผนจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล แผนการสอนเฉพาะบุคคล และแผนการส่งต่อ และเปลี่ยนผ่านเฉพาะบุคคลให้ครอบคลุมทุกด้าน

2. ผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้ปกครองควรตระหนักและเห็นความสำคัญกับปัญหาที่พบกับนักเรียนและร่วมมือกันแก้ปัญหาของนักเรียนอย่างแท้จริง

3. ผู้บริหารควรนิเทศ กำกับ ติดตาม สนับสนุน ให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

เอกสารอ้างอิง

กนิษฐ์ภา แก้วจินดา. (2560). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- ธงชาติ วงษ์สุวรรณ. (2553). *การพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพเกล้า ทองธรรมา และสุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(5), 263-278.
- พระมหาคมเพชร วชิรปัญญา. (2552). *การนำหลักสี่ปรัศธรรม7 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเฉพาะองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พองจันทร์ กลิ่นสุคนธ์ และคณะ. (2563). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 1*. *วารสารบริหารนิติบุคคล และนวัตกรรมท้องถิ่น*, 6(6), 154-170.
- วิรัตดา วิชาพร. (2558). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจังหวัดกำแพงเพชร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา เขต 41*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศิริพร สุชาติ. (2562). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในอำเภอยะหริ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 7(8), 183-198.
- อภิญา บุญเกียรติ. (2563). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ วิทยาลัยนครราชสีมา ครั้งที่ 7 ประจำปี พ.ศ. 2563 (น.1245-1257)*. นครราชสีมา: วิทยาลัยนครราชสีมา.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

Factors Affecting Academic Administration of Schools under the
Secondary Educational Service Area Office Nakhon sawan

นงนุช อินทรโคกสูง¹ ทินกร ชอัมพงษ์² และเยาวเรศ ภัคดีจิตร³
Nongnuch Intarakoksung, Thinnakorn Cha-umpong and Yaowares akdeejit

Received: February 17, 2022

Revised: April 01, 2022

Accepted: April 13, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.121

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 2) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน และ 4) สร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยผู้บริหารและครู จำนวน 322 คน การกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ครูผู้สอน ผู้ปกครองและชุมชน งบประมาณ อาคารสถานที่ และสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95, 0.85, 0.92, 0.91, 0.91, 0.95 ตามลำดับ และแบบสอบถามระดับการบริหารวิชาการมีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.44) 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.48) 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.61-1.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน (X_3) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X_1) ด้านงบประมาณ (X_4) ด้านสื่อและเทคโนโลยี (X_6) และด้านครูผู้สอน (X_2) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: titiksasa@gmail.com, Tel 083-2176469

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนได้ร้อยละ 64.00 ดังสมการพยากรณ์ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.37 + 0.17(X_3) + 0.18(X_1) + 0.23(X_4) + 0.13(X_6) + 0.20(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z = 0.18(Z_3) + 0.19(Z_1) + 0.24(Z_4) + 0.16(Z_6) + 0.18(Z_2)$$

คำสำคัญ: ปัจจัย, การบริหารงานวิชาการ, ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of factors affecting academic administration of schools; 2) to study the level of academic administration of schools; 3) to study the relationship between factors affecting academic administration of schools; and 4) to create an equation for forecasting factors affecting the schools' academic administration. The sample consisted of 322 administrators and teachers. The sample size was determined using Craigis and Morgan tables and simple randomization. The tools used for data collection were the questionnaire on leadership factors of administrators, teachers, parents and communities, budgets, buildings, and educational media and technology. The reliability values were 0.95, 0.85, 0.92, 0.91, 0.91, 0.95, respectively, and the academic management questionnaire had the reliability of 0.99. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis. The results of the research were as follows: 1) factors affecting the schools' academic administration, overall were at a high level ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.44); 2) the schools' academic administration level, overall was at a high level ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.48); 3) there was a positive correlation between factors affecting academic administration. The correlation coefficient was between 0.61-1.00 with a statistically significant level of .01; and 4) parents and community factors (X_3) administrative leadership (X_1) budget (X_4) media and technology (X_6) and teachers (X_2) affected the schools' academic administration with a statistical significance at the .05 level, the schools' academic administration was predicted by 64.00 percent as follows:

Forecast equations in raw score form

$$Y = 0.37 + 0.17(X_3) + 0.18(X_1) + 0.23(X_4) + 0.13(X_6) + 0.20(X_2)$$

Forecast equations in standard score form

$$Z = 0.18(Z_3) + 0.19(Z_1) + 0.24(Z_4) + 0.16(Z_6) + 0.18(Z_2)$$

Keywords: Factors, Academic Administration, Factors Affecting Administration, Academics Administration, Schools in Educational Areas

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยให้มีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมีเสถียรภาพท่ามกลางสภาวะการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การสื่อสาร และเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับคุณภาพการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีศักยภาพ และมีความพร้อมที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและขยายวงกว้างไปสู่การพัฒนาสังคมตลอดจนการพัฒนาประเทศให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไปได้อย่างมีหลักการ ควบคุมพื้นฐานของการมีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ดีในการเป็นพลเมืองยุคศตวรรษที่ 21 สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขโดยการจัดการศึกษาที่ดีนั้นต้องส่งเสริมให้มนุษย์ทุกคน ทุกวัยสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร้ขีดจำกัด พัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น และส่งเสริมศักยภาพที่ซ่อนอยู่ในบุคคลให้ได้รับการกระตุ้น และพัฒนา เพื่อการเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ตามเจตนารมณ์ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต การพัฒนาการศึกษาของชาติจึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็งและมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาประเทศโดยเฉพาะการพัฒนาคนหรือทุนมนุษย์ให้เข้มแข็ง พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคน ทั้งในเชิงสถาบัน ระบบโครงสร้างของสังคมให้เข้มแข็งสามารถเป็นภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ ทั้งนี้การศึกษาช่วยเสริมสร้างความรู้ ความคิด ทักษะในการ

ดำเนินชีวิตที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ นำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าของสังคมและประเทศชาติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

การบริหารงานวิชาการเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การดำเนินชีวิตประสบความสำเร็จในด้านต่าง ๆ ทั้งในด้านการเรียน การประกอบอาชีพ การดำเนินชีวิต รวมทั้งการเป็นที่ยอมรับในสังคม อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับคนทุกวัยนอกจากการศึกษายังเป็นการพัฒนาองค์ความรู้การศึกษายังช่วยสร้างจิตสำนึกในการเป็นมนุษย์ที่มีอารยธรรมทางปัญญา และมีความงดงามทางจิตใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคน การพัฒนาชาติบ้านเมือง เพราะการศึกษาสร้างให้คนมีความรู้ความสามารถ มีพื้นฐานและทักษะที่จำเป็นในการแก้ปัญหาทุกด้านของชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิต การเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความก้าวหน้าในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว การศึกษาจึงกลไกสำคัญ ในการพัฒนาประเทศให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ตามเจตนารมณ์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่สำคัญในการพัฒนา สนับสนุนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้จัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 และพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพมุ่งสู่องค์กรคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560)

สภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่า การบริหารงานวิชาการมีปัญหาหลายประการ ประกอบด้วย การขาดการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ผู้บริหารขาดการส่งเสริมให้ครูจัดบรรยากาศ สิ่งแวดล้อมและสิ่งเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ครูวัดผลประเมินผลผู้เรียนไม่ตรงตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ ครูยังไม่สามารถนำกระบวนการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารขาดการบริหารงานนิเทศอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารขาดการกำกับ ติดตามผลการจัดระบบและกระบวนการแนะแนวทางการศึกษา ผู้บริหารและครูขาดการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่น ๆ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้บริหารและครูขาดการมีส่วนร่วมในการสำรวจและศึกษาข้อมูล การจัดการศึกษาของชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่น และผู้บริหารขาดการสนับสนุนให้มีศูนย์สื่อหรือศูนย์วิชาการของสถานศึกษา เพื่อเป็นแหล่งผลิตและให้บริการสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษาแก่ครู (ภัทรภรณ์ คล้ายแก้ว, 2561) นอกจากนี้ยังพบว่าปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการบริหารงานวิชาการหลายปัจจัย ศักยภาพของผู้บริหารในการพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ การขาดครู ซึ่งมีทั้งขาดจำนวนและขาดครูผู้สอนที่ตรงสาขาวิชา ตลอดจนครูมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ไม่ให้ความสำคัญกับการประเมินสมรรถนะและพัฒนาตนเองด้วยการทำแผนพัฒนาตนเอง (ID Plan) ตามสมรรถนะที่บกพร่อง ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนและนักเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่

รองรับการสืบค้นข้อมูลของนักเรียน โรงเรียนขนาดการประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่ การจัดทำตารางการใช้และตรวจสอบสภาพอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนปัญหาการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบ (สุกัญญา นิมพันธ์, 2563)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 37 โรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนใหญ่พิเศษ จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 5 โรงเรียน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 11 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 18 โรงเรียน จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (Ordinary National Educational Test: O-Net) ปี 2563 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีค่าเฉลี่ยดังนี้ภาษาไทย 52.07 ภาษาอังกฤษ 32.21 คณิตศาสตร์ 24.33 วิทยาศาสตร์ 29.70 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีค่าเฉลี่ยดังนี้ภาษาไทย 43.45 สังคมศึกษาฯ 35.72 ภาษาอังกฤษ 28.56 คณิตศาสตร์ 26.27 วิทยาศาสตร์ 32.52 จากรายงานจะเห็นถึงปัญหาในการบริหารวิชาการของโรงเรียนเพราะยังไม่มีวิชาใดที่มีค่าเฉลี่ยเกินร้อยละ 50 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรวมถึงทรัพยากรต่าง ๆ กระบวนการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนรู้นี้จะต้องเร่งพัฒนาอย่างเร่งด่วนเพราะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการบริหารจัดการสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์, 2563)

จากสภาพและปัญหาที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการ ระดับการบริหารงานวิชาการ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงาน วิชาการกับการบริหารงานวิชาการ โดยมุ่งหวังที่จะใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการปรับปรุง แก้ไขปัญหา และอุปสรรค ในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของโรงเรียน เพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

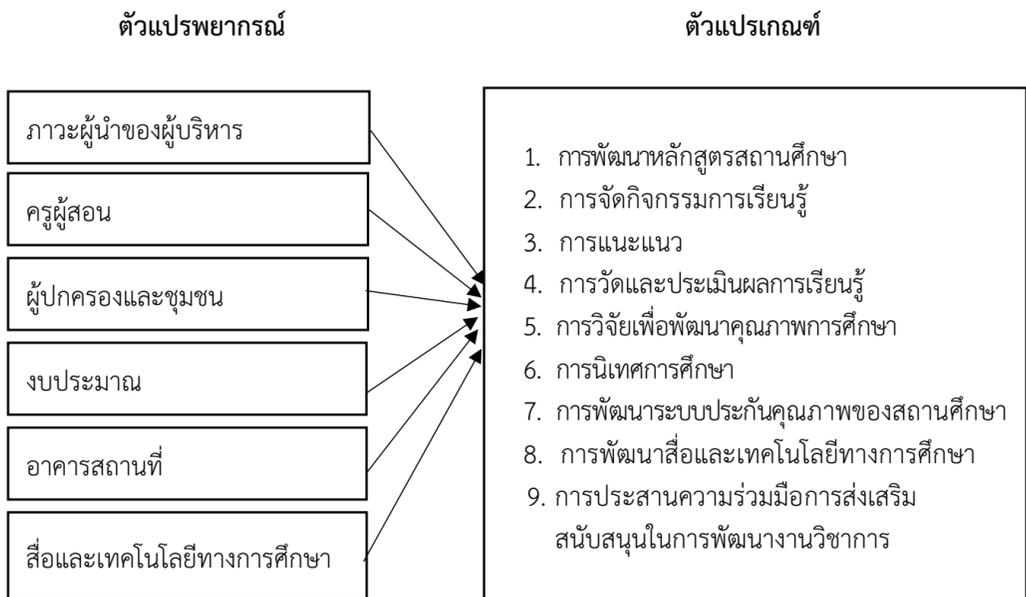
วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 322 คน โดยใช้ ตารางของเครจซี่และมอร์แกน และทำการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็น

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและครู ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จำนวน 57 ข้อ ครอบคลุมทั้งหมด 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ปัจจัยครูผู้สอน 3) ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน 4) ปัจจัยงบประมาณ 5) ปัจจัยอาคารสถานที่ 6) ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จำนวน 85 ข้อ ครอบคลุมทั้งหมด 9 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) การแนะแนว 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) การนิเทศการศึกษา 7) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา 8) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา 9) การประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation) โดยใช้สถิติวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = 0.44)

เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ปัจจัยอาคารสถานที่ ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร

2. ระดับการบริหารวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาขนาดนครสวรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D. = 0.48) เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการแนะแนว ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุน ในการพัฒนางาน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนครสวรรค์ พบว่า ปัจจัยทางการบริหารงานวิชาการ 6 ปัจจัย คือ 1) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร 2) ปัจจัยครูผู้สอน 3) ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน 4) ปัจจัยงบประมาณ 5) ปัจจัยอาคารสถานที่ และ 6) ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวก ($r_{xy} = 0.78$) กับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = 0.78$) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด คือ ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ($r_{xy} = 0.70$) รองลงมา คือ ปัจจัยครูผู้สอน ($r_{xy} = 0.70$) ปัจจัยงบประมาณ ($r_{xy} = 0.69$) ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ($r_{xy} = 0.66$) ปัจจัยอาคารสถานที่ ($r_{xy} = 0.64$) และข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ($r_{xy} = 0.61$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนครสวรรค์ โดยใช้ปัจจัยการบริหารงานวิชาการเป็นตัวพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยี และปัจจัยครูผู้สอน เป็นปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขนาดนครสวรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นตัวพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์ร่วมกัน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ .80 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ได้ร้อยละ 64 สร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.37 + 0.17(X_3) + 0.18(X_1) + 0.23(X_4) + 0.13(X_6) + 0.20(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.18(Z_3) + 0.19(Z_1) + 0.24(Z_4) + 0.16(Z_6) + 0.18(Z_2)$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ทั้ง 6 ปัจจัย โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ปัจจัยการ บริหารงานวิชาการของโรงเรียนส่งผลอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัย สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา ปัจจัยอาคารสถานที่ ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัย ผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด สถานศึกษำบำรุงรักษาสื่อและเทคโนโลยีให้อยู่ ในสภาพพร้อมใช้การได้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ เล็งเห็นว่าในสังคมโลกยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยี เทคโนโลยีมีความสำคัญในการช่วย ศึกษาหาความรู้ได้อย่างรวดเร็ว กว้างไกลและทั่วถึง ท้นโลก ท้นเหตุการณ์ สถานศึกษาจึงมีการ วางแผนในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษาให้เพียงพอ และบำรุงรักษาสื่อและ เทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพใช้การได้เป็นอย่างดีพร้อมที่จะใช้งานอยู่เสมอ เทคโนโลยีจึงเป็นปัจจัย สำคัญในการบริหารงานวิชาการ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุกัญญา นิมพันธ์ (2563) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 5 ปัจจัยด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ส่งผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครู ผลิต จัดทำ ใช้และเก็บรักษาสื่อการเรียนการ สอน

1.2 ปัจจัยด้านอาคารสถานที่ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาราย ข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษามีอาคารเรียนและอาคารประกอบเพียงพอ กับ จำนวนนักเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า อาคารสถานที่เป็นส่วนที่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับงาน วิชาการ ให้สามารถดำเนินการไปได้ด้วยความราบรื่น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เห็นว่าการมีอาคารเรียนและอาคารประกอบเพียงพอ กับ จำนวนนักเรียน ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ สังเกตได้จากสถานศึกษาที่มี อาคารเรียนเพียงพอกับจำนวนนักเรียนนั้น จะเป็นสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ ดีกว่าสถานศึกษาที่มีอาคารเรียนไม่เพียงพอ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนใน สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน การมีอาคารเรียนที่เพียงพอจึง เป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการที่จะพัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของณัฐธิดา งามตา (2561) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอิงโขง ปัจจัย ด้านความพร้อมเกี่ยวกับสถานที่ส่งผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.3 ปัจจัยด้านงบประมาณ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสรรงบประมาณมุ่งพัฒนาการเรียนการสอนเป็นอันดับแรก และสอดคล้องกับสภาพความต้องการด้านวิชาการของโรงเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า งบประมาณ มีความสำคัญและเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารงานวิชาการ แต่ทรัพยากรของหน่วยงานนั้นมีจำนวนจำกัด จึงจำเป็นต้องใช้งบประมาณอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้เล็งเห็นว่าการจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับสภาพความต้องการด้านวิชาการของสถานศึกษา จะช่วยให้เกิดการใช้งบประมาณได้ตรงตามเป้าหมาย ทำให้เกิดประโยชน์และเกิดความคุ้มค่าต่องานวิชาการ สามารถแก้ไขปัญหาทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้ ส่งผลให้การดำเนินการบริหารงานวิชาการเป็นไปตามเป้าหมายและมีประสิทธิ ภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้านงบประมาณส่งผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารจัดสรรงบประมาณอย่างคุ้มค่ากับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.4 ปัจจัยครูผู้สอน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพในการบริหารวิชาการของสถานศึกษานั้น ๆ ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพของการบริหารงานวิชาการ ด้วยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งโรงเรียนของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้เล็งเห็นว่าคุณสมบัติความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด เนื่องจากสถานศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูง พบว่าครูผู้สอนในสถานศึกษานั้น ๆ เป็นผู้ที่มีความสามารถในจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยอริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ปัจจัยด้านครูผู้สอนส่งผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีความรู้ในการจัดการเรียนการสอน

1.5 ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก พิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การติดตามการเรียนรู้นักเรียนอยู่เสมอ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้ปกครองนั้นเป็นผู้ที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด จึงมีส่วนสำคัญในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ เห็นว่าการที่ผู้ปกครองมีการติดตามและเอาใจใส่เรียนอยู่เสมอเป็นสิ่งสำคัญ ที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพราะผู้ปกครองจะมีการติดตามผลการเรียนอยู่เสมอ ดูแลเอาใจใส่เมื่อเกิดปัญหา และในด้านพฤติกรรมก็จะช่วยป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่เป็นปัญหาที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนของนักเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ด้านผู้ปกครองและชุมชน ส่งผลอยู่ในระดับมากทุกข้อ ข้อที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปกครองมีการติดตามและเอาใจใส่แก่นักเรียนอยู่เสมอ

1.6 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีความรู้ที่จำเป็นต่อการบริหารงานวิชาการ ของผู้บริหารทั้งนี้ เป็นเพราะว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร คือ ความรู้ความสามารถของ ผู้บริหารในการบริหารงานวิชาการ สามารถจูงใจให้คณะครูและผู้ที่เกี่ยวข้องให้เกิดความร่วมมือ และยอมรับ ลักษณะของความเป็นผู้นำในการบริหารงานวิชาการมีการดูแลให้คำปรึกษาเพื่อให้ งานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพผู้เรียนเป็นไป ตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนดไว้ มีความสามารถแก้ปัญหาด้านวิชาการในทุก ๆ เรื่องได้ และเป็นผู้ที่มีความคิดสร้างสรรค์มีวิสัยทัศน์และเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง สามารถนำองค์กร ไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก ด้าน ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่งผลอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหาร สถานศึกษามีความรู้ที่จำเป็นต่อการบริหารงานวิชาการ

2. ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมา คือ ด้านการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษา ด้านการแนะแนว ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือ การส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางาน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาสื่อและ เทคโนโลยีทางการศึกษา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านมี ผลการวิจัย ดังนี้

2.1 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดให้มีการสอนซ่อมเสริม กรณีที่มี ผู้เรียนไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน ทั้งนี้ เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการวางแผนการวัดผล ประเมินผล ที่เป็นระบบตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดมีการวัดประเมินผลการเรียนทุกช่วงชั้นมีการจัดทำเอกสาร หลักฐานการศึกษาถูกต้องตามระเบียบการวัดผลประเมินผล และมีการอนุมัติผลการเรียน ถูกต้องตามระเบียบ ทุกระยาภาค และรายปี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านการวัดประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการ เรียน อยู่ในระดับมาก

2.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้จัดทำหลักสูตรและพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) จัดโครงสร้างของหลักสูตร และหลักสูตรสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ ให้ตรงกับเป้าหมายวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีการเปิดรายวิชาเพิ่มเติมเพื่อรองรับนโยบายต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา งามตา (2561) พบว่าการบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่นอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการแนะแนว โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การนิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีการจัดระบบโครงสร้างในการแนะแนวเป็นอย่างดี มีระบบคัดกรองนักเรียนมีเอกสารที่เป็นปัจจุบัน มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและช่วยเหลือนักเรียนที่ยากจน หรือมีปัญหาทางการเรียน และมีการประสานงานกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นด้านการแนะแนวการศึกษาต่อเป็นประจำทุกปี แต่สถานศึกษาควรคัดเลือกครูที่มีความถนัดมาทำหน้าที่อนุกรรมการแนะแนว หรือการส่งเสริมพัฒนาครูให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องของจิตวิทยาและการแนะแนว เพื่อสามารถเป็นครูแนะแนวที่สามารถแนะแนวช่วยเหลือนักเรียนได้ทุกคนทุกช่วงชั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา งามตา (2561) พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการแนะแนว อยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการนิเทศการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดทำเครื่องมือการนิเทศภายในและดำเนินการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีปฏิทินในการวางแผนการนิเทศ ของสถานศึกษาที่ชัดเจนเป็นระบบ ให้ความรู้กับครูเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ ว่าเป็นกระบวนการที่เป็นการช่วยเหลือ ร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดกระบวนการเรียนการสอน ซึ่งส่งผลต่องานวิชาการของสถานศึกษาอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา นิ้มพันธ์ุ (2563) พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.5 ด้านการประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางาน โดยรวม ส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนางานวิชาการและปรับปรุงแก้ไขปัญหาร่วมกัน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สถานศึกษามีกลุ่มสหวิทยาเขตที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดไว้ให้ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียนภายในสหวิทยาเขต มีการติดต่อประสานงานกันระหว่างโรงเรียนภายในกลุ่มสหวิทยาเขต อย่างสม่ำเสมอในเรื่องของนโยบายต่าง ๆ ที่ทางเขตพื้นที่การศึกษา

กำหนด แต่สถานศึกษายังขาดการประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการสืบสานจารีตประเพณี วัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งสถานศึกษาควรให้ชุมชนเข้ามาเป็นวิทยากรหรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือการระดมทรัพยากรจากท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา งามตา (2561) พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก

2.6 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูผู้สอนส่วนมากมีวุฒิและประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ ตรงกับวิชาที่สอน ครูมีความถนัดในการจัดกิจกรรมตามกลุ่มสาระที่สอน แต่กระบวนการสอนของครูยังไม่ส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยเฉพาะห้องสมุดและครูส่วนมากขาดการนำสื่อการสอนที่หลากหลายมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลายและไม่นำผลการจัดกิจกรรมมาพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอน ในรูปแบบวิจัยในชั้นเรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก

2.7 ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การคัดเลือกหนังสือแบบเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ที่มีคุณภาพสอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษามีการวางแผนในการจัดหาสื่อและเทคโนโลยีให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ในแต่ละปี การศึกษา รวมทั้งพัฒนาบุคลากรให้มีการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ แต่ยังขาดการนำปัญหาในการจัดกระบวนการเรียนรู้ไปพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี เพื่อใช้ในการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนหรือการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา งามตา (2561) พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยี อยู่ในระดับมาก

2.8 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดแนวทางการใช้การวิจัยในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่าครูบางท่านไม่มีความรู้ ความเข้าใจ ในการจัดทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ อีกทั้งสถานศึกษาไม่ได้สนับสนุนในการจัดอบรมให้ความรู้กับครูในการทำวิจัย และสถานศึกษาต้องกำหนดให้การวิจัยเป็นนโยบายที่สำคัญของสถานศึกษา มีการวางแผนตั้งแต่ต้นปีการศึกษาช่วยเหลือสนับสนุนให้ครูทำวิจัยทุกคน และติดตามผลการทำวิจัยของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุกัญญา นิมพันธ์ (2563) พบว่า การบริหารงานวิชาการ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

2.9 ด้านการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพของสถานศึกษา โดยรวมส่งผลอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าสถานศึกษาให้ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดของกระทรวง มีโครงการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และดำเนินงานตามแผนงาน/กิจกรรมที่วางไว้อย่างสม่ำเสมอ มีการจัดทำ SAR ของสถานศึกษาเพื่อรายงานต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นประจำทุกปีการศึกษาสามารถเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อรับรองการประเมินคุณภาพจากหน่วยงานภายนอก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอริวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) พบว่า การบริหารงานวิชาการด้านการพัฒนาาระบบประกันคุณภาพภายใน และมาตรฐานการศึกษา อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน มีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน พบว่า ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยี และปัจจัยครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.80 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนได้ร้อยละ 64 ($R^2 = 0.64$) และสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

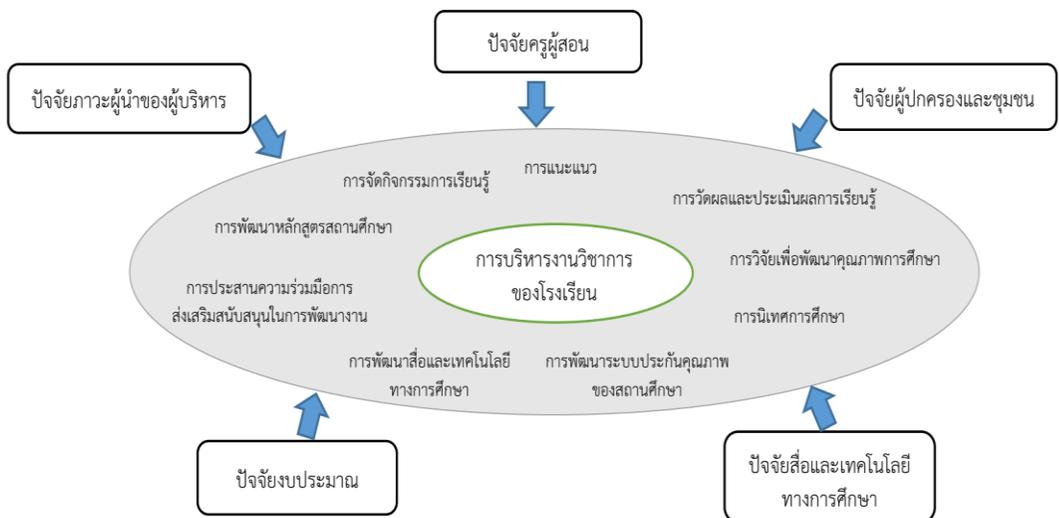
$$Y' = 0.37 + 0.17(X_3) + 0.18(X_1) + 0.23(X_4) + 0.13(X_6) + 0.20(X_2)$$

ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน พบว่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ปัจจุบันมีการเน้นการมีส่วนร่วมทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา ผู้ปกครองและชุมชนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญในการบริหารงานโรงเรียนซึ่งชุมชนเข้ามาในรูปแบบของคณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในงานการบริหารงานวิชาการเช่น เป็นวิทยากรให้ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หลักสูตรท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา งามตา (2561) พบว่า ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ปกครอง

และตัวแทนชุมชนมีส่วนร่วมเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา ส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในงานวิชาการ เช่น เป็นวิทยากรให้ความรู้ ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่ผู้เรียน มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และมีความตระหนักและสนใจในการเรียนของบุตรหลานโดยรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็นและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติเกี่ยวกับชุมชน ไว้ดังนี้ มาตรา 8 (2) การจัดการศึกษาให้ยึดหลักให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) การจัดระบบ โครงสร้าง และกระบวนการจัดการศึกษา ให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่ของการวิจัย

ปัจจัยภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถ มีการวางแผน ปฏิบัติงานวิชาการอย่างเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานวิชาการ กำกับ ติดตาม และ ประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและมีคุณธรรม จริยธรรมและปฏิบัติตนตาม จรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดี

ปัจจัยครูผู้สอน มีความรู้ ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ใช้เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วัดผลประเมินผลการเรียนการสอนสอดคล้องกับตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ และทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนอยู่เสมอ

ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน จัดประชุมและประชาสัมพันธ์กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ต่อผู้ปกครองและชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมรับภาระค่า ใช้จ่ายทางการศึกษาตามความเหมาะสมและจำเป็น

ปัจจัยงบประมาณ จัดทำแผนการใช้จ่ายเงินงบประมาณอย่างเหมาะสม การเบิกจ่ายงบประมาณด้านวิชาการเป็นไปตามแผนงบประมาณประจำปี รายงานผลการใช้จ่ายเงินต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดอย่างชัดเจนและทั่วถึง

ปัจจัยสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา มีการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาสื่อที่ทันสมัยและบำรุงรักษาสื่อและเทคโนโลยีให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จึงควรส่งเสริมสนับสนุนทุกปัจจัย การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติงานของโรงเรียน

2. จากการวิจัย พบว่า ปัจจัยการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ทั้ง 6 ปัจจัยสามารถส่งผลต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียน ดังนั้นผู้บริหาร ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถผลการวิจัยครั้งนี้ไปใช้เพื่อวางแผน ปรับปรุงและพัฒนาการบริหารวิชาการของสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและกำหนดนโยบาย เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

2. ผู้บริหารสถานศึกษาใช้เป็นข้อมูลใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารงานในสถานศึกษา พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์

3. ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ สามารถนำผลการวิจัยไปวิเคราะห์ พัฒนาปรับปรุง แก้ไขการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตนเองต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท
พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*.
กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน
มัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ณัฐธิดา งามตา. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 36 สหวิทยาเขตอึ้งโขง*. (การศึกษา
ค้นคว้าอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิต
วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ภัทรภรณ์ คล้ายแก้ว. (2561). *แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัด
ชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครสวรรค์. (2563). *รายงานผลการทดสอบทาง
การศึกษาระดับชาติ (O-NET)*. นครสวรรค์ (อัดสำเนา).
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.).
- สุกัญญา นิมพันธ์. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครสวรรค์.
- อริวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียน ประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์

Guidelines for Academic Administration according to Gharavasadhmma 4
of Primary School Administrators, in Chumtabong District, Nakhon Sawan
Province

ศิริัญญา แตนน้อย¹ พระมหาอุดร อุตโตโร² และปฐิธรรม สำเนียง³
Sirunya Teangnoi, Phramaha Udorn Uttaro and Prathitham Samniang

Received: February 24, 2022

Revised: April 03, 2022

Accepted: April 07, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.122

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ เปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาและหาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาธรรม
4 ของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ใช้การวิจัยแบบ
ผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถามมีความเชื่อมั่น .93 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย
จำนวน 122 คน สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน
มาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9
รูป/คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการของ
ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.40$) พิจารณา
จากมากไปน้อย ได้แก่ 1.1) ด้านการเรียนการสอน 1.2) ด้านการวัดผลและประเมินผล 1.3) ด้าน
หลักสูตร 1.4) ด้านการนิเทศการศึกษา 1.5) ด้านสื่อการเรียนการสอน 2) ผลการเปรียบเทียบการ
บริหารงานวิชาการ พบว่า ครูและบุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการ
บริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาแตกต่างกัน และ 3) แนวทางการ
บริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา พบว่า 3.1)
ผู้บริหารควรกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2; Nakhonsawan Primary Education Service
Area Office 2

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: Sirunya.taengnoi@gmail.com, Tel. 084-8226344

วิเคราะห์ข้อมูลตามสภาพจริง 3.2) ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านการเรียนการสอน โดยเน้นความแตกต่างระหว่างบุคคลและใช้วิธีที่หลากหลาย 3.3) ผู้บริหารควรส่งเสริมด้านสื่อการเรียนโดยจัดอบรม จัดสรรงบประมาณในการสร้างสื่อการเรียนการสอน รับฟังสภาพปัญหา ความต้องการเกี่ยวกับการใช้สื่อ 3.4) ผู้บริหารกำหนดนโยบายด้านการวัดผลและประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐาน โดยวัดและประเมินผลตามสภาพจริง นำผลการวัดผลและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนา 3.5) ผู้บริหารควรนิเทศการศึกษาโดยใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลาย นำผลการนิเทศมาใช้ในการพัฒนาครูและบุคลากร

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, โรงเรียนประถมศึกษา และฆราวาสธรรม 4

Abstract

This research article aimed to study the comparison condition of academic administration of primary school administrators and find guidelines for academic administration according to Gharavasadhmma 4 of primary school administrators, Chumtabong District, Nakhon Sawan Province. This was a mixed methods research. For quantitative research, the questionnaire had a confidence value of .93. The population used in the research was 122 people. The statistics in the data analysis were frequency, percentage, mean and standard deviation. For qualitative research, a semi-structured interview with 9 key informants was used by content analysis techniques. The results of the research showed that 1) the condition of academic administration of primary school administrators, overall was at a high level ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.40$). Considering from highest to lowest was as follows: 1.1) teaching and learning, 1.2) measurement and evaluation, 1.3) curriculum, 1.4) educational supervision, 1.5) teaching media; 2) the results of the comparison of academic administration found that teachers and personnel with different personal factors had different opinions on academic administration of primary school administrators; and 3) guidelines for academic administration according to Gharavasadhmma 4 of primary school administrators found that 3.1) administrators should set goals for curriculum development in accordance with the needs of the community, analyze data according to actual conditions, 3.2) administrators should promote teaching and learning emphasizing on differences between individuals and using a variety of methods, 3.3) administrators should promote learning media by organizing training, allocating a budget to create teaching materials, listening to the problem, requirements related to the use of media, 3.4) administrators should set a policy for

measurement and evaluation according to standard criteria by measuring and evaluating according to actual conditions and use the results of measurement and evaluation for development, 3.5) administrators should supervise by using a variety of tools and apply the results of supervision to develop teachers and personnel.

Keywords: Academic Administration, Elementary School, Gharavasadhamma

บทนำ

การที่จะพัฒนาประเทศไทยไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ให้เกิดขึ้นในอนาคตนั้น จะต้องให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทุนของประเทศที่มีอยู่ให้เข้มแข็ง และมีพลังเพียงพอในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาทั้งในระยะกลางและระยะยาว โดยเฉพาะ “การพัฒนาคน” ให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งกลไกการขับเคลื่อนปฏิรูปการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายในข้างต้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการทุกระดับ ทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับภูมิภาค และระดับสถานศึกษา

โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการที่จะนำนโยบาย หลักสูตร แนวปฏิบัติหรืออื่น ๆ ไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาในโรงเรียนคือ ผู้บริหารโรงเรียน ในการบริหารงานโรงเรียนแบ่งระบบการบริหารเป็น 4 ด้าน คือ 1) การบริหารวิชาการ 2) การบริหารงบประมาณ 3) การบริหารบุคคล 4) การบริหารทั่วไป (ศตวุฒิ ศิริภักดิ์, 2560) ซึ่งการบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเพราะเป็นงานเกี่ยวกับคุณภาพของการจัดการศึกษาของผู้บริหารโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับผิดชอบในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก โดยเฉพาะโรงเรียนในระดับประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่าง ๆ ยิ่งต้องให้ความสำคัญต่อการจัดการงานด้านวิชาการเป็นสำคัญ เพราะการบริหารงานวิชาการในระดับประถมศึกษานั้น จัดเป็นรากฐานและเป็นหัวใจสำคัญในการเริ่มแรกของการศึกษา รวมทั้งมีความสำคัญต่อการศึกษาต่อในระดับต่าง ๆ ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะเป็นผู้นำในสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้นตามเกณฑ์การวัดผลประเมินผลและเป็นไปตามความมุ่งหมายและหลักการของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ การบริหารงานวิชาการจะประกอบขอบข่ายงาน 17 ด้าน ซึ่งมีด้านที่สำคัญที่ควรพัฒนา ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การนิเทศการศึกษา และการวัดและประเมินผล (ณัฐยานันท์ภรณ์ เริ่มยินดี, 2561) และแผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ตามที่แผนพัฒนาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 ได้กำหนดไว้ว่าจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนให้น่าหลักพุทธธรรมทางศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาชีวิต แสดงให้เห็นว่า หลักพุทธธรรมมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

คุณธรรมที่ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาคุณภาพของผู้ทำให้มีความรู้ ทักษะความสามารถทั้ง จิตใจร่างกาย ซึ่งจะนำไปสู่ความเป็นผู้นำที่มีการคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบ ทุกมิติ อย่างสมดุลเพียบพร้อมทั้งด้านคุณธรรมและความรู้ การดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมให้มีความสุข ควรต้องยึดหลักพุทธธรรมสำหรับการครองชีวิตของคฤหัสถ์ ที่เรียกว่า หลักฆราวาสธรรม 4 ได้แก่ สัจจะ หมายถึง ความจริง ซื่อตรงจริงใจ ทมะ หมายถึง การฝึกฝน แก้ไขข้อบกพร่องปรับปรุงงานให้ เจริญก้าวหน้า ขันติ หมายถึง ความอดทน ตั้งหน้าทำหน้าที่การทำงานด้วยความยั้งมั่นเพียร จาคะ หมายถึง ความเสียสละ พร้อมรับฟังความทุกข์ ความเห็นความต้องการผู้อื่น พร้อมทั้งจะร่วมมือ ช่วยเหลือ เอื้อเฟื้อ ใจกว้าง (พระเมธีวราภรณ์ (สุทัศน์), 2555) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการบูรณา การหลักฆราวาสธรรมกับการบริหารการศึกษามาเป็นหลักในการบริหารจะส่งผลให้การบริหารมี ประสิทธิภาพได้ (พระสมชาย เตชปญโญ (เตชะ), 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวข้างต้นจะเห็นว่าการบริหารงาน วิชาการของสถานศึกษาเป็นงานสำคัญหลักในการสร้างคุณภาพการศึกษาและการจะบริหารงาน วิชาการให้ประสบความสำเร็จจะต้องมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม และ สามารถนำหลักคุณธรรมไปใช้ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนว การบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอ ชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ประถมศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับ ประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักฆราวาสธรรม 4 ของผู้บริหาร วิทยาลัยระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามศึกษาสภาพการ บริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ เก็บ จากประชากรทั้งหมด ได้แก่ ครูและบุคลากร รวมทั้งสิ้น 122 คน โรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ จำนวน 9 แห่ง แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 เกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ และประสบการณ์การทำงาน เป็นแบบ ตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพการโรงเรียนระดับประถมศึกษา 5 ด้าน คือ ด้าน หลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล และด้าน

นิเทศการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อคำถาม เท่ากับ 0.8-1.00 ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ทำการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 9 รูป/คน มีคุณสมบัติดังนี้ 1) ผู้มีความรู้ทางด้านหลักพุทธธรรม 2) ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ระดับศึกษา 3) นักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.49$, $\sigma = 0.40$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับสูงสุด คือ ด้านการเรียนการสอน รองลงมาได้แก่ด้านการวัดผลและประเมินผล ส่วนลำดับต่ำที่สุด คือ ด้านสื่อการเรียนการสอน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าครูและบุคลากรที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษาแตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ความความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 9 รูป/คน มาสังเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 4 ดังนี้

3.1 แนวทางการบริหารวิชาการด้านหลักสูตรตามหลักธรรมาภิบาล 4 ด้านหลักสูตรผู้บริหารควรปฏิบัติ ดังนี้ สัจจะ กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ และเป็นผู้นำครูในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศตามสภาพจริง ทมะ ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตร ปรับปรุง พัฒนาแก้ไข หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน ท้องถิ่น ชันติ มีความอดทนและเพียรพยายามในการประสานงานครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและร่วมกันแก้ไขปัญหา จาคะ รับฟังสภาพปัญหาพร้อมหาแนวทางแก้ไข เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติ

3.2 แนวทางการบริหารวิชาการด้านการเรียนการสอนตามหลักธรรมาภิบาล 4 โดยผู้บริหารควรปฏิบัติดังต่อไปนี้ สัจจะ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ทมะ ส่งเสริมการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและแก้ไขปัญหาโดยใช้นวัตกรรม และกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับ

ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ชั้นดี มีเพียรพยายามพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง จาคะ รับฟังสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู ให้คำปรึกษา เสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหา

3.3 แนวทางการบริหารวิชาการด้านสื่อการเรียนการสอนตามหลักทวารวาสธรรม 4 โดยผู้บริหารควรปฏิบัติดังต่อไปนี้ สัจจะ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ ทมะ ส่งเสริมการนำผลการใช้สื่อการเรียนการสอนมาพัฒนา ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้มีความประสิทธิภาพ จัดการอบรมพัฒนาการสร้างสื่อ ผลิตสื่อ พร้อมจัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ชั้นดี ติดตามผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้สื่อการเรียนการสอน จาคะ รับฟังสภาพปัญหา ความต้องการของครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อหาแนวทางในการแก้ไข

3.4 แนวทางการบริหารวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักทวารวาสธรรม 4 ผู้บริหารควรปฏิบัติดังนี้ สัจจะ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ด้านการวัดผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาเพื่อการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ทมะ กำหนดนโยบายในการสร้างคู่มือการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานจัดให้มีข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าที่ต้องพัฒนาตาม ชั้นดี ติดตามการดำเนินให้มีความถูกต้องตามมาตรฐานการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนสร้างการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล จาคะ นำผลการวัดผลและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนและได้ข้อมูลสะท้อนกลับไปยังคุณภาพครูผู้สอนนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

3.5 แนวทางการบริหารวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามหลักทวารวาสธรรม 4 ผู้บริหารควรปฏิบัติดังนี้ สัจจะ ผู้บริหารกำหนดนโยบาย มาตรการและจัดระบบนิเทศการศึกษาโดยนิเทศตามสภาพจริง ทมะ กำหนดให้มีการใช้เครื่องมือในการนิเทศที่มีความหลากหลาย นำผลการนิเทศการศึกษามาใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ พัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ชั้นดี มีความเพียรพยายามมุ่งมั่นในการเสนอแนะ แนวทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน จาคะ ผู้บริหารรับฟังสภาพปัญหา เพื่อแก้ไข ปรับปรุงพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักทวารวาสธรรม 4 ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ โดยด้านการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ด้านการวัดผลและ

ประเมินผลอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านหลักสูตรอยู่ในระดับมาก ด้านการนิเทศการศึกษาอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านสื่อการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญต่อการบริหารวิชาการในทุกด้าน เพราะการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารเพื่อส่งเสริมหรือปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ซึ่งครอบคลุมเกี่ยวกับการนำหลักสูตรไปใช้ การทำแผนการสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน การวัดผลและประเมินผล และการนิเทศการสอน ซึ่งผู้บริหารต้องตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีความศึกษาอย่างสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะนาถ ไชยวุฒ (2562) พบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นครูและบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ความคิดเห็นครูและบุคลากรที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูและบุคลากรชายมีความเข้าใจเกี่ยวกับรายละเอียดการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมากกว่าครูเพศหญิง ความคิดเห็นของครูและบุคลากรที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอายุของครูและบุคลากรแต่ละคนมีความสัมพันธ์กับประสบการณ์การทำงาน ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับกระบวนการบริหารวิชาการ จึงทำให้ครูที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารวิชาการแตกต่างกัน ความคิดเห็นครูและบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ในการสอนของครูและบุคลากรแต่ละคน มีความเชื่อมโยงกับกระบวนการบริหารวิชาการ จึงทำให้ครูและบุคลากรที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อกระบวนการบริหารวิชาการแตกต่างกัน การบริหารงานวิชาการ คือ การส่งเสริมให้ครูและบุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพฑูริย์ ป้อมหิน (2562) พบว่า ผลการเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารงานวิชาการตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. จากผลการสังเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 รูป/คน ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านหลักพุทธธรรม ด้านการบริหารสถานศึกษา และด้านการบริหารการศึกษา โดยมีประเด็นในการสัมภาษณ์ทั้ง 5 ด้าน อันได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านการนิเทศการศึกษา ผู้วิจัยสามารถสรุปข้อมูลการได้ดังนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และเป็นผู้นำครูในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น โดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ข้อมูลสารสนเทศตามสภาพจริง รับฟังสภาพปัญหาความต้องการของชุมชน ท้องถิ่น เพื่อนำมาพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนโดยยึดตามหลักสูตรสถานศึกษา ติดตามผลการใช้หลักสูตรเพื่อนำมาแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญที่ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนผู้บริหารจึงต้องให้ความสำคัญและพัฒนาปรับปรุงอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญลักษณ์ จันทรวินบูลย์ (2561) พบว่า ด้านหลักสูตร ควรมีใจรักในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการจัดหลักสูตร หมั่นประชุมวางแผนจัดการเรียนการสอนด้วยใจรักอยากให้เกิดผลสำเร็จควรจัดอบรมเกี่ยวกับเทคนิคการการจัดทำหลักสูตร มีการดำเนินการตามแผนงานวิชาการด้วยความขยันหมั่นเพียร เอาใจใส่ไม่คิดค้นจัดทำโครงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้สอดคล้องกับหลักสูตร มีการกำกับติดตามการใช้หลักสูตรอย่างสม่ำเสมอด้วยความเอาใจใส่ ร่วมกันสรุปและประเมินผลในการใช้หลักสูตร และนำผลการประเมินผลการใช้หลักสูตรไปปรับปรุงใช้ในการบริหารงานวิชาการ

3.2 ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและแก้ไขปัญหาโดยใช้นวัตกรรม ผู้บริหารสนับสนุนการจัดกระบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริงใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย รับฟังสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู ให้คำปรึกษา เสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและการใช้วิธีการสอนที่หลากหลายทำให้การจัดการเรียนการสอนตรงกับความต้องการและความสามารถของผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของยุพิน ชุนทอง (2561) พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนควรจัดกระบวนการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปลูกฝังค่านิยมอันพึงประสงค์ส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการวางตนในฐานะเยาวชนของชาติ ผู้บริหารและครูผู้สอนควรผ่านการอบรมการเป็นผู้นำทางวิชาการ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง เป็นบุคคลที่มีความรอบรู้อย่างสม่ำเสมอ

3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริมการนำผลการใช้สื่อการเรียนการสอนมาพัฒนา ปรับปรุงสื่อให้ประสิทธิภาพ จัดการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมสร้างองค์ความรู้ในการสร้างสื่อ ผลิตสื่อ พร้อมจัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน รับฟังสภาพปัญหา ความต้องการของครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสื่อการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ ส่งผลให้ครูจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐยานันท์ เร็มยินดี (2561) พบว่า ผู้บริหารควร

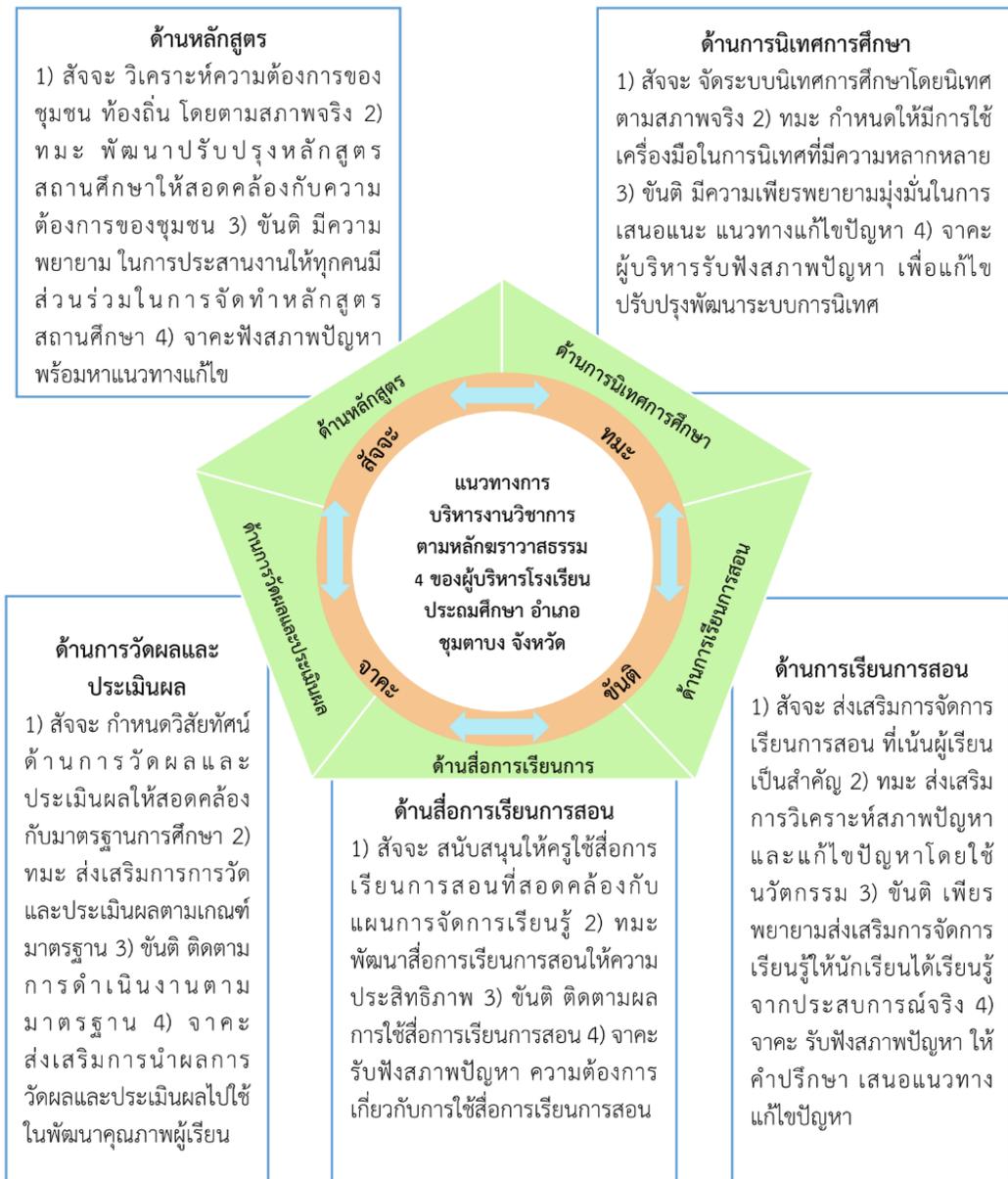
สนับสนุนจัดหาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยี และครุควรนำสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่จำเป็น มาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน

3.4 ด้านการวัดผลและประเมินผล ผู้บริหารกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ด้านการ วัดผลและประเมินผลให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ สร้างคู่มือการวัดและ ประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐาน จัดให้มีข้อมูลสารสนเทศเพื่อให้เห็นความก้าวหน้า สภาพปัญหาที่ ต้องแก้ไขพัฒนา ส่งเสริมการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง นำผลการวัดผลและประเมินผลไปใช้ ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนและได้ข้อมูลสะท้อน กลับไปยังคุณภาพครูผู้สอนนำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการวัดผล และประเมินผลตามมาตรฐานการศึกษาอย่างเป็นระบบ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการ เรียนการสอนและตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอนงค์นาฏ จันทร์เต็ม (2561) พบว่า ควรส่งเสริมให้ครูดำเนินการวัดผล และประเมินผลการเรียนการสอน โดยเน้น ประเมินตามสภาพจริง และส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการวัดผลประเมินผลแต่ละรายวิชาให้สอดคล้อง กับตัวชี้วัด

3.5 ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารกำหนดนโยบาย การจัดระบบนิเทศ การศึกษา กำหนดให้มีการใช้เครื่องมือในการนิเทศที่มีความหลากหลาย นำผลการนิเทศการศึกษา มาใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ พัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนและพัฒนา คุณภาพผู้เรียน มีความเพียรพยายามมุ่งมั่นในการดำเนินการนิเทศติดตาม เสนอแนะ แนวทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน ให้คำแนะนำด้วยความจริงใจ รับฟังสภาพปัญหา เพื่อ แก้ไข ปรับปรุงพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ ทั้งนี้อาจเป็น เพราะครูมีการจัดการเรียนการสอนที่มีความหลากหลายตามความถนัด ความเหมาะสมของเนื้อหา รายวิชา การนิเทศติดตามจึงควรใช้วิธีการที่มีความหลากหลายเหมาะสมกับการจัดการเรียนการ สอนและนำผลการนิเทศมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐยานันท์ ริมยินดี (2561) พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษา ผู้บริหารควรให้ความรู้ คำแนะนำ แก่บุคลากรด้านวิชาการเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย ดังแผนภาพ

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้จากการศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งนำไปสู่แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักทฤษฎี 4 ของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ ดังนี้

วงชั้นในสุด คือ เป้าประสงค์ของงานวิจัย ได้แก่ แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา อำเภอชุมตาบง จังหวัดนครสวรรค์ วงชั้นที่ 2 คือ หลักธรรมาภิบาล 4 ที่ประกอบไปด้วย สัจจะ ทมะ ขันติ จาคะ ซึ่งจะใช้ในการขับเคลื่อนการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ในวงชั้นที่ 3 ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านการนิเทศการศึกษา ทำให้ได้แนวทางการบริหารงานวิชาการในแต่ละด้านดังต่อไปนี้

1. แนวทางการบริหารวิชาการด้านหลักสูตรตามหลักธรรมาภิบาล 4 ด้านหลักสูตร ผู้บริหารควรปฏิบัติ ดังนี้ 1) สัจจะ กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และเป็นผู้นำครูในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ชุมชน ท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ข้อมูลสารสนเทศตามสภาพจริง 2) ทมะ ส่งเสริมการจัดทำหลักสูตร ปรับปรุง พัฒนาแก้ไข หลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของ ชุมชน ท้องถิ่น 3) ขันติ มีความอดทนและเพียรพยายาม ในการประสานงานครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและร่วมกันแก้ไขปัญหา 4) จาคะ รับฟังสภาพปัญหาพร้อมหาแนวทางแก้ไข เสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติ สนับสนุนครูให้นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน จัดระบบการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้

2. แนวทางการบริหารวิชาการด้านการเรียนการสอนตามหลักธรรมาภิบาล 4 โดยผู้บริหารควรปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) สัจจะ ส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ทมะ ส่งเสริมการวิเคราะห์สภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอนและแก้ไขปัญหาโดยใช้นวัตกรรม และกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน 3) ขันติ มีเพียรพยายามพัฒนาส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง 4) จาคะ รับฟังสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู ให้คำปรึกษา เสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของหลักสูตร

3. แนวทางการบริหารวิชาการด้านสื่อการเรียนการสอนตามหลักธรรมาภิบาล 4 โดยผู้บริหารควรปฏิบัติดังต่อไปนี้ 1) สัจจะ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนในการจัดการเรียนการสอน การจัดทำสื่อที่สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ กระบวนการจัดการเรียนการสอน 2) ทมะ ส่งเสริมการนำผลการใช้สื่อการเรียนการสอนมาพัฒนา ปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนให้มีความประสิทธิภาพ จัดการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา พร้อมสร้างองค์ความรู้ในการสร้างสื่อ ผลิตสื่อ พร้อมจัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน 3) ขันติ ติดตามผลการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการใช้สื่อการเรียนการสอน 4) จาคะ รับฟังสภาพปัญหา ความต้องการของครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสื่อการเรียนการสอน

4. แนวทางการบริหารวิชาการ ด้านการวัดผลและประเมินผลตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ 4 ผู้บริหารควรปฏิบัติดังนี้ 1) สัจจะ ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ด้านการวัดผลและประเมินผลที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความก้าวหน้าของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา ตามเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละรายวิชาเพื่อการวัดผลและประเมินผลผู้เรียนอย่างเป็นระบบ 2) ทมะ กำหนดนโยบายในการสร้างคู่มือการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์มาตรฐานจัดให้มีข้อมูลสารสนเทศในการดำเนินการวัดและประเมินผลผู้เรียน เพื่อให้เห็นความก้าวหน้า สภาพปัญหา ที่ต้องพัฒนาตามมาตรฐานและตัวชี้วัด 3) ขันติ ติดตามการดำเนินการให้มีความถูกต้องตามมาตรฐานการวัดและประเมินผล ตรวจสอบความก้าวหน้าของผู้เรียนสร้างการมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล 4) จาคะ ส่งเสริมนำผลการวัดผลและประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนตามมาตรฐานการเรียนรู้เพื่อเป็นการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนและได้ข้อมูลสะท้อนกลับไปยังคุณภาพครูผู้สอน นำไปสู่การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน

5. แนวทางการบริหารวิชาการ ด้านการนิเทศการศึกษา ตามหลักทฤษฎีการเรียนรู้ 4 ผู้บริหารควรปฏิบัติดังนี้ 1) สัจจะ ผู้บริหารกำหนดนโยบาย มาตรการและจัดระบบนิเทศการศึกษา โดยนิเทศตามสภาพจริง 2) ทมะ กำหนดให้มีการใช้เครื่องมือในการนิเทศที่มีความหลากหลาย นำผลการนิเทศการศึกษาไปใช้ในการส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ พัฒนาครูในด้านการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 3) ขันติ มีความเพียรพยายามมุ่งมั่นในการเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอน 4) จาคะ ผู้บริหารรับฟังสภาพปัญหา เพื่อแก้ไข ปรับปรุงพัฒนาระบบการนิเทศเพื่อให้ครูจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนระดับประถมศึกษา ควรนำทฤษฎีการเรียนรู้ 4 มาใช้เป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการ ในด้านหลักสูตร ด้านการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผลและด้านนิเทศการศึกษา
2. ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากร ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และรับฟังปัญหา ความต้องการของครู ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่นเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้ตรงตามเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชนและท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย รับฟังสภาพปัญหาที่เกิดจากการจัดการเรียนการสอนของครู ให้คำปรึกษา เสนอแนะ แนวทางในการแก้ไขปัญหา

2. จากผลการวิจัย พบว่า ด้านสื่อการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสนับสนุนให้ครูใช้สื่อการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ พัฒนา ปรับปรุงสื่อให้ประสิทธิภาพ จัดการอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดสรรงบประมาณในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน รับฟังสภาพปัญหา ความต้องการของครูและบุคลากรเกี่ยวกับการใช้สื่อเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาสื่อการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- กัญญลักษณ์ จันทรวินิตย์. (2561). *แนวทางส่งเสริมการบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ นนทบุรี*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ณัฐยานันท์กรณ เริ่มยินดี. (2561). *การบริหารงานวิชาการตามหลักมรรค 8 ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไทพนา ป้อมหิน. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยนครพนม.
- ปิยะนาถ ไชยวุฒ. (2562). *การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคเหนือ*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- พระเมธีวรภรณ์ (สุทัศน์). (2555). *เบญจศีลเบญจธรรม: อุดมชีวิตของมนุษย์*. (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ต้นบุญ.
- พระสมชาย เตชปญโญ (เตชะ). (2560). *การบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาล 4 ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอลำดวน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุพิน ขุนทอง. (2561). *การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25*. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- ศตวุฒิ ศิริภักดิ์. (2560). แนวทางการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับชุมชน ตามหลักสังคหวัดภู 4 เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อนงค์นาฏ จันทร์เต็ม. (2561). การศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามหลักคุณิธรรม 4 โรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 2. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

การประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามหลักอิทธิบาท 4 ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

An Evaluation of Moral Projects in Moral Schools, OBEC, according to
Iddhipada 4 of schools under the Nakhon Sawan Secondary Educational
Service Area Office

ณัฐมน อนันต์¹ ปฏิธิธรรม สำเนียง² และวรภักดิ์ เกื้อนช้าง³
Nathamon Anan, Prathitham Samniang and Vorakit Thuenchang

Received: February 17, 2022

Revised: March 03, 2022

Accepted: March 07, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.123

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์โดยใช้รูปแบบ การประเมิน CIPPIEST Model 2) หาแนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 วิธีดำเนินการวิจัย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงประเมิน โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูป/คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) การ ประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model โดยภาพรวมอยู่ใน ระดับ เมื่อพิจารณาจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านบริบท ด้านประสิทธิผล ด้าน ผลกระทบ ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ และน้อยที่สุด ด้านความยั่งยืน 2) แนวทางการ พัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

¹ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์; Nakhonsawan Secondary Educational Service Area Office

²⁻³ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding author, e-mail: nathamon.anan@gmail.com, Tel. 082-5892214

การศึกษามัชฌมศึกษานครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ด้านบริบท ควรพัฒนาโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่เกิดจากความต้องการด้วยความพอใจในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ ใส่ใจไม่เพิกเฉยหากเพียงในการประยุกต์หรือสร้างสื่อ อุปกรณ์ แผนโครงการ งบประมาณ รวมทั้งสร้างความเข้าใจให้แก่บุคลากรก่อนดำเนินกิจกรรมโครงการ ให้ความสำคัญในทุกขั้นตอนการดำเนินโครงการ และดำเนินการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งมีการพิจารณาผลกระทบทั้งผลดีและผลเสียที่เกิดขึ้นที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ต้องนำมาปรับปรุงและพัฒนาต่อไป ทั้งนี้ควรสร้างความยั่งยืนพอใจ หากเพียงใส่ใจตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา ไม่ละเลยในการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม โรงเรียน ต้องมีการจัดตั้งชุมชนส่งเสริมคุณธรรม มีประชาสัมพันธ์ส่งเสริมสนับสนุนคุณธรรม และสอดแทรกบูรณาการคุณธรรมไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกกิจกรรมเพื่อความต่อเนื่องในการให้ความรู้เรื่องคุณธรรม

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, โรงเรียนคุณธรรม สพฐ., สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชฌมศึกษานครสวรรค์

Abstract

The objectives of this research were 1) to evaluate the moral projects in moral schools, OBEC of schools under the Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area Office by using the CIPPIEST Model; 2) to find guidelines for the development of moral projects in moral schools, OBEC of schools under the Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area Office according to Iddhipada 4. This was a mixed methods research. For quantitative research, data were collected from a sample of 381 people and analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation. For qualitative research, a semi-structured interview form was used by collecting data from 9 key informants and analyzed by content analysis. The results of the research were as follows: 1) the evaluation of moral projects in moral schools, OBEC of schools under the Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area Office by using the evaluation model, CIPPIEST Model, overall was at a high level. When considering from high to low, they were: process aspect, context aspect, effectiveness aspect, impact aspect, input factor, transmission aspect and the least sustainability aspect; 2) for guidelines for the development of moral projects in moral schools, OBEC of schools under the Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area Office according to Iddhipada 4, it was found that in the aspect of context, there should be development of moral school projects OBEC that arose from the need with satisfaction in the existing environment, care, not ignore, diligent in applying or

creating media, equipment, project plans, budgets, as well as creating understanding for personnel before project activities, giving importance to every step of project implementation and operate in a systematic manner as well as considering both the good and the bad effects that occurred outside of the intended objectives and it must be improved and developed further. In this regard, sustainability, satisfaction, and diligence were constantly being monitored. Do not neglect to monitor, supervise, follow up. Schools need to set up gatherings to promote morality. There were public relations to promote moral support and integrate morality into every learning subject group. All activities for continuity in educating about morality should be done.

Keywords: Project Evaluation, Moral School OBEC, Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นพลเมืองของประเทศที่มีคุณภาพ และเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคต ดังนั้นโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เป็นโครงการของกระทรวงศึกษาธิการที่ดำเนินงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 10 ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรมโดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงานและองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาที่เน้นคุณธรรม โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2558 และจัดโครงการต่อเนื่อง โดยจัดการเรียนรู้ที่โรงเรียน แต่ยังไม่มีการประเมินโครงการนี้ (วิระดา แก่นกระโทน, 2564, 19 เมษายน) ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model เป็นการพัฒนาต่อยอดจากแนวคิดของสตีฟเฟิลบีม (Daniel Stufflebeam)

การประเมิน CIPPIEST Model เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการแบบต่อเนื่องอย่างครบวงจร ซึ่งการประเมินโครงการนับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่สุดของการดำเนินโครงการ ซึ่งช่วยให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนโครงการปรับปรุงโครงการ ตลอดจนเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ระหว่างผู้ให้และผู้รับบริการ รวมถึงผลผลิตของโครงการทั้งในด้านที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ควบคู่กันไป โดยเฉพาะรูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model ที่เป็นส่วนปรับขยายของรูปแบบการประเมิน CIPP โดยมีส่วนขยายของมิติ

การประเมินที่เพิ่มขึ้น มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและการประเมินผล
 ลัทธิ (รัตนะ บัวสนธ์, 2556) ซึ่งเป้าหมายของการประเมินตามรูปแบบนี้มุ่งให้ประเมินความก้าวหน้า
 (Formative Evaluation) ก่อน อาจทำหลายครั้ง จึงทำการประเมินสรุปรวม (Summative
 Evaluation) ซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้นในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ

หลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักแห่งการบริหาร ที่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานอย่าง
 มหาศาล อันสามารถที่จะให้งานนั้นบังเกิดผลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งแนวทางการพัฒนา
 โครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรมให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงใช้หลักธรรม
 ที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ ซึ่งจำทำให้บรรลุถึงเป้าหมายที่มุ่งหวังไว้ ประกอบไปด้วยหลักธรรม
 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ ความพึงพอใจในการบริหารโครงการ วิริยะ ความเพียรพยายามใน
 การดำเนินโครงการ จิตตะ ความเอาใจใส่ในสิ่งที่ทำ และวิมังสา การพิจารณาใช้สติปัญญาวางแผน
 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุต ปยุตโต), 2553) การดำเนินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม
 สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท
 4 ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการจะเกิดความมุ่งมั่น ใส่ใจ มีความรักงาน พอใจที่จะ
 ทำด้วยใจรัก และจะพากเพียร อุทิศตนต่อการดำเนินโครงการ และใช้ปัญญาในการทำงาน โดยหมั่น
 ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลย บกพร่อง
 ขัดข้องในสิ่งที่ดำเนินโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยรู้จักทดลอง วางแผน วัดผล คิดค้น
 วิธีแก้ไข ปรับปรุง เพื่อจะทำให้การดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. นั้นเกิดผลลัพธ์ที่
 บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงสนใจ ประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียน
 คุณธรรม สพฐ. ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
 นครสวรรค์ โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model เพราะเป็นการประเมินที่มีวิธีการ
 ดำเนินงานอย่างชัดเจนเป็นระบบ และใช้หลักอิทธิบาท 4 ประยุกต์หาแนวทางในการบริหาร
 โครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อจะได้สารสนเทศจากการประเมินเป็นข้อมูลใน
 การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการและเป็นประโยชน์สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการวางแผนพิจารณา
 ปรับปรุงแก้ไขและขยายผลโครงการให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัด
 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียน
 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงประเมิน (Evaluation Research) ประกอบด้วย

1. การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 65 คน และครู จำนวน 316 คน รวมทั้งสิ้น 381 คน จากโรงเรียนมัธยมในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 37 โรงเรียน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครซซีและมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Daryle W. Morgan, 1970) และวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยกำหนดสัดส่วนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่สมบูรณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการจำแนกตามสัดส่วนตามประเภทตำแหน่ง ในแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมิน (Assessment Form) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพของเครื่องมือ การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) หาค่าความเชื่อมั่น โดยการใช้การหาค่าความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้คืนมา 381 ฉบับ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีการของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ นำมาวิเคราะห์เพื่อรายงานค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญที่ผู้วิจัยคัดเลือกโดยวิธีการเจาะจง จำนวน 9 คน จำแนกการคัดเลือกดังนี้ ผู้เชี่ยวชาญด้านโครงการโรงเรียนคุณธรรม ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักอิทธิบาท ผู้เชี่ยวชาญด้านประเมินโครงการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Structured Interview) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 แบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางในการบริหารโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นสำคัญแล้วนำเสนอในลักษณะความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบประเมิน ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลของผู้บริหาร และครูผู้สอน จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 โรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ใช้การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) พิจารณาเป็นภาพรวมและรายด้าน พบว่า การประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST Model โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.07$,

S.D.=0.35) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับสูงสุด คือด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D.=0.21) รองลงมา คือ ด้านบริบท อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D.=0.41) ส่วน ลำดับต่ำที่สุด คือ ด้านความยั่งยืน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D.=0.47)

2. แนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ด้านบริบท (Context) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์แสดงความความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สอดคล้องกันของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้ง 9 รูป/คน มาสังเคราะห์เป็นแนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามหลักอิทธิบาท 4 ดังนี้

ด้านบริบท (Context) ผู้บริหารจะต้องพัฒนาโครงการคุณธรรมที่เกิดจากความ ต้องการโดยความพอใจ ขยัน รั้งงานที่ทำ ทำให้ใจจดจ่ออยากทำ รวมถึงการวางแผนในส่วนของ โครงสร้างการบริหารงานด้านคุณธรรมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นเรื่องสำคัญ จะทำให้การดำเนินงาน เป็นไปได้อย่างราบรื่น ไม่มีข้อผิดพลาดมาก ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ผู้บริหารต้องมีการจัดลำดับ ความสำคัญของโครงการ มีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม จัดทำ โครงการ กิจกรรม เพื่อให้มีบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม แก่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้าน คุณธรรม

ด้านกระบวนการ (Process) ผู้บริหารควรมุ่งให้ความสำคัญกับความต้องการและ ความพึงพอใจของผู้รับบริการ สร้างกระบวนการให้ดี จัดลำดับความสำคัญแต่ละขั้นตอน และทุก ขั้นตอนมีความสำคัญต่อโครงการ ผู้บริหารต้องพัฒนาพร้อมกันอย่างเป็นระบบครบวงจร PDCA ทุก องค์ประกอบของระบบโรงเรียน

ด้านผลกระทบ (Impact) ผู้บริหารควรพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านดีและ ไม่ดี ที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มาพิจารณาว่ามีความสำเร็จใดบ้างหรือข้อปรับปรุงใดบ้าง ที่เพิ่มเติม และนำความสำเร็จหรือข้อปรับปรุงนั้นมาดำเนินการพัฒนาต่อไปหรือนำมาแก้ไขปรับปรุง

ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ผู้บริหารควรพอใจในผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการ ที่ได้พัฒนาด้วยความตั้งใจในการดำเนินกิจกรรมในทุก ๆ ขั้นตอน ด้วยความเพียรพยายาม เอาใจใส่ สนใจมุ่งมั่นในการที่จะพัฒนาองค์กรให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปและใช้ปัญญาในการคิดวางแผนในการ พัฒนาด้านคุณธรรมตามลำดับ

ด้านความยั่งยืน (Sustainability) ผู้บริหารควรพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุ่งเน้นให้ กระทำทั้งโรงเรียนและอย่างมีส่วนร่วม ทำต่อเนื่องสม่ำเสมอ จะทำให้ได้รับความร่วมแรงร่วมใจจาก ทุกคนในโรงเรียน ทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรคณะกรรมาธิการสถานศึกษา และชุมชนใกล้เคียง จึงทำให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จอีกหลายประการ

ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability) ผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูนำ ความรู้ด้านคุณธรรมไปปรับใช้ในการสอน มีการแลกเปลี่ยนความรู้หรือกิจกรรมที่ทำกับสถานศึกษา ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมของ สพฐ. นำผลการดำเนินงานและความสำเร็จมา

ประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ วารสารของโรงเรียน หรือจดหมายข่าว หรือเผยแพร่ในท้องถิ่น รวมทั้ง รายงานผลการดำเนินงานต่อกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายผู้ปกครองทราบ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง “การประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์” เป็นการสอบถามและเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ครู ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ผลการวิจัย พบว่า

1. การประเมินโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก โดยด้านกระบวนการ (Process) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ด้านผลกระทบ (Impact) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability) ส่วนด้านความยั่งยืน (Sustainability) มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เพราะผู้บริหารของโรงเรียนมัธยมในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ให้ความสำคัญต่อกระบวนการหรือการดำเนินการจัดโครงการโรงเรียนคุณธรรม การแต่งตั้งบุคลากรรับผิดชอบโครงการ และมีการประชุมวางแผนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการที่ครบวงจร PDCA ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมนิดา เจริญภูมิ (2559) พบว่า ผลการประเมินฉบับที่ 1 สำหรับผู้บริหาร และครู ในภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต มีผลการประเมินโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีผลการประเมินสูงสุด คือ ด้านกระบวนการ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านผลผลิต ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 1) การพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.

ด้านบริบท (Context) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารจะต้องพัฒนาโครงการคุณธรรมที่เกิดจากความต้องการโดยความพอใจ ชยัน รักรงานที่ทำ ทำให้ใจจดจ่ออยากทำ รวมถึงการวางแผนในส่วน of โครงสร้างการบริหารงานด้านคุณธรรมในกิจกรรมต่าง ๆ เป็นเรื่องสำคัญ จะทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างราบรื่น ไม่มีข้อผิดพลาดมาก ต้องค้นหาบริบทของโรงเรียนก่อนว่ามีบริบทในด้านไหนบ้างที่อยู่ท่ามกลางสิ่งแวดล้อมที่ดี หรือสิ่งแวดล้อมที่มีแต่สิ่งไม่ดี มีความเข้าใจในบริบทที่บริหาร พึงพอใจในเอกลักษณ์คุณธรรมที่โรงเรียนมี และความพึงพอใจจะนำมาซึ่งการพัฒนาให้คุณธรรมเกิดขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้บริหารจะต้องมีความภาคภูมิใจในการสร้างความพอใจในโครงการให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในโรงเรียนนั้น ๆ และจะต้องทำอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งต้องมีความเอาใจใส่ในโครงสร้างการบริหารงานด้านคุณธรรมของโรงเรียน เพราะโครงสร้างเป็นสิ่งสำคัญ เปรียบเสมือนรากฐาน ถ้ารากฐานมั่นคงชัดเจนและแข็งแรง จะทำให้การดำเนินงานโครงการ

คุณธรรมออกมาดี นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องเอาใจใส่ รับผิดชอบงาน ตั้งใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ การวางโครงสร้างที่ชัดเจน สามารถนำไปใช้พัฒนาในการจัดกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรี วงศ์อักษร (2560) พบว่า แนวทางการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 ผลการวิจัยพบว่า การจัดทำโครงการคุณธรรมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้ลดลง ต้องมีโครงการพัฒนาคุณธรรม และวิธีการส่งเสริมคุณธรรมที่หลากหลาย เหมาะสมต่อบริบทของโรงเรียนและชุมชน

ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความพอใจ เอาใจใส่ในโครงการตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา สร้างแรงบันดาลใจให้เกิดขึ้น ความอึดใจ พยายามให้เกิดขึ้นในโครงการนั้น ต้องมีการแต่งตั้งคณะทำงานด้านอาคารสถานที่ และสภาพแวดล้อม จำทำโครงการ กิจกรรม เพื่อให้มีบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม แก่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม สร้างความรักในการทำงานด้านคุณธรรม มีการวางแผนในการสร้างแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม ชักชวน แนะนำให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ปลูกเร้าให้มีความกล้าคิด กล้าพูด กล้าทำในกระบวนการการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งแจ้งให้ทราบให้เห็นผลของการเรียน การศึกษา ด้วยการใช้กระบวนการทางปัญญา สอดคล้องกับงานวิจัยของปฏิวัติ ใจเมือง (2564) พบว่า การดำเนินงานโครงการกิจกรรมคุณธรรม จริยธรรมของโรงเรียนซีเหล็กพิทยาคม โดยรวมทั้งสี่ด้านอยู่ในระดับมาก และแนวทางตามข้อเสนอแนะการประเมินโครงการคุณธรรมจริยธรรมของโรงเรียนซีเหล็กพิทยาคม พบว่า โรงเรียนควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมให้ชัดเจน และควรมีกิจกรรมที่อยู่ภายในโครงการให้สามารถนำมาปฏิบัติได้จริง ควรมีกิจกรรมที่มีความเหมาะสมกับความสามารถ มีอาคารสถานที่ในการปฏิบัติกิจกรรมของโครงการอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

ด้านกระบวนการ (Process) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมุ่งให้ความสำคัญกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ ทุกคนต้องมีจิตสำนึกของการสร้างคุณภาพและความเป็นเลิศด้านคุณธรรม อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องให้ทุกคนมีส่วนร่วม เข้าใจและยอมรับในการสร้างคุณธรรมให้เกิดขึ้นตลอดเวลา อีกทั้งยังต้องกำกับติดตามแผนงานโครงการด้วยความพอใจ ความรักงาน กระทำต่อเนื่อง เอาใจใส่รับผิดชอบงานตรวจสอบแผนงานโครงการโดยการใช้ วิจารณ์ญาณคือความเข้าใจ สร้างกระบวนการให้ดี จัดลำดับความคิดสำคัญแต่ละขั้นตอน และทุกขั้นตอนมีความสำคัญต่อโครงการ ผู้บริหารต้องพัฒนาพร้อมกันอย่างเป็นระบบครบวงจร PDCA ทุกองค์ประกอบของระบบโรงเรียน ติดตั้งการเข้าสู่ระบบภาระงานที่ทำอยู่ปกติ เพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายทุกขั้นตอนของกระบวนการโดยอาศัยการพัฒนาตนเองของผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง หรือนำการพัฒนาคุณธรรมเข้ามาไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ในทุกวิชา เพราะผลลัพธ์ของแต่ละวิชา จะมีการสะท้อนวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

พุทธศักราช 2551 และยังสะท้อนคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ค่านิยม 12 ประการในการเรียนการสอนอีกด้วย นอกจากนี้การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน โรงเรียนมีอำนาจหน้าที่ รับผิดชอบ มีอิสระความคล่องตัวในการคิดตัดสินใจในการบริหารจัดการด้านต่าง ๆ โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษา ร่วมบริหารให้เป็นไปตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เป็นการกระจายอำนาจร่วมตัดสินใจ ร่วมประเมินผลสร้างความเป็นเจ้าของ เมื่อได้บริหารงานได้มีการใช้หลักธรรมาภิบาล สอดคล้องกับงานวิจัยของจักรกฤษณ์ โปตาพล (2560) พบว่า ด้านกระบวนการโดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่ว่า การจัดแบ่งงาน แบ่งหน้าที่ มอบหมายงานในแต่ละฝ่ายมีความเหมาะสม นอกจากนี้จะต้องมีการวางแผนจัดคนให้ตรงกับงาน ทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความราบรื่น และเมื่อลงมือปฏิบัติตามกำหนดการที่วางแผนไว้อย่างเป็นขั้นตอน ถึงแม้จะเกิดปัญหา ก็สามารถปรับปรุงแก้ไขได้ เพราะได้มีการดำเนินตามกระบวนการ PDCA หรือกระบวนการบริหารตามวงจรเดมมิง

ด้านผลกระทบ (Impact) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งด้านดีและไม่ดี จากการประเมินและสรุปผลการดำเนินการโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ มาพิจารณาว่ามีความสำเร็จใดบ้างหรือข้อปรับปรุงใดบ้างที่เพิ่มเติม และนำความสำเร็จหรือข้อปรับปรุงนั้นมาดำเนินการพัฒนาต่อไปหรือนำมาแก้ไขปรับปรุง ผลกระทบด้านดีที่เกิดขึ้นควรยอมรับและพัฒนาไปตามเหตุตามปัจจัยที่เกิดขึ้น ใส่ใจในการที่จะปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น โดยการใช้ปัญญาหาเหตุผลในการพัฒนาไปตามหลักของอิทธิบาท 4 เพื่อจุดมุ่งหมายปลายทางของความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของตลนภา การ์ักษ์ (2556) พบว่า บัณฑิตโครงการส่งเสริมเด็กดีมีคุณธรรมเข้าศึกษา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์วิทยาเขตกำแพงแสนว่า บัณฑิตมีทักษะการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้งานได้รวดเร็ว มีจิตอาสา ช่วยเหลืองานเป็นอย่างดี มีความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน

ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรพอใจในผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการที่ได้พัฒนาด้วยความตั้งใจในการดำเนินกิจกรรมในทุก ๆ ขั้นตอน ด้วยความเพียรพยายาม เอาใจใส่ สนใจมุ่งมั่นในการที่จะพัฒนาองค์กรให้เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไปและใช้ปัญญาในการคิดวางแผนในการพัฒนาด้านคุณธรรมตามลำดับ ผู้บริหารนำผลจากการประเมินโครงการคุณธรรมมาพิจารณาว่า เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีประเด็นใดบ้างที่มีผลการประเมินอยู่ในระดับสูงสุด และประเด็นใดบ้างที่อยู่ระดับต่ำ เราควรจะต้องนำไปปรับปรุงและนำมาวางแผนเพื่อพัฒนาต่อยอดต่อไป เพื่อช่วยให้โรงเรียนมีคุณธรรม อีกทั้งส่งเสริมให้ทุกคนมีสติ มีความคิดที่ถูกต้องที่จะปฏิบัติตนอยู่ในวินัยของส่วนรวมได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของยุวดี คำเงิน (2561) พบว่า การหาแนวทางที่เหมาะสมในการดำเนินโครงการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในโรงเรียน ด้านผลผลิต ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนวทาง การประชุมชี้แจง วางแผนการดำเนินโครงการ ความร่วมมือจากหน่วยงานในท้องถิ่น ติดตาม และประเมิน ผลสรุปผลเมื่อสิ้นสุดการดำเนินโครงการ การติดตามผล

การปฏิบัติงาน อุปสรรค ปัญหา ข้อเสนอแนะ และสรุปผลรายงานการดำเนินโครงการพัฒนาจิต
สาธารณะเพื่อนำผลมาพัฒนาต่อยอดในลำดับต่อไป

ด้านความยั่งยืน (Sustainability) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มุ่งเน้น
ให้กระทำทั้งโรงเรียนและอย่างมีส่วนร่วม ทำต่อเนื่องสม่ำเสมอ จะทำให้ได้รับความร่วมแรงร่วมใจ
จากทุกคนในโรงเรียน ทั้งนักเรียน ครู ผู้บริหาร บุคลากรคณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน
ใกล้เคียง จึงทำให้โรงเรียนบรรลุผลสำเร็จอีกหลายประการ ผู้บริหารควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ
ดำเนินโครงการคุณธรรม เพื่อขับเคลื่อนงานและพัฒนางานต่อไป รวมทั้งสร้างความรู้ความเข้าใจแก่
คณะครูและบุคลากร นักเรียนเพื่อชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของคุณธรรม ผู้บริหารควรสร้างความ
ยั่งยืนด้วยการจัดโครงการหรือกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อันเกิดจากความพอใจ พากเพียรใส่ใจ
ตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา ไม่ละเลยในการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม โรงเรียนต้องมีการจัดตั้งชุมชน
ส่งเสริมคุณธรรม มีประชาสัมพันธ์ส่งเสริมสนับสนุนคุณธรรม และสอดแทรกบูรณาการคุณธรรมไว้
ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกกิจกรรมเพื่อความต่อเนื่องในการให้ความรู้เรื่องคุณธรรม เกิด
นวัตกรรมการพัฒนาคุณธรรมที่นำไปใช้ได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของธนาวิทย์ กางการ และ
คณะ (2564) พบว่า มีความพึงพอใจต่อโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้านคุณธรรมจริยธรรม อยู่ใน
ระดับมาก และผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการ ต้องมี
การวางแผนงาน และบริการอย่างมีระบบ มีการแต่งตั้ง เจ้าหน้าที่รับผิดชอบเป็นลายลักษณ์อักษร
จัดหาเพิ่มและฝึกอบรมควรมีการวางแผนเพิ่มเติม มีการวางแผนร่วมกับวิทยากร ประชาสัมพันธ์
ก่อนจัดโครงการ มีการประสานงานและมอบหมายให้ชัด

ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ตามหลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูนำความรู้
ด้านคุณธรรมไปปรับใช้ในการสอน มีการแลกเปลี่ยนความรู้หรือกิจกรรมที่ทำกับสถานศึกษาที่เข้า
ร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมของ สพฐ. นำผลการดำเนินงานและความสำเร็จมาประชาสัมพันธ์ใน
เว็บไซต์ วารสารของโรงเรียน หรือจดหมายข่าว หรือเผยแพร่ในท้องถิ่น รวมทั้งรายงานผลการ
ดำเนินงานต่อกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายผู้ปกครองทราบ นอกจากนี้ยังมีการจัดทำโครงการ
คุณธรรมเพื่อให้ฝึกฝนพฤติกรรมที่พึงประสงค์เรียนรู้การสร้างคุณงามความดีเพื่อบรรลุเป้าหมาย
และพฤติกรรมเชิงบวกที่โรงเรียนกำหนดไว้ ตลอดจนเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มบุคคล
ได้แก่ ครู นักเรียน กลุ่มผู้ปกครอง ชุมชน และเครือข่ายผู้บริหาร โดยจัดให้มีการแลกเปลี่ยนนี้รอบ
ใหม่หมุนเวียนไปตลอด ซึ่งเป็นการถ่ายทอดความรู้ด้านคุณธรรมได้อย่างถูกต้องและต่อเนื่อง
สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหารศศรี อินธิสิทธิ์ (ติกขปัญญา) (2553) พบว่า แนวทาง การ
แลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียน เป็นการเรียนรู้การดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ว่า
ในแต่ละขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีปัญหาและอุปสรรคเกิดกระบวนการ PLC (Professional
Learning Community) ทั้งเต็มรูปแบบและกึ่งรูปแบบ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
เพื่อจะได้องค์ความรู้ในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาโครงการคุณธรรมในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ทั้ง 7 ด้าน คือ

1. ด้านบริบท ผู้บริหารจะต้องพัฒนาโครงการคุณธรรมที่เกิดจากความต้องการโดยความพอใจในสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ หรือต้องเพียรพยายามสร้างสภาพแวดล้อม บริบทให้เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม โดยใส่ใจ ไม่เพิกเฉย หรือไม่มองว่าการสร้างสภาพแวดล้อมที่จะก่อให้เกิดคุณธรรมเป็นปัญหา

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ผู้บริหารต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของโครงการ มีความเพียรพยายามประยุกต์สื่อ อุปกรณ์ต่าง ๆ มีการแต่งตั้งคณะทำงาน แผนโครงการ งบประมาณ รวมทั้งการสร้างเสริมความเข้าใจด้านคุณธรรมให้แก่บุคลากรก่อนดำเนินกิจกรรมโครงการ จัดทำโครงการกิจกรรม เพื่อให้ปัจจัยนำเข้าที่ความเหมาะสม ต่อการจัดกิจกรรมโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณา ไตรตรอง ใส่ใจ ไม่เพิกเฉย และใช้ปัญญาในการพัฒนาด้านปัจจัยนำเข้า

3. ด้านกระบวนการ ผู้บริหารควรมุ่งให้ความสำคัญกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้รับบริการ สร้างกระบวนการให้ดี จัดลำดับความสำคัญแต่ละขั้นตอน และทุกขั้นตอนมีความสำคัญต่อโครงการ ผู้บริหารต้องพัฒนาพร้อมกันอย่างเป็นระบบครบวงจร PDCA

4. ด้านผลกระทบ ผู้บริหารไม่ควรเพิกเฉยต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นระหว่างการดำเนินโครงการ ไม่ว่าจะผลดี หรือผลเสีย ควรพิจารณาผลกระทบที่เกิดขึ้นที่นอกเหนือจากวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และนำความสำเร็จหรือข้อปรับปรุงนั้นมาดำเนินการพัฒนาต่อไปหรือนำมาแก้ไขปรับปรุง

5. ด้านประสิทธิผล ผู้บริหารควรนำผลลัพธ์หลังการประเมินโครงการเมื่อสิ้นสุดกิจกรรมมาประเมินว่าบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ถ้าบรรลุควรนำผลมาพัฒนาในการตั้งเป้าหมายให้เพิ่มสูงขึ้นในปีต่อไป และนำผลมาจัดอบรมในการให้ความรู้ด้านคุณธรรม เพื่อให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจในการจะนำความรู้ไปพัฒนานานาต่อ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ให้สูงขึ้น

6. ด้านความยั่งยืน ผู้บริหารควรสร้างความยั่งยืนด้วยการจัดโครงการหรือกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง อันเกิดจากความพอใจ พากเพียรใส่ใจตรวจสอบอยู่ตลอดเวลา ไม่ละเลยในการตรวจสอบ นิเทศ ติดตาม โรงเรียนต้องมีการจัดตั้งชุมชนส่งเสริมคุณธรรม มีประชาสัมพันธ์ส่งเสริมสนับสนุนคุณธรรม และสอดแทรกบูรณาการคุณธรรมไว้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทุกกิจกรรมเพื่อความต่อเนื่องในการให้ความรู้เรื่องคุณธรรม เกิดนวัตกรรมการพัฒนาคุณธรรมที่นำไปใช้ได้จริง

7. ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ผู้บริหารควรมอบหมายให้ครูนำความรู้ด้านคุณธรรมไปปรับใช้ในการสอน มีการแลกเปลี่ยนความรู้หรือกิจกรรมที่ทำกับสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมของ สพฐ. นำผลการดำเนินงานและความสำเร็จมาประชาสัมพันธ์ในเว็บไซต์ วารสารของ

โรงเรียน หรือจดหมายข่าว หรือเผยแพร่ในท้องถิ่น รวมทั้งรายงานผลการดำเนินงานต่อกรรมการสถานศึกษาและเครือข่ายผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ผู้บริหารสถานศึกษา สามารถนำผลวิจัยการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมไปกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ กลยุทธ์จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ควรกำหนดนโยบายที่ช่วยส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาคุณธรรมเข้าไปในแผนการจัดการเรียนรู้ของทุกรายวิชา เพื่อให้มีผลสัมฤทธิ์ทางด้านคุณธรรมของผู้เรียนสูงขึ้น
3. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำไปเป็นแนวทางการกำหนดโครงสร้างการจัดโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อส่งเสริมคุณธรรมให้แก่ครู นักเรียน หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถานศึกษาควรกำหนดแผนกลยุทธ์แผนปฏิบัติการประจำปีที่ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
2. สถานศึกษาควรมีการประเมินโครงการคุณธรรมเพื่อนำผลมาปรับปรุงโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.
3. สถานศึกษาให้นักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมและแสดงความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมเพื่อให้เหมาะสมกับตัวนักเรียนและบริบทของทางโรงเรียน
4. สถานศึกษาควรจัดหาวัสดุอุปกรณ์และวิทยากรที่มีความสามารถเฉพาะทางตรงกับความต้องการของนักเรียน
5. สถานศึกษาควรจัดหางบประมาณที่ใช้ในการดำเนินโครงการพัฒนาคุณธรรมให้มีความเพียงพอและเหมาะสม
6. สถานศึกษาควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาคุณธรรมอย่างต่อเนื่อง
7. สถานศึกษาควรมีการประกอบ หรือจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาคุณธรรม

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษณ์ โปตาพล. (2560). การประเมินโครงการค่ายพัฒนาและบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีล้านช้าง จังหวัดเลย ประจำปี 2560. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตศึกษา: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- จักรี วงศ์อักษร. (2560). *ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ดลนภา การักษ์. (2556). การประเมินโครงการส่งเสริมเด็กดีมีคุณธรรม เข้าศึกษามหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ธนาวิทย์ กางการ และคณะ. (2564). การประเมินผลโครงการพัฒนาเด็กด้านคุณธรรมจริยธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 11(3), 167-180.
- ปฎิวัติ ใจเมือง. (2564). การประเมินโครงการคุณธรรม จริยธรรม ของโรงเรียนซีเหล็กพิทยาคม อำเภออาจสามารถ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 5(2), 67-77.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุตฺถ ปยุตฺโต). (2553). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 19). กรุงเทพฯ: บริษัทเอสอาร์พริ้นติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.
- พระมหารดศรี อินธิสิทธิ์ (ติกขปัญโญ). (2563). *การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ต้นแบบ: กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มนิดา เจริญภูมิ. (2559). *การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนวงน้อยศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยประยุกต์ใช้รูปแบบ CIPPIEST*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและการประเมินผลการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ยุวดี คำเงิน. (2561). *การประเมินโครงการพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2556). รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้ CIPP and CIPIEST Evaluation Models: Mistaken and Precise Concepts of Applications. *วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย*, 5(2), 7-24.
- วิระดา แก่นกระโทน. (19 เมษายน 2564). *โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.* (นางสาวณัฐมน อนันต์, ผู้สัมภาษณ์).
- สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *โรงเรียนคุณธรรม สพฐ.: มาตรฐานและตัวชี้วัด*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.

Krejcie., R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่

Success Factors in Online Business Management in New Normal

นันทนา แจ้งสว่าง¹ และศศิธร วชิรปัญญาพงศ์²

Nantana Jaengswang and Sasitorn Wachirapanyapong

Received: June 15, 2022

Revised: August 17, 2022

Accepted: August 20, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.124

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจออนไลน์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ที่จำหน่ายสินค้าออนไลน์ จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็นโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยการใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของทาโรยามาเน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ได้ค่า IOC เท่ากับ .985 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค .963 และส่งให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Google Form เมื่อได้รับแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมทางสถิติประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ มุมมองทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นมุมมองด้านกระบวนการภายใน มุมมองด้านลูกค้า และ มุมมองด้านการเงิน ตามลำดับ และ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจออนไลน์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ พบว่า จำนวนของผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์ มีความสัมพันธ์ต่ำมากหรือแทบไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

¹⁻² คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี; Management science faculty, Thepsatri Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: nim_nantana@hotmail.com, Tel. 089-0208235

คำสำคัญ: ปัจจัยในการจัดการธุรกิจ, ธุรกิจออนไลน์, วิถีความปกติใหม่

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the success factors in online business management in new normal; and 2) to study the relationship among success factors in online business management in new normal between businesses with more followers and businesses with less followers. It was a quantitative research. The sample consisted of 400 e-retail operators with an online store. Data were collected using a questionnaire validated by experts with an IOC of .985 and Cronba's alpha coefficient of .963 and send it to the sample to answer the questionnaire by using the Google Form program. When receiving a complete questionnaire, the data was analyzed using a statistical program consisting of mean, standard deviation and Pearson's correlation coefficient. The results of the research found that 1) for success factors of online business management in new normal, all 4 perspectives had a total mean of 3.94 at a high level. When separated by aspects, it was found that the learning and development perspective had the highest average followed by the internal process perspective, customer view and financial perspective, respectively; and 2) in the aspect of the relationship of success factors in online business management in new normal, it was found that the number of online business followers had no relationship with the success factors in managing an online business in new normal, that is, the success factors in managing an online business in new normal was not related to the number of followers with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Business Success Factors, Online Business Management, Business in New Normal

บทนำ

การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ที่ทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ในปัจจุบัน ก่อให้เกิดผลกระทบรอบด้านทั้งการเมืองเศรษฐกิจและวิถีการดำรงชีวิตของคนในสังคมที่เปลี่ยนไปอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการยกระดับชีวิตอนามัย และความปลอดภัยของบุคคล และการพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินชีวิตที่มากขึ้น อย่างไรก็ตามวิถีการดำเนินชีวิต ของคนในสังคมโลกหลังวิกฤตครั้งนี้จะเปลี่ยนไปในทิศทางใด บรรทัดฐานจะต่างไปจากวิถีความปกติใหม่

มากนักน้อยเพียงใด การคาดการณ์ก้าวต่อไปของวิถีความปกติใหม่ หรือ Next Normal นี้จะช่วยสะท้อนถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนไป ซึ่งส่งผลต่อการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการและโอกาสทางธุรกิจที่จะเกิดขึ้น อีกทั้งจะเป็นแนวทางการจัดทำนโยบายเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนผู้ประกอบการที่ภาครัฐจะต้องจับทิศทางเพื่อรับมือกับบริบทที่ปรับเปลี่ยนไป โดยแนวคิด Next Normal เกิดขึ้นครั้งแรกในปีพ.ศ. 2552 ในช่วงวิกฤตการณ์การเงิน (Financial Crisis) ของสหรัฐอเมริกา โดยบริษัท McKinsey & Company และได้กลับมาเป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายอีกครั้งหลังการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ในปีพ.ศ. 2563 โดยได้ให้คำจำกัดความของ Next Normal ว่าหมายถึง “ความปกติใหม่ (New Normal)” ที่ธุรกิจต้องปรับตัวในยุคหลังการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2564)

ท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) วิกฤตการณ์รุนแรงที่สุดในประวัติศาสตร์โลก เพราะสร้างผลกระทบเป็นลูกโซ่และขยายวงไปในทุกภาคส่วน ครอบคลุมทั้ง ด้านสาธารณสุข เศรษฐกิจ ภาคธุรกิจ สังคม และภาคประชาชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คน ซึ่งคาดการณ์กันว่าหลายสิ่งหลายอย่างจะเปลี่ยนไปในรูปแบบที่ไม่เหมือนเดิมอีกต่อไป หนึ่งใน Sector ที่ได้รับผลกระทบรุนแรง และโดยตรง คือ “ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม” หรือ “SME” และ “ผู้ประกอบการธุรกิจรายเล็ก” หรือ “Micro SME” (มีรายได้ไม่เกิน 1.8 ล้านบาทต่อปี) ในหลายกลุ่มธุรกิจเป็นผลสืบเนื่องจากการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด 19) ทำให้ในช่วง Pandemic ต้องหยุด “กิจกรรมทางธุรกิจ” เกือบทั้งหมด เพื่อลดและควบคุมการแพร่ระบาดของไวรัส เมื่อกิจกรรมทางธุรกิจสะดุด สิ่งที่ตามมาคือ “รายได้” ของผู้ประกอบการ SME-Micro SME ที่บางราย เรียกได้ว่าหายไปทันที ขณะที่บางรายลดลง อีกทั้งยังต้องเจอกับปัจจัย “กำลังซื้อของผู้บริโภค” ที่หดหายไปด้วยเช่นกัน เนื่องจากคนกังวลต่อสถานะเศรษฐกิจและความมั่นคงในชีวิต ทำให้ไม่กล้าจับจ่ายใช้สอยเหมือนเดิม ซึ่งภาครัฐต้องให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการ SME และ Micro SME เพราะธุรกิจ SME ถือเป็นฟันเฟืองสำคัญในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ และสังคมไทย (SMEONE, 2563)

ในส่วนของธุรกิจนั้นจำเป็นต้องขับเคลื่อนต่อไปเพื่อให้สังคมในโลกนี้ดำรงได้ต่อไป ด้วยความสำคัญของธุรกิจ เป็นกลไกหนึ่งในการสนับสนุนความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตของคนในปัจจุบัน ที่ต้องอาศัยผลิตภัณฑ์ สินค้า หรือบริการของธุรกิจ ทำให้หลายธุรกิจมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับการเข้าสู่สังคมวิถีความปกติใหม่ (New Normal) ทางหนึ่ง คือ เพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า ด้วยการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์และพฤติกรรมผู้บริโภคซื้อขายผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งจากแนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานดุลยภาพ (BSC: Balance Scorecard) ของแคปแลนและนอร์ตัน (Robert S. Kaplan and David P. Norton, 1996) ใน 4 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา ได้มีการนำมาใช้เป็นดัชนีวัดความ

สำเร็จในการจัดการธุรกิจอย่างแพร่หลาย และกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม (2560) ได้เสนอตัวชี้วัดความสำเร็จในธุรกิจ 6 ตัวชี้วัด ได้แก่ ยอดขายเพิ่มขึ้น จำนวนลูกค้ารายใหม่ที่เพิ่มขึ้น จำนวนจุดขาย หรือช่องทางการจัดจำหน่ายที่เพิ่มขึ้น จำนวนสินค้า จำนวนข้อร้องเรียนที่ลดลง และมียอดขายกำไรที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้หลายธุรกิจประสบปัญหาการขายสินค้าได้น้อยลงอันอาจส่งผลให้ธุรกิจขาดทุนและมีความเสี่ยงในการเลิกกิจการ ธุรกิจจึงต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับสังคมในวิถีปกติใหม่ ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยหลายธุรกิจต้องเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้าผ่านออนไลน์ เพื่อให้ยอดขายสินค้าเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการจำหน่ายสินค้าออนไลน์จำเป็นต้องศึกษาว่า ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีปกติใหม่เป็นอย่างไร และจำนวนผู้ติดตามธุรกิจมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีปกติใหม่หรือไม่

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีปกติใหม่ เพื่อศึกษาความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีปกติใหม่ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีปกติใหม่ โดยใช้แนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานคุณภาพและตัวชี้วัดความสำเร็จในธุรกิจมาเป็นปัจจัยสำคัญในการวัดความสำเร็จของธุรกิจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีปกติใหม่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีปกติใหม่กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีปกติใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่น หนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ จากสื่อเอกสารและจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ในช่วงเดือนมกราคม 2565 ถึงมีนาคม 2565 โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลทุติยภูมิ แล้วสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทางสื่อออนไลน์ โดยกำหนดวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ ในวิถีปกติใหม่ (New Normal) ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ที่จำหน่ายสินค้าออนไลน์ ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (On-probability Sampling) โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่าง ด้วยการให้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้จำนวน 400 คน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจ (จำนวนผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์) และความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal)

ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยในการจัดการธุรกิจ และตัวแปรตาม ได้แก่ ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถามแบบสอบถามที่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ได้ค่า IOC เท่ากับ .985 และค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรการหาค่าค่าสัมประสิทธิ์ของครอนบาค .963 โดยเมื่อได้แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์จึงสร้างแบบสอบถามออนไลน์ และส่งให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป Google Form เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจะตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามให้ได้จำนวน 400 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปสำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ด้านความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) ใน 4 มุมมอง ประกอบด้วย มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และ มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา ด้วยการใช่วิธีที่ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ส่วนที่ 2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจของตัวแปรจำนวนผู้ติดตามกับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) ด้วยการใช่วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) ระหว่างธุรกิจที่มีผู้ติดตามมากกับมีผู้ติดตามน้อย

ค่า r ที่ได้จะมีค่าอยู่ระหว่าง -1 ถึง + 1 ถ้าหากค่า r มีค่ามากกว่า 0 จะเป็นความสัมพันธ์เชิงบวก ถ้าหาก r มีค่าน้อยกว่า 0 จะเป็นความสัมพันธ์เชิงลบ ตัวแปรจะสัมพันธ์กันในระดับใดมีเกณฑ์ในการวัดค่าดังนี้

มีความสัมพันธ์ระดับสูง

$$r \geq 0.80 \text{ หรือ } r \leq -0.80$$

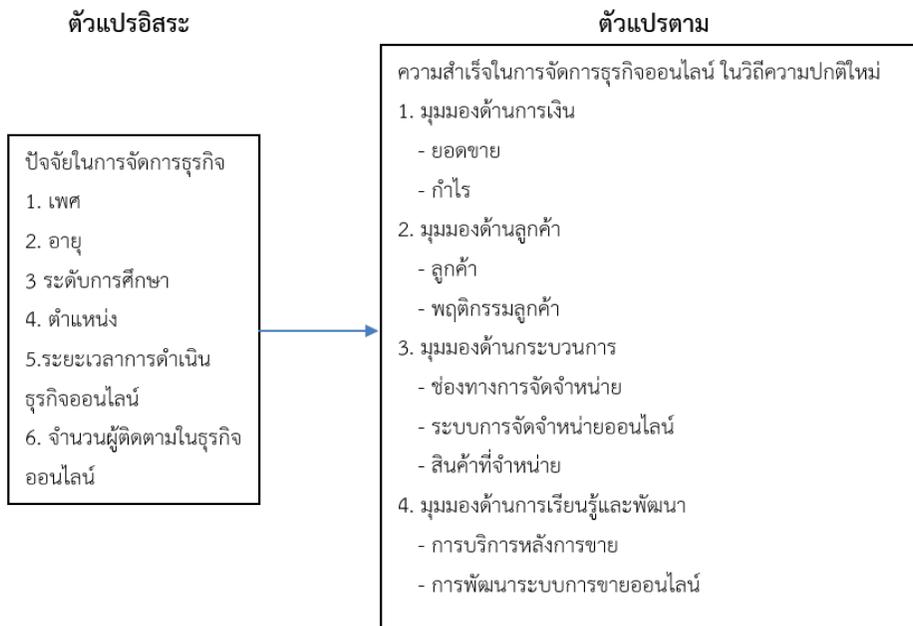
มีความสัมพันธ์กันระดับปานกลาง

$$0.50 < r < 0.80 \text{ หรือ } -0.80 < r < -0.50$$

มีความสัมพันธ์ระดับต่ำ

$$-0.50 \leq r \leq 0.50$$

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ด้านข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ จำนวน 400 คน ซึ่งมีข้อมูลที่เรียงลำดับ 3 ลำดับแรก จากมากไปหาน้อย ดังนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 57 เพศชายคิดเป็นร้อยละ 42.40 และเพศทางเลือกคิดเป็นร้อยละ 0.7 มีอายุระหว่าง 36-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 32.40 อายุระหว่าง 25-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.30 และอายุระหว่าง 18-24 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.10 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 49.30 ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 24.50 และระดับปริญญาโท คิดเป็นร้อยละ 20.10 มีระยะเวลาประกอบธุรกิจออนไลน์ 3-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 29.50 มากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.30 และ 6 เดือนถึง 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.10 ในส่วนของจำนวนผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์ แบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ จำนวนผู้ติดตามไม่เกิน 10,000 คน คิดเป็นร้อยละ 78.40 และจำนวนผู้ติดตามมากกว่า 10,000 คน คิดเป็นร้อยละ 21.60

ผู้วิจัยขอสรุปผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ พบว่า ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ มุมมอง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

(\bar{X} = 4.15, S.D = 0.711) รองลงมาเป็นมุมมองด้านกระบวนการภายใน (\bar{X} = 4.11, S.D = 0.601) มุมมองด้านลูกค้า (\bar{X} = 3.92, S.D.= 0.604) และมุมมองด้านการเงิน (\bar{X} = 3.57, S.D = 0.723) ตามลำดับ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาเป็นแยกเป็นรายข้อย่อยจะพบว่าทุกข้อย่อยมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก โดยจะขอเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา ได้แก่ 1) ด้านการพัฒนากระบวนการขายออนไลน์ (\bar{X} = 4.26) 2) ด้านการบริการหลังการขาย (\bar{X} = 4.03) มุมมองด้านกระบวนการภายใน ได้แก่ ด้านสินค้าที่จำหน่าย (\bar{X} = 4.19) ด้านระบบการจัดจำหน่ายออนไลน์ (\bar{X} = 4.16) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (3.98) มุมมองด้านลูกค้า ได้แก่ 1) ด้านพฤติกรรมลูกค้า (\bar{X} = 4.09) 2) ด้านลูกค้า (\bar{X} = 3.76) และ มุมมองด้านการเงิน ได้แก่ ด้านยอดขาย (\bar{X} = 3.64) ด้านกำไร (\bar{X} = 3.51)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจออนไลน์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ โดยศึกษาปัจจัยในการจัดการธุรกิจของธุรกิจที่มีจำนวนผู้ติดตามมากกับธุรกิจที่มีจำนวนผู้ติดตามน้อย พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ระหว่างธุรกิจที่มีจำนวนผู้ติดตามมากกับมีผู้ติดตามน้อย มีค่าเท่ากับ .116 ค่า Sig. (2 tailed) เท่ากับ .054 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำนวนของผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์ มีความสัมพันธ์ต่ำมากหรือแทบไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) นั่นคือ ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) อาจไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ขึ้นอยู่กับมุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา ในด้านการพัฒนาระบบการขายออนไลน์และ ด้านการบริการหลังการขาย ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ พบว่า ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ มุมมองทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 3.94 อยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า มุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นมุมมองด้านกระบวนการภายใน มุมมองด้านลูกค้า และมุมมองด้านการเงิน ตามลำดับ ดังนั้น มุมมองทั้ง 4 ด้านถือเป็นปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) สอดคล้องกับงานวิจัยของภิญญาพัชญ์ มุณีแก้ว และคณะ (2563) พบว่า การนำความคิดการวัดผลการดำเนินงานแบบสมดุล หรือ Balanced Scorecard มาประเมินความสำเร็จได้อย่างชัดเจนและสามารถนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสมทบ แก้วเชื้อ, บัณฑิต ผังนรินทร์ และธนพล ก่อฐานะ (2562) ส่วนชุดิมา หวังเบ็ญหมัด และธนัชชา บินดุเหล็ก (2555) พบว่า ปัจจัยภายในและภายนอกของธุรกิจมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการประกอบธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในระดับมาก นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของชัยนาท ชัยมะลิ และสีบชาติ อันทะไซ (2564) พบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นตลาดและการประกอบการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของ

วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในระดับมาก ส่วนธนกฤต เงินอินตะ, ประทานพร จันท์อินทร์ และแคทลียา ซาปะวัง (2563) พบว่า การบริหารการตลาดออนไลน์ การจัดการลูกค้าและเทคโนโลยีการสื่อสารทางการตลาดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของตลาดออนไลน์ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของสวลี วงศ์ไชยา (2560) พบว่า ตัวแปรเงินทุน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จของธุรกิจ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยในการจัดการธุรกิจของตัวแปรจำนวนผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ โดยศึกษาปัจจัยในการจัดการธุรกิจของธุรกิจที่มีจำนวนผู้ติดตามมากกับธุรกิจที่มีจำนวนผู้ติดตามน้อย พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) ระหว่างธุรกิจที่มีผู้ติดตามมากกับมีผู้ติดตามน้อย มีค่าเท่ากับ .116 ค่า Sig. (2 tailed) เท่ากับ .054 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าจำนวนของผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์ มีความสัมพันธ์ต่ำมากหรือแทบไม่มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) นั่นคือ ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้ติดตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นปัจจัยด้านจำนวนผู้ติดตามในสื่อโซเชียลมีเดียของธุรกิจออนไลน์ จึงไม่เป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของจิตาภา แจ่มจันทร์ชนก (2554) พบว่า ความสำเร็จทางด้านผลการดำเนินงานของธุรกิจค้าปลีกเสื้อผ้าผู้หญิงในตลาดนัดสวนจตุจักรไม่สัมพันธ์กับจำนวนพนักงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้ใหม่

จากผลงานวิจัยพบว่า แนวคิดการวัดผลการปฏิบัติงานดุลยภาพ (BSC: balance Scorecard) ของแคปแลนและนอร์ตัน (Robert S. Kaplan and David P. Norton) ใน 4 มุมมอง ได้แก่ มุมมองด้านการเงิน มุมมองด้านลูกค้า มุมมองด้านกระบวนการภายใน และมุมมองด้านการเรียนรู้และพัฒนา สามารถนำมาวัดความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ในวิถีความปกติใหม่ (New Normal) ได้ทุกขนาดธุรกิจโดยไม่คำนึงถึงจำนวนผู้ติดตามในธุรกิจออนไลน์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหารธุรกิจที่จำหน่ายสินค้าออนไลน์สามารถนำปัจจัยความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ มาปรับใช้ในการบริหารธุรกิจ ดังนี้

1. ด้านนโยบายธุรกิจ ควรมีการกำหนดนโยบายการประเมินผลความสำเร็จในการจัดการธุรกิจทั้ง 4 มุมมอง เป็นระยะ ๆ เช่น ทุกเดือน ทุกไตรมาส หรือทุก 6 เดือน เป็นต้น
2. ด้านลูกค้า ควรมีนโยบายรักษาลูกค้าเก่าและเพิ่มลูกค้าใหม่ ดังนี้

2.1 รักษาลูกค้าเก่า ด้วยการดำเนินการสำรวจความพึงพอใจของลูกค้าอยู่เสมอและวางแผนการปรับปรุงเพื่อรักษาระดับความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อเพิ่มระดับความพึงพอใจของลูกค้า อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการรักษา จำนวนลูกค้ารายเก่าที่ยังอยู่ / ความจงรักภักดีให้คงอยู่กับธุรกิจให้นานที่สุด

2.2 เพิ่มลูกค้าใหม่ ด้วยการกำหนดกลยุทธ์ในการส่งเสริมให้ลูกค้าเก่าช่วยแชร์เวปเพจของร้าน แนะนำหรือบอกต่อแก่เพื่อน ญาติพี่น้อง เพื่อเป็นการช่วย เพิ่มลูกค้าใหม่ให้แก่ธุรกิจ โดยอาจสร้างแรงจูงใจเพื่อเป็นการตอบแทนแก่ลูกค้าเก่าด้วย

3. ด้านพฤติกรรมการลูกค้า ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีในการดำเนินธุรกิจออนไลน์ ให้มีความทันสมัยอยู่เสมอ รวมถึงมีความสะดวก รวดเร็ว และเชื่อถือได้ เพื่อให้ลูกค้าได้รับความสะดวกและเกิดความพึงพอใจอย่างสูงสุด ทั้งการเข้าถึงสินค้า การตัดสินใจซื้อ และบรรจุหีบห่อ การขนส่ง การติดตามผลการซื้อและขนส่ง การให้บริการหลังการขายหรือการรับประกันความพึงพอใจ ซึ่งจะส่งผลต่อการซื้อสินค้าที่ยาวนาน ทั้งนี้ เพื่อเสริมโอกาสที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการธุรกิจออนไลน์ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม. (2560). *การกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของฝ่ายขาย*. เข้าถึงได้จาก <https://bsc.dip.go.th/th/category/2017-10-27-07-51-56/2017-12-08-02-01-08>.
- จิตาภา แจ่มจันทร์ชนก. (2554). *ปัจจัยสู่ความสำเร็จของผู้ประกอบการค้าปลีกเสื้อผ้าผู้หญิงในตลาดนัดสวนจตุจักร*. (สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ชัยนาท ชัยมะลิ และสืบชาติ อันทะไซ. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในจังหวัดอุดรธานี*. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*, 11(1), 14-28.
- ชุติมา หวังเบ็ญหมัด และธนัชชา บินดุเหล็ม. (2555). *ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการประกอบการธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 1(1), 109-123.
- ธนกฤต เงินอินตะ, ประทานพร จันท์อินทร์ และแคทลียา ชาปะวัง. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการตลาดออนไลน์กับความสำเร็จของการตลาดออนไลน์ของธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย*. *วารสารการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(2), 26-36.
- ภิญญาพัชญ์ มุณีแก้ว และคณะ. (2563). *ใช้หลักการของการวัดผลการดำเนินงานแบบสมดุลในการประเมินความสำเร็จของการส่งเสริมการท่องเที่ยว*. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(3), 735-751.

- สมทบ แก้วเชื้อ, บัณฑิต ผังนิรันดร์ และธนพล ก่อฐานะ. (2562). ปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการธุรกิจออนไลน์ในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรม*, 15(2), 33-44.
- สวลี วงศ์ไชยา. (2560). อิทธิพลกลยุทธ์ธุรกิจและคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs). (วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต). คณะบริหารศาสตร์: มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2564). รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2564. เข้าถึงได้จาก https://www.sme.go.th/upload/mod_download/download-20210825103300.pdf
- SMEONE. (2563). 8 เหตุผล “SME” สำคัญกับระบบเศรษฐกิจประเทศไทยอย่างไร. เข้าถึงได้จาก <https://www.smeone.info/posts/view/284>.
- Kaplan, R.S. & Norton, D.P. (1996). Using the Balanced Scorecard as a Strategic Management System. *Harvard Business Review*, 74(1), 75-85.

ปัจจัยที่มีส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Factors Affecting Anxiety in Studying Education Administration Major of
Students of Nakhon Sawan Rajabhat University

ฐิตินันท์ ดวงสุวรรณ¹ ทิปปิพัฒน์ สันตะวัน² และสายทิพย์ ยะฟู³
Thitinan Doungsuwan, Theeppipat Santawan and Sathit Yafu

Received: March 24, 2022

Revised: May 18, 2022

Accepted: May 18, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.125

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ 2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา และ 3) เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากร จำนวน 118 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบการทดสอบสมมุติฐาน t-test และ F-test (One-way ANOVA) ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.27$) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการทำวิทยานิพนธ์, การค้นคว้าอิสระ ($\mu = 4.00$) รองลงมา คือ ด้านหมวดวิชา (ภาคบังคับ) ($\mu = 3.20$) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิชาเฉพาะด้าน (วิชาเลือก) ($\mu = 2.97$) 2) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\mu = 3.15$) ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยทางกายภาพ ($\mu = 3.16$) รองลงมา คือ ด้านการสนับสนุนด้านการเรียนการสอนของครอบครัว ($\mu = 3.15$) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านส่วนตัว ($\mu = 3.14$) และ 3) ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakhonsawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: thitinan.d@sru.ac.th, Tel. 062-9185453

จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า อายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน ส่วนด้านเพศและประสบการณ์ ในการทำงาน ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ด้านเพศ ปัจจัยส่วนตัวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียน, สาขาบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of anxiety in studying Educational Administration major of Nakhon Sawan Rajabhat University students; 2) to study the factors affecting the anxiety in studying Educational Administration major; and 3) to compare the difference of factors affecting anxiety in studying Educational Administration major classified by gender, age and work experience. A quantitative research methodology was used to collect data from a population of 118 people. The instrument used in the research was a 5-level estimation scale questionnaire with a confidence value of .98. The statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, t-test and F-test (One-way ANOVA). The results of the research showed that 1) the level of anxiety in studying education administration major, overall was at moderate level ($\mu = 3.27$). The aspect with the highest mean was thesis work, independent research ($\mu=4.00$), followed by the subject area (compulsory) ($\mu = 3.20$), and the aspect with the least mean was specialized subjects (electives) ($\mu = 2.97$); 2) factors affecting the anxiety in studying education administration major, overall was at a moderate level ($\mu=3.15$). The factors with the highest mean were physical factors ($\mu=3.16$), followed by family teaching support ($\mu=3.15$) and factors that the lowest mean were personal factors ($\mu = 3.14$); and 3). The results of comparison of the difference of factors affecting anxiety in studying education administration major classified by sex, age, work experience found that age had a statistically significant difference at the .05 level, both overall and in each aspect. As for gender and work experience, the overall was not different. In terms of gender, personal factors were significantly different at the .05 level.

Keywords: Factors Affecting Learning Anxiety, Educational Administration Major, Nakhon Sawan Rajabhat University

บทนำ

สถาบันอุดมศึกษาเป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ในการจัดการศึกษาในระดับสูงที่สังคมมอบหมายให้ทำหน้าที่พัฒนาความเจริญงอกงามทางสติปัญญาและความคิดเพื่อความก้าวหน้าทางด้านวิชาการ มุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง เพื่อพัฒนาประเทศและมุ่งพัฒนาคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ที่กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมคน สังคม และระบบเศรษฐกิจของประเทศให้สามารถปรับตัวรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559)

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ในฐานะที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นซึ่งมีปรัชญาว่าเป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีพันธกิจสำคัญที่เป็นอัตลักษณ์ประการหนึ่ง คือ การผลิตพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาภายใต้ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ คือ การสร้างโอกาสทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม ขยายบริการและให้โอกาสทางการศึกษาให้ทั่วถึง การเข้าถึงความรู้และผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ปลูกจิตสำนึกค่านิยมและคุณค่าความเป็นไทย พัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมทั้งส่งเสริมสืบสานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่มีอยู่ในท้องถิ่น ดังนั้น มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์จึงจำเป็นต้องสร้างและพัฒนานักบริหารการศึกษาที่มีความรอบรู้ รู้ลึกโดยใช้องค์ความรู้ทางการบริหารการศึกษาและการวิจัยเป็นฐานเพื่อเป็นกำลังหลักในการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในท้องถิ่นที่มีความสามารถในการแข่งขันอันจะนำไปสู่การพัฒนาสังคมและประเทศชาติต่อไป (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ คณะครุศาสตร์, 2558)

จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษานับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542 เป็นต้นมาได้มุ่งเน้นให้สถานศึกษามีความเป็นนิติบุคคลเพื่อให้สามารถบริหารและจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยังให้ความสำคัญกับการปฏิรูประบบบริหารงานบุคลากร โดยให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการศึกษาต้องมีใบประกอบวิชาชีพ อาทิ ครู ผู้บริหารสถานศึกษา และศึกษานิเทศก์ ครูสภาซึ่งเป็นองค์กรวิชาชีพครูได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพด้านความรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาและศึกษานิเทศก์ ไว้ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีมาตรฐานความรู้ในเรื่องหลักและกระบวนการบริหารการศึกษา นโยบายและการวางแผนการศึกษา การบริหารด้านวิชาการ ด้านธุรการการเงิน พัสดุและอาคารสถานที่ บริหารงานบุคคล บริหารกิจการนักเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา

การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัยทางการศึกษา คุณธรรมจริยธรรม สำหรับผู้บริหารการศึกษา ภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาบัณฑิตศึกษา และการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน (Research Based Learning) เพื่อเสริมสร้างทักษะด้านการศึกษาค้นคว้าและการวิจัยที่จำเป็นในระหว่างเรียนตามหลักสูตรและการนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพในฐานะนักบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ได้ริเริ่มโครงการจัดการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2538 โดยมุ่งหวังให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้ไปสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้กับหน่วยงานของตนและสังคม โดยการจัดการศึกษาในปี พ.ศ. 2541 ได้เปิดสอนหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาต่าง ๆ ได้เข้ามาศึกษาต่อในระดับปริญญาโท และจัดการศึกษาติดต่อกันมาจนถึงปีการศึกษา 2563 โดยมุ่งมั่นในการผลิตและพัฒนานักบริหารการศึกษา ให้มีความเชี่ยวชาญ มีบุคลิกลักษณะเพียบพร้อมด้วยคุณธรรม และมีความรู้เป็นเลิศ ด้านการศึกษา สามารถทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้และใช้การวิจัยเป็นเครื่องมือในการบริหาร การศึกษา พัฒนาการศึกษาในยุคเปลี่ยนแปลงที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นและ สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน

จากรายงานการรับนักศึกษาเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขา วิชาการบริหารการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า สามารถรับนักศึกษาได้ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ทุกปี โดยมีนักศึกษาเข้ารายงานตัวเพื่อศึกษาต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา ครบตามจำนวน แต่เมื่อจัดการเรียนการสอนไปได้ระยะหนึ่งจะมีนักศึกษาส่วนหนึ่งไม่ เข้าเรียนในภาคเรียนถัดไปซึ่งอาจเกิดจากความวิตกกังวลในการเรียนในรายวิชาต่าง ๆ หรือ ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการเรียน รวมทั้งปัญหาในการปรับตัวเข้ากับเพื่อนร่วมห้องและอาจารย์ ผู้สอนในรายวิชาต่าง ๆ ผลกระทบที่เกิดจากความวิตกกังวล คือ 1) ด้านวิชาการ ผู้เรียนมักมีผล การเรียนที่ค่อนข้างต่ำ 2) ด้านความรู้ ผู้เรียนมักจะมีปัญหาเกี่ยวกับระบบการรับสารหรือรับ ข้อมูลใหม่ 3) ด้านสังคม เช่น บรรยากาศ ที่เต็มไปด้วยการแข่งขันภายในห้องเรียนส่งผลให้ ผู้เรียนพยายามหลีกเลี่ยงการสื่อสาร กลายเป็นคนเงียบขรึม และ 4) ส่วนบุคคล เช่น ผู้เรียนมี ปัญหาในการโต้ตอบไม่สามารถควบคุมตนเองได้ จากปัญหาดังกล่าวทำให้อาจารย์ผู้สอนติดต่อกับ นักศึกษาได้ยาก และนักศึกษาเองก็ไม่มาขึ้นใบลาออก จึงไม่สามารถเรียกผู้ติดสารองมาแทนได้ ทำให้นักศึกษาบางห้องไม่ครบตามจำนวนที่กำหนด จึงมีผลต่อการจัดการเรียนการสอนและการ ดำเนินการด้านต่าง ๆ (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ คณะครุศาสตร์, 2563)

จากสาเหตุและผลกระทบต่อความวิตกกังวลของนักศึกษาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ด้วยเหตุที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลอาจมีความแตกต่างกันไป ดังนั้นการวิจัยเรื่องนี้จึงจัดทำขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร อาจารย์ นักศึกษาและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา อีกทั้งยังเป็นแนวทางในการ

ป้องกันและแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ในสาขาวิชาการบริหาร การศึกษาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหาร การศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
3. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อวิตกกังวลในการเรียน สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ ตามเพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาระดับความวิตกกังวลและปัจจัยที่มีส่งผลต่อความวิตก กังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกำหนดขั้นตอนการวิจัยไว้ดังนี้

ประชากร คือ ครู และนักการศึกษา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครสวรรค์ จำนวน 118 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามศึกษาระดับความวิตกกังวลและปัจจัยที่ ส่งผลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของ ข้อคำถามแต่ละข้อว่าวัดได้ตรงตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ตามเกณฑ์การพิจารณาของพิชญ์ พงศ์ ศรี (2553) นำข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) 0.50 ขึ้นไปมาใช้ในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ทดลองใช้ (Try Out) กับครูและนักวิชาการ ที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร จำนวน 30 คน จากนั้น นำไปหาคุณภาพเครื่องมือโดยหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ ตาม วิธีการของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .98 แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และประสบการณ์ใน การทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความวิตก กังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหาร การศึกษา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรี สะอาด, 2554)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน

2. สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา โดยจำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ในการทำงาน ได้แก่ t-test, F-test

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียน สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีระดับความวิตกกังวลสูงสุด คือ ด้านการทำวิทยานิพนธ์, การค้นคว้าอิสระ ด้านที่มีระดับความวิตกกังวลรองลงมา คือ ด้านหมวดวิชา (ภาคบังคับ) ด้านที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำสุด คือ วิชาเฉพาะด้าน (วิชาเลือก) เมื่อพิจารณาระดับความวิตกกังวลเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 หมวดวิชาสัมพันธ์ ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลกับการสอบเกรงว่าจะทำข้อสอบได้ไม่ดี รองลงมา คือ รู้สึกกังวลกับเนื้อหาวิชาที่ค่อนข้างจะยากทำให้เรียนไม่เข้าใจ ส่วนข้อที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำสุด คือ รู้สึกกังวลว่าจะไม่ได้รับความไว้วางใจจากเพื่อนรุ่นพี่รุ่นน้องในการทำงานร่วมกัน

1.2 หมวดวิชาภาค (บังคับ) ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลใจว่าจะทำงานส่งไม่ทันเนื่องจากมีหลายวิชา รองลงมา คือ รู้สึกกังวลกับจำนวนชิ้นงานที่แต่ละรายวิชามอบหมาย ส่วนข้อที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำสุด คือ รู้สึกกังวลที่ไม่สามารถถามอาจารย์ผู้สอนได้เมื่อเกิดข้อสงสัยจากการเรียนออนไลน์

1.3 วิชาเสริม English ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลไม่มั่นใจในความรู้ในภาษาอังกฤษของตนเอง รองลงมา คือ รู้สึกกังวลจะทำข้อสอบวิชาภาษาอังกฤษไม่ได้ สอบไม่ผ่าน ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำสุด คือ รู้สึกกังวลว่าเพื่อนคนอื่น ๆ ในห้องจะมีทักษะด้านภาษาอังกฤษดีกว่า

1.4 วิชาเฉพาะด้าน (เลือก) ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลกับบทบาทคณะกรรมการในการจัดสัมมนาเกรงจะดำเนินการได้ไม่ดี รองลงมา คือ รู้สึกกังวลในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ เนื่องจากการสัมมนาเน้นการปฏิบัติ ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำสุด คือ รู้สึกกังวลในการอภิปรายกลุ่มร่วมกันไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

1.5 วิทยานิพนธ์, การค้นคว้าอิสระ (งานวิจัย) ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลในความรู้ความเข้าใจและทักษะในการทำงานวิจัยของตน รองลงมา คือ รู้สึกกังวลกับการหาแหล่งตีพิมพ์/เผยแพร่บทความวิจัย ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลต่ำสุด คือ รู้สึกกังวลในการกำหนดหัวข้อวิจัยให้สอดคล้องกับสาขาวิชาที่กำลังศึกษาอยู่

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัย พบว่า

2.1 ปัจจัยด้านส่วนตัวที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาสูงสุด ได้แก่ ในการเรียนนักศึกษาจะนำอุปกรณ์การเรียน เอกสาร ตำรา มาเรียนครบทุกครั้ง รองลงมา คือ นักศึกษาจะมีความกระตือรือร้นในการเรียนและการทำงานอยู่เสมอ และต่ำสุด คือ ถ้านักศึกษาไม่ค่อยสนใจในกิจกรรมที่อาจารย์ผู้สอนมอบหมายให้นักศึกษาทำเสมอ แนวทางในการสร้างแรงจูงใจในการเรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ควรเร่งดำเนินการจัดหาเอกสาร ตำราที่ใช้ในการเรียนการสอนเข้าห้องสมุดและจัดเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้าได้อย่างพอเพียง

2.2 ปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านการเรียนของครอบครัวที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษาสูงสุด ได้แก่ นักศึกษาจะพยายามให้สำเร็จการศึกษาตามระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อให้ครอบครัวภาคภูมิใจ รองลงมา คือ เมื่อใกล้สอบครอบครัวให้กำลังใจในการอ่านหนังสือเพื่อเตรียมตัวสอบเสมอ และต่ำสุด คือ ครอบครัวของนักศึกษามักตำหนิต่อว่าเมื่อนักศึกษามีผลการเรียนไม่ดี แนวทางในการดำเนินการ ก่อนเปิดเรียนเตรียมความพร้อมให้นักศึกษาได้ทราบระยะเวลาในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้จบตามระยะเวลาที่กำหนดไว้

2.3 ปัจจัยด้านกายภาพที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษาสูงสุด ได้แก่ นักศึกษาให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อน ๆ เป็นอย่างดี รองลงมา คือ อาจารย์เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในเวลาเรียนเสมอ และต่ำสุด คือ นักศึกษาจะไม่พอใจเมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นแตกต่างจากนักศึกษา แนวทางในการจัดการเรียนการสอนใช้กระบวนการกลุ่มให้นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกัน

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษา จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า อายุ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้านสำหรับด้านเพศและประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านเพศกับปัจจัยส่วนตัวมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องมีความเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคล สอดคล้องกับความรู้ความสนใจและความสามารถของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยที่มีส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ อภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้หากนักศึกษารู้ความสามารถของตนเองจะทำให้รู้ข้อดีข้อด้อยของตนเองหากมีปัญหาเกิดขึ้นนักศึกษสามารถรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างเป็นระบบทำให้นักศึกษสามารถทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จโดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรทุกคนมีคุณสมบัติเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานของหลักสูตรจึงทำให้นักศึกษาเกิดความมั่นใจและพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับรายงานผลการดำเนินการหลักสูตร (มคอ.7) ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ (2563) ที่พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจอาจารย์ทุกด้านมีความพอใจระดับมาก จึงส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

1.1 หมวดวิชาสัมพันธ์ ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษาสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลกับการสอบเกรงว่าจะทำข้อสอบได้ไม่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในหมวดวิชาสัมพันธ์มีความเชื่อมโยงกับหลักสูตรในสาขาวิชาอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายจึงจำเป็นต้องร่วมมือกับหลักสูตรต่าง ๆ ในการจัดประสบการณ์การเรียนการสอน ออกแบบการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการเรียนรู้โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน ทักษะการศึกษาค้นคว้าและการวิจัย และการนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพในฐานะนักบริหาร การศึกษา สอดคล้องกับหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ คณะครุศาสตร์ (2558) ที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้บริหารการศึกษาให้มีความรู้ มีทักษะด้านปัญญา มีความสามารถในการริเริ่ม แสวงหาและสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่น่าไปใช้ในการบริหารจัดการศึกษาทักษะด้านปัญญาซึ่งนับว่ามีความสำคัญต่อวิชาชีพและอาชีพในอนาคตของนักศึกษา

1.2 หมวดวิชา (ภาคบังคับ) ระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษานักศึกษาสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลใจว่าจะทำงานส่งไม่ทันเนื่องจากมีหลายวิชา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในหมวดวิชา (ภาคบังคับ) มีจำนวนรายวิชามาก และเนื้อหาเน้นการบริหาร นโยบายและการวางแผนในการบริหาร และภาวะผู้นำ ซึ่งนับว่าเป็นหัวใจสำคัญของผู้บริหารการศึกษาที่ต้องเรียนรู้เพื่อนำหลักการและแนวคิดทฤษฎีในการบริหารไปประยุกต์ใช้ มีการมอบหมายงานเพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้า และเนื่องด้วยผู้เรียนต้องทำงานประจำควบคู่ไปกับการเรียน จึงมีเวลาสำหรับการทำงานในส่วนของการเรียนน้อย สอดคล้องกับผลการวิจัยของไพรัช วงศ์ศรีตระกูล (2554) พบว่า รู้สึกกังวลต่องานเมื่อทำไม่สำเร็จหรือส่งไม่ทันตามกำหนด มีความกังวลในระดับสูง

1.3 วิชา English ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษานักศึกษาต่ำสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลไม่มั่นใจในความรู้ในภาษาอังกฤษของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนมีความกังวลที่เกิดจากตัวผู้เรียนเองมีความไม่พร้อม ผู้เรียนอาจมีความรู้พื้นฐานและทักษะด้านภาษาอังกฤษในการเรียนไม่แตกต่างกันมากนัก ยกเว้นผู้ที่เรียนจบสาขาภาษาอังกฤษอาจมีทักษะด้านภาษาอังกฤษดีกว่าแต่ก็มีจำนวนน้อย และถ้านักศึกษามีเวลาใน

การเตรียมความพร้อมก็น่าจะสามารถใช้ทักษะในการพูดได้ไม่แตกต่างกัน ระดับความกังวลของนักศึกษาจึงอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของเกศนีย์ มากช่วยและคณะ (2561) พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

1.4 วิชานิติศาสตร์ (เลือก) ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษานักศึกษาสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลกับบทบาทคณะกรรมการในการจัดสัมมนาเกรงจะดำเนินการได้ไม่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อย ทำให้ขาดประสบการณ์และส่งผลต่อความไม่มั่นใจในบทบาทคณะกรรมการในการดำเนินงานการจัดสัมมนาซึ่งต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณในการสัมมนา สอดคล้องกับแนวคิดของฉัตรดา เวชญาลักษณ์ (2551) ที่กล่าวว่า จรรยาบรรณของผู้จัดสัมมนา ต้องให้ความเอาใจใส่ สนใจการสัมมนาอย่างแท้จริง ใช้วาจาสุภาพ รักษาอารมณ์ให้มั่นคง ปฏิบัติตนต่อผู้เข้าร่วมสัมมนาด้วยความเคารพในสิทธิ์ศักดิ์ศรีของบุคคล ถ่ายทอดความรู้อันเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ มีน้ำใจ ตรงต่อเวลา การทำงานและสังคมให้เกิดประโยชน์สูงสุด

1.5 วิทยานิพนธ์, การค้นคว้าอิสระ (งานวิจัย) ข้อที่มีระดับความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษานักศึกษาสูงสุด ได้แก่ รู้สึกกังวลในความรู้ความเข้าใจและทักษะในการทำงานวิจัยของตน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักศึกษายังขาดประสบการณ์ในการทำวิจัยจึงยังไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาไปใช้ประโยชน์ต่อการทำงานวิจัยได้อย่างเต็มที่ เพราะงานวิจัยนับได้ว่าเป็นงานที่สำคัญที่สุดสำหรับการจบการศึกษา การทำงานวิจัยจะพบปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานหลายประการ ถ้านักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจและคำนึงถึงแต่ประเด็นปัญหาที่พบแต่ไม่คำนึงถึงวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น นักศึกษาจะไม่สามารถดำเนินงานวิจัยต่อไปได้ ดังนั้นความวิตกกังวลจึงเป็นแรงจูงใจที่กระตุ้นให้นักศึกษาจึงต้องตั้งเป้าหมายและส่งเสริมการเรียนรู้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้ดีขึ้น สอดคล้องผลการวิจัยของ เนาวรัตน์ เลิศมณีพงศ์ (2555) ที่กล่าวว่า นักศึกษามีความวิตกกังวล จะมีความพยายามในการรับมือกับปัญหาที่เกิดขึ้นอาจจะลดความคิดและความพยายามที่ดีกว่าในการแก้ปัญหาการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งใจและประสบความสำเร็จ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษานักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

2.1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษานักศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรสาขาวิชาการบริหารการศึกษประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ นักศึกษาต้องออกฝึกประสบการณ์การบริหารสถานศึกษา จำเป็นต้องแบ่งสรรเวลาให้เหมาะสมกับการเรียนและภาระงานที่ได้รับมอบหมาย ขณะเดียวกันอาจารย์ผู้สอนซึ่งมีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญการสอนสามารถแก้ปัญหาในการดำเนินงานการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงส่งผลให้ความวิตกกังวลในการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับผลการวิจัยของของระชานนท์ ทวีผล และประสพชัย พสุนนท (2558) พบว่า ปัจจัยภายนอกและปัจจัย

ภายในที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการโรงแรม โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2.2 ปัจจัยด้านส่วนตัวที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษาสูงสุด ได้แก่ ในการเรียนนักศึกษามักจะนำอุปกรณ์การเรียนเอกสาร ตำรามาเรียนครบทุกครั้ง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอุปกรณ์การเรียนของสถานศึกษาไม่สามารถอำนวยความสะดวกให้แก่นักศึกษาในการจัดการเรียนการสอนได้ครบทุกคน เนื่องจากการเรียนการสอนมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรับผิดชอบในการศึกษาค้นคว้าและแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ถ้ามีอุปกรณ์การเรียนพร้อมจะช่วยอำนวยความสะดวกในการศึกษาเรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะการเรียนในสถานการณ์โควิด คอมพิวเตอร์มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของระชานนท์ ทวีผล และประสพชัย พสุณนท (2558) พบว่า ปัจจัยด้านวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือและสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อความวิตกกังวลของนักศึกษาสาขาวิชาการจัดการโรงแรม มหาวิทยาลัยศิลปากรในระดับปานกลาง

2.3 ปัจจัยด้านการสนับสนุนด้านการเรียนของครอบครัวที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษาต่ำสุด คือ ครอบครัวของนักศึกษามักกำหนดว่าเมื่อนักศึกษามีผลการเรียนไม่ดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้เรียนได้รับการเอาใจใส่จากครอบครัว ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือในการทำกิจกรรมการเรียน สนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์การเรียน นักศึกษาจึงมีความพร้อมในการเรียน ทำให้มีความวิตกกังวลในด้านนี้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศศิธร รุ่งเรือง และคณะ (2561) พบว่า ผู้ปกครองให้ความสนใจซักถาม แนะนำให้ความช่วยเหลือผู้เรียน ให้ทุนทรัพย์ในการใช้จ่าย จัดหาอุปกรณ์การเรียน ให้คำชี้แนะ ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อม มีสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับผู้ปกครองจึงมีความวิตกกังวลในการเรียนต่ำ

2.4 ปัจจัยด้านกายภาพที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษาสูงสุด ได้แก่ นักศึกษาให้ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มกับเพื่อนๆ เป็นอย่างดี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจากสถานการณ์โควิด การจัดการเรียนการสอนก่อให้เกิดความกดดันต่อผู้เรียนโดยเฉพาะการทำงานกลุ่มร่วมกัน การแสวงหาความรู้ การสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้นำเสนอและอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ไม่สามารถทำได้ จึงยากต่อการทำงานกลุ่มร่วมกันซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพของงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา อิงอาจ และคณะ (2563) พบว่า นักศึกษามีความวิตกกังวลสูงต่องานกลุ่มที่ได้รับมอบหมายในวิชาที่เรียนเพราะงานกลุ่มหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายในวิชาที่เรียนจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จตามที่ได้รับมอบหมาย วิชาเรียนของนักศึกษาส่วนใหญ่จะเป็นการทำงานกลุ่มที่นักศึกษาต้องมีการพบปะพูดคุยหารือกันในการทำงานแต่ด้วยสถานการณ์โควิดทำให้นักศึกษาไม่ได้พบกันจึงยากต่อการทำงานกลุ่มระหว่างกัน และยังมีความกังวลใจในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในกลุ่มเดียวกัน เมื่อการทำงานกลุ่มไม่ราบรื่นอาจส่งผลกระทบต่อคะแนนของวิชานั้น ๆ

3. การเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียน สาขาวิชาการบริหารการศึกษาของนักศึกษา พบว่า อายุและเพศมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียน ของผู้เรียนในด้านปัจจัยส่วนตัว การสนับสนุนด้านการเรียนของครอบครัว และลักษณะทางกายภาพของผู้เรียนแตกต่างกัน สอดคล้องกับแนวคิดของสุรางค์ โค้วตระกูล (2559) ที่กล่าวว่า งานพัฒนาการความต้องการและความสนใจในการเรียนของแต่ละช่วงวัยบางอย่างอาจไม่เหมาะสม ควรปรับหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับพัฒนาการของผู้เรียนเพื่อจะให้เป็นประโยชน์อย่างแท้จริงต่อผู้เรียน ส่วนด้านเพศกับปัจจัยส่วนตัวมีความแตกต่างกันอาจเป็นเพราะเพศหญิงและชายมีลักษณะแตกต่างกันทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจึงส่งผลให้เกิดความวิตกกังวลแตกต่างกัน

องค์ความรู้ใหม่

นักศึกษามีความวิตกกังวลสูงในการทำวิทยานิพนธ์ กังวลในความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการทำงานวิจัยของตนเอง การตอบข้อซักถามของคณะกรรมการปากเปล่า และการหาแหล่งตีพิมพ์/เผยแพร่บทความวิจัย จะเห็นได้ว่าความวิตกกังวลมีความสัมพันธ์กัน คือเมื่อมีความกังวลด้านหนึ่ง ความกังวลก็จะส่งผลต่อด้านอื่น ๆ ด้วย อาจารย์ผู้สอนจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญกับข้อค้นพบนี้ แนวทางเพื่อลดความวิตกกังวลและแก้ปัญหาในการทำวิทยานิพนธ์ควรมีการแต่งตั้งอาจารย์ที่ปรึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ 2 คน/นักศึกษา 1 คน และให้นักศึกษาเข้าร่วมสัมมนาวิชาการงานวิจัย โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมกันพิจารณาเค้าโครงงานวิจัยเพื่อให้นักศึกษาสามารถดำเนินงานวิจัยต่อไปได้ เมื่อมีการสอบวิจัย นักศึกษาสามารถเข้าไปเรียนรู้วิธีการสอบและการตอบปากเปล่า เพื่อการเตรียมความพร้อมในการขึ้นสอบวิจัย ซึ่งจะสามารถแก้ปัญหาความวิตกกังวลของนักศึกษาให้สำเร็จการศึกษาได้ตามระยะเวลาที่กำหนดได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบว่า นักศึกษามีความวิตกกังวลต่อการทำวิทยานิพนธ์สูง ดังนั้น อาจารย์ผู้สอนและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ควรสร้างเจตคติที่ดีต่อการทำวิทยานิพนธ์ ให้นักศึกษา มีการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจน โดยวางแผนขั้นตอน ระยะเวลาที่จะใช้ในการทำวิทยานิพนธ์ เพื่อให้ นักศึกษาสามารถทำวิทยานิพนธ์สำเร็จตามที่กำหนดไว้ ให้นักศึกษามีการกำกับตนเองโดยรายงานความก้าวหน้าในการทำวิทยานิพนธ์เป็นระยะ ๆ มีการให้คำปรึกษา คำแนะนำ สนับสนุนข้อมูลข่าวสาร เพื่อเป็นการลดความวิตกกังวลของนักศึกษา จะช่วยพัฒนา

นักศึกษาในการทำวิทยานิพนธ์ได้มากขึ้น ถือได้ว่าเป็นการลดความสูญเสียทางการศึกษาด้านระยะเวลา งบประมาณ และภาระงานของอาจารย์ผู้สอนได้

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนสาขาวิชาการบริหารการศึกษาสูงสุด คือ ปัจจัยทางกายภาพ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและนักศึกษามีความวิตกกังวลน้อยลง ดังนั้นมหาวิทยาลัยควรมีการพัฒนาอาจารย์ผู้สอน ให้มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนเทคนิคการใช้ การผลิตสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาที่เหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียน อาจารย์ผู้สอนควรเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ความสามารถของผู้เรียน แต่ละคนมอบหมายงานให้ผู้เรียนตามความถนัด ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในการทำงาน เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข สิ่งสำคัญคือการสร้างขวัญกำลังใจ อาจารย์ผู้สอนและเพื่อน ๆ จึงต้องให้ความสำคัญกับความรู้ที่ส่วนนี้ของสมาชิกกลุ่มทุกคน

3. จากผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียน พบว่า ปัจจัยส่วนตัวส่งผลต่อความวิตกกังวลของผู้เรียน ตาม อายุและเพศ ดังนั้น คณะและกรรมการบริหารหลักสูตร ควรดำเนินการตามนโยบาย ด้วยการพัฒนาผู้เรียนก่อนเรียนโดยการเตรียมความพร้อมในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถ ปรับตัวได้ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงจะส่งผลให้ผู้เรียนที่มีอายุ และเพศที่แตกต่างกันมีความวิตกกังวลในการเรียนน้อยลง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ ในรูปแบบของการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกต ฯลฯ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการเรียน ของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษาในเชิงลึก สามารถนำผลการศึกษามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนา ปรับปรุงกลยุทธ์ ให้สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนได้

2. การศึกษาในครั้งต่อไปควรจะศึกษาขยายกลุ่มประชากร หรือ กลุ่มตัวอย่างให้กว้างขึ้น เช่น สํารวจทั้งมหาวิทยาลัยทุกคณะ หรือกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาในหัวเมืองใหญ่ ๆ หรือภาคต่าง ๆ ได้ผลการศึกษาคอบคลุมกลุ่มประชากร หรือกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นนักศึกษาปริญญาโท เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนากลยุทธ์การบริหารการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การศึกษาครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยตัวอื่น ๆ ที่มีผลต่อความวิตกกังวลในการเรียนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างในด้านต่าง ๆ ให้มากยิ่งขึ้น นำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาปรับปรุงปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกศนีย์ มากช่วยและคณะ. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลในการพูดภาษาอังกฤษของนักศึกษาชั้นปีที่ 3. ใน *การประชุมประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ ครั้งที่ 28 ประจำปี 2561*. (น. 350-357). สงขลา: มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ คณะครุศาสตร์. (2558). *หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2558*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ คณะครุศาสตร์. (2563). *รายงานผลการดำเนินการหลักสูตร (มคอ7) หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2563) ประจำปีการศึกษา 2563*. นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ณิรดา เวชญาติลักษณ์. (2551). *คู่มือการปฏิบัติงานการดำเนินการจัดฝึกอบรม ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงาน จังหวัดแพร่. แพร่: กรมพัฒนาฝีมือแรงงานกระทรวงแรงงาน*.
- เนาวรัตน์ เลิศมณีพงศ์. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกำกับตนเองในการทำปริญญานิพนธ์ของ นิสิตบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. (ปริญญานิพนธ์การศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและสถิติทางการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น*.
- พิษณุ พองศรี. (2553). *การเขียนรายงานประเมินโครงการ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: เพชรรุ่ง การพิมพ์*.
- ไพรัช วงศ์ศรีตระกูล. (2554). *ปัจจัยทางการศึกษาที่มีผลต่อความเครียดและความวิตกกังวล ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธนบุรี. ใน การประชุมวิชาการ มสธ. วิจัย ประจำปี 2554. (น. 124-135). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช*.
- ระชานนท์ ทวีผล และประสพชัย พสุนนท. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความวิตกกังวลของ นักศึกษสาขาวิชาการจัดการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะวิทยาการจัดการ: มหาวิทยาลัยศิลปากร*.
- ศศิธร รุ่งเรือง, ไพลิน พันธมิตร และทิพย์วรรณ ศิบุญนันท์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเรียนของนักศึกษาสาขาวิชาการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 5 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราช ภัฏกำแพงเพชร. (น. 711-717). กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร*.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล. (2559). *จิตวิทยาการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 12 ฉบับปรับปรุงแก้ไข).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎมมนตรี. (2559) *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง พ.ศ. 2560-2564*. เข้าถึงได้ จาก https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?Ni d=6422

อภิญญา อิงอาจ, ณัฐพร กาญจนภูมิ และพรพรรณ เขยจิตร. (2563). ความกังวลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่า 2019 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารบริหารธุรกิจ เทคโนโลยีมหานคร*, 7(2), 94-113.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด ชัยนาท

Factors Affecting Academic Administration of Secondary Schools in
Chai Nat Province

ปรีชา ตุ่มโท¹ ทินกรณ ชอัมพงษ์² และสายทิตย์ ยะฟู³
Preecha Tumto, Thinnakorn Cha-umpong and Saythit Yafu

Received: March 30, 2022

Revised: May 15, 2022

Accepted: May 18, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.126

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน 2) ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการ 4) สร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริหารและครู จำนวน 242 คน โดยการเปิดตารางเครจซี่และมอร์แกนและการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับฉลาก เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่และปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92, .88, .92, .92, .90, .88 ตามลำดับและแบบสอบถามระดับการบริหารงานวิชาการมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.35, S.D. = 0.64) 2) ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} =4.37, S.D. = 0.59) 3) ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการมีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.66-0.73 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน (X_6) ปัจจัยงบประมาณ (X_3) ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี (X_4) ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา (X_1) และปัจจัยครูผู้สอน (X_2) ส่งผล

¹⁻³ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์; Nakhon Sawan Rajabhat University

Corresponding author, e-mail: Preenion@gmail.com, Tel. 091-8408690

ต่อการบริหารวิชาการของโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถพยากรณ์การบริหารวิชาการของโรงเรียนได้ร้อยละ 66.00 ได้สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.70 + 0.18(X_3) + 0.16(X_4) + 0.22(X_6) + 0.14(X_1) + 0.15(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.19(Z_3) + 0.21(Z_4) + 0.25(Z_6) + 0.15(Z_1) + 0.14(Z_2)$$

คำสำคัญ: ปัจจัยที่ส่งผล, การบริหารงานวิชาการ, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the level of factors affecting academic administration of schools; 2) to study the level of academic administration; 3) to study the relationship between factors affecting academic administration and academic administration; and 4) to create forecasting equations for academic administration. It was a quantitative research. The sample group consisted of 242 administrators and teachers by opening the Craigie and Morgan tables and from a simple random sampling drawing by lots. The tools for collecting data were a questionnaire on the factors of the school administrators, teacher factor, budget factor, material factor, media and technology factors, environmental and building factors as well as parent and community factors. The reliability values were .92, .88, .92, .92, .90, .88, respectively, and the academic administration questionnaire had the reliability of .99. The statistics used in the data analysis were mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient and regression coefficient. The results showed that 1) the level of factors affecting the schools' academic administration as a whole was at a high level ($\bar{X}=4.35$, S.D. = 0.64); 2) the overall level of the schools' academic administration was at a high level ($\bar{X} =4.37$, S.D. = 0.59); 3) the correlation between factors affecting academic administration and academic administration was positively correlated. The correlation coefficient between 0.66-0.73 was statistically significant at the .01; and 4) parent and community factors (X_6), budget factor (X_3), material factor, media and technology (X_4), factors of school administrators (X_1) and teacher factors (X_2) affected academic management of Schools. The statistical significance at the .05 level was able to predict the schools' academic administration at 66.00 percent. The forecast equation was in the form of raw scores.

$$Y' = 0.70 + 0.18(X_3) + 0.16(X_4) + 0.22(X_6) + 0.14(X_1) + 0.15(X_2)$$

Forecast equations in the form of standard scores

$$Z' = 0.19(Z_3) + 0.21(Z_4) + 0.25(Z_6) + 0.15(Z_1) + 0.14(Z_2)$$

Keywords: Factors Affecting, Academic Administration, Secondary Schools

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ภายใต้การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของระบบเศรษฐกิจ สังคม การเมือง เทคโนโลยี และสภาพแวดล้อม ตลอดจนโรคที่อุบัติใหม่ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา จึงกำหนดวิสัยทัศน์ ในการจัดการศึกษาในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 โดยมุ่งเน้นให้คนไทยทุกคนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต มีความเสมอภาคในการศึกษา สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาคนไทยให้มีสมรรถนะสำคัญสอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 มีคุณลักษณะและค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นพลเมืองที่ดี มีความสามัคคี มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่งดงาม เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้และดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งจะส่งผลให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ประชากรมีรายได้สูงกว่าระดับปานกลางและเป็นประเทศที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวิสัยทัศน์และเป้าหมาย สถานศึกษาและสถาบันการศึกษาทุกแห่งต้องบริหารและจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ตามคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล จัดให้มีระบบการวัดสร้งจจัยทางการศึกษาและใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่ก่อประโยชน์สูงสุด ในการพัฒนาผู้เรียนแต่ละคนให้บรรลุศักยภาพและขีดความสามารถของตน ตลอดจนส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การบริหารงานวิชาการเป็นงานสำคัญที่สุดของสถานศึกษา เนื่องจากเป็นงานที่พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และนโยบายการศึกษาของชาติ เป็นภารกิจหลักในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของสถานศึกษา มีขอบข่ายในการประสานความร่วมมือ การส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษา การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา การแนะแนวการศึกษา การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ตลอดจนการจัดกิจกรรมทั้งภายในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่เกี่ยวกับการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน สถานศึกษาที่พัฒนางานวิชาการได้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นไปตามคุณภาพ

ตามมาตรฐานที่กำหนดจะเป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม คุณภาพของสถานศึกษาจึงพิจารณาได้จากประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องตระหนักในการกิจการบริหารงานวิชาการ พัฒนาตนเองให้เข้าใจงานวิชาการ พัฒนางานวิชาการให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในยุคปัจจุบัน เพื่อให้สถานศึกษาเป็นที่ยอมรับจากชุมชนและสังคม (ปพนสรณ์ โปธิพิทักษ์, 2560)

สภาพการณ์ปัจจุบัน พบว่า การบริหารงานวิชาการมีปัญหาหลายประการ ประกอบด้วย สถานศึกษาไม่ได้ดำเนินการสำรวจและศึกษาข้อมูลการจัดการศึกษาของชุมชน และไม่ประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาหรือหน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ในการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขาดการติดตามและประเมินผลการใช้หลักสูตร ไม่มีศูนย์สื่อหรือศูนย์วิชาการเพื่อเป็นแหล่งผลิตและให้บริการสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา บรรยายภาคและสิ่งแวดลอมยังไม่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ครูไม่สามารถนำกระบวนการวิจัยมาประยุกต์ใช้แก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารขาดการบริหารงานนิเทศและขาดการกำกับติดตามผลการแนะแนวทางการศึกษา นอกจากนี้ยังพบปัญหาการวัดผลประเมินผลผู้เรียนไม่ตรงตามตัวชี้วัดหรือผลการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ในหลักสูตรและแผนการจัดการเรียนรู้ (ภัทรภรณ์ คล้ายแก้ว, 2561) ในส่วนของปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการบริหารงานวิชาการพบปัญหาหลายประการเช่นกัน ประกอบด้วย ผู้บริหารไม่สามารถพึ่งตนเองในการพัฒนางานวิชาการ การขาดครูซึ่งมีทั้งขาดจำนวนและขาดครูผู้สอนที่ตรงสาขาวิชา ตลอดจนครูมีปัญหาเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ไม่ให้ความสำคัญกับการประเมินสมรรถนะและพัฒนาตนเองด้วยการทำแผนพัฒนาตนเอง (ID Plan) ตามสมรรถนะที่บ่งพร่อง ผู้ปกครองชุมชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนยุทธศาสตร์หรือแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน โรงเรียนและนักเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ และสื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย ไม่มีระบบอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงที่รองรับการสืบค้นข้อมูลของนักเรียน โรงเรียนขาดการประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่ การจัดทำตารางการใช้และตรวจสอบสภาพอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนปัญหางบประมาณการบริหารงานวิชาการที่เป็นระบบ (สุกัญญา นิรมพันธ์, 2563)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท เป็นโรงเรียนที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีโรงเรียนจำนวน 15 โรงเรียน ประกอบด้วยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุทัยธานี ชัยนาท จำนวน 13 โรงเรียน และโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนา จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 46 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษและโรงเรียนองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยนาท เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียน พบว่า เป็นโรงเรียนขนาดเล็กจำนวน 8 โรงเรียน ขนาดกลางจำนวน 4 โรงเรียน ขนาดใหญ่จำนวน 2 โรงเรียน และขนาดใหญ่พิเศษจำนวน 1 โรงเรียน ขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาระดับมัธยมศึกษาส่วนกลางร่วมกันด้วยเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ปัจจุบันมีจำนวนบุคลากรทาง

การศึกษารวม จำนวน 650 คนและนักเรียนจำนวน 10,670 คน ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท รอบสาม (พ.ศ. 2554-2558) ภาพรวมอยู่ในระดับดีและผ่านการประเมิน โดยตัวบ่งชี้ที่มีค่าร้อยละต่ำสุด คือ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน รองลงมา คือ ตัวบ่งชี้ที่ 6 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและตัวบ่งชี้ที่ 4 ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2563 พบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมทุกรายวิชาเท่ากับ 35.66 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวมระดับเขตพื้นที่และประเทศ วิชาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ รองลงมา คือ วิชาวิทยาศาสตร์ และผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2563 พบว่า ค่าเฉลี่ยในภาพรวมทุกรายวิชาเท่ากับ 31.42 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวมระดับเขตพื้นที่และประเทศ วิชาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ วิชาคณิตศาสตร์ รองลงมา คือ วิชาภาษาอังกฤษ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท, 2564)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมุ่งเน้นศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการ 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยครูผู้สอน 3) ปัจจัยงบประมาณ 4) ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี 5) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ 6) ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน และศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการ 9 ด้าน ดังนี้ 1) การประสานความร่วมมือ การส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) การแนะแนวการศึกษา 7) การนิเทศการศึกษา 8) การจัดการ

เรียนการสอนในสถานศึกษา 9) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน ศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการและสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท

เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและทฤษฎีปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการกับการบริหารงานวิชาการ โดยถามเกี่ยวกับปัจจัยและการบริหารงานวิชาการ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามสถานภาพทั่วไป เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพและประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท จำนวน 60 ข้อ โดยมีปัจจัยทั้งหมด 6 ปัจจัย ดังนี้ 1) ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา 2) ปัจจัยครูผู้สอน 3) ปัจจัยงบประมาณ 4) ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี 5) ปัจจัยสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ 6) ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท จำนวน 85 ข้อ โดยมีการบริหารงานวิชาการ ทั้งหมด 9 ด้าน ดังนี้ 1) การประสานความร่วมมือ การส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา 3) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 4) การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 5) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 6) การแนะแนวการศึกษา 7) การนิเทศการศึกษา 8) การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา 9) การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอนผลการเรียน

การหาคุณภาพเครื่องมือ

1. การหาความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงและให้คะแนนความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (Item objective Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน และคัดเลือกข้อที่มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 0.5 ขึ้นไป

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ชัดเจน กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จำนวน 30 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย แล้วนำมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach) พบว่า แบบสอบถามปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92, ปัจจัยครูผู้สอน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88, ปัจจัยงบประมาณ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92, ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .92, ปัจจัยสิ่งแวดล้อมและอาคารสถานที่ มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .90, ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ .88 และแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการมีค่าความเที่ยงเท่ากับ .99

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท จำนวน 242 คน จากผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท จาก 15 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 34 คน และครู จำนวน 616 คน รวมทั้งสิ้น 650 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 242 คน เทียบสัดส่วนได้ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน ครูจำนวน 229 คน และทำการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลาก

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Coefficient Alpha)
2. สถิติที่ใช้ในการบรรยายลักษณะของข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่า ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient: r_{xy}) และค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและและเทคโนโลยี
2. ระดับการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท พบว่า ปัจจัยการบริหารงานวิชาการ 6 ปัจจัย คือ ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ และปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทในระดับสูง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ

ปัจจัยสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ ($r_{xy} = 0.73$) ปัจจัยงบประมาณ ($r_{xy} = 0.72$) ปัจจัยครูผู้สอน ($r_{xy} = 0.71$) ปัจจัยวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ($r_{xy} = 0.71$) ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ($r_{xy} = 0.71$) และข้อที่มีค่าความสัมพันธ์ต่ำที่สุด คือ ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ($r_{xy} = 0.66$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของ โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท โดยใช้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเป็นตัวพยากรณ์ พบว่าปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา (X_1) ปัจจัยครูผู้สอน (X_2) ปัจจัยงบประมาณ (X_3) ปัจจัยวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี (X_4) ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน (X_6) ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสมเท่ากับ 0.81 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 66 สร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.70 + 0.18(X_3) + 0.16(X_4) + 0.22(X_6) + 0.14(X_1) + 0.15(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.19(Z_3) + 0.21(Z_4) + 0.25(Z_6) + 0.15(Z_1) + 0.14(Z_2)$$

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน และปัจจัยวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ทั้งนี้เป็นเพราะครูและผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดี โรงเรียนรายงานผลการใช้เงินต่อคณะครู คณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดอย่างชัดเจน มีการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ให้พร้อมใช้งานและทันสมัยอยู่เสมอ ทำให้บรรยากาศในหน่วยงานมีความเรียบร้อย ปลอดภัยและเอื้ออำนวยในการปฏิบัติงาน จัดประชุม คณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อพิจารณาผ่านความเห็นชอบต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีสื่อพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตรอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับผลการวิจัยของดาราวรรณ กลั่นเขตร์การณ (2561) ปารณี เพชรสีช่วง (2561) และสุกัญญา นิรมพันธ์ (2563) ที่พบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากและปัจจัยครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

2. ระดับการบริหารวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท โดยรวมอยู่ในระดับมาก เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการแนะแนวการศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการนิเทศ

การศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการประสานความร่วมมือการส่งเสริมสนับสนุนในการพัฒนาการศึกษา ด้านการพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาและด้านการวิจัย เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะโรงเรียนมีการจัดโครงสร้างการบริหารที่เอื้อต่อการพัฒนางานและการสร้างระบบประกันคุณภาพภายใน ครูผู้สอนวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อสรรหากระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด โรงเรียนสร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูวัดผลประเมินผลที่เน้นการประเมินผลตามสภาพจริงจากระบวนการปฏิบัติและผลงาน มีการมอบหมายบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ ปฏิบัติงานด้านการนิเทศอยู่เสมอ จัดการประชุมวางแผนการดำเนินการและมอบหมายผู้รับผิดชอบงานหลักสูตร มีการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างสถานศึกษา กับบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ ส่งเสริมให้ครูได้เผยแพร่สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษาและการนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิเชษฐ์ บุญพะยอม (2560) ปรารถนา แสงคำ (2562) และศศิกรณ ศรีเขาล้าน (2562) ที่พบว่าระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากและด้านการพัฒนากระบวนการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงสุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพยากรณ์ กับตัวแปรเกณฑ์ พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1 ทั้งนี้เนื่องมาจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทมีการดำเนินงานบริหารงานวิชาการอย่างเป็นระบบ มีการส่งเสริมปัจจัยนำเข้า (Inputs) ของการบริหารวิชาการ ได้แก่ ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยวัสดุ อุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่และปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน โดยโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทมีผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ทุกคน มีคุณธรรม จริยธรรม มีการรายงานผลการใช้เงินต่อคณะกรรมการสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดอย่างชัดเจน ควบคุมบัญชีงบประมาณเป็นระบบ โปร่งใส สามารถ ตรวจสอบได้ มีสื่อพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตรอย่างเพียงพอ มีการวางแผนจัดหาอุปกรณ์ สื่อเทคโนโลยีที่จำเป็นต่อการบริหารงานวิชาการ มีห้องสมุดที่จัดหนังสือเป็นหมวดหมู่พร้อมต่อการศึกษาค้นคว้า มีดำเนินการพัฒนาปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน อาคารเรียนและอาคารประกอบเพียงพอกับจำนวนนักเรียน ดำเนินการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน มีการจัดประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียน อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ ต่อผู้ปกครองและชุมชน ในส่วนของกระบวนการ (Process) โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัด

ช่วยนาทได้ดำเนินการบริหารงานวิชาการด้านต่าง ๆ โดยเน้นการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตรก่อนจัดทำแผนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผลที่เน้นการประเมินผลตามสภาพจริงจากระบวนการปฏิบัติและผลงาน การนำผลการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาการพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษาโดยการมอบหมายบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการนิเทศ ปฏิบัติงานด้านการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ สร้างความตระหนักให้ครูทุกคนเห็นคุณค่าของการแนะแนวและดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดระบบโครงสร้างให้รองรับระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา การส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและชุมชน มีการส่งเสริมให้ครูได้เผยแพร่สื่อ เทคโนโลยี นวัตกรรมทางการศึกษา จึงส่งผลให้การบริหารงานวิชาการ (Outputs) มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีการนำผลการบริหารงานวิชาการมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง (Feedback) จนเป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของดาราวรรณ กลั่นเขตร์การณ์ (2561) อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) และ ศศิกรณ์ ศรีเขาล้าน (2562) พบว่า ปัจจัยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการของอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อใช้ในการสร้างสมการพยากรณ์ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียน พบว่า ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยครูผู้สอน เป็นปัจจัยที่สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ร้อยละ 66 ($R^2 = 0.66$) และสร้างสมการพยากรณ์การบริหารงานวิชาการในรูปคะแนนดิบได้ ดังสมการ

$$Y' = 0.70 + 0.18(X_3) + 0.16(X_4) + 0.22(X_6) + 0.14(X_1) + 0.15(X_2)$$

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด คือ ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารงานวิชาการปัจจุบันเน้นการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ผู้ปกครองและชุมชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนางานวิชาการมากขึ้น โดยเฉพาะคณะกรรมการสถานศึกษาที่เป็นตัวแทนของภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง มีอำนาจหน้าที่ในการกำกับการดำเนินการของสถานศึกษา รองลงมา คือ ปัจจัยงบประมาณ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารงานวิชาการทุกด้านต้องใช้งบประมาณในการดำเนินการ เนื่องจากงบประมาณมีจำกัดโรงเรียนจึงต้องบริหารงบประมาณอย่างรอบคอบ โปร่งใส มีการรายงานผลการใช้เงินต่อคณะกรรมการสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดอย่างชัดเจน รองลงมา คือ ด้านวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ทั้งนี้เป็นเพราะปัจจุบันครูต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ให้ความรู้เป็น ผู้ช่วยเหลือผู้เรียนให้พัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้สื่อและเทคโนโลยี โรงเรียนจึงต้องพัฒนาหรือจัดหาสื่อพื้นฐานที่จำเป็นตามหลักสูตรอย่างเพียงพอ รองลงมาคือปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานด้านวิชาการ ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ เป็น

แบบอย่างที่ดีแก่ทุกคน มีคุณธรรม จริยธรรม เพื่อสร้างความศรัทธาและเชื่อมั่นต่อบุคลากร มีการวางแผนปฏิบัติงานวิชาการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง นอกจากนี้ปัจจัยครูผู้สอนยังส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ ทั้งนี้เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนเป็นตัวบ่งบอกถึงคุณภาพในการบริหารวิชาการของสถานศึกษานั้น ๆ ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยพัฒนาคุณภาพ ด้วยการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของดารารวรรณ กลั่นเขตร์การณ์ (2561) พบว่า ปัจจัยส่งผลต่อสภาพการบริหารงานวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยร่วมกันอธิบายความแปรปรวนสภาพการบริหารงานวิชาการมีค่าร้อยละ 91 และปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการประกอบด้วย ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านงบประมาณ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอิวัฒน์ พันธุ์รัตน์ (2562) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ได้แก่ ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยผู้บริหาร ปัจจัยงบประมาณและปัจจัยสื่อและเทคโนโลยี มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณสะสม เท่ากับ 0.57 สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ได้ร้อยละ 57

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท สามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการ ได้ดังสมการ

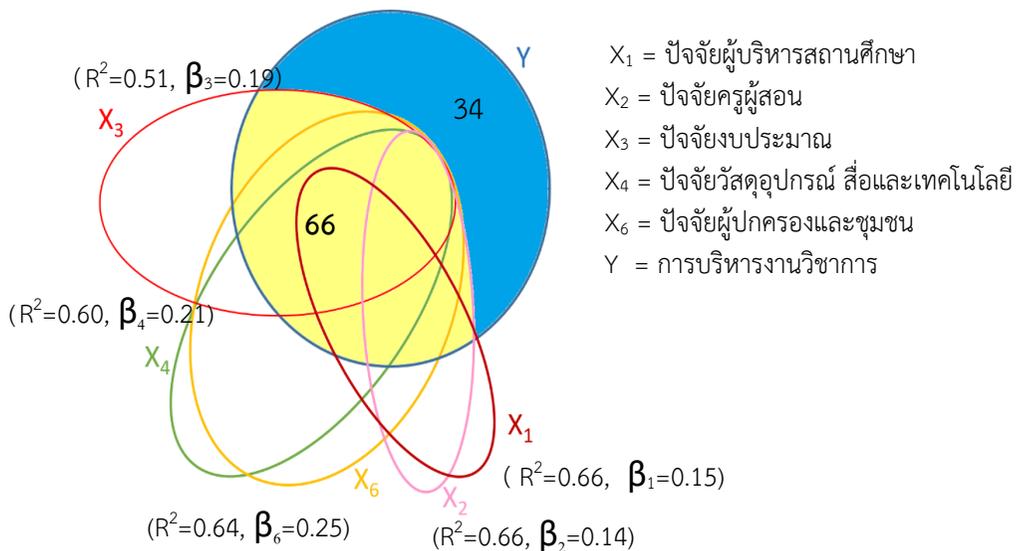
สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y' = 0.70 + 0.18(X_3) + 0.16(X_4) + 0.22(X_6) + 0.14(X_1) + 0.15(X_2)$$

สมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน

$$Z' = 0.19(Z_3) + 0.21(Z_4) + 0.25(Z_6) + 0.15(Z_1) + 0.14(Z_2)$$

กล่าวคือเมื่อปัจจัยแต่ละปัจจัยมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของการบริหารวิชาการเพิ่มขึ้นและปัจจัยแต่ละปัจจัยจะส่งผลต่องานบริหารงานวิชาการแตกต่างกันขึ้นอยู่กับสัมประสิทธิ์การถดถอยของแต่ละปัจจัย

ภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท

จากภาพที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท ทั้ง 5 ปัจจัย สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานวิชาการได้ร้อยละ 66 ดังนี้

1. ปัจจัยงบประมาณ (X_3) สามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีความสัมพันธ์การพยากรณ์ เท่ากับ 0.51 นั่นคือ ปัจจัยงบประมาณสามารถพยากรณ์การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาท ได้ร้อยละ 51.00

2. เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี (X_4) เข้าไป ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.60 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ปัจจัยงบประมาณและปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี สามารถร่วมกันอธิบาย ความแปรปรวนของการบริหารงานวิชาการ ได้ร้อยละ 60.00

3. เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน (X_6) เข้าไป ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.64 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยีและปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้ร้อยละ 64.00

4. เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา (X_1) เข้าไป ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.66 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยผู้ปกครองและ

ชุมชนและปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของการการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้ร้อยละ 66.00

5. เมื่อเพิ่มตัวพยากรณ์ ปัจจัยครูผู้สอน (X_2) เข้าไป ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เพิ่มขึ้นเป็น 0.66 สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการพยากรณ์ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นั่นคือ ปัจจัยงบประมาณ ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษาและปัจจัยครูผู้สอน สามารถร่วมอธิบายความแปรปรวนของการการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้ร้อยละ 66.00

6. เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการมากที่สุด คือ ปัจจัยผู้ปกครองและชุมชน (0.25) รองลงมาคือ ปัจจัยวัสดุอุปกรณ์ สื่อและเทคโนโลยี (0.21) ปัจจัยงบประมาณ (0.19) ปัจจัยผู้บริหารสถานศึกษา (0.15) และปัจจัยครูผู้สอน (0.14) ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท ควรมีนโยบายในการระดมทรัพยากรและประสานความร่วมมือในการสนับสนุนและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการร่วมกัน

2. หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชัยนาทควรมีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการตามลำดับการส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนตามลำดับการส่งผลและบริบทของโรงเรียน

2. ฝ่ายบริหารงานวิชาการของโรงเรียนควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการดำเนินการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลในการบริหารงานวิชาการและพัฒนาการบริหารงานวิชาการแต่ละด้าน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: บริษัทพริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

दाराररण กลั่นเขตร์การณ. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- ปพนสรณ์ โปธิพิทักษ์. (2560). แนวคิดสู่การปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา. นครสวรรค์: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ปรารณา แสงคำ. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มตากสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 1. (งานนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ปารณี เพชรสีช่วง. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์บริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ภัทรภรณ์ คล้ายแก้ว. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชัยนาท สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศลิภรณ์ ศรีเขาล้าน. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. (งานนิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท. (2564). แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. ชัยนาท: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดชัยนาท.
- สุกัญญา นิมพันธ์. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อธิวัฒน์ พันธุ์รัตน์. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- อภิเชษฐ์ บุญพะยอม. (2560). แนวทางการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองนครสวรรค์ เขต 2. (วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ระบบตุลาการในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ไทย

The Judicial System in Justice Process of the Thai Sangha

พระมหาสุชาติ ธรรมกาโม¹ พระครูสุภัทรกิจจานุกการ² และฉัตรชัย แนวพญา³

Phramaha Suchat Dhammakamo, Phrakhru Suphatthakitjanukarn and

Chatchai Naewphaya

Received: March 27, 2022

Revised: April 22, 2022

Accepted: May 07, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.127

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้ มุ่งอธิบายถึงระบบศาลและตุลาการ ของกระบวนการยุติธรรม คณะสงฆ์ ภายใต้กฎหมายเถรสมาคมและพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 โดยนำเสนอลักษณะการปกครองของคณะสงฆ์ ระบบศาล พยานหลักฐานและการแสวงหาความจริงในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ รวมถึงการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างการปกครองกับระบบตุลาการคณะสงฆ์ กล่าวถึงระบบการรวมอำนาจ คือ อำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ เข้าไว้ในตำแหน่งเจ้าคณะปกครองเพียง ตำแหน่งเดียว ซึ่งเจ้าคณะปกครองจะมีอำนาจบริหาร ในขณะที่เดียวกัน สามารถออกคำสั่ง ทางการปกครอง และทำหน้าที่ตุลาการคณะสงฆ์โดยตำแหน่งพร้อมกัน เพื่อให้เกิดความรวดเร็ว ในการปฏิบัติหน้าที่ ทั้งนี้ การปกครอง หรือการพิจารณาคดี รวมถึงการลงนิคหกรรม (ลงโทษ) พระภิกษุ จึงเป็นไปเพื่อการรักษาเสถียรภาพทางอำนาจในการปกครอง มากกว่าการพิจารณา อย่างตรงไปตรงมา ดังนั้น หากมีการแยกอำนาจตุลาการออกจากเจ้าคณะปกครอง ให้แก่รอง เจ้าคณะปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมาย สามารถปฏิบัติหน้าที่แทนเจ้า คณะปกครองได้ ถือเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าคณะปกครอง และเพิ่มบทบาทการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ ให้แก่รองเจ้าคณะปกครองมากขึ้น การถ่ายโอนอำนาจนั้นอาจเป็นไปได้ ยาก แต่หากมีการผลักดันจากเจ้าคณะปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาจเกิดขึ้นได้ใน อนาคต

¹⁻³ วิทยาลัยสงฆ์ชลบุรี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University Chonburi Buddhist College

Corresponding author, e-mail: Whosyourd463@gmail.com

คำสำคัญ: ระบบตุลาการ, กระบวนการยุติธรรม, คณะสงฆ์ไทย

Abstract

This academic article aims to explain the court system and the judiciary of justice process of Thai Sangha under the Sangha Supreme Council of Thailand and the Sangha Act B.E. 2505, amendment (NO. 2), B.E. 2535. It presents the characteristics of the Sangha's governance, the court system, evidence and truth-seeking in the Sangha's justice process including the analysis of the relationship between the government and the judicial system of the Sangha and discussing the system of centralization, namely executive, legislative and judicial powers into a single ruling primate position which the primate will have executive power. Meanwhile, he can issue administrative orders and served as a judge of the Sangha at the same time in order to speed up the performance of duties. However, administration or trial including Niggahakamma (punishment) are intended to maintain the stability of the government power rather than direct consideration. Therefore, if the judicial power is separated from the primate to the deputy primate who is considered an official under the Code of Law. He can perform duties on behalf of the ruling primate. It is considered to lighten the burden of the ruling primate and increase the role of Sangha affairs administration to the deputy primate to rule more. The transfer of power may be difficult. If there is a push from the ruling primate and related agencies, it may occur in the future.

Keywords: Judicial System, Justice Process, Thai Sangha

บทนำ

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่คนส่วนใหญ่ในสังคมไทยนับถือในอยู่ปัจจุบัน โดยมีสมเด็จพระสังฆราชเป็นประมุขในฝ่ายสังฆมณฑล มีพระภิกษุ สามเณร อุบาสก และอุบาสิกา เป็นประชากร มีพระธรรมวินัยเป็นกฎหมาย มีศาสนสถานเป็นดินแดนอาณาเขต และมหาเถรสมาคม เปรียบเสมือนรัฐบาลคอยบริหารจัดการ ดังนั้น ทางฝ่ายศาสนจักรเอง เมื่อมีจำนวนพระภิกษุเพิ่มมากขึ้นจึงมีการก่ออาชญากรรม (Crime) ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ (Phenomenon) ปกติทางสังคมอย่างหนึ่ง แม้ว่าโดยทั่วไปแล้วผลของอาชญากรรมจะก่อให้เกิดความเสียหาย รวมถึงความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นกับส่วนรวม แต่ก็ไม่มีสังคมใดที่ไม่เคยเกิดปัญหาอาชญากรรม ด้วยเหตุที่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคม (Human being is social animal) ซึ่งการอยู่รวมกันเป็นสังคมของพระภิกษุนั้นล้วนต้องมีความขัดแย้งและการกระทำผิดเกิดขึ้น จึงจำเป็นต้องมีการกำหนด

กฎเกณฑ์บางอย่างขึ้น เพื่อใช้เป็นกรอบมาตรฐานช่วยในการควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุ เพื่อให้เป็นที่ยอมรับและอยู่ร่วมกับฝ่ายอาณาจักรได้อย่างสันติ ดังที่ราชบัณฑิตกษัตริย์ภาษาละติน กล่าวไว้ว่า “ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่นมีสังคม ที่ใดมีสังคม ที่นั่นมีกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ ที่ใดมีมนุษย์ ที่นั่น จึงมีกฎหมาย” (กฤษณา แสงเจริญทรัพย์, 2559)

ดังนั้น พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2535 นี้ใน มาตรา 15 ตรี (5) ได้ให้อำนาจมหาเถรสมาคมในการตรากฎหมาย มหาเถรสมาคม ออกข้อบังคับ ระเบียบ ออกคำสั่ง มีมติหรือออกประกาศ โดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย ฝ่ายอาณาจักรและพระธรรมวินัย เพื่อควบคุมพฤติกรรมของพระภิกษุ ทั้งนี้ พระราชบัญญัติ คณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2535 นี้ ตามความในมาตรา 20 ได้แบ่งการปกครองออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค โดยมีเจ้าคณะปกครองในระดับชั้นต่าง ๆ เป็นผู้ดูแล ความเรียบร้อยในแต่ละเขตปกครอง โดยลักษณะอำนาจฝ่ายบริหาร ทั้งนี้ พระราชบัญญัติคณะ สงฆ์ทั้งสองฉบับ (พ.ศ. 2505 และฉบับที่ 2 พ.ศ. 2535) ในมาตรา 25 ให้อำนาจมหาเถรสมาคม หรือเจ้าคณะปกครอง สามารถวินิจฉัยข้อพิพาทและพิพากษาลงโทษแก่พระภิกษุได้บังคับบัญชา ที่ประพฤติผิดระเบียบของคณะสงฆ์ หรือพระธรรมวินัย เพื่อความเรียบร้อยของคณะสงฆ์ ปราบปรามการผิดดังกล่าวเป็นที่มาของอำนาจ 3 อย่าง คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และ อำนาจตุลาการ ที่ถูกควรวรรวไว้ที่บุคคลเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งนอกจากมหาเถรสมาคมจะควรวรรว อำนาจทั้ง 3 ไว้แล้ว เมื่อพิจารณาในกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบ การปกครองคณะสงฆ์ กำหนดให้เจ้าคณะปกครองในแต่ละระดับ นอกจากจะมีอำนาจในการ ปกครองตามเขตปกครองของตนแล้ว ยังมีอำนาจออกคำสั่งทางปกครองใช้ควบคุมพระภิกษุ- สามเณรในเขตปกครอง และมีอำนาจระงับอธิการกรรม(พิจารณาข้อพิพาท) วินิจฉัยการลง นิคมกรรม (พิจารณาลงโทษ) เมื่อมีข้อพิพาท หรือการกระทำความผิดของพระภิกษุ ในเขต รับผิดชอบของตน จึงทำให้เจ้าคณะปกครอง นอกจากจะมีหน้าที่ทางการปกครองแล้ว ยังเป็น ตุลาการคณะสงฆ์โดยตำแหน่ง จึงเกิดปัญหาที่ว่า คณะสงฆ์ที่ทำหน้าที่ตุลาการ จะมีความรู้ ความสามารถทางกฎหมายสงฆ์และกฎหมายบ้านเมืองเพียงพอที่จะวินิจฉัยความผิดที่เกิดขึ้น เพียงใด กฎเกณฑ์ที่มีอยู่เพียงพอในการพิจารณาช่วยเหลือระหว่างที่พระสงฆ์ถูกกล่าวหาว่า กระทำความผิดนั้น ให้ได้แก่ต่างหรือต่อสู้คดีเพียงพอหรือไม่ ในเมื่อการเข้ามาทำหน้าที่ตุลาการ คณะสงฆ์นั้น ได้มาโดยตำแหน่ง ไม่ใช่มาจากความรู้ ความสามารถ หรือความชำนาญเฉพาะด้าน ของตุลาการ (ราชกิจจานุเบกษา, 2535)

ดังนั้น อำนาจตุลาการที่เจ้าคณะปกครองได้มาโดยตำแหน่งนั้น จึงส่งผลกระทบต่อ กระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ ที่ทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการ เนื่องจากภาระงานของ เจ้าคณะปกครองมีมาก ผวนวกกับอายุที่เพิ่มขึ้นตามตำแหน่งทางการปกครอง ขาดความ เชี่ยวชาญทางเทคนิคการใช้การวิเคราะห์กฎหมาย และเวลาในการทบทวนด้วยกฎหมายที่ควร รู้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้พระภิกษุที่ถูกดำเนินคดีทางอาญาต้องถูกสละสมณะเพศ และไม่สามารถ ปฏิบัติกิจของสงฆ์ได้ดั้งเดิม (พระมหาเสาร์คำ ธมมธีโร และภัสสนันท์ พวงเถื่อน, 2563) ทั้งที่มี

ช่องทางหรือข้อกฎหมายที่สามารถช่วยให้พระภิกษุไม่ต้องสละสมณะเพศ และสามารถกลับมาปฏิบัติกิจของสงฆ์ได้ ผู้เขียนจึงต้องการเสนอแนวทางในการแยกอำนาจตุลาการ ออกจากอำนาจฝ่ายบริหาร เพื่อความสะดวก รวดเร็ว ในการดำเนินกระบวนการยุติธรรม และการจะได้มาซึ่งตุลาการที่มีคุณสมบัติตรงตามภาระหน้าที่ต่อไปในอนาคต

การปกครองคณะสงฆ์ไทยในปัจจุบัน

การปกครองคณะสงฆ์ ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2535 ซึ่งมีการกระจายอำนาจออกตามสายการบังคับบัญชา โดยมาตรา 15 ตรี (5) กำหนดให้มหาเถรสมาคม สามารถตราระเบียบ ข้อบังคับ เท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง และพระธรรมวินัย เพื่อการบริหารจัดการคณะสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อย โดยระเบียบที่มีบทบาทด้านการปกครองคณะสงฆ์มากที่สุด 2 ฉบับ คือ กฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ และกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ซึ่งผู้เขียนสามารถสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบการปกครองคณะสงฆ์ ระบุไว้ในกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่หนึ่ง การปกครองคณะสงฆ์ส่วนกลาง ตำแหน่งเจ้าคณะใหญ่ 5 ตำแหน่ง ประกอบด้วย เจ้าคณะใหญ่หนกลาง (ภาคกลาง) เจ้าคณะใหญ่หนเหนือ (ภาคเหนือ) เจ้าคณะใหญ่หนตะวันออก (ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ) เจ้าคณะใหญ่หนใต้ (ภาคใต้) และเจ้าคณะใหญ่คณะธรรมยุติ (ธรรมยุติกนิกายทุกภาค) และรูปแบบที่สอง การปกครองคณะสงฆ์ส่วนภูมิภาค 4 ประเภท คือ 1) เจ้าคณะภาค มีจำนวน 18 ภาค 2) เจ้าคณะจังหวัด โดย 1 ภาคจะมีจำนวน 4-6 รูป ขึ้นอยู่กับความกว้างของพื้นที่แต่ละภาคการปกครอง 3) เจ้าคณะอำเภอ และ 4) เจ้าคณะตำบล ซึ่งเจ้าคณะระดับอำเภอ กับเจ้าคณะตำบล จะมีจำนวนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความกว้างพื้นที่และจำนวนวัดในเขตปกครองนั้น ๆ

2. อำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะปกครอง ตามกฎมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ข้อ 10, 15, 20 และ 25 โดยสรุป คือ (1) ดำเนินการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปตามพระธรรมวินัย กฎหมาย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศพระบัญชาสมเด็จพระสังฆราช (2) ควบคุมและส่งเสริมการรักษาความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ให้ดำเนินไปด้วยดี (3) วินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยในเขตปกครอง (4) แก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะในเขตปกครองให้เป็นไปโดยชอบ (5) ควบคุมผู้บังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอดถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือ อยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่

ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย และ(6) ตรวจสอบและประชุมพระสังฆาธิการในเขตปกครองของตน

3. คุณสมบัติทั่วไปของเจ้าคณะปกครองสงฆ์ ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ข้อ 6 ระบุว่า กล่าวคือ (1) มีพรรษาสมควรแก่ตำแหน่ง (2) มีความรู้สมควรแก่ตำแหน่ง (3) มีความประพฤติเรียบร้อยตามพระธรรมวินัย (4) เป็นผู้ฉลาดสามารถในการปกครองคณะสงฆ์ (5) ไม่เป็นผู้มีร่างกายทุพพลภาพไร้ความสามารถ หรือมีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ หรือเป็นโรคเรื้อน หรือเป็นวัณโรคในระยะอันตรายจนเป็นที่น่ารังเกียจ (6) ไม่เคยต้องคำวินิจฉัยข้อยกโทษในอธิกรณ์ที่พึงรังเกียจมาก่อน และ (7) ไม่เคยถูกถอดถอนหรือถูกปลดจากตำแหน่งใด เพราะความผิดมาก่อน

4. จริยาพระสังฆาธิการ (จรรยาบรรณของผู้ปกครองสงฆ์) ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ข้อ 44 ถึงข้อ 51 ระบุว่า (1) ต้องเคารพเอื้อเฟื้อต่อกฎหมาย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ กฎกระทรวง กฎหมายเถรสมาคม ข้อบังคับ ระเบียบ คำสั่ง มติ ประกาศ พระบัญชาสมเด็จพระสังฆราชสังวรและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยโดยเคร่งครัด (2) ต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งโดยชอบด้วยอำนาจหน้าที่ ถ้าไม่เห็นพ้องด้วยคำสั่งนั้นให้เสนอความเห็นทัดทานคำสั่งได้ (3) ต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ด้วยความระมัดระวัง มิให้เกิดความเสียหายแก่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา และห้ามมิให้ละทิ้งหน้าที่โดยไม่มีเหตุอันสมควร (4) ต้องปฏิบัติหน้าที่โดยชอบ และห้ามมิให้ใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ไม่สมควร (5) ต้องสุภาพเรียบร้อยต่อผู้บังคับบัญชาเหนือตนและผู้อยู่ในปกครอง (6) ต้องรักษาส่งเสริมสามัคคีในหมู่คณะ และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางที่ชอบ (7) ต้องอำนวยความสะดวกในหน้าที่การคณะสงฆ์และการพระศาสนา (8) ต้องรักษาข้อความอันเกี่ยวกับการคณะสงฆ์ที่ยังไม่ควรเปิดเผย

5. การออกจากตำแหน่งทางการปกครอง ตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ ข้อ 36 กล่าวคือ (1) ถึงมรณภาพ (2) พ้นจากความเป็นพระภิกษุ (3) ลาออกจากตำแหน่ง (4) ย้ายออกไปนอกเขตที่ตนมีสำนักอยู่ (5) ยกเป็นกิตติมศักดิ์ (เกษียณเมื่อมีอายุ 80 ปี) (6) รับตำแหน่งหน้าที่เจ้าคณะหรือรองเจ้าคณะอื่น (7) ให้ออกจากตำแหน่งหน้าที่ (8) ถูกปลดจากตำแหน่งหน้าที่ (9) ถูกถอดถอนจากตำแหน่งหน้าที่

กล่าวโดยสรุป กฎหมายเถรสมาคมทั้ง 2 ฉบับ มีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยให้กฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ เน้นไปที่โครงสร้างการปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นแบบส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และกำหนดเจ้าคณะปกครองในแต่ละชั้น ขึ้นมาเพื่อปฏิบัติงาน หรือรับคำสั่งตามสายการบังคับบัญชา (Chain of Command) มีลักษณะการสั่งการแบบแนวตั้ง (Vertical Authority) โดยการรวมอำนาจทั้ง 3 คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจอตุลาการ ให้อยู่กับตำแหน่งเจ้าคณะปกครองเพียงตำแหน่งเดียว (Centralization) สามารถออกคำสั่งทางปกครองเพื่อนำมาใช้ในการ

ปกครองคณะสงฆ์ที่อยู่ใต้บังคับบัญชาของตน และมีโทษสำหรับพระภิกษุที่ฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตาม และกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เป็นตัวกำหนดคุณสมบัติที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง เพื่อให้เจ้าคณะปกครองที่เข้ามาปฏิบัติงานมีความรู้ความสามารถตรงตามหน้าที่ จรรยาบรรณที่ควรรักษาให้เคร่งครัด เพื่อไม่ให้เจ้าคณะปกครองใช้อำนาจเกินกว่าเหตุ และการออกจากตำแหน่งของเจ้าคณะปกครอง กรณีที่เกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งมีโทษสูงสุดถึงการถอดถอนออกจากหน้าที่

โครงสร้างระบบศาลของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน

ระบบศาลในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์เป็นการพิจารณาวินิจฉัยอธิกรณ์ หรือคดีความในคณะสงฆ์ ซึ่งเดิมเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะวินัยธร และเพื่อให้การบริหารจัดการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยจึงให้เป็นอำนาจหน้าที่ของเจ้าคณะปกครองเป็นผู้ดูแล ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 มาตรา 25 ที่บัญญัติให้มหาเถรสมาคม มีอำนาจ ตรากฎหมายมหาเถรสมาคม กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการปฏิบัติเพื่อให้การลงนิคหกรรม หรือการลงโทษเป็นไปโดยถูกต้องสะดวกรวดเร็วและเป็นธรรม มหาเถรสมาคมอาศัยอำนาจตามความในมาตรา 25 แห่งพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้ตรากฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม โดยแบ่งอำนาจการพิจารณาในชั้นศาลของคณะสงฆ์ เป็น 3 ชั้น คือ

การพิจารณาชั้นต้น ให้เป็นอำนาจของเจ้าอาวาสที่พระภิกษุผู้ถูกฟ้องสังกัดอยู่ เป็นผู้ชี้ขาดในคดี ถ้าผู้ถูกฟ้องเป็นเจ้าอาวาสวัดหรือเจ้าคณะ อำนาจชี้ขาดจะเป็นของเจ้าคณะหรือผู้ปกครองคณะสงฆ์ที่เหนือขึ้นไปอีกชั้นหนึ่ง มีอำนาจในการพิจารณาวินิจฉัยความผิด และความผิดต้องเป็นโทษสละสมณเพศเท่านั้น จึงจะส่งเข้าสู่ชั้นอุทธรณ์ได้

การพิจารณาชั้นอุทธรณ์ เป็นอำนาจของคณะผู้พิจารณาชั้นอุทธรณ์ ซึ่งประกอบด้วยเจ้าคณะหรือผู้ปกครอง ที่มีตำแหน่งสูงกว่าผู้พิจารณาในชั้นต้น เช่น ชั้นต้นมีเจ้าคณะตำบลเป็นองค์ตุลาการ ชั้นอุทธรณ์ ต้องให้เจ้าคณะอำเภอเป็นองค์ตุลาการ ซึ่งมีศักดิ์สูงกว่าเจ้าคณะตำบล เป็นต้น และความผิดต้องเป็นโทษสละสมณเพศเท่านั้น รวมถึงชั้นต้นและชั้นอุทธรณ์มีความเห็น หรือคำวินิจฉัยไม่ตรงกัน จึงจะสามารถส่งเข้าสู่ชั้นฎีกาได้

การพิจารณาชั้นฎีกา เป็นอำนาจของมหาเถรสมาคม เป็นผู้ชี้ขาด โดยทำการแต่งตั้งตุลาการขึ้นมา 1 รูป ตามที่เห็นสมควรจากกรรมการมหาเถรสมาคม 12 รูป ทั้งนี้ คำสั่งหรือคำวินิจฉัยของมหาเถรสมาคมในการลงนิคหกรรมไม่ว่าผลของการพิพากษาจะออกมาในรูปแบบใดให้เป็นอันถึงที่สุดของข้อพิพาทนั้น ๆ (มหาเถรสมาคม, 2521)

ส่วนของการได้มาซึ่งตุลาการคณะสงฆ์ ผู้เขียนจะแบ่งที่มาออกเป็น 2 แหล่ง คือ (1) ตุลาการชั้นต้น และตุลาการชั้นอุทธรณ์ ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ได้ระบุถึงหน้าที่ของเจ้าคณะปกครองที่ต้องวินิจฉัยการลงนิคหกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัยในเขตปกครอง การแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะในเขตปกครองให้เป็นไปโดยชอบ และควบคุมผู้บังคับบัญชาเจ้าคณะและเจ้าอาวาส ตลอด

ถึงพระภิกษุสามเณรผู้อยู่ในบังคับบัญชาหรือ อยู่ในเขตปกครองของตน และชี้แจงแนะนำการปฏิบัติหน้าที่ของผู้อยู่ในบังคับบัญชา ให้เป็นไปโดยความเรียบร้อย ดังนั้น เจ้าคณะปกครองตั้งแต่ ชั้นเจ้าคณะหนลงมาจนถึงเจ้าคณะตำบล ถือเป็นตุลาการคณะสงฆ์โดยตำแหน่ง มีอำนาจในการชี้ขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในเขตปกครองของตน และ (2) ตุลาการชั้นฎีกา ให้อำนาจมหาเถรสมาคมเป็นตุลาการคณะสงฆ์ ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม ข้อ 26 บัญญัติว่า การพิจารณาวินิจฉัยการลงนิคหกรรมชั้นฎีกา ให้เป็นอำนาจของมหาเถรสมาคม ซึ่งเกณฑ์ในการนำกรรมการมหาเถรสมาคมมาเป็นตุลาการนั้น จำเลยต้องยื่นอุทธรณ์ผ่านการพิจารณาชั้นต้น และชั้นอุทธรณ์ ตามเงื่อนไข จึงจะเข้าสู่ชั้นฎีกาได้ อีกหนึ่งกรณีคือ จำเลยมีตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะใหญ่ขึ้นไป จะไม่มีการพิจารณาชั้นต้น หรือชั้นอุทธรณ์ การพิจารณาจะถูกเริ่มจากชั้นฎีกาเท่านั้น จึงถือว่าวินิจฉัยกันเพียงศาลเดียว เหมือนการวินิจฉัยความผิดของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่มีเพียงชั้นฎีกาเท่านั้น

โดยสรุป กระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ภายใต้กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม แบ่งการพิจารณาเป็น 3 ชั้น คือ การพิจารณาชั้นต้น การพิจารณาชั้นอุทธรณ์ และการพิจารณาชั้นฎีกา โดยตุลาการผู้มีหน้าที่ชี้ขาดข้อพิพาทจะต้องมีตำแหน่งสูงกว่าจำเลย และข้อพิพาทที่จะมีสิทธิอุทธรณ์ขึ้นชั้นต่อไปต้องมีโทษสละสมณะเพศ (ครุโทษ) และคณะพิจารณามีความเห็นที่แย้งกัน ทั้งนี้ที่มาของตุลาการแบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ตุลาการชั้นต้น และตุลาการชั้นอุทธรณ์ มาจากเจ้าคณะปกครองที่ต้องเป็นตุลาการโดยตำแหน่ง ส่วนตุลาการชั้นฎีกา เป็นกรรมการมหาเถรสมาคม โดยการแต่งตั้งกันเองของมหาเถรสมาคม เพื่อมาทำหน้าที่ตุลาการ ทั้งนี้กรณีที่มีตำแหน่งตั้งแต่เจ้าคณะใหญ่ขึ้นไป จะมีการพิจารณาเพียงชั้นเดียว คือ การพิจารณาชั้นฎีกา เนื่องจากมีเพียงมหาเถรสมาคมเท่านั้นที่มีตำแหน่งสูงกว่าเจ้าคณะใหญ่ และคำสั่ง หรือคำวินิจฉัยของมหาเถรสมาคมถือว่าเป็นที่สุด จึงทำให้การพิจารณามีเพียงชั้นเดียว คล้ายกับการพิจารณาของศาลแพ่งคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง

การแสวงหาความจริงในคดีของคณะสงฆ์

“ความจริง” ในทางกฎหมายมีความสำคัญ เนื่องจากมีผลต่อการพิสูจน์การ กระทำ ความผิด ซึ่งมีหลักในการพิสูจน์ว่า “ผู้ใดกล่าวอ้างผู้นั้นต้องพิสูจน์” (สมชาย ปรีชาศิลป์กุล, 2549) ผู้ที่กล่าวอ้างจึงมีหน้าที่นำสืบให้ได้ตามที่อ้างนั้น พยานหลักฐานจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนคำกล่าวอ้างของตน ความจริงในทางกฎหมายปรากฏจากการสืบสวนสอบสวนโดยการรวบรวมพยานหลักฐาน โดยการสืบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) หมายถึง “การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด” (สุวัฒน์ชัย ใจหาญ, 2530) ส่วนการสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) หมายถึง “การรวบรวมพยาน หลักฐานซึ่งอาจจะเป็นพยานบุคคล พยานวัตถุ พยานเอกสาร” (เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์, 2553) ส่วนพยานหลักฐานและการ

แสวงหาความจริง ในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ ในชั้นศาลมีการดำเนินการภายใต้กฎหมาย
 เถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม (จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์ และ
 ไพบุลย์ ชูวัฒนกิจ, 2560) โดยผู้เขียนสรุปได้ดังนี้

1. พยานหลักฐานเป็นข้อมูลอันสำคัญสำหรับคณะผู้พิจารณาทุกชั้น เพื่อให้
 พยานหลักฐานเป็นเครื่องพิสูจน์ข้อเท็จจริง เป็นเครื่องวินิจฉัยชี้ขาดสร้างความยุติธรรมให้แก่
 สังคม ตามกฎหมายเธรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม ข้อ 55 ระบุไว้
 3 ประเภท คือ 1) พยานบุคคล ได้แก่ บุคคลผู้เห็นเป็นพยานในกรณีต่าง ๆ ซึ่งพยานประเภทนี้
 มีไว้สำหรับเบิกความประกอบคำฟ้องของโจทก์หรือคำให้การแก้ของจำเลย โดยมีได้กำหนด
 คุณสมบัติของผู้เป็นพยานบุคคลไว้ชัดเจน 2) พยานเอกสาร ได้แก่ เอกสารที่ใช้เป็น
 พยานหลักฐาน โดยเทียบเคียงจากความในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 1 มาเป็นหลักฐาน
 บางอนุมาตรา ความว่า “กระดาศหรือวัตถุอื่นใด ซึ่งได้ทำให้ปรากฏความหมายด้วยตัวอักษร
 ตัวเลข ผัง หรือแบบแผนอย่างอื่น จะเป็นโดยวิธีพิมพ์ ถ่ายภาพ หรือวิธีอื่นอันเป็นหลักฐานแห่ง
 ความหมายนั้น” และ 3) พยานวัตถุ ได้แก่ สิ่งของใด ๆ อันเกี่ยวข้องกับกรณีนั้น ๆ อันอาจใช้
 เป็นพยานหลักฐานในกรณีนั้น ๆ ได้ (คณิต ณ นคร, 2549) ทั้งนี้ในการอ้างพยานหลักฐานนั้น ก็
 เพื่อพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ ของจำเลย ตามข้อสันนิษฐานตามกฎหมาย
 (Presumption of Law) ที่ว่า “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่า
 จะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิด” (Presumption of Innocence) (อุดม รัฐอมฤต,
 2558)

2. รูปแบบการแสวงหาความจริง ตามกฎหมายเธรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ.
 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม ข้อ 34 คณะพิจารณาสามารถสืบพยานหลักฐานด้วยตนเอง
 หรือแต่งตั้งให้พระวินยาธิการเป็นตัวแทนในการสืบพยาน หากมีความเห็นว่า หลักฐานที่ปรากฏ
 อยู่ไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิด หรือความบริสุทธิ์ให้ชัดเจน ที่เรียกว่า ระบบไต่สวน
 (Inquisitorial System) ส่วนหนึ่งได้รับอิทธิพลจากการใช้กฎหมายแบบลายลักษณ์อักษร (Civil
 Law) และกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ตามกฎหมายเธรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่า
 ด้วยการลงนิคหกรรม ได้รับแบบและแนวคิดจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของ
 ฝ่ายอาณาจักร โดยเจ้าคณะปกครอง เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี โดยเป็นผู้ควบคุม
 การค้นหาความจริงการรวบรวมและตรวจสอบพยานหลักฐาน สามารถแสวงหาและตรวจสอบ
 พยานของตุลาการเอง หรือแต่งตั้งให้พระวินยาธิการ (ตำรวจพระ) ทำหน้าที่แทน โดยมีอำนาจที่
 จะสืบพยานเพิ่มเติมหรือดสืบพยานเพื่อค้นหาข้อเท็จจริงให้ได้ใกล้เคียงความจริงมากที่สุด และมี
 อำนาจใช้ดุลพินิจได้กว้างขวางและยืดหยุ่นได้มาก และการพิจารณาวินิจฉัยส่วนใหญ่จะมี
 ลักษณะเป็นการดำเนินการระหว่างเจ้าคณะปกครอง (ตุลาการคณะสงฆ์) กับจำเลย โดยโจทก์มี
 บทบาทเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือเจ้าคณะปกครองในการค้นหาพยานหลักฐาน (Passive) เนื่องจาก
 ภาระในการแสวงหาพยานหลักฐานและการตรวจสอบพยานเป็นภาระของเจ้าคณะปกครอง

กล่าวโดยสรุปกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ ภายใต้กฎหมายอาญา มาตรา 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม สามารถนำพยานมาใช้ในชั้นศาลได้ 3 ประเภท คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ส่วนรูปแบบการแสวงหาความจริง ใช้ระบบไต่สวน (Inquisitorial System) เนื่องจากกฎหมายที่ใช้อยู่ในรูปแบบลายลักษณ์อักษร (Civil Law) และกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ได้รับอิทธิพลจากกระบวนการยุติธรรมฝ่ายอาณาจักร บทบาทในการแสวงหาความจริงส่วนใหญ่จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะปกครอง และจำเลย แต่ในส่วนของบทบาท หรือหน้าที่ของทนาย ไม่มีปรากฏให้เห็นในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์แต่อย่างใด แต่อาจใช้ไวยาจร ในฐานะเป็นนิติกรของวัด เป็นที่ปรึกษาด้านกฎหมายได้

การปกครองกับกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงอิทธิพลของระบบการปกครองคณะสงฆ์ ที่ส่งผลต่อตัวระบบศาลของคณะสงฆ์ในปัจจุบัน โดยใช้กฎหมายอาญา มาตรา 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2535 มาตรา 15 ตรี (5) ในการตราขึ้นเพื่อใช้ในการปกครองคณะสงฆ์ให้เกิดความเรียบร้อยดีงาม เป็นกรอบในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยแยกเป็น 2 ส่วน คือ ระบบตุลาการตามกฎหมายอาญา มาตรา 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม และกฎหมายอาญา มาตรา 21 (พ.ศ. 2538) ว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ ระบบการปกครองจะใช้กฎหมายอาญา มาตรา 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ และกฎหมายอาญา มาตรา 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจดังนี้

1. ระบบศาล ถูกขับเคลื่อนด้วยกฎหมายอาญา มาตรา 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิคหกรรม มีการแบ่งการพิจารณาออกเป็น 3 ชั้น คือ การพิจารณาชั้นต้น การพิจารณาชั้นอุทธรณ์ และการพิจารณาชั้นฎีกา โดยมีพระสังฆาธิการตั้งแต่ระดับเจ้าอาวาสวัด ไปจนถึงกรรมการมหาเถรสมาคม เป็นผู้ทำหน้าที่ตุลาการ ด้านการแสวงหาความจริงเป็นไปในลักษณะแบบระบบไต่สวน (Inquisitorial System) ซึ่งนอกจากหลักฐานที่จำเลยนำมาแสดงแล้ว ยังให้อำนาจเจ้าคณะปกครองเป็นผู้แสวงหาหลักฐานด้วยตนเอง หรือมอบหมายให้พระวินยาธิการ (ตำรวจพระ) หรือคณะทำงาน เป็นผู้แสวงหาหลักฐานในการประกอบการพิจารณา ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ทั้งโจทก์ และจำเลย กฎหมายอาญาดังกล่าวก็ให้ความสำคัญการใช้ข้อมูลพยานในการประกอบการพิจารณา คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือแม้พยานผู้เชี่ยวชาญ

2. ตุลาการ หรือผู้ทำหน้าที่พิจารณา ถูกขับเคลื่อนด้วยกฎหมายอาญา มาตรา 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า นอกจากเจ้าคณะปกครองในแต่ละชั้น จะมีอำนาจเกี่ยวกับการปกครองแล้ว อำนาจหน้าที่อันได้รับจากกฎหมายอาญา มาตรา 23 นี้ ยังทำให้เจ้าคณะปกครองในระดับชั้นต่าง ๆ สามารถวินิจฉัยการลง

นิกกรรม วินิจฉัยข้ออุทธรณ์คำสั่งหรือคำวินิจฉัย หรือมีอำนาจหน้าที่ในกรณีที่ได้รับมอบหมาย อย่างอื่นจากมหาเถรสมาคม รวมถึงแก้ไขข้อขัดข้องของเจ้าคณะปกครองให้เป็นไปโดยชอบ ทำให้พระภิกษุระดับเจ้าคณะปกครอง ที่มาจากการแต่งตั้งและมีอำนาจเป็นตุลาการโดยตำแหน่ง เมื่อมีข้อขัดแย้ง หรือข้อร้องเรียนเกิดขึ้น

3. คุณสมบัติและจริยธรรมของตุลาการ ถูกขับเคลื่อนด้วยกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ เพราะเหตุว่า เจ้าคณะปกครอง ก็คือ พระสังฆาธิการ และถือเป็นตุลาการตามอำนาจที่กฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ได้กำหนดไว้ ดังนั้น จึงถือว่าคุณสมบัติ และจริยธรรมของพระสังฆาธิการ ที่ระบุไว้ในกฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับนี้ ก็จัดเป็นคุณสมบัติและจริยธรรมของตุลาการคณะสงฆ์ด้วยเช่นกัน และในการได้มาซึ่งตุลาการตามกฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับนี้ เป็นการได้มาโดยการแต่งตั้ง (Appointment) ซึ่งเจ้าคณะปกครองที่มีตำแหน่งสูงกว่า จะทำการคัดเลือก และเสนอรายชื่อให้มหาเถรสมาคมเป็นผู้ลงนามเห็นชอบเพื่อทำการแต่งตั้งขึ้น โดยมีอายุพรรษาเข้ามาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก จึงถือว่า การแต่งตั้งมีการให้ความสำคัญแก่ตัวบุคคลมากกว่าความสามารถที่เหมาะสมแก่ตำแหน่ง

4. การลงนิกกรรม (การลงโทษ) ถูกขับเคลื่อนด้วยกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิกกรรม และกฎหมายมหาเถรสมาคมฉบับที่ 21 (พ.ศ. 2538) ว่าด้วยการให้พระภิกษุสละสมณเพศ ได้กล่าวถึงโทษที่ได้รับหลังจากการพิพากษาของฝ่ายตุลาการคณะสงฆ์ ซึ่งมีทั้งความผิดที่เกิดจากพระวินัย คำสั่งทางปกครองคณะสงฆ์ และความผิดทางฝ่ายบ้านเมือง ซึ่งโทษที่หนักที่สุด คือ การให้สละสมณเพศ และในกรณีที่ไม่ยอมรับนิกกรรม (โทษ) จากคณะสงฆ์ จำเลยจะต้องรับโทษทางอาญาร่วมด้วย เนื่องจากกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2521) ว่าด้วยการลงนิกกรรม ระบุว่า ผู้ที่ฝ่าฝืนคำวินิจฉัยของตุลาการคณะสงฆ์ ถือเป็นความผิดไม่ว่า โทษที่จะได้รับจะต้องสละสมณเพศหรือไม่ หากคำวินิจฉัยสิ้นสุดลงแล้วและไม่ยอมรับ ต้องสละสมณเพศ และรับโทษทางอาญาจำคุกไม่เกิน 1 ปี ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2535 มาตรา 43

5. การรักษาจริยาพระสังฆาธิการ รูปแบบการถ่วงดุลอำนาจ เพื่อมิให้เจ้าคณะปกครองใช้อำนาจเกินขอบเขต ตามกฎหมายมหาเถรสมาคม ฉบับที่ 24 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ หมวดจริยาพระสังฆาธิการ (จรรยาบรรณผู้ปกครอง) ข้อ 45 ที่พระสังฆาธิการต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ถึงแม้ว่าจะสามารถทัดทานคำสั่งได้ แต่ในทางพฤตินัยก็ยังไม่ปรากฏให้เห็น ถือเป็นช่องว่างอย่างหนึ่ง ที่ทำให้เจ้าคณะปกครองชั้นสูงเข้ามาแทรกแซงการพิจารณาของตุลาการได้ เมื่อผู้บังคับบัญชาชั้นสูงมีดุลยพินิจอย่างไร ตุลาการคณะสงฆ์ก็จำต้องวินิจฉัยให้สอดคล้องกับดุลยพินิจนั้น ๆ ผลจากการถูกแทรกแซงทำให้ตุลาการวินิจฉัยคดีโดยไม่ละเอียด ทั้งนี้มาจากคณะสงฆ์ปฏิบัติตามสายการบังคับบัญชา และเข้ารับตำแหน่งด้วยการแต่งตั้ง ทั้งมีการร่วมอำนาจการปกครอง อำนาจนิติบัญญัติ

และอำนาจตุลาการ เข้าไว้ที่เจ้าคณะปกครองเพียงตำแหน่งเดียว จึงมีการถูกแทรกแซงอำนาจได้ง่าย

จากข้อมูลข้างต้นผู้เขียนจึงวิเคราะห์ต่อว่า อิทธิพลจากระบบการปกครองคณะสงฆ์ทำให้เกิดกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมทั้งระบบศาลแบบไต่สวน มีตุลาการและพระวินยาธิการ (ตำรวจพระหรือผู้ควบคุมกฎ) ที่ทำหน้าที่ในการป้องปรามปราบปรามพระภิกษุที่มีความประพฤติไม่เหมาะสม แต่ทั้งนี้ในทางกลับกันตุลาการที่เข้ามามีบทบาท ซึ่งขาดข้อพิพาทที่เกิดขึ้นกลับไม่ได้มีการระบุถึงคุณสมบัติที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางกฎหมายโดยตรง ทำให้คุณสมบัติที่ตุลาการควรจะมีนั้นขาดหายไป เช่น ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายฝ่ายอาญาจักร ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายวิธีสบัญญัติ เป็นต้น ในส่วนการได้มาซึ่งตุลาการเป็นไปในลักษณะการแต่งตั้งตามคุณสมบัติ ให้ความสำคัญกับตัวบุคคล ซึ่งมีอายุพรรษาเข้ามาเป็นคุณสมบัติอย่างหนึ่งที่จะพิจารณาแต่งตั้งตำแหน่งของคณะสงฆ์ จึงอาจเรียกได้ว่า “ระบบอาวุโส” ตามธรรมเนียมของคณะสงฆ์โดยการคัดสรรตุลาการ จะให้ความสำคัญแก่ตัวบุคคลมากกว่าคุณสมบัติเฉพาะด้าน เมื่อพระภิกษุที่เข้ามาเป็นตุลาการถูกแต่งตั้งจากเจ้าคณะปกครองที่มีตำแหน่งสูงกว่า การปฏิบัติงานจะเป็นไปตามหน้าที่ และส่วนหนึ่งเป็นไปตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา โดยผู้ใต้บังคับบัญชาที่ถูกแต่งตั้งมาเป็นคนปฏิบัติตามคำสั่ง เนื่องจากถูกแต่งตั้งมาจากยศที่สูงกว่า เมื่อเวลาผ่านไปจึงอาจเรียกได้ว่า “ระบบอุปถัมภ์”

ดังนั้นการปฏิบัติงาน หรือการตัดสินข้อพิพาท จึงอาจเป็นไปเพื่อความพึงพอใจของผู้บังคับบัญชาส่วนหนึ่ง และขาดเอกภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งไม่ควรเกิดขึ้นกับพระภิกษุผู้ทำหน้าที่ตุลาการ ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น คือ ขั้นตอนการชี้ขาดข้อพิพาทพระภิกษุผู้เป็นจำเลย ซึ่งความผิดบางประเภทเป็นที่ถูกกล่าวถึงมากในโลกโซเชียลมีเดีย (Social Media) ทำให้ถูกพิพากษาลงนิคหกรรมที่ร้ายแรงอยู่เสมอ เพื่อรักษาความเชื่อมั่น ความมั่นคง และความสงบเรียบร้อยที่อาจมีต่อการปกครองของคณะสงฆ์ โดยละทิ้งขั้นตอนที่ควรดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ และในบางกรณีที่มีคดีอาญาร่วมด้วย ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2535 มาตรา 29 และ 30 ที่ให้อำนาจพนักงานสอบสวน อัยการ และศาล มีอำนาจควบคุมตัวพระภิกษุให้สละสมณเพศ หากต้องการควบคุมตัวไว้ ทำให้พระภิกษุไม่สามารถกลับมาทำกิจวัตรของสงฆ์ได้ตามปกติ ซึ่งเจ้าคณะปกครองสามารถใช้เทคนิคของกฎหมายเพื่อช่วยเหลือหรือนำจำเลยมาควบคุมที่ศาสนสถานได้

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่จากการวิเคราะห์การปกครองคณะสงฆ์และกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ โดยปัจจุบันอำนาจบริหาร อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจตุลาการ เจ้าคณะปกครองมีบทบาทสำคัญเพียงผู้เดียว ในการดำเนินการ หรือสั่งการตามกฎหมายระเบียบและดุลยพินิจ การได้มาซึ่งเจ้าคณะปกครองเป็นไปในรูปแบบ “ระบบอาวุโส” ตามธรรมเนียมของคณะสงฆ์ โดยให้

ความสำคัญกับตัวบุคคลมากกว่าความสามารถ เจ้าคณะปกครองส่วนใหญ่จึงมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอต่อการทำหน้าที่ตุลาการ ทำให้การปฏิบัติงานถูกแทรกแซงจากผู้บังคับบัญชาชั้นสูง และปฏิบัติงานเพื่อสนองคำสั่งของผู้บังคับบัญชาที่แต่งตั้งมา ผู้เขียนจึงเสนอให้มีการแยกอำนาจตุลาการออกจากอำนาจบริหาร ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2535 มาตรา 45 “พระภิกษุที่มีตำแหน่งทางการปกครอง ถือเป็นเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา” ซึ่งตามกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 23 (พ.ศ. 2541) ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์ ไม่เพียงแต่เจ้าคณะปกครองเท่านั้นที่เป็นเจ้าพนักงาน แต่ยังรวมถึงรองเจ้าคณะปกครองด้วยที่สามารถเข้ามาทำหน้าที่แทนเจ้าคณะปกครอง

ดังนั้น อำนาจตุลาการสามารถกระจายให้แก่พระภิกษุตำแหน่งรองเจ้าคณะปกครองในแต่ละชั้นปฏิบัติหน้าที่แทนได้ ซึ่งนอกจากจะช่วยลดภาระงานของเจ้าคณะปกครองแล้วยังทำให้รองเจ้าคณะปกครองเข้ามามีบทบาทต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์มากขึ้น ซึ่งการสรรหาพระภิกษุที่จะเข้ามารับตำแหน่งรองเจ้าคณะปกครอง เพื่อเป็นตุลาการคณะสงฆ์ ยังสามารถเพิ่มคุณสมบัติที่แตกต่างจากเจ้าคณะปกครองได้ เช่น ความรู้ความสามารถทางด้านกฎหมายทางฝ่ายอาณาจักร การสำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย จากมหาวิทยาลัยสงฆ์ชั้นนำของประเทศ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันพระภิกษุสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถคุณสมบัติดังกล่าว ก็มีจำนวนไม่น้อย เพียงแต่ต้องแก้ไขระเบียบให้สอดคล้องกับการถ่ายโอนอำนาจ ซึ่งการถ่ายโอนอำนาจนั้นอาจเป็นไปได้ยากและใช้เวลานาน แต่ผู้เขียนมองว่า อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต หากมีการผลักดันจากเจ้าคณะปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

บทสรุป

กระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์แบ่งระบบศาลออกเป็น 3 ชั้น คือ ชั้นต้น ชั้นอุทธรณ์ และชั้นฎีกา มีเจ้าคณะปกครองทำหน้าที่เป็นตุลาการคณะสงฆ์โดยตำแหน่ง ซึ่งเป็นอำนาจที่มาพร้อมกับตำแหน่งเจ้าคณะปกครองโดยการแต่งตั้ง (Appointment) ทั้งมีพระวินยาธิการ (ตำรวจพระ) เป็นเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือในกระบวนการ พยานที่ใช้ประกอบการพิจารณา ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ ใช้การแสวงหาความจริงแบบระบบไต่สวน (Inquisitorial System) และกฎหมายที่บังคับใช้มีลักษณะเป็นลายลักษณ์อักษร (Civil Law) แยกเป็น พระธรรมวินัย พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และกฎหมายฝ่ายอาณาจักร ทั้งนี้ เจ้าคณะปกครองถือว่าเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในกระบวนการยุติธรรมคณะสงฆ์ มีอำนาจบริหารอำนาจตุลาการ และอำนาจนิติบัญญัติ รวมอยู่ที่บุคคลคนเดียวในลักษณะรวมอำนาจ ซึ่งตามหลักสากล อำนาจทั้ง 3 ไม่ควรอยู่รวมกัน และเจ้าคณะปกครองอาจมีความรู้ความสามารถไม่เพียงพอต่อการใช้อำนาจตุลาการ เนื่องจากเป็นตุลาการโดยตำแหน่ง จึงนำมาซึ่งแนวคิดริเริ่มที่จะแยกอำนาจตุลาการออกจากเจ้าคณะปกครอง ถ่ายโอนอำนาจให้แก่รองเจ้าคณะปกครอง เพื่อแบ่งเบาภาระหน้าที่ของเจ้าคณะปกครองและเพิ่มบทบาทการบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้รอง

เจ้าคณะมากขึ้น ซึ่งการถ่ายโอนอำนาจนั้นอาจเป็นไปได้ยากและใช้เวลานาน แต่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคตหากมีการผลักดันจากเจ้าคณะปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการแยกอำนาจตุลาการ ออกจากอำนาจบริหารและอำนาจนิติบัญญัตินั้น จุดแข็งจุดอ่อน และแนวโน้มความเป็นไปได้ยังคงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาต่อไป ในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กฎหมายมหาชน ฉบับที่ 11 พุทธศักราช 2521 ว่าด้วยการลงนิคมกรรม.
- กฎหมายมหาชน ฉบับที่ 23 พุทธศักราช 2541 ว่าด้วยระเบียบการปกครองคณะสงฆ์.
- กฎหมายมหาชน ฉบับที่ 24 พุทธศักราช 2541 ว่าด้วยการแต่งตั้งถอดถอนพระสังฆาธิการ.
- กฤษฎา แสงเจริญทรัพย์. (2559). พฤติกรรมอาชญากรในมุมมองทางจิตวิทยา: ศึกษากรณีทฤษฎีบุคลิกภาพ คดี Nathan Leopold และ Richard Loeb. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 2(3), 318-392.
- เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2553). *คำอธิบาย หลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่าด้วยการดำเนินคดีในชั้นตอน ก่อนการพิจารณา*. กรุงเทพฯ: พลสยาม.
- คณิต ณ นคร. (2549). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วิญญูชน.
- จิราภรณ์ อัจฉริยะประสิทธิ์, ไพบูลย์ ชูวัฒนกิจ. (2560). “ความจริง” ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาไทย: มุมมองทางกฎหมายใน วรรณกรรมเรื่อง รากบุญ ของ ช่อมณี. *วารสารนิติสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 10(2), 23-46.
- พระมหาเสาร์คำ ธมฺมธีโร, ภัสนันท์ พ่วงเถื่อน. (2563). หลักธรรมมาภิบาลในกระบวนการยุติธรรมของคณะสงฆ์ในจังหวัดชลบุรี. *วารสาร มจร สังคมปริทรรศน์*, 9(1), 135-147.
- พระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535. (2535, 4 มีนาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 109, ตอน 106 ก. หน้า 5-11.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล. (2549). *นิติศาสตร์ไทยเชิงวิพากษ์*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.
- สุวัฒน์ชัย ใจหาญ. (2530). *คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา*. กรุงเทพฯ: มิตรนราการพิมพ์.
- อุดม รัฐอมฤต. (2558). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยานหลักฐาน*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

สุขภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

Buddhist Well-Being and Human Security Development

สมาน ศิริเจริญสุข¹

Saman Siricharernsook

Received: April 16, 2022

Revised: May 18, 2022

Accepted: May 20, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.128

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอสุขภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ พบว่า สุขภาวะเป็นการดูแลรักษา การป้องกัน และการเยียวยาทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติประยุกต์ใช้หลักธรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดูแล การป้องกันและการเยียวยาชีวิต โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ การส่งเสริมกำลังใจให้ผู้ป่วยหนัก มีความหวังที่จะดูแลรักษาใจซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด ขณะที่สุขภาวะเชิงพุทธเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากเป็นหลักแห่งความจริงของธรรมชาติ โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบในร่างกาย คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตปัญญา ทุกคนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญาไม่สามารถแยกออกจากกันได้และความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องอยู่ในภาวะสมดุลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีสุขภาวะที่ดี

คำสำคัญ: สุขภาวะ, สุขภาวะเชิงพุทธ, การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

Abstract

This academic article aims to present Buddhist well-being and human security development. It is found that well-being health is care, prevention and healing of physical, social and mental health. All human beings need to practice and apply Dhamma principles to be part of care, prevention and healing, especially encouraging the critically ill to have hope to take care of the heart,

¹ หัวหน้าคณะในศาลแพ่ง; Presiding Judge of the Civil Court

Corresponding author, e-mail: smansiri2504@gmail.com, Tel. 056-219999

which is considered the most important. While Buddhist well-being is an alternative to developing human security because it is the principle of nature's truth by considering the body elements, namely physical, mental, social and intellectual that everyone can learn on their own. Thus, physical, mental and intellectual development are inseparable and such relationships must be in balance in order to achieve the goal of good health.

Keywords: Well-being, Buddhist Well-being, Human Security Development

บทนำ

คำว่า “สุขภาวะ” และ “สุขภาพ” ในภาษาบาลีเดิมก็เป็นคำเดียวกันและ “สุขภาวะ” ก็เป็นคำเดิมในภาษาบาลี เราใช้คำในภาษาไทยที่แผลง “ว” เป็น “พ” เป็นสุขภาพ เรื่อยมา ต่อมามีการพิจารณาเรื่องของสุขภาพในทางที่กว้างขึ้นตามแนวทางที่องค์การอนามัยโลกได้ชี้แนะและให้คำจำกัดความไว้นานแล้วตั้งแต่ก่อตั้งองค์การอนามัยโลกเมื่อ 50 กว่าปีมาแล้วว่า คำว่า “สุขภาพ” หมายถึง ความสมบูรณ์ บริบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจและสังคม หรืออยู่ในสังคมได้ด้วยความสุขโดยไม่มีข้อจำกัด ปราศจากโรคหรือปราศจากความพิการ ต่อมาในระยะหลังเรื่องของสุขภาพก็มีการขยายความกว้างขึ้นไปอีกว่าไม่เพียงแต่ร่างกาย จิตใจและสังคม แต่มีความหมายครอบคลุมถึงสิ่งที่ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Spiritual Well-being ด้วย ซึ่งต่อมาก็ได้ข้อยู่ว่าน่าจะหมายถึงสุขภาวะทางด้านของปัญญา เข้ามาประกอบด้วยและทิศทางของการที่จะพูดเรื่องสุขภาพนี้ ได้มีการเปลี่ยนจุดเน้นเดิมซึ่งพูดถึงเรื่องการแก้ปัญหาเมื่อเกิดโรคร้ายไข้เจ็บขึ้นแล้วเป็นหลัก ก่อนที่ต่อมาพยายามเน้นในเรื่องของการป้องกันหรือการสร้างเสริมสุขภาพก่อนที่จะเกิดโรคขึ้นควบคู่กันไปด้วย โดยเชื่อว่าวิธีการอย่างนี้ที่กล่าวนี้จะช่วยให้เราสามารถที่จะสร้างสุขภาพได้ ดีกว่า หรือพูดในภาษาที่สั้น ๆ ว่าเน้นที่การสร้างนำซ่อม

แนวคิดสุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ

คำว่า “ผู้นำ” เป็นการมองที่เน้นไปที่ตัวบุคคล เรามักจะได้ยินคำพูดที่ใช้เรียกแทนผู้นำในทิศทางคำว่า “สุขภาพ” ในคัมภีร์พระไตรปิฎก มีคำกล่าวที่บ่งถึงภาวะการมีสุขภาพกายดี มีอยู่ 2 คำ คือ คำว่า “อัปปาพาโร” มีความเจ็บป่วยน้อย หรือ “อัปปาตังโก” มีโรคน้อย เช่น “ภิกษุ ในธรรมวินัยนี้... เป็นผู้มัวอาพาธน้อย มีโรคเบาบาง” (ม.ม.(ไทย) 13/379/464)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) (2548) อธิบายว่า “สุขภาวะ” หรือ “สุขภาพ” เป็น คำเดียวกันในภาษาบาลี แต่ภาษาไทยแผลง “ว” เป็น “พ” เป็นคำว่า “สุขภาพ” เมื่อความหมายของสุขภาพคือสุขภาพทางกาย จิต สังคม และปัญญา จึงสื่อความหมายใกล้ความสุขภาวะที่ปลอดทุกข์ เป็นสุข เป็นภาวะที่สมบูรณ์ คำสมัยใหม่เรียกว่า “องค์รวม” ความสุขแนวพุทธหรือสุขภาพแนวพุทธ ประกอบด้วยลักษณะที่เป็นวิชา (ความสว่างผ่องใส) วิมุตติ (ความหลุดพ้น เป็นอิสระ) (พระสุนทรภักดีคุณ, 2559) วิสุทธิ (ความหมจดจ ไม่ขุ่นมัวเศร้าหมอง) สันติ

(ความสงบไม่รื้อรจนกระวน กระวาย) ซึ่งเป็นภาวะที่เป็นความดีงามของชีวิต นับเป็นเวลาประมาณ 50 ปีที่ผ่านมาองค์การอนามัยโลก (World Health Organization) ซึ่งเรียกโดยย่อว่า WHO ได้ให้บทนิยามของคำว่า “สุขภาพ” ไว้ว่า “สุขภาพ คือ ความสุขที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ไม่เพียงแต่ความปราศจากโรคหรือทุพพลภาพเท่านั้น” ความหมายของคำว่า สุขภาพดังกล่าวนี้ใช้กันแพร่หลายทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในวงการแพทย์และสาธารณสุข ต่อมาผู้เชี่ยวชาญขององค์การอนามัยโลกหลายคนมีความเห็น ว่าบทนิยามที่ได้ให้ไว้ยังขาดความสมบูรณ์ น่าจะมีการเพิ่มองค์ประกอบทางจิตวิญญาณเข้าไปด้วย ดังนั้นคำจำกัดความของสุขภาพขององค์การอนามัยโลก คำว่า “สุขภาพ” หรือ Health จึง หมายถึงสุขภาพที่สมบูรณ์ ใช้คำว่า “Complete Well-being” ทางกาย (Physical) ทางจิต (Mental) ทางสังคม (Social) และทางจิตวิญญาณ (Spiritual) (พระครูสังฆรักษ์ปรีชา ฐิตญาโณ (หงส์ทอง) และคณะ, 2564) ฉะนั้นคำจำกัดความดังกล่าวเป็นคำนิยามที่ลึกที่สุดกว้างที่สุด ครอบคลุมทุกอย่างทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางจิต วิญญาณ สุขภาพจึงไม่ใช่เรื่องโรค เรื่องโรงพยาบาลหรือเรื่องยา เท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่ครอบคลุมไปทั้งหมด (ประเวศ วะสี, 2548)

กล่าวโดยสรุป สุขภาพจะเป็นการดูแลสุขภาพ การป้องกัน และการเยียวยาทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจ มนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องปฏิบัติประยุกต์ใช้หลักธรรม เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการดูแล การป้องกันและการเยียวยาชีวิต โดยเฉพาะทางด้านจิตใจ การส่งเสริมกำลังใจให้ผู้ป่วยหนัก มีความหวังที่จะดูแลสุขภาพใจซึ่งถือว่าสำคัญที่สุด เพื่อผู้ป่วยสามารถประคองจิตที่ดีของตนได้ตลอดไป จนกว่าจะสิ้นชีวิต หรือหากประคองจิตได้ถึงขั้นสูงสุด คือ การบรรลุธรรมได้ พร้อมกับการสิ้นชีวิต ที่พระพุทธศาสนาเรียกว่า “ชีวิตสมัสสี” ถือว่าเป็นการบรรลุเป้าหมายชีวิตในโอกาสสุดท้ายที่สูงที่สุด (เสาวนีย์ ฤดี, 2554)

แนวทางการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

ปีพุทธศักราช 2548 คณะรัฐมนตรีได้รับทราบตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอกรอบแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ซึ่งเป็นแนวคิดใหม่ที่ปรากฏในรายงาน “การพัฒนามนุษย์ ค.ศ. 1994” ของสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (UNDP) โดยมีเป้าหมายเกี่ยวกับมนุษย์ 2 ประการ คือ

- 1) มนุษย์ทุกคนจะต้องปลอดภัยจากความกลัว (Freedom from fear)
- 2) มนุษย์ทุกคนจะต้องปลอดภัยจากความขาดแคลนหรือความต้องการ (Freedom from want)

(Freedom from want)

จากแนวคิดข้างต้นนับเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดความมั่นคงของชาติ อันประกอบด้วยรัฐและดินแดนมาเป็นความมั่นคงของประชาชนในฐานะองค์กรประกอบพื้นฐานของชาติ โดยรัฐบาลได้ให้ความสำคัญในการผลักดันแนวคิดใหม่ เรื่อง ความมั่นคงของมนุษย์ในการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง โดยการจัดตั้งกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 มีอำนาจหน้าที่ในการ

พัฒนาสังคม การสร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาคในสังคมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพและความมั่นคงในชีวิต สถาบันครอบครัวและชุมชน ความมั่นคงของมนุษย์เป็นเรื่องของความมั่นคงของปัจเจกบุคคลและชุมชน มีความหมายถึง สภาวะที่พ้น ไปจากความต้องการพื้นฐาน (Freedom from Want) และความหวาดกลัว (Freedom from Fear) แนวคิดความมั่นคงของมนุษย์ให้ความสำคัญกับสิทธิมนุษยชน การปลอดจากความขัดแย้ง ความยุติธรรม และการขาด เสถียรภาพทั้งในทางเศรษฐกิจและสังคม เมื่อผนวกกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกแล้วแต่ชี้ให้เห็นถึง ความจำเป็นในการทบทวนธรรมชาติ ขอบเขตและความหมายของความมั่นคงของมนุษย์ในภาวะปัจจุบันรวมถึง การสร้างมาตรการจัดการกับความไม่มั่นคงของมนุษย์ที่ไม่ใช่เป็นเพียงฝ่ายสนอง และไม่เกี่ยวข้องกับภาวะฉุกเฉิน ในการจัดการกับภาวะตื่นตระหนกหรือความอ่อนไหวหลัก ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วไป จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องมีแนวทางการทำงานด้านความมั่นคงของมนุษย์ในเชิงรุกให้มากขึ้นเพื่อจะเป็นแนวทางให้ภาครัฐและภาคีในสังคมได้ ประสานการทำงานเพื่อจะเสริมศักยภาพในการจัดการกับความเสี่ยง (สนิท สัตโยภาส, 2559)

แนวทางการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์มีการจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1) แนวทางการพัฒนาสุขภาพอนามัย

มิติที่ถือเป็นหัวใจหรือสำคัญต่อความสุขหรือความมั่นคงของมนุษย์ คือ สุขภาพอนามัย และความสุขในครอบครัว ส่วนมิติอื่น ๆ เช่น การมีงานทำและรายได้ ความมั่นคงส่วนบุคคล การเมืองและธรรมาภิบาล การสนับสนุนทางสังคม/ที่อยู่อาศัย การศึกษา สังคม วัฒนธรรม และสิทธิความเท่าเทียม ดังนั้นแนวทางในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ที่สำคัญจึงต้องวางรากฐานจากความมั่นคงในครอบครัว และสร้างสุขภาพอนามัยที่ดี ภายหลังจากที่ร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงและอยู่ในครอบครัวที่มีความสุขแล้ว จึงก้าวสู่การพัฒนา มิติงานและรายได้ เพิ่มความมั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน แสวงหาการยอมรับทางสังคม และการมีส่วนร่วมในการเมืองและธรรมาภิบาล ส่วนสุดท้ายที่จำเป็นเป็นอันดับต่อไป คือ การพัฒนาด้านที่อยู่อาศัย การศึกษา สังคมและวัฒนธรรม และสิทธิความเป็นธรรม สุขภาพอนามัยที่ดีต้องมาควบคู่กับการมีสุขภาพจิตหรือสุขภาพใจที่ดีด้วย เพราะทั้งสองประการเป็นสิ่งที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน การดูแลสุขภาพ การออกกำลังกาย และการทำจิตใจให้แจ่มใสเบิกบาน เป็นหลักปฏิบัติอย่างง่ายที่ทำให้มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์แข็งแรง

2) แนวทางการพัฒนาครอบครัว

ความมั่นคงด้านครอบครัว คือ การที่สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการร่วมรับผิดชอบในภาระของครอบครัว การสร้างครอบครัวให้เข้มแข็งนั้นต้องประกอบด้วยคุณค่าที่ไม่ใช่ตัวเงินหรือวัตถุนิยม แต่เป็นการใช้จิตวิญญาณและคุณค่าของความสัมพันธ์ สัมพันธภาพ ความรักความผูกพันกันภายในครอบครัว มีตัวชี้วัดความเข้มแข็ง ดังนี้ (1) ความเป็นปึกแผ่นในครอบครัวได้อยู่ร่วมกัน (2) มีเศรษฐกิจพอเพียง (3) มีสิ่งแวดล้อมที่ดี มีที่อยู่อาศัย (4) พ่อแม่เลี้ยงดูลูกเป็น ลูกจะฉลาด เป็นคนดี มี

ความสุข ขณะที่พ่อแม่ก็ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเอง และ (5) มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง หลักสำคัญของการมีครอบครัวที่อบอุ่น คือ การมีส่วนร่วมและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกครอบครัว การไม่รู้สึกลิดเดียว ว้าว ความรักใคร่ปรองดองกันและความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัว สิ่งที่ควรหลีกเลี่ยงคือ “ความรุนแรงในครอบครัว” บ้านหรือครอบครัวควรเป็นที่ที่ปลอดภัยสำหรับทุกคน แต่หากครอบครัวกระทำความรุนแรงต่อกัน ไม่ว่าจะ เป็น ความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ การล่วงละเมิดทางเพศ การละเลยทอดทิ้งไม่ดูแลหรือทางเศรษฐกิจ ย่อมส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของบุคคลโดยตรง ดังนั้นความรักความเข้าใจและการช่วยเหลือเกื้อกูล ตลอดจนความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของสมาชิกครอบครัวทุกคนนำมาซึ่งความเป็นครอบครัวเข้มแข็ง และมีความสุขได้

3) แนวทางการพัฒนางานและรายได้

ความมั่นคงของมนุษย์อีกด้านที่สำคัญ คือ การมีงานทำและการมีรายได้เพราะทั้งสองสิ่งนี้นำมาซึ่งปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในชีวิต เป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจที่สะท้อนให้เห็นสถานภาพและความเป็นอยู่ วิธีการดำเนินชีวิต และในแง่มุมหนึ่งสามารถบ่งบอกได้ถึงคุณภาพชีวิตของบุคคล การมีงานทำเพื่อหารายได้มาตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิต ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ทั้งในแง่ของปัจเจกบุคคลและระบบโครงสร้างทางสังคม นอกจากนี้ประเด็นข้างต้นสิ่งที่สำคัญที่ส่งเสริมความมั่นคงให้กับรายได้และฐานะทางเศรษฐกิจ คือ การออม ดังนั้นต้องการออมจึงต้องปลูกฝังให้เป็นนิสัย ออมตามสัดส่วนที่เหมาะสมระหว่างรายรับและรายจ่าย เพื่อสามารถนำออกมาใช้จ่ายฉุกเฉินหรือเมื่อต้องการเป็นพิเศษ ในส่วนของหนี้สิน หากมีภาระหนี้สินต้องคำนึงถึงประโยชน์แท้จริงที่จะได้รับ เช่น การกู้เงินซื้อบ้าน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญและมีประโยชน์แท้จริงทั้งยังเป็นทรัพย์สิน ต่างจากการเป็นหนี้เพราะการพนัน หรือหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทรัพย์สินเพิ่มเติม

4) แนวทางการพัฒนาความมั่นคงส่วนบุคคล

ความมั่นคงส่วนบุคคล คือ การปลอดภัยและรู้สึกปลอดภัยจากการประทุษร้ายทางร่างกายและทรัพย์สิน ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของบุคคลนั้น มีความเชื่อมโยงกับระบบสังคมโดยรวม กล่าวคือ ความปลอดภัยเป็นความต้องลำดับต้นและเป็นหลักสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนมีสิทธิได้รับอย่างเท่าเทียมกัน สิทธิของบุคคลจะถูกล่วงละเมิดมิได้ ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมจึงต้องมีกฎเกณฑ์ มีกฎหมายที่เป็นหลักปฏิบัติและควบคุมสังคมในอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข ความมั่นคงส่วนบุคคลนี้สามารถมองในด้านปัจเจกบุคคลและสังคมโดยรวม กล่าวคือ ความปลอดภัยทั้งในชีวิตและทรัพย์สินต้องอาศัยทั้งสองด้านในการดำเนินงานควบคู่กันจึงจะเกิดประสิทธิภาพ การดูแลตนเองและการเฝ้าระวังโดยสังคมช่วยกันสอดส่องดูแลจะเป็นเครื่องมือช่วยให้เกิดความมั่นคงด้านนี้มากยิ่งขึ้น

5) แนวทางการพัฒนาการเมืองและธรรมาภิบาล

ความมั่นคงด้านการเมืองและธรรมาภิบาล คือ การที่บุคคลมีส่วนร่วมทางการเมืองประเภทและระดับต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมจากหน่วยงานและบุคลากรของรัฐ นอกจากนี้ยังรู้สึกไว้วางใจในความโปร่งใสของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐ แนวคิดการมีส่วนร่วมได้รับความนิยมนและเป็นความพยายามของและทุกภาคส่วนที่จะสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม หลักคิดนี้เองเป็นที่มาของการเมืองภาคประชาที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในระบบการเมืองในลักษณะต่าง ๆ

6) แนวทางการพัฒนาการสนับสนุนทางสังคม

ความมั่นคงด้านการสนับสนุนทางสังคม คือ การที่บุคคลมีบุคคล องค์กร หรือหน่วยงานที่พร้อมจะให้การช่วยเหลือ หรือได้รับการคุ้มครองและสามารถเข้าถึงบริการของสังคมได้โดยมีข้อจำกัดน้อย มีความรู้สึกมีคุณค่าและมีความสุขในชีวิต การสนับสนุนทางสังคมเป็นปัจจัยที่สำคัญของการสร้างความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคล เนื่องจากการอยู่ร่วมกัน การทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน ดังนั้นการช่วยเหลือเกื้อกูลกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ วิธีการเข้าถึงการสนับสนุนทางสังคมที่ดี คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เริ่มจากในชุมชนของเรา การรับทราบข่าวสารข้อมูล การสร้างเครือข่ายการรู้จักเครือข่ายทางสังคม เช่น เครือข่ายคนรักสุขภาพ เครือข่ายสหกรณ์ออมทรัพย์ เครือข่ายผู้สูงอายุหรือคนพิการ เป็นต้น จะทำให้ได้รับการสนับสนุนทางสังคมมากขึ้น ขณะเดียวกันเราก็จะเป็นผู้ให้การสนับสนุนทางสังคมกับบุคคลอื่นเช่นกัน

7) แนวทางการพัฒนาอยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย คือ การมีสิทธิครอบครองที่อยู่อาศัยที่มีสภาพมั่นคง มีสาธารณูปโภคพื้นฐานที่พอเพียง อยู่ภายใต้สิ่งแวดล้อมที่ดี และมีทางเข้า-ออกที่สะดวก ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยอย่างหนึ่งที่บ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตและความมั่นคงปลอดภัย เนื่องจากที่อยู่อาศัยเป็นหนึ่งในปัจจัยพื้นฐานสี่ประการสำคัญ ที่พักอาศัย ทำเลที่ตั้ง การขนส่งมวลชน แหล่งสาธารณูปโภค ควรมีอยู่บริเวณใกล้กันเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการและการอำนวยความสะดวก ให้ชีวิตมีความสุขมากขึ้น

8) แนวทางการพัฒนาทางการศึกษา

ความมั่นคงทางการศึกษา คือ การได้รับการศึกษาที่อย่างน้อยไม่ต่ำกว่า การศึกษาภาคบังคับและการได้รับการศึกษาต่อเนื่องอย่างเท่าเทียม ตลอดจนได้ใช้ความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพตรงตามการศึกษาที่ได้รับ การศึกษาไม่ใช่สิ่งที่เรียนรู้ได้เฉพาะช่วงวัยหรือในสถานศึกษาเท่านั้นแต่การศึกษา การเรียนรู้สามารถทำได้ตลอดเวลา การเพิ่มพูนศักยภาพ ความรู้ความสามารถและทักษะต่าง ๆ การศึกษาสำหรับวัยเรียนหรือการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเทคนิคง่าย ๆ คือการตั้งใจศึกษาเรียน การศึกษาจะประสบความสำเร็จได้มิใช่แค่ตัวเด็กเท่านั้น ครู/อาจารย์ พ่อแม่/ผู้ปกครอง นโยบายสวัสดิการด้านการศึกษา คือ ส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้

9) แนวทางการพัฒนาสังคมวัฒนธรรม

ความมั่นคงด้านสังคม-วัฒนธรรม คือ การที่บุคคลมีเวลาปลอดจากภารกิจการงาน เพื่อใช้สำหรับการพักผ่อนอย่างพอเพียง ตลอดจนการติดตามข่าวสารด้านสังคม-วัฒนธรรมอย่างสม่ำเสมอ ใช้เวลาในการพัฒนาทางจิตใจ โดยการปฏิบัติศาสนกิจ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชน

10) แนวทางการพัฒนาสิทธิและความเป็นธรรม

ความมั่นคงด้านสิทธิและความเป็นธรรม คือ การที่บุคคลได้รับการเคารพในสิทธิ ไม่ถูกล่วงละเมิดสิทธิ และรู้สึกถึงการได้รับโอกาสจากสังคมอย่างเท่าเทียมและเป็นธรรม

แนวทางการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ทั้ง 10 มิติ มีวิธีการง่าย ๆ ซึ่งทำได้ตลอดเวลาและหลายคนทำอยู่เป็นกิจวัตร แต่บางคนอาจละเลยมองข้ามเพราะเป็นเรื่องใกล้ตัวจนบางครั้งไม่ให้ความสำคัญ หากพิจารณาในภาพรวมจะเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างแต่ละมิติที่ส่งผลเกี่ยวเนื่องกัน เช่น ด้านสุขภาพอนามัยกับด้านที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อมที่ดีย่อมส่งเสริมให้คนมีสุขภาพดีตามไปด้วย หรือ ด้านการศึกษากับด้านสิทธิและความเป็นธรรม เรามีความรู้มีข้อมูลย่อมเป็นการง่ายต่อการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ดังนั้นคิดว่าการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ระดับบุคคลต้องพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน โดยความร่วมมือและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อประโยชน์สุขอย่างแท้จริงกับประชาชนทุกคนอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และเป็นธรรม

แนวคิดสู่ภาวะเชิงพุทธกับการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์

หลักคำสอนในพระพุทธศาสนามีลักษณะเป็นองค์รวมในความหมายต่าง ๆ ทุกหลักธรรม ซึ่งอาจย้อนไปพิจารณาตั้งแต่จุดเริ่มต้นก็มีลักษณะเป็นแบบองค์รวมไม่เอียงไปทางมุ่งแสวงหาและเสพแต่ความสุขทางกาย บำรุงบำเรอจนเกินพอดีที่เรียกว่า “กามสุขัลลิกานุโยค” หรือการมุ่งแต่ความหลุดพ้นอิสระจนกระทั่งมุ่งทำลายและจำกัดความต้องการ ความจำเป็นทางกายโดยอาจมองเอียงสุดถึงความสมบูรณ์ทางกายเป็นอุปสรรคต่อชีวิตทางจิตใจที่เรียกว่า “อัตตakilมกานุโยค” เจ้าชายสิทธัตถะทรงสละความสุขสุดโต่งทางกาย โดยดำริว่าเป็นทางที่ปกปิดไม่ให้มีโอกาสในการแสวงหาความสุขทางจิตใจและได้มุ่งดำเนินชีวิตอีกแบบในการละเลยต่อสุขภาวะทางกายถึงหกปีก่อนที่จะเข้าใจว่าวิธีการที่ไม่สมดุลดังกล่าวก็ไม่ใช่ทาง จึงหันมาดูแลสุขภาวะทางกายเล็กน้อยตามตน แนวคำสอนสายกลางที่มีดุลยภาพด้วยการ ไขว่คว้าความพอดี จึงเรียกว่าทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา (สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส), 2546) หรือข้อปฏิบัติที่เป็นสายกลาง ไม่เอียงทางใดทางหนึ่งซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงตามกฎแห่งเหตุผลและความเป็นไป ตามองค์ประกอบและตัวแปรที่พอดีที่เรียกว่า มัชฌิมนธรรมเทศนา (ที.ม.(ไทย) 10/299/348)

ปัจจุบันหากพูดถึงเรื่องสุขภาวะที่สมบูรณ์ สุขภาพ คือ สุขภาวะที่สมบูรณ์ทั้งทางกาย ทางจิต ทางสังคม และทางปัญญาจะมีองค์ประกอบอยู่ 4 มิติ ด้วยกันคือ 1) สุขภาวะทางกาย ประกอบด้วย ร่างกายแข็งแรง ปลอดภัย มีสัมมาชีพ 2) สุขภาวะทางจิต ประกอบด้วย ความดี ความงาม ความสวย ความมีสติ 3) สุขภาวะทางสังคม ประกอบด้วย สังคมสัมพันธ์ สังคมเข้มแข็ง สังคมยุติธรรม สังคมสันติ และ 4) สุขภาวะทางปัญญา ประกอบด้วย ปัญญาารู้รอบรู้เท่าทัน ปัญญาทำเป็น ปัญญาอยู่ร่วมกันเป็น ปัญญาบรรลุอิสรภาพ สุขภาวะทั้ง 4 เรื่องไม่ได้แยกกันอยู่เป็นกอง ๆ แต่ว่าเชื่อมโยงอยู่ในกันและกันทั้งหมด ซึ่งสุขภาวะด้านหนึ่งที่ครอบคลุมและไปเชื่อมโยงกับสุขภาวะในอีกสามมิติ ซึ่งการมีสุขภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งสี่มิติที่กล่าวมาไม่ได้เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญเพียงแค่พื้นฐานที่จะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีเท่านั้น แต่มีความสำคัญต่อทุกองค์ประกอบของการที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากสุขภาวะหรือสุขภาพ ไม่ใช่เรื่องการไม่มีโรคเท่านั้น แต่หมายถึงความถูกต้อง เหมาะสม ทั้งหมดของมนุษย์และของสังคม (ประเวศ วะสี, 2551)

1) สุขภาวะทางกาย (Physical Health)

สุขภาวะทางกาย คือ การที่มีสุขภาพทางกายดี มีปัจจัยสี่พอเพียงแก่การดำเนินชีวิต ไม่เป็นโรคขาดอาหาร ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคร้ายใด ๆ มีสวัสดิภาพในชีวิต ตลอดจนอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี คือ ปราศจากมลภาวะ เป็นต้น ปัจจุบันเป็นยุคบริโภคนิยม คนในสังคมขาดสมดุลระหว่างสุขภาพกายที่สมดุลกับการดำเนินชีวิต คือ “บริโภคมากและออกกำลังกายน้อยเกินไป” ทุกวันนี้ “ต้องอยู่พอดีกินพอดี” เพราะถ้า “อยู่ดีกินดี” ก็จะลงเอยอย่างที่ว่าเป็นคือ “อ้วน” แล้วก็เจ็บป่วยง่าย

2) สุขภาวะทางจิต (Spiritual Health)

สุขภาวะทางจิต คือ การที่มีจิตปลอดพ้นจากความทุกข์ ไม่เครียด มีอารมณ์ในเชิงบวก เช่น ความเมตตา ความผาสุก ปลอดพ้นจากโรคจิต หรือว่าโรคประสาท หรือความบีบคั้นทางจิตใจ การที่องค์การอนามัยโลกได้มีการกำหนดนิยามของสุขภาพใหม่ โดยเพิ่มมิติด้านจิตเข้าไป โดยประเทศไทยได้มีการแปล Spiritual Well-being ว่า “สุขภาวะทางจิต” เป็นความรู้สึก สุข สงบ จากการเข้าถึงมิติที่สูงส่งของจิต อาจจะกล่าวได้ว่า ความรู้สึกทางศาสนาเป็นธรรมชาติของมนุษย์ มนุษย์นั้นมีความรู้สึกสำนึกคุณของธรรมชาติรอบตัว เห็นคุณค่าของธรรมชาติ ความรู้สึกสำนึกคุณและคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ เป็นความดีงามของมนุษย์ การมีความดีงามอันเนื่องจากการปฏิบัติตนอย่างสอดคล้องกับธรรมชาติ หรือเป็นหนึ่งในสิ่งสูงสุดทางศาสนานั้น ทำให้มนุษย์รู้สึกอิ่มเต็ม เกิดความสมบูรณ์ในตัวเอง ขณะเดียวกัน JoAnn Hungelmann (1996) ได้แบ่งองค์ประกอบของสุขภาวะทางจิตไว้ 3 มิติ คือ (1) มิติของความศรัทธาและความเชื่อ เป็นความเชื่อด้านจิตวิญญาณ เป้าหมายในชีวิต สัมพันธภาพระหว่างความเชื่อด้านจิตกับแนวทางการดำเนินชีวิต (2) มิติของชีวิตและความรับผิดชอบของตนเอง เป็นความเชื่อในอำนาจสูงสุด การให้อภัยผู้อื่น ยอมรับการเปลี่ยนแปลงหรือตัดสินใจในชีวิต และ (3)

มิติของความพึงพอใจในชีวิต เป็นการตั้งเป้าหมาย ยอมรับใน สถานการณ์ของชีวิต รักใคร่กัน และรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

3) สุขภาวะทางสังคม (Social Health)

สุขภาวะทางสังคม คือ การมีสวัสดิภาพที่ราบรื่น กลมกลืนทั้งในระดับ ครอบครัว ในระดับชุมชนไปจนถึงสังคม ได้รับการเคารพ ได้รับการเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เรียกว่าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่อบอุ่น ครอบครัวเข้มแข็ง ซึ่งเชื่อมโยงกับสุขภาวะทางจิตความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้แก่ สมาชิกในครอบครัว เพื่อนฝูง เพื่อนร่วมงานและเพื่อนบ้าน ทั้งนี้มีการแสดงให้เห็นว่า การสนับสนุนของสังคม มีส่วนสำคัญในการช่วยให้ร่างกาย สามารถฟื้นตัวจากโรคภัยไข้เจ็บได้เร็วขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดผลกระทบของความเครียด ที่มีต่อสุขภาวะทางกาย และทางอารมณ์ รวมทั้งยังช่วยลดอัตราการเจ็บป่วย และอัตราการตายด้วย

4) สุขภาวะทางปัญญา (Intellectual Health)

สุขภาวะทางปัญญา คือ การที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับชีวิต สามารถวางใจ วางใจได้อย่างถูกต้อง คิดดี คิดเป็นและเห็นตรง จนกระทั่งสามารถแก้ไขปัญหาชีวิต หรือ แก้ปัญหาการทำงานได้ด้วยตัวเอง ปัญญาเป็นศูนย์กลาง ถ้าปราศจากปัญญา สุขภาวะทางกาย ทางจิต และทางสังคมก็เป็นไปไม่ได้ การพัฒนาปัญญาต้องนำไปสู่การพัฒนากาย จิต และสังคม การพัฒนากาย จิต และสังคม ต้องนำไปสู่การพัฒนาปัญญาทั้ง 4 ร่วมกัน ประกอบด้วย (1) ปัญญาารู้รอบรู้เท่าทันการรู้เท่าทันปัญหาแม้ยังไม่ได้แก้ปัญหา ก็ทำให้ความเป็นปัญหาหมดไปได้ (2) ปัญญาทำเป็น หมายถึง ปัญญาที่เกิดจากการลงมือทำและทำเป็น (3) ปัญญาอยู่ร่วมกันเป็น ได้แก่ปัญญาที่คำนึงถึงการอยู่ร่วมกัน (Living Together) ไม่ใช่ตัวใครตัวมันเป็นเอกเทศ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในทุกระดับ รวมทั้งร่วมคิดร่วมทำเป็นชุมชนเข้มแข็ง และประชาสังคม มีการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ และ (4) ปัญญาบรรลุอิสรภาพ เพราะความไม่รู้จักมนุษย์ ยึดถือตัวตนของตนเองเป็นศูนย์กลาง จึงขัดแย้งกับความจริง ความขัดแย้งคือทุกข์หรือความทุกข์ อาการของการเอาตัวเองเป็นใหญ่ หากประกอบด้วยปัญญาทั้ง 4 จึงเกิดสุขภาวะที่สมบูรณ์ได้ ดังนั้นสุขภาวะทางปัญญาเกิดจากการเรียนรู้ที่ทำให้รู้รอบ รู้เท่าทันสรรพสิ่ง เรียนรู้ให้ทำเป็น เรียนรู้เพื่อการอยู่ร่วมกัน และการเรียนรู้เพื่อบรรลุอิสรภาพ การเรียนรู้ดังกล่าวทำให้เกิดสุขภาวะทางกาย สุขภาวะทางจิต สุขภาวะทางสังคม และสุขภาวะทางปัญญา รวมกันเป็นสุขภาวะที่สมบูรณ์ สุขภาวะที่สมบูรณ์เกิดจากการเรียนรู้ที่ดี การเรียนรู้ที่ดีจึงเป็นสิ่งที่ประเสริฐที่สุดของมนุษย์ จึงเป็นหน้าที่ของเราที่จะแสวงหาและช่วยให้เพื่อนมนุษย์ได้พบการเรียนรู้ที่ดี

ขณะที่การพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวมตามแนวพระพุทธศาสนาเป็นกระบวนการคิดวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการดำเนินชีวิตเพื่อเป็นการเสริมสร้างสุขภาพทางกาย และสุขภาพทางจิต เพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง และมีจิตใจที่ผ่องใสบริสุทธิ์ ซึ่งลักษณะที่สมบูรณ์นี้ทางพระพุทธศาสนาเรียกว่า วิชชา (ความสว่างไสว กระจ่างแจ่มแจ้ง) วิมุตติ (ความหลุดพ้นเป็นอิสระ) วิสุทธิ (ความบริสุทธิ์) และสันติ (ความสงบ) ดังนั้นหลักธรรมที่เราสามารถใช้

เตือนตัวเองในทุกขณะ ภายใต้กระบวนการของจิต “จิตรู้ จิตตื่น และจิตเบิกบาน” อันเป็นพื้นฐานในการกำหนดสมาธิในการปฏิบัติรูปแบบต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง และทำให้เกิดการพัฒนา รูปแบบในการดำเนินชีวิตและแสวงหาหนทางแห่งการดับทุกข์ตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ หากต้องการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม หรือการพัฒนาความสุขที่ยั่งยืน ต้องรู้จักพัฒนาตนเองตามหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเพื่อให้เข้าใจถึงสัจธรรมที่แท้จริงของชีวิตตามหลักพุทธธรรมว่าชีวิตที่ดี เป็นอย่างไร เมื่อเข้าใจจุดมุ่งหมายของตนเองแล้ว จึงควรย้าเตือนตนเองอยู่เสมอว่าการแสวงหาความสุขที่ยั่งยืนนั้นเป็นเช่นไร (พระครูวิรุฬหสุวรรณดิทธิกนตธมโม, 2564)

กล่าวโดยสรุปว่า สุขภาวะเชิงพุทธเป็นทางเลือกหนึ่งในการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ เนื่องจากเป็นหลักแห่งความจริงของธรรมชาติ โดยพิจารณาถึงองค์ประกอบในร่างกาย คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตปัญญา ทุกคนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ และปัญญาไม่สามารถแยกออกจากกันได้และความสัมพันธ์ดังกล่าวต้องอยู่ในภาวะสมดุลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการมีสุขภาวะที่ดี

สรุปผล

ความมั่นคงของมนุษย์เป็นการที่คนในสังคมหนึ่งจะดำรงชีพอยู่ได้อย่างมั่นคงและผาสุก ปัจจัยที่มีความสำคัญคงไม่ได้มีแค่ในระดับของปัจเจกเท่านั้น นั่นเป็นเพราะภายใต้ความเปลี่ยนแปลงของสังคมไทยและโลกในปัจจุบัน ความไม่มั่นคงและ ภัยคุกคามที่มีต่อความมั่นคงของมนุษย์มีมากมายหลากหลายรูปแบบ อีกทั้งยังมีลักษณะที่ซับซ้อนและเชื่อมโยงถึงกันในแต่ละประเด็น ในมุมมองตามหลักพระพุทธศาสนาแล้ว สุขภาพหรือสุขภาวะไม่ใช่เรื่องของการปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเท่านั้น แต่จะต้องมีองค์ประกอบดังนี้ คือ วิชา-ความสว่าง วิมุตติ-ความเสรี วิสุทธิ-ความสะอาด และสันติ-ความสงบ เพราะการขาดองค์ประกอบอย่างหนึ่งอย่างใดย่อมทำให้ยอมทำให้ชีวิตเสียสมดุล การพัฒนาความสุภาพที่สมบูรณ์จึงต้องพัฒนาทั้งระดับภายในตัวบุคคล

องค์ความรู้ใหม่

ความมั่นคงมนุษย์เป็นเรื่องของการที่มนุษย์ทุกคนจะสามารถมีชีวิตอยู่โดยปลอดภัยจากความเสี่ยงและภัยคุกคามต่อการดำรงชีพในรูปแบบต่าง ๆ ได้รับหลักประกันการคุ้มครองที่เหมาะสมต่อเหตุการณ์ร้ายไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพเพื่อเติบโตและใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมผู้อื่น การปฏิบัติตามแนวทางหลักคำสอนพระพุทธศาสนา จึงเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เพราะมีผลโดยตรงต่อการอยู่ดีมีสุขของมนุษย์ ซึ่งถือว่าเป็นสุขสูงสุดหรือสุขที่เกิดจากขัดเกลากิเลสออกจากใจ เป็นการหลุดพ้น (วิมุตติสุข) จากสิ่งไม่เที่ยง ไม่จีรัง ไม่มั่นคง เสริมสร้างสันติสุขและความมั่นคงของมนุษย์โดยปราศจากทรัพย์สินสมบัติ

ภายนอก และเป็นความมั่นคงที่เกิดขึ้นจากจิตใจของเราเองซึ่งถือว่าเป็นจุดศูนย์รวมความมั่นคง (Centre of Security) การดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกวันนี้

เอกสารอ้างอิง

- ประเวศ วะสี. (2548). การจัดการความรู้: กระบวนการปลดปล่อยมนุษย์สู่ศักยภาพ เสรีภาพ และความสุข. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการจัดการความรู้เพื่อสังคม.
- ประเวศ วะสี. (2551). *สุขภาวะที่สมบูรณ์ สุขภาวะ 4 x 4 = 16*. เข้าถึงได้จาก <https://www.doctor.or.th/article/detail/5694>.
- พระครูวิรุฬหสุวรรณดิตร กนตธมโม. (2564). พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสุขภาพแบบองค์รวม. ใน *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติครั้งที่ 7 “วิถีพุทธ วิถีชุมชน รากฐานชีวิตศรัทธาเชิงสังคมล้านนาในสังคมวิถีใหม่”* (น. 844-848). ลำพูน: วิทยาลัยสงฆ์ลำพูน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุตพัฒนาภรณ์. (2563). แนวทางการส่งเสริมสุขภาวะในพระพุทธศาสนา ตามแนวทางพุทธเถรวาท. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 5(1), 57-68.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2548). สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ. *พุทธจักร*, 59(11), 5-10.
- พระสุนทรกิตติคุณ. (2559). หลักพุทธธรรมกับการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมในผู้สูงอายุ. *วารสารมหาจุฬาราชวิทยาลัย*, 3(1), 11-25
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สนธิ สัตโยภาส. (2559). แรงงานต่างด้าวกับความมั่นคงทางสังคม. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 7(1), 193-207.
- สมนึก หงษ์ยิ้ม. (2564). พุทธวิธีการสร้างเสริมสุขภาพแบบองค์รวมอย่างยั่งยืน. *วารสารพุทธนวัตกรรมการปริทรรศน์*, 2(1), 212-220.
- สำนักงานปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ (สปรส). (2546). สุขภาพทางจิตวิญญาณสู่สุขภาพทางปัญญา. กรุงเทพฯ: วิชาการพิมพ์.
- เสาวนีย์ ฤดี. (2554). สุขภาวะองค์รวมแนวพุทธ: กรณีศึกษาผู้ป่วยโรคเบาหวานโรงพยาบาลราชวิถี. (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาชีวิตและความตาย). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Hungelmann, J. et al. (1996). Focus on spiritual well-being harmonious interconnectedness of mind-body-spirit. *Geratric Nursing*, 17(6), 262-266.

บทวิจารณ์หนังสือ

พาราณสี คือ อินเดียแท้

Varanasi is the Real India

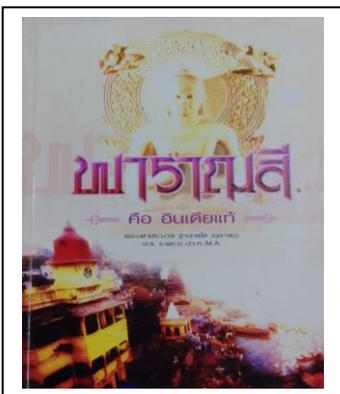
พระนพดล สุทธิธมโม (มูณฑาทิ)¹ และศิริโรจน์ นามเสนา²
Noppadol Suttithammo (Moonthadee) and Sirirote Namsena

Received: September 02, 2021

Revised: December 13, 2021

Accepted: January 30, 2022

DOI: 10.14456/jra.2022.129

ผู้เขียน: พระมหาประมวล ฐานทตฺโต (บุลาลม)

จำนวนหน้า: 264

ปีที่พิมพ์: 2548

ครั้งที่พิมพ์: 1

สถานที่พิมพ์: บริษัท สำนักพิมพ์ร่มธรรม จำกัด

บทคัดย่อ

บทวิจารณ์หนังสือเรื่อง “พาราณสี คือ อินเดียแท้” นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการอธิบายเรื่องราวของเมืองพาราณสี ที่อยู่ในประเทศอินเดีย เพื่อให้ทราบถึงความเป็นมา ความศรัทธา ประเพณีและพิธีกรรมของชาวฮินดู ทำให้เกิดความเลื่อมใสและศรัทธาของเหล่าศาสนิกชนจึงได้มาสักการะเพื่อระลึกถึงพระพุทธองค์ที่สังเวชนียสถานทั้ง 4 แห่ง คือ สถานที่ประสูติ สถานที่ตรัสรู้ สถานที่แสดงปฐมเทศนา สถานที่ปรินิพพาน เป็นศูนย์กลางของนักศาสนาและปรัชญาต่างมาศึกษา ที่มหาวิทยาลัยกาซีฮินดู หรือมหาวิทยาลัยบาณาร์สฮินดู เมืองพาราณสีเป็นสถานที่ทรงประกาศพระธรรมจักรแสดงพระปฐมเทศนาชื่อ “ธัมจักกัปปวัตตนสูตร” และทรงได้แสดงพระธรรมเทศนาชื่อ “อนันนลักขณสูตร” ทำให้พระปัญจวัคคีย์ทั้ง 5 หลุดพ้นจากกิเลสทั้งปวง เป็นการตรัสรู้ของสาวก

¹⁻² มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: manoppoldop@gmail.com, Tel.093-2748505

เกิดขึ้นที่ “สารนาถ” จึงทำให้มีความสำคัญและเป็นทีกล่าวขานไปทุกมุมโลกทำให้นักแสวงบุญทั่วสารทิศอยากมาเที่ยวชมเมือง “พาราณสี” เพราะเชื่อว่าหากใครได้มาเที่ยวชมเมืองพาราณสีแล้วก็ขึ้นชื่อว่าได้มาถึง “อินเดีย”

คำสำคัญ: พาราณสี, อินเดียแท้, พระมหาประมวล ฐานทตโต (บุลาลม)

Abstract

This book review of “Varanasi is the Real India” aims to explain the story of Varanasi in India to know the history, faith, traditions and rituals of Hindus that causes the faithfulness of people who have come to pay homage to the Buddha at the Four Buddhist Holy Places, namely the Buddha’s birth place, enlightenment place, first sermon place and pass away place. It is the center of people interested in religion and philosophy who come to study at Kashi Hindu University or Banaras Hindu University. Varanasi is the place where the Dharma Chakra was announced and gave his first sermon titled "Dhammacakkapavattana Sutta" and preached a sermon titled " Anattalakkhaṇa Sutta" which made 5 Pancavaggi free from all defilements. It is the enlightenment of the disciples taking place at Sarnath, making it important and being known all over the world, making pilgrims all over the world want to come and visit "Varanasi" because they believe that if traveling to Varanasi is known as visiting India.

Keywords: Varanasi, Real India, Phra Maha Pramuan Thanadatto (Bulalom)

บทนำ

ในสมัยโบราณพบหลักฐานทางพระพุทธศาสนา เรียกอินเดียว่า “ชมพูทวีป” (Jambudvīpa) แต่ชาวอินเดียเรียกประเทศของตนว่า “ภารตวรรษ” หรือ “ภารต” (Bharata) หมายถึงที่อยู่ของชาวภารต ซึ่งเป็นพระนามของพระเจ้าภรต และประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาฮินดู จึงเรียกชื่อประเทศของตนว่า “ฮินดูสถาน” หรือ “ฮินดูสตานี” (Hindustani) คำว่า “อินเดีย” เป็นคำใหม่ เกิดขึ้นจากชื่อของแม่น้ำสินธุชาวเปอร์เซียเปลี่ยนเสียง และเรียกเพี้ยนกันมาโดยลำดับว่า “สินธุ ฮินดู ไฮดู” ชาวกรีกเรียกว่า “อินดิส” อังกฤษเรียกว่า “อินเดีย” ตามลำดับ คนอินเดีย มองอินเดียในฐานะประเทศที่เป็นปึกแผ่นแน่นอนนามีทุกอย่างตั้งแต่ต่ำสุดจนถึงสูงสุด สำหรับชาวต่างชาติแล้ว กลับเห็นว่า อินเดีย คือ ประเทศที่มีความสลับซับซ้อน วุ่นวาย นำทิ้ง ลึกลับ ลึกซึ่งน่าอัศจรรย์ และเป็นประเทศที่หาคำตอบได้ยากยิ่ง

เครื่องหมายประจำชาติ (National Emblem) หรือสัญลักษณ์ คือ ตราประจำราชการแผ่นดิน ของประเทศอินเดียนั้นได้ดัดแปลงมาจากเสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นรูปหัวสิงห์ 4

เศียร หันหลังชนกันบนยอดเสาหิน ซึ่งพบที่สารนาถ เมืองพาราณสี รัฐอุตตรประเทศ พระเจ้าอโศกมหาราชทรงสร้างขึ้นในศตวรรษที่ 3 ก่อนคริสตกาล เพื่อเป็นเครื่องหมายแสดงบริเวณตำแหน่งที่สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทรงแสดงพระปฐมเทศนา อันประกอบด้วยทางแห่งความสงบและความหลุดพ้น ให้แพร่หลายไปทั่วทิศทั้ง 4 แห่งจักรวาล

สิงโตทั้ง 4 เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ ความกล้าหาญ และความมั่นใจ สถิตอยู่บนแท่นกลม แท่นกลมนี้ล้อมรอบด้วยสัตว์อีก 4 ชนิด ขนาดย่อม ๆ สัตว์เหล่านี้เปรียบเสมือนผู้พิทักษ์ทิศทั้ง 4 คือ 1) สิงโต พิศัยทิศเหนือ 2) ช้าง พิศัยทิศตะวันออก 3) ม้า พิศัยทิศใต้ และ 4) วัว พิศัยทิศตะวันตก

ธงชาติ (National Flag) ของประเทศอินเดีย ออกแบบให้เป็นสัญลักษณ์แห่งเสรีภาพ เป็นธงไตรรงค์แนวนอน ประกอบด้วย 3 สี คือ สีส้ม เป็นสัญลักษณ์แทนความกล้าหาญ ความเสียสละและจิตที่สละวาง สีขาว เป็นสัญลักษณ์แทนความบริสุทธิ์ และความจริง และสีเขียว เป็นสัญลักษณ์แทนความเชื่อมั่นศรัทธา และความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นที่พึงของสรรพสิ่ง

เพลงชาติ (National Anthem) คือ เพลง “ชนะ คณะ มนะ” (Jana-gana-mana) ซึ่งแต่งโดยกวีชื่อ “รพินทรนาถ ฐากูล” (Rabindranath Tagore) ได้รับเลือกให้เป็นเพลงชาติของอินเดีย เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2493 เพลงนี้ถูกนำมาขับร้องเป็นครั้งแรก เมื่อวันที่ 27 ธันวาคม 2454 ระหว่างที่มีการประชุมพรรค อินเดียเนชั่นแนล คอนเกรส (The National Congress) ที่เมืองกัลกัตตา รพินทรนาถ ฐากูล ได้แปลเนื้อร้องของเพลงเป็นภาษาอังกฤษ เมื่อ 2462 โดยให้ชื่อเพลงว่า “รุ่งอรุณของอินเดีย”

เนื้อเรื่อง

พาราณสี เป็นเมืองศูนย์กลางหรือ “หัวใจ” ของศาสนาฮินดู ชาวฮินดูเชื่อว่า พาราณสีเป็นบันไดสู่สวรรค์ เป็นเมืองของพระศิวะมหาเทพผู้ยิ่งใหญ่ (The City of Shiva) เป็นแผ่นดินแห่งความศักดิ์สิทธิ์ (Hely Land) หนึ่งใน 7 แห่ง ของอินเดีย ได้แก่ 1) หริทวาร (Haradhavar) 2) อุชเชนี (Ujjaini) 3) มธุรา (Mathure) 4) อโยธยา (Ayodhya) 5) ทวารกะ (Dvaraka) 6) คอนจีเวรัม (Kanchiveram) และ 7) พาราณสี (Varanasi)

พาราณสีเป็นเมืองต้นกำเนิดตราแผ่นดินของประเทศอินเดียที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน คือสัญลักษณ์จากหัวเสาหินพระเจ้าอโศกมหาราช ได้แก่ สิงห์สี่เศียรหันหลังชนกัน ซึ่งยังคงเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานพาราณสียังมีโรงงานผลิตและซ่อมบำรุงหัวจักรรถไฟของอินเดีย ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชีย และเป็นอันดับ 2 ของโลก มีสถานีชุมทางรถไฟกว่า 80 ราย มีรถไฟโดยสารผ่านเข้าออกกว่า 80 ขบวนต่อวัน อีกทั้งยังเป็นแหล่งผลิตผ้าไหมเนื้อดีเป็นสินค้าส่งออก ที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลก และยังเป็นศูนย์กลางการศึกษาปรัชญา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น และพาราณสีเป็นเมืองที่มีมหาวิทยาลัยที่เก่าแก่ และยิ่งใหญ่เป็นอันดับสามของโลก นั่นคือ “มหาวิทยาลัยบานารัสฮินดู” หรือรู้จักกันในนาม B.H.U. มีนักศึกษาจากทุกรัฐของอินเดีย และจากประเทศต่าง ๆ อีกมากมาย เดินทางมาศึกษาได้ขาด รวมทั้งเป็นศูนย์กลาง การท่องเที่ยวของคนทุกชาติชั้นวรรณะ จากทั่วทุก

มมุโลก พาราณสี จึงเป็นจุดดึงดูดผู้คนจากทั่วสารทิศให้แวะมาเยี่ยมชมอยู่เสมอ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1) คำว่าพาราณสี (Bharanari) มีปรากฏอยู่ในคัมภีร์มหากาพย์รามายณะและมหากาพย์มหาภารตะ ซึ่งเป็นคัมภีร์เก่าแก่และมีชื่อเสียงของอินเดีย คำว่า “พาราณสี” เป็นคำในภาษาบาลี และเป็นคำเดียวกันกับ คำว่า “วารานสี” (Varanasi) อันเป็นคำในภาษาสันสกฤตคัมภีร์อรรถกถาของพระพุทธศาสนา ได้ให้ความหมายว่า “พาราณสี” ไว้ว่า “สุดตนะเต ตวา พาราริยานติ พาราณสานาม นที, พาราณสาย อวิทุเร ภาว นครี พาราณสี”

2) พาราณสีเมื่ออดีต ก่อนพุทธกาล “แคว้นกาสิ” (ปัจจุบัน คือ บริเวณเมืองอัลลฮะบาด Allahabad) มีเมืองหลวงชื่อ “พาราณสี” เป็นมหานครที่มีความสำคัญทางการเมืองมาก และมักจะทำสงครามกับมหานครแคว้นโกศลอยู่เนือง ๆ ซึ่งกาสิจะเป็นฝ่ายชนะ ในสมัยนั้นกาสิเป็นแคว้นที่มีอำนาจมากที่สุดดินแดนอินเดียตอนเหนือ พอถึงสมัยพุทธกาลอำนาจของแคว้นกาสิได้อ่อนกำลังลง ดินแดนส่วนใหญ่ตกไปอยู่ในอำนาจการปกครองของกษัตริย์แห่งแคว้นโกศล และบางส่วนอยู่ในอำนาจของแคว้นมคธ ต่อมาแคว้นโกศลและแคว้นมคธ ได้ทำสงครามกัน มคธเป็นฝ่ายชนะ แคว้นกาสิจึงได้หลุดจากอำนาจของพระเจ้าปเสนทิโกศล ไปอยู่ในอำนาจของพระเจ้าอชาตศัตรูแห่งแคว้นมคธ

3) ผ้าไหมพาราณสี ดังได้กล่าวไปแล้วว่า เมืองพาราณสีเป็นเมืองที่มีชื่อเสียงเรื่องการค้าขาย สินค้าที่สำคัญที่ส่งออกเป็นสินค้าหลัก คือ “ผ้าไหมกาสิ” หรือผ้ากาสิกพัสตร์ ซึ่งมีชื่อเสียงโด่งดังด้านคุณภาพ เป็นที่นิยมของผู้คนในสมัยโบราณ เพราะมีความละเอียดอ่อนนุ่ม ฝีมือในการกระทำก็ประณีตงดงาม แม้กระทั่งในราชสำนักต่าง ๆ ก็ใช้ผ้าจากแคว้นกาสิแห่งนี้เป็นเครื่องทรง ดังปรากฏความตอนหนึ่งในสุขุมลสูตร กล่าวถึงเจ้าชายสิทธัตถะ เมื่อครั้งยังดำรงตำแหน่งเจ้าชายแห่งราชสกุลกบิลพัสดุ์ว่าทรงเคยใช้สอยผ้าเมืองกาสิเป็นภูษาทรง ซึ่งพระพุทธองค์ทรงนำมาเล่าให้ภิกษุทั้งหลายฟังว่า “ภิกษุทั้งหลาย ไม่เพียงแต่เราจะใช้ไม้จันทร์แคว้นกาสิเท่านั้น ถึงผ้าโพก ผ้าถุง ผ้าห่ม และเสื่อของเราล้วนทำใน แคว้นกาสิ ทั้งนั้น”

4) พาราณสีกับพระโพธิสัตว์ ตามคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนากล่าวไว้ว่า ก่อนตรัสรู้พระพุทธเจ้าทรงดำรงอยู่ในฐานะ “พระโพธิสัตว์” คือ ผู้บำเพ็ญมรรค 4 เพื่อบรรลุโพธิ ได้แก่ ผู้สร้างบารมีเพื่อตรัสรู้ หรือผู้ผูกพันอยู่กับการแสวงหาความรู้ การบรรลุความรู้ที่สูงที่สุด หรือความรู้ที่เรียกว่า “ตรัสรู้” นั้น จะสำเร็จได้ด้วยการสร้างบารมี คือ สำเร็จมาด้วยการเพิ่มพูนความดีด้านต่าง ๆ โดยลำดับ เมื่อความดีที่เรียกว่า “บารมี” สมบูรณ์ก็เป็นพลังนำเข้าสู่กระบวนการตรัสรู้ บารมีซึ่งผู้เป็นพระโพธิสัตว์ต้องบำเพ็ญ ก็คือ “ทศบารมี” หรือบารมี 10 ประการ ได้แก่ ทานบารมี ศีลบารมี เนกขัมมบารมี ปัญญาบารมี วิริยบารมี ขันติบารมี สัจบารมี อธิษฐานบารมี เมตตาบารมี และอุเบกขาบารมี บรรดาบารมีทั้ง 10 ประการนี้ ต้องบำเพ็ญให้สมบูรณ์ถึง 3 ระดับ คือ ระดับธรรมดา (บารมี) ระดับปานกลาง (อุปบารมี) และระดับสูงสุด (ปรมัตถบารมี)

5) พาราณสีกับพระเจ้าพรหมทัต เมื่อกล่าวถึงความเก่าแก่และเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีมาแล้ว โดยเฉพาะเมื่อกล่าวถึง การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในอดีตกาลพระนามของพระเจ้า “พรหมทัต” จะเป็นพระนามที่คู่กันมากับเมืองพาราณสีโดยตลอด ดังมีวลีที่คุ้นหูอยู่เสมอว่า “ใน

อดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองราชย์สมบัติในพระนครพาราณสี” พระเจ้าพรหมทัตจึงเป็นเสมือนตัวแทนของเมืองพาราณสีตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน อย่างไม่ขาดสาย ประดุกแม่น้ำคงคา ที่ยังไหลพัดผ่านเมืองพาราณสีมาตลอดกาลอันยาวนาน พรหมทัต จึงเคยเป็นพระนามของพระพุทธเจ้าในอดีตชาตินั่นเอง ดังพระคำรัสที่ปรากฏในตอนท้ายของชาดกหลายเรื่องว่า “ภิกษุทั้งหลาย พระเจ้าพรหมทัตในครั้งนั้น ก็ คือเรตถาคตในบัดนี้” “พรหมทัต” จึงเป็นสัญลักษณ์หรือเอกลักษณ์ประจำเมืองพาราณสี มาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์จวบจนถึงปัจจุบันนี้

6) พาราณสีในยุคปัจจุบัน ประเทศอินเดีย ได้รับเอกราชจากอังกฤษ ในวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2490 รัฐบาลอินเดียได้ออกประกาศยกเลิกระบบการปกครองแบบราชา มหากษัตริย์หรือมหाराช พระราชาทุกหัวเมืองต้องสละตำแหน่ง และต้องคืนพระราชวังคืนให้แก่แผ่นดิน อยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ใหญ่ที่สุดในโลก ระบบมหाराชแห่งอินเดียที่มีตำนานมากกว่า 5000 ปี ได้ยุติบทบาทลงในที่สุด พระเจ้าพรหมทัตมหाराชแห่งนครพาราณสี ก็ตกอยู่ในฐานะเช่นนั้นเหมือนกัน ทรงหมัดหน้าที่การปกครองและบริหารงานต่าง ๆ ทรงดำรงพระองค์อยู่ในฐานะประชาชนผู้มีอันจะกินผู้หนึ่ง เท่าเทียมกับประชาชนทั่วไป แต่ชาวเมืองพาราณสียังเรียกขานยกย่องพระองค์ว่า “มหाराช” หรือ “พระเจ้าพรหมทัต” เช่นเดิม และยังทรงดำรงตำแหน่ง “อธิการบดี” มหาวิทยาลัยเมืองพาราณสีอีกด้วย ถึงอย่างไรก็ตาม พาราณสีแม้จะไม่มีพระเจ้าพรหมทัตประทับอยู่แล้วดังเช่นในอดีตที่ผ่านมา แต่พระเจ้าพรหมทัตยังคงประทับอยู่ในดวงใจของประชาชนชาวพาราณสี และเมืองพาราณสีก็จะดำเนินต่อไปตราบเท่าที่ลมหายใจยังอยู่

7) พาราณสีกับแม่น้ำคงคา สัญลักษณ์ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของเมืองพาราณสี คือ “แม่น้ำคงคา” คงไม่มีใครเลยที่ไม่เคยได้ยินคำว่า “แม่พระคงคา” หรือ “พระแม่คงคา” แต่มีน้อยคนนักที่จะทราบประวัติความเป็นมาของแม่น้ำคงคา ที่ต่างคนรู้จักดีเพราะแม่น้ำคงคามีประวัติความเป็นมาอย่างพิสดารยากจะหาข้อสรุปได้ โดยเฉพาะมีประเพณีพิธีกรรมต่าง ๆ ต่อมาแม่น้ำสายนี้ อย่างน่าอัศจรรย์ยิ่ง จนแม่น้ำสายนี้กลายเป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ของชาวฮินดูทั่วทุกภูมิภาค ความศรัทธาของชาวฮินดูที่มีต่อแม่น้ำคงคา ยังฝังลึกอยู่ในสายเลือดของบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน “แม่น้ำคงคาเปรียบเสมือนมารดา ผู้บังเกิดเกล้าของชาวฮินดู”

8) ประวัติแม่แม่น้ำคงคา ในคัมภีร์ว่าด้วยการกำเนิดของแม่น้ำคงคา เดิมทีนั้นพระแม่คงคาเป็นธิดาองค์โต ของท้าวหิมวัตกับพระนางเมนา และเป็นเชษฐภคินีของพระนางอุม่า ทั้งสองเป็นชายาของพระศิวะ แห่งเขาไกรลาส พระแม่คงคาประทับอยู่ยอดเขาหิมาลัยแห่งเดียว ยังมีได้หลังสายน้ำลงมาสู่พิภพแต่อย่างใด ถึงแม้เหล่าเทพผู้ยิ่งใหญ่จะอ้อนวอนให้พระแม่คงคาลงน้ำให้ไหลสู่พื้นเบื้องต่ำแต่ก็ไร้ผล พระแม่คงคายังสถิตอยู่ ณ ที่เดิม

9) ความมหัศจรรย์ของแม่น้ำคงคา แม่น้ำคงคามีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของชาวอินเดียทุกชนชั้นวรรณะมีความศรัทธาต่อพระแม่คงคา มาตั้งโบราณกาลและได้ฝังอยู่ในจิตสำนึกของพวกเขาตลอดไป แม่น้ำคงคายังเป็นประวัติศาสตร์อันยาวของชาวอินเดีย ตั้งแต่อดีต แม้แต่พระรามาหากษัตริย์ ราชบัณฑิต นักบวช แม้แต่วาณิก ยาจก ขอทาน ตลอดจนพ่อค้าวาณิชต่าง ๆ ก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับแม่น้ำคงคาตั้งแต่เกิดจนถึงวาระสุดท้ายของชีวิต

10) *มทกรรมริมแม่น้ำคงคา* ริมแม่น้ำคงคาทั้ง 84 ท่าตลอดแนวทางทิศตะวันตกติดกับเมืองพาราณสี เป็นที่อาบน้ำ ที่เฝ้าศพ และใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ในวันสำคัญทางศาสนาของชาวฮินดู เช่น วัน “อมวาสายะ” คือ วันแรกแห่งเดือนมาฆะ วัน “ศิวาราตรี” และงาน “คงคาโหสพ” ซึ่งประชาชนทุกหมู่เหล่า ตลอดจนจณฤชย์ นักบวช ต่างก็จะมารวมตัวกันอยู่ริมแม่น้ำคงคาเพื่อมาจัดพิธีอันอย่างเอิกเกริก ทั้งวันทั้งคืน มีการจุดประทีปโคมไฟ ลอยกระทง โปรยดอกไม้ พวงมาลัยจันท์คันธชาติ และเท้านมสดลง เพื่อบูชาพระแม่คงคา พวกพรหมณ์จะเป่าสังข์ แกว่งบัณเฑาะว์ และสั่นกระดิ่ง พร้อมกับการสวดมนต์หรือร้องเพลงสดุดีพระแม่คงคาอย่างมีความสุข

11) *ฉาปนกรรมริมคงคา* เมืองพาราณสี เป็นเมืองสำหรับตาย ไม่ใช่เมืองสำหรับเป็นอยู่ จะมีการหามศพกันตลอดทั้งกลางวันและกลางคืนนับเป็นพัน ๆ ปีมาแล้ว ความตายซึ่งเป็นสิ่งที่ใคร ๆ ไม่ต้องการ แต่ในขณะเดียวกันก็ไม่มีใครสามารถที่จะหลีกเลี่ยงได้ ไม่ว่าจะเป็ พระราชามหากษัตริย์ เศรษฐี คหบดี วนิพก ยาคก ขอทาน ก็ล้วนตายและนอนบนแคร่ไม้ไผ่คลุมด้วยผ้าไหมพร้อมพวงมาลัยดอกดาวเรือง ถูกหามมายังท่าน้ำอันศักดิ์สิทธิ์ โดยมีเสียงเตือนสติผู้มาร่วมขบวนว่า “รามนาม สัจจา แส รามนาม สัจจา แส ๆ ๆ” ไปตลอดทาง ซึ่งมีความหมายว่า “ชื่อของพระรามเท่านั้น (ความตาย) เป็นความจริงแท้” ความตายเท่านั้นเป็นของเที่ยงแท้แน่นอนสำหรับทุกคน

12) *พระพุทธรองค์กับคงคา* สมัยพุทธกาลพระพุทธรองค์ เคยเสด็จมาเมืองพาราณสีหลายครั้ง และได้เสด็จลงทรงสนานพระวรกายในแม่น้ำคงคาเพื่อชำระมลทินทางพระวรกายเท่านั้น พระองค์ให้ความสำคัญในฐานะเป็นแม่น้ำอันศักดิ์สิทธิ์ ที่ชำระล้างบาปได้ที่ชาวฮินดูเชื่อถือกัน แต่พระพุทธรองค์ทรงยกแม่น้ำคงคาเปรียบเหมือนการบรรลุธรรม มีอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น ความว่า “ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำคงคา ไหลไปสู่ทิศปรายจัน บ่าไปสู่ทิศปรายจัน หลากไปสู่ทิศปรายจัน แม้นฉันใด ภิกษุก็ฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มาก ย่อมโน้มไปสู่นิพพาน”

13) *เทศกาลบูชาพาราณสี* ชาวฮินดูเป็นกลุ่มชนที่มีประเพณีพิธีกรรมการบูชามากที่สุดในโลก (Hero Worship) ชาวฮินดูจะมีเทศกาลและฉลองกันทั้งปี ทุกเทศกาลจะจัดงานบูชากันอย่างมโหฬาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งริมแม่น้ำคงคา งานเทศกาลบูชาที่เด่น ๆ มีดังนี้

(1) วสันตปีญมี ระหว่างเดือน มกราคม-กุมภาพันธ์ เป็นงาน “สร้สวดีบูชา” คือ วันบูชาพระแม่สร้สวดี เทวีแห่งการศึกษาและศิลปะศาสตร์

(2) มหาศิวาราตรี ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์-มีนาคม เป็นงานบูชาพระศิวะ มหาเทพ เชื่อว่าจะพ้นจากการเวียนว่ายตายเกิด

(3) โฮลี ระหว่างเดือน มีนาคม-เมษายน เป็นงานรื่นเริงสาดสีฝุ่นต่าง ๆ (คล้ายกับวันสงกรานต์ของไทย) เชื่อว่าเป็นการฉลองนางยักษ์ชื่อ “โฮลิกา”

(4) ไวสั๊กชิ ระหว่างเดือน เมษายน-พฤษภาคม เป็นวันเริ่มต้นของชาวฮินดูและเป็นวันกำหนดอาบน้ำประจำปีที่ยิ่งใหญ่ อาบน้ำตั้งแต่เช้ายันมืด

(5) นาคปีญมี ระหว่างเดือน มิถุนายน-กรกฎาคม เป็นวันทำพิธีบูชางูใหญ่ หรือ พญานาค

(6) รักษันันัน ระหว่างเดือน กรกฎาคม-สิงหาคม เป็นวันงานประเพณีที่น้องสาวจะผู้ข้อมือให้พี่ชาย-น้องชาย และน้องสาวจะขออะไรจากพี่ชายก็ยอมได้

(7) กฤษระชยันตี ระหว่างเดือน สิงหาคม-กันยายน เป็นงานบูชาวันคล้ายวันเกิดของพระกฤษณะ

(8) คณศจตุรถี ระหว่างเดือนสิงหาคม-กันยายน เป็นวันระลึกถึงพระพิคณศ ซึ่งเป็นเทพพระเจ้าแห่งปัญญา

(9) ทุศคบูชา ระหว่างเดือนกันยายน-ตุลาคม เป็นวันงานเทศกาลบูชาที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของเมืองพาราณสี จัดงาน 10 วัน เพื่อบูชาพระแม่ทุศคา ชายาของพระศิวะมหาเทพ

(10) ดิวาลี ระหว่างเดือน ตุลาคม-พฤศจิกายน เป็นงานเทศกาลที่ยิ่งใหญ่ที่สุดทั่วประเทศอินเดียถือเป็นวันปีใหม่ของชาวอินเดียด้วย

14) พาราณสีกับนักบวช

นักบวชที่มีบทบาทสำคัญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือ พวกพราหมณ์ผู้ประกอบพิธีต่าง ๆ ในงานมงคลพิธีของชาวฮินดู ชีวิตนักบวชเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิตทางศาสนาที่เก่าแก่ที่สุดเรียกนักบวชประเภทต่าง ๆ ดังนี้

- (1) ฤชึ ผู้แสวงหาโมกษะ คือ ความหลุดพ้นจากทุกข์
- (2) โยคี ผู้บำเพ็ญโยคะ ทรมานใจ เพื่อให้ใจบริสุทธิ์
- (3) ดาส ผู้บำเพ็ญตบะ ทรมานกายชนิดต่าง ๆ
- (4) มุนี, สมณะ ผู้สงบระจากบาป คือ ผู้บำเพ็ญเพื่อละกิเลส
- (5) สิทธา ผู้สำเร็จได้ฌานสมาบัติ สำเร็จเป็นโยคีแล้ว
- (6) นักพรต ผู้บวชบำเพ็ญพรตจรรยตามแบบพราหมณ์
- (7) ชฎิล ผู้บำเพ็ญเพียรบูชาไฟ
- (8) ปริพาชก, อาชีวก นักบวชที่อยู่ประจำสำนัก
- (9) อเจลก (นาคา) นักบวชเปลือยกาย
- (10) สันยาสี พราหมณ์ผู้ท่องเที่ยวไปบำเพ็ญเพียรตามบุญสถานต่าง ๆ

15) นาฏลีลาพาราณสี นาฏศิลป์อินเดีย เป็นศิลปะศาสตร์ชั้นสูงแขนงหนึ่งที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวที่รู้จักกันทั่วไปมี 4 แบบ คือ

(1) ภารตนาฏยัม เป็นการพ้อนรำตามกฎเกณฑ์แต่โบราณกาลในการพิธีบวงสรวงเทพเจ้า

(2) กถักกิลิ เป็นการพ้อนรำที่แสดงให้เห็นโลกของเทพเจ้า และภูตผีปีศาจ

(3) กถัก เป็นการพ้อนรำที่ดำเนินไปตามเรื่องราว ที่ได้มาจากวรรณคดีต่าง ๆ

(4) มณีปุรี เป็นการพ้อนรำตามแบบแผนมีความสัมพันธ์กับลัทธิประเพณี ทำพิธีกรรมต่อเทพเจ้า

นาฏศิลป์ที่ถือว่ามีความงดงามและเป็นเอกลักษณ์ของชาวอินเดียของชาวเมืองพาราณสีคือ นาฏศิลป์ชุด “รามลีลา” ซึ่งเป็นการแสดงเกี่ยวกับเรื่องราวของพระราม โดยดัดแปลงมาจาก

นิทานรามายณะหรือรามเกียรติ์ อันเป็นมหากาพย์ที่โด่งดังของชาวอินเดียและประเทศใกล้เคียง วรรณกรรมของพระราม ได้กลายเป็นต้นกำเนิดของมหากาพย์รามายณะ สมัยที่พระรามครองราชย์ เรียกว่า “ยุครามราชย์”

16) *วิวาทพารามลี* พิธีวิวาทของสังคมอินดู ถือว่าเป็นงานสำคัญยิ่งนักในชีวิตของการเกิดมาเป็นมนุษย์ เพราะชาวอินดูถือว่า การแต่งงานเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่ และเป็นชีวิตที่สมบูรณ์แบบ หญิงสาวและชายหนุ่มทุกคนต่างปรารถนาจะมีวันนี้กันทั้งนั้น เพราะถือว่าเป็นเกียรติเป็นศักดิ์ศรี เป็นหน้าเป็นตาของครอบครัวนั้น ๆ ด้วยพิธีวิวาทจึงถือว่าเป็นพิธีสำคัญ และยิ่งใหญ่ที่สุดในชีวิตของชาวอินดู

17) *โภชนาพารามลี* ตั้งแต่โบราณกาลมาแล้ว ประเทศอินเดียคงเป็นประเทศเดียวในโลกที่ประชาชนส่วนใหญ่ไม่บริโภคเนื้อสัตว์เป็นอาหารร้อยละ 90 เป็นนักมังสวิรัต นักปราชญ์ทางโภชนาของอินเดียมองว่าอาหารไว้เป็น 3 ระดับ คือ

(1) ระดับสูง ที่ควรแก่การบริโภค ได้แก่ เมล็ดพืช ข้าว ถั่ว งา นม เนย พืชผักผลไม้
(2) ระดับรองลงมา ได้แก่ น้ำชา กาแฟ เครื่องดื่มชนิดต่าง ๆ ต้องพิจารณาด้วยว่าสิ่งใดมีประโยชน์ต่อร่างกาย

(3) ระดับสุดท้าย ได้แก่ เนื้อสัตว์ ไช่ ปลา ซึ่งนักมังสวิรัตระดับสูงปฏิเสธอย่างไม่มีเยติ ให้เหตุผลว่าเนื้อสัตว์อาจจะมีโปรตีนต่อร่างกายแต่มีผลกระทบด้านจิตใจ

18) *มหาวิทยาลัยพารามลี* เมืองพารามลีเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของศาสนาอินดู ประชาชนประมาณ ร้อยละ 75 จุดประสงค์ที่จะตั้งมหาวิทยาลัย ก็เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีของอินเดียมานานมาหลายพันปี มหาวิทยาลัยกาซีอินดู ซึ่งเป็นชื่อแคว้นที่เก่าแก่และโด่งดังมาก คือ แคว้นกาซี มหาวิทยาลัยบาณาร์สอินดู สร้างขึ้นเมื่อสมัยที่อินเดียยังอยู่ภายใต้การปกครองของอังกฤษ อังกฤษจึงเปลี่ยนชื่อเมืองพารามลีเป็นบาณาร์ส

19) *พระพุทธรูปเจ้ากับชาวพารามลี* พารามลีนอกจากจะเป็นแหล่งบุญสถานที่สำคัญของชาวอินดูแล้ว ยังเป็นพุทธสังเวชนียสถานที่สำคัญ 1 ใน 4 แห่ง ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าโดยตรงนั่นคือ เป็นพุทธสังเวชนียสถานที่ทรงประกาศพระธรรมจักรแสดงพระปฐมเทศนาชื่อ “ธัมจักกัปปวัตตนสูตร” ซึ่งนักปราชญ์กำหนดว่าเป็นพระสูตรที่ประกาศความตั้งขึ้น แห่งพระพุทธศาสนา และยังเชื่อว่า เป็นอภินิหารที่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ไม่ทรงละ พารามลีจึงเป็นเมืองที่ชาวพุทธทั่วโลก ต่างเดินทางมากราบไหว้วันมีสักการพุทธสังเวชนียสถานแห่งนี้ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

20) *พระศาสดากับสารนาถ* พระองค์ทรงแสดงพระธรรมเทศนาอันยิ่งใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ชื่อว่า “อนันนลักขณสูตร” ประกาศว่า “ทุกสิ่งทุกอย่างไร้แก่นสาร หรือตัวตนที่แท้จริง สิ่งที่เราจะยึดถือว่าเป็นตัวตนของพวกเราไม่มีอาตมมันคอยซ่อนเร้นบงการชีวิตอยู่เบื้องหลัง ทุกสิ่งทุกอย่างในโลกนี้ ตกอยู่ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงหมุนเวียน ดังนั้นเป้าหมายสูงสุดแห่งการปฏิบัติสุดยออยู่ที่การไม่ยึดมั่นถือมั่น พระธรรมเทศนาก็นั้นจับปลง พระปัญญาวิเศษทั้ง 5 ท่านนั้น จิตหลุดพ้น

จากกิเลสทั้งปวง กลายเป็นพระอรหันต์ จบกิจสูงสุดในพระพุทธศาสนา การตรัสรู้ตามของพระสาวกทั้งหมดนี้เกิดขึ้นที่ “สารนาถ” เมืองพาราณสี

21) *อนุสรณ์สถานแห่งปฐมเทศนา* นักปราชญ์ทางพระพุทธศาสนาลงความเห็นว่ พระพุทธเจ้าได้แสดงปฐมเทศนาโปรด ปัญจวัคคีย์ ณ สถานที่ตรงนี้ คือ ธรรมเมกขสถูป พระสถูปองค์นี้โดยรอบวัดได้ 28.50 เมตร ที่ฐานวัดโดยรอบได้ 33.53 เมตร สูงวัดจากฐานได้ 42.06 เมตร ลักษณะพระสถูปส่วนล่างสุดจะทำด้วยหินก้อนโต ๆ มาตั้งเรียงกัน ส่วนบนจะทำจากอิฐก้อนเล็ก ๆ ทำนองเลขานดอร์ คันทิงแฮม ได้พูดถึงสถูปองค์นี้ว่า “ยกทัชมาฮาลแห่งอัคราเสียแล้ว ไม่มีสถานที่สำคัญของอินเดียอื่นใดที่ผู้คนจะพูดถึงบ่อยเหมือนเมกขสถูปแห่งนี้”

22) *ความสำคัญของสารนาถ*

- (1) เป็นสถานที่ทรงแสดงพระปฐมเทศนา
- (2) เป็นสถานที่พระภิกษุสงฆ์รูปแรกเกิดขึ้น
- (3) เป็นสถานที่พระรัตนตรัยครบบริบูรณ์
- (4) เป็นสถานที่เกิดขึ้นของอุบาสก-อุบาสิกาผู้ถึงพระรัตนตรัย
- (5) เป็นสถานที่ประทับจำพรรษาแรก
- (6) เป็นสถานที่ทรงส่งพระธรรมทูตชุดแรกออกประกาศพระพุทธศาสนา
- (7) เป็นพุทธสังเวชนียสถาน 1 ใน 4 แห่งของพระพุทธองค์
- (8) เป็นพุทธสถานประดิษฐานองค์ธรรมเมกขสถูป
- (9) เป็นสถานที่เก็บรักษาเสาหินพระเจ้าอโศก เป็นสัญลักษณ์ตราแผ่นดินประเทศ

อินเดีย ฯลฯ

23) *ความสำคัญของพาราณสี* พาราณสีเป็นเมืองเก่าแก่ที่สุดของประเทศอินเดีย มีอายุไม่ต่ำกว่า 7000 ปี เป็นทางผ่านแม่น้ำคงคา อันศักดิ์สิทธิ์ของอินเดีย เป็นแหล่งความคิดที่ทำให้เกิดศาสนาต่าง ๆ เป็นสถานที่ชุมนุมของฤๅษี นักบวช นักพรต พรหมณ์ และชฎิล มาหลายพันปี (ป่าอิสิปตนะ) เป็นเมืองที่มีท่าน้ำถึง 84 ท่า เป็นสถานที่บำเพ็ญกุศล ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาต่าง ๆ เป็นสถานที่แม่น้ำสองสายในอินเดีย คือ “วรุณและอสี มารวมกัน เป็นสถานที่รวมกลุ่มชนมากที่สุด ในวันสำคัญทางศาสนาฮินดู เป็นสถานที่เผาศพมากที่สุดไฟลุกโพล่งติดต่อกันนานถึง 4000 ปี เป็นที่ตั้งสวนกวาง “อิสิปตนมฤคทายวัน” เป็นต้น ปัจจุบันนี้พาราณสี เป็นสถานที่ชุมนุมศาสนาแห่งโลก มีทุกศาสนาทั้งเก่าและใหม่ เป็นที่ตั้งวัดวิศวานถ (วัดทอง) เป็นเมืองการพาณิชย์ เป็นเมืองบรรจุพระสารีริกธาตุของพระพุทธเจ้าเป็นที่ตั้งมหาวิทยาลัยที่ใหญ่ที่สุดของอินเดีย เป็นที่ตั้งเมกขสถูป เป็นที่ชุมนุมของพระที่มาศึกษาในอินเดีย เป็นที่ตั้งของวัดพุทธนานาชาติ และวัดไทยแห่งแรกและแห่งเดียว เป็นที่เก็บรักษาสัญลักษณ์ ตราแผ่นดินของประเทศอินเดีย ในอนาคตเป็นเมืองที่พระพุทธเจ้าตรัสพยากรณ์ว่า พระผู้มีพระภาคพระนามว่า “เมตไตรย” จักอุบัติขึ้นในโลก เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ชมพูทวีปจะรุ่งเรือง พลุกพล่านไปด้วยมนุษย์ กรุงพาราณสีจะเป็นราชธานีนามว่า “เกตุมดี” จักมีพระเจ้าจักรพรรดิพระนามว่า “สังขะ” เป็นพระราชเจ้าปกครองโดยธรรม มีชัยชนะตลอด 4 ทิศ สมบูรณ์ด้วยรัตนะ 7 ประการ

บทวิจารณ์

จากการสรุปเนื้อหาของบทความเรื่อง “พาราณสี คือ อินเดียแท้” ทำให้พบจุดเด่น และ จุดด้อยของบทความนี้ ดังต่อไปนี้

จุดเด่นของบทความนี้ คือ รูปเล่มกะทัดรัดดี ไม่เล็กไม่ใหญ่ มีรูปภาพประกอบของ พิธีกรรมต่าง ๆ ในสถานที่ต่าง ๆ ของเมืองพาราณสีประเทศอินเดียมาให้ดูประกอบทำให้เข้าใจได้ ง่าย ทำให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อภาพต่าง ๆ ของพิธีกรรม ออกไปให้ผู้อ่านเหมือนได้ไปอยู่ กับสถานการณ์จริง สอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “พัฒนาการแบบ องค์กรวมของเด็กไทย” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2546) ซึ่งมีรูปเล่มกะทัดรัดดี ไม่เล็กไม่ใหญ่มี เนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในสังคมและการพัฒนาการดำเนินชีวิต อ่านแล้วทำให้ทราบ ถึงความสำคัญของผู้เขียนว่าต้องการจะพัฒนาเด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติให้ เติบโตไปอย่างถูกทิศทาง

จุดด้อยบทความนี้ คือ ผู้เขียนมีความรู้และประสบการณ์ ในประวัติความเป็นมาของ เมืองพาราณสี ประเทศอินเดีย เป็นอย่างมาก แต่ยังขาดการแนะนำการเตรียมตัวของนักท่องเที่ยว หรือนักแสวงบุญที่จะเข้าไปเมืองพาราณสี ของอินเดีย เพื่อให้นักท่องเที่ยวหรือนักแสวงบุญจะได้ เตรียมตัว ระวังระวังจากสิ่งที่จะเกิดขึ้นในระหว่างท่องเที่ยวหรือแสวงบุญสอดคล้องกับ ศ.นพ. ประเวศ วะสี (2549) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “พระเจ้าอยู่หัวกับรหัสพัฒนาใหม่” ซึ่งเนื้อหาในเล่ม ผู้เขียนได้กล่าวถึงพระราชกรณียกิจของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งผู้เขียนจะสื่อถึง ความเป็นทิวทัศน์ที่สวยงาม หากเปรียบเทียบอยากให้ผู้เขียนได้กล่าวถึงความคิดเห็นทิวทัศน์ในเชิงลบ หากผู้กระทำที่สวนทางกับพระราชกรณียกิจของพระองค์แล้วจะเกิดความเสียหายหรือการดำเนิน ชีวิตจะเป็นอย่างไร นอกจากจุดเด่นและจุดด้อยดังกล่าวข้างต้นแล้ว หลังจากอ่านบทความนี้ ผู้ วิจารณ์ยังมีความคิดเห็นที่สอดคล้องและขัดแย้งกับผู้เขียนบทความหลายประการ โดยแบ่งเป็น แนวคิดที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วย มีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดที่เห็นด้วย

เห็นด้วยในประเด็นที่ว่า สมัยพุทธกาลพระพุทธองค์ เคยเสด็จมาเมืองพาราณสีหลาย ครั้งและได้เสด็จลงทรงสนทนากับพระวรกายในแม่น้ำคงคาเพื่อชำระมลทินทางพระวรกายเท่านั้น พระองค์ให้ความสำคัญในฐานะเป็นแม่น้ำอันศักดิ์สิทธิ์ ที่ชำระล้างบาปได้ที่ชาวฮินดูเชื่อถือกัน แต่ พระพุทธองค์ทรงยกแม่น้ำคงคาเปรียบเหมือนการบรรลุลุทธิธรรม มีอริยมรรคมีองค์ 8 เป็นต้น ความว่า “ภิกษุทั้งหลาย แม่น้ำคงคา ไหลไปสู่ทิศปรมาจีน บ่าไปสู่ทิศปรมาจีน หลากไปสู่ทิศปรมาจีน แม่น้ำใด ภิกษุก็ฉันนั้นเหมือนกัน เมื่อเจริญอริยมรรคมีองค์ 8 ให้มาก ย่อมโน้มไปสู่นิพพาน” สอดคล้องกับ ดร.สุเมธ ตันติเวชกุล (2549) ได้เขียนหนังสือเรื่อง “ข้ามแผ่นดินสอนลูก” ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับตนเอง ตั้งแต่เด็กจนถึงปัจจุบันได้เล่าเรื่องและเหตุการณ์ที่ได้ทำงานอุทิศตนเพื่อประเทศชาติโดยไม่หวังสิ่ง ตอบแทน จึงทำให้เกิดความปิติยินดีและมีความสุขในปัจจุบันและในอนาคตที่ท่านได้เห็นชาย ฝ่าเหลืองของลูกทั้ง 2 คน เช่นเดียวกับชาวอินเดียที่ได้ชำระล้างบาปด้วยการลงอาบน้ำที่แม่น้ำคงคา

นี้ ทำให้จิตใจของเราจะสะท้อนในการทำความดีแก่ตนเอง เพื่อสังคมจนถึงประเทศชาติและศาสนา ให้สะสมความดีเพื่อเป็นบุญจะหนุนนำให้เราเมื่อละจากโลกนี้ไปแล้วจะไปสู่ภพที่ดีได้ภาพของชาวฮินดูอาบน้ำเพื่อชำระล้างบาป จะสะท้อนให้เห็นตามหลักพระพุทธศาสนา การทำบาปนั้นไม่สามารถที่จะล้างออกได้ เพราะว่ามันได้อยู่ในใต้จิตสำนึกแล้วว่าการทำบาปนั้นจะติดตัวเราไปจนถึงวาระสุดท้ายแล้วจะส่งผลถึงภพต่อไปได้อีก การชำระล้างบาปของชาวฮินดูนั้น จะแตกต่างของชาวพุทธอย่างสิ้นเชิงภาพควันไฟและเปลวไฟที่ไม่มีวันดับของชาวฮินดู จะสะท้อนให้เห็นว่าชาวฮินดูนั้นเขาจะแยกแยะระหว่างชนชั้นวรรณะ ชนชั้นรวยมีเงินทองก็จะทำพิธีศพกันอย่างสมเกียรติ ส่วนชนชั้นต่ำจะทำพิธีศพตามมีตามเกิด ในแง่นี้จะต่างจากชาวพุทธที่ทำพิธีศพไม่ว่าจะเป็นชนชั้นใดก็ตามก็จะทำตามฐานะของตนที่มี หรือไม่มีก็ทำตามประเพณีเพื่อไม่ให้ศพที่ตายไปนั้นเป็นที่อุจาดตา

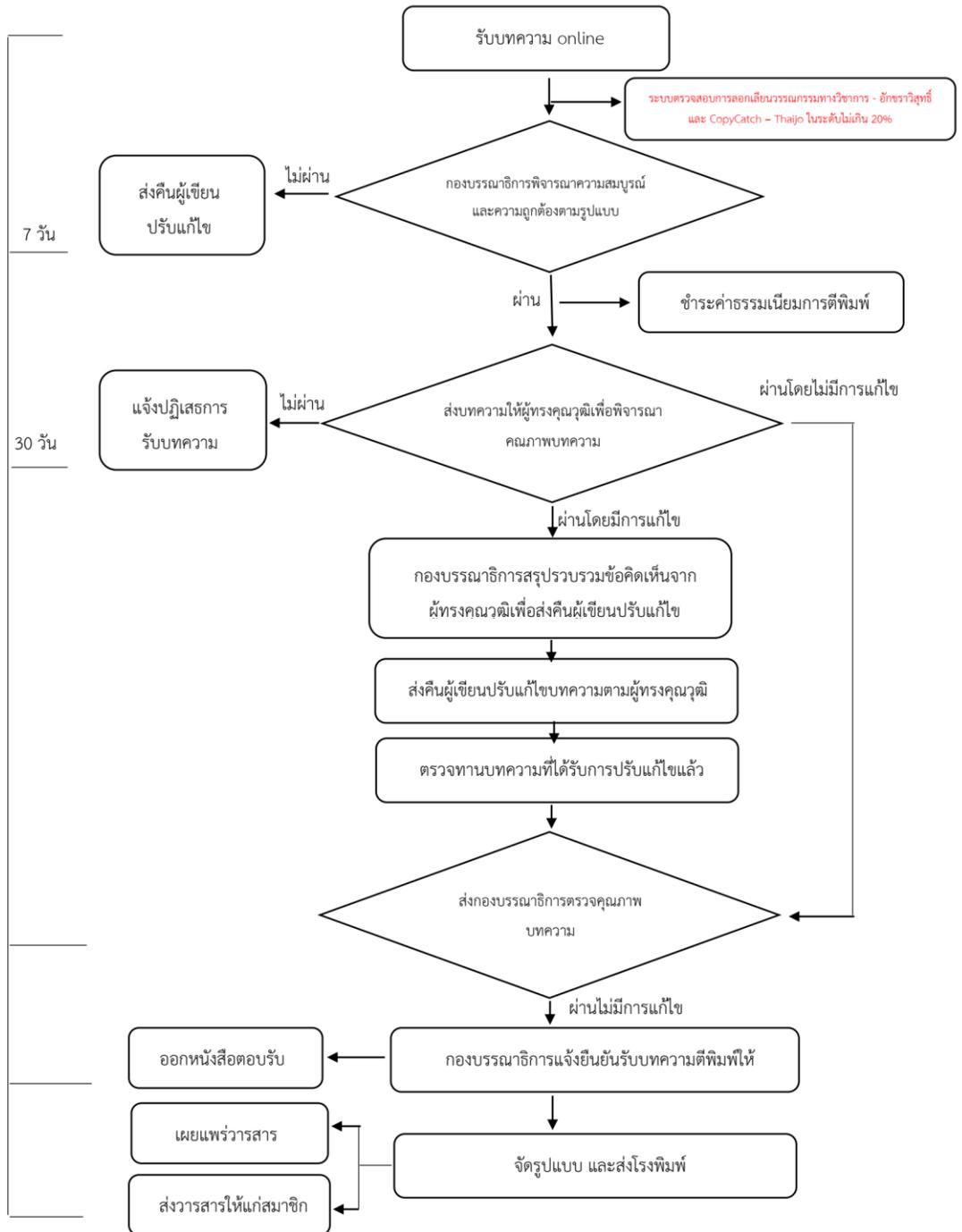
กล่าวโดยสรุปได้ว่า บทความเรื่อง “พาราณสี คือ อินเดียแท้” ของพระมหาประมวล ฐานทตโต (บุลาลม) มีคุณค่า อุทิศคุณธรรม ให้ข้อคิดและแนวความคิด เพื่อเพิ่มเติมเสริมปัญญาแก่ผู้อ่านได้เป็นอย่างดี เป็นเรื่องที่เหมาะสมกับผู้อ่านทุกเพศ ที่มีความสนใจที่จะไปเที่ยวหรือแสวงบุญที่เมืองพาราณสี ของอินเดีย ภาพทุกภาพสื่อความหมายให้เห็นวิถีชีวิตของชาวเมืองพาราณสีได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2549). *การเรียนรู้ที่แท้และพอเพียง*. กรุงเทพฯ: บริษัทมติชน จำกัด (มหาชน).
- ประเวศ วะสี. (2549). *พระเจ้าอยู่หัวกับบรรพตพัฒนาใหม่*. กรุงเทพฯ: ชมรมผู้รับพระราชทานทุนมูลนิธิอานันทมหิดล
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). *พัฒนาการแบบองค์รวมของเด็กไทย*. กรุงเทพฯ: ธรรมสภา และสถาบันสันติธรรม.
- พระมหาประมวล ฐานทตโต. (2548). *พาราณสี คือ อินเดียแท้*. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ร่วมธรรม จำกัด.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. (2549). *ข้าแผ่นดินสอนลูก*. กรุงเทพฯ: มติชน.

ภาคผนวก

ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารวิจัยวิชาการ

แนวปฏิบัติในการเตรียมต้นฉบับบทความเพื่อลงตีพิมพ์ใน วารสารวิจัยวิชาการ

การส่งบทความต้องจัดพิมพ์ตามรูปแบบที่กำหนด และต้องผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชานั้น ๆ จึงจะได้รับการตีพิมพ์ในวารสาร ผู้เขียนต้องส่งต้นฉบับผ่านทาง Online โดยแนบไฟล์ (Word) ของบทความต้นฉบับส่งมาที่ <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra> การเตรียมต้นฉบับที่จะมาลงตีพิมพ์ ควรปฏิบัติตามคำแนะนำ ดังนี้

1. ประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

1.1 วารสารวิจัยวิชาการตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1.1.1 บทความทางวิชาการ หมายถึง งานเขียนทางวิชาการในศาสตร์สาขาต่าง ๆ ที่มีการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ข้อยุติ ข้อเสนอแนะและประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าไว้ด้วยกันอย่างเป็นระบบโดยผู้เขียนค้นคว้าจากเอกสาร การสังเกต การสัมภาษณ์ เป็นต้น แล้ววิเคราะห์อย่างสมเหตุสมผล บทความวิชาการมีหลายลักษณะ เช่น บทความแสดงความคิดเห็นที่วิเคราะห์ผลงานใหม่ ๆ ที่มีความสำคัญในสาขาวิชาของวารสารนั้น บทความจากบรรณาธิการที่แสดงความคิดเห็น ข้อเสนอแนะในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง บทความวิจารณ์ที่อาจเป็นการแสดงข้อสนับสนุนหรือข้อโต้แย้งเชิงเหตุผลโดยผู้เชี่ยวชาญหรือผู้มีประสบการณ์ที่เสนอเนื้อหาความรู้วิชาการมีกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนิสิต นักศึกษา หรือประชาชนทั่วไป

1.1.2 บทความวิจัย (Research Article) หมายถึง บทความที่นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี และด้านปฏิบัติที่ทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์สาขาต่าง ๆ มากขึ้นกว่าเดิม โดยมีข้อมูลและเนื้อหาที่ทำให้ผู้อ่านมีความรู้ในศาสตร์สาขานั้นสามารถศึกษาในลักษณะเดียวกันและสามารถตัดสินใจได้ว่าบทความนั้นมีความสำคัญต่อสาขาวิชาเพียงใด บทความวิจัยมีลักษณะเด่นตรงที่เป็นการนำเสนอปัญหาที่ผู้เขียนได้ศึกษาหรือประเด็นที่ต้องการคำตอบ มีการกำหนดกรอบแนวคิด การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสรุปปัญหาอย่างชัดเจน อันเป็นการสร้างฐานความรู้ที่มีคุณค่าทางวิชาการ

1.1.3 บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) หมายถึง บทความที่วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาสาระคุณค่า และคุณภาพของหนังสือ บทความ หรือผลงานด้านศิลปะ เช่น นิทรรศการทัศนศิลป์ และการแสดงละครหรือดนตรี โดยใช้หลักวิชา และดุลยพินิจอันเหมาะสม

1.2 การตรวจสอบบทความ และพิสูจน์อักษร

วารสารวิจัยวิชาการได้กำหนดการตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ (อักษราวิสูทธิ์) และการตรวจสอบการคัดลอกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ

CopyCatch (Copyright, Academic Work and Thesis Checking System) โดยจะต้องมีระดับความซ้ำซ้อน ไม่เกิน 20%

ผู้เขียนควรตระหนักถึงความสำคัญในการเตรียมบทความให้ถูกต้องตามรูปแบบของบทความที่วารสารกำหนด ตลอดจนตรวจสอบความถูกต้องแน่นอน พร้อมทั้งพิสูจน์อักษรก่อนที่จะส่งบทความนี้ให้กับกองบรรณาธิการ การเตรียมบทความให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสารจะทำให้การพิจารณาตีพิมพ์บทความมีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น และทางกองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ที่จะไม่พิจารณาบทความจนกว่าจะได้แก้ไขให้ถูกต้องตามข้อกำหนดของวารสาร

2. การเตรียมบทความ

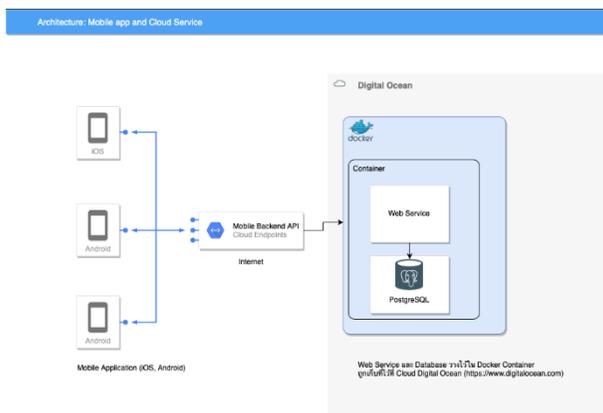
รูปแบบการเตรียมต้นฉบับของวารสารวิจัยวิชาการ ประกอบด้วย

2.1 บทความต้องเป็นตัวพิมพ์ โดยใช้ชุดแบบอักษร (Font) ชนิดไทยสารบรรณ (TH Sarabun PSK)

2.2 เนื้อหา (ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ) ให้จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และจัดพิมพ์เนื้อหาภาษาอังกฤษให้จัดพิมพ์เป็น Single Space

2.3 ถ้ามีรูปภาพ/ตารางประกอบ ควรมีภาพที่ชัดเจน ถ้าเป็นรูปถ่ายควรมีภาพถ่ายจริงแนบด้วย ให้จัดพิมพ์แยกออกจากเนื้อหา ให้ระบุคำว่า “**ภาพที่**” จัดกึ่งกลางของหน้ากระดาษได้ภาพ และ “**ตารางที่**” จัดชิดซ้ายของหน้ากระดาษ บนตาราง ตามด้วยหมายเลขกำกับใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวหนา แสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่องด้วยข้อความที่กะทัดรัด ชัดเจน ส่วนคำอธิบายใช้ตัวอักษรขนาด 14 ตัวปกติ รูปภาพ/ตารางที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพ/ตารางทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

ตัวอย่างการเขียน "ภาพที่"

ตัวอย่างการเขียน "ตารางที่"

ตัวแปร	ดัชนี	ตัวชี้วัด
ตารางที่ 1	ตัวแปร	ดัชนี
ตัวแปร	ดัชนี	ตัวชี้วัด
การจัดการท่องเที่ยว โดยชุมชนเชิง สร้างสรรค์	การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้าม วัฒนธรรม (Reciprocating)	1. มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน 2. มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรม 3. ให้คนหลากหลายทักษะ หลากหลายวิธีคิดทำงาน ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ 4. ความผูกพันระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าของบ้าน 5. มีระบบเครือข่ายช่วยสนับสนุนการเรียนรู้
	การมีประสบการณ์ตรงใน พื้นที่ท่องเที่ยว (Experiencing)	1. ประสบการณ์การสัมผัส (ประสาทสัมผัส) 2. ประสบการณ์ทางอารมณ์ (ความรู้สึก) 3. ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ (ความคิด) 4. ประสบการณ์ทางกายภาพ พฤติกรรม และวิถี ชีวิต (การปฏิบัติ) 5. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสังคม (สังคม)
	การชื่นชมเข้าใจจิต วิญญาณของพื้นที่ (Appreciating)	1. เข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม 2. เข้าใจสภาพแวดล้อมของพื้นที่การท่องเที่ยว 3. มีความจริงแท้ทั้งในกระบวนการการผลิต ผลิตภัณฑ์ และประสบการณ์จริง 4. ไม่ทำลายคุณค่าของชุมชน และวิถีชีวิต 5. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างความประทับใจ ทำ ให้จดจำและเกิดความเข้าใจในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น
	การเรียนรู้สิ่งใหม่ (Lifelong Education)	1. ประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ (ความคิด) 2. นักท่องเที่ยวมีโอกาสพัฒนาศักยภาพในการ สร้างสรรค์ของตนเอง 3. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจร่วมกับเจ้าของพื้นที่ 4. การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่เกิดจากภูมิ ปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่เดิม 5. การแสวงหาประสบการณ์ที่เกี่ยวกับวิถีชีวิตและ วัฒนธรรมที่แท้จริงของนักท่องเที่ยว

2.4 พิมพ์หน้าเดียวลงบนกระดาษพิมพ์สันขนาดบีห้า (B5) ขนาดของตัวอักษรเท่ากับ 16 ส่วนเลขหน้าขนาด 14 และใส่เลขหน้าตั้งแต่ต้นจนจบบทความ ยกเว้นหน้าแรก โดยมีเนื้อหาบทความรวมบรรณานุกรม ระหว่าง 8-15 หน้า

2.5 การตั้งค่าน้ำกระดาษพิมพ์ให้ห่างจากขอบกระดาษซ้ายกับด้านบน 1 นิ้ว และด้านขวากับด้านล่าง 0.5 นิ้ว

2.6 การเตรียมข้อมูลต้นฉบับบทความตามแบบฟอร์มที่กำหนดให้

2.6.1 ชื่อบทความภาษาไทย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

2.6.2 ชื่อบทความภาษาอังกฤษ ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 ปกติ

2.6.3 ชื่อผู้เขียน และผู้ร่วมเขียน ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

2.6.4 หัวข้อหลัก ใช้รูปแบบอักษรขนาด 18 หนา

2.6.5 หัวข้อย่อย ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 หนา

2.6.6 เนื้อเรื่อง ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ

2.7 ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกชิดขวาหน้ากระดาษ

2.8 ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใส่ให้ครบทุกคน แต่ไม่เกิน 5 รูปหรือคน ใช้รูปแบบอักษรขนาด 16 ปกติ จัดชิดกันหน้าซ้าย และใส่ Footnote เป็นตัวเลขอารบิกต่อท้ายแต่ละชื่อโดยระบุสังกัด หากเป็นมหาวิทยาลัยให้ระบุ คณะและมหาวิทยาลัย หากเป็นหน่วยงานราชการให้ระบุกรมและกระทรวงที่สังกัด หากเป็นคณะสงฆ์ให้ระบุวัดและจังหวัด แต่หากเป็นภาคเอกชนให้ระบุบริษัทหรือองค์กรและจังหวัด ให้ตรงกับเครื่องหมายที่กำกับไว้ข้างบน โดยให้ระบุเป็นรายบุคคลภาษาไทยและคั่นด้วย (;) ก่อนระบุเป็นภาษาอังกฤษและขึ้นบรรทัดใหม่เพื่อระบุ Corresponding author, e-mail:, Tel. ของผู้เขียนหลัก

2.9 บทคัดย่อภาษาไทย และ Abstract ภาษาอังกฤษ ควรเขียนให้ได้ใจความทั้งหมดของเรื่อง ไม่ต้องอ้างอิงเอกสาร รูปภาพ หรือตาราง และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วยวัตถุประสงค์ (Objective) วิธีดำเนินการวิจัย (Methods) ผลการวิจัย (Results) ผลการวิจัยโดยสรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 500 คำ และคำสำคัญ (Keywords) ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ ที่ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา และจะปรากฏอยู่ในส่วนท้ายของบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (.)

2.10 การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ตั้งระยะย่อหน้า 0.7” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 และหัวข้อย่อยถัดไปตั้งระยะย่อหน้า 1.1” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 16 เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

3. ส่วนประกอบของบทความ

3.1 บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.1.1 บทนำ (Introduction) เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา การวิจัย หรือโจทย์วิจัย

3.1.2 วัตถุประสงค์ (Objective) ควรกล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3.1.3 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1.4 สรุปผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Research) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์ การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

3.1.5 อภิปรายผลการวิจัย/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

3.1.6 องค์ความรู้ใหม่ เป็นการนำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอรูปแบบของการเขียนความเรียง หรือโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย (ปรับปรุงและกำหนดใช้กับวารสารปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (2563) เป็นต้นไป)

3.1.7 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

3.1.8 กิตติกรรมประกาศ (Acknowledgement) (ถ้ามี) เป็นส่วนที่กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

3.1.9 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

ตั้งค่าน้ำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด
16 point ตัวปกติ

ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)
ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า **บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (Objective)** สรุปลงให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 300-500

คำ

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ เขียนให้ตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 Words

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

เขียนให้เห็นความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย หรือโจทย์วิจัย

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์

1. เพื่อ TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ
2. เพื่อ
3. เพื่อ

วิธีดำเนินการวิจัย

ระบุรูปแบบของการวิจัย การคำนวณหากกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

.....

.....

.....

สรุปผลการวิจัย

เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย

เสนอเป็นความเรียงและให้เชื่อมโยงกับผลการวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ว่ามีความ

สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร เป็นไปตามแนวคิด ทฤษฎีของใคร

เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น

.....

.....

.....

องค์ความรู้ใหม่

นำเสนอผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ผลการวิจัย สามารถนำเสนอ

รูปแบบของการเขียนความเรียง หรือโมเดลพร้อมคำอธิบายที่กระชับ เข้าใจง่าย

.....

ตั้งสำเนากระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

ข้อเสนอแนะ

ให้นำเสนอใน 2 ประเด็น คือ 1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และ 2) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

กิตติกรรมประกาศ (ถ้ามี)

กล่าวขอบคุณต่อองค์กร หน่วยงาน หรือบุคคลที่ให้ความช่วยเหลือร่วมมือในการวิจัย รวมทั้งแหล่งที่มาของเงินทุนวิจัย และหมายเลขของทุนวิจัย (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีขอบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัย วิทยานิพนธ์หรือดุษฎีนิพนธ์)

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

3.2 บทความวิชาการและบทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

3.2.1 บทนำ (Introduction) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอในบทความตามลำดับ ควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

3.2.2 เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ สามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล ได้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

3.2.3 สรุปผล (Conclusion) สรุปสาระสำคัญที่ต้องสรุปให้เห็นความสำคัญของบทความตามลำดับ โดยการเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

3.2.4 ข้อเสนอแนะ (Suggestion) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับโดยให้แยกออกเป็นหัวข้อย่อย ๆ ให้ชัดเจน เช่น ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ หรือข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.2.5 เอกสารอ้างอิง (References) รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิงทั้งหมด

แบบฟอร์มการเขียนบทความวิชาการ

ตั้งค่านำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวานำกระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวานำกระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด
16 point ตัวปกติ

ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)

ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทคัดย่อ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์ (Objective) สรุปให้สั้นกะทัดรัด หรือไม่เกิน 300-500 คำ

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และคั่นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract (TH SarabunPSK ขนาด 18 point

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ เขียนให้ตรงกับบทคัดย่อภาษาไทย

Keywords: 3-5 Words

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7” หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรอธิบายว่าเรื่องที่ต้องการศึกษามีความสำคัญ วัตถุประสงค์ หรือเค้าโครงของบทความเป็นอย่างไร

เนื้อเรื่อง

สามารถแบ่งเป็นส่วนย่อย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนย่อยที่ 1 ปูพื้นฐานความรู้แก่ผู้อ่านในเรื่องที่จะกล่าวถึง

ส่วนย่อยที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูล โต้แย้งข้อเท็จจริง ใช้เหตุผล หลักฐานเพื่อให้ข้อมูลแก่ผู้อ่าน

ส่วนย่อยที่ 3 เสนอความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของผู้เขียนต่อประเด็นที่นำเสนอ

สรุปผล

การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปทำอะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน

เอกสารอ้างอิง

รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological

Association) ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6 และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา ซึ่งผู้

นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารการอ้างอิง

ทั้งหมด

แบบฟอร์มการเขียนบทวิจารณ์หนังสือ

ตั้งค่าน้ำกระดาษ B5
ด้านบนและด้านซ้าย 1.0 นิ้ว
ด้านล่างและด้านขวา 0.5 นิ้ว

วารสารวิจัยวิชาการ วิทยาเขตนครสวรรค์ มหาวิทยาลัยมหาลงกรณ์ราชวิทยาลัย | 1

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาไทย

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวปกติ ชิดขวาหน้ากระดาษ)

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ

(TH SarabunPSK ขนาด 16 point ตัวปกติ) ชื่อผู้เขียนหลัก¹, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2² และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3³ (ภาษาไทย)
ไม่ต้องระบุค่าน้ำหน้าชื่อ (ชิดขวาหน้ากระดาษ) ชื่อผู้เขียน, ผู้ร่วมเขียนคนที่ 2 และผู้ร่วมเขียนคนที่ 3 (ภาษาอังกฤษ)

บทวิจารณ์หนังสือ

ผู้เขียน:

จำนวนหน้า:

ปีที่พิมพ์:

ครั้งที่พิมพ์:

สถานที่พิมพ์:

บทคัดย่อ

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ

ควรระบุว่า บทความวิจัย/วิชาการนี้มีวัตถุประสงค์. (Objective). สรุปให้สั้นกะทัดรัด. หรือไม่เกิน 300-350 คำ.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร และค้นด้วยเครื่องหมาย (,)

Abstract

(TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา กึ่งกลางหน้ากระดาษ)

วารสารวิจัยวิชาการขอแจ้งให้ผู้พิมพ์ทราบว่า.....ยังไม่ต้องแปลบทคัดย่อภาษาอังกฤษ จนกว่าจะมี
การประเมินและแก้ไขบทความเสร็จเรียบร้อย เพื่อความเป็นมาตรฐานเดียวกัน ทางวารสารฯ
ขอสงวนสิทธิ์ในการจัดหาผู้แปลภาษาอังกฤษ ในอัตราบทคัดย่อละ 500.-บาท (ผู้พิมพ์
รับผิดชอบชำระเอง)

¹ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

² สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

³ สังกัด/หน่วยงานภาษาไทย: สังกัด/หน่วยงานภาษาอังกฤษ

Corresponding author, e-mail:, Tel. (ผู้เขียนหลัก)

.....
Keywords: 3-5 Words

บทนำ (TH SarabunPSK ขนาด 18 point ตัวหนา ชิดซ้ายหน้ากระดาษ)

.....
ย่อหน้า 0.7" หรือเริ่มพิมพ์ตัวอักษรที่ 9 TH SarabunPSK ขนาด 16 ปกติ
.....
.....
.....
.....

เนื้อเรื่อง

.....
บทวิจารณ์

.....
สรุปผล

.....
..... การเลือกเก็บประเด็นสำคัญ ๆ ของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ท้ายบท หรืออาจใช้วิธีการบอก
..... ผลลัพธ์ว่าสิ่งที่กล่าวมามีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรือ
..... อาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนา
..... เรื่องนั้นต่อไป เพื่อเป็นการสรุปจุดยืนของผู้เขียนที่มีต่อเรื่องที่เขียน
.....

เอกสารอ้างอิง

.....
..... รูปแบบการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมใช้แบบ APA (American Psychological
..... Association). ฉบับพิมพ์ครั้งที่ 6. และจะต้องตรงกันกับการอ้างอิงในเนื้อหา. ซึ่งผู้
..... นิพนธ์บทความต้องตรวจสอบและรับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิง
..... ทั้งหมด

4. การเขียนหนังสืออ้างอิง

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหาตามหลักเกณฑ์ APA (American Psychological Association) 6th edition มีการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยเพื่อรองรับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทั้งนี้ผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือเลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป รวมทั้งทัศนคติและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารวิจัยวิชาการถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนคติและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ รวมทั้งผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัย ไม่ละเมิดหรือคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง ซึ่งทางวารสารได้กำหนดความซ้ำของผลงาน ด้วยโปรแกรม การตรวจสอบการลอกเลียนวรรณกรรมทางวิชาการ (อักขราวิสุทธิ์) และการตรวจสอบการคัดลอกเอกสารอิเล็กทรอนิกส์แบบอัตโนมัติ CopyCatch (Copyright, Academic Work and Thesis Checking System) โดยจะต้องมีระดับความซ้ำซ้อน ไม่เกิน 20%

1. ผู้แต่งชาวไทยให้ใส่ชื่อและนามสกุลโดยไม่ต้องใส่คำนำหน้าชื่อ ยกเว้นราชทินนามฐานันดรศักดิ์ ให้นำไปใส่ท้ายชื่อโดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อกับ ราชทินนามและฐานันดรศักดิ์ ส่วนสมณศักดิ์ให้คงรูปตามเดิม

2. กรณีผู้แต่ง 2 คน ให้ใส่ชื่อทั้งสองคนตามลำดับที่ปรากฏ เชื่อมด้วยคำว่า “และ” สำหรับเอกสารภาษาไทย และใช้เครื่องหมาย “&” สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะก่อนและหลัง

3. ผู้แต่งชาวต่างประเทศ ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้นโดย เว้น 1 ระยะ และอักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาคคั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค

4. ผู้แต่งที่เป็นสถาบัน ให้ลงรายการโดยเรียงลำดับจากหน่วยงานใหญ่ไปหาหน่วยงานย่อย และเว้นวรรคจากชื่อหน่วยใหญ่ไปหาชื่อหน่วยงานย่อย

5. การอ้างอิงจากเอกสารภาษาไทยประเภทพระไตรปิฎกและอรรถกถา ให้อ้างอิงย่อ คัมภีร์ เล่ม/ข้อ/หน้า. และให้วงเล็บ คำว่า (บาลี) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี หรือวงเล็บคำว่า (ไทย) ไว้หลังคำย่อ ในกรณีที่ใช้พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย เช่น ขุ.ชา. (บาลี) 27/87/53, ขุ.ชา. (ไทย) 27/87/87. และให้เขียนอ้างอิงไว้ท้ายบทความตามพระไตรปิฎกฉบับที่อ้างอิง เช่น มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คู่มือการอ้างอิงแบบ American Psychological Association 6th edition

อ้างอิงมาจาก Publication Manual of the American Psychological Association (American Psychological Association, 2010)

(สำหรับบทความตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ)

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
หนังสือ	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์)	ชื่อ/สกุล/(ปีที่พิมพ์)/ชื่อนางหนังสือ/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์.
ผู้แต่ง 1 คน	(อัครเดช พรหมกัลป์, 2559) (Driscoll, M., 2002)	อัครเดช พรหมกัลป์. (2559). <i>ทฤษฎีรัฐประศาสนศาสตร์</i> . นครสวรรค์: นครสวรรค์ บรอดแคสต์ติ้งซิสเต็ม. Driscoll, M. (2002). <i>Web-Based Training: creation e-learning experience</i> . (2 nd ed). San Francisco: John Wiley & Sons.
ผู้แต่ง 2 คน	(กาญจนา แก้วเทพ และที่ฉิมพร เอี่ยมเรไร, 2554) (Cohen, J.M. and Uphoff, N.T., 1977)	กาญจนา แก้วเทพ และที่ฉิมพร เอี่ยมเรไร. (2554). <i>การสื่อสาร ศาสนา กีฬา</i> . กรุงเทพฯ: โครงการเนอีวิจัยอาวุโส Cohen, J.M. and Uphoff, N.T. (1977). <i>Participation's Place in Rural Development: Seeking Clarity Through Specific</i> . New York : Cornell University.

2 | The Journal of Research and Academics, Graduate Programme, MCU Nakhonsawan Campus

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
ผู้แต่ง 3-6 คน		ผู้แต่ง1/ผู้แต่ง2./และผู้แต่ง3./ (ปีที่พิมพ์)/ชื่อนางหนังสือ/(พิมพ์ครั้งที่)/สถานที่พิมพ์/สำนักพิมพ์. กรณีที่มีผู้แต่ง 6 คนหรือมากกว่า 6 คนขึ้นไปลงเฉพาะผู้แต่งคนแรกตามด้วยคำว่า et al. หรือ และคณะ
ชื่อผู้แต่งและปีที่พิมพ์เหมือนกัน แต่ต่างชื่อเรื่อง	(สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 ก) (สัญญา สัญญาวิวัฒน์, 2551 ข) กรณีภาษาต่างประเทศใช้ a, b ตามหลัง ค.ศ.	สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551 ก). <i>ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม</i> . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สัญญา สัญญาวิวัฒน์. (2551 ข). <i>สังคมวิทยาองค์การ</i> . กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
หนังสือแปล ใช้รูปแบบเดียวกับ หนังสือทั่วไป	(คอตเลอร์, ฟิลิป และเลวิตต์, ซีโอเตอร์, 2557)	คอตเลอร์, ฟิลิป และเลวิตต์, ซีโอเตอร์. (2557). <i>การบริหารการตลาด [Harvard business review on reinventing your marketing]</i> (ณัฐยา สันตระการผล, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท
การอ้างอิงเอกสาร ทฤษฎี (อ้างถึงใน)	(Bazzano, 2011 อ้างถึงใน วิโรจน์ สารัตนะ, 2556) (Bennett, 2000 as cited in Stone, 2013)	วิโรจน์ สารัตนะ. (2556). <i>กระบวนการค้นคว้าใหม่ทางการศึกษา: กรณีที่คณะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21</i> . กรุงเทพฯ: ทัพยาวิสุทธิ์. Stone, R. J. (2013). <i>Managing human resources</i> . (4 th ed.). Milton, Australia: Wiley.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
วิทยานิพนธ์/ คุณภักดิ์นิพนธ์	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (อัครเดช พรหมกัลป์, 2557) (Johnson, M. D., 2004)	ผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อเรื่อง/วิทยานิพนธ์/วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตหรือวิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์หรือชื่อมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษา. อัครเดช พรหมกัลป์. (2557). <i>การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้งตามหลักพุทธธรรม ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</i> . (ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสน ศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย. Johnson, M. D. (2004). <i>A methodology for determining engineering costs and their effects on the development of product families</i> . (Dissertation Doctor of Philosophy. Mechanical Engineering Department of Mechanical Engineering). Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.
รายงานการวิจัย	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ, 2559)	ผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อเรื่อง./รายงานการวิจัย./สถานที่พิมพ์./สำนักพิมพ์. อัครเดช พรหมกัลป์ และคณะ. (2559). <i>การจัดการชุมชนพื้นที่กลางน้ำเชิงกลยุทธ์กับการป้องกัน และแก้ไขปัญหาลูกทกภัย</i> . (รายงานการวิจัย). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหา จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
	(Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G., 2015)	Lipsey, M. W., Farran, D. C., & Hofer, K. G. (2015). <i>A randomized control trial of a statewide voluntary prekindergarten program on children's skills and behaviors through Third Grade</i> . (Research Report). Nashville, TN: Vanderbilt University, Peabody Research Institute.
บทความวารสาร	(ชื่อผู้แต่ง/ปีที่พิมพ์) (พระมหาชุตีภัก อภินันโท (แหม ทอง) และรัตติยา เหนืออำนาจ, 2562, หน้า 1-17) (Ar, Ilker Murat and Birdogan Baki, 2011, pp. 172-206).	ชื่อผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่)/เลขหน้า. พระมหาชุตีภัก อภินันโท (แหมทอง) และรัตติยา เหนืออำนาจ. (2562). การจัดการเครือข่าย วัฒนธรรมเชิงพุทธของคณะสงฆ์จังหวัดนครพนม เพื่อเสริมสร้างความสัมพันธ์ทาง วัฒนธรรมกับประชาคมอาเซียน. <i>วารสารวิจัยวิชาการ</i> , 2(3), 1-17. Ar, Ilker Murat and Birdogan Baki. (2011). Antecedents and performance impacts of product versus process innovation. <i>European Journal of Innovation Management</i> , 14(2), 172-206.
หนังสือพิมพ์	(ชื่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ปีที่พิมพ์) (สมหมาย จันทร์เรือง, 2559) (Erlich, 1994)	ชื่อผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์, วัน เดือน./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./หน้า. สมหมาย จันทร์เรือง. (2559, 21 ธันวาคม). กฎมนเฑียรบาล. <i>มติชน</i> . น. 15. Erlich, R.S. (1994, June 28). Chain a paradise for counterfeit CDs. <i>Bangkok Post</i> , p. 4.

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
ราชกิจจานุเบกษา	(ชื่อพระราชบัญญัติ./ปีที่พิมพ์) (พระราชบัญญัติมาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกันและปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2559, 2559)	ชื่อพระราชบัญญัติ./ปีที่พิมพ์./วันที่/เดือน./ราชกิจจานุเบกษา./เล่มที่/.../ตอนที่/.../หน้า... พระราชบัญญัติ มาตรการของฝ่ายบริหารในการป้องกัน และปราบปรามการทุจริต (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. 2559. (2559, 29 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 133 ตอนที่ 38 ก, หน้า 39-48.
การสัมภาษณ์	(ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ปีพิมพ์, วัน เดือนที่สัมภาษณ์) (ปกาวี พงษ์จตุรา, 2562, 17 กุมภาพันธ์)	ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./ปีพิมพ์, วัน เดือน./ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์./ชื่อผู้สัมภาษณ์) ปกาวี พงษ์จตุรา. (2562, 17 กุมภาพันธ์). กระบวนการและเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนตำบลท่าไม้. (นางสาวรัตติยา เหนืออำนาจ, ผู้สัมภาษณ์).
สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์	(ชื่อผู้แต่ง./ปีที่จัดทำ) (กระทรวงพาณิชย์, 2559) (World Health Organization, 2014)	ผู้แต่ง./ปีที่พิมพ์./ชื่อบทความ./เข้าถึงได้จาก/http://www.xxxxxxxx (ใช้คำว่า เข้าถึงได้จากสำหรับเอกสารภาษาไทย และคำว่า Retrieved from สำหรับเอกสารภาษาต่างประเทศ) กระทรวงพาณิชย์. (2559). <i>สถิติการค้าระหว่างประเทศของไทย</i> . เข้าถึงได้จาก http://www2.ops3.moc.go.th World Health Organization. (2014). <i>Pneumonia</i> . Retrieved from http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs331/en/

รูปแบบ	การอ้างอิงในเนื้อเรื่อง	รายการอ้างอิง (ท้ายบทความ) สัญลักษณ์ / หมายถึง การเว้นวรรค
เอกสารการประชุมวิชาการ	(ชื่อผู้แต่ง, ปีที่พิมพ์, น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า) (พระมหาชุตีภัก อภินันโท, อัครเดช พรหมกัลป์ และรัตติยา พรหมกัลป์, 2561, น. 1892) (Soutar & Mazzarol, 1995, pp. 85-110)	ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความหรือชื่อเรื่องของบท. ใน หรือ In ชื่อบรรณาธิการ (บ.ก. หรือ Ed. หรือ Eds.), ชื่อการประชุม (น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า). สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ พระมหาชุตีภัก อภินันโท, อัครเดช พรหมกัลป์ และรัตติยา พรหมกัลป์. (2561). คณะสงฆ์กับการจัดการเครือข่ายวัฒนธรรมเชิงพุทธในอนุภูมิภาคสุมาตรา. ใน <i>การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 INC2019</i> (น. 1892). น่าน: มหาวิทยาลัยมหาลงกรณราชวิทยาลัย. Soutar, G., & Mazzarol, T. W. (1995). Gaining competitive advantage in education services exports: Forward integration and strategic alliances in a maturing market. In G. Tower (Ed.), <i>Proceeding of the Academy of International Business Southeast Asia Regional Conference, Asia Pacific International Business: Regional integration and global competitiveness</i> (pp. 85-110). Perth: Murdoch University.

สามารถศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมได้จากแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ APA Style 6th edition เช่น APA Formatting and Style Guide. from [https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/American Psychological Association \(APA\) 6th edition style Examples](https://owl.english.purdue.edu/owl/resource/560/01/American%20Psychological%20Association%20(APA)%206th%20edition%20style%20Examples). from www.lib.monash.edu.au/tutorials/citing/apa-a4.pdf

5. ลิขสิทธิ์

เนื้อหาและข้อมูลในบทความที่ลงพิมพ์กับวารสารวิจัยวิชาการ ถือเป็นข้อคิดเห็น และความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความโดยตรงซึ่งกองบรรณาธิการวารสารไม่จำเป็นต้องเห็นด้วย หรือร่วมรับผิดชอบใด ๆ บทความ ข้อมูล เนื้อหา รูปภาพ ฯลฯ ที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ ถือเป็นลิขสิทธิ์ของวารสารวิจัยวิชาการ หากบุคคลหรือหน่วยงานใดต้องการนำทั้งหมดหรือส่วนหนึ่ง ส่วนใดไปเผยแพร่ต่อหรือเพื่อการกระทำการใด ๆ จะต้องได้รับอนุญาตเป็นลายลักษณ์อักษรจากวารสารวิจัยวิชาการก่อนเท่านั้น

6. การติดต่อโฆษณาและการสมัครสมาชิก

การติดต่อโฆษณา การสั่งซื้อ และการสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิจัยวิชาการ กรุณาติดต่อ “บรรณาธิการวารสารวิจัยวิชาการ” กรุณาติดต่อสำนักงานวารสารวิจัยวิชาการ หลักสูตรบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์ เลขที่ 999 หมู่ 6 ตำบลนครสวรรค์ออก อำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์ 60000 โทรศัพท์ 056-219999, 099-2969229 โทรสาร 056-219998 E-mail journal.jra@gmail.com

8. อัตราค่าวารสาร

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ จำหน่ายราคาฉบับละ 250 บาท ไม่รวมค่าส่ง

9. อัตราค่าสมาชิก

ปีละ 300 บาท

หนังสือขอส่งบทความเพื่อพิจารณาการตีพิมพ์ในวารสารวิจัยวิชาการ

ชื่อเรื่องภาษาไทย:

ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ:

ชื่อผู้เขียน (ทุกคน): 1. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

2. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

3. ชื่อ-สกุล (ไทย)

(อังกฤษ)

E-mail Address:

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :

หมายเลขโทรศัพท์: E-mail Address:

ระบุประเภทของต้นฉบับ

บทความทางวิชาการ (Academic Article) จำนวนหน้าต่อบทความ

บทความวิจัย (Research Article) จำนวนหน้าต่อบทความ

..... จำนวนหน้าต่อบทความ

คำรับรองของผู้เขียน: ผู้เขียนทุกคน ขอรับรองว่า

บทความที่เสนอมานี้ไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่มาก่อน และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น

หากผู้เขียนต้องการถอนบทความไม่ว่ากรณีใด ๆ ผู้เขียนยินดีชดใช้ค่าดำเนินการพิจารณาบทความ

ผู้เขียนยินดีให้กองบรรณาธิการสรรหาผู้กลั่นกรองโดยอิสระ เพื่อพิจารณาบทความนี้ และสามารถตรวจแก้ไขบทความดังกล่าวได้ตามที่เห็นสมควร

ลิขสิทธิ์ในการทำซ้ำ ตัดแปลง หรือนำออกโฆษณา ไม่ว่าในรูปแบบลักษณะอย่างไร หรือวิธีใด เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครสวรรค์

ลายมือชื่อผู้เขียน (ทุกคน)

วันที่.....

กองบรรณาธิการวารสารตรวจสอบความ
สมบูรณ์และความถูกต้องของต้นฉบับ

ลงชื่อ.....กองบรรณาธิการ
(.....)

ตำแหน่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ยินดีรับบทความเพื่อเสนอให้ Peer Review
พิจารณาก่อนการตอบรับให้ตีพิมพ์บทความลงวารสาร

ลงชื่อ.....
(.....)

ตำแหน่ง

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ใบสมัครสมาชิก

ที่.....
วันที่..... เดือน..... พ.ศ.....

กราบพนมัสการ/เรียน บรรณาธิการวารวิจัยวิชาการ

ข้าพเจ้า ชื่อ-ฉายา/นามสกุล (ภาษาไทย)

(ภาษาอังกฤษ).....

ที่อยู่/สถานที่ทำงาน :.....

หมายเลขโทรศัพท์:E-mail Address:.....

มีความประสงค์จะขอสมัครเป็นสมาชิกวารสารวิจัยวิชาการ

สมาชิกประเภทรายปี 750 บาท (จำนวน 3 เล่ม)

เล่มละ 250 บาท

พร้อมนี้ข้าพเจ้าได้ส่ง

เงินสด

ธนาคาณัติ สั่งจ่าย.....

.....

โปรดนำส่งวารสารวิจัยวิชาการ

.....

.....

ลงชื่อ

(.....)

(สำหรับเจ้าหน้าที่)

ค่าบำรุงปี พ.ศ..... เลขที่ใบเสร็จ.....

ลงวันที่..... เดือน..... พ.ศ..... ลงบัญชีแล้ว.....